

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I”

Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate

PERSPECTIVE ALE SECURITĂȚII ȘI APĂRĂRII ÎN EUROPA

*SESIUNEA DE COMUNICĂRI ȘTIINȚIFICE
CU PARTICIPARE INTERNAȚIONALĂ
- 19-20 NOIEMBRIE 2009, BUCUREȘTI -
Volumul 2*

*Coordonator
dr. Constantin MOȘTOFLEI*

EDITURA UNIVERSITĂȚII NAȚIONALE DE APĂRARE „CAROL I”
BUCUREȘTI, 2009

Comitet științific:

Dr. Grigore ALEXANDRESCU

Dr. Gheorghe VĂDUVA

Dr. Nicolae DOLGHIN

Dr. Alexandra ȘARCINSCHI

Dr. Cristian BĂHNĂREANU

COPYRIGHT: Sunt autorizate orice reproduceri, fără perceperea taxelor aferente, cu condiția precizării sursei

- Responsabilitatea privind conținutul revine în totalitate autorilor.

ISBN : 978-973-663-792-6 (online)

CUPRINS

IDENTITATE EUROPEANĂ PENTRU SECURITATE ȘI APĂRARE BAZATE PE SPAȚIU

Dr. Marius I. PISO

A.L. RACHERU

Iulia SIMION 11

CAPABILITĂȚI C4ISR EUROPENE INTEROPERABILITATEA TRANS-ATLANTICĂ A SISTEMELOR

Dr. Constantin MINCU 20

SPACE-BASED SOLUTIONS FOR INCREASED SITUATIONAL AWARENESS

Dr. Liviu COȘEREANU

Dr. Tiberius TOMOIAGĂ 31

ROMANIAN GEOINT CAPABILITIES

Dan RĂDUCANU

Virgil DULGHERU

Ion NEDELICU

Alexandra VASC

Adrian ALEXEI

Tiberiu TOMOIAGĂ 38

COMUNITATEA NAȚIONALĂ DE INFORMAȚII - DE LA CONCEPT LA OPERAȚIONALIZARE -

Daniel Andrei MOLDOVEANU 49

STRATEGII DE MANAGEMENT AL CONSECINȚELOR

Cristina BOGZEANU 55

EFECTELE CRIMEI ORGANIZATE TRANSFRONTALIERE ASUPRA SECURITĂȚII NAȚIONALE

Claudiu LAZĂR 69

SECURITATEA EUROPEANĂ ÎN DETERMINAREA MEDIULUI DE SECURITATE DIN REGIUNEA EXTINSĂ A MĂRII NEGRE

Dr. Sorin VICOL 74

ORGANIZAȚIILE MULTINAȚIONALE GUVERNAMENTALE ȘI NON-GUVERNAMENTALE-NOI ACTORI ÎN ZONELE DE CONFLICT <i>Vasile ROMAN</i>	80
DE LA ADVERSITATE LA SPRIJIN ȘI DE LA DISTRUGERE LA STABILIZARE ȘI RECONSTRUCȚIE <i>Vasile ROMAN</i>	88
DIMENSIUNEA MILITARĂ A UNIUNII EUROPENE PRIN PRISMA TRATATULUI REFORMATOR DE LA LISABONA <i>Gabriela MORARIU</i>	96
TRATATUL DE REFORMĂ AL UE (LISABONA) – MOMENT IMPORTANT ÎN AFIRMAREA UNIUNII CA ACTOR GLOBAL ÎN SECURITATEA INTERNAȚIONALĂ <i>Dr. Gabriel NAGHI</i>	105
ROLUL ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE ÎN ORGANIZAREA ȘI DESFĂȘURAREA OPERAȚIILOR MULTINAȚIONALE DE MENȚINERE A PĂCII <i>Corina VÎLCEA</i>	119
ROLUL CURȚII PENALE INTERNAȚIONALE ÎN REPRIMAREA CRIMELOR DE RĂZBOI ȘI A CRIMELOR ÎMPOTRIVA UMANITĂȚII <i>Corina VÎLCEA</i>	126
ROLUL ONU ÎN RELAȚIILE INTERNAȚIONALE ÎN CADRUL DE SECURITATE INTERNAȚIONAL <i>Dr. Ioana ALBU</i>	133
STRATEGII DE APĂRARE ȘI DE SECURITATE ALE UNOR STATE AFLATE LA LIMITA ESTICĂ ȘI SUD-ESTICĂ ACTUALĂ A NATO ȘI UE <i>Mirela ATANASIU</i>	142
DETERMINĂRI ALE STATUTULUI DE SECURITATE AL ROMÂNIEI ÎN PLAN INTERNAȚIONAL ASUPRA ROLULUI ȘI LOCULUI JANDARMERIEI ROMÂNE ÎN SISTEMUL FORȚELOR DE ORDINE ȘI SIGURANȚĂ PUBLICĂ <i>Dr. Olimpiodor ANTONESCU</i>	152
WHEN THE EAST GOES WEST: SOCIAL COMMUNICATION AND HOW TO DEAL WITH MOBILITY ISSUES IN THE EUROPEAN UNION <i>Corina BARBAROS</i>	166

**ROLUL INIȚIATIVELOR DE COOPERARE DIN BALCANI ȘI SCANDINAVIA
ÎN STABILITATEA ȘI SECURITATEA EUROPEANĂ – PREZENT
ȘI PERSPECTIVE -**

Dr. Virgil BĂLĂCEANU..... 188

**POZIȚIA GEOSTRATEGICĂ A ROMÂNIEI – GARANT AL STABILITĂȚII
SUD-EST EUROPENE SAU POTENȚIAL FACTOR DE AMENINȚARE
LA ADRESA SECURITĂȚII NAȚIONALE**

Garofița BUZOIANU 201

**PARTENERIATUL STRATEGIC UNIUNEA EUROPEANĂ - RUSIA. IMPACT
PENTRU SECURITATEA EUROPEANĂ**

Dr. Constantin-Gheorghe BALABAN 207

**CONDUCEREA, COMANDA ȘI CONTROLUL FORȚELOR PENTRU
OPERAȚII SPECIALE ALE ALIANȚEI NORD-ATLANTICE. PRINCIPIILE
ȘI CERINȚELE OPERAȚIILOR SPECIALE ÎNTRUNITE ALE NATO.
STRUCTURI LA NIVEL NAȚIONAL**

Dr. Marius-Dumitru CRĂCIUN..... 214

**POSIBILE SOLUȚII PRIVIND VULNERABILITĂȚILE ECONOMICE APĂ-
RUTE ÎN PROCESUL INTEGRĂRII**

Anca DINICU..... 224

**JANDARMERIA ROMÂNĂ, INTERFAȚA ROMÂNIEI ÎN POLITICA
DE SECURITATE A UNIUNII EUROPENE**

Dr. Costică SILION..... 232

**NEVOIA DE ADAPTARE A SERVICIILOR DE INFORMAȚII PENTRU
APĂRARE ÎNTR-O LUME ÎN SCHIMBARE**

Dr. Gheorghe SAVU..... 244

**FORȚA DE RĂSPUNS NATO – ELEMENTUL PRIMORDIAL ÎN OPERAȚIILE
DE STABILITATE**

Sorin-Dorel KISS..... 253

**CONSIDERAȚII PRIVIND „COMUNITATEA ȘI STRATEGIA DE INTELLI-
GENCE PENTRU APĂRARE ALE SUA”**

Dr. Tiberiu TĂNASE..... 264

GLOBALIZAREA ȘI DEZVOLTAREA RURALĂ ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

Adrian Emanuil SEMCU 277

FUNDAMENTE POLITICO-MILITARE EUROPENE ȘI EUROATLANTICE ALE SIGURANȚEI ȘI SECURITĂȚII <i>Dr. Emil-Victor CHEȚE</i> <i>Cornel IONESCU</i>	284
NATO – NOUL CONCEPT STRATEGIC <i>Adrian Marius DOBRE</i>	291
DIMENSIUNEA OPERAȚIONALĂ A POLITICII EUROPENE DE SECURI- TATE ȘI APĂRARE <i>Dragoș ILINCA</i>	319
ROLUL AGENȚIEI EUROPENE DE APĂRARE ÎN DEZVOLTAREA CAPABI- LITĂȚILOR EUROPENE DE APĂRARE <i>Dragoș ILINCA</i>	335
POLITICI ȘI STRATEGII NATO DE COMBATERE A CRIMEI ORGANIZATE TRANSFRONTALIERE <i>Claudiu LAZĂR</i>	348
AGENȚIA EUROPEANĂ DE APĂRARE, PROMOTOARE DE CAPABILITĂȚI MODERNE PENTRU SPRIJINUL LOGISTIC AL FORȚELOR ANGAJATE ÎN OPERAȚII SUB EGIDA UNIUNII EUROPENE <i>Lucian MAFTEI</i>	353
TRATATUL DE LA PRŪM ȘI COOPERAREA POLIȚIENEASCĂ TRANS- FRONTALIERĂ <i>Iulian MAXIM</i> <i>Cristina LIXANDRU</i>	359
PRELUCRAREA DATELOR CU CARACTER PERSONAL ÎN CADRUL SISTE- MULUI SIS II (SCHENGEN) <i>Iulian MAXIM</i>	372
VALORILE ȘI SPIRITUL CONSTRUCȚIEI EUROPENE <i>Alina PAPOI</i>	380
IMPLICAȚIILE ROMÂNIEI ÎN SFERA EUROPEANĂ <i>Catherine PĂVĂLOIU</i>	385
ROMÂNIA – BENEFICIAR ȘI FURNIZOR DE SECURITATE (OPERAȚII UE, NATO, PFP) <i>Catherine PĂVĂLOIU</i>	395

ROLUL ISR ÎN CADRUL OPERAȚIEI „IRAQI FREEDOM” <i>Mihai PÎRVA</i>	402
POLIȚIA DE FRONTIERĂ ROMÂNĂ. EVOLUȚIE ȘI PERSPECTIVĂ ÎNTR-O LUME ÎN SCHIMBARE <i>Dr. Nelu POP</i>	425
RĂZBOIUL BAZAT PE TEHNOLOGIA INFORMAȚIEI <i>Dr. Eugen SITEANU</i>	437
TRANZIȚIA PUTERII <i>Dr. Ionel HORNEA</i>	442
Index de autori	455

SECȚIUNEA 2:
DOMENIUL SPAȚIAL ÎN SECURITATEA
ȘI APĂRAREA EUROPEANĂ

IDENTITATE EUROPEANĂ PENTRU SECURITATE ȘI APĂRARE BAZATE PE SPAȚIU

Marius I. PISO*
A.L. RACHERU**
Iulia SIMION***

Space is considered as a strategic asset in the benefit of the humankind, due to its multiple use and its valuable applications in several socio-economic fields.

Also, space represents a dynamic field, at the crossroads of several disciplines, where intensive cooperation is deemed necessary, therefore a number of European/international programmes/initiatives have been launched, covering issues as Earth observation, global satellite navigation and positioning, situational awareness, space communications, etc.

The relationship between space and security and defence is unquestionable and globally recognised, some theoreticians arguing that there is no security without space and neither space without security.

Spațiul este considerat în ziua de astăzi ca un bun strategic al Omenirii, în general. Fără îndoială, capacitățile spațiale au adus un surplus de confort în viața de zi cu zi, neexistând sector socio-economic în care acestea să nu fie prezente, aplicațiile spațiale fiind extrem de variate. Cine și-ar mai putea închipui viața fără televiziune prin satelit, fără telefonul mobil ori fără acces la internet? Spațiul și sistemele bazate pe spațiu redau Omenirii instrumentele necesare pentru a face față provocărilor acestui secol, reprezentând bunuri strategice și infrastructuri critice pentru cele mai importante domenii economice: sisteme de comunicații, rețele de energie electrică, rețele financiare – toate se bazează pe spațiu.

Dacă la început activitățile spațiale erau apanajul a două superputeri mondiale, respectiv Statele Unite ale Americii și Uniunea Sovietică, începând cu ultimele două decade ale secolului trecut tot mai multe state dezvoltate au înțeles importanța domeniului și imensele beneficii economice și sociale pe care acesta le oferă, inițând și dezvoltând programe proprii și în cooperare. Programele spațiale sunt elaborate pe termen mediu și lung (7-20 ani) și implică eforturi financiare foarte mari, necesitând astfel angajamente financiare publice permanente, implicarea factorilor politici de decizie și elaborarea de strategii și politici naționale și internaționale. Programele curente, de mare anvergură, de genul Stația Spațială Internațională, GALILEO, Monitorizare Globală pentru Mediu și Securitate (GMES) sau Space

---

* Președinte și Director executiv, Agenția Spațială Română (ROSA)

** Agenția Spațială Română (ROSA)

*** Agenția Spațială Română (ROSA)

Situational Awareness (SSA) ilustrează perfect nivelul de cooperare necesar pentru atingerea unor beneficii la scară globală.

La nivel european, discuțiile pe marginea necesității unei politici comune în domeniu au apărut la începutul anilor 2000 când au fost constituite o serie de grupuri formale sau informale. Activitatea acestor grupuri de experți s-a concretizat într-o serie de documente de maximă importanță, dezvoltate în comun de către Agenția Spațială Europeană (ESA), Uniunea Europeană (UE) și statele membre ale acestora, care au constituit temeiul strategiilor și politicilor dezvoltate ulterior:

- *Acordul Cadru de cooperare între Comisia Europeană și ESA (EC-ESA Framework Agreement, 2003)*¹,
- *Carta albă și Carta verde pentru Spațiu (Green Paper² and White Paper³ on Spacem, 2003 și 2004),*
- orientările date în cadrul reuniunilor, din anul 2004 și până în prezent, *Consiliului pentru Spațiu*⁴ (Space Councils).

Toate aceste documente au dus la elaborarea *primei Politici Spațiale Europene (ESP)* adoptată în mai 2007⁵.

De asemenea, importanța spațiului a fost recunoscută și prin includerea acestui domeniu, aparte de domeniul cercetării, în *Tratatul de la Lisabona*⁶ semnat în

---

¹ Council of the European Union, *Council Decision on the signing of the Framework Agreement between the European Community and the European Space Agency, Bruxelles, 7 octombrie 2003, disponibil la:* <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/03/st12/st12858.en03.pdf>

² Comisia Europeană, *Green Paper – European Space Policy*, Bruxelles, 21.01.2003, COM(2003) 17 final, disponibil la:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0017:FIN:en:PDF>

³ Comisia Europeană, *White Paper – Space: a new frontier for an expanding Union. Action plan for implementing the European Space Policy*, Bruxelles, 11.11.2003, COM(2003) 673 final, disponibil la: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2003/com2003_0673en01.pdf

⁴ Consiliul Uniunii Europene, *Report – Space policy: Preparation of the „Space Council”*, Bruxelles 19 noiembrie 2004, disponibil la: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/04/st15/st15000.en04.pdf>; Consiliul Uniunii Europene, *Report – Space policy: Preparation of the second „Space Council”*, Bruxelles, 27 mai 2005, disponibil la: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/05/st09/st09440.en05.pdf>; Consiliul Uniunii Europene, *Competitiveness Council: Space policy - Preparation of the 3rd Space Council*, Bruxelles, 17 noiembrie 2005, disponibil la: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/05/st14/st14499-re01.en05.pdf>; Consiliul Uniunii Europene, *Outcome of proceedings of the Council (Competitiveness) on 21-22 May 2007- Resolution on the European Space Policy*, Bruxelles 25 mai 2007, disponibil la: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/07/st10/st10037.en07.pdf>, Consiliul Uniunii Europene, *Resolution: Taking forward the European Space Policy*, Bruxelles, 29 septembrie 2008, disponibil la: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/08/st13/st13569.en08.pdf>.

⁵ Resolution on the European Space Policy, ESA BR 269 22.05.07, disponibil la: http://esamultimedia.esa.int/docs/BR/ESA_BR_269_22-05-07.pdf

⁶ Extras din Tratatul de la Lisabona: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/space/files/policy/lisbon_treaty_space_en.pdf

decembrie 2007, iar în 2008 a fost adoptat de către Consiliul UE *Codul de Conduită pentru activitățile spațiale*⁷ (Space Code of Conduct, 2008).

Încă din primele documente elaborate, legătura intrinsecă dintre spațiu pe de o parte și securitate și apărare pe de altă parte este evidențiată fără echivoc, sistemele spațiale devenind tot mai mult un instrument de bază pentru garantarea securității. Acestea pot garanta accesul autonom la spațiu, operarea sateliților în scopul recunoașterii și al strângerii de informații (inclusiv spionaj), telecomunicații, navigație, comanda și control.

Mai mult decât atât, ESP este prima politică unanim adoptată de către statele membre UE, care leagă activitățile spațiale de Politica Europeană de Securitate și Apărare (PESA), iar într-un sens mai larg de Politica Externă și de Securitate Comună (PESC), reprezentând un punct important atât pentru domeniul spațial, cât și pentru securitate și apărare.

Provocările legate de implementarea PESA necesită o combinație de soluții civile și militare, de la sol și din spațiu. Tehnologiile spațiale prezintă o utilitate duală, atât civilă, cât și militară, iar posibilitatea utilizării multiple a programelor civile și militare trebuie exploatată la maximum.

Astfel de programe Europene civile cu aplicații în domeniul securității au fost lansate în urmă cu câțiva ani, unele dintre ele fiind foarte aproape de faza operațională (GMES, GALILEO), iar altele fiind în faza de definire (SSA, GIANUS).

GMES – Monitorizare Globală pentru Mediu și Securitate (Global Monitoring for Environment and Security)

GMES reprezintă un program comun al Comisiei Europene și Agenției Spațiale Europene, gândit pentru a oferi Europei capacitatea de a furniza și utiliza informații operaționale pentru monitorizarea și managementul mediului și pentru securitatea civilă. GMES este, de asemenea, gândit pentru a contribui la obiectivele europene legate de dezvoltare susținută, protecția mediului și capacitatea de răspuns în cazul crizelor globale, prin facilitarea furnizării de date în timp real, furnizarea de informații și cunoștințe la standardele necesare implementării politicilor de mediu și de securitate civilă ale UE.

GMES reprezintă un sistem la nivel european pentru observarea Pământului prin utilizarea sistemelor spațiale și a tehnicilor de observare in-situ, care să sprijine politicile europene pe baze științifice, sistem care să ofere Europei un mediu de calitate și capacitatea de a răspunde rapid și eficient situațiilor de criza civile și consecințelor catastrofelor naturale.

Principiile care stau la baza dezvoltării GMES includ:

- minimizarea proliferării sistemelor noi de capturare a datelor: GMES caută metode de obținere a unei mai bune coerențe, structura și eficiența sistemelor existente de furnizare de informații, mai degrabă decât dezvoltarea unora noi;

---

⁷Consiliul Uniunii Europene, *Council conclusions and draft Code of Conduct for outer space activities*, Brussels, 3 December 2008 (04.12), disponibil la: http://www.eu2008.fr/webdav/site/PFUE/shared/import/1209_CAGRE_resultats/Code%20of%20Conduct%20for%20outer%20space%20activities_EN.pdf

- utilizarea multiplă a datelor în cadrul mai multor aplicații în domeniu. Exemple pot fi: utilizarea datelor de referință comune pentru descrierea topografiei, climei, terenurilor la nivel european, sau seturi comune de indicatori care să descrie aspecte ale calității mediului.

GMES reprezintă contribuția europeană la monitorizarea și managementul de mediu la nivel planetar și contribuția europeană la GEO – Group on Earth Observation, înființat în 2003, pentru că întreaga comunitate globală desfășoară eforturi comune pentru sinergia tuturor tehnicilor de observare, detecție și analiză. GEO vizează informațiile necesare monitorizării mediului la scară globală și este completat în februarie 2005 în Bruxelles prin adoptarea unui plan pe 10 ani de implementare a GEOSS - Global Earth Observation System of Systems. Acesta este un program ambițios de informații pentru securitatea ecologică și dezvoltare durabilă la scară globală, în principal urmărind monitorizarea și înțelegerea mediului, a modului în care activitățile umane pot cauza dezastre, efectul încălzirii globale, deșertificarea, eroziunea solului și despăduririle. Astfel, GMES este considerată a fi contribuția europeană la GEOSS.

GALILEO

Politica europeană în domeniul radionavigației prin satelit are drept obiectiv punerea la dispoziția Comunității a două sisteme de navigație prin satelit, puse în aplicare prin programele EGNOS și Galileo. Fiecare infrastructură este compusă din sateliți și dintr-o rețea globală de stații terestre.

Programul Galileo vizează punerea în funcțiune a primei infrastructuri globale de radionavigație și de localizare prin satelit concepute special în scopuri civile. Sistemul realizat în cadrul programului Galileo este complet independent de alte sisteme existente sau care ar putea fi create.

Programul EGNOS vizează îmbunătățirea calității semnalelor recepționate de la sistemele globale de navigație prin satelit (denumite în continuare „GNSS”).

Parlamentul European, Consiliul și Comitetul Economic și Social European au exprimat în mod constant sprijinul lor deplin pentru aceste programe.

Dezvoltarea radionavigației prin satelit se aliniază pe deplin Strategiei de la Lisabona și altor politici comunitare, precum politica în domeniul transporturilor, astfel cum este prezentată în Cartea albă a Comisiei din 12 septembrie 2001 intitulată „Politica europeană a transporturilor în perspectiva anului 2010: momentul deciziilor”. În programul său de lucru, Comisia ar trebui, dacă este cazul, să acorde o atenție deosebită dezvoltării aplicațiilor și serviciilor GNSS.

Programele se numără printre proiectele prioritare incluse în Programul de acțiune de la Lisabona pentru creștere economică și ocuparea forței de muncă propus de Comisie și susținut de Consiliul European. Acestea sunt considerate, în același timp, drept una dintre realizările principale ale viitorului program spațial european, astfel cum se menționează în Comunicarea Comisiei din 26 aprilie 2007 privind politica spațială europeană.

Programul Galileo cuprinde o etapă de definire, o etapă de dezvoltare și de validare, o etapă constitutivă și o etapă de exploatare. Etapa constitutivă este stabilită

să înceapă în 2008 și să se încheie în 2013. Sistemul ar trebui să devină funcțional până în anul 2013.

Etapa de definire și etapa de dezvoltare și de validare ale programului Galileo, care constituie etapele programului dedicate cercetării, au fost finanțate în principal din bugetul comunitar pentru rețelele transeuropene și de către Agenția Spațială Europeană. Se intenționează ca etapa constitutivă să fie finanțată integral de Comunitate. Ulterior, poate fi considerată adecvată recurgerea la parteneriate publice-privat sau la orice alte tipuri de contracte cu entități din sectorul privat pentru asigurarea funcționării, întreținerii, îmbunătățirii și reînnoirii sistemului după 2013. .

Sistemele constituite în cadrul programelor sunt infrastructuri create ca rețele transeuropene, a căror utilizare depășește cu mult frontierele naționale ale statelor membre. În plus, serviciile oferite prin intermediul acestor sisteme contribuie în special la dezvoltarea unor rețele transeuropene în domeniile infrastructurilor de transport, telecomunicații și energie.

Buna guvernare publică a programelor Galileo și EGNOS presupune, pe de o parte, că există o repartiție strictă a responsabilităților între Comisie, Autoritatea europeană de supraveghere GNSS și ESA, și, pe de altă parte, că gestionarea programelor este asigurată de Comunitate, reprezentată de Comisie. Comisia trebuie să stabilească instrumentele corespunzătoare și să dispună de resursele necesare, în special în materie de asistență.

Având în vedere importanța, unicitatea și complexitatea programelor, proprietatea Comunității asupra sistemelor rezultate din programe, precum și finanțarea completă din bugetul comunitar a programelor pentru perioada 2008-2013, Parlamentul European, Consiliul și Comisia recunosc utilitatea unei cooperări strânse între cele trei instituții.

SSA – Space Situational Awareness⁸

Sistemul European SSA va fi dezvoltat ca o infrastructură europeană autonomă bazată pe cerințele utilizatorilor din mediile civil (conduse de ESA) și militar (conduse de EDA), în timp ce Comisia Europeană și Secretariatul General al Consiliului UE va asigura guvernarea și aspectele legate de politică.

SSA, inițiativă propusă de ESA, sprijină în mod direct scopurile strategice enunțate în Politica Spațială Europeană prin asigurarea mijloacelor de operare sigură, sustenabilă și în siguranță a infrastructurii critice spațiale de către Europa, servind în același timp obiectivelor Strategiei de la Lisabona, prin sprijinirea dezvoltării de noi aplicații, noi locuri de muncă și noi oportunități comerciale în sectorul spațial.

Scopul SSA este furnizarea de informații de precizie legate de obiecte aflate pe orbita Pământului, de mediul spațial și de posibile amenințări din mediul spațial.

Primul pas în dezvoltarea sistemului SSA constă în implementarea programului pregătitor – SSA Preparatory Programme (SSA PP), acesta având ca obiectiv definirea arhitecturii sistemului, specificarea cerințelor și furnizarea unui set

---

⁸ ESA - ESA Spacecraft Operations - SSA: Five questions with ESA's Nicolas Bobrinsky, 13 November 2008, articol disponibil la: http://www.esa.int/esaMI/Operations/SEMFG6EJLF_0_iv.html

de servicii inițiale care să acopere cele mai urgente necesități, având la bază capacitățile spațiale deja existente. De asemenea, în cadrul SSA PP vor fi dezvoltate centre de date pilot, care să furnizeze viitoarele servicii în diferite zone geografice și elemente strategice de supraveghere – radare și telescoape.

Se preconizează că SSA va îmbunătăți în mod considerabil cunoștințele și înțelegerea situației globale în ceea ce privește spațiul și va avea ca rezultat o Europă mai bine pregătită să reacționeze la orice risc de tipul celor cauzate de pierderea unui satelit sau a serviciilor furnizate de acestea, coliziunea cu o cometă.

Prin investiția în acest program, Europa va fi capabilă să își asume rolul de actor major în ceea ce privește aceste problematice, alături de parteneri precum Statele Unite ale Americii. De asemenea, prin deținerea unei capabilități SSA autonome, Europa va putea juca un rol fundamental în sprijinirea utilizării în scopuri pașnice a spațiului cosmic, prin furnizarea de opțiuni independente comunității internaționale pentru verificarea respectării tratatelor internaționale și a codurilor de conduită în vigoare.

GIANUS – Arhitectură Globală Integrată pentru Utilizarea Inovativă a Spațiului în scopuri de Securitate (Global Integrated Architecture for Innovative Utilisation of Space for Security)

Sistemul European privind Resiliența Spațială, care va relaționa navigarea, comunicațiile spațiale și observarea Terrei, printre altele, într-un singur sistem coerent orientat spre utilizatori, reprezintă cea mai nouă inițiativă a ESA, prezentată în cadrul unui seminar organizat de Agenția Europeană de Apărare pe tema „Spațiu pentru Securitate și Apărare”⁹, în septembrie anul curent, urmând a fi analizată și de alte părți europene interesate, în vederea identificării și exploatării sinergiilor și complementarității cu alte activități în curs de desfășurare.

Pe scurt, GIANUS reprezintă acces European independent la informație pentru managementul crizelor. Sistemul va fi dezvoltat atât pentru scopuri civile cât și militare: inundații, furtuni, tsunami, cutremure și activitate vulcanică, alunecări de teren, secetă, incendii majore, accidente asociate activităților de transport și celor industriale, anticiparea crizelor, activități de antiterorism, misiuni de securitate și siguranță: supravegherea granițelor, supraveghere maritimă, lupta împotriva traficului de droguri, etc.

De asemenea, GIANUS va fi un sistem complementar sistemelor militare, interoperabil cu acestea, furnizând servicii și date standardizate, bazându-se pe experiența militară și în sprijinul altor inițiative europene.

Sistemul va fi dezvoltat în trei etape:

- faza pregătitoare 2009-2011: definirea perimetrului, identificarea necesităților utilizatorilor, evaluarea potențialelor soluții arhitecturale, identificarea capabilităților existente și a lipsurilor tehnologice corespunzătoare

---

⁹ Space for Security and Defence: Towards increased synergies among European stakeholders, Bruxelles, 21 septembrie 2009, disponibil la: <http://www.eda.europa.eu/newsitem.aspx?id=526>

- Consiliul ESA la nivel ministerial din 2011: se vor lua decizii cu privire la guvernarea sistemului și politicile de date, inițierea implementării tehnologice a programului, pe baza capabilităților existente

- 2011-2014: dezvoltarea sistemului și definirea de noi perspective financiare la nivel european, în vederea susținerii acestuia.

Importanța spațiului pentru aplicații în folosul securității și al apărării a fost recunoscută nu numai la nivel european, ci inclusiv de către Alianța Nord Atlantică. Încă din 2005, în cadrul Organizației pentru Cercetare și Tehnologie a NATO (NATO RTO) s-a constituit Grupul Consultativ pentru Științe și Tehnologii Spațiale (SSTAG) în vederea identificării și recomandării unor topici de cercetare din domeniul spațială în scopul îmbunătățirii eficienței activităților de securitate și apărare ale NATO. Aceste topici au fost definite ca urmare a unui seminar organizat la sediul RTO al NATO în iunie 2005, pe tema „Strategie Spațială”. Prima reuniune a SSTAG a avut loc la București, în 2006, în cadrul unei conferințe pe tema „Tehnologii emergente și viitoare pentru operațiuni bazate pe spațiu în sprijinul operațiunilor militare ale NATO”, la nivel clasificat.

Mai mult decât atât, într-un studiu din ianuarie 2009, al Joint Air Power Competence Centre (JAPCC), intitulat ”NATO Space Operations Assessment” se precizează că „în îndeplinirea misiunilor de bază, operațiunile NATO sunt în totalitate dependente de spațiu: posibil nefuncționale fără suport spațial”¹⁰. Același autor identifica în 2008, într-un studiu realizat în cadrul Institutului European pentru Politică Spațială (ESPI), necesitatea elaborării de către NATO a unei Politici Spațiale proprii¹¹.

Concluzii

Dezvoltările din ultimul timp din domeniile securitate și apărare au dus la concluzia recunoscută la nivel internațional că în prezent nu se poate vorbi de securitate și apărare fără spațiu și nici invers, pentru că sistemele spațiale reprezintă infrastructuri critice, furnizând informații necesare în orice situație de criză, indiferent că vorbim despre dezastre naturale sau antropice, ori conflicte militare.

Cooperarea intensă este necesară pentru un dialog structurat privind spațiul și securitatea – pentru crearea unei platforme comune între instituțiile europene (Comisie, Parlament, Consiliul UE), ESA și EDA în vederea analizării posibilităților viitoare de utilizare a capabilităților duale, pentru exploatarea sinergiilor din domeniile civil și militar, aspecte privind interoperabilitatea sistemelor și standardizare.

Bibliografie:

---

¹⁰ Major Thomas Single, *JAPCC NATO Space Operations Assessment*, Joint Air Power Competence Centre (JAPCC), Germany, ianuarie 2009, disponibil la <http://www.japcc.de/108.html>

¹¹ Major Thomas Single, *Considerations for a NATO Space Policy*, ESPI Perspectives no. 12, septembrie 2008, disponibil la: http://www.espi.or.at/images/stories/dokumente/studies/espi_perspectives_12.pdf

- [1]. Council of the European Union, *Council Decision on the signing of the Framework Agreement between the European Community and the European Space Agency*, Bruxelles, 7 octombrie 2003, disponibil la: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/03/st12/st12858.en03.pdf>
- [2]. Comisia Europeană, *Green Paper – European Space Policy*, Bruxelles, 21.01.2003, COM(2003) 17 final, disponibil la: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0017:FIN:en:PDF>
- [3]. Comisia Europeană, *White Paper – Space: a new frontier for an expanding Union. Action plan for implementing the European Space Policy*, Bruxelles, 11.11.2003, COM(2003) 673 final, disponibil la: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2003/com2003_0673en01.pdf
- [4]. Consiliul Uniunii Europene, *Report – Space policy: Preparation of the „Space Council”*, Bruxelles 19 noiembrie 2004, disponibil la: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/04/st15/st15000.en04.pdf>
- [5]. Consiliul Uniunii Europene, *Report – Space policy: Preparation of the second „Space Council”*, Bruxelles, 27 mai 2005, disponibil la: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/05/st09/st09440.en05.pdf>
- [6]. Consiliul Uniunii Europene, *Competitiveness Council: Space policy - Preparation of the 3rd Space Council*, Bruxelles, 17 noiembrie 2005, disponibil la: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/05/st14/st14499-re01.en05.pdf>
- [7]. Consiliul Uniunii Europene, *Outcome of proceedings of the Council (Competitiveness) on 21-22 May 2007- Resolution on the European Space Policy*, Bruxelles 25 mai 2007, disponibil la: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/07/st10/st10037.en07.pdf>
- [8]. Consiliul Uniunii Europene, *Resolution: Taking forward the European Space Policy*, Bruxelles, 29 septembrie 2008, disponibil la: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/08/st13/st13569.en08.pdf>
- [9]. Resolution on the European Space Policy, ESA BR 269 22.05.07, disponibil la: http://esamultimedia.esa.int/docs/BR/ESA_BR_269_22-05-07.pdf
- [10]. Extras din Tratatul de la Lisabona: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/space/files/policy/lisbon_treaty_space_en.pdf
- [11]. Consiliul Uniunii Europene, *Council conclusions and draft Code of Conduct for outer space activities*, Brussels, 3 December 2008 (04.12), disponibil la : http://www.eu2008.fr/webdav/site/PFUE/shared/import/1209_CAGRE_resultats/Code%20of%20Conduct%20for%20outer%20space%20activities_EN.pdf
- [12]. ESA - ESA Spacecraft Operations - SSA: Five questions with ESA's Nicolas Bobrinsky, 13 November 2008, articol disponibil la: http://www.esa.int/esaMI/Operations/SEMFG6EJLF_0_iv.html
- [13]. Space for Security and Defence: Towards increased synergies among European stakeholders, Bruxelles, 21 septembrie 2009, disponibil la: <http://www.eda.europa.eu/newsitem.aspx?id=526>

- [14].Major Thomas Single, *JAPCC NATO Space Operations Assessment*, Joint Air Power Competence Centre (JAPCC), Germany, ianuarie 2009, disponibil la: <http://www.japcc.de/108.html>
- [15].Major Thomas Single, *Considerations for a NATO Space Policy*, ESPI Perspectives no. 12, septembrie 2008, disponibil la: http://www.espi.or.at/images/stories/dokumente/studies/espi_perspectives_12.pdf

CAPABILITĂȚI C4ISR EUROPENE INTEROPERABILITATEA TRANSATLANTICĂ A SISTEMELOR

Dr. Constantin MINCU*

Credem că este oportună abordarea acestei teme în anul 2009, luând în considerație evoluțiile în politicile de apărare ale Uniunii Europene după anul **2002**.

Pornesc în demersul meu, în primul rând de la conținutul unui important **studiu** publicat în anul 2004, de către patru reputați specialiști politico-militari americani, intitulat: **„Bridging the Gap. European C4ISR Capabilities and Transatlantic Interoperability”**. Acesta a fost elaborat sub egida prestigioasei universități George Washington¹ și face o analiză critică obiectivă a dezvoltării și implementării sistemelor moderne C4ISR în armata SUA, în structurile NATO și în principalele state europene membre NATO (care au început de câțiva ani să manifeste ambiții militare în cadrul structurilor Uniunii Europene și, în principal, în cadrul Agenției Europene pentru Apărare – EDA).

Autorii **„Studiului...”** se bazează în demersul lor pe o bogată bibliografie, reprezentând studii și cărți ale unor reputați oameni de știință americani și europeni (tabelul cu lucrările se prezintă în anexă, pentru a oferi posibilitatea doritorilor să-și extindă documentarea în ceea ce privește relația tehnologică și operațională transatlantică, în noile condiții geopolitice și geostrategice).

Studiul este focusat, în principal, pe sistemele de comunicații și informatice și pe rolul acestora în conducerea forțelor în orice mediu de acțiune, integrarea senzorilor și a sistemelor de arme.

Se apreciază, fără a exista în acest moment și puncte de vedere contrarii, că tehnologiile C4ISR sunt inima luptei moderne. Aceasta înseamnă că nu sunt numai multiplicator de forțe ci și un integrator al diferitelor platforme și sisteme de armament, din toate mediile de acțiune: cosmic, terestru, aerian, maritim.

Totodată, acestea pot interconecta forțe de diferite naționalități, dezvoltând interoperabilitatea operațională și tehnică și utilizarea eficientă a resurselor.

În acest punct apreciez că este necesar să comentăm ultimul raport al Agenției Europene pentru Apărare (EDA), publicat în decembrie 2008: **„European – United States Defence Expenditure in 2007”** (cele 15 slide-uri vor fi prezentate în anexe). Dezvoltarea capabilităților generale pentru apărare ale SUA, NATO și în ultima perioadă ale Uniunii Europene, depinde direct de opțiunile liderilor politici, de forța economiilor statelor respective și de înțelegerea corectă sau incorectă a evoluțiilor tehnologice care schimbă modul de ducere a conflictelor militare de orice fel. Din raport rezultă clar discrepanțele mari dintre Europa și SUA în problemele de apărare,

---

* **General-maior (r) profesor consultant, membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România**

¹ Gordon Adams, Guy Ben-Ari, Josh Logsdon, Ray Williamson; Bridging the Gap. European C4ISR Capabilities and Transatlantic Interoperability; The George Washington University, October 2004

cu consecințele de rigoare, care înseamnă pentru europeni: capacități militare modeste, forțe de angajare prea mici și echipare tehnică mult rămasă în urmă. Aceste efecte negative se răsfrâng în primul rând asupra noilor tehnologii C4ISR și asupra noilor concepte privind „războiul bazat pe rețea”.

	Europe*	US**
Total Defence Expenditure:	€204 Bln	€ 454 Bln
Defence Expenditure as a % of GDP:	1,69%	4,5%
Defence Expenditure Per Capita:	€ 417	€1504

*Europe means 26 FDA participating Member States
 **Euro/Dollar exchange rate is based on average for 2007: 1.370

Figura nr. 1 – Cheltuielile de apărare Europa-SUA

Forțele europene dislocate în teatrele de acțiune din Balcanii de Vest, Irak și Afganistan au avut și au mari dificultăți în susținerea logistică și în conducerea forțelor utilizând capacități C4ISR, fiind nevoite, adesea, să se sprijine pe aliatul american, cu efecte politice, militare și de moral nedorite de liderii europeni.

Să încercăm câteva exemple:

- **Cheltuieli militare – 2007, Europa/SUA:**
  - Total cheltuieli: 204 / 454 miliarde euro;
  - Procent din PIB: 1,69% / 4,5%;
  - Cheltuieli pe locuitor: 417 / 1504 euro;

GDP, Overall Government Expenditure and Defence Expenditure

Figura nr. 2

- **Situația personalului – 2007, Europa/SUA:**

- Personal militar: 1.836.882 / 1.379.551;
- Personal civil: 457.392 / 696.101;
- Cheltuieli pe un militar: 103.602 / 329.201 euro;
- Cheltuieli pentru echipamente și cercetare-dezvoltare: 22.795 / 111.604 euro.

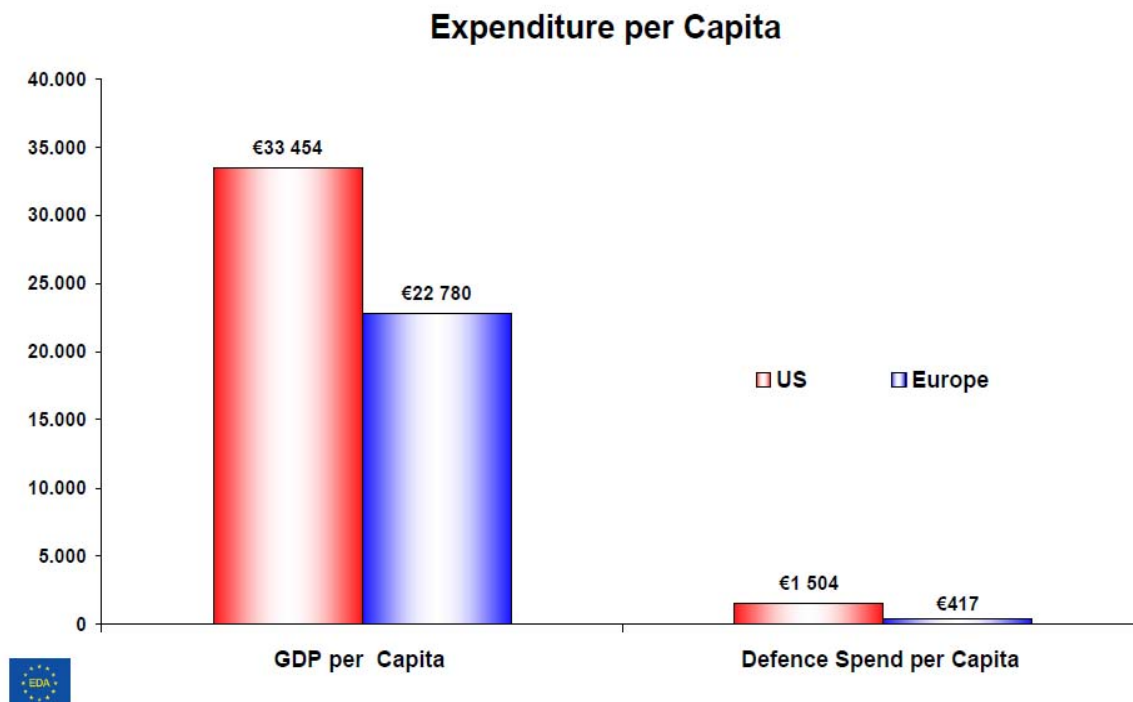

Figura 3, Cheltuieli pe cap/locuitor ⁴

Comparând aceste date prezentate mai sus, precum și celelalte din anexe, rezultă o diferență mare de voință politică și capabilități militare între cele două maluri ale Atlanticului. De această diferență nu au scăpat nici noile tehnologii C4ISR (+ variante).

Specialiștii citați, dar și alții, recunoscuți în lume pentru profesionalismul lor și aportul adus la dezvoltarea conceptelor și prefigurarea noilor evoluții, apreciază că toate instituțiile unui stat modern (politice, financiare, culturale, educaționale, științifice, militare, etc.), care stochează și prelucrează un volum foarte mare de date, utilizând infrastructuri hardware și un set corespunzător de aplicații software, nu se pot lipsi de aportul de eficiență și competitivitate al tehnologiei IT&C.

Referitor la domeniul militar, putem să observăm și să analizăm evoluțiile în aria sistemelor informaționale, îndeosebi începând cu anii '70. Progresele importante au fost determinate de mai mulți factori:

- Dezvoltările tehnologice în producția echipamentelor;
- Creșterea rapidă a performanțelor computerelor;
- Unirea conceptuală, tehnologică și operațională a echipamentelor și rețelelor de comunicații digitale cu echipamentele de calcul electronic și aplicații software;

- Presiunile mari asupra structurilor militare de comandă și control pentru scurtarea ciclului conducerii și pentru efectuarea unei analize multicriteriale rapide a unui volum uriaș de date și informații necesare planificării și conducerii operației (luptei);
- Perfecționarea senzorilor opto-electronici și apariția unor noi tipuri, cu performanțe ridicate, plasați pe diferite platforme terestre, aeriene, navale și cosmice;
- Apariția și dezvoltarea hărților digitale și a aplicațiilor software geografice;
- Apariția și dezvoltarea conceptului de „război informațional” și a măsurilor de protecție pentru infrastructura informațională proprie, concomitent cu distrugerea infrastructurii inamicului;
- Elaborarea unor noi concepte privind ducerea războiului;

Ca o coincidență firească a progreselor înregistrate, dar și ca o necesitate în exercitarea actului de comandă – control, toate armatele NATO, structurile de comandă NATO și, mai nou, structurile de apărare dezvoltate sub egida Uniunii Europene (Agenția Europeană de Apărare – EDA, după 2004), au demarat un amplu proces de modernizare a sistemelor de comunicații și informatică (CIS), iar mai târziu, a unor complexe sisteme puternic integrate de tipul C3I (C4I, variante).

Astfel, evoluțiile pot fi analizate în timp:

- **Anii '70:**
  - Dezvoltarea unor rețele de comunicații militare permanente, la început analogice, apoi analogice-digitale mixte și în final digitale (anii '80); promotori fiind SUA, Franța, Germania, Italia, Marea Britanie;
  - Creșterea capacității transportului de date în detrimentul utilizării comunicațiilor de voce și, ca urmare, a exploziei rețelelor globale comerciale, denumite generic **Internet**;
  - Cercetarea, dezvoltarea și implementarea unor sisteme (rețele) automatizate CIS pentru eșaloanele operative și tactice, cum au fost MSE – SUA, AUTOKO – Germania, SOTRIN – Italia și RITA – Franța;
  - Creșterea, pe baza noilor performanțe tehnice a rolului comunicațiilor militare bazate pe stații radio HF, VHF și UHF terestre, aeriene, navale; comunicații radio militare prin sateliți militari și civili;
- **Anii '80 și anii '90:**
  - Dezvoltarea și implementarea la toate eșaloanele a unor sisteme puternic integrate de tipul C3I (C4I și variante) – promotori: SUA, Marea Britanie, Italia, Franța, Germania;
  - Apariția și utilizarea la trupe a hărților digitale, fapt ce a permis un mai mare grad de precizie al mișcării forțelor și o integrare din ce în ce mai pronunțată a diversilor senzori opto-electronici;

- Dezvoltarea unei noi clase de senzori opto-electronici și a tehnologiei laserelor și integrarea acestora în sistemele de arme, ducând la o mai mare precizie și la o reacție în timp real sau aproape real;
- Aplicarea unor învățăminte (lecții învățate) din conflictele care au avut loc în lume (îndeosebi de către Armata SUA și unele state europene);
- Elaborarea unor noi concepte și tehnologii în domeniul C4I (+ variante) în Armata SUA și în structurile integrate NATO;
- **După anul 1999 și până în prezent (2009):**
  - Dezvoltarea unor concepte noi în cadrul Armatei SUA și în NATO, în ceea ce s-a numit „NETWORK CENTRIC WARFARE” (Armata SUA, 1999), apoi a NCO (NETWORK CENTRIC OPERATIONS) – operații centrate pe rețea; NEC – NETWORK ENABLED CAPABILITY – posibilități facilitate de rețea; NEO – NETWORK ENABLED OPERATIONS – Operații facilitate de rețea; NNEC – NATO NETWORK ENABLED CAPABILITY – posibilități facilitate de rețea în NATO, etc;
  - Intensificarea eforturilor SUA și ale NATO de a ridica nivelul armatelor europene din NATO, în domeniul sistemelor C4ISR (este și scopul declarat al „Studiului...” citat);
  - Dezvoltarea conceptului de „rețea de rețele” sau „sistem de sisteme”, însemnând un grad cât mai ridicat de compatibilitate și interoperabilitate operațională și tehnică între sisteme diferite din aceeași țară (armată) și între sistemele aliaților (problemă nerezolvată încă în mod satisfăcător);
  - Creșterea rolului comunicațiilor VoIP și a capacităților de stocare distribuită a datelor, după modelul rețelelor comerciale (Internet) ceea ce face posibilă trecerea de la împingerea informației către utilizatori, la extragerea informației necesare, stocată undeva în sistem;
  - Perfecționarea mijloacelor fizice și electronice de protecție a comunicațiilor de voce și date proprii și ale aliaților;
  - Utilizarea mult mai largă a sistemelor GPS atât în planificarea și desfășurarea sistemelor C4ISR, cât și în folosirea, cu precizie, a sistemelor de arme și a sprijinului pentru luptător;

Revenind la comparația dintre dezvoltarea tehnologiilor C4ISR în Armata SUA, pe de o parte și cea din armatele principalilor aliați europeni, pe de altă parte (principalul obiect al studiului „European C4ISR Capabilities and Transatlantic Interoperability”) se arată că:

- **Atât SUA cât și europenii** recunosc importanța interoperabilității transatlantice a sistemelor C4ISR și faptul că în acest domeniu sunt multe neajunsuri;

- **Se dorește ca statele europene**, chiar dacă dispun de posibilități economice, financiare și tehnologice ridicate nu acordă atenția cuvenită sistemelor de apărare și implicit componentei C4ISR;
- **Există un dialog insuficient între** militari și reprezentanții industriei electronice și de asemenea, o irosire redundată de resurse pe cele două maluri ale Atlanticului (nu există o sinergie a eforturilor de cercetare-dezvoltare);
- **NATO continuă** să pună la dispoziția membrilor concepții, obiective și standarde în domeniul C4ISR, inclusiv pentru dezvoltarea capabilităților specifice aflate sub autoritatea UE/EDA;
- **Interoperabilitatea C4ISR** este avansată în statele Uniunii Europene doar în domeniul spațial, inclusiv prin efortul de a pune în operă sistemul de poziționare globală GALILEO;
- **Studiile, prognozele și politicile UE/EDA**, în domeniu nu au depășit faza teoretică, mai ales după anul 2004 (a se vedea site-ul EDA: <http://www.eda.europa.eu/defencefacts/>).

La aceste concluzii se pot adăuga unele observații și puncte de vedere venite din partea unor oficiali americani, cu ocazia desfășurării simpozionului jubiliar al AFCEA², Whashington DC, 18-19 iunie 2006. **Astfel, Amiralul Edmund P. Giambastini Jr., USN**, vicepreședinte al Statului Major Întrunit al Armatei SUA (2006) a subliniat:

- Necesitatea îmbunătățirii și îmbogățirii schimbului de idei și păreri între reprezentanții militari și cei ai mediului industrial de pe ambele maluri ale Atlanticului, în domeniul dezvoltării tehnologiilor C4ISR și ale sistemelor, echipamentelor și serviciilor destinate mediului militar și civil;
- A cerut militarilor SUA și i-a rugat pe aliații europeni să se implice în dialog, sub toate aspectele (operaționale, tehnice, umane) spunând că aceștia „nu trebuie să bage capul în nisip”, lăsându-i pe cei din industrie să acționeze singuri, fără corecțiile obiective venite din partea luptătorilor;
- A solicitat liderilor armatei (civili și militari) să înțeleagă evoluțiile actuale în domeniul C4ISR și în domeniile conexe, precum și progresele așteptate pe termen mediu și lung, pentru a nu fi depășiți de realități;
- A punctat cu fermitate necesitatea unificării operaționale și tehnice a sistemelor și rețelelor armatei SUA (și ale aliaților), în așa fel încât să dispară, în cel mai scurt timp posibil, disfuncționalitățile grave dintre categoriile de forțe ale Armatei și dintre MU(U) aparținând diverselor

---

² AFCEA a fost fondată în SUA în anul 1946. În prezent servește ca o punte de legătură între cerințele guvernamentale și capabilitățile industriei, reunind membrii de vârf din structuri guvernamentale, industrie și profesioniști militari care activează în domeniul tehnologiei informației, comunicațiilor și serviciilor de informații (intelligence).

arme. **În context, a spus că în domeniul CIS (C4ISR), alte sisteme tehnice, categoriile de forțe nu pot și nu vor fi lăsate să devină „stat în stat”, cu politici autarhice, izolate. Rolul de coordonator general îl are și îl va avea Direcția Comandă, Control, Comunicații și Computere (J6) din Statul Major Întrunit. (notă: acest lucru este valabil și pentru armatele europene din statele membre NATO).**

La rândul său, generalul (ret.) Collin L. Powell, fostul secretar de stat al SUA, om cu o bogată experiență militară, a prezentat în cadrul expunerii sale – „Soldatul și Omul de Stat” (The Soldier and The Statesman) câteva idei demne de reținut, în contextul acestui material:

- Oamenilor de stat civili și militari le revin înalte responsabilități politice și morale față de luptătorii trimiși în teatrele de operații;
- Înzestrarea cu armament, echipamente IT&C și mijloace de protecție pentru militari trebuie să fie prioritatea zero a Armatei SUA, prioritate care trebuie transmisă și statelor membre NATO;
- Războaiele și conflictele moderne au dovedit, fără tăgadă, că a crescut exponențial importanța sistemelor C4ISR, de la nivelul strategic și până la soldat. Aceasta înseamnă vizualizarea, în timp real, a spațiului de operații (luptă), informație pertinentă pentru luptători, aspecte care le salvează viețile, mai mult decât grosimea blindajelor. Mulți politicieni și chiar unii militari nu înțeleg aceste evoluții sau din comoditate ori nepăsare, se fac că nu înțeleg;
- Înțelegerea deplină că în luptă trebuie protejat soldatul, ajutat să înțeleagă că nu este singur și nu este părăsit în teatrul de operații. Pentru a realiza acest lucru rolul sistemelor C4ISR este esențial;
- Solicită mai multă responsabilitate celor care trimit oamenii la război, dar uită să le asigure fondurile și echipamentele necesare.

Aceste idei exprimate de către cei doi oficiali americani pot și trebuie să fie subiecte de meditație și pentru politicienii și militarii de rang înalt europeni, în scopul reducerii decalajelor tehnologice și operaționale, al sporirii forței și vitezei de acțiune a trupelor și al deplinei interoperabilități în acțiuni de coalitiție, inclusiv în interiorul NATO și al forțelor UE/EDA.

Să vedem însă cum stă Europa, reprezentată în „Studiu...” de către șapte state, șase membre NATO (Franța, Marea Britanie, Germania, Italia, Olanda și Spania) și unul – Suedia, membru UE, în domeniul dezvoltării și implementării tehnologiilor C4ISR în armatele naționale și în forțe puse la dispoziția NATO și UE (EDA). Fără îndoială că spațiul și timpul avut la dispoziție nu ne permite să facem o prezentare în detaliu a politicilor, concepțiilor, doctrinelor și strategiilor referitoare la transformarea structurilor militare, la aplicarea conceptelor noi (precum Network Centric Operations, etc.) și la cercetarea, dezvoltarea și implementarea, într-un interval de timp rezonabil (6-10 ani) a noilor sisteme C4ISR (+varianțe). Doritorii pot studia zeci de studii și materiale apărute pe această tematică, cele mai multe fiind

prezente și pe site-urile de Internet ale Armatei SUA, NATO, UE/EDA, armatelor naționale din statele membre NATO, etc.

Ne vom rezuma la a prezenta, în sinteză, unele capabilități relevante, astfel:

- **„Main European national C4ISR strategies and capabilities”** (Principalele sisteme naționale C4ISR, strategii și capabilități). Câteva concluzii:
  - **Franța, Marea Britanie, Germania și Italia** acordă o atenție rezonabilă dezvoltării sistemelor C4ISR în ansamblu, perfecționării sistemelor de comandă și control (C2), extinderii cantitative și calitative a comunicațiilor militare și a componentelor ISR (Intelligence, Surveillance and Reconnaissance).
  - **Preocupări avansate** sunt și în Olanda, Spania și Suedia, cu posibilități mai reduse pentru componenta ISR;
  - **Toate statele** acordă atenție comunicațiilor prin satelit și dezvoltării sistemului de poziționare GALILEO;
  - **Sunt abordate** și se propun soluții pentru creșterea nivelului de interoperabilitate cu sistemele Armatei SUA și în interiorul NATO și al UE/EDA;
- **Capabilitățile C4ISR ale Franței:**
  - Atenție sporită acordată nivelului strategic, forțelor desfășurabile, categoriilor de forțe și nivelului tactic la toate componentele sistemului militar francez;
  - Preocupări concrete pentru interoperabilitate în cadrul NATO și UE/EDA. Aplică recomandările STANAG;
  - Extinderea capabilităților proprii de comunicații prin sateliți militari;
  - Dezvoltarea VoIP pe baze radio în câmpul tactic;
  - Avansarea în domeniul componentei ISR (inclusiv printr-o nouă generație de sateliți de observare Helios-2);
- **Capabilitățile C4ISR ale Marii Britanii:**
  - Accent pe dezvoltarea capabilităților C2 pentru „Joint Operational System” (JOCS), faza I;
  - Finalizarea sistemului C4ISR-Bowman, în principal pe baze radio;
  - Creșterea capabilităților proprii ISR;
  - Interoperabilitatea cu Armata SUA și în cadrul NATO (deja Marea Britanie stă cel mai bine la acest capitol);
  - Dezvoltarea comunicațiilor prin satelit și lansarea unor sateliți proprii de observare (S&R micro-satellite for remote sensing);
- **Capabilitățile C4ISR ale Germaniei:**
  - Dezvoltarea sistemului HEROS pentru eşaloanele corp, divizie și brigadă și implementarea acestuia la EUROKORPS și la corpul de armată Germano-Olandez;

- Atenție deosebită pentru sistemele marinei și aviației;
- Rezolvarea problemelor de interoperabilitate cu Armata SUA, NATO și UE/EDA;
- Implementarea unor rețele TETRAPOL;
- Dezvoltarea capabilităților proprii ISR și a comunicațiilor prin satelit;
- **Italia, Olanda, Spania:**
  - Prezintă realitățile din aceste țări, cu resurse și posibilități ceva mai mici;
  - Se pune accent pe comunicațiile tactice și pe cele VoIP pe baze radio;
  - Toate au preocupări și realizări în domeniul comunicațiilor militare prin satelit;
  - Posibilități mai mici pentru componenta ISR;
  - Acordă atenție interoperabilității în cadrul NATO și UE/EDA.

Câteva recomandări ale specialiștilor pentru evoluțiile viitoare în domeniul C4ISR:

- Este necesară sporirea investițiilor țărilor europene în domeniu pentru a reduce decalajul important care le desparte de SUA;
- Interoperabilitatea transatlantică este și va fi o prioritate;
- Operațiile de coaliție sunt deja un fapt de viață, ceea ce impune o soluționare în comun a problemelor operaționale și tehnice;
- Intensificarea cooperării tehnologice între aliați, pentru a înlătura eforturile redundante și irosirea de resurse;
- Încurajarea noilor state membre NATO și UE să investească cu inteligență în domeniul sistemelor C4ISR;
- Consolidarea industriilor europene;
- Participarea activă din partea statelor membre la elaborarea și aplicarea reglementărilor STANAG (sunt mai multe probleme în acest domeniu);
- Transferul mai curajos de tehnologie din partea SUA către aliați (reglementările SUA sunt excesiv de restrictive).

Desigur sunt multe probleme de aprofundat în acest vast și sensibil subiect, cu implicații politice, militare, financiare și comerciale, atât în interiorul NATO cât și al Uniunii Europene. Acest demers nu a făcut altceva decât să deschidă interesul specialiștilor militari și civili din România în analiza evoluțiilor tehnologice actuale în domeniul C4ISR și în găsirea unor soluții viabile pentru Armata României, atât în context NATO cât și în cel al Uniunii Europene.

Bibliografie:

- [1]. ADAMS, Gordon, *Strength in Numbers: The European Allies and American Defense Planning*, in Cindy Williams, ed., *Holding the Line: U.S. Defense Alternatives for the Early 21st Century*, (Cambridge, MA: MIT Press, 2001).
- [2]. BARRY, Charles, *Coordinating with NATO*, in *Transforming America's Military*, Hans Binnendijk, ed., (Washington, DC: National Defense University Press, 2002).
- [3]. BARRY, Charles, *Transforming NATO Command and Control for Future Missions*, *Defense Horizons* 28,(Washington, DC: Center for Technology and National Security Policy, June 2003).
- [4]. BINNENDIJK, Hans, and Richard Kugler, *Transforming European Forces*, *Survival*, no. 44 (2002): 117-132.
- [5]. BRIMMER, Esther, ed. **The EU's Search for a Strategic Role: ESDP and Its Implications for Transatlantic Relations** (Washington DC: Center for Transatlantic Relations, 2002).
- [6]. Center for International and Strategic Studies, **European Defense Industrial Consolidation: Implications for U.S. Industry and Policy** (Washington, DC: Center for Strategic and International Studies, 2001).
- [7]. Center for Strategic and International Studies, **The Future of the Transatlantic Defense Community** (Washington, DC: Center For Strategic And International Studies, 2003).
- [8]. European Commission, **European Defense: Industrial and Market Issues - Towards an EU Defense Equipment Policy** (Brussels: EC, 2003).
- [9]. GOMPERT, David, Richard L. KUGLER, and Martin LIBICKI, **Mind the Gap: Promoting a Transatlantic Revolution in Military Affairs**, (Washington, DC: National Defense University Press, 1999).
- [10]. GOMPERT, David, and UWE Nerlich, **Shoulder to Shoulder: The Road to U.S.-European Military Cooperability; A German-American Analysis**. (Santa Monica, CA: RAND, 2002).
- [11]. GRAPIN, Jacqueline, ed., **Transatlantic Interoperability in Defense Industries: How the U.S. and Europe Could Better Cooperate in Coalition Military Operations**. (Washington, DC: The European Institute, 2002).
- [12]. HAMILTON, Daniel, ed.. **Transatlantic Transformations: Equipping NATO for the 21st Century**. (Washington, DC: Center for Transatlantic Relations, 2004).
- [13]. HURA, Myron, Gary McLeod, Eric LARSON, James SCHNEIDER, Daniel GONZALES, Daniel NORTON, Jody JACOBS, Kevin O'CONNELL, William LITTLE, Richard MESIC, Lewis JAMISON. **Interoperability: A Continuous Challenge in Coalition Air Operations**. (Washington, DC: RAND, 2000.)
- [14]. JAMES, Andrew, and Philip GUMMETT. **European Defense RTD in Context. Policy Research in Engineering, Science and Technology** (Manchester, England: University of Manchester, 1998).
- [15]. LOVERING, John, *Which Way to Turn? The European Defense Industry after the Cold War*, in Anne R. Markusen and Sean S. Costigan, eds., *Arming the*

- Future: A Defense Industry for the 21st Century. (New York: Council on Foreign Relations Press, 1999).
- [16]. NELSON, C. Richard, and Jason PURCELL, eds., *Transforming NATO Forces: European Perspectives*. Compendium of papers presented at a conference on "Transforming NATO Forces: European Perspectives," October 18, 2002. (Washington, DC: Atlantic Council of the United States, 2003).
- [17]. SCHMITT, Burkhard, ed., *Between Cooperation and Competition: The Transatlantic Defence Market* Chaillot Paper No.44. (Paris: Institute for Security Studies of the European Union, 2001).
- [18]. SCHMITT, Burkhard. *The European Union and Armaments: Getting a Bigger Bang for the Euro*. Chaillot Paper No.63, (Paris: Institute for Security Studies of the European Union, 2003).

SPACE-BASED SOLUTIONS FOR INCREASED SITUATIONAL AWARENESS

Dr. Liviu COȘEREANU*
Dr. Tiberius TOMOIAGĂ**

Obiectivul principal al utilizării militare a spațiului este acela de a sprijini dominanța forțelor terestre. Spațiul a devenit, în mod cert, un element critic al operațiilor militare. Mai mult decât atât, necesitatea implicării armatei în operațiunile spațiale este stabilită în mod ferm atât în politică, cât și în practică. În realitate, multe capacități spațiale sunt deja foarte bine integrate în operațiunile militare. Domeniile și aplicațiile misiunilor spațiale sunt componente atât critice cât și de rutină în sprijinul manevrabilității, stabilității și susținerii operațiunilor militare.

Introduction

Space is the newest of the warfighting media, alongside air, land, and sea. The harsh space environment, vast distances, and high speeds of orbiting satellites are all very different from what the Armed Forces deal with in the air, on land, and on or under the sea. Still, many of the principles that successfully guide operations in those environments are applicable to the space medium. The Army is committed to using space to its best advantage. Indeed the advantages are so great that it is clearly worthwhile to overcome the characteristic difficulties of the space environment. Use of space-based capabilities is not only common; it is critical, in Army operations.

Space is the high ground. Space systems, consisting of satellites on orbit, ground stations, and launch bases, and the communication signals between the satellites and ground equipment, give land forces the advantage of an overlook of their battlefield from on high. Space hosts communications transponders, observation posts for ISR, transmitters broadcasting location and exact time information, sensors for weather and other environmental data, and sensors that can warn of enemy actions.

Space operations are divided into four general categories, or space mission areas: force enhancement, space control, space force application, and space support.

Force enhancement operations multiply joint force effectiveness by enhancing battlespace awareness and providing needed warfighter support. There are five force enhancement functions: ISR; integrated tactical warning and attack assessment; environmental monitoring; communications; and position, velocity, timing, and navigation. They provide significant advantage by reducing confusion inherent in combat situations. They also improve the lethality of air, land, sea, space, and special operations forces. Space control operations will provide freedom

Space force enhancement functions are similar to combat support operations in that they improve the effectiveness of forces across the full spectrum of operations by providing operational assistance to combat elements. Command and support elements

---

* Colonel inginer, Agenția de Cercetare pentru Tehnică și Tehnologii Militare

** Maior inginer, Agenția de Cercetare pentru Tehnică și Tehnologii Militare

also integrate space force enhancement functions into their operations. The functions include communications; position, velocity, and timing; environmental monitoring; ISR; and theater missile warning.

1. Communications

Space-based communications offer many unique features to the warfighter. Using a global network of military and commercial communication satellites, warfighters at all levels of command can overcome limited infrastructure, execute reachback operations, enable two-way flow of data to critical nodes, provide support to special users, and increase overall C2 effectiveness. Further, satellite communications provide critical connectivity for maneuver forces whose rapid movement and nonlinear deployments take them beyond inherent line of sight (LOS) communication networks. Finally, satellite communications are a key enabler to emerging transformational concepts of net-centric operations.

SATCOM allows the commander to exercise effective C2 away from his tactical operation center (TOC) (for example, beyond LOS battle command on the move). The ability of the commander to lead from the front has always been hampered by limited communications capabilities. Mobile SATCOM enables the commander to receive a clear COP of the battle and remain at the front to see and assess the situation. SATCOM is especially of assistance during exploitation or pursuit, where units are moving swiftly and covering significant distances.

SATCOM provides units with secure broadcast information from dispersed locations around the globe. Army units can benefit directly from intelligence data fusion and analysis. They can also receive near real time (NRT) intelligence, exchange logistics information, coordinate movements and plans, and, therefore, accomplish better planning and execution of operations.

2. Position, velocity, and timing

The GPS provides precise, reliable position and time information, enabling friendly forces to plan, train, coordinate, and execute operations more effectively. The Navstar GPS is a constellation of orbiting satellites and associated ground control stations that provide navigation data to military and civilian users all over the world. The system is operated and controlled by the Air Force. Each GPS satellite broadcasts continuous navigation signals. With the proper equipment, users can receive these signals to calculate time, location and velocity. Receivers are available for use in land vehicles, aircraft, and ships, as well as for hand carrying. GPS provides 24-hour navigation services, including:

- Extremely accurate, three-dimensional location information (latitude, longitude, and altitude), velocity, and precise time (position accuracy is within 16.5 feet [5 meters], velocity within a fraction of a mile per hour, and time within ten billionths of a second).
- A worldwide common grid that is easily converted to any local grid.
- Passive all-weather operations.
- Continuous real-time information.

- Support to an unlimited number of users and areas.
- Support to civilian users at a slightly less accurate level.

GPS provides invaluable support to the unit conducting maneuver operations. GPS is essential to effective command and control of maneuver forces since the timing signal is used to synchronize communications equipment. GPS, either as the sole source of guidance or coupled with other means such as inertial navigation, is used for precise guidance of munitions. This facilitates target destruction with minimal weapons used and greatly reduces collateral damage. It also enables strikes in direct support of combat action to be executed closer to friendly positions. Similarly, this GPS position accuracy aids maneuver since soldiers and platforms can move to precise locations along precise pathways.

Combat search and rescue operations can be executed with less exposure to danger since search platforms can maneuver directly to locations precisely identified by GPS. The deployment of friendly force tracking capabilities that use spacebased components adds another significant dimension in support of tactical navigation operations.

BFT capabilities allow the commander to track friendly forces and maintain exact location information on subordinate elements. Force location data is of great benefit for C2, situational awareness, and avoiding fratricide incidents in the mayhem of combat. The use of BFT devices associated with national technical means (NTM) is managed by Space-Based Blue Force Tracking Mission Management Center (SB/BFT MMC). (See appendix B for further discussion of SB/BFT MMC capabilities.)

3. Environmental monitoring

Space-based equipment can identify environmental factors that might affect operations in the four operational media of air, land, sea and space. Knowledge of these factors enables commanders to avoid adverse terrestrial environmental conditions (such as poor surface conditions or severe weather) while taking advantage of other conditions to enhance operations.

Multispectral imagery (MSI) provides military forces current information on terrain, vegetation, and land use. It can also provide information on an area of operation such as surface trafficability, vegetation, and beach conditions. Imagery can be linked with precise location data from GPS to provide highly reliable maps for ground operations.

Space-based meteorological systems such as the Defense Meteorological Satellite Program (DMSP) provide timely and accurate weather, other environmental conditions, and space environment data. Current technologies provide the commander a clear understanding of the weather/environmental impacts on operations throughout the depth of the battlespace. Space-based environmental monitoring benefits for planning support to operations include:

- Detect terrestrial weather throughout the area of responsibility.
- Detect space weather to forecast potential effects and understand actual effects on communications and space-based assets.

- Detect soil moisture content (unrestricted, restricted, and severely restricted terrain based on recent precipitation and analysis of soil type).
- Detect obscurants and differentiate between dust, smoke, fog, oil mist, and so forth.
- Detect ionospheric scintillation, which can impact UHF SATCOM and GPS reliability.
- Increasing overall understanding of the area of responsibility by using MSI/hyperspectral imagery (HSI).

4. Intelligence, surveillance, and reconnaissance

Space-based ISR is one component of the seamless ISR enterprise comprising all joint and coalition air, ground, sea and space assets. The advantages of space-based ISR complement and offset the disadvantages of air and ground based ISR. Surveillance from space enables the warfighter to overcome terrestrial LOS restrictions and affords coverage of virtually the entire globe. In some cases, the only early surveillance available will be from a space-based asset, especially in forced entry operations.

Space-based ISR sensor equipment provides no unique capabilities to the holistic, complementary ISR enterprise. Space-based ISR uniqueness is a function of characteristics of earth orbits, not the sensors themselves. For example, ISR spacecraft may have frequent revisit rates and long dwell times that produce a “near-persistent stare” capability and nearly global access. While unfettered access from high and relatively safe earth orbits provides a tremendous advantage for ISR, there are limitations. Spacecraft must follow strict laws of motion and orbital mechanics. Revisit rates, coverage area, and dwell time over areas targeted for observation are functions of spacecraft orbits. For example, a HEO yields a long dwell time but lacks global access, while a LEO provides global access but a short dwell time. Generally, only minor changes to these orbits can be made after initial spacecraft insertion. Changes require prohibitively large quantities of fuel, the same fuel used to keep the satellite properly oriented and properly placed in its orbit (a function called station keeping). When fuel is used for significant orbit changes, it is no longer available for station keeping, resulting in decreased mission life.

Current and near-term space-based electro-optics (EO), synthetic aperture radar (SAR), infrared moving target indicator (MTI), and MSI/HIS and SIGINT capabilities provide the following to the corps and division:

- NRT information from sensor to shooter.
- Direct downlink of space-based ISR sensors into Army systems in support of both situations understanding and targeting.
- Measurement and signature intelligence (MASINT) to defeat enemy CC&D operations.
- Space-based information requirements (IR) to rapidly locate enemy theater ballistic missiles, surface-to-air missiles, and multiple rocket launcher system; support timely combat

assessments; and provide potential location information for combat search and rescue.

- Commercial space imagery to supplement national sources, providing additional imagery to support planning, combat assessment, and situation analysis.

IMINT SATs in NEC Environment enhance the capabilities and operational performance of an integrated mission system by SAT systems, as follows:

- IMINT: part of sensor grid, e.g. for shared situation awareness.
- Could contribute to all phases of engagement.
- Has global access (everywhere), is repetitive and without restrictions.
- But: no time-critical applications; in best case response in order of hours (even with very short info-age by advanced laser data links).
- Value for NEC in terms of: Quality of imagery information, operational flexibility, system capacity, additional mil info options.

5. METRA'S Activities Related To Space Based SA *GEOMETOC mobile system*

Military Topographic Directorate (MTD) has been involved with equipment and specialists at many NATO Response Force (NRF) exercises. The conclusions drawn from these exercises led to the idea of building a GEOMETOC mobile system in order to assure in quasi-real time the NRF Headquarter commanders with GEOspatial, METeorological and OCEanographic information.

In this respect, a staff of specialists from Military Equipment and Technologies Research Agency (METRA) drawn up a Technical Study under the basis of which they have passed to realize the experimental model of the system mentioned above.

The technical study was developed by a combined team of research engineers, specialists in the following domains: geodesy, mechanics, electrics, IT&C.

GEOMETOC mobile system will provide support for:

- processing and exploitation of images obtained from airborne sensors;
- geographic information harvesting and data producing from imagery;
- terrain analysis;
- map producing;
- databases management;
- quick editing and map plotting;
- dissemination as Recognized Environment Picture – REP;
- networking with similar units for data exchange in order to develop state of the art geospatial products.

Main advantages of such a system are:

- fast thematic data producing;
- change detection of battlefield;

- tactical areas monitoring.

In operation theatres the GEOMETOC system will be under J (G, S) 2/3 Land Forces command.

GEOINT Center

Geospatial Intelligence (GEOINT) is the full integration of imagery and geospatial capabilities of a country supporting security and intelligence. GIS solutions offers a substantial support in fast decision making allowing an efficient geospatial data management, geographic and intelligence data fusion, complex visualization and analysis.

The GEOINT Centre is a result of CGINT Project, a joint research activity of Military Technical Academy, Military Equipments and Technologies Research Agency, Romanian Space Agency and Advanced Technologies Research Institute, and it implements the newest doctrine in geospatial applications.

GEOINT Center focuses national expertise in the following domains:

- GEOINT training;
- Space imagery;
- Multisensory and multisource data fusion;
- Advanced data processing for intelligence;
- Computer vision;
- Data mining;
- Extraction, storing and integration of geospatial data and application development

The main results of the project are:

- Knowledge database regarding GEOINT activities;
- Architecture and functional model of a GEOINT System (hardware and software) for training and operations;
- Analysis and processing algorithms;
- Scenarios: change detection, mission briefing, 3D urban cartography;
- Training programs for GEOINT EU specialists at EUSC Centre, Torrejon, Spain, in fields like: SAR imagery exploitation, terrain analysis, DEM, GPS positioning, GIS fundamentals.

Conclusion

As a conclusion, Military Space today offers big assets for tactical situational awareness:

- Space provides an asymmetric advantage; demonstrated during Operation Iraqi Freedom
  - 30 times more communication bandwidth than in Desert Storm
  - Blue Force tracking
  - Shared situational awareness
  - Rapid troop maneuver
  - Unprecedented speed of command

- Every mission area being upgraded
  - Greater capability and integration
  - Operations maintained during upgrades
- Space has unique advantages
  - Global reach
  - Persistence
- Space has unique challenges
  - Predictable orbits
  - Distance to target
  - Cost

Bibliography:

- [1]. US Army, **Army Vision 2010**. www.army.mil/2010/default.htm (1998).
- [2]. Celsius Tech Australia. **BCSS Phase 3.2 – BCSS System Architecture**, BCSS Doc. 44SOR200797 (1998).
- [3]. GRISOGONO, A-M., VAUGHAN J., DAVIES M. and SEYMOUR R.S., **Design of a Synthetic Environment to support development of an Armed Reconnaissance Helicopter Capability**. Proc. SimTecT 99 (1999).

ROMANIAN GEOINT CAPABILITIES

Dan RĂDUCANU*
Virgil DULGHERU**
Ion NEDELICU***
Alexandra VASC****
Adrian ALEXEI*****
Tiberiu TOMOIAGA*****

GEOINT reprezintă exploatarea și analiza imaginilor aerospațiale și a informațiilor geospațiale pentru a descrie, evalua și vizualiza obiectele fizice și activitățile referite geografic pe suprafața terestră.

GEOINT servește guvernul în prima și cea mai importantă sarcină a acestuia – asigurarea securității naționale și joacă un rol crucial informând despre fiecare aspect de dezvoltare și implementare a politicii naționale de securitate, de la nivel național, la cel tactic.

Bazându-se pe experiența membrilor consorțiului în domeniile cercetare-dezvoltare raportate la diverse componente GEOINT, proiectul de cercetare CEEX „Centru pentru Intelligence Geospațial–CGINT” a demonstrat posibilitatea creării și a utilității unui centru GEOINT prin crearea unui model minimal, cu facilitati de training si operationale.

CGINT asigură o bază de manevră pentru decidenții politici ai națiunii în noul mediu operațional, la nivel strategic, operațional și tactic. CGINT reprezintă nu doar o bază pentru colaborarea și integrarea tuturor surselor de informație, ci și o capacitate critică pentru înțelegerea lumii ce ne înconjoară.

Lucrarea prezintă atât conceptul GEOINT, misiunile și aplicațiile CGINT, cât și capacitățile românești de instruire și operaționale.

1. Introduction: GEOINT Target

Geospatial Intelligence (GEOINT) provides critical spatial information to a decision making process that is necessary for meaningful actions and decisions, based on the fusion or integration of multiple forms of data collected from satellite and airborne sensors, along with a wide variety of other digital geographic information.

GEOINT represents the new National Geospatial-Intelligence Agency (NGA) doctrine, published in 2004. Last years, especially the period post September 11, showed that the intelligence community’s biggest part of raw information extraction and analysis relies on intelligence disciplines. HUMINT (human intelligence) and IMINT (Imagery Intelligence) are based primarily on collection capability while MASINT (measurement and signature intelligence), SIGINT (Signal Intelligence) and OSINT (open source intelligence) are more analytic and data mining oriented.

---

* **Academia Tehnică Militară, București**

** **Academia Tehnică Militară, București**

*** **Agenția Spațială Română, București**

**** **Institutul de Tehnologii Avansate, București**

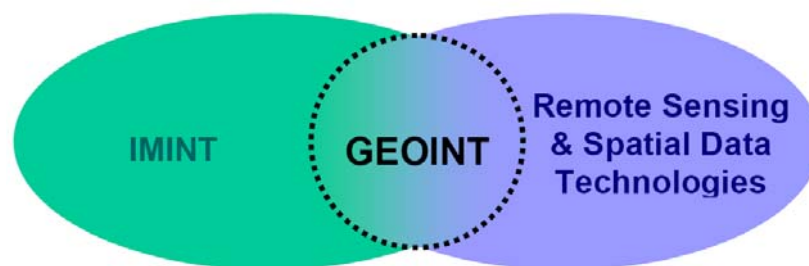
***** **Agenția de Cercetare Tehnică și Tehnologii Militare, Clinceni**

***** **Agenția de Cercetare Tehnică și Tehnologii Militare, Clinceni**

GEOINT provides the spatial foundation essential for the analysis of information from all sources, providing the baseline starting point for all geographically referenced analytic efforts. It brings together cartography, imagery analysis, geospatial analysis, geodesy, aeronautical analysis, maritime analysis and regional analysis thus providing unique intelligence capability.

2. GEOINT Concept

GEOINT represent the exploitation and analysis of imagery and geospatial information to describe, assess, and visually depict physical features and geographically referenced activities on the Earth. GEOINT has emerged recently as a powerful new intelligence discipline that is providing a foundation for intelligence analysis and achieving information dominance. It unites the complementary fields of imagery intelligence (IMINT) and mapping, charting, and geodesy (MC&G) into a single, integrated intelligence discipline. It combines their strengths, incorporating the dynamic, detailed content of IMINT with the precise methods. Figure 1 illustrates the natural convergence of IMINT and MC&G.

Figure 1: GEOINT and its application of the field of remote sensing.

The term GEOINT is used in two ways. First, GEOINT is a discipline, a specialized field of practice within the broader profession of intelligence. It is the use of remote sensing, spatial data, and analytical methods to understand the global security situation. Second, GEOINT is a type of intelligence product, the information and knowledge that is produced as a result of the discipline's activities. GEOINT is the basis from which all intelligence analysis is derived¹.

Regardless of the intelligence challenge, all analysis is geospatially and temporally referenced in some fashion, and GEOINT is uniquely capable of providing that reference. As NGA Director Lt. Gen. James R. Clapper, U.S. Air Force (ret.) has stated, "everyone and everything has to be somewhere", and GEOINT provides the information to identify the "where and when."

The etymology of the word "geospatial" connotes the focus of GEOINT on representing natural features and human activities in their place on the planet. "Geo" comes from the Greek for Earth. "Spatial" refers to location.

¹ *Geospatial Intelligence (GEOINT) Basic Doctrine*, GEOINT Publication 1, NGA, June 2004.

Accordingly, a simple way to describe GEOINT might be to say it shows what is where on the Earth. As a discipline, however, and as a distinct category of intelligence products, GEOINT goes far beyond answering the question, “Where?”

3. GEOINT Applications

Geospatial intelligence provides *unique knowledge not available by other means* that is critical for informed national security decisions. It provides objective, precisely measurable information about the environment and potential adversaries, especially in remote or inaccessible regions.

The applications of geospatial intelligence include the most important functions of our national government.

Geospatial intelligence supports the development of national policy, the planning and execution of military operations, the protection of homeland security and other civil operations, and the collaborative efforts of analysts throughout the Intelligence Community. It is an *essential* tool for national security policy and operations, providing the knowledge basis for decision, planning, and action.

Informing Statecraft

Geospatial intelligence provides knowledge national leaders need to make informed decisions on matters of national security and foreign affairs. It plays a central role in identifying strategic threats, providing warnings of war, predicting humanitarian crises, and verifying international treaty compliance. It enables national decision-makers to monitor crisis situations as they develop and measure or forecast the effects of foreign policy decisions. Geospatial intelligence provides information useful in the negotiation of international agreements and in the protection of U.S. diplomatic facilities overseas. Geospatial intelligence increases confidence in policy decisions by reducing uncertainty, risk, and surprise.

Supporting Military Operations

Geospatial intelligence provides the vital knowledge foundation for modern joint warfare, serving as the basis for decision superiority, dominant maneuver, and precision engagement for the joint, interoperable force. Geospatial intelligence offers the visual picture of the battlespace and the situational understanding that is essential for operational decision making throughout the spectrum of conflict and at all levels of warfare. It is a major source of content for the Common Operational Picture (COP) and the primary means of visualizing it.

Geospatial intelligence modeling capabilities are powerful predictive tools for Intelligence Preparation of the Battlespace, giving Joint Force and Component Commanders unparalleled decision superiority.

Geospatial intelligence is the critical ingredient that enables dominant maneuver and precision engagement. When strike missions are complete, geospatial

intelligence is the primary means of battle damage assessment, enabling commanders to assess the results and order re-strikes if necessary².

Homeland Security and Civil Support

Geospatial intelligence plays a critical role supporting protection of the homeland and other civil missions. In supporting homeland security, geospatial intelligence is valuable both for reducing the probability of terrorist attacks and for managing the consequences of attacks. Geospatial intelligence can provide the means to conduct detailed assessments to identify vulnerabilities in critical national infrastructure where the probabilities of successful terrorist attack are highest. In addition, geospatial intelligence provides data and products on selected urban areas of interest, land and maritime entry and exit points, identification and assessment of foreign threats, and extent and scope of natural and manmade damage. In cases of terrorist attack or natural disaster, geospatial intelligence can rapidly give national agencies and first responders a comprehensive and detailed view of the scene, helping them to make the best possible decisions in preparation, response, and recovery actions. Geospatial intelligence also plays an essential role in a wide range of other civil applications including drug interdiction, humanitarian relief and as permitted by law, support to law enforcement.

4. GEOINT Sources and Products

Integral to GEOINT is any source of data that indicates location, spatial relationships, and geographic features or references. Imagery in all its forms across the electromagnetic spectrum by its nature depicts spatial data and therefore is an integral source. But equally important is the full range of geospatial information that derives from other sources, including but not limited to terrain, geodetic, hydrographic, topographic, elevation and aeronautical data. Also relevant are sources of information that provide data related to meteorological, oceanographic, and space weather (METOC) conditions and ecology, as well as geographically referenced data and intelligence about human activity and manmade feature specifications. GEOINT also uses multiple types of sensors to expand the analysts “view” of a target.

Different sensor types allow the analyst to overcome obstacles such as unfavorable weather, poor lighting conditions, or non-cooperative targets. While electro-optical sensors provide a clear daytime picture of a target, synthetic aperture radar (SAR) may provide a critical view of its activities at night. An infrared image may offer a glimpse into the inner workings of an industrial plant. Multi-spectral imagery can provide detailed hydrographic and topographic data that would be unobservable using conventional methods. Motion imagery and moving target intelligence (MTI) technologies have added a new dimension to spatial data, one where movement and change can be instantaneously recorded. New sensor types, such as light detection and ranging (LIDAR), interferometric SAR, and hyperspectral

---

² Răducanu D., *Defence applications of spot imagery*, Spot Image Day, Bucharest, April, 2007.

imagery are expanding the scope of what an analyst can see, and ultimately, understand, about a particular target.

GEOINT products provide the spatial foundation essential for the analysis of information from all sources, providing the baseline starting point for all geographically referenced analytic efforts. It brings together cartography, imagery analysis, geospatial analysis, geodesy, aeronautical analysis, maritime analysis and regional analysis thus providing unique intelligence capability³.

The main GEOINT operational products are as follows:

- IMINT Reports (RECCEXREPs)
- IA Value Added Data
- Change Detection (Multi-date Comparisons)
- Satellite Image Maps (SIMs)
- SIM Pan-Sharpening
- 3D Data (3D View, Dynamic 3D Visualization)
- SAR SIMs
- GIS Applications

5. Romanian GEOINT Capabilities

5.1 Operation Iraqi Freedom

To highlight the Romanian GEOINT operational capacities, I'd like to quote some appreciations from an article entitled *Romania Provides Real-Time GEOINT in Iraq*, published by Pathfinder–The Geospatial Intelligence Magazine, NGA, January/February 2006⁴:

“Romania’s GEOINT system is an outstanding example of how U.S., Coalition and Iraqi troops on the ground are the direct beneficiaries of multinational collaboration in geospatial intelligence to support operations in real time (Figure 2).”

Figure 2: British & Romanian joint GEOINT mission

---

³ Raducanu, D., *GEOINT between Tigris and Euphrates*, The 4th annual NATO PfP Geospatial Symposium, Chisinau, May 2005.

⁴ Raducanu, D., Gradinaru C., *Iraq case study: assessing the success of Romanian geospatial intelligence in operations between the Tigris and Euphrates* – DGI Europe 2008, January, 2008.

“Exploiting a combination of commercial multi-spectral and multi-temporal real-time imagery and video taken by unmanned aerial vehicles, the Romanian Imagery Intelligence Team was able to identify and track enemy vehicles transporting and hiding ammunition and weapons within the Wadi Al Salam Cemetery.”

“This clearly demonstrates the critical role that GEOINT provides in support of Coalition military operations and highlights the benefits derived from expanding NGA’s collaboration and cooperation with America’s allies and partners.”⁵

“Fortunately, a Romanian real-time GEOINT operation led to the successful discovery and capture of numerous possible Muqtada militia weapons and ammunition caches.”

In Romania, the military specialists from the Military Technical Academy (MTA) have developed GEOINT training and research activities inside the GEOINT Training Center [6]. In 2001, LTC ENGR Dan RADUCANU organized and conduct, in cooperation with GDTA, Toulouse the first computer assisted tactical image analysis course for Romanian military analysts. This training course, entitled “Aerospace Imagery Analysis for Military Operators” was NATO IRI/AR compliant (STANAG 3596).

The course has been developed and performed on different levels (standard, advanced, and expert). The MTA’s GEOINT Training Center (CGINT) performs specific and customized courses, on Tactical and Strategic Image Intelligence, Image Analysis, High Resolution SAR Imagery, Space Mapping, Terrain Analysis, Remote Sensing and GIS. The duration is from 4 to 10 weeks.

5.2 CGINT – Center for Geospatial Intelligence

The Center for Geospatial Intelligence (CGINT) is a 400 000 EUROS project financed under the national program for research and development CEEEX. The research Consortium was formed by ROMANIAN SPACE AGENCY (ROSA), MILITARY TECHNICAL ACADEMY (MTA), MILITARY EQUIPMENT AND TECHNOLOGY RESEARCH AGENCY (METRA), and ADVANCED TECHNOLOGIES INSTITUTE (ATI).

CGINT target

Geospatial Intelligence (GEOINT) provides critical spatial information to a decision making process that is necessary for meaningful actions and decisions, based on the fusion or integration of multiple forms of data collected from satellite and airborne sensors, along with a wide variety of other digital geographic information.

Based on experience gathered by consortium members in research and development activities related to different GEOINT components, CGINT wants to demonstrate possibility and usefulness of creating a Centre for Geospatial Intelligence by creating a reduced scale, minimal functionality model. CGINT

---

⁵ Raducanu, D., *Romania Provides Real-Time GEOINT in Iraq*, Pathfinder-The Geospatial Intelligence Magazine, NGA, January/February, 2006, <http://www.nga.mil/NGASiteContent/StaticFiles/OCR/janfeb06.pdf>.

concept is based on National Geospatial-Intelligence Agency (NGA) GEOINT doctrine, published in 2004.

The main objective of CGINT is to elaborate technical specifications and design procedures for creating a pilot center for geospatial intelligence capable of implementing GEOINT concepts and offering an open system using various resources and thus creating a well structured methodology answering the specific needs expressed by the users in the security field.

CGINT Objectives

The *main objective* of CGINT is to elaborate technical specifications and design procedures for creating a pilot center for geospatial intelligence capable of implementing GEOINT concepts and offering an open system using various resources and thus creating a well structured methodology answering the specific needs expressed by the users in the security field.

The *specific objectives* of CGINT are:

- ▶ concentrate the needed information / resources forming the basic infrastructure allowing the application of GEOINT principles and concepts and create a functional architecture demonstrated by a model;
- ▶ organize technical and human resources supporting the functional architecture and develop methods and techniques and algorithms needed to obtain specific information products;
- ▶ run three representative case studies aiming to prove the viability and functionality of the CGINT model in different operational situations;
- ▶ resume the functional characteristics of the CGINT model and draw the limits on which the solution can be applied for specific domains;
- ▶ develop the existing training facility.

CGINT Main Applications

Four categories of applications can be mentioned for justifying this project⁶:

- ▶ Informing national policymakers;
- ▶ National security and civil support;
- ▶ Supporting military operations;
- ▶ Intelligence cooperation.

5.3 CGINT results and capabilities

These project research topics are as follow:

- ▶ Exploitation of Aerospace Imagery and Geospatial Data for Change Detection; Some research themes, part of this topic are: Automated coherent change detection techniques; Damage assessment for Civil Emergency Planning in Defense Against Terrorism (CEPinDAT); Land cover change

---

⁶ Raducanu D., *GEOINT – Concept and Operational Missions*. Emerging and Future Technologies for Space Based Operations Support to NATO Military Operations (SPECIALISTS' MEETING: RTB-SPSM-001), NATO RTO Space Science and Technology Advisory Group, Bucharest, Romania, September 2006.

detection (for updating land cover maps and the management of natural resources); Moving Target Intelligence (MTI); Classification Algorithms:

▶ Management of very large databases, smart databases and content based image retrieval (data mining)⁷;

▶ Data fusion and 3D mapping; This topic was achieved by implementing technologies, methods and algorithms for image and data processing (pre-processing source images, photogrammetry, multi-scalar decomposition, neural network for images; algorithms for image segmentation and features extraction – genetic algorithms for their classification; morphological transformations, etc.)

▶ Data transmission/encryption/decryption techniques.

The CGINT Centre concentrates expertise in the following domains:

▶ Satellite and airborne remote sensing systems;

▶ Multi-source data and sensor fusion;

▶ Advanced image processing methods for feature and knowledge extraction;

▶ 2D/3D dataset visualization, human-computer interaction, high-resolution virtual reality;

▶ Database mining and information retrieval;

▶ Geospatial data development, integration, application tools, and enterprise management.

Conclusion

The convergence of one nation's imagery and geospatial capabilities is an imperative of the current era, made necessary by the challenges of the changing national security environment and the emerging concepts of warfare, and made possible by the revolution in information technology. The demands of the current global environment require a robust ability to provide a growing set of intelligence consumers a fully integrated visual picture of the security situation.

Geospatial intelligence is a *unique* intelligence discipline, defined by its analytical methods and its fundamental spatial and temporal nature. It unifies the imagery and geospatial tradecrafts, capitalizing on the abilities both to precisely model the Earth and to obtain detailed and dynamic understanding of world events through remote sensing.

The GEOINT integrated discipline unites a broad range of evolving and emerging information processing and remote sensing capabilities, providing a comprehensive set of tools for characterizing the security situation. This convergence enables us to leverage an expanded set of powerful analytical tools.

The GEOIN specialists are able to integrate a growing range of data sources, including national, theatre, tactical, and commercial data providers, expanding both the access to targets and the use of the electromagnetic spectrum and other physical

---

⁷ Raducanu D., et al, *Centre for Geospatial Intelligence* - ESA-EUSC 2006: Image Information Mining for Security and Intelligence Conference, EUSC, Torrejon air base - Madrid (Spain), November 27-28, 2006.

phenomena to provide new dimensions of knowledge about the national security situation.

The emergence of geospatial intelligence has given new significance to the role of GEOINT discipline in the Intelligence Community, offering promise as the foundation for multidisciplinary intelligence collaboration in this new all digital environment.

Our goal is an environment that provides geospatial intelligence online, taking advantage of the full potential of our geospatial intelligence tradecrafts, leveraging an all-digital infrastructure, harnessing the best practices of e-business, and using the visual power of the evolving COP to provide our customers the knowledge advantage for decision, planning, and action.

References:

- [1] ***, *Geospatial Intelligence (GEOINT) Basic Doctrine*, GEOINT PUBLICATION 1, NGA, June 2004
- [2] RADUCANU D., *GEOINT between Tigris and Euphrates*, The 4th annual NATO PfP Geospatial Symposium, Chisinau, May 2005
- [3] RADUCANU D., *Romania Provides Real-Time GEOINT in Iraq*, Pathfinder-The Geospatial Intelligence Magazine, NGA, January/February, 2006, <http://www.nga.mil/NGASiteContent/StaticFiles/OCR/janfeb06.pdf>
- [4] RADUCANU D., *GEOINT – Concept and Operational Missions*. Emerging and Future Technologies for Space Based Operations Support to NATO Military Operations (SPECIALISTS' MEETING: RTB-SPSM-001), NATO RTO Space Science and Technology Advisory Group, Bucharest, Romania, September 2006
- [5] RADUCANU D., et al, *CENTRE FOR GEOSPATIAL INTELLIGENCE - ESA-EUSC 2006: Image Information Mining for Security and Intelligence Conference*, EUSC, Torrejon air base - Madrid (Spain), November 27-28, 2006
- [6] RADUCANU D., *CGINT- Training Capabilities – IMINT/GEOINT Training Workshop*, EUSC, Torrejon air base - Madrid (Spain), February, 2007
- [7] RADUCANU D., *DEFENCE APPLICATIONS OF SPOT IMAGERY - Spot Image Day*, Bucharest, April, 2007
- [8] RADUCANU D., GRADINARU C., *IRAQ CASE STUDY: ASSESSING THE SUCCESS OF ROMANIAN GEOSPATIAL INTELLIGENCE IN OPERATIONS BETWEEN THE TIGRIS AND EUPHRATES – DGI Europe 2008*, January, 2008.

**SECȚIUNEA 3 - INSTITUȚII DE SECURITATE
ÎNTR-O LUME ÎN SCHIMBARE**

COMUNITATEA NAȚIONALĂ DE INFORMAȚII - DE LA CONCEPT LA OPERAȚIONALIZARE -

Daniel Andrei MOLDOVEANU*

Introducere

Activitățile din domeniile politic, diplomatic, economic, social și militar se fundamentează pe informații. Foarte frecvent, informațiile necesare planificării diverselor activități sunt inaccesibile și la acestea ne referim când studiem informația de securitate națională și sectorul de *intelligence* chemat să servească. Rolul esențial al acestui sector, prezent în orice stat, indiferent de mărime și interese, este de a preveni eșecul informativ sub toate formele sale de manifestare (surprindere, set incomplet sau eronat al bazei de decizie ș.a.). Nevoia de anticipare reclamă desfășurarea unei activități analitice, crearea de structuri și formarea unui personal specializat care să fie în măsură să realizeze prevenirea și eliminarea riscurilor. Peste toate acestea se suprapun organizarea și managementul, ca ingrediente ce pot crește șansele de succes.

Fiecare națiune își organizează și conduce activitățile de informații într-un mod specific, chiar dacă de-a lungul acestei milenare profesii procesul/ciclul informativ s-a uniformizat, prin atingerea formulei optime ca efect al căutărilor asidue, iar cvasitotalitatea principiilor, normelor și metodelor s-a generalizat. Cu toate acestea, constatăm diversitate în nuanțarea practicilor de *intelligence* și existența unor curente în activitatea de informații. De regulă, acestea sunt grupate pe linii de afinitate lingvistică, comunități de experiență socială și istorică și, foarte frecvent, familii de identitate a valorilor politice împărtășite. Deși existența serviciilor de informații organizate datează în unele state de sute de ani, preocupările pentru crearea comunităților de informații au apărut relativ recent, în a doua jumătate a secolului 20. S-a ajuns astfel ca în ultimii 20-25 de ani sintagma „comunitate de informații” să devină obiectul unei conceptualizări aprofundate, grație preluării de către cercetarea științifică a sarcinii de înțelegere și fundamentare a aspectelor esențiale ale conținutului practic furnizat de numeroasele experimente derulate de state în demersul lor de eficientizare și optimizare a activității de *intelligence*. Terenul practic de manifestare a conceptului a depășit deja cadrul democrațiilor occidentale consolidate, extinzându-se vertiginos către noile democrații, unde se constată o efervescență în creștere pentru găsirea celor mai adecvate forme de organizare a efortului național specific.

Literatura referitoare la serviciile de informații folosește sintagma „comunitate de informații” în sensul ei cel mai general, de regulă pentru a desemna suma/totalitatea entităților structurale dintr-un stat care au ca obiect de activitate colectarea, prelucrarea și diseminarea de informații în serviciul administrației statului

---

* Consilier de stat la Departamentul Securității Naționale din cadrul Administrației Prezidențiale și Director al Oficiului pentru Informații Integrate

respectiv. Cu această accepțiune, se poate afirma că în fiecare stat există o „comunitate de informații”.

Spiritul instituirii Comunității Naționale de Informații restrânge sensul sintagmei la ansamblul funcțional sinergic în care acționează entitățile menționate. Astfel, vom constata că doar într-un număr limitat de state putem vorbi de „comunitate de informații”, în sensul statuat de Hotărârea CSAT din 18 noiembrie 2005, de la care au trecut deja patru ani. 19 octombrie 2009

Schimbările care au loc în mediul de securitate internațional și revoluția mediilor de informare fac ca volumul de date și informații necesare pentru susținerea deciziilor politice să crească din ce în ce mai mult. Pe acest fond, sistemele de informații din toate statele caută formule de acțiune în cadrul unor ansambluri funcționale sinergice, de natură să dea plusvaloare capacităților individuale, care, însumate strict aritmetic, nu ar reuși să răspundă eficient provocărilor tot mai solicitante.

Serviciile de informații desfășoară activități cvasiidentice. Folosesc metode și mijloace identice și furnizează produse identice ca tipologie (informații sau operațiuni). Teoretic, ceea ce le deosebește sunt țintele abordate și substanța concretă a produselor. Practic, aceste deosebiri sunt adeseori estompate, iar suprapunerile și paralelismele devin fapt cotidian. În consecință, dacă definim domeniul care face obiectul de activitate al serviciilor ca sector de activitate guvernamentală, constatăm existența mai multor entități administrative cu funcții sensibil apropiate. O atare situație nu ar fi tolerată în cazul unor ministere și probabil că ar urma o comasare. O asemenea măsură nu este posibilă în cazul serviciilor, structuri prin definiție rezistente la schimbare și cu un puternic sentiment al identității (justificat și din rațiuni funcționale specifice). Totuși, trebuie să existe alte căi prin care să fie reduse risipa de resurse, ineficiența datorată necoordonării și efectele negative ale autoevaluării într-un context nesistematizat și nestandardizat.

Beneficiarii produselor informaționale ale serviciilor tind să prefere o adaptare a volumului de informare la bugetul de timp extrem de redus de care dispun. De asemenea, ar aprecia furnizarea de concluzii analitice unice și cu cel mai înalt grad de certitudine permis de cunoașterea informativă la nivel național. Soluția care se degajă din practicile altor state vine să remedieze tocmai inoportunitatea angajării de resurse analitice pe eșantioane parțiale ale cunoașterii informative naționale în legătură cu un subiect dat.

Comunitățile de informații funcționale oferă soluțiile întrevăzute mai sus. În funcție de gradul de funcționalitate atins, ele asigură o gestionare mai bună a resurselor, practici uniforme și considerabil mai eficiente - inclusiv în termeni de costuri - de atragere, formare și dezvoltare a capitalului uman, eficiență ridicată a operațiunilor, calitate înaltă a produselor informaționale și satisfacție crescută a beneficiarilor.

Comunitățile de informații care dispun de mecanisme funcționale eficiente chiar reușesc eliminarea paralelismelor, suprapunerilor și redundanțelor, acestea fiind expresia sintetică a deficiențelor care decurg din derularea simultană a unor activități identice de către entități independente.

Formele de organizare a comunităților de informații variază de la stat la stat, fiind de regulă rezultatul interesului executivului cu responsabilități pentru securitatea națională de a gestiona eficient resursele investite în activitățile de informații.

1. O abordare sistemică

Comunitățile de informații reprezintă sisteme organizate, mai mult sau mai puțin, prin intervenția externă. Mai mult, sunt sisteme complexe și cer tratarea lor în paradigma complexității. Istoria dovedește că a fost necesară acțiunea unor factori independenți de sistemul însuși pentru a genera coagularea capacităților distribuite reprezentate de entitățile de informații existente la un moment dat într-un stat. Dată fiind complexitatea comunităților de informații, în cele mai multe cazuri și în special în acelea care funcționează la parametri de eficiență considerabilă, și particularitatea derivată din caracterul nenatural al constituirii ca sisteme, managementul lor presupune o profundă înțelegere a pârghiilor disponibile și mijloacelor prin care li se poate asigura performanță autentică, caracterizată de plusvaloare.

Abordarea sistemică a comunităților de informații a avut ca obiectiv practic înțelegerea caracteristicilor intrinseci și identificarea mijloacelor de exercitare eficientă a controlului, în cel mai profund sens managerial, asupra acestor structuri complexe și evolutive. Utilizarea sintagmei „control” este intenționată, în pofida riscului de a fi înțeleasă eronat de către un lector superficial, deoarece reprezintă întocmai esența managementului structurilor chemate să servească interesul public în domeniul securității naționale. Deoarece complexitatea, spre deosebire de structurile simple ale trecutului, nu poate fi descompusă și recompusă fără pierderi informaționale, managementul acesteia solicită concepte și tehnici diferite de cele specifice managementului tradițional.

Principala problemă cu care se confruntă comunitățile de informații contemporane, fie ele cu tradiții îndelungate, fie mai nou constituite, este lipsa de unitate în înțelegerea și aplicarea unui set de concepte și principii, mai exact doctrina aplicabilă ansamblului. Părți ale acestei doctrine pot fi, după cum urmează: funcțiile de bază ale *intelligence*-ului, managementul resurselor pe baza unor criterii uniforme (inclusiv formarea preliminară a noilor angajați) și perfecționarea unitară a managementului de nivel mediu și înalt pentru a asigura actualizarea continuă a conceptelor și principiilor aplicabile, precum și practica uniformă în cadrul comunității a acestora.

O condiție de succes pentru comunitățile de informații este derivată din nevoia de învățare pe baza experienței organizaționale, doar așa fiind posibilă permanenta transformare prin resurse proprii. Pentru descrierea unei comunități capabile de autotransformare (autoreinventare) este absolut necesar recursul la dezvoltările teoretice ale anilor 90. Așa cum observăm și mai sus, nu dimensiunea sau numărul elementelor determină complexitatea, ci natura structurii interne și mecanismele de agregare a componentelor. Observația se aplică întrutotul comunităților de informații, ele nedistingându-se prin multitudinea componentelor cât, mai ales, prin mecanismele complicate și, totodată, delicate prin care performează în îndeplinirea misiunilor.

2. Cazul Comunității Naționale de Informații

CNI dispune de instrumentele necesare pentru atingerea unui înalt grad de funcționalitate, de natură să faciliteze îndeplinirea dezideratelor precizate în Hotărârea CSAT. Comitetul Coordonator al CNI are toate atribuțiile care să-i permită imprimarea unei dinamici consolidate evoluțiilor din cadrul comunității de informații a României. De asemenea, are la dispoziție formate specializate pentru asigurarea coordonării dimensiunilor esențiale ale activității de informații – acțiunea operativă (Consiliul Operativ) și informarea beneficiarilor (Oficiul pentru Informații Integrate).

În condiții de funcționalitate deplină, din perspectiva modului de organizare a comunității de informații, CNI ar reprezenta un model de tip mediu, situat între practicile europene și cele anglo-saxone (Marea Britanie și SUA). Prin avansarea proiectului și eventuala instituționalizare a unor organisme cu rol de integrare/coordonare, CNI ar deveni comparabilă cu modelul britanic.

În ceea ce privește dimensiunea analitică a CNI, câștigurile înregistrate până în prezent constituie bune premise pentru dezvoltarea unei veritabile comunități analitice în interiorul CNI, cu toate efectele benefice ale acțiunii concertate a întregului sistem de informații din România.

Proiectul de constituire în cadrul Comunității Naționale de Informații a unei entități consolidate de analiză integrată a permis reorientarea către necesități specifice interne a capacităților de profil deja existente în cadrul autorităților informative componente. De-a lungul operaționalizării proiectului s-a discutat intens pe marginea oportunității de integrare a informațiilor la nivelul CNI. Cele mai bune practici externe și rezultatele concrete ale formulei CNI au demonstrat că o soluție hibridă între analiza strategică integrată și cea distribuită (în servicii) nu corespunde necesităților de informare ale beneficiarilor și stadiului dezvoltării culturii analitice specifice în România, concluzia fiind că integrarea are meritul generării plusvalorii față de suma cunoașterii individuale existente la nivelul structurilor componente ale CNI.

Capacitățile analitice existente în structurile componente sunt necesare în continuare pentru întărirea dimensiunii de analiză operațională, planificare-orientare a culegerii de informații și suport pentru operațiuni.

Opțiunea pentru analiza integrată este justificată și de nivelul relativ incipient al dezvoltării dimensiunii analitice în cadrul sectorului de *intelligence* din România.

Introducerea documentului de planificare a demersului informativ național prin Planul Național de Priorități Informative a oferit CNI un instrument util pentru concentrarea capacităților și resurselor pe direcții de acțiune conforme cu spiritul cheltuirii judicioase a fondurilor publice. Pe de altă parte, a declanșat un întreg proces de fundamentare conceptuală și metodologică a documentului, care s-a constituit în cadru practic de confruntare și verificare a stadiilor atinse în derularea proceselor de reformă din interiorul structurilor componente ale CNI. Dimensiunea operațională a acestui proces, elaborarea proiectului de document, a suscitat un arsenal de tehnici analitice și rafinamente metodologice, pentru care recursul la experiențe partenieriale și la progrese ale cercetării teoretice în domeniu a testat instrumente deja practicate și a adus multe noutăți în panopia sectorului de *intelligence*.

Căutările manageriale având ca obiectiv creșterea continuă a performanței actului de informare a beneficiarilor, au dus la revizuirea accepțiunii despre expertul analist, interacțiunea acestuia cu mediul intern CNI și cel extern (de cercetare științifică). S-a ajuns astfel la un profil total reconsiderat al profesionistului din analiza de *intelligence*, o mai mare deschidere către consultarea sistematică și expunerea propriilor viziuni la confruntarea cu viziunile alternative furnizate de analiști și cercetatori dedicați. Constituirea unui cadru formal de încurajare a schimburilor între analiștii din structurile componente ale Comunității Naționale de Informații reprezintă primii pași în direcția culturii de sharing, forma calitativ superioară paradigmei „nevoii de a ști” care a dominat cultura de *intelligence* pe durata unui secol.

Odată cu reconsiderarea expertului, inspirată de mutațiile constatate de cercetarea avansată în managementul organizațional, a fost necesară și regândirea noțiunii de echipă, pentru a genera, din nou, plusvaloare actului de punere în comun a experților individuali și a informațiilor. Echipele de succes sunt esențiale pentru produse de excepție, așa încât au fost revizuite practicile de trasare a sarcinilor, reconfigurate mentalitățile de raportare individuală la succesul echipei, deschise canale de intracomunicare la care au fost adăugate mijloace de consultare informală a mediului extern echipei și introduse criterii precise de evaluare a succesului. Nu în ultimul rând, toate aceste elemente asociate echipei au făcut necesare restructurări ale arhitecturii organizaționale și identificarea mijloacelor informale de operare a ierarhizării, bazate exclusiv pe competența recunoscută. O serie de provocări își caută încă răspunsul adecvat. Crearea de modele mentale împărtășite la nivelul unei echipe de analiză de *intelligence* pare puțin probabilă, date fiind natura vagă a obiectivului, importanța sarcinii și diversitatea expertizelor individuale. În plus, cu cât echipa este mai numeroasă, cu atât mai dificilă este generarea coeziunii, comunicării și cooperării.

Introducerea și valorificarea pe scară largă a tehnologiei informatice și de comunicații în susținerea activității CNI nu ar reprezenta în niciun fel o noutate. Și totuși, în practica comunitară a apărut necesitatea cooperării trans-agentii, care reprezintă atât o oportunitate, cât și o imensă provocare tehnologică și procedurală. Posibilitatea de a utiliza platforme de lucru colaborativ, medii *wiki* și tehnologii de tip *blog* într-o rețea *web* securizată a stârnit interes, dar a relevat și numeroase dificultăți nu doar de ordin tehnologic. În ultimă instanță, acestea par a fi cel mai ușor de surmontat, prin comparație cu mentalitățile culturale. Acestea din urmă condiționează nu numai disponibilitatea de a participa și împărtăși, ci și fezabilitatea adaptărilor legislative din domeniul protecției informațiilor clasificate.

Legătura cu instituțiile publice centrale care desfășoară activități cu relevanță pentru securitatea națională a devenit emblematică pentru succesul demersului de informare strategică a beneficiarilor. Crearea CNI a adus beneficiarii mai aproape de sectorul de *intelligence*, dar a generat și noi exigențe de calitate în practica informării. Pe lângă standarde superioare, în toate elementele constitutive, au fost introduse concepte noi, care vor revoluționa relația tradițională cu beneficiarii informațiilor de securitate națională. Este de așteptat ca instituția feedback-ului să cunoască o

imbogățire semnificativă ca urmare a schimbării rolului beneficiarului din „consumator” sau „client”, cum era îndeobște denumit într-o abordare de tip mercantil, în participant activ la procesul de informare. Astfel, acesta va avea o contribuție crescută la configurarea portofoliului de misiuni ale CNI în domeniul informării și va juca un rol considerabil proactiv în actul de exercitare a informării. Mai direct spus, dintr-un receptor pasiv al informației, beneficiarul va deveni un interlocutor, care va avea posibilitatea să-și formuleze instantaneu opțiunile și aprecierile.

De altfel, experiența de operaționalizare a CNI a prilejuit reconsiderarea ciclului informativ clasic, în aspecte ce țin de verigile componente. Ceea ce în mod tradițional era desemnat ca „diseminare”/„transmitere”/„distribuire” a produsului informativ de securitate națională, devine, în practica CNI, ca expresie a apropierii de beneficiar, comunicare a informației, cu tot conținutul contemporan al noțiunii, inclusiv forma verbală ca vector de realizare, prin exerciții de *expert briefing* susținute la cerere.

Parcurgerea etapelor de consolidare a CNI a relevat și necesitatea asigurării la nivelul CNI a resursei umane calificate în domeniu, prin integrarea proceselor de formare și perfecționare a resursei umane. O primă etapă de implementare vizează domeniul analizei de *intelligence*, în care specificitățile structurilor individuale se manifestă mai puțin pregnant și imperiozitatea adaptării și perfecționării este la cote maxime.

Analiza de *intelligence* tinde să se extindă și să se specializeze în raport cu profesii similare din societate, fapt ce impune profesionalizarea prin sistematizarea cunoștințelor privind fundamentele teoretice, metodologice și tehnice în ansamblul CNI. Pe de altă parte, pe fondul dezvoltării societății informaționale, importanța activității cunoaște o dinamică pozitivă extrem de rapidă, iar cererea de analiști formați este în creștere. Formarea analiștilor într-un cadru comunitar va genera o cultură uniformă nu doar în domeniul profesiei analizei de *intelligence*, ci și în cel al securității naționale, condiționare importantă pentru performanța demersului de integrare a activității de analiză.

STRATEGII DE MANAGEMENT AL CONSECINTELOR

Cristina BOGZEANU*

The new security challenges, which the contemporary world have to cope with, are characterized by complexity and by their ample and serious effects triggered on the population. In this respect, the most eloquent examples are the natural disasters and the terrorist attacks with chemical, biological, radiological or nuclear weapons of mass destruction.

The concept of “consequence management” addresses this very type of threats, referring to the activities which are undertaken as response to such events. Although the idea of “consequence management” is rather new, it has been already adopted and adapted to the legislative and operational frameworks at a national and international level, respectively at NATO and EU level.

1. Considerații preliminare

Umanitatea se confruntă, astăzi, cu amenințări la adresa securității care antrenează o serie de efecte grave și ample asupra populației civile. Dezastrele naturale și posibilitatea unui atac terorist cu arme de distrugere în masă (ADM) de tip chimic, biologic, radiologic sau nuclear (CBRN) se înscriu în acest gen de amenințări și sunt, de obicei, abordate împreună, în paralel, din cauza efectelor dezastruoase, ample, deosebit de grave asupra populației. Atât hazardele naturale, cât și un eventual atac terorist cu ADM de tip CBRN ar afecta grav viața populației, cursul normal al activităților de zi cu zi, activitățile economice, serviciile guvernamentale și administrative, infrastructura critică, ceea ce face ca acțiunile pentru restabilirea stării de normalitate să fie asemănătoare pentru cele două tipuri de dezastre în discuție.

Schimbarea climatică, creșterea frecvenței inundațiilor, a alunecărilor de teren, a incendiilor forestiere, a temperaturilor extreme, a secetei, cutremurele sunt cele mai des întâlnite dezastre. Conform unui raport al Națiunilor Unite, numărul lor s-a dublat în ultimele două decenii¹. Atacurile teroriste cu arme CBRN, pe de altă parte, nu au o mare probabilitate de manifestare, dat fiind că, atât la nivel național, cât și internațional, au fost adoptate măsuri care fac foarte dificilă dobândirea acestui tip de arme de către teroriști. Totuși, nici un stat și nicio entitate supranațională nu își poate permite să ignore posibilitatea ca acestea să se manifeste, având în vedere consecințele deosebit de grave pe care le-ar antrena asupra vieții populației și a activităților economice. Natura efectelor antrenate de cele două tipuri de amenințări face ca ele să fie abordate în cadrul eforturilor de gestionare a tuturor dezastrelor, într-un mod asemănător.

---

* Asistent de cercetare științifică, Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate, Universitatea Națională de Apărare “Carol I

¹ *Disaster Preparedness for Effective Response. Guidance and Indicator Package for Implementing Priority Five of the Hyogo Framework. Hyogo Framework for Action 2005-2015: Building the resilience of nations and communities to disasters, United Nations, New York and Geneva, 2008, p. 1.*

2. Complexitatea conceptului de management al consecințelor

Managementul consecințelor ocupă un loc foarte important în cadrul preocupărilor naționale și internaționale referitoare la situațiile de urgență, fiind înțeles drept *un set de măsuri de răspuns la un dezastru natural sau antropic, cu scopul de a elimina sau micșora consecințele producerii acestuia*. Conceptul a fost elaborat pentru prima dată în cadrul legal al Statelor Unite, prin Directiva Prezidențială nr. 39/1995. După atacurile teroriste din 2001 și cele din Europa din 2003 și 2004, această sintagmă a intrat în documentele referitoare la securitate elaborate și în alte state și chiar în cele ale NATO și UE.

Managementul consecințelor trebuie pus în legătură cu activitățile de management al crizelor. Practic, conceptul, așa cum a fost el dezvoltat până în acest moment, se referă la modul de gestionare a consecințelor manifestării unor riscuri asimetrice, care au fost prevăzute, care sunt cunoscute. Este vorba, în principiu, despre o planificare a modului de a face față unor evenimente identificate, dar foarte greu de prevenit, imprevizibile din punctul de vedere al momentului manifestării lor, despre care se știe că pot fi repetabile și care au un puternic impact asupra populației. Astfel, managementul consecințelor implică măsuri care trebuie luate în situații de urgență pentru protejarea sănătății publice, refacerea funcțiilor serviciilor de bază, furnizarea ajutoarelor de urgență pentru guvernele și indivizii afectați, dar și proceduri de coordonare a acestor acțiuni. Este un tip de management bazat pe cunoaștere, din moment ce consecințele, efectele sunt cunoscute într-o anumită măsură, sau cel puțin intuite.

Managementul consecințelor este o activitate care începe sau ar trebui să înceapă încă din etapa care precede manifestarea lor propriu-zisă, ar trebui incluse în stadiul de planificare și analiză a fenomenelor care pot genera consecințe, pentru a restrânge, pe cât de mult posibil, numărul consecințelor neprevăzute, neașteptate. Măsurile trebuie elaborate pornind de la cunoașterea efectelor. O primă trăsătură a activității de management al consecințelor este, prin urmare, faptul că ea reprezintă o activitate care începe înaintea manifestării propriu-zise a evenimentului pe care își propune să-l gestioneze. Cadrul procedural este elaborat înaintea întâmplării unui eveniment doar parțial cunoscut, în ce privește efectele pe care el le poate genera. Cu alte cuvinte, din prisma relației dintre managementul crizelor și managementul consecințelor, *sintagma în discuție reprezintă un set de acțiuni care sunt gândite înaintea manifestării amenințării, înaintea începerii propriu-zise a etapei de management al crizelor și care continuă procesul de gestionare a situației de criză*. Gestionarea consecințelor este un efort care precede gestionarea crizelor și îl continuă.

Faptul că managementul consecințelor precede, se suprapune și continuă managementul crizelor reprezintă o constantă în abordarea acestuia la toate nivelurile. Complexitatea lui este însă determinată de gama largă de consecințe pe care acesta le vizează – cele ce urmează dezastrurilor naturale sau unui atac de tip CBRN. Natura acestora face necesară implicarea unei game largi de instituții, a unei mari varietăți de resurse, iar faptul că, de cele mai multe ori, ele au un caracter transnațional, impune abordarea acestora atât la nivelul fiecărui stat în parte, cât și la cel internațional,

supranațional. Consecințele vizate sunt cele transfrontaliere, care depășesc adesea capacitatea și capacitățile unui singur stat. Cooperarea între civili și militari și eforturile naționale și supranaționale de a gestiona consecințele vor fi argumentele noastre pentru a demonstra complexitatea sintagmei în discuție.

Mecanisme dezvoltate la nivel internațional NATO

Conceptul de management al consecințelor este foarte bine conturat la nivelul alianței euro-atlantice, aceasta definind prin sintagma în discuție un set de măsuri de reacție cu scopul de a limita efectele distructive ale atacurilor teroriste, ale incidentelor sau ale dezastrelor naturale [<http://www.nato.int/issues/terrorism/practice05.html>]. Principalul organism cu responsabilități în aria managementului consecințelor, la acest nivel, este *Centrul Euro-Atlantic de Coordonare a Răspunsului la Dezastre* (Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre – EADRCC), care a luat naștere încă din anul 1998, pentru a coordona răspunsul aliaților la dezastre naturale sau antropice. Centrul este unul dintre cele două elemente ale politicii de „Cooperare Consolidată în Domeniul Sprijinului Internațional în Cazul unui Dezastru”, cel de-al doilea instrument fiind *Unitatea Euro-Atlantică pentru Răspuns în cazul unui Dezastru* (UEARD)².

Diferența dintre cele două mecanisme constă în faptul că UEARD este un organism nepermanent, ce cuprinde capacități civile și militare, oferite voluntar de către statele membre ale Consiliului Parteneriatului Euro-Atlantic. Unitatea poate fi mobilizată la cererea unui stat afectat de un dezastru natural sau antropice, iar membrii ei variază în funcție de natura dezastrului cu care respectivul stat se confruntă. Pe de altă parte, EADRCC este un organism mai complex, aflat sub Comandamentul NATO și condus de Directorul Planificării Urgențelor Civile, reunind experți atât din statele membre și parteneri, dar și reprezentanți ai ONU și Autorităților Militare NATO.

Țelul acestui organism este să ofere o viziune de ansamblu asupra crizei, asupra capacităților existente, asupra capacității de sprijin ce poate fi oferit și asupra rolului pe care fiecare stat sau organism internațional îl îndeplinește. EADRCC nu a fost gândit pentru a conduce activitățile de management al consecințelor, ci pentru a le coordona, constituind un gen de interfață de comunicare și informare a statelor membre și parteneri care funcționează continuu. Centrul este responsabil cu înregistrarea ofertelor de sprijin furnizate de statele membre, parteneri, terțe sau de alte organizații internaționale, a capacităților necesare, a datelor referitoare la instrumentele și resursele umane trimise, precum și la situația concretă de pe teren. Informațiile care sunt recepționate sunt transmise mai departe către statele care pot oferi sau care au nevoie de sprijin.

Principiile și acțiunile referitoare la managementul consecințelor fac parte dintr-o serie de documente elaborate la nivelul alianței. Un pas important în acest sens a fost făcut în cadrul *Summit-ului de la Praga*, din 2002, când statele membre și parteneri NATO au identificat nevoia de a-și adapta capacitățile la noile provocări

---

² <http://www.nato.int/eadrcc/fact.htm>

la adresa securității, apărarea împotriva atacurilor de tip CBRN și managementul consecințelor acestora ocupând un loc central în dezbaterile derulate la acel moment³. Dincolo de faptul că au fost identificate carențele alianței în acest sens și modalitățile de îmbunătățire a capacităților în vederea abordării acestei provocări, a fost clarificat și rolul Forței de Răspuns și structura militară de comandă.

Ulterior, la nivelul alianței, a fost elaborat un set de „*Proceduri permanente de acțiune pentru Unitatea Euro-Atlantică pentru Răspuns în cazul unui Dezastru*”. Documentul identifică două etape ale procesului de management al consecințelor. Este vorba despre etapa de pregătire – fază care precede evenimentul însuși și care constă în planificare, în identificarea resurselor, astfel încât, atunci când cererea este lansată, intervenția să se facă cu un maximum de eficiență și rapiditate – și despre etapa de urgență – fază post-eveniment, care cuprinde cererea de asistență din partea statului afectat, evaluarea dezastrului, pregătirea pentru desfășurarea forțelor, acțiunea propriu-zisă de răspuns pentru eliminarea sau micșorarea consecințelor dezastrului și retragerea trupelor de asistență.

Uniunea Europeană

UE a adoptat și dezvoltat conceptul de management al consecințelor după atacurile de la 11 septembrie și și-a intensificat acest efort, în special după ce a trebuit să facă față unor atacuri teroriste chiar pe teritoriul ei. Este vorba despre atacul de la Madrid (2003) și cel de la Londra (2004). După 2001, UE a integrat conceptul de management al consecințelor pentru protecția civilă în cadrul procedural al *Mecanismului Comunitar pentru Protecție Civilă* (MCPC), pe care l-a reformat în 2007, printr-o decizie⁴ care aduce îmbunătățiri procedurale notabile, în special în ce privește managementul situațiilor de urgență. Managementul consecințelor se va regăsi, conform acestui document, în etapa de răspuns. În plus, este specificată clar responsabilitatea MCPC în cazul atacurilor teroriste și al accidentelor care implică factori CBRN.

De remarcat este, în cazul acestui act, faptul că, deși sintagma propriu-zisă de „management al consecințelor” nu este menționată, semnificația, înțelesul ei este cuprins în definiția care este dată *etapei de răspuns* – „orice acțiune întreprinsă în temeiul mecanismului în timpul sau după producerea unei situații de urgență majoră, în scopul înlăturării urmărilor imediate ale acesteia”⁵.

Mecanismul de față are o funcție asemănătoare instrumentelor create la nivelul NATO – furnizarea de sprijin în caz de urgență majoră, la cererea statului afectat, pentru crearea unei mai bune coordonări în ce privește asistența furnizată de celelalte state și de către Comunitate. MCPC reprezintă, de fapt, un set de proceduri de acțiune în cazul manifestării unei astfel de urgențe și contribuie la eficientizarea răspunsului prin expertiza pe care o poate furniza. Astfel, în cazul în care un stat membru se

---

³ *The Prague's Summit and NATO's Transformation, a Reader's Guide, 2003, New Capabilities: Adapting to Modern Challenges*, p. 28.

⁴ *Decizia Consiliului din 8 noiembrie 2007 de instituire a unui mecanism comunitar de protecție civilă (reformă)* (2007/779/CE, Euratom).

⁵ Articolul 3, p. 4, punctul (2).

confruntă cu una dintre situațiile în discuție, el poate trimite o notificare către Comisia Europeană (instituție sub administrația căreia se găsește MCPC) și către celelalte state membre, menționând și tipul de asistență de care are nevoie. Ofertele de sprijin sunt centralizate de către Comisie. Remarcăm, astfel, că la fel ca și în cazul NATO, funcția primară a instituțiilor europene în aceste situații este de a facilita comunicarea, de coordonare, ele fiind, de fapt, interfețe de comunicare între statele care solicită sprijin pentru rezolvarea unei situații și cele care îl pot oferi.

Pe lângă Mecanismul Comunitar de Protecție Civilă, funcționează, la nivelul UE, începând cu anul 2005, și Aranjamentele pentru Coordonarea Situațiilor de Criză și de Urgență (ACC), care sunt puse sub coordonarea Consiliului UE. ACC sunt asemănătoare ca funcție MCPC și împart cu acesta și o serie de mecanisme de avertizare rapidă. Principala diferență dintre cele două este faptul că Aranjamentele se află sub conducerea unei instituții însărcinate cu problemele de securitate, la nivelul UE – Consiliul UE.

ACC sunt gândite pentru a asigura o coordonare politică a acțiunilor întreprinse de UE în cazul unei situații de criză (dezastre naturale, accidente industriale, pandemii, atacuri teroriste), scopul lor fiind de a permite coordonarea capacităților din toate zonele de activitate ale UE pentru a răspunde situațiilor de criză, care au loc în interiorul și în exteriorul granițelor Uniunii. Și aceste aranjamente constau într-un set de proceduri de acțiune și de coordonare, ele permițând Consiliului UE să elaboreze liniile directe ale acțiunii, deciziile fiind luate la nivelul Consiliului Reprezentanților Permanenți (COREPER). Hotărârile acestuia sunt dirijate de două grupuri de experți care se reunesc, în baza ACC, în situații de criză – Grupul de Conducere al Crizei (Crisis Steering Group) și Grupul de Susținere (Support Group). Primul dintre ele este alcătuit din oficiali ai statelor membre și ai Uniunii și are drept țel conturarea unei viziuni comune la nivelul UE asupra respectivei situații, iar compoziția celui de-al doilea variază în funcție de natura crizei, fiind alcătuit din experți în aspectele implicate de criza care trebuie rezolvată. Grupul de Susținere trebuie să coopereze cu Centrul pentru Situații de Urgență (SitCen – instituție creată pentru a strânge informații de ordin civil și militar, care poate fi folosită în situații de urgență, stabilește capacitățile disponibile și este un punct de contact operațional pentru Secretarul General/Înalt Reprezentantul PESC), Centrul de Monitorizare și Informare, ARGUS [sistem general de aletă rapidă, o rețea de rețele, ce favorizează o circulație rapidă a informației din mai multe rețele, permițând o mai bună coordonare între acestea. Sistemul este pus sub conducerea Comisiei]. Conducerea este realizată direct de către COREPER. Grupul de susținere este, prin urmare, cel care trebuie să asigure expertiza și pentru managementul consecințelor.

Diferența notabilă dintre cele două instrumente ale Uniunii constă în faptul că doar primul dintre ele – Mecanismul Comunitar pentru Protecție Civilă – a fost activat propriu-zis. Deși UE nu a fost până acum confruntată cu un atac terorist cu CBRN, MCPC a fost activat de multe ori în cazul dezastrelor naturale, dovedindu-și eficacitatea (incendiile forestiere din Italia și Grecia, inundațiile din Europa Centrală și de Est etc.). Dimensiunea practică a ACC a constat, până în momentul de față, doar

în exerciții derulate la nivel comunitar, exerciții care aveau drept țel verificarea gradului de adecvare al instituțiilor angajate și al eficienței lor per ansamblu.

4. Național și supranațional în managementul consecințelor

Una dintre sursele complexității conceptului de management al consecințelor este faptul că acesta este abordat atât la nivel național cât și la nivel supranațional, internațional. Dacă mai sus am vorbit despre mecanisme, instituții, proceduri dezvoltate la nivel supranațional, se impune clarificarea relației dintre ele și reglementările și instituțiile naționale.

Amenințările în legătură cu care este construită semnificația managementului consecințelor, dezastrele naturale și atacurile teroriste cu ADM CBRN, sunt caracterizate, în mod primordial, de caracterul lor transfrontalier. În cazul producerii unor astfel de evenimente, efectele nu s-ar opri la granița dintre două state, ci ar afecta două sau mai multe entități naționale.

Atât la nivelul NATO, cât și la nivelul UE, intervenția internațională se face doar în condițiile în care criza afectează două sau mai multe state, iar resursele statului afectat sunt depășite. Din informațiile furnizate de site-ul oficial al Alianței Nord-Atlantice în legătură cu organismele și modul de acțiune pentru managementul consecințelor, putem desprinde clar ideea că operațiunile NATO se vor derula sub principiul subsidiarității. Intervenția NATO este realizată doar atunci când capacitatea statului afectat de a face față consecințelor este depășită, doar în condițiile în care această intervenție constituie o valoare adăugată. Statul afectat de un asemenea atac trebuie să trimită o cerere formală către NATO pentru a putea primi sprijin din partea acestuia. În plus, trebuie luat în considerare și faptul că luarea deciziilor la nivel național se poate face, în cele mai multe cazuri, mult mai rapid decât la nivelul alianței, unde este necesară reunirea reprezentanților statelor afectate și a statelor care pot oferi sprijin. În ce privește managementul consecințelor unui atac terorist cu ADM, nu au existat până acest moment situații de acest tip care să implice operațiuni de protecție civilă. Expertiza NATO în acest domeniu constă în cunoștințele și bunele practici însușite în cadrul exercițiilor de simulare și al activității concrete din teatrele de operații. Este, prin urmare, posibil, ca decizia la nivel național, în cazul unor asemenea evenimente, să fie mai rapidă și mai eficientă.

Rolul principal al statelor, atunci când se vorbește despre managementul consecințelor, este vizibil, în cazul alianței, și atunci când ne referim la modul de angajare al capabilităților. Acestea sunt angajate voluntar, la cererea statului afectat, de către statele membre ale Consiliului Parteneriatului Euro-Atlantic. Decizia de a solicita sau de a furniza asistență este luată de către autoritățile naționale. NATO îndeplinește, în această situație, rolul de coordonator al efortului conjugat al aliaților de a susține statul sau statele afectate. Intervenția sa se face doar dacă este cerută, necesară și doar dacă poate contribui la aducerea unei plus-valori în ce privește acțiunile de reducere sau eliminare a efectelor unei crize.

Abordarea UE, din acest punct de vedere este asemănătoare. Managementul consecințelor este o responsabilitate a statelor membre. O comunicare a Comisiei⁶ menționează că statele membre au responsabilitatea primară în ce privește protejarea cetățenilor lor față de amenințările CBRN (articolul 3.1. – National Measures, p. 3), prin aplicarea unor măsuri și prin implicarea unei game largi de autorități care pot acționa în acest sens.

În plus, atunci când ne referim la securitate în UE, per ansamblu, trebuie să facem continuu referire la tratatele care menționează faptul că Uniunea va respecta „funcțiile esențiale ale statului, inclusiv pe cea de asigurare a integrității teritoriale, menținerii dominației legii și ordinii și securității naționale” [articolul 4 din Tratatul de la Lisabona], dar și că „securitatea națională rămâne, în special, în atribuțiile statelor membre”⁷. Managementul consecințelor, ca ansamblu de acțiuni întreprinse pentru limitarea sau eliminarea efectelor unui atac terorist cu CBRN sau a unui dezastru natural, se înscrie în această arie, unde responsabilitatea primară este a statelor membre, unde deciziile sunt luate prin consens, unde UE nu a reușit încă să creeze un spațiu instituțional și legal supranațional.

Totodată, chiar procedura de acțiune a mecanismelor Uniunii, care pot fi activate pentru managementul consecințelor implică ideea că statul este cel care are principala responsabilitate pentru managementul consecințelor. În cazul MCPC, statul membru solicitant coordonează activitatea trupelor de intervenție și de asistență, stabilind atât liniile directoare ale acțiunii, cât și limitele sarcinilor atribuite echipelor de intervenție sau modulelor. Amănuntele executării acestor sarcini revin persoanei desemnate de statul membru care acordă asistență. Observăm astfel că, deși MCPC a luat naștere în sânul Comisiei Europene, instituție ce funcționează de obicei pe principii comunitare, administrând la nivel european, comun, anumite activități și politici care au trecut de sub administrarea națională în cea comunitară, în acest caz, Comisia funcționează doar ca interfață pentru comunicarea, coordonarea, interoperabilitatea între capacitățile și intervențiile statelor membre. Același lucru se întâmplă și cazul ACC – statul afectat este cel care decide să ceară asistență, Aranjamentele având doar rol de coordonare.

Prin urmare, UE acționează doar dacă poate aduce o valoare adăugată în ce privește managementul consecințelor. Aportul ei constă în oferirea unui cadru de cooperare în asemenea situații pentru statele membre, abordarea UE fiind marcată și de principiul solidarității. Tratatul de la Lisabona chiar introduce o clauză a solidarității, prin care se creează îndatorirea ca statele membre ale UE și Uniunea să acorde asistență oricărui stat membru care a fost victimă a unui atac terorist sau unui dezastru natural sau provocat de om, la cererea autorităților acestuia. Deși clauza are și implicații în materie de apărare, ea face referire, în special, la domeniul protecției civile în caz de urgență. Instituțiile UE, inclusiv Comisia, își dezvoltă capacitatea de a

---

⁶ *Communication from the Commission to the European Parliament and the Council on Strengthening Chemical, Biological, Radiological and Nuclear Security in the European Union – an EU CBRN Action Plan, COM(2009) 273 final, Brussels, 24.06.2009.*

⁷ Ibidem.

coordona acțiunile statelor membre pentru a răspunde în cazul în care un astfel de eveniment depășește capacitatea unui singur stat.

Dat fiind că acțiunea UE constă în implicarea de resurse și forțe din mai multe state membre, la acest nivel, trebuie asigurată interoperabilitatea trupelor, prin adoptarea unor măsuri care să asigure funcționarea neîntreruptă și la parametri optimi a activității. Cooperarea și interoperabilitatea sunt dezvoltate prin derularea de cursuri de instruire și antrenamente. Uniunea a implementat un Program de Exerciții în perioada 2004-2008, continuat cu Programul pentru 2009-2013.

La nivelul UE au fost derulate o serie întreagă de exerciții, atât în cadrul MCPC cât și în cadrul ACC, menite să asigure interoperabilitatea între capacitățile statelor membre. Exerciții similare au fost derulate și sub egida NATO. Totodată, principiul interoperabilității se referă și la o altă dimensiune supranațională a managementului consecințelor – cooperarea dintre entitățile supranaționale, în special UE, NATO și ONU. „*Cadrul Conceptual al dimensiunii PESA în lupta contra terorismului*” prevede necesitatea găsirii unor modalități de cooperare cu Alianța, prin participarea forțelor statelor UE la exercițiile NATO de management al consecințelor și reciproc [European Council, *Conceptual Framework on the ESDP dimension of the fight against terrorism*]. Mai mult, UE a elaborat, în 2004, chiar și un *Program de Solidaritate asupra consecințelor unui atac terorist*, care pune baza elaborării unor proceduri de cooperare și interoperabilitate, astfel încât, funcțiile militare și civile să fie complementare și să nu se suprapună. Programul stabilește, practic, etapele unui proces de management al consecințelor, pornind de la analiza riscurilor, amenințărilor și vulnerabilităților, mergând până la creionarea unui set de proceduri de coordonare și de acțiune. Colaborarea cu NATO în managementul consecințelor, în special în ce privește implicarea militară, este esențială din cauza condițiilor în care PESA s-a dezvoltat și a evoluat. O mare parte din statele membre ale UE sunt și membre ale NATO, instituție care rămâne încă principalul garant al securității pe plan european. În plus, forțele angajate de fiecare stat membru UE în operațiunile conduse de UE coincid, de cele mai multe ori, cu cele angajate în operațiunile derulate sub egida NATO. Colaborarea, cooperarea, interoperabilitatea cu NATO devine, astfel, esențială.

Uniunea aduce o plus-valoare în ce privește managementul consecințelor și prin instrumentele financiare pe care le pune la dispoziția statelor membre. În 2007, Consiliul UE adoptă Programul „Prevenirea, Pregătirea și Managementul Consecințelor Terorismului și a altor Riscuri de Securitate” [Council Decision of 12 February 2007 establishing for the period 2007 to 2013, as part of General Programme on Security and Safeguarding Liberties, the Specific Programme “*Prevention, Preparedness and Consequence Management of Terrorism and other Security Risks*” (2007/124/EC, Euratom)], în cadrul Programului General pentru Securitate și Apărarea Libertăților. Acest program a fost creat cu scopul de a oferi susținere financiară proiectelor ce urmăresc să identifice noi metodologii de acțiune pentru managementul consecințelor atât la nivelul UE, cât și la cel al statelor membre, alături de implementarea de acțiuni de cooperare și coordonare, de evaluare și analiză a riscurilor, de instruire și antrenament.

Dezvoltarea capacităților necesare managementului consecințelor unui atac terorist cu ADM CBRN a fost luată în calcul și de Agenția Europeană pentru Apărare (AEA), care, începând din anul 2007, își propune să susțină în cadrul procesului de dezvoltare a capacităților și componenta de CBRN, cu accent pe protecția civilă, prin constituirea mecanismelor și a instrumentelor (transport, logistică, echipe de medici, resurse umane) necesare gestionării unui eveniment CBRN. În plus, AEA a pus în aplicare și exercițiu de simulare cu scopul de a identifica cele mai bune modalități de a face față efectelor agenților CBRN. În cadrul AEA, a fost elaborat și un proiect pentru consolidarea protecției împotriva agenților biologici. Programul pentru Dezvoltarea și Consolidarea Echipamentelor de Detectare, Identificare și Monitorizare a Agenților Biologici (BIO-EDEP) se adresează lacunelor din sistemele de apărare împotriva atacurilor cu arme CBRN și pune la dispoziția statelor membre o sumă de 100 milioane € pentru îmbunătățirea capacităților necesare gestionării unor astfel de evenimente. Agenția are un rol esențial în procesul de management al consecințelor prin eforturile sale de a crea și dezvolta capacitățile și expertiza necesare gestionării unui atac terorist care implică agenți CBRN.

5. Dimensiunea civilă și dimensiunea militară în managementul consecințelor

Amploarea și gravitatea consecințelor pe care producerea unui atac terorist cu ADM sau un dezastru natural le-ar antrena asupra populației fac necesară implicarea unei game largi de resurse. Atât la nivel național, cât și la nivel supranațional, observăm o conștientizare a necesității de a pregăti atât instituțiile civile, cât și pe cele militare în procesul de management al consecințelor. Cooperarea dintre instituțiile de profil civil și cele de profil militar, coordonarea acțiunilor lor, interoperabilitatea reprezintă un alt punct esențial al managementului consecințelor. Implicarea forțelor armate în astfel de acțiuni diferă din mai multe puncte de vedere de cea a instituțiilor cu atribuții în securitatea internă.

La nivel național, diferența dintre intervențiile celor două tipuri de instituții rezidă, în primul rând, în motivul care declanșează acțiunea lor. Instituțiile civile, care intră sub jurisdicția Ministerului de Interne, sunt mobilizate în virtutea necesității de realizare, menținere și restabilire a ordinii și siguranței publice, pentru siguranța cetățeanului, pentru prevenirea sau contracararea criminalității etc. Un atac care implică utilizarea armelor CBRN ar avea urmări extrem de ample și grave asupra securității cetățenilor, ceea ce justifică acțiunea acestor instituții. Deși similară, cauza acțiunii forțelor armate nu coincide totuși cu cea a autorităților civile. Deși vorbim în continuare în termeni asigurare a securității cetățenilor, armata va urmări, conform statutului ei în cadrul statului, să asigure securitatea națională, apărarea și promovarea intereselor vitale ale țării, participarea activă a țării noastre la securitatea zonelor de interes ale NATO și UE. Asigurarea independenței și integrității teritoriale a țării pentru constituirea unui mediu sigur, propice dezvoltării sustenabile și derulării activității interne în condiții de normalitate sunt atribuții ale forțelor armate. Atacurile teroriste constituie un risc asimetric aflat în centrul strategiilor și politicilor de securitate și apărare și fac obiectul acțiunilor militare tocmai pentru că ele afectează

această stare de normalitate a vieții interne în statul respectiv. Astfel, forțele aflate sub jurisdicția Ministerului de Interne vor interveni în numele securității interne, iar cele aflate sub conducerea Ministerului Apărării Naționale își vor justifica intervenția prin datoria lor de a asigura securitatea națională per ansamblu. Practic, în condițiile în care delimitarea dintre securitatea internă și cea externă devine neclară din cauza amenințărilor de tip transfrontalier, această diviziune dintre atribuțiile instituțiilor civile și cele militare nu mai este eficientă, contextul actual impunând cooperarea dintre cele două pentru rezolvarea optimă a crizei.

În al doilea rând, diferența dintre cele două tipuri de instituții constă și în implicarea unui tip diferit de expertiză. Terorismul internațional, crima organizată, proliferarea ADM sunt considerate amenințări la adresa securității naționale și sunt abordate atât de autoritățile civile cât și de cele militare, totuși, forțele armate pot aduce o plus-valoare în eforturile de micșorare sau eliminare a efectelor produse de ele prin aportul expertizei câștigate în teatrele de operații. Forțele militare beneficiază de o serie de lecții învățate, dobândite în timpul misiunilor derulate sub egida NATO sau UE pe teatre de luptă îndepărtate, unde au fost confruntate direct cu astfel de situații. Au câștigat astfel cunoștințele necesare pentru un management al consecințelor eficient. Însă, pe lângă resursele umane pregătite pentru acest tip de acțiuni, armata poate contribui și cu resurse materiale. Spre exemplu, capacitățile referitoare la transportul aerian, maritim sau terestru sau existența unor echipe specializate în arme CBRN pot constitui mijloace pentru acest tip de acțiune.

Data fiind această diversitate a instituțiilor cu responsabilități în managementul consecințelor și riscul unei suprapunerii de funcții, a fost necesară dezvoltarea, atât la nivel național, cât și internațional a unui set de reglementări, care să stabilească aria de acțiune a fiecăreia și să asigure interoperabilitatea acestora, astfel încât, cooperarea dintre civili și militari, să se facă în mod optim.

La nivel supranațional, primul document de acest gen a fost *Ghidul asupra Folosirii Instrumentelor de Apărare Civile și Militare în Recuperarea de după Dezastre*, cunoscut și sub numele de *Ghidul Oslo*, elaborat în 1994, de Biroul pentru Cordonarea Afacerilor Umanitare. La acest act au contribuit 180 de reprezentanți din 45 de state și 25 de organizații, printre care și ONU, NATO și UE, constituind un document care a stat la baza reglementării cooperării dintre civili și militari în managementul consecințelor atât la nivel național, cât și la nivelul UE și NATO. Actul stabilește principiile care stau la baza managementului consecințelor, ale furnizării de ajutor umanitar, al utilizării capacităților civile și militare, în caz de situații de urgență, care au cauze naturale, antropice, tehnologice sau de mediu, pe timp de pace. Conform acestui ghid, instrumentele civile și militare trebuie să fie complementare, pentru a se mulla situației. Mai mult, se recomandă chiar evitarea implicării exclusive a forțelor militare și concentrarea asupra rolului autorităților civile⁸.

La nivelul alianței nord-atlantice, a fost elaborat un „*Concept militar al NATO pentru lupta împotriva terorismului*”, care menționează că alianța poate furniza

---

⁸ Articolul 34-36, pp. 9-10.

sprijin militar prin planificarea, identificarea rapidă și desfășurarea rapidă de specialiști (în ce privește agenții CBRN, ingineri, specialiști în căutarea persoanelor), prin crearea unui Registru al Alianței cu capacitățile desfășurabile într-un interval de timp foarte scurt, prin stabilirea unui set de exerciții și antrenamente care să asigure coordonarea acțiunilor, iar, prin EADRCC, Alianța poate pune la dispoziție nucleul necesar pentru coordonarea dintre NATO și statele afectate.

Modul de funcționare al structurilor abilitate să acționeze pentru managementul consecințelor, în cadrul NATO, principiile guvernatoare, procedura decizională și de acțiune conturează rolul pe care militarii îl îndeplinesc în astfel de situații. Deși managementul situațiilor de urgență și, implicit, al managementului consecințelor, se conturează a fi preponderent o responsabilitate a forțelor civile, NATO este o instituție cu un pronunțat caracter militar, ceea ce face ca rolul militarilor în astfel de acțiuni să fie cel mai bine conturat și cel mai pronunțat la acest nivel. Remarcăm, totuși, că ei nu joacă principalul rol în acest tip de operațiuni, dar experiența pe care ei au dobândit-o în cadrul gestionării consecințelor războiului este valorificată din plin în planul managementului efectelor pe care diferite dezastre naturale sau antropice le au asupra populației. De asemenea, forțele militare pot înlocui forțele civile, în situația în care acestea sunt blocate de evenimente neașteptate. Faptul că NATO are la dispoziție o forță militară multinațională garantează existența unor capacități și resurse ce pot fi activate în acest scop.

În plus, accentul pus de alianță pe capacitățile militare în astfel de situații este cel mai vizibil în eforturile acesteia de a crea un Batalion Multinațional de Apărare împotriva CBRN, batalion care a devenit complet operațional din anul 2004. Obiectivul acestei forțe este de a răspunde mai rapid cererilor de sprijin în managementul consecințelor, lansate de autoritățile naționale. Batalionul este pus sub controlul operațional al SACEUR și cuprinde o echipă de evaluare, o echipă de răspuns, companii de detectare a agenților CBRN, un laborator de analiză mobilizabil și capacități de decontaminare. Avem, astfel, creionate activitățile pe care militarii le îndeplinesc în acest proces – analiză, identificare, decontaminare. Este vorba, prin urmare, de un anumit tip de expertiză și de instrumentele necesare valorificării acestei expertize. Batalionul poate fi mobilizat într-un interval de la 5 la 20 de zile (comparabil cu Forța de Răspuns NATO) timp de șase luni de zile. În 2003, 14 state au oferit forțe pentru acest batalion – Cehia, Germania, Canada, Ungaria, Italia, Norvegia, Portugalia, România, Spania, Turcia, Marea Britanie și Statele Unite, comanda fiind asigurată, prin rotație, de către Cehia și Germania.

Totodată, după cum am menționat mai sus, alianța se dovedește conștientă de importanța cooperării dintre civili și militari, în ce privește managementul situațiilor de urgență. NATO a derulat, în acest sens, o gamă largă de exerciții de antrenament cu scopul de a testa funcționalitatea organismelor, de a crea standarde procedurale, de a dezvolta interoperabilitatea între civili și militari și între statele participante. Deși aceste exerciții sunt bazate pe scenarii variate, gestionarea efectelor agenților CBRN este, de cele mai multe ori, luată în calcul.

În ceea ce privește UE, cooperarea dintre civili și militari ocupă un rol important în reglementările referitoare la managementul consecințelor, dar, în acest

caz, este pus un accent mai mare pe dimensiunea civilă. Cel mai relevant document elaborat în cadrul UE referitor la rolul pe care factorul militar îl are în procesul de management al consecințelor este *Cadrul Conceptual al Dimensiunii de Politică Europeană de Securitate și Apărare al Luptei împotriva Terorismului*.

Documentul recunoaște că cel mai îngrijorător scenariu este cel în care grupurile teroriste ar dobândi arme de distrugere în masă, necesitând colaborarea serviciilor de intelligence, poliție, justiție, forțe militare și altele (Articolul 2). În același timp, este menționată clar „natura complementară” a contribuției Politicii Europene de Securitate și Apărare (PESA). Este confirmat, astfel, rolul auxiliar pe care forțele militare îl îndeplinesc în activitățile de management al consecințelor, acesta fiind, de fapt, un proces complex ce necesită colaborarea tuturor structurilor care au responsabilități în domeniul securității.

Forțele militare pot avea însă, în cazul unor atacuri teroriste în țări terțe, un rol direct sau auxiliar. Aceste forțe, aflate în misiuni în respectivele zone, pot fi mobilizate cu ușurință și pot asigura managementul consecințelor până la activarea serviciilor internaționale abilitate. Capabilitățile militare necesare acestor activități sunt incluse în Catalogul de Forțe începând cu anul 2005.

Rolul militarilor este conturat și în documentul de reformă al MCPC, care face referiri la posibilitatea participării „activelor și resurselor militare”. În cadrul etapei de pregătire, statele membre pot comunica informații despre „activele și resursele militare” care ar putea fi folosite, „în ultimă instanță”, ca parte a asistenței în domeniul protecției civile prin MCPC, cum ar fi transportul, mijloacele logistice sau medicale. Devine evident, astfel, rolul auxiliar pe care forțele militare îl au în procesul de management al consecințelor. Totuși, atribuțiile acestora sunt clarificate în același document prin instituirea unor module pentru protecție civilă, definite ca grupări de capabilități care se pot autosuține, sunt autonome, predefinite și orientate pe sarcini specifice sau ca echipe mobile și operaționale care sunt definite prin capacitățile pe care le dețin și prin misiunile pe care le pot îndeplini⁹.

La nivelul țării noastre, raportul dintre civili și militari în managementul consecințelor, este conturat relativ asemănător abordării NATO și UE. Principala instituție care are responsabilități în această arie este Inspectoratul General pentru Situații de Urgență (IGSU), care asigură, la nivel național, aplicarea unitară a legislației în vigoare în ce privește apărarea vieții, a bunurilor și a mediului împotriva incendiilor și dezastrilor, precum și al realizării măsurilor de protecție civilă și gestionarea situațiilor de urgență, rolul fundamental al acestuia fiind prevenirea și gestionarea situațiilor de urgență cu scopul de a asigura derularea vieții comunității în condiții de normalitate. Totuși, restul autorităților publice au și ele atribuții în această arie, stabilite prin Hotărârea nr. 2288/2004 din 09/12/2004 publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 9 din 04/01/2005 pentru aprobarea repartizării principalelor funcții de sprijin pe care le asigură ministerele, celelalte organe centrale și

---

⁹ Decizia Comisiei din 20 Decembrie 2007, de modificare a Deciziei 2004/779/EC, Euratom a Comisiei de stabilire a normelor de aplicare a Deciziei 2007/779/EC, Euratom a Consiliului de instituire a unui mecanism comunitar de protecție civilă, notificată cu numărul C(2007) 6464, articolul 3, punctul (5), p. 5

organizațiile neguvernamentale privind prevenirea și gestionarea situațiilor de urgență.

Conform acestui document, Ministerul Apărării Naționale are responsabilități în domeniul situațiilor de urgență și în managementul consecințelor, cum ar fi evacuarea persoanelor, populației sau bunurilor periclitate, acordarea asistenței medicale de urgență, căutarea, descarcerarea, salvarea persoanelor, localizarea și stingerea incendiilor, neutralizarea efectelor materialelor periculoase, asigurarea transportului forțelor și mijloacelor de intervenție, al persoanelor evacuate și al altor resurse, asigurarea cazării și adăpostirii persoanelor afectate sau evacuate, efectuarea depanării și decontaminării, menținerea și restabilirea ordinii publice, logistica intervenției sau reabilitarea zonei afectate. Dacă analizăm aceste funcții pe care armata le poate îndeplini în cazul unor situații de urgență, vom observa că sunt atribuții pe care forțele armate le îndeplinesc cu succes în misiunile militare și pentru care militarii sunt antrenați. Expertiza dobândită de militari în cadrul antrenamentelor și al misiunilor poate fi valorificată pentru gestionarea urmărilor unei calamități sau unui dezastru. În plus, dotarea armatei, instrumentele medicale, de transport, de cazare, lecțiile învățate în timpul misiunilor recomandă iarăși armata drept un actor important în gestionarea unor astfel de situații. Responsabilitatea armatei este cu atât mai mare cu cât chiar instrumentele din dotare pot constitui, dacă sunt greșit manipulate, declanșatori ai unor situații de urgență – muniție, explozibili, substanțe periculoase etc.

Concluzii

Strategiile pentru managementul consecințelor se conturează ca eforturi complexe pentru eliminarea sau micșorarea efectelor unor dezastruri naturale sau antropice. Complexitatea lor derivă din natura acestor dezastruri, dar și din caracteristicile efectelor pe care ele le-ar antrena. Deși atât la nivel național, cât și la nivelul NATO și UE se pune un accent deosebit pe partea de prevenire a producerii unor astfel de evenimente, managementul consecințelor se remarcă, totuși, ca etapă care necesită strategii bine puse la punct, clare pentru că, doar astfel, efectele unui eventual atac terorist cu ADM sau ale unui dezastru natural pot fi micșorate sau chiar eliminate, permițând restabilirea stării de normalitate.

Bibliografie:

- [1]. *Disaster Preparedness for Effective Response. Guidance and Indicator Package for Implementing Priority Five of the Hyogo Framework.* Hyogo Framework for Action 2005-2015: Building the resilience of nations and communities to disasters, United Nations, New York and Geneva, 2008
- [2]. *Communication from the Commission to the European Parliament and the Council on Strengthening Chemical, Biological, Radiological and Nuclear Security in the European Union – an EU CBRN Action Plan*, COM(2009) 273 final, Brussels, 24.06.2009 disponibil on-line la http://ec.europa.eu/justice_home/news/summary/docs/com_2009_0273_en.pdf

- [3]. *Conceptul militar al NATO pentru lupta împotriva terorismului*, disponibil on-line la <http://www.nato.int/ims/docu/terrorism.htm>.
- [4]. *Conceptual Framework on the ESDP dimension of the fight against terrorism*, 22.11.2004, European Council, disponibil on-line la <http://ue.eu.int/uedocs/cmsUpload/ESDPdimension.pdf>
- [5]. *Council Decision of 12 February 2007 establishing for the period 2007 to 2013, as part of General Programme on Security and Safeguarding Liberties, the Specific Programme "Prevention, Preparedness and Consequence Management of Terrorism and other Security Risks"* (2007/124/EC, Euratom), disponibil on-line la <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/exUriServ.do?uri=OJ:L:2007:058:0001:0006:EN:PDF>
- [6]. *Decizia Consiliului din 8 noiembrie 2007 de instituire a unui mecanism comunitar de protecție civilă (reformă)* (2007/779/CE, Euratom), disponibil on-line la <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:314:0009:0019:RO:PDF>
- [7]. Ghidul asupra Folosirii Instrumentelor de Apărare Civile și Militare în Recuperarea de după Dezastre disponibil on-line la [http://www.reliefweb.int/rw/lib.nsf/db900sid/AMMF-6VXJVG/\\$file/OCHA-Nov2006.pdf?openelement](http://www.reliefweb.int/rw/lib.nsf/db900sid/AMMF-6VXJVG/$file/OCHA-Nov2006.pdf?openelement)
- [8]. **NATO Review, Autumn 2004**, C. Richard Nelson, *Analysis – Expanding NATO's counter-terrorism role*, disponibil on-line la <http://www.nato.int/docu/review/2004/issue3/english/analysis.html>
- [9]. **Hotărârea nr. 2288/2004 din 09/12/2004 publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 9 din 04/01/2005 pentru aprobarea repartizării principalelor funcții de sprijin pe care le asigură ministerele, celelalte organe centrale și organizațiile neguvernamentale privind prevenirea și gestionarea situațiilor de urgență**, disponibilă on-line la <http://www.crucearosie.ro/uploads/Legislatie/Hotarare%202288%20din%202004%20-%20functii%20de%20sprijin.pdf>
- [10]. „Proceduri permanente de acțiune pentru Unitatea Euro-Atlantică pentru Răspuns în cazul unui Dezastru”, <http://www.nato-otan.org/eadrec/sop/sop.htm>
- [11]. *The Prague's Summit and NATO's Transformation, a Reader's Guide, 2003, New Capabilities: Adapting to Modern Challenges*, la <http://www.nato.int/docu/rdr-gde-prg/rdr-gde-prg-eng.pdf>
- [12]. *Tratatul de la Lisabona*, disponibil on-line, la http://x09.eu/fileadmin/user_upload/other/Consolidated_LISBON_TREATY_3.pdf.

EFECTELE CRIMEI ORGANIZATE TRANSFRONTALIERE ASUPRA SECURITĂȚII NAȚIONALE

Claudiu LAZĂR *

The organizations of transnational organized crime will develop and they will extend their activities due to chaos, corruption, lethargy in applying measures of control, areas that are not under surveillance and the existence of global informational, financial and transport networks. This will manifest under the form of alliances, with small criminal entrepreneurs and insurgent movements for specific operations.

Membrii organizațiilor criminale vor corupe autorități ale statelor instabile, cu economii fragile, se vor infiltra în sistemele bancare și de afaceri și vor coopera cu mișcările politice insurgente pentru controlul unor zone geografice de importanță geostrategică. Veniturile organizațiilor de crimă organizată provin din traficul de narcotice, femei și copii; piraterie; imigrație ilegală; contrabandă cu materiale toxice, arme și tehnologii militare; fraudă financiară.

Rețelele de crimă organizată se vor suprapune adesea cu cele teroriste, vor extinde legăturile existente și vor forma alianțe noi cu alte grupuri criminale.

Trebuie subliniat faptul că organizațiile criminale sunt interesate pentru partea economică, financiară, iar grupările teroriste folosesc grupările criminale pentru obiective și ambiții politice.

În această lume complexă, dinamică și turbulentă, confruntarea principală se poartă între democrație și totalitarism, și este determinată de agresiunea majoră a terorismului extremist-religios, structurat în rețele transfrontaliere, împotriva statelor democratice și a forțelor politice angajate în procesul democratizării.

Mediul de securitate este caracterizat preponderent de următoarele tendințe majore: accelerarea proceselor de globalizare și de integrare regională, concomitent cu proliferarea acțiunilor având ca scop fragmentarea statală; convergența rezonabilă a eforturilor consacrate structurării unei noi arhitecturi de securitate, stabile și predictibile. Democrația, guvernarea eficientă și respectarea legilor, în calitate de noi principii ale securității globale, presupun ca statele să nu facă apel la utilizarea forței ca metodă de rezolvare a conflictelor.

Declarația Mileniului, adoptată de Adunarea Generală a ONU, la 8 septembrie 2000, cu participarea șefilor de state și guverne, prin consens, începe cu o prezentare a valorilor și principiilor fundamentale care stau la baza relațiilor internaționale, respectiv libertatea, egalitatea, solidaritatea, toleranța, respectul pentru natură și răspunderea solidară. De asemenea, un capitol special al Declarației privește drepturile omului, democrația și guvernarea echitabilă, afirmându-se foarte clar angajamentul tuturor statelor de a „depune toate eforturile pentru promovarea

---

* Locotenent-colonel, magistrat militar

democrației și întărirea normelor de drept, precum și pentru respectarea tuturor drepturilor omului și a libertăților fundamentale recunoscute pe plan internațional

Principalii factori externi de risc la adresa securității naționale pot fi generați, în principal, de posibilele evoluții negative în plan subregional în domeniul democratizării, proliferării armelor de distrugere în masă, a armamentelor și mijloacelor letale neconvenționale, dezvoltarea fenomenului terorist, a crimei organizate transfrontaliere, a traficului ilegal, migrației clandestine și a unor fluxuri masive de refugiați, acțiuni de incitare la intoleranță, extremism și separatism, limitarea accesului statului român la unele resurse și oportunități regionale, importante pentru realizarea intereselor naționale.

La adresa securității naționale pot acționa și riscuri asimetrice neconvenționale care pot fi generate de terorism politic și internațional sub toate formele sale (nuclear, chimic, biologic și informatic), de acțiunile imagologice destinate în mod premeditat afectării imaginii țării noastre în plan extern, precum și de provocarea deliberată de acțiuni care pot genera catastrofe ecologice. În afara factorilor de risc, securitatea poate fi afectată și de vulnerabilitățile interne care pot îmbrăca diferite forme. Principalele vulnerabilități pot fi: insuficiența resurselor alocate instituțiilor de siguranță și apărare publică, adâncirea inechităților sociale, proliferarea economiei subterane și accentuarea corupției, criminalitatea economică, perturbarea ordinii publice, posibilitatea producerii unor dezastre ecologice, catastrofe naturale, menținerea la un nivel scăzut a infrastructurii informaționale și emigrarea specialiștilor din diferite domenii de vârf. Toate acestea au efecte asupra potențialului de dezvoltare a societății românești

Strategia de Securitate Națională a României prezintă cu claritate principalii factori de risc la adresa securității țării noastre, respectiv: posibile evoluții negative în plan sub-regional în domeniul democratizării, respectării drepturilor omului și dezvoltării economice care ar putea genera crize acute cu efecte destabilizatoare pe o arie extinsă; proliferarea armelor de distrugere în masă, a tehnologiilor și materialelor nucleare, a armamentelor și mijloacelor letale neconvenționale; proliferarea și dezvoltarea rețelelor teroriste, a crimei organizate transnaționale, a traficului ilegal de persoane, droguri, armament și muniție, materiale radioactive și strategice; acțiunile de incitare la extremism, intoleranță, separatism sau xenofobie, care pot afecta statul român și promovarea valorilor democratice; decalaje între nivelurile de asigurare a securității și gradul de stabilitate al statelor din proximitatea României; limitarea accesului statului român la unele resurse și oportunități regionale, importante pentru realizarea intereselor naționale.

În raport cu noile evoluții ale mediului de securitate, sunt evidențiate și cele mai actuale provocări, subliniind că o nouă categorie de riscuri sunt cele asimetrice nonclasice, ce pot consta în acțiuni armate și non-armate deliberate, având ca obiectiv afectarea securității naționale, prin provocarea de consecințe directe ori indirecte asupra vieții economico-sociale a țării. Între riscurile de acest tip se enumeră: terorismul politic transnațional și internațional, inclusiv sub formele sale biologice și informatice; acțiuni ce pot atenta la siguranța sistemelor de transport, intern și internațional; acțiuni individuale sau colective de accesare ilegală a sistemelor

informatică; acțiunile destinate, în mod premeditat, afectării - sub diferite forme și împrejurări a imaginii României în plan internațional, cu efecte asupra credibilității și seriozității în îndeplinirea angajamentelor asumate.

Terorismul se manifestă într-o formă acută, fără precedent, prefigurând efecte multiple asupra securității statelor și a instabilității internaționale în general.

Pentru securitatea României și apărarea națională, se poate aprecia că, speculând cu abilitate efectele șomajului, criminalității, violenței și toxicomaniei, acțiunile organizațiilor teroriste și-au făcut simțită prezența în ultimii ani. După cum este precizat în *Strategia de Securitate Națională*, rezultă concluzia că țara noastră nu este invulnerabilă la astfel de acțiuni. În acest sens, prezența în România a unor filiale sau nuclee ale multora dintre organizațiile teroriste internaționale reprezintă un serios semnal de alarmă, chiar dacă, deocamdată, nu sunt elemente certe că ele ar avea intenții agresive.

România își afirmă disponibilitatea de a participa, alături de comunitatea internațională, la lupta împotriva terorismului internațional și va dispune, în permanență, stabilirea instrumentelor și mijloacelor adecvate pentru combaterea acestuia. România a ratificat Statutul Curții Penale Internaționale – Legea 211/2002 – , în vederea cooperării internaționale pentru reprimarea crimelor împotriva umanității. Strategia de Securitate națională a României, documentul doctrinar fundamental în materie, fixează ca una dintre principalele direcții de acțiune, consolidarea sistemului instituțional de realizare a securității naționale, pentru a răspunde eficient, inclusiv prin participarea activă la acțiunile de cooperare internațională, la întregul spectru de riscuri și amenințări, între care terorismul este identificat ca pericol major la adresa României și a stabilității mondiale.

Ceea ce interesele fundamentale ale României impun, însă, în acest moment, este valorificarea unitară, solidară, a experienței dobândite, în vederea trecerii într-o etapă organizată superioară: configurarea și operaționalizarea unui mecanism inter-instituțional de prevenire și combatere a terorismului într-o manieră care să răspundă provocărilor specifice actualului context de securitate prin demersuri naționale și în cooperare internațională.

Strategia se constituie într-un document doctrinar, de importanță națională, cuprinzând jaloanele necesare referitoare la elemente privind: baza de fundamentare și cadrul general de aplicare; repere pentru o abordare sistemică a complexității fenomenului terorist; obiective, formule organizatorice, principii de acțiune și linii directe în prevenirea și combaterea terorismului; tipuri de responsabilități ce revin elementelor din sistem; măsuri de operaționalizare a sistemului național de prevenire și combatere a terorismului etc.

De un interes deosebit sunt obiectivele majore ale acțiunii naționale de prevenire și combatere a terorismului, obiective pe care strategia le prezintă astfel:

a) identificarea, monitorizarea și evaluarea constantă a tuturor riscurilor și amenințărilor, respectiv a vulnerabilităților la adresa securității naționale, angrenate de preocupările, intențiile, acțiunile și inacțiunile, stările de fapt și fenomenele care se constituie sau se pot constitui în elemente ce concură la apariția, dezvoltarea și

manifestarea specifică, în afara și în interiorul frontierelor naționale, a terorismului, precum și la alimentarea ori favorizarea în orice mod a acestuia;

b) protejarea teritoriului național (respectiv a populației și obiectivelor autohtone, a rezidenților și obiectivelor străine) de activitățile subsumate/asociate terorismului, prin toate categoriile necesare de activități instituționalizate;

c) protejarea cetățenilor și obiectivelor românești din exterior de activități subsumate/asociate terorismului, indiferent de sorgintea și formele de manifestare ale acestuia;

d) prevenirea implicării cetățenilor români și a rezidenților străini din România în activități subsumate/asociate terorismului internațional, indiferent de aria de derulare, de obiectivele ori de țintele acestora;

e) participarea la eforturile internaționale de prevenire și combatere a fenomenului terorist pe diverse spații geografice, prin:

1. contribuții active la inițiativele bi și multilaterale destinate identificării și operaționalizării celor mai eficiente acțiuni politico-diplomatice, reglementări și alte instrumente normative, precum și mecanisme internaționale de cooperare inter-instituțională menite să prevină apariția, dezvoltarea și manifestarea fenomenului terorist, precum și să combată activitățile subsumate/asociate acestuia;

2. transpunerea în cadrul normativ național și în activitățile curente derulate de statul român, pe plan intern și în relațiile externe, a obligațiilor asumate sau care îi revin conform înțelegerilor internaționale în astfel de probleme, la care țara noastră este parte;

3. schimburi de informații și cooperarea în planul aplicării legii cu privire la intenții, preocupări și acțiuni de natură sau cu posibilă finalitate teroristă ori care favorizează apariția, dezvoltarea și manifestarea terorismului;

4. participarea cu forțe armate specializate la operațiunile militare multinaționale, derulate în conformitate cu rezoluțiile ONU, destinate realizării obiectivelor de asigurare a securității și stabilității internaționale pe linia prevenirii și combaterii terorismului.

Așadar, putem concluziona că începutul noului mileniu coincide cu cel al unei noi ere în politica internațională, în care economia și securitatea ocupă locul central în determinarea evoluției lumii viitoare și a ordinii internaționale. În acest context, terorismul constituie cea mai acută formă de agresiune împotriva civilizației, a valorilor democratice și a stabilității internaționale; terorismul este o consecință a globalizării, dar este în același timp o forță antiglobalizare.

Modul de acțiune asimetric al organizațiilor teroriste, dreptului internațional sau cel puțin al unor norme de etică și morală dictate de asumarea unor valori general-umane, acceptate de lumea civilizată, micșorează gradul de previzibilitate al acțiunilor acestora și, în consecință, determină creșterea pericolozității acțiunilor teroriste și le mărește eficiența.

Organismele militare ale statelor nu sunt pregătite în mod adecvat pentru a combate și a contracara amenințarea acțiunilor teroriste, care s-a amplificat rapid până la un nivel alarmant, determinată de creșterea resurselor de care dispun organizațiile teroriste, precum și de accesul la tehnologii moderne. Intensificarea

acțiunilor teroriste constituie o amenințare majoră la adresa civilizației, a valorilor democratice și a stabilității internaționale.

Situația privind pericolele fără precedent ale terorismului impune din partea statelor democratice noi preocupări pentru prevenirea și combaterea acestuia. Amenințarea teroristă fiind globală, asigurarea securității în lupta cu terorismul nu se poate realiza decât printr-o strategie globală, prin cooperarea întregii comunități internaționale și prin conceperea acestei acțiuni într-o manieră multidimensională, pe plan economic, social, politic, diplomatic, militar, cultural, informațional, psihologic etc. și printr-o consolidare puternică a instituțiilor interne și internaționale care luptă împotriva crimei organizate transfrontaliere.

SECURITATEA EUROPEANĂ ÎN DETERMINAREA MEDIULUI DE SECURITATE DIN REGIUNEA EXTINSĂ A MĂRII NEGRE

Dr. Sorin VICOL*

The author considers the issue of the security and the security environment in the Wider Black Sea Region; Geopolitical and geostrategic interests in the Wider Black Sea Region: confluence, dispute, perspectives; The European Union - inevitable global actor in geopolitical and geostrategic area of the Wider Black Sea Region; The relation between European security and the security environment in the Wider Black Sea Region.

Securitatea europeană, în contextul dezvoltării spre integralitate a Uniunii Europene, nu mai este doar o sintagmă de largă și abstractă utilizare semantică, ci o realitate operațională stringentă, angajată constant în paradigma dezideratelor vitale care generează existența și evoluția Uniunii.

Cunoașterea comprehensivă a arhitecturii conceptuale relative la securitatea europeană denotă, în contextul temei, modalitățile de abordare geopolitică, dar și geostrategică, a intereselor aplicate ale Uniunii Europene în Regiunea Extinsă a Mării Negre, un spațiu sensibil din perspectiva raportului securitate/insecuritate.

1. Securitatea și mediul de securitate în Regiunea Extinsă a Mării Negre

„Popoarele se schimbă, așezămintele de stat capătă altă înfățișare, ideile care domină omenirea nu mai sunt aceleași, dar marile probleme regionale persistă”¹. Iată o realitate confirmată transistoric de evoluția sa geopolitică.

Veridicitatea acestei teze este pe deplin confirmată în cazul evoluțiilor geopolitice și geostrategice centrate pe Marea Neagră și, implicit, pe Regiunea Extinsă a Mării Negre.

În prezent, într-un fel sau altul, în Regiunea Extinsă a Mării Negre se află angajați într-o confluență animată de interese geostrategice aflate într-o divergență acută principalii actori statali și nonstatali ai scenei globale. Prezența acestora în jocul de interese subsumat geopolitic Regiunii Extinse a Mării Negre și, prin extindere, spațiului central-asiatic, relevă nu doar importanța geostrategică a zonei, cât, mai ales, natura duală ~ securitate/insecuritate, caracteristică mediului pontic.

Ce caracteristici pot fi atribuite, din perspectiva mutațiilor geopolitice și geostrategice produse după sfârșitul multipolar al „războiului rece”, mediului de securitate din Regiunea Extinsă a Mării Negre?

În urma evaluării analitice a transformărilor specificate, sunt evidente: internaționalizarea, în urma încetării monopolului sovietic, a întregului spațiu pontic, fapt ce a determinat apariția unor auspicii favorabile unui nou ciclu de dezvoltare pentru țările circumscrise zonei; „punctarea” spațiului extins al bazinului pontic cu numeroase și periculoase conflicte înghețate; existența, în stare potențială, a

* Doctorand, Universitatea Națională de Apărare „Carol I”

¹ Cf. Nicolae Iorga, *Rostul națiunii române*, în revista *Neamul românesc*, nr. 2, 1911, p. 24.

condițiilor care pot determina eșuarea unor state din zonă; diminuarea semnificativă a amenințărilor militare, dar și, într-o virtuală contrapartidă, sporirea aproape exponențială a amenințărilor cu caracter nonmilitar; faptul că spațiul proximal al bazinului pontic a devenit o adevărată „linie a frontului” între, pe de o parte, ansamblul statal unional european, producător și exportator de securitate, și, pe de altă parte, conglomeratul difuz, dar extrem de activ, de amenințări care, în fond, constituie principalele surse de generare și regenerare a insecurității; consacrarea Mării Negre ca mare închisă, prin instituționalizarea unui sistem de aranjamente de securitate, axat pe aplicarea strictă a conceptului regional ownership; tendința, general-afirmată prin acțiunile și programele geopolitice ale principalilor actori, de a atribui și configura Mării Negre, dar și spațiului geopolitic statal adiacent acesteia, un rol important în configurarea stabilității și securității globale.

De fapt, în spiritul ultimei aprecieri din caracterizarea succintă a mediului de securitate din Regiunea Extinsă a Mării Negre, putem identifica atât interesele majore care angajează strategic regiunea, cât și poliile de putere și de generare a acestora. În acest sens, identificăm interesele manifeste provocate, pe de o parte, de SUA și statele europene puternic industrializate, interesele comune ale Rusiei și Turciei, pe de altă parte, și, fără a fi mai puțin importante, interesele statelor riverane Mării Negre, care, fiecare în parte, reclamă tot mai elaborat recunoașterea formală a statutului de actor regional, indispensabil în luarea oricărei decizii strategice privind regiunea, în configurarea strategică a soluțiilor destinate stabilității și securității durabile a regiunii.

Din această perspectivă, este evident că, în ceea ce privește SUA și partenerii săi occidentali, interesele consistă, în principal, în democratizarea și stabilizarea regiunii, factor important în asigurarea stării de securitate din regiune; întărirea și eficientizarea luptei împotriva terorismului, a proliferării armelor de distrugere în masă, a traficului de droguri și ființe umane și a celorlalte riscuri asimetrice; crearea unui pilon de rezistență în fața șantajului energetic promovat de Federația Rusă; stabilirea unui parteneriat strategic cu Rusia centrat pe combaterea terorismului de sorginte islamică și asanarea conflictelor înghețate².

În ceea ce privește Turcia și Federația Rusă, este evident că, începând cu acest deceniu, acestea dezvoltă un parteneriat strategic fundamental în care angajează vizibil preocuparea comună de a asigura stabilitatea și securitatea în regiune, în contextul creșterii sensibile a dependenței Turciei față de gazul rusesc. În prezent, Turcia importă din Rusia aproximativ 65% din necesarul de gaze naturale, estimându-se o creștere de până la 80% a acestei dependențe în anii ce vor urma³.

În prezent, în ceea ce privește caracterul operațional al mediului de securitate specific Regiunii Extinse a Mării Negre, se disting două abordări strategice, nu neapărat fundamental antagoniste, care denotă: prima, deschiderea și internaționalizarea Mării Negre, prin implicarea organică în respațializarea puterii în regiune a actorilor extraregionali, statali și nonstatali; a doua, consacrarea Mării Negre ca mare închisă, prin instituționalizarea unui angajament de securitate,

² **Strategia de securitate națională a SUA**, martie 2008, www.whitehouse.gov/usa/2008.

³ *Geopolitica estului*, în revista *Monitorul Strategic*, nr. 3-4, 2007, pp. 53-58.

distribuit exclusiv pe aplicarea strictă a conceptului regional ownership. Dar, se pare, realitatea contrapună a acestor abordări a cunoscut, în ultima vreme, o anumită nuanțare, printr-o anumită delimitare a abordărilor strategice în acest domeniu, impusă de separarea problematicii generale a securității Regiunii Extinse a Mării Negre, în sensul abordării securității maritime ca domeniu distinct al securității regionale. Aceasta înseamnă că, din perspectiva consolidării mediului general de securitate, în Regiunea Extinsă a Mării Negre, se acceptă formele de deschidere care, în fapt, să permită implicarea operațională în regiune a structurilor de securitate euroatlantică⁴.

În altă ordine de idei, din perspectivă tendențială, securitatea și mediul de securitate în Regiunea Extinsă a Mării Negre sunt semnificativ determinate geopolitic, geoeconomic și geostrategic.

În acest sens, estimăm că jocul geopolitic din Regiunea Extinsă a Mării Negre este întreținut, în principal, de afirmarea a două curente, contradictorii prin determinările lor geostrategice, astfel: includerea treptată, dar sigură, a statelor din acest spațiu în UE și NATO, ca urmare a sporirii atractivității politice și de securitate a acestora și întărirea eforturilor Federației Ruse de a dezvolta și consolida în fostul spațiu sovietic un bloc politico-militar și economic, care să aibă un cuvânt hotărâtor în gestionarea evoluției contraproductive din arealul „vecinătății apropiate”.

De asemenea, sunt evidente: tendința spre integralitate continentală a Uniunii Europene, o anumită urgență în acest sens fiind reclamată de integrarea Europei de Sud-Est; tendința de cristalizare a unei “zone de influență” a SUA, situație menită, printre altele, să sensibilizeze și mai mult raporturile tradiționale dintre Federația Rusă și Germania, pe de o parte, și, pe de altă parte, să complice întrucâtva ecuația politico-economică în zona Balcani-Marea Neagră; degradarea ecosistemului Deltei Dunării, pe fondul divergențelor majore dintre România și Ucraina, în această problemă; ambiguitatea opțiunii politice a unor state din fostul spațiu sovietic, cu privire la sensul dezvoltării lor strategice, al dezvoltării lor durabile; tendința desprinderii unor state din conglomeratul totalitar postsovietic, prin afirmarea neechivocă a opțiunii euroatlantice.

Referitor la conținutul climatului geoeconomic, considerăm că acesta este relevant, în principal, de realități, precum: statele care aparțin Regiunii Extinse a Mării Negre depind covârșitor, în dezvoltarea și stabilitatea lor economică, de asistență occidentală, asistență acordată pentru stimularea proceselor de restructurare a bazei economico-sociale, dar și în scopul democratizării semnificative a societății acestora; în unele state se manifestă disfuncții și blocaje importante în calea unei dezvoltări economice coerente și durabile, determinate de forța mentalităților retrograde și lipsa tradițiilor democratice, dar și de ineficiența responsabilității statale în combaterea corupției, a traficului ilegal de droguri, arme și persoane, a crimei organizate și a ramificațiilor ei internaționale; o parte din statele regiunii, mai cu seamă cele estice și sud-estice, sunt dependente energetic, major, de livrările de petrol și gaze din Federația Rusă, situație care le aplică vulnerabilități semnificative; au loc dispute strategice cu privire la traseele magistralelor de transport energetic, aceste dispute

---

⁴ *European Neighborhood*, în *Policy*, nr. 2/2008, p. 16.

angajând, cu interese specifice, exportatorii, principalul exportator fiind Federația Rusă, importatorii, țările de tranzit energetic și, de ce nu?, actorii globali cu interese manifeste în regiune; dezvoltarea economică inegală și contradictorie a unor state generează și induce efecte contraproductive în plasarea lor ca parteneri economici credibili pentru investițiile occidentale; se remarcă dezvoltarea și întărirea, în principal în ultimul deceniu, a cooperării și colaborării regionale, proces desfășurat în gestiunea unor organizații regionale, cea mai importantă fiind Organizația de Cooperare Economică la Marea Neagră ~ OCEMN.

Din perspectiva climatului geostrategic, realitățile pun în evidență: întreținerea a numeroase tensiuni și conflicte, în special în zona caucaziană, a căror soluționare nu se întrevide într-o perspectivă controlabilă; potențializarea factorilor care generează tensiuni și conflicte în zonă cu o stabilitate relativă, posibilități în acest sens manifestându-se în Transnistria și Ucraina, dar și în alte regiuni; traficul cu arme strategice și vectorii de producere a acestora, eveniment care întreține fenomenul terorist și crima organizată; întărirea ambițiilor unor state, mijlocii și mari, deținătoare a unui potențial energetic semnificativ, de a se afirma ca actori regionali, indispensabili în proiectarea și gestionarea deciziilor strategice sau, sunt cazuri, ca lideri regionali.

Geostrategic, situația rămâne complexă. Tendința neechivocă a unor state de transferare a condiției național-statale în spectrul politic și unitar al familiei europene și euroatlantice a tensionat grav, în trecutul recent, relațiile acestora cu Federația Rusă, dar și raporturile dintre Uniunea Europeană și Alianța Nord-Atlantică, pe de o parte, și Rusia, pe de altă parte.

2. Raporturile dintre securitatea europeană și mediul de securitate în Regiunea Extinsă a Mării Negre

În contextul geopolitic și geostrategic care caracterizează și întreține realitatea internațională la începutul acestui veac, problematica securității, în și pentru Europa, precum și în și pentru Regiunea Extinsă a Mării Negre, are o importanță capitală.

La modul lapidar, proiectat analitic, această apreciere este întreținută operațional de adevăruri cu caracter axiomatic, precum: securitatea europeană este produsul indivizibil, pe de o parte, al capacității de a o genera, de a o menține și de a o consolida în propria sa identitate geografică unională și, pe de altă parte, al mediului de securitate din proximitatea sa geopolitică, în sensul în care riscurile, amenințările și pericolele care o vizează sunt contracarate productiv și credibil; securitatea în spațiul unional european, în Europa în ultimă instanță, înseamnă securitate, în principal, în proximitatea activă geopolitic a acesteia; între securitatea europeană și mediul de securitate din proximitatea Uniunii Europene există o relație de determinare reciprocă, centrul de greutate al determinării fiind situat în potențialul european de a o genera și a o exporta; starea și condiția securității europene, dezvoltată în proximitatea sa statală, constituie o dimensiune foarte importantă în ansamblul securității globale, prin credibilitate putând juca un rol primordial.

Din perspectiva acestor axiome, între securitatea europeană și securitatea în Regiunea Extinsă a Mării Negre sunt, cu caracter manifest, raporturi de

determinare reciprocă, constante și active, cu fluctuații în aria de manifestare concretă a securității.

Care sunt aspectele configurate în factori determinanți endogeni ai securității europene?

În principal, putem avea în vedere, invocând fondul preceptual al Strategiei Europene de Securitate⁵, valori geostrategice și geopolitice ale securității, sens în care menționăm: tendința explicită a Europei de a contribui la construirea unei lumi mai bune, prin asumarea unui rol major în exercitarea responsabilității pentru securitatea globală, implicit pentru regiunile adiacente; securitatea este o precondiție a dezvoltării, dezvoltarea durabilă nefiind posibilă decât în termenii unității și coeziunii organice la nivel regional și global; lărgirea sferei de acțiune de care dispun grupurile nonstatale pentru a se impune în afacerile internaționale, ceea ce a sporit dependența Europei, implicit și vulnerabilitatea sa, de o infrastructură interconectată, în special în domeniile transportului, al energiei și al informației; conștientizarea geopolitică a suprastructurii unionale europene că, în contextul alert, imprevizibil și deosebit de complex al globalizării, amenințările distante pot determina același disconfort major, precum cele apropiate.

Relativ la determinările nemijlocite ale mediului de securitate propriu Regiunii Extinse a Mării Negre asupra stării funcționale de securitate a Europei, lucrurile sunt clare nu doar în logica analizei teoretice, ci, mai cu seamă, în spectrul afirmării acționale. Chiar dacă admitem, este exclusă consecința contaminării, nu este imposibil transferul eterogen de insecuritate din Regiunea Extinsă a Mării Negre în spațiul unional european.

Pentru că, este evident, dacă, la scară largă, agresiunea împotriva oricărui stat membru este improbabilă, amenințările cu care se confruntă Europa, mai puțin vizibile și mai puțin previzibile, sunt reale și trebuie tratate ca atare. În acest sens, în scopul optimizării pozitive a relației dintre mediul de securitate european și, folosind exemplul tematic al analizei noastre, cel specific Regiunii Extinse a Mării Negre, Uniunea Europeană dezvoltă un nou instrument al vecinătății, care, practic, oferă țărilor de la frontiera lărgită a Uniunii Europene statutul de membre ale „Europei extinse”. În afirmarea acestui concept, atenția se îndreaptă nemijlocit asupra Ucrainei și Republicii Moldova, dar, în contextul dezvoltării sale inevitabile, și asupra regiunii sud-caucaziene – Georgia, Armenia și Azerbaidjan, zonă caracteristică prin existența unor periculoase focare de insecuritate regională. Dar, trebuie spus că politica vecinătății promovată de către Uniunea Europeană nu oferă o concepție coerentă care să vizeze și integrarea programatică a Federației Ruse, impedimentele decurgând din imposibilitatea armonizării minimale durabile a raporturilor fundamentale dintre Uniunea Europeană și Rusia. Se apreciază, în concepția Uniunii Europene, că soluția ar putea să o reprezinte crearea a patru spații comune care se interferează în ceea ce constituie „vecinătatea organică” a Uniunii Europene.

În același timp, interdependența procesuală internă în starea aplicată a securității europene și cea a mediului de securitate din vecinătatea sa apropiată,

---

⁵ **Strategia Europeană de Securitate**, Bruxelles, 12 decembrie 2003, www.ue.com.

„vecinătatea vitală”, denotă, în fapt, elementele care o particularizează, astfel: securitatea europeană nu poate fi certă în toate dimensiunile și domeniile în care aceasta consistă decât în măsura în care starea de insecuritate pe care o generează, ca amenințare directă, tensiunile, riscurile, pericolele și provocările din Regiunea Extinsă a Mării Negre nu pot fi contracarate și gestionate eficient; securitatea europeană înseamnă, deopotrivă, securitate în intimitatea Uniunii Europene și în Regiunea Extinsă a Mării Negre, dar și, în măsura în care își afirmă interesele, securitate globală; securitatea în Regiunea Extinsă a Mării Negre are, în condițiile în care în aceasta consistă, dominantă pozitivă, efecte benefice pe trei planuri – europene, permițând Uniunii Europene să se concentreze pe direcția dezvoltării durabile; al regiunii propriu-zise, insecuritatea fiind impedimentul central în calea dezvoltării și pe plan global, Regiunea Extinsă a Mării Negre și Asia Centrală constituind regiuni importante în ecuația securității globale; continuarea procesului de extindere a Uniunii Europene în previzibilitatea sa programatică, induce, astfel, în Regiunea Extinsă a Mării Negre un factor de natură strategică, menit să impulsioneze accentuarea proceselor democratice regionale și, implicit, diminuarea potențialității factorilor de risc, a pericolelor și a amenințărilor; credibilitatea internațională a exercitării rolului de actor global asumat de către Uniunea Europeană, este confirmată, într-o măsură apreciabilă, de maniera geopolitică și geostrategică în care aceasta reușește să determine și să implementeze o condiție democratică în conducerile statelor din zonă, democratizarea societăților statale fiind, în concepția Uniunii Europene, o măsură indispensabilă procesului de consolidare a stabilității și securității.

Bibliografie:

- [1]. ****Constituția României*, Editura Regia Autonomă Monitorul Oficial, București, 1991, 2003
- [2]. ****Strategia Europeană de Securitate*, aprobată de Consiliul European, Bruxelles, 12 decembrie 2003
- [3]. ****Versiunea consolidată a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene*, Bruxelles, 30 aprilie 2008.
- [4]. FRUNZETI, Teodor **Globalizarea securității**, Editura Militară, 2006.
- [5]. FRUNZETI, Teodor, ZODIAN, Vladimir (coordonatori), **Lumea 2007. Enciclopedie politică și militară**, Editura CTEA, 2007.
- [6]. VICOL, Sorin, **Geopolitică și geostrategie în Regiunea Extinsă a Mării Negre**, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2008.
- [7]. VICOL, Sorin, **Politica Europeană de Securitate și Apărare în Regiunea Extinsă a Mării Negre**, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2008.
- [8]. *****Strategia Europeană de Securitate**, aprobată de Consiliul European, Bruxelles, 12 decembrie 2003.â
- [9]. ****European Neighborhood*, în Policy, nr. 2/2008.

ORGANIZAȚIILE MULTINAȚIONALE GUVERNAMENTALE ȘI NONGUVERNAMENTALE-NOI ACTORI ÎN ZONELE DE CONFLICT

Vasile ROMAN*

Reconstrucția post-conflict se caracterizează prin dilema de oportunitate care reprezintă identificarea echilibrului corespunzător între efortul militar și cel social. Experiența a demonstrat că eforturile sociale sunt inutile în absența unor condiții minime de securitate. Din acest motiv, primele progrese trebuie realizate din punct de vedere militar.

Trăsătură a acestei etape o reprezintă faptul că o regiune nu trebuie niciodată abandonată sau abordată superficial, pentru că este de preferat, așa cum sublinia marele analist și diplomat american Henry Kissinger, să deții controlul a 75 la sută din teritoriu și 100 la sută din populație este mai mult decât 75 la sută securitate și 100 la sută din teritoriu.

Cooperarea internațională este o condiție favorizantă și, de multe ori, vital necesară, care trebuie să se concretizeze în efortul de consolidare care trebuie sprijinit de diferite agenții internaționale, guvernamentale și neguvernamentale. De aceea, este esențial ca activitățile agențiilor locale sau de stat să se coordoneze cu cele ale agențiilor internaționale.

Războiul împotriva terorismului va fi un război de lungă durată. Mobilizarea pentru a câștiga acest război presupune crearea structurilor transformatoriale care să continue lupta împotriva terorismului și care să ajute la obținerea victoriei finale

Problema cea mai importantă în acest context este aceea a planificării holistice, care se referă la utilizarea tuturor elementelor de putere diplomatice, militare, economice și informaționale ale coalițiilor împotriva celor politice, militare, economice, sociale, infrastructurale și informaționale ale adversarului, fie că este vorba de distrugere sau stabilizare și reconstrucție.

1. Politici și acțiuni ale agențiilor în zonele de conflict. Delimitări conceptuale și acționale

Organizațiile internaționale sunt acele organizații ale căror obiective și arie de manifestare au caracter internațional. Există două tipuri de organizații internaționale: *organizații interguvernamentale* (acelea ai căror membri sunt statele sau alte organizații internaționale) și *organizații nonguvernamentale* (acelea ai căror membri sunt persoane particulare sau anumite grupuri de persoane ori instituții private).

Cooperarea în cadrul activității acestei „rețele de interdependențe”, cum o numesc unii analiști, acoperă întreg domeniul unor probleme globale: apărare, dezarmare și controlul armamentului, dezvoltare economică, agricultură, sănătate, drepturile omului, artă și cultură, combaterea traficului și consumului ilegal de droguri, criminalitatea, ajutor umanitar, gestionarea crizelor, imigrația și fluxul de

---

* Locotenent-colonel

refugiați și încă multe altele.

În prezent mai mult de 96% din totalul organizațiilor internaționale sunt nonguvernamentale, dar celelalte aproximativ 4% sunt mult mai importante, deoarece membrii lor sunt statele.

Organizația Națiunilor Unite (ONU) este o organizație interguvernamentală cu vocație universală, care urmărește atingerea unor scopuri și obiective multiple, dintre care cea mai importantă este aceea de a menține pacea și securitatea internațională. ONU stabilește măsuri colective eficiente pentru prevenirea și înlăturarea amenințărilor împotriva păcii și pentru reprimarea oricăror acte de agresiune sau a altor violări ale păcii și va înfăptui, prin mijloace pașnice și în conformitate cu principiile justiției și ale dreptului internațional, aplanarea sau rezolvarea diferendelor sau situațiilor cu caracter internațional care ar putea duce la o violare a păcii.

De remarcat faptul că, ONU reprezintă organizația cu cea mai mare contribuție financiară în cadrul operațiilor de stabilitate și reconstrucție din Afganistan și de departe cel mai important furnizor de securitate în multe zone în care se manifestă acest proces.

Alianța Atlanticului de Nord (NATO) a fost întemeiată pe baza unui tratat la care statele au aderat în mod liber și care precizează drepturile acestor state, precum și obligațiile lor internaționale, conform Cartei ONU. Țările membre se angajează să împartă atât riscurile și responsabilitățile, cât și avantajele ce decurg din securitatea colectivă și să nu încheie nici o înțelegere internațională care să fie incompatibilă cu Tratatul.

Trei sunt domeniile de activitate cărora li s-a acordat o atenție deosebită și anume cadrul politic instituțional creat pentru a favoriza aprofundarea relațiilor între NATO și partenerii de cooperare din Europa Centrală și de Est, dezvoltarea cooperării în domeniul militar și, în fine, rolul NATO în gestionarea crizelor și în menținerea păcii.

Evenimentele din 11 septembrie 2001 au servit drept o confirmare convingătoare a faptului că terorismul global, potențialul folosirii armelor de distrugere în masă, instabilitatea regională, dezmembrarea sau intrarea stare de colaps a unor state, ideologiile radicale și conflictele înghețate reprezintă cele mai mari amenințări la adresa viitorului păcii și a securității națiunilor aliate.

La Summitul de la Istanbul, din iunie 2004, s-au decis măsuri de implicare extinsă a NATO în Afganistan, în cadrul Forței Internaționale de Asistență de Securitate (ISAF), incluzând punerea în funcțiune a unor noi Echipe de Reconstrucție Provincială (PRT), și de sprijinire a alegerilor prezidențiale și parlamentare din această țară, încheierea operației SFOR în Bosnia-Herțegovina și transferul de autoritate către EUFOR (forța militară a Uniunii Europene), care a preluat sarcinile de stabilizare a acestei țări în cadrul operației Althea.

NATO nu s-a limitat însă doar la discuții politice sau militare și se implică în ceea ce presupune procesul de stabilizare și reconstrucție al Afganistanului cu toate că restricțiile și limitările impuse de statele membre cu privire la cantitatea, calitatea și misiunile trupelor dislocate sunt în mare măsură peste capacitatea comandanților de a le accepta.

Uniunea Europei Occidentale (UEO) - organizație europeană de securitate și apărare, aflată în prezent parțial în stare „de adormire”, datorită preluării funcțiilor sale principale de către Uniunea Europeană.

Preocupările pentru revitalizarea și eficientizarea Uniunii Europei Occidentale s-au concretizat în Identitatea Europeană de Securitate și Apărare, prevăzută atât în Tratatul de la Maastricht, cât și în Tratatul de la Amsterdam.

Uniunea Europei Occidentale era destinată să servească drept punte de legătură între Uniunea Europeană și NATO, păstrând cele două organizații „la o lungime de braț una de alta”. Mulți analiști considerau aceste evoluții drept o rezolvare logică, o simplificare a peisajului pe care îl reprezintă mult prea complicatul sistem al instituțiilor europene.

Uniunea Europeana (UE), a apărut imediat după sfârșitul celui de-al doilea război mondial, când primul-ministru al Marii Britanii sublinia necesitatea constituirii Statelor Unite ale Europei, luând ca model federația reprezentată de SUA, în scopul evitării atragerii statelor europene într-un nou război mondial.

Uniunea Europeană a decis să dezvolte și aspectele civile ale procesului de management al crizelor, în patru domenii prioritare: poliție, întărirea statului de drept și al aplicării legii, consolidarea administrației civile, protecția civilă.

În noiembrie 2000, președinția franceză a Consiliului UE organiza prima Conferință de Angajament pentru îndeplinirea Helsinki Headline Goal, care vizează creșterea interoperabilității forțelor puse la dispoziția UE, precum și consolidarea capacităților de dislocare și sprijin ale acestora, extinderea spectrului de misiuni pe care UE le va îndeplini, în spiritul prevederilor Strategiei de Securitate, prin includerea unor tipuri noi de operații, precum: dezarmare, asistență pentru state terțe în combaterea terorismului, reforma sectorului de securitate, dezvoltarea capacităților de reacție rapidă ale UE, atât pe palierul decizional, cât și în ceea ce privește dislocarea în teatru de operații.

Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE), este o organizație regională, înființată în spiritul și litera Capitolului VIII al Cartei ONU și este considerată drept cea mai incluzivă structură pan-europeană.

Avându-și originea în Conferința ce s-a încheiat prin semnarea Actului Final de la Helsinki, instituționalizată în 1995, OSCE și-a concentrat eforturile în principal pentru gestionarea situației din spațiul fostei Uniuni Sovietice, fără a neglija însă Peninsula Balcanică.

Organizația și-a dezvoltat o adevărată specializare în prevenirea conflictelor, gestionarea crizelor, organizarea și monitorizarea alegerilor sau în reconstrucția democratică a statelor afectate de războaie interstatale și intrastatale.

Alți actori non-statali semnificativi ai sistemului internațional sunt: Comunitatea Statelor Independente, Liga Arabă, Organizația Conferinței Islamice, Cooperarea Economică Asia-Pacific, Organizația pentru cooperare în Asia de Sud-Est, Uniunea Africană, Organizația Statelor Americane, marile corporații internaționale, alianțele unor ONG-uri cu acoperire mondială, structurile internaționale ale unor religii (catolică, de exemplu) etc.

Organizațiilor nonguvernamentale (ONG), cunoscute și ca organizații

voluntare private (OPV), asociații civice sau organizații nonprofit și caritabile au o bază comună reprezentată de dorința de a clădi o lume mai bună.

ONG sunt organizații private, autogovernate și nonprofit, care acționează din voință proprie în sprijinul altora, dedicate alinării suferinței umane și/sau promovării educației, îngrijirii medicale, dezvoltării economice, protejării mediului, a drepturilor omului și rezolvării conflictelor și/sau încurajării înființării de instituții democratice și societăți civile.

Structurile și obiectivele ONG sunt la fel de variate ca și originile lor. Așa cum am observat, obiectivele se extind de la dezvoltarea comunității, democratizare, și construirea barierelor fizice împotriva dezastrelor naturale până la acordarea de ajutor umanitar și tehnologie.

În procesul de luare a deciziilor, majoritatea ONG sunt descentralizate și nu prezintă o structură ierarhică elaborată, în multe cazuri, angajații lucrează independent și iau decizii prin consens, nu prin intermediul unui lanț de comandă structurat. Dar această capacitate de a se adapta schimbărilor, de a modifica strategiile, resursele, de a extinde sau încheia cu rapiditate operațiile, poate părea haotică organizațiilor precum cele militare, care valorizează pregătirea și planificarea detaliată.

Personalul care își desfășoară activitățile pe teren deține autoritatea de a planifica sau de a se dedica unor proiecte specifice, cel puțin la nivelul asigurării resurselor financiare, ceea ce nu este întotdeauna în concordanță cu planurile militarilor,

Conducerea operațiilor în cadrul conflictelor prezintă o serie de amenințări la adresa neutralității și securității, deoarece, în general, ONG dedicate operațiilor de acordare a asistenței umanitare încearcă să mențină o politică de strictă neutralitate în situații de conflict.

Securitatea reprezintă un serios motiv de îngrijorare pentru ONG internaționale, mai ales a celor implicate în situații de conflict. Chiar și în situații mai puțin riscante, personalul ONG care își desfășoară activitatea în teatru, se confruntă cu numeroase frustrări și amenințări.

Preocupările pentru asigurarea securității au determinat ONG internaționale caută să ia în considerare o varietate de abordări pentru rezolvarea acestei probleme, printre care și stabilirea unei forțe de securitate private, o „legiune străină” compusă din profesioniști antrenați și care vor fi plătiți de ONG pentru a asigura protecția personalului.

Responsabilitatea este o politică cheie pentru ONG, mai ales a celor care acționează în situații de conflict. ONG nu au nici o obligație de a se implica într-o situație de conflict, dar odată ce s-au implicat trebuie să rămână implicați, activitate care în realitate nu are caracter de continuitate și de aici lipsa de predictibilitate a comunității internaționale și aparenta incapacitate de a coordona un răspuns eficient în cadrul unui conflict.

Mass media, un alt mare actor internațional, are un rol deosebit de important în acțiunile desfășurate în teatrele de operații, având în vedere că aceasta acționează atât în cadrul structurilor militare ca jurnaliști atașați structurilor militare și ca trimiși

speciali în zone de conflict. Chiar dacă nu se consideră ca fiind o agenție ea acționează într-un cadru comun al conflictului și prin acțiunile sale influențează permanent succesul sau eșecul acțiunilor de stabilizare și reconstrucție.

Pornind de la considerentul că media este „presată” permanent de aflarea adevărului și de la faptul că ineditul, șocantul și unicatul, fac ca produsul lor să fie vandabil, este necesar de gândit cum se poate realiza o colaborare deschisă cu reprezentanții aceștia, fără a periclita securitatea informațiilor.

De aceea este necesar un set de reguli care să reglementeze atât relația dintre reprezentanții media și militari cât și pentru a spori gradul de încredere între aceștia.

De la teorie la realitate - efectele diferențelor privind unitatea de percepție și viziune a OIG, ONG și militari, în operațiile de stabilizare și reconstrucție

Tema „inter-agenții” este contestat continuu ca valoare de substantiv, în fraze precum, *inter-agenția a realizat acest lucru sau a decis astfel și astfel*. Faptul că utilizarea termenului cu valoare de substantiv nu este accidentală, și nici nu reprezintă o figură de stil, reflectă o pregătire de a transforma procesul inter-agenție într-o realitate.

Acțiunea de asumare a provocărilor inter-agenții va expune dificultățile politicii de coordonare în cadrul unui set de probleme (și agenții) la niveluri diferite.

Punctele esențiale al procesului de planificare a operațiilor de stabilizare și reconstrucție se desfășoară, în general în următoarele etape: mobilizarea, angajarea, stabilirea rolului agențiilor participante, realizarea și punerea în practică a concepției și retragerea.

În mod ideal, un proces de planificare inter-agenții organizat în detaliu ar trebui să preceadă unei operații neplanificate complexe, care implică numeroși reprezentanți ai unor agenții diferite, dar realitatea este adesea diferită, astfel că suntem obligați ca sub presiunea evenimentelor, să facem cum am făcut și data trecută. Este ideal atunci când agențiile realizează destul de devreme că este nevoie de un plan și bazarea pe cel precedent nu va funcționa.

Activitatea de planificare se execută, în general sub comanda unui comitet executiv, iar dezbaterile produc opțiuni pentru decizia politică și sunt apoi traduse în termeni operaționali în planuri care acoperă zone diferite ale misiunii, de către sub-grupuri de multi-agenții și de către personalul executiv.

Următoarea etapă este menită să facă referire la munca detaliată prestată de către sub-grupurile care trebuie să se asigure că fiecare piesă a planului oferă o realizare concretă a directivei politice și că se potrivește cu alte aspecte relaționate ale planului.

Pentru a asigura o reprezentare completă în cadrul unei ședințe inter-agenții, agenția gazdă va stabili ca un grup foarte restrâns va căuta soluții pentru probleme.

Prima preocupare în cazul adunării unui grup inter-agenții trebuie să fie, desigur, eficiența, adică adunarea numărului corect de agenții, pentru a se asigura că toți posibili contribuabili își pot exprima opinia și aduce contribuția în cadrul efortului colectiv. Dacă rezultatul procesului inter-agenții constă într-un plan de îndeplinit, va fi esențială includerea tuturor celor care dețin un rol în implementarea concepției operației.

O abordare incluzivă mărește șansele ca experiența și expertiza pertinentă să fie incluse în cadrul evaluării strategiilor, operațiilor și programelor.

În cadrul eforturilor de planificare pentru operații, accentul a trebuie plasat pe procesul de rezolvare a problemelor, fără a rămâne fixați pe atitudinile neschimbate ale agențiilor asupra problemelor bine definite.

Coordonarea în cadrul comunității inter-agenții prezintă o dimensiune orizontală și una verticală, iar aceasta are loc nu doar în cadrul agențiilor ci la toate nivelurile de autoritate. Multe probleme ar putea fi rezolvate la nivel executiv cu un simplu accept din partea directorilor de birouri și a celor cu funcții echivalente. Alte probleme ajung până în vârful piramidei de autoritate, necesitând rezolvare din partea comitetului director (șefi de agenții la nivel cabinet, externe, apărare). Este greșit ca factorii de decizie politică să fie învinovați pentru direcțiile ambigue. Este datorია celor care le prezintă opțiunile să o facă de așa natură încât aceștia să înțeleagă implicațiile operaționale cât mai complet

Nu este accidental faptul că mare parte a procesului inter-agenții poate fi mai bine descris ca și unul de negociere. Trebuie să se înțeleagă că negocierea nu exclude dezbaterile și că de fapt, o dezbateră viguroasă este esențială pentru eficiența proceselor inter-agenții.

Referindu-ne la rolul forțelor militare, o dezbateră onestă și concretă ar conduce la o înțelegere foarte clară a ceea ce trebuie să realizeze. Acest lucru presupune adresarea unor întrebări la obiect, oferirea de scenarii ipotetice dar concrete, și exemple relevante din cadrul operațiilor recente, toate acestea producând clarificări cu privire la rolul forțelor militare. Dezbătând această problemă, forțele militare vor înțelege că alte agenții nu vor fi pe teren în același timp cu structurile militare și că regulile de angajare, cât și sarcinile esențiale ale misiunii vor include acțiuni de rezolvare a unui spectru larg de probleme în domeniul ordinii publice până când funcția ordinii publice va fi transferată altor agenții sau structurilor de securitate sau administrative locale. În lipsa unei dezbateri viguroase, conduse de întrebări specifice și scenarii concrete, este posibil ca forțele să fie dislocate în teatru cu direcții vagi.

Procesul de planificare inter-agenții a operațiilor trebuie să beneficieze într-o mare măsură de legătura cu diplomația. Diplomația poate valida ideile care apar pe parcursul procesului de planificare, asigurând organizatorii că conceptul dezvoltat se va bucura de sprijin, iar acest lucru le permite să treacă la alte aspecte prevăzute în proiect care necesită atenție. Posibilitățile de rezolvare a unei chestiuni controversate pot apărea în cadrul discuțiilor diplomatice – posibilități la care organizatorii nu s-au gândit.

Legătura dintre diplomație și procesul de planificare reprezintă o comunicare în dublu sens. Ideile dezbătute în cadrul procesului inter-agenții concentrate asupra a ceea ce este realizabil, pot informa discuțiile politico-militare și favoriza deliberări și decizii reale la nivel internațional, multilateral și de coaliție.

Comunicarea inter-agenții trebuie să fie inclusivă și să acționeze în multe direcții și la multe niveluri, să fie continuă și, preferabil, directă. În același timp, nu reprezintă un scop în sine deoarece ea sprijină deliberarea care conduce la decizii.

Deciziile trebuie bazate pe cea mai bună evaluare colectivă a faptelor, cea mai reală apreciere a punctelor de vedere și perspectivelor și trebuie să răspundă, în același timp, obiectivelor strategice politice.

Inter-agenția nu reprezintă un lucru, și nici un proces, dacă prin acest cuvânt înțelegem ceva birocratic și de rutină ci un mod de lucru prin care sunt rezolvate probleme de mare importanță nu doar pentru agenții ci și pentru guverne, iar colaborarea de succes în cadrul comunității inter-agenții și pretutindeni poate contribui substanțial la promovarea intereselor naționale.

Pornind de la această concluzie este necesar de subliniat faptul că organizațiile care acționează în operațiile de stabilizare și reconstrucție trebuie să-și identifice, să-și prezinte, să-și susțină și să-și manifeste cu obstință rolul pe care îl au în domeniul de expertiză, fără însă a submina cu nimic importanța pe care celelalte agenții o au.

Pericolul mare nu este în insurgență ci în orgoliile agențiilor și în lipsa unor obiective comune, iar aici, profesionalismul, unitatea de percepție, viziunea clară, planificarea și conducerea precum și efortul comun trebuie să reprezinte dezideratele oricărei acțiuni.

Ca o concluzie putem afirma că consolidarea păcii nu reprezintă o problemă militară dar criteriile militare trebuie să se afle la originea procesului, iar selectarea regiunilor în vederea consolidării acestei păci, trebuie să se bazeze pe o strategie militară care să submineze planurile și pozițiile inamicului.

De aceea, armata trebuie să elaboreze prima strategie de consolidare care poate fi continuată ulterior, de activitățile în domeniul social. Aici liderii militari trebuie să fie în măsură să prezinte un mod de gândire holistic în care fiecare element al diplomației, informațiilor, structurilor de forță armată și politicilor economice să se adreseze zonei politice, forțelor armate, economiei, cadrului social și celui de infrastructură al adversarului.

Bibliografie:

Lucrări de autori:

a) Autori români

- [1]. BĂHNĂREANU, Cristian, **Resurse energetice, crize, conflicte**, Editura Militară, București, 2008.
- [2]. FRUNZETI Teodor, **Globalizarea securității**, Editura Militară, București, 2006.
- [3]. HENTEA, Călin, **150 de ani de război mediatic - Armata și presa în timp de război**, Editura Nemira, 2000.

b) Autori străini

- [1]. BENNET, Jon. *În întâmpinarea necesităților: coordonarea O.N.G. în practică*. Londra: Earthscan, 1995.
- [2]. DORMAN, Andrew M., **Transforming to effects-based operation: lessons from United Kingdom experience**, Strategic Studies Institute, United States Army War College, 2008.
- [3]. LLOXD, Clem, *The case for the Media, în Defense and the Media in Time of*

Limited War, Frank Cass & Co. Ltd 1992.

[4]. AALL, Pamela, MILTENBERGER, Daniel ltc., WEISS, Thomas, **Guide to IGOs, NGOs and the Military in peace and relief operations**, US Institute of Peace Press, WDC, 2000.

[5]. National Strategy for Combating Terrorism, WDC, September 2006.

Surse on-line

[1]. <http://www.nato.int/docu/comm/2004/06-istanbul/>

[2]. <http://www.weu.int/>

DE LA ADVERSITATE LA SPRIJIN ȘI DE LA DISTRUGERE LA STABILIZARE ȘI RECONSTRUCȚIE

Vasile ROMAN*

Specialiștii militari sunt într-o permanentă dilemă legată de noul tip de război, de generația a patra/contrainsurgent și trebuie să găsească un răspuns la ceea ce presupune noua tipologie a forțelor și mai mult la modul în care vor gândi și reacționa militarii la noua tipologie a conflictului.

Experiențele din Irak, Afganistan și din alte zone de conflict determină o analiză a modului în care conceptele anterioare referitoare la practica războiului-distrugerea totală a adversarului, sunt legate de practica curentă-desfășurarea operațiilor de stabilizare și reconstrucție, și dacă acestea pot fi corelate cu acțiunile viitoare previzionate.

Acum, poate mai mult decât oricând, o înțelegere largă și în consens, cu privire la modul în care ar trebui să arate mediul terestru în următorii zece ani, și cum trebuie să ne adaptăm pentru a veni în întâmpinarea noilor provocări, pe măsură ce ne îndreptăm către viitor, este absolut necesară.

Este întotdeauna dificil pentru strategii apărării să stabilească teorii cu certitudine, însă trebuie să încercăm și cel puțin să cădem de acord asupra naturii viitoarelor provocări operaționale cu care probabil ne vom confrunta.

Cunoaștem multe lucruri despre viitor, dar în egală măsură, vom fi constrânși, în cadrul dezvoltării forțelor, în viitor, de necesitatea de a încheia cu succes operațiile actuale. Nu are nici un rost să dezvoltăm concepte viitoare de mare răsunet, dacă nu reușim să asigurăm resursele necesare atingerii succesului în prezent.

Strategia de Securitate Națională și Strategia de Apărare Națională a Țării, ne determină să credem că există o acceptare națională a necesității de a continua implicare în operațiile militare în sprijinul deciziilor politice ale NATO, UE și nu în ultimă instanță ale coalițiilor ad-hoc, intervenții ce se bucură de un sprijin național și internațional.

Avem nevoie de capacități relevante cu care să putem interveni în scopul conducerii operațiilor de stabilizare. Trebuie să constituim un sprijin pentru țările aliate, deținând tipul de capacități de care acestea au nevoie. Suntem membrii NATO, iar în această organizație principală țară aliată este reprezentată, bineînțeles de Statele Unite, cu care avem o strânsă relație consolidată prin acțiunile comune din Balcani, Irak și Afganistan însă trebuie să ne concentrăm asupra desfășurării de operațiilor cu Statele Unite, și nu ca Statele Unite. NATO așteaptă din partea noastră să realizăm un lucru esențial, să contribuim cu o capacitate de manevră, dar pe lângă această obligație trebuie să rămânem relevanți în fața necesităților propriului guvern și nevoilor de apărare a țării.

---

* Locotenent-colonel

Militarii nu dețin o abordare cuprinzătoare a conflictului, în sensul unui clar concept interagenții, ci constituim doar un element și trebuie să ne asigurăm de faptul că suntem organizați pentru a fi în măsură să sprijinim alte departamente guvernamentale la realizarea succesului general. Acest lucru accentuează importanța capacităților noastre militare deoarece suntem primii care trebuie să intrăm în acțiune fie că vorbim despre un conflict major pe teritoriul național sau despre operații de stabilizare și reconstrucție în cadrul multinațional.

La baza tuturor acestor considerații în privința relevanței și a capacităților, stă necesitatea de a avea clar un obiectiv al forțelor pe parcursul următorilor ani pornind de la realitate actuală - conflictul este complex și nu poate fi descris într-o manieră de certitudine.

În acest caz este nevoie să privim la aliați și la experiența acestora, pentru că istoria colonialismului britanic se aseamănă foarte mult cu ceea ce experimentăm astăzi în Afganistan. Astfel sunt de folos concluziile colonelului Calwell, care în opera sa excelentă asupra „Micilor Războaie” în 1906¹, și asupra cărora a insistat și generalul maior Sir Charles Gwyn în opera sa „Politica imperială”, scrisă în 1934², a împărțit operațiile în trei categorii: în primul rând, a atribuit micile războaie unui grad înalt de libertate de acțiune a militarilor, care pregătesc modul de implementare a controlului civil. Acestea sunt războaiele imperiilor, dar ar putea fi comparate cu primele etape ale operațiilor din Irak și Afganistan, în al doilea rând, a descris campaniile în care controlul civil a eșuat în asemenea măsură încât forțele militare au fost obligate să preia acest rol, cel puțin temporar și această situație se regăsește în unele părți ale Irakului și Afganistanului de astăzi și este similară misiunilor de stabilizare și în al treilea rând, a vorbit despre campaniile de sprijinire a forței militare existente, acțiuni foarte asemănătoare termenului de construire a structurilor de securitate autohtone, pe care îl utilizăm astăzi.

Nu se poate concepe un conflict în care să nu existe un rol pentru operațiile de stabilizare, dar în mod egal stabilizarea este foarte probabil să implice lupta, așa cum se întâmplă astăzi în Afganistan. Dar cea mai importantă idee este aceea că armata nu subscrie concepției conform căreia operațiile majore de luptă aparțin trecutului și că distrugerea a fost înlocuită în totalitate cu stabilizarea și reconstrucția.

Trebuie să luăm în considerare structurarea și echiparea forțelor militare fie pentru operații majore de luptă, fie pentru operații de stabilizare, având în vedere faptul că limita dintre acestea va fi extrem de imprecisă. Există un întreg spectru de conflicte, de la războiul tradițional la terorism, cu toate activitățile asimetrice pe care le presupune, iar problema armatei va rămâne în continuare aceea de a identifica exact cu ce tip de conflict se confruntă la un anumit moment.

Realitatea este că forțele armate întâmpină anumite dificultăți încercând să echilibreze capacitățile tradiționale dorite cu cele absolut esențiale. Probleme care apar sunt date de încercarea de a întruni cerințele necesare obținerii succesului în cadrul operațiilor curente, pregătirea simultană pentru operațiile majore de luptă și

---

¹ C.E.Calwell, **Small Wars-their principles and practice**, third edition, Amayon.com, 2007, USA, p. 45.

² www.answer.com.topic/imperialpolicing

cele de stabilizare ale viitorului, în contextul în care este puțin probabil ca bugetul pentru apărare să crească substanțial, indiferent de guverne.

Armata de mâine trebuie să-și dezvolte capacitatea de a conduce operații majore de luptă și operații de stabilizare, atât simultan cât și secvențial.

Este important de observat faptul că structurile militare și-au pierdut capacitatea de a gândi la cele mai înalte niveluri pentru că s-am cramponat în acțiuni de nivel batalion și că strategiile s-au îndreptat cu preponderență spre acțiuni de menținere a păcii, stabilizare și reconstrucție, fapt care nu este lipsit de importanță și nici lipsit de actualitate, dar care menținut poate deveni periculos. Este nevoie să ne îndreptăm mai mult spre educare militarilor și pentru răspuns la acțiuni clasice și să folosim experiența ofițerilor în rezervă care au comandat și condus aplicații și exerciții la niveluri mai înalte de comandă.

De aici, singura deducție logică este aceea că trebuie să continuăm procesul de optimizare al nivelului brigadă pentru operațiile de stabilizare, care să fie în același timp în măsură să organizeze conducerea operațiilor majore de luptă în cadrul operațiilor la nivel divizie. Aceasta constituie însăși esența transformării armatei, pentru că acest lucru ne oferă avantajul de a ne instrui în felul în care luptăm, dar solicită și un efort de tehnologizare necesar echipării structurilor de nivel brigadă cu capacitățile necesare în cadrul operațiilor curente.

Natura simultană, și în continuă dezvoltare a operațiilor majore de luptă și a operațiilor de stabilizare presupune că cele mai probabile operații vor fi și cele mai solicitante. De aceea, trebuie să continuăm optimizarea capacităților pentru operațiile cele mai probabile – operațiile de stabilizare – menținând în același timp capacitatea unui rol dual și de îndeplinire a cerințelor operațiilor majore de luptă, și reținând faptul că la cel mai scăzut nivel lupta poate fi extrem de intensă, indiferent de etichetarea operației.

Și, în cadrul tuturor analizelor pe tema conceptelor și structurilor, nu trebuie să pierdem din vedere că factorul constant din toate tipurile de războaie reprezintă o activitate umană brutală. Nici o cantitate de tehnologii sau capacități nu va schimba acest factor și trebuie să ținem seama de acest lucru atunci când conducem procesul de planificare al apărării. Avem nevoie de un număr adecvat de militari care să fie motivați, sprijiniți, recompensați și recunoscuți pentru activitățile importante pe care le îndeplinesc.

Este esențial ca armata să continue procesul de adaptare pentru a asigura realizarea intereselor politice, pentru că dacă nu vom continua acest proces, atunci vom dezvolta o structură militară lipsită de o rațiune bazată pe o politică realistă. Instituția militară nu trebuie să se găsească în dileme, ci trebuie să previzioneze tipologia acțiunii, timpii și zonele în care va fi agrenată în acțiune și să demonstreze o extrem de rapidă capacitate de a trece de la rolul de forță distructivă la aceea de factor stabilizator de securitate și forță de sprijin în acțiunea de reconstrucție.

Operațiile de stabilizare și reconstrucție presupun așa cum subliniam și anterior, în primul rând realizarea cadrului de securitate a mediului de acțiune pentru a crea oportunitățile necesare dezvoltării celorlalte faze și anume dezvoltarea politică, economică și socială. Având în vedere faptul că recente operații din Afganistan și

Irak s-au desfășurat într-un mediu insurgent, obiectivul dezvoltării mediului de securitate prin constituirea și dezvoltarea forțelor autohtone a reprezentat o problemă destul de dificilă atât datorită obiectivului pentru care trebuiau pregătite-contrainsurgența, cât și faptului că procesul de recrutare este destul de anevoios.

Pornind de la situații concrete este necesar să parcurgem o analiză bazată atât pe experiențele conflictelor trecute cât și pe cadrul politic și militar în care acest proces se desfășoară.

Astfel, scriind în 1962 despre războiul de guerilă, Peter Paret și John Shy au sublinia faptul că dacă guvernul are oportunitatea și curajul de a recruta personal neobișnuit, adică foști insurgenți, și le va permite acestora să lupte într-un context politic neortodox, abia atunci se va putea întrezări succesul³. Armatele care au utilizat forțele indigene în roluri simetrice și asimetrice, pentru a elimina forțele insurgente și infrastructura insurgentă, a sprijini restabilirea legitimității guvernului și a asuma mai multe funcții din sfera militară, paramilitară și de poliție au beneficiat de succese rapide.

Experiența franceză din Algeria este semnificativă, deoarece demonstrează modul în care un concept inovativ, precum angajarea detașamentelor SAS (Serviciul Special de Aviație), ale căror ofițeri erau experți în afacerile arabe, a realizat un oarecare succes în câștigarea sprijinului din partea populației și în creșterea ratei de angajare a elementelor indigene. Efortul francezilor de a integra securitatea și dezvoltarea prin intermediul SAS era bine gândită din punct de vedere conceptual, însă existau dificultăți în stabilirea unui număr adecvat de detașamente calificate care să acopere toate regiunile din Algeria. Aceleași dificultăți au fost întâmpinate și de armata SUA și partenerii săi de coaliție în stabilirea Echipelor de Reconstrucție Provinciale (PRT) în Afganistan, și similar în Irak⁴.

Avantajele pe care forțele indigene le aduc în cadrul unei campanii pentru a combate forțele insurgente, fie trupe auxiliare sau integrate, sunt în mod evident valoroase.

Problematica irakiană este foarte mult diferită de cea din Afganistan, având în vedere faptul că în urma victoriei americane asupra regimului Hussein armata nu a fost nicidecum distrusă, dar împotriva opiniei generalilor americani, prin decizie politică aceasta și forțele de poliție au fost desființate, creându-se în acest fel două pericole, anume vidul de securitate și o bază numeroasă pentru recrutarea efectuată de forțele insurgente. Exemplificarea acestei fundamentale greșeli este explicată de Thomas E. Ricks în cartea *Fiasco-The American Military Adventure In Iraq*⁵, unde autorul redă cu acuratețe dialogurile și opiniile militarilor americani vis a vis de deciziile politice destul de periculoase pe care reprezentantul Autorității Provizorii pentru Irak, Bremer le-a luat în privința fostelor forțe de securitate irakiene.

---

³ Peter Paret și John W. Shy, **Forțele de guerilă în anii 1960**, New York: Frederick A. Praeger, 1962, pp. 73-74.

⁴ Robert M. Cassidz, *The long small war: indigenous forces for counterinsurgenc*, in *Parameters*, vol XXXVI, no.20, Summer 2006, US Army War College

⁵ Thomas E. Ricks, *Fiasco-The American Military Adventure in Iraq*, Penguin Press, Edition, 2006, USA, p. 161.

Pe data de 23 mai Bremer a emis Ordinul numărul 2, care stabilea dizolvarea entităților irakiene constituite din forțele armate irakiene, care aveau un efectiv de 385000 persoane, ministerului de interne, care avea un efectiv total de 285000 persoane, deoarece includea atât forțele de poliție cât și cele de securitate internă, unitățile de securitate ale președintelui, care dispuneau de un număr total de 50000 persoane⁶.

Într-o țară măcinată de probleme și conflicte etnice și religioase și în care existau câteva instituții care asigurau unitatea națională, Bremer a reușit performanța de a elimina două dintre cele mai importante și de a accentua insecuritatea țării.

Deciziile și acțiunile lui Bremer au avut, pentru majoritatea irakienilor, un efect punitiv și au reprezentat rezultatul unei neînțelegeri majore. În loc să se pună pe primul plan politicile care încearcă să transforme inamicul înfrânt într-un aliat, s-a adus în prim plan răzbumarea care îi permite dușmanului să recruteze câți mai mulți adepți și luptători neobosiți care acționează în scopul subminării eforturilor de pace.

Dorința obsesivă a unor lideri americani ai forțelor de ocupație din Irak, de a pedepsi și de a obține răzbumare a condus la încetinirea, pentru cel puțin un an, a acțiunilor conciliatorii, iar în acest timp SUA se confrunta cu o insurgență ostilă și organizată⁷.

Aceste decizii politice, luate fără consultarea militarilor arată încă odată că în operațiile de stabilizare și reconstrucție este absolută nevoie de viziune comună și gândire holistică la toate nivelurile.

Este interesant modul în care General Sir Richard Dannatt, Șeful Statului Major General al Armatei Marii britanii percepe și susține nevoia dezvoltării forțelor autohtone de securitate și modul în care trebuie să arate mentorii acestor forțe. Aceste mici structuri care vor instrui forțele indigene – tipul de misiune condus de Operational Mentoring Liaison Team în Afganistan (Echipe operaționale de consiliere și legătură) sau Military Training Teams (Echipe de instructori militari) în Irak vor forma baza educației culturale și cooperării. Aceste echipe pot reprezenta o organizație multi-disciplinară și interagenție care va fi capabilă atât să conducă operații de luptă alături de forțele locale, cât și să realizeze misiuni de reconstrucție în zone în care agențiile civile nu pot acționa⁸.

Fără îndoială că strategiile viitoare vor rezolva cu mai mult succes probleme operațiilor de stabilitate dar cu siguranță punctele de pornire vor fi și în viitor lecțiile învățate în Afganistan.

Prezența ANA se face simțită acum în aproape fiecare provincie acționând în cooperare cu forțele NATO/ISAF/PRT în misiuni specifice de patrulare dar și cu forțele locale de poliție pentru sprijinul acțiunilor acestora din urmă. Fiecare batalion

---

⁶ Idem, p.162.

⁷ Ibidem.

⁸ General Sir Richard Dannatt, Șeful Statului Major General, *Conferința pe tema războiului terestru viitor*, în cadrul Institutului Regal, 12 iunie 2008. www.smallwarsjournal.com/blog/2008/07/general-sir-richard-dannatt-on-1/

ANA beneficiază de o echipă de mentori pentru instruire. Iar plata salariilor se face prin aportul financiar, în cea mai mare parte, al SUA⁹.

Nivelul de pregătire și echipare nu permite încă unităților ANA să execute misiuni majore fără asistența forțelor de coaliție, mai ales la nivel mai mare de batalion.

Responsabilitatea majoră instruirii armatei afgane revine echipelor de însoțire, Embaded Training Teams (ETT), echipelor operaționale de consiliere și legătură, Operațional Mentoring Liaison Teams (OMLT) și echipelor de sprijin logistic, Logistic Support Teams (LST).

Domeniile în care aceste echipe susțin pregătirea armatei sunt: consilierea pe linie de leadership, atribuții specifice funcțiilor, doctrină, tactici, tehnici și proceduri, procedee de reacție rapidă, dezvoltarea capacităților de comandă și control, susținerea logistică a unităților prin plata personalului, susținerea contractelor, asistența forțelor în acțiuni de planificare, etc.

Poliția Națională Afgană - Afghan National Police (ANP), o altă structură de securitate vitală în procesul de implementare a legii în Afganistan, a fost pregătită, încă din primii ani, de către Germania, a urmat apoi, din 2005, implicarea SUA prin DynCorp și din 200, prin Departamentul.

Accentul în pregătire, în afara învățării procedeele practice de acțiune, se pune pe învățarea principiilor drepturilor omului și ale democrației¹⁰. Forțele de poliție continuă să sufere de lipsa unor ofițeri bine pregătiți, de lipsa unui echipament adecvat și lipsa efectivă a structurilor de comandă, salariile foarte mici.

Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, administratorul fondurilor pentru lege și ordine din Afganistan (Law and Order Trust Fund for Afghanistan - LOTFA), care plătește salariile, tehnica și echipamentul polițiștilor a suferit permanent de un deficit de fonduri care a afectat moralul acestora¹¹.

În mai 2007 Uniunea Europeană a răspuns afirmativ solicitării NATO de a prelua conducerea procesului de instruire a membrilor poliției afgane. Misiunea de instruire desfășurată de reprezentanții poliției europene EUPOL a început în iunie 2007, odată cu trimiterea a 120 instructori (ofițeri din cadrul polițiilor statelor europene) care s-au alăturat celor 41 de instructori germani, care au fost menținuți în program¹². Într-un raport al ISAF către ONU, înaintat în februarie 2008, NATO nota faptul că poliția afgană nu a ajuns la nivelul de capacitate dorit, iar în martie 2008 oficialități din cadrul Uniunii Europene au sugerat ca echipa de instructori EUPOL să-și dubleze efectivele. Efortul Uniunii Europene a eșuat din multiple rațiuni, una dintre acestea incluzând relațiile cu celelate națiuni aliate¹³.

---

⁹Congressional Research Service (CRS) Report for Congress, *Afghanistan: Post-War Governance, Security, and U.S. Policy*, 11 Jan 2007.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ Ibidem.

¹² *German giving up on Afghan position*, International Herald Tribune, September 12, 2007, p.1; interviews with officials from allied governments, June-September, 2007.

¹³ *Quarterly report to the UN on ISAF Operations*, NATO; Brussels, February 1, 2008, p.3.

Realitate ne demonstrează că deși vorbim permanent de lecții învățate, birocrăția, interesele diferite ale organizațiilor, promisiunile neonorate și mai ales greșelile fundamentale ale unor decidenți politic îngreunează procesul de reconstrucție a forțelor autohtone.

Neasigurarea fondurilor suficiente sau lipsa instructorilor cresc durata procesului de operaționalizare a forțelor autohtone cu reflectare directă în cantitatea de forțe pe care coalițiile trebuie să le disloce într-un teatru de operații.

Factorii de decizie trebuie să analizeze și să decidă care sunt costurile întârzierilor în acest proces pentru că realitatea ne dovedește că viețile militarilor reprezintă de foarte multe ori contravaloarea inerției, lipsei de fermitate sau neonorării unor angajamente materiale sau financiare, luate în contextul refacerii mediului de securitate din teatrele de operații.

Contrainsurgența nu trebuie să rămână un concept abstract, o înșiruire de linii logice de operații ci un proces continuu de planificare și execuție în care, pornind de la realitățile teatrului, fiecare structură participantă să producă efectele scontate. Nu distrugerile sunt soluțiile, ci gândirea holistică, planificarea interagenției și acțiunile bazate pe efecte vor fi cele care aduc stabilizarea și permit reconstrucția socială, politică și economică.

Vor exista vremuri în care situația de securitate nu va permite altor elemente ale guvernului să disloce oameni în teatru, sau nu în numărul care ar trebui. Nu trebuie să permitem ca neînțelegerile inter-agenției să împiedice orice tip de activitate necesară din cadrul abordării comprehensive, dar trebuie să ne asigurăm în egală măsură că nu trimitem militari slab pregătiți să îndeplinească activitățile unor specialiști. Rolul specialiștilor este de a contribui la sprijinirea efortului civil, nu neapărat sub conducerea armatei, și cred că aici un rol important l-ar putea avea militarii în rezervă.

Cele mai eficiente și susținătoare programe de reconstrucție și dezvoltare sunt conduse de cerințe. Proiectarea unor astfel de programe necesită un timp de ascultare și înțelegere a priorităților națiunii gazdă, nu doar furnizând consilieri și programe preplanificate. O strategie realizabilă de ieșire din situația de post-conflict începe cu un puternic parteneriat cu țările contribuatoare, cu organizațiile internaționale, guvernamentale și nonguvernamentale, cu oficialii și populația locală.

Bibliografie:

Lucrări de autori:

a) Autori români

- [1]. BĂDĂLAN Eugen, FRUNZETI, Teodor, **Asimetria și idiosincrasia în acțiunile militare**, Editura Centrului Tehnico-Editorial al Armatei, București, 2004.
- [2]. FRUNZETI, Teodor, PANAIT, Ion, DUȚĂ, Paul Dănuț, **Operații NATO – Studiu de caz: Afganistan**, Colecția Politică și Apărare Națională nr. 26, Editura Tehno Media, 2007.

b) *Autori străini*

- [1]. AALL, Pamela ltc., MILTENBERGER, WEISS, Daniel Thomas, **Guide to IGOs, NGOs and the Military in peace and relief operations**, US Institute of Peace Press, WDC, 2000.
- [2]. COHEN, Craig, *Measuring Progress in Stabilization and Reconstruction*, US Institute of Peace, Stabilization and Reconstruction Series, no.1, martie 2006.
- [3]. LIANG, Qiao, WANG Xiangsui, **Unrestricted Warfare**, PLA Literature and Arts Publishing House, Beijing, 1999.
- [4]. RICKS, Thomas E., **Fiasco-The American Military Adventure in Iraq**, Penguin Press, Edition, USA, 2006.

Publicații și articole:

- [1]. *Conferința pe tema războiului terestru viitor*, General Sir Richard Dannatt, Șeful Statului Major General în cadrul Institutului Regal, 12 iunie 2008.
- [2]. CASSIDZ, Robert M., *The long small war:indigenous forces for counterinsurgency*, in Parameters, vol XXXVI, no.20, Summer 2006, US Army War College.

Manuale:

- [1]. **FM 3-24 – Counterinsurgency**, Departamentul Forțelor Terestre SUA, Ediția 2006,
- [2]. National Strategy for Combating Terrorism, WDC, September 2006.

Surse on-line:

- [1]. http://hosted.ap.org/specials/interactives/wdc/documents/wh_terror060905.pdf
- [2]. <http://www.nato.int/docu/comm/2002/0211-prague/index.htm>

DIMENSIUNEA MILITARĂ A UNIUNII EUROPENE PRIN PRISMA TRATATULUI REFORMATOR DE LA LISABONA

Gabriela MORARIU*

In the Lisbon Reform Treaty, the field of foreign, security and defense policy was attributed high relevance and it was possible to introduce some elements of reform, particularly regarding the institutional structures and flexible forms of integration. Almost fifty percent of the amendments to the Treaty on European Union, which are contained in the Reform Treaty, pertain to the field of foreign, security and defense policy. The Reform Treaty would improve the system of CFSP/CSDP by bringing the intergovernmental pillar of CFSP and the Community pillar closer together to some extent. The major innovations in ESDP are the update of the Petersberg missions including joint missions for disarmament and technical assistance in military issues, the creation of an European Defense Agency and Member States engagement to improve its military capabilities and most important, the inclusion of a joint self-defence clause and the solidarity clause as instrument to face terrorist attacks or natural disasters.

Tratatul de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene, sau mai pe scurt, Tratatul de la Lisabona, semnat la 13 decembrie 2007 de liderii Uniunii Europene a marcat încheierea unei îndelungate perioade de negocieri pe tema aspectelor instituționale. Acesta reprezintă punctul culminant al mai multor ani de eforturi menite să reformeze și modernizeze funcționarea Uniunii Europene, astfel încât aceasta să poată răspunde în continuare nevoilor unei Uniuni de 27 de state membre, cu o populație totală de peste 500 de milioane cetățeni și să facă față provocărilor secolului 21 cu care se confruntă Europa într-o lume în schimbare. Pentru că o Uniune extinsă la 27 de state membre încă funcționează după reguli elaborate pentru o Uniune formată din 15 țări, în ultima decadă s-au făcut eforturi pentru a se găsi calea potrivită de optimizare a instrumentelor pe care le are la dispoziție și pentru a-și întări capacitatea de a acționa.

Legislația fundamentală a Uniunii Europene este conținută de o succesiune de tratatele anterioare, începând cu cele fondatoare, de instituire Comunităților Europene, continuând apoi cu cele modificatoare și de extindere. Atunci când statele membre ale Comunităților Europene (CE) au fost de acord pentru prima dată asupra consultării în materie de politică externă, au fost nerăbdătoare să se asigure că acest lucru nu implică obligații legale. În mod particular politica externă a fost oficializată într-o mare măsură prin Tratatul de la Maastricht, constituindu-se în cel de „al doilea pilon” al construcției comunitare, cu dispoziții specifice în care rolurile al Comisiei Europene, Parlamentului European și ale Curții Europene de Justiție sunt puternic circumscrise.

Distincțiile confuze existente în prezent între Comunitatea Europeană și Uniunea Europeană urmează să fie desființate prin Tratatul de la Lisabona. Noul tratat prevede explicit că Uniunea Europeană cu personalitate juridică va înlocui Comunitatea Europeană, stabilită prin Tratatul de la Roma și Uniunea Europeană așa

---

* Consilier juridic, Direcția pentru relația cu Parlamentul și asistență juridică

cum a fost stabilită prin Tratatul de la Maastricht. Toate actele juridice adoptate în cadrul tratatelor actuale vor rămâne în vigoare. Deși în conformitate cu Tratatul de la Lisabona, Uniunea Europeană va cuprinde toate politicile așa cum sunt definite în tratate, vor rămâne deosebiri importante între modul de abordare a problemelor economice, sociale și de justiție și afaceri interne pe de o parte, și politica externă și de securitate comună, pe de alta. Cele mai notabile dintre acestea se referă la modul de luare a deciziilor cu unanimitate pentru absolut toate aspectele semnificative din domeniul politicii externe și de securitate comună, în timp ce doar un număr mic de problemele economice și sociale, în special cele legate de impozitare, vor rămâne sub rezerva unanimității.

Apărarea va rămâne în continuare un domeniu de competență al statelor membre. Tratatul prevede că statele membre pot pune la dispoziția Uniunii resurse civile și militare pentru desfășurarea operațiunilor sale în domeniul securității comune și apărării. Cu toate acestea, orice stat membru are dreptul de a se opune unor astfel de operațiuni. Toate contribuțiile sale vor fi întotdeauna pe bază voluntară. Un grup de state membre care doresc și au capacitatea necesară vor putea îndeplini operațiuni de dezarmare, misiuni umanitare și de evacuare, misiuni de consiliere în probleme militare și de menținere a păcii. Niciun stat membru nu poate fi obligat să participe la astfel de operațiuni.

1. Geneza Tratatului de la Lisabona

Tratatul de la Lisabona, produsul unui proces complex de negocieri început încă din 2002. Șefii de stat sau de guvern ai statelor membre au convenit în anul 2000 asupra unei Declarații cu privire la viitorul Uniunii, declarație care reflectă convingerea tot mai mare în rândul celor 15 state membre ale Uniunii din acel moment că, pentru ca o Uniune Europeană extinsă să continue să funcționeze eficient, instituțiile și structurile acesteia se impune a fi consolidate și reformate. Un an mai târziu, șefii de stat sau de guvern au declarat că este necesar ca Uniunea să se apropie mai mult de cetățenii săi și să devină mai sensibilă la nevoile și așteptările acestora și au pus un mai mare accent pe nevoia de schimbare în scopul sprijinirii statelor membre în abordarea conjugată, mai eficientă, a provocărilor impuse de circumstanțele secolului 21. Prin urmare, a fost instituită Convenția privind Viitorul Europei, deschizându-se astfel calea pentru o viitoare Conferință interguvernamentală a UE. Această convenție a fost o inovație importantă prin faptul că reformele anterioare ale structurilor Uniunii au fost negociate și convenite în exclusivitate de către grupuri de înalți funcționari și miniștri reprezentanți ai șefilor de stat sau de guvern în conferințele interguvernamentale.

În timp, a apărut un consens asupra unui proiect de tratat constituțional, care să stabilească: obiectivele Uniunii, valorile și principiile acesteia; modul de organizare a diferitelor instituții ale UE; lista drepturilor cetățenilor UE și, să definească competențele Uniunii în domeniul acelor politici asupra cărora statele membre au fost de acord că UE ar trebui să aibă un rol. Deși proiectul de tratat elaborat finalizat iunie 2003 a constituit o bază de plecare în efortul Conferinței interguvernamentale, care reprezintă mecanismul normal de convenire asupra unui

Tratat de reformă în cadrul UE, în cadrul acesteia nu a existat un acord larg cu privire la principiile generale și conținutul proiectului Convenției.

Electoratul din Spania și Luxemburg au aprobat Tratatul Constituțional prin referendum. În total, 20 de state membre au ratificat Tratatul constituțional, care a fost, de asemenea, aprobat cu o largă majoritate și în Parlamentul European. Însă odată cu rezultatele referendumului francez și olandez din mai și iunie 2005, a devenit evident faptul că Tratatul constituțional, în forma sa originală, nu a putut fi ratificat de toate statele membre. S-a convenit că este necesară o "perioadă de reflecție", pentru a se reflecta asupra pasului următor de urmat, ceea ce a marcat începutul unui proces de doi ani în care s-a conturat convingerea că adoptarea unei "Constituții Europene" a dat naștere la neînțelegeri și îndoieli considerabile din partea cetățenilor, în special în relația dintre nou-propusul Tratat Constituțional și constituțiile naționale.

În iunie 2007, a fost convocată o nouă Conferință interguvernamentală. Mandatul acordat CIG a fost de a elabora un tratat care ar consta în modificări aduse tratatelor actuale, cu scopul de a spori eficacitatea și legitimitatea democratică a Uniunii extinse, precum și a coerenței acțiunii sale externe. Într-un răspuns direct la preocupările multora dintre cetățenii Europei, ideea de a înlocui tratatele existente ale Uniunii Europene cu un singur Tratat constituțional a fost abandonată. S-a convenit ca din noul Tratat de la Lisabona să fie excluse acele elemente care au avut un caracter constituțional, dar să se mențină echilibrul instituțional reflectat în proiectul Tratatului Constituțional. De exemplu, a fost convenit să se renunțe la adoptarea formală a unor simboluri, cum ar fi steagul UE, imnul și ziua Europei.

2. Modificări introduse de Tratatul de la Lisabona în domeniul Politicii Externe și de Securitate Comune

Din punct de vedere istoric, problematica politicilor externă, de securitate și de apărare au fost considerate obstacole în calea procesului de constituționalizare a integrării europene. Evoluțiile în aceste domenii au fost modelate prin competiția între modelul interguvernamental și cel supranaționalist, precum și de opțiunile divergente ale statelor membre ale UE în ceea ce privește domeniul securității și apărării. Tratatul reformat de la Lisabona atribuie un grad înalt de relevanță domeniului politicii externe, de securitate și de apărare prin introducerea unor elemente de inovatoare, în special în ceea ce privește structurile instituționale și formele flexibile de integrare. Cu toate acestea, elementele reformatoare au fost influențate de tendințele tradiționaliste divizate ale statelor membre. Spre exemplu, principiul consensului în domeniul politicii de securitate și apărare a fost menținut aproape fără modificări iar domeniile rezervate statelor membre au fost demarcate chiar mai accentuat decât înainte.

Semnificația domeniului politicii externe și de securitate comună este ilustrată de faptul că aproape cincizeci la sută dintre amendamentele la Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE), care sunt cuprinse în Tratatul de reformă, se referă la acest domeniu.

Este evident faptul că cele mai importante dintre inovațiile aduse de Tratatul de la Lisabona se referă la punctele slabe sau sensibile ale dispozițiilor instituționale existente. În ansamblul acestora un loc important îl ocupă cele referitoare la instituția Înalțului Reprezentant pentru PESC.

În scopul de a simplifica structurile precum și de a îmbunătăți vizibilitatea PESC și coerența între elementele comunitare de relațiile externe ale UE și a PESC, Franța și Germania, într-o propunere comună privind arhitectura Uniunii Europene din ianuarie 2003 au sugerat ca funcțiile de Înalț Reprezentant pentru PESC și cea de comisar pentru relații externe să fie administrate de o singură persoană¹. Această soluție a unei duble pălării pentru un "ministru al afacerilor externe", care ar conduce și politica externă și de securitate comună, în numele Consiliului și, de asemenea, acționează în calitate de vice-președinte al Comisiei, a câștigat rapid un sprijin larg în cadrul convenției. În plus, având în vedere eventuala eliminare a sistemului rotației semestriale a președinției în ceea ce privește relațiile externe ale Uniunii, s-a avut în vedere și faptul că noul ministru de Externe prezidează Consiliul Afaceri Externe, ceea ce ar contribui sporirea continuității în domeniul PESC. Pe ansamblu, în comparație cu profilul profesional mai modest al funcției de Înalț Reprezentant pentru PESC, cel al succesorului său - care va fi numit de către Consiliul European, hotărând cu majoritate calificată, cu acordul Comisiei - ar fi considerabil mai complex. Înalțul Reprezentant reprezintă Uniunea în chestiunile referitoare la politica externă și de securitate comună. Acesta desfășoară, în numele Uniunii, dialogul politic cu terții și exprimă poziția Uniunii în cadrul organizațiilor internaționale și al conferințelor internaționale. Funcția de Înalț Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate și Vicepreședinte al Comisiei nu creează noi puteri, ci simplifică acțiunea externă a UE, eliminând suprapunerile și confuziile.

Pe lângă alte prerogative, ministrul de externe, împreună cu guvernele statelor membre, va avea dreptul să facă propuneri pentru dezvoltarea în domeniul PESC, și în cazul în care unul sau mai multe state membre se opun adoptării unei decizii europene, ministrul pentru afaceri externe al Uniunii va avea sarcina de a identifica o soluție. Acesta se va asigura, împreună cu Consiliul, ca statele membre să respecte principiile acțiunii externe a UE și va veghea asupra punerii în aplicare a deciziilor europene. Deși Tratatul de reformă de la Lisabona prevede că postul de Înalț Reprezentant pentru PESC va fuziona cu cel de Comisar pentru relații externe, a avut loc o schimbare importantă în acest sens, astfel că postul rezultat se va numi "Înalțul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate "în loc de" Ministrul Afacerilor Externe al Uniunii "(art. 9 E Tratatul de la Lisabona). În plus, în special datorită unei inițiative germane, s-a convenit ca ministrul de externe/Înalțul Reprezentant să fie asistat de un Serviciu european pentru acțiunea externă, serviciu care ar include un număr de personal crescut semnificativ în comparație cu Unitatea de planificare a politicilor și de alertă rapidă, care în prezent asistă Înalțul Reprezentant pentru PESC. În conformitate cu prevederile art. 13 din Tratatul de la Lisabona, acest Serviciu european pentru acțiunea externă lucrează în colaborare cu

---

¹ Contribuții prezentate de către Dominique de Villepin și Joschka Fischer, membrii în convenție. Document al Convenției Europene CONV 489/03. Bruxelles, 16 ianuarie 2003.

serviciile diplomatice ale statelor membre și este format din funcționarii serviciilor competente ale Secretariatului General al Consiliului și ale Comisiei, precum și din personalul detașat al serviciilor diplomatice naționale. Organizarea și funcționarea serviciului european pentru acțiunea externă se stabilesc prin decizie a Consiliului. Consiliul European hotărăște la propunerea Înaltului Reprezentant, după consultarea Parlamentului European și cu aprobarea Comisiei.

3. Aspecte noi cu privire la aranjamentele flexibile și Politica de Securitate și Apărare Comună

Având în vedere diferențele substanțiale dintre capacitățile militare ale statelor membre ale UE, precum și modul de abordare de către acestea a aspectelor de securitate și apărare, spre deosebire de dispozițiile referitoare la aranjamentele flexibile și la PESA / PSAC conținute de Tratatul Constituțional, în general, în conținutul Tratatului de la Lisabona, acest domeniu a primit o prezență extinsă. Pe de o parte, aceasta a fost o reacție la cerințele mereu în creștere ale mediului internațional de securitate în ceea ce privește capacitățile UE de gestionare a crizelor civile și militare, iar pe de altă parte, acest lucru reflectă conștientizarea faptului că într-o Uniune de 27 sau chiar mai multe state membre, nu toate statele membre vor fi întotdeauna dispuse sau în măsură să participe la acțiuni concrete.

În proiectul de tratat elaborat de către Convenția Europeană a fost prevăzută posibilitatea stabilirii unei cooperări consolidate în orice domeniu al PESC. În plus - deși acest lucru a fost interzis prin Tratatul UE - a fost permis ca, pe baza de aprobării tuturor statelor membre, să fie stabilită o „cooperare structurată permanentă” în domeniul apărării, între statele membre care îndeplinesc criteriile cu privire la un nivel mai ridicat al capacităților militare de care dispun. La fel ca și Tratatul Constituțional, Tratatul de reformă de la Lisabona a păstrat aceste propuneri în parte, prin ridicarea interdicției cu privire la utilizarea cooperării consolidate în materie de apărare². Spre deosebire de cooperarea consolidată, „cooperarea structurată permanentă” nu necesită un prag de participanți pentru a continua. De asemenea, demn de menționat este faptul că, spre deosebire de propunerile Convenției, decizia de stabilire a cooperării structurate permanente va fi luată de către Consiliu în conformitate cu majoritate calificată și că nu vor exista obstacole ex-ante, care ar permite să se interzică a priori participarea unui stat. O cooperare structurată permanentă se stabilește cu scopul consolidării capacităților operaționale ale UE, prin eforturile de colaborare ale statelor membre participante, și nu pentru desfășurarea operațiilor militare³. Cererea statelor membre care doresc să stabilească între ele o formă de cooperare consolidată în cadrul politicii externe și de securitate comună este adresată Consiliului. Aceasta se transmite Înaltului Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate, care își dă avizul asupra coerenței formei de cooperare consolidată preconizată cu politica externă și de securitate comună a

---

² art. 10 Tratatul de la Lisabona.

³ În plus, Tratatul de reformă de la Lisabona prevede că, pe baza consensului tuturor statelor membre, un grup state membre care doresc acest lucru și dispun de capacitățile necesare pot fi investite cu îndeplinirea unui anumit obiectiv operațional (articolul 28 A (5) și art. 28 C din T.L.).

Uniunii, precum și Comisiei, care își dă avizul în special asupra conformității formei de cooperare consolidată preconizată cu celelalte politici ale Uniunii. Cererea se transmite, de asemenea, Parlamentului European spre informare.⁴

În urma propunerilor germane și franceze pentru domeniul PESA din noiembrie 2002⁵ și deliberările din timpul unei reuniuni între Franța, Belgia, Luxemburg și Germania, în Tervuren, la 29 aprilie 2003, sub emblema unei cooperări mai strânse, Convenția a propus, introducerea în proiectului de tratat constituțional a unei clauze de apărare reciprocă între statele membre, care erau dispuse să-și asume un astfel de angajament explicit și să semneze o declarație specială anexată tratatului.

Tratatul de reformă de la Lisabona cuprinde la art. 28 A (7) o clauză de apărare reciprocă prin care statele membre se obligă să ofere unui stat membru, care este victima unei agresiuni armate pe teritoriul ajutorul său, asistență militară sau de altă natură, prin toate mijloacele de care dispun. Aceste dispoziții par să deschidă posibilitatea unor eventuale obligații de tip „articol 5 NATO”⁶.

În plus, Tratatul de reformă de la Lisabona mai conține și o altă clauză de solidaritate, care prevede că Uniunea și statele sale membre acționează în cazul producerii unui atac terorist, a unei catastrofe naturale sau provocate de om pe teritoriul unui stat membru (art. 188 R TOL). Ca urmare a atacurilor teroriste din Madrid din martie 2004, Consiliul European deja a invocat această clauză de solidaritate, cu efect imediat.⁷

Unii autori consideră că aceste dispoziții reprezintă o duplicare a rolului NATO, dar pot fi argumentate diferențele dintre acestea. Mai întâi de toate, clauza de solidaritate se aplică doar în cazul unor atacuri teroriste sau a unor catastrofe naturale și nu în fața unui alt tip de atac, astfel încât rolul NATO să fie păstrat. În ceea ce privește clauza de apărare reciprocă, cei mai mulți analiști consideră activarea acesteia de către Uniunea Europeană foarte puțin probabilă, având în vedere angajarea celor mai multe dintre statele membre EU față de NATO (după intrarea României și Bulgariei în UE, la 1 ianuarie 2007, numărul acestora a ajuns la 21 din 27). De asemenea, este foarte greu de imaginat o ipoteză în care NATO refuză să acționeze împotriva unei agresiuni armate lăsând posibilitate să reacționeze statelor membre ale UE. Chiar și în acest caz, natura însăși a UE ar implica o acțiune al cărei obiect final ar putea fi o mai strânsă uniune politică și protejarea obiectivelor și valorilor acțiunii externe a UE.

Pe lângă toate aceste schimbări instituționale, un loc important în ansamblul inovațiilor majore în domeniul PESA/PSAC aduse de Tratatul de la Lisabona îl ocupă

---

⁴ Art. 329 forma consolidată a Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene.

⁵ Contribuția lui Dominique de Villepin și Joschka Fischer, membrii Convenției, prezentând în comun propuneri pentru Convenția europeană în domeniul politicii europene de securitate și de apărare. Document al Convenției Europene CONV 422/02. Bruxelles, 22 noiembrie 2002.

⁶ „În cazul în care un stat membru ar face obiectul unei agresiuni armate pe teritoriul său, celelalte state membre sunt obligate să îi acorde ajutor și asistență prin toate mijloacele de care dispun, în conformitate cu articolul 51 din Carta Organizației Națiunilor Unite.”

⁷ Acest articol constituie art. 222 din Titlul VII al Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene (fostul TCE), forma consolidată, <http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=1296&lang=ro>

completarea sau actualizarea misiunilor de tip Petersberg, incluzându-se misiunile derulate în comun pentru dezarmare și asigurarea de asistență tehnică în domeniul militar, adecvate pentru lupta împotriva terorismului. În acest fel, UE, se adaptează în mod oficial la rolul său real, în gestionarea crizelor, prevenirea conflictelor și reconstrucție post-conflict. Acesta este un exemplu clar al modului "european de război"⁸, mult mai centrat pe prevenire și reconstrucție decât pe operațiuni militare clasice. Pentru relațiile transatlantice, extinderea misiunilor tip Petersberg nu semnifică o slăbiciune în poziția UE, ci mai degrabă o consolidare a rolului complementar al UE în cadrul misiunilor viitoare, care urmează să fie desfășurate împreună cu SUA sau cu NATO.

Pentru că Tratatul prevede obligația statelor membre de a pune la dispoziția UE capacitățile civile și militare necesare pentru punerea în aplicare a politicii de securitate și apărare comune, în acest sens, prin prevederile art. 28 D, se stabilește rolul Agenției Europene de Apărare. Înființată în urmă cu aproape cinci ani în urmă, prin Acțiunea Comună a Consiliului nr. 551/2004⁹, Agenția Europeană de Apărare, aflată sub autoritatea Consiliului, are următoarele atribuții¹⁰: *identificarea obiectivelor privind capacitățile militare ale statelor membre și evaluarea respectării angajamentelor privind capacitățile asumate de statele membre; promovarea armonizării necesităților operaționale și adoptarea de metode de achiziție performante și compatibile; propune proiecte multilaterale în vederea îndeplinirii obiectivelor în materie de capacități militare și asigură coordonarea programelor derulate de statele membre și administrarea programelor de cooperare specifică; susține cercetarea în materie de tehnologie a apărării, coordonează și planifică activitățile de cercetare comune și studierea soluțiilor tehnice care răspund necesităților operaționale viitoare; întărirea bazei industriale și tehnologice a sectorului de apărare și la îmbunătățirea eficienței cheltuielilor militare.* Deși participarea la Agenția Europeană de Apărare este opțională, toate statele membre UE - cu excepția Danemarcei, care a formulat o rezervă generală în cadrul PESC referitor la probleme care au implicații militare sau de apărare - iau parte la activitățile Agenției.

Crearea EDA arată în mod clar accentul manifestat de UE în domeniul industriei de apărare, element distinctiv față de NATO, ceea ce face ca Agenția să devină unul dintre cele mai importante instrumente pentru îmbunătățirea relațiilor trans-atlantice¹¹. EDA are un rol central în apărarea europeană de instituire a unei baze industriale și tehnologice (EDTIB). În aceste circumstanțe și mai ales, pe fondul actualei crize economice, UE trebuie să îmbunătățească capacitățile de coordonare a resurselor sale limitate, derularea de achiziții în comun și punerea în comun a tehnologiilor și activităților de cercetare în domeniu.

---

⁸ Everts, Freedman, Grant, Heisbourg, Keohane, O' Hanlon, **A European Way of War**, CER, London, 2004.

⁹ <http://www.eda.europa.eu/>

¹⁰ Tratatul de la Lisabona, art. 28 D.

¹¹ S. Duke: "The Future of EU-NATO Relations: a Case of Mutual Irrelevance Through Competition?", *Journal of European Integration*, vol.30, No.1, 2008.

În scopul de a potența rolul UE pe scena internațională internaționale și de a evita inconveniente derivate din extinderea Uniunii și din manifestarea intereselor naționale divergente în ceea ce privește relațiile externe și de securitate și apărare, Tratatul de la Lisabona promovează flexibilitatea în luarea deciziilor. Flexibilitatea este prezentă în procesul decizional de abținere constructivă sau calificată a unuia sau mai multora dintre statele membre, scenariu juridic care să permită Consiliului să respecte votul în unanimitate, chiar dacă nu toate statele membre sunt de acord cu o decizie. O altă manifestare a flexibilității o reprezintă posibilitatea dezvoltării unei misiuni militare sau civile-militare de către unele state membre, care sunt dispuse și care au capacitatea de a face acest lucru, sarcină încredințată de către Consiliu. Așa cum am mai subliniat, Tratatul prevede posibilitatea cooperării structurate permanente în domeniul securității și apărării, deschisă acelor state membre "ale căror capacități militare îndeplinesc cele mai înalte exigente și care și-au asumat angajamente mai stricte unul față de altul în acest domeniu cu scopul de a îndeplini misiunile cele mai exigente". Deci, prezența clauzelor care oferă posibilitatea de a opta pentru intrare (opt-in) sau pentru ieșire (opt-out) facilitează funcționarea eficientă a Uniunii de 27 sau mai multe statele membre, în planul politicii externe, evitând blocajul procesului decizional a cărui regulă principală continuă să fie unanimitatea¹². Principala consecință a acestor forme flexibile de luare a deciziilor, ar fi o PSAC/PESA dinamică, capabilă a evita blocajul produs de dreptul de veto dacă, în cele din urmă, statele membre nu sunt interesate în unele misiuni. Riscul pe care Statele Unite ale Americii îl pot percepe de la punerea în aplicare a cooperării structurate permanente este excluderea de la acest nucleu dur sau triumvirat a noilor state membre UE, care e obicei, sunt mai pro-atlantiste decât unele dintre cele vechi. Riscul de blocaj – să nu uităm prezența așa-numitelor state neutre - ar fi o situație nedorită, prezentând UE ca pe un partener care nu este credibil, aflat în imposibilitatea de a lua parte la misiuni importante sau de a respecta cu seriozitate responsabilitățile de securitate, angajamentele față de NATO. Un element pozitiv al Tratatului de la Lisabona îl constituie reglementarea explicită cu privire la respectul pentru la angajamentele anterioare cu NATO, în general, și pentru inițiativele colective de apărare reciprocă, în mod special.

În conformitate cu art. 6 Tratatul de la Lisabona ar fi trebuit să intre în vigoare la 1 ianuarie 2009, cu condiția ca toate instrumentele de ratificare să fi fost depuse. Din păcate ne aflăm într-o situație contrară, datorită votului negativ exprimat de către cetățenii irlandezi la referendum la 12 iunie 2008, astfel că Tratatul va intra în vigoare în prima zi a lunii următoare depunerii instrumentului de ratificare de către ultimul stat semnatar care îndeplinește această formalitate.

În prezent, toate cele 27 de state membre au aprobat deja Tratatul și 25 dintre acestea au depus deja instrumentele de ratificare la Roma. Pe 2 octombrie anul acesta, cetățenii irlandezi au votat "da" cu privire la Tratatul de la Lisabona cu ocazia desfășurării celui de-al doilea referendum, votul exprimat fiind majoritar în favoarea

---

¹² Idem.

textului. Ratificarea Tratatului de către Irlanda va fi astfel finalizată odată cu semnarea acestuia de către președintele irlandez McAleese.

La o ceremonie desfășurată la Varșovia, Lech Kaczynski, președintele polonez, a ratificat Tratatul de la Lisabona în prezența președintelui Consiliului Uniunii Europene, Fredrik Reinfeldt, președintelui Comisiei Europene, José Manuel Barroso și președintelui Parlamentului European, Jerzy Buzek,. Acum, doar semnătura Președintelui Republicii Cehe lipsește pentru ca Tratatul să intre în vigoare.

TRATATUL DE REFORMĂ AL UE (LISABONA) – MOMENT IMPORTANT ÎN AFIRMAREA UNIUNII CA ACTOR GLOBAL ÎN SECURITATEA INTERNAȚIONALĂ

Dr. Gabriel NAGHI*

The finalization of ratification procedures and the following implementation of the Lisbon Treaty will significantly influence the EU's objective and capacity to become a global player in international security. In general terms, the new treaty offers various opportunities for greater policy coherence, effectiveness and visibility, resulting in a greater potential for a common European foreign, security and defence policy.

The Lisbon Treaty provides a good legal and political basis for transforming the Union into a de facto international actor that would play a more active international role in crisis management. The institutional innovations such as the High Representative for Foreign Affairs and Security Policy, the legal basis of the European Defence Agency (EDA), the solidarity clause and the mutual assistance clause offer the EU the opportunity to develop its crisis management capabilities and to enhance its effectiveness in managing the international crises. Moreover, the introduction of the permanent structured cooperation mechanism gives the participating member states the opportunity to proceed faster in the area of military capability development that will generate a new impetus for the European defence.

Intrarea în vigoare a Tratatului de reformă al UE, după finalizarea demersurilor de ratificare¹, va avea ca efecte importante creșterea coordonării între principalele instituții și resursele acestora, precum și confirmarea trendului ascendent al dezvoltărilor din zona “*Europei apărării*” – Politica Europeană de Securitate și Apărare (PESA). Tratatul influențează pozitiv capacitatea UE de a se manifesta ca actor global în două domenii importante. Este vorba, în primul rând, de armonizarea cadrului instituțional general al Uniunii, fapt care va conduce la facilitarea și eficientizarea relațiilor dintre structurile Consiliului și ale Comisiei în managementul situațiilor de criză.² În al doilea rând, o serie de prevederi noi ale Tratatului, care vizează creșterea rolului UE în sistemul internațional prin perfecționarea Politicii Externe și de Securitate Comune (PESC) și a PESA, reprezintă veritabile fundamente pe care UE poate să funcționeze ca o uniune politică reală. Rezultatul vizat este transformarea Uniunii într-o prezență importantă în sistemul global al secolului XXI și depășirea condiției de simplu club de comerț liber, specifică evoluției UE în a doua jumătate a secolului trecut.

---

* **General-locotenent (r.) onferențiar universitar**

¹ După votul pozitiv în referendumul irlandez din 3 octombrie 2009, intrarea în vigoare a Tratatului la începutul anului 2010 depinde de ratificarea acestuia de către președintele Cehiei, în urma verdictului Curții Constituționale de la sfârșitul lunii octombrie.

² Coordonarea insuficientă între structurile și instrumentele de intervenție ale Consiliului și cele ale Comisiei Europene, în diferite regiuni ale globului, constituie un adevărat laitmotiv al criticilor la adresa implicărilor operaționale ale UE în managementul situațiilor de criză.

Introducere

Uniunea Europeană reprezintă o „comunitate de securitate” după conceptul lansat în urmă cu peste o jumătate de secol de Karl Deutsch³. PESA, ca o componentă intrinsecă importantă a PESC, urmărește consolidarea capacității europene de gestionare a crizelor în domeniile militar și civil, care să completeze mecanismele economice, diplomatice și politice, aflate deja la dispoziția UE. Prin adoptarea Strategiei Europene de Securitate, Uniunea și-a asumat explicit rolul de „actor global” în arena internațională. În acest sens, prin evoluțiile din ultimul deceniu din domeniul PESA, Uniunea a făcut pași semnificativi spre statutul de actor strategic cu relevanță globală.

Integrarea eforturilor statelor membre ale Uniunii Europene în domeniile securității și apărării reprezintă una dintre cele mai noi și mai dinamice dezvoltări ale politicilor comunitare, cu influențe majore asupra modului de configurare a securității europene și internaționale, precum și a strategiilor statelor membre ale Uniunii. Modelul teoretic și instituțional elaborat în ultimul deceniu⁴ a fost testat și validat prin intervențiile concrete ale Uniunii în situațiile de criză care generau riscuri pentru interesele de securitate ale UE. În acest context, pot fi consemnate demersurile Uniunii Europene pentru contracararea riscurilor și amenințărilor la adresa securității regionale și globale, prin lansarea și desfășurarea a 22 de misiuni și operații civile, civilo-militare și militare în Balcani, Caucaz, Africa, Orientul Mijlociu și Asia. Efectivele mobilizate și desfășurate în aceste intervenții se ridică la peste 10000 militari și 4000 de polițiști și experți în diferite domenii ale statului de drept.

Toate aceste evoluții reprezintă etape majore ale unui amplu proces de reconfigurare a rolului pe care Uniunea Europeană îl are în gestionarea securității globale. Criza din Georgia, din vara anului 2008 și răspunsul oferit de Uniune, prin intermedierea acordului de încetare a ostilităților între Rusia și Georgia, precum și misiunea de monitorizare a acestuia, pregătită și desfășurată într-un interval foarte scurt de timp (mai puțin de 30 de zile)⁵, au demonstrat maturizarea dezvoltărilor UE și realizarea capacității efective a Uniunii de reacție și de intervenție în astfel de situații.

În același timp, afirmarea UE ca mare putere în probleme globale impune unele restricții de manifestare în plan extern a statelor membre, armonizarea reciprocă a pozițiilor acestora și necesită alocarea unor resurse și mijloace importante de natură economică, diplomatică, informațională și militară. Este sugestivă, în acest sens, introducerea studiului Comisiei Europene cu titlul *Uniunea Europeană în lume*.

---

³ Deutsch, K. W., *The analysis of international relations*, Prentice Hall, USA, 1988, p. 256 („Chiar dacă europenii nu-și realizează aspirația de uniune politică, Europa a construit deja o <<comunitate de securitate>> în care spectrul războiului dintre state a dispărut (...”).

⁴ Momentul nașterii oficiale a PESA este considerat Summit-ul franco-britanic de la Saint Malo din 1998, când cele două state europene au convenit asupra necesității realizării capacităților specifice ale UE în vederea intervenției în managementul situațiilor de criză.

⁵ Planul în șase puncte pentru încetarea ostilităților, intermediat de președintele francez în rolul de președinte al Consiliului UE, a presupus și trimiterea unei misiuni de monitorizare europene pe teren, a peste 200 de observatori, care a fost planificată și desfășurată în teatrul de operații în cursul lunii septembrie 2008.

Politica externă a Uniunii Europene: „Conștientă de importanța sa mondială din punct de vedere economic și comercial, Uniunea Europeană își folosește influența atât în interes propriu, cât și în interesul celorlalți. Uniunea promovează prosperitatea și sprijină valorile democratice în lumea întreagă; în același timp, sprijină consolidarea stabilității și bunăstării pentru cetățenii din interiorul frontierelor sale. ...Uniunea a creat o politică externă și de securitate proactivă, cu posibilitatea de a efectua misiuni de gestionare a crizelor și de menținere a păcii în Europa și în întreaga lume.”⁶

Provocările viitorului la adresa integrării europene în domeniul apărării și securității sunt tot mai diversificate. De la lupta împotriva amenințărilor teroriste la instabilitatea statelor din vecinătatea apropiată, proliferarea armelor de distrugere în masă și alte riscuri de natură internă și externă, toate necesitând consolidarea instituțiilor și resurselor aflate la dispoziție pentru acțiunea eficientă și unitară în plan internațional. Iar unul dintre principalele puncte tari ale acțiunii Uniunii în securitatea internațională îl reprezintă mixul de instrumente la dispoziție: nonmilitare (de natură economică, politică, diplomatică și instituțională) și militare. Așa cum aprecia Nicole Gnesotto, UE este singurul actor internațional care are la dispoziție întreaga gamă de instrumente civile, de poliție și militare pentru managementul crizelor⁷.

Pe de altă parte, prin noile prevederi ale Tratatului de la Lisabona⁸, în domeniile legate de politica externă și de securitate, se urmărește realizarea premizelor unei cooperări mai strânse între statele membre interesate, în special prin cooperarea permanentă structurată. Înființarea postului de Înalt Reprezentant al Uniunii pentru Politica Externă și de Securitate va asigura acțiunii europene în aceste domenii vizibilitate și coerență.⁹ La acest obiectiv va contribui și înființarea „serviciului diplomatic european”, precum și clauzele de solidaritate și apărare mutuală, care vor cataliza „acțiunea comună” pentru o serie de amenințări cum ar fi terorism, catastrofe de origine umană sau naturală, sau dificultăți în domeniul energetic.

Plecând de la aceste elemente, studiul de față urmărește descrierea principalelor schimbări aduse de Tratatul de la Lisabona în domeniile instituțional și al integrării politicilor de securitate și apărare ale UE, cu evidențierea influențelor pe care aceste inovații le vor dezvolta asupra capacității generale a UE de a vorbi cu o singură voce în arena internațională, pentru realizarea obiectivului asumat de Strategia de securitate europeană – manifestarea ca actor global în secolul XXI.

---

⁶ **Uniunea Europeană în lume. Politica externă a Uniunii Europene**, Comisia Europeană, iunie 2007 http://ec.europa.eu/publications/booklets/move/67/index_en.htm

⁷ Nicole Gnessoto, „ESDP – Results and Prospects”, în *Eu Security and Defence Policy. The First Five Years*, Institute for Security Studies, European Union, Paris, 2004, pp.11-33.

⁸ Care mai necesită să fie ratificat doar de Cehia, înainte de a intra în vigoare, cel mai probabil la începutul anului 2010.

⁹ Înalt Reprezentant care va prezida Consiliul Relații Externe va fi, în același timp, unul dintre vicepreședinții Comisiei.

1. **Tratatul de la Lisabona – generalități și principii**

Tratatul de la Lisabona păstrează majoritatea schimbărilor instituționale pe care statele membre le-au inclus în proiectul de Constituție europeană, precum înființarea funcției de președinte al Consiliului European, a celei de ministru de externe (numit oficial Înaltul Reprezentant al Uniunii Europene pentru afaceri externe și politica de securitate), menținerea aceleași distribuții a locurilor în Parlament, acordarea personalității juridice Uniunii Europene (în prezent numai Comisia Europeană are personalitate juridică).

Ca o apreciere globală, Tratatul consfințește tendința de dezvoltare a coerenței instituționale, precum și a competențelor structurilor comunitare, în special ale Parlamentului European, în vederea asigurării eficienței dezvoltărilor unionale și creșterii legitimității Bruxelles-ului în rândul cetățenilor statelor membre..

În Tratat este stipulată o lungă listă de aspecte care vor fi votate utilizând procedura votului cu majoritate calificată. O decizie poate fi adoptată dacă este susținută de o majoritate a statelor membre UE reprezentând 65% din populația Uniunii. Nu mai este necesar un consens în privința anumitor domenii pe care, în trecut, statele le apărau, utilizându-și dreptul de veto (sau asupra cărora UE nu avea jurisdicție). Lista include inițiative privind energia, imigrația, bugetul Uniunii și numirile în funcții importante ale UE, cum ar fi noua funcție de ministru de externe la nivelul întregii UE - care va avea titulatura de Înalt Reprezentant pentru Afaceri Externe - membrii conducerii executive a Băncii Centrale Europene și un președinte permanent al Consiliului European în locul sistemului de rotație la șase luni a președinției.

În timp ce schimbările din Tratat vor acorda puterilor importante din cadrul UE un control sporit asupra politicii europene interne și externe, acestea vor limita în mod semnificativ posibilitatea ca un singur stat să blocheze evoluțiile politice în anumite cazuri. Deși dreptul național de veto va continua să fie utilizat în cazul aspectelor direct legate de politica externă și de securitate, probleme auxiliare precum energia și inițiativele noului ministru de externe al UE vor fi supuse procedurii votului cu majoritate calificată, acordând o mai mare flexibilitate Uniunii în perioade de criză. În plus, funcțiile de Înalt Reprezentant pentru Afaceri Externe și de președinte al Consiliului European vor acorda UE o imagine unitară pe scena internațională pentru prima dată de la extinderea sa către statele din Europa Centrală și de Est. Ambele funcții vor necesita doar o aprobare pe baza procedurii votului cu majoritate calificată de către șefii de stat din cele 27 de state membre, ceea ce înseamnă că niciun singur stat nu va putea să blocheze o candidatură.

Aceste două noi funcții foarte importante vor înlocui președinția prin rotație la șase luni, care până acum permitea oricărui stat membru, chiar și celor de dimensiuni reduse, să preia conducerea semestrială a Uniunii. Aceasta va însemna că nu vor mai exista președinții „slabe” sau incoerente, ca în cazul recente președinții cehe, iar blocul își va menține consecvența pe scena internațională. Însă, în același timp, principalele state europene, în special Franța și Germania, vor continua să dețină controlul asupra politicii interne și externe a UE și nu vor fi nevoite să se confrunte cu agenda stabilită de un stat membru diferit la fiecare șase luni.

Principalele direcții trasate prin Tratatul de la Lisabona urmăresc construcția unei Europe noi, care să îndeplinească următoarele obiective¹⁰:

- O Europă mai democratică și mai transparentă, în care Parlamentul European și parlamentele naționale se bucură de un rol consolidat, în care cetățenii au mai multe șanse să fie ascultați și care definește mai clar ce este de făcut la nivel european și național și de către cine.

- O Europă mai eficientă, cu metode de lucru și reguli de vot simplificate, cu instituții eficiente și moderne pentru o Uniune Europeană cu 27 de membri, capabilă să acționeze mai bine în domenii de prioritate majoră pentru Uniunea de astăzi.

- O Europă a drepturilor, valorilor, libertății, solidarității și siguranței, care promovează valorile Uniunii, introduce Carta drepturilor fundamentale în dreptul primar european, prevede noi mecanisme de solidaritate și asigură o mai bună protecție a cetățenilor europeni. Tratatul de la Lisabona specifică și consolidează valorile și obiectivele care stau la baza Uniunii. Aceste valori sunt menite să servească drept punct de referință pentru cetățenii europeni și să arate ce anume are de oferit Europa partenerilor săi din întreaga lume. Respectivul document prevede și faptul că Uniunea și statele membre acționează împreună într-un spirit de solidaritate, în cazul în care un stat membru este ținta unui atac terorist sau victima unui dezastru natural ori provocat de mâna omului. De asemenea, se subliniază solidaritatea în domeniul energiei.

- Manifestarea Europei ca actor important pe scena internațională – instrumentele de politică externă de care dispune Europa vor fi regrupate atât în ceea ce privește elaborarea, cât și adoptarea noilor politici. Tratatul de la Lisabona va oferi Europei o voce mai clară în relațiile cu partenerii săi din întreaga lume. Va utiliza forța dobândită de Europa în domeniul economic, umanitar, politic și diplomatic, pentru a promova interesele și valorile europene pe plan mondial, respectând, în același timp, interesele specifice ale statelor membre în domeniul afacerilor externe. Definind rolul pe care UE trebuie să îl joace în lume, Tratatul de la Lisabona abordează și problema Politicii de Securitate și de Apărare Comune, admitând că aceasta face parte integrantă din Politica Externă și de Securitate Comună¹¹.

2. Inovații instituționale și creșterea rolului UE în sistemul internațional

Principalele modificări instituționale în domeniile securității și apărării, aduse de Tratat, vizează crearea funcțiilor de președinte al Consiliului European, Înalt

---

¹⁰ http://europa.eu/lisbon_treaty/glance/index_ro.htm

¹¹ „Politica de securitate și apărare comună face parte integrantă din politica externă și de securitate comună. Aceasta asigură Uniunii o capacitate operațională bazată pe mijloace civile și militare. Uniunea poate recurge la acestea în cadrul misiunilor în afara Uniunii pentru a asigura menținerea păcii, prevenirea conflictelor și întărirea securității internaționale, în conformitate cu principiile Cartei Organizației Națiunilor Unite. Îndeplinirea acestor sarcini se sprijină pe capacitățile furnizate de statele membre”, Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene, art. 28 A, alin. 1.

Reprezentant pentru afaceri externe și politica de securitate și dezvoltarea normativă a rolului și funcțiilor Agenției Europene de Apărare.

◆ **Președintele Consiliului European** – reprezintă o poziție cheie preluată din proiectul de Tratat Constituțional. Acesta va fi ales de Consiliul European, prin majoritate calificată, pentru o perioadă de 2 ani și jumătate (maximum două mandate). Tot prin majoritate calificată, președintele va putea fi revocat din funcție. Acesta va prezida Consiliul European, asigurând continuitatea, coeziunea și consensul liniilor directoare trasate în cadrul acestui for suprem al Uniunii. În domeniul PESC, Tratatul îi conferă Președintelui Consiliului European un rol important alături de Înalțul Reprezentant al Uniunii pentru Afaceri Externe și Politica de Securitate („va asigura reprezentarea Uniunii în domeniul PESC fără a aduce atingere prerogativelor Înalțului Reprezentant al Uniunii pentru Afaceri Externe și Politica de Securitate).

◆ **Înalțul Reprezentant al Uniunii pentru Afaceri Externe și Politica de Securitate** este practic vechiul ministru de externe, propus în proiectul de Tratat Constituțional și constă în contopirea posturilor de Înalț Reprezentant pentru Politică Externă și de Securitate Comună și de Comisar pentru Relații Externe din cadrul Comisiei Europene. Această funcție reprezintă una dintre cele mai importante inovații instituționale aduse de noul tratat în domeniul PESC/PESA. Acesta va fi ales de către Consiliul European prin majoritate calificată, fiind responsabil de coordonarea domeniului PESC/PESA la nivelul Uniunii Europene.

Titularul acestei funcții va avea o poziție cheie la nivelul Uniunii Europene, prin faptul că va prezida Consiliul pentru Afaceri Generale și Relații Externe și va reprezenta poziția (unitară) a UE pe plan extern, fiind, de asemenea, și unul dintre vicepreședinții Comisiei. În activitatea sa va fi sprijinit de un corp diplomatic, format din funcționari din departamentele relevante din cadrul Secretariatului General al Consiliului, Comisie și diplomați detașați ai statelor membre.

◆ **Agenția Europeană de Apărare** este o instituție deja funcțională, plasată sub autoritatea Consiliului, iar participarea la aceasta este voluntară. Tratatul menționează, de asemenea, o serie de responsabilități noi, care vor fi atribuite Agenției: contribuie la identificarea cerințelor în materie de capacități ale statelor membre; promovează armonizarea în materie de achiziții, precum și cercetarea în domeniul apărării; contribuie la identificarea și implementarea măsurilor necesare pentru întărirea bazelor industriale și tehnologice ale sectorului de apărare.

Pe parcursul anului 2006, EDA a devenit pe deplin operaționalizată, cu personalul de management încadrat (în jur de 110 persoane) și cu un buget de peste 30 milioane Euro anual. Rolul Agenției este în creștere, date fiind deficitele de capacități care afectează potențialul Uniunii de manifestare în securitatea internațională. Așa cum evidențiază un raport adoptat de către Parlamentul european¹², state membre UE cheltuiesc împreună 200 de miliarde de euro pentru apărare, însă în ciuda acestor resurse militare, europenii nu au nici pe departe forțele

---

¹² *Raport referitor la rolul NATO în arhitectura de securitate a UE* (2008/2197(INI)), Comisia pentru afaceri externe, Raportor: Ari Vatanen, 16.10.2008

și capacitățile militare dislocabile necesare intervențiilor actuale în securitatea internațională. Statele membre au un efectiv militar de aproape 2 milioane, însă UE abia poate trimite și menține la nivel global 60 000 de militari. Prin urmare, este vital și chiar o condiție prealabilă ca, pentru o cooperare efectivă UE-NATO, statele membre să utilizeze mai bine resursele militare la dispoziție. Este o realitate recunoscută faptul că membrii europeni ai NATO nu își asumă o parte echitabilă a responsabilităților, nici în privința cheltuielilor, nici în privința resurselor umane necesar să fie dislocate în operații.

Din perspectivă europeană, este recunoscută importanța dezvoltării capacităților militare proprii, prin investiții consistente în modernizarea sistemelor militare și prin continuarea politicii de integrare în domeniu. Prima Strategie de securitate din istoria Uniunii Europene, revizuită în decembrie 2008, evidențiază necesitatea dezvoltării politicilor bazate pe capacități militare credibile, pentru protejarea intereselor europene în lume și pentru contracararea noilor riscuri la adresa securității, în primul rând a terorismului internațional. *Headline Goal 2010* și inițiativa privind dezvoltarea grupurilor tactice de luptă răspund direct acestei noi orientări imprimate de Strategia Solana de securitate europeană.

3. Influențe în domeniul PESC / PESA

Reformele propuse în acest domeniu (tratat la fel ca și în proiectul de Tratat Constituțional ca subcapitol separat) vizează promovarea Politicii Europene de Securitate și Apărare de o manieră susținută, ce poate conduce, în timp, la apariția progresivă a unei apărări comune, dar numai în cazul existenței consensului pe această dimensiune, la nivelul Consiliului European. Conform prevederilor Tratatului, realizarea progresivă a apărării comune la nivelul UE trebuie să se deruleze în armonie cu angajamentele asumate de unele state membre UE la nivelul NATO.

Tratatul are implicații directe asupra apărării, vizând în principal patru aspecte cu relevanță pentru evoluția ulterioară a PESA: creșterea nivelului de ambiție al Uniunii prin extensia spectrului de misiuni, clauza de solidaritate, clauza de apărare reciprocă și cooperarea structurată permanentă¹³.

Continuând trendul ascendent al dezvoltărilor europene din domeniu, Tratatul de la Lisabona reconfirmă angajamentele de la Amsterdam, referitoare la apărarea comună, extinzând, în același timp, amploarea și paleta misiunilor de tip Petersberg. Dacă Tratatul UE, care a introdus „misiunile Petersberg”, la Amsterdam, includea „misiuni umanitare și de salvare, de menținere a păcii, ale forțelor luptătoare în gestionarea crizelor, inclusiv misiuni de impunere a păcii”, extinderea lor, în acord cu Strategia Solana de securitate europeană a vizat „operații întrunite de dezarmare, sprijin acordat țărilor terțe în combaterea terorismului și reforma în sectorul de securitate”.

La toate acestea, Tratatul de la Lisabona adaugă, conform art. 28 B, „consiliere militară și asistență, stabilizare postconflict”, precizând că „toate aceste misiuni pot

---

¹³ Dr. Gerrard Quille, *The Lisbon Treaty and its implications for CFSP/ESDP*, Brussels, European Parliament, 4 February 2008.

contribui la lupta împotriva terorismului, inclusiv prin sprijinul acordat țărilor terțe în combaterea terorismului pe teritoriul acestora”. Același articol (28 B) reiterează că aceste misiuni specifice trebuie să fie definite și lansate la decizia Consiliului European, sub supravegherea Înalțului Reprezentant, care va asigura coordonarea instrumentelor civile și militare implicate¹⁴.

Prin prevederile sale, Tratatul trimite la o evaluare a relevanței Strategiei de Securitate Europene (ESS) pentru stabilirea unui nivel de ambiție militar al UE. Obiectivele fixate în ESS sunt globale, pun accentul pe multilateralism, abordarea civil-militară și reacția rapidă ce sunt relevante pentru direcția de dezvoltare a capacităților. În acest context, Sven Biscop¹⁵ evidențiază că procesul trebuie să clarifice modalitățile prin care Uniunea își poate realiza rolul de actor global în domeniul securității și să ofere răspunsuri clare privind evoluția nivelului propriu de ambiție militară – care sunt mijloacele militare și capacitățile necesare pentru realizarea obiectivelor strategice ale Uniunii. Pentru detalierea acestor aspecte, este sugerată posibilitatea elaborării și adoptării unei strategii militare a Uniunii, după adoptarea raportului privind implementarea Strategiei de securitate europeană.

În acest context, este abordat și subiectul tipului de ambiții militare pe care le poate avea UE: limitarea la îndeplinirea unor misiuni la scară mică, accentuând rolul de *soft power*, sau reorganizarea structurilor militare în cadrul UE pentru o acțiune colectivă solidă pe întreg spectrul managementului crizelor. Această din urmă opțiune presupune crearea de veritabile capacități europene, precum: mijloace de cercetare electronice, optice, radar (amplasate pe orbită), o forță de reacție rapidă în domeniul aerian și maritim, forțe întrunite, pentru a face față acțiunilor de luptă moderne (*modern warfare*).

În acest sens, pot fi avute în vedere următoarele măsuri: mai multă omogenitate în domeniul formării, pre-identificarea de baze de desfășurare a trupelor în regiuni precum Africa, Orientul Mijlociu Extins, Oceanul Indian, dezvoltarea de structuri de comandă permanente pentru conducerea operațiilor militare și civ-mil, dezvoltarea capacităților spațiale și maritime, sporirea eforturilor în domeniul cercetării și tehnologiei, oportunitatea deschiderii dialogului referitor la capacitatea de descurajare nucleară a Uniunii.

Importanța întăririi Europei apărării tinde să fie recunoscută și de către partea americană, tradițional rezervată față de evoluțiile din domeniul PESA. Această schimbare a fost evidențiată de ambasadorul american la NATO, Victoria Nuland, într-un discurs ținut la Paris, în prima jumătate a anului 2008. Mesajul a fost reluat ulterior la prestigioasa London School of Economics, în data de 25 februarie 2008. „Europa, Statele Unite, NATO și lumea democratică au nevoie de o Europă a apărării

---

¹⁴ Vezi, în acest sens, textul Tratatului, publicat pe site-ul *Official Journal of the EU*, www.eur-lex.europa.eu.

¹⁵ Biscop, Sven – *The European Security Strategy: Now Do It*, in *Europe: A Time for Strategy*, Egmont Paper 27, January 2009, www.egmontinstitute.be

mai puternică și mai capabilă. O PESA care se bazează doar pe elemente de *soft-power* nu mai este suficientă”.¹⁶

Schimbarea este una de substanță, cu implicații geostrategice, dacă ne gândim la termenii în care era gândită inițial „diviziunea muncii” între cele două organizații în securitatea internațională. În viziunea lui Rob de Wijk, directorul Centrului Clingendael de Studii Strategice din Olanda, cooperarea transatlantică în domeniul securității trebuia să se fundamenteze pe „o clară diviziune a muncii, prin care Statelor Unite să le revină în principal responsabilitatea pentru operațiunile militare de luptă, în timp ce Europa trebuie să acopere în primul rând stabilizarea și reconstrucția post-conflict”.¹⁷ Actualele poziții vin să demonstreze depășirea acestei faze prin recunoașterea necesității ca Europa să dezvolte prin PESA întregul spectru de capacități, atât soft, cât și hard, pentru asumarea responsabilităților ce-i revin în securitatea internațională, în vederea realizării unei împărțiri mai echitabile a contribuțiilor specifice cu partenerul american (*burden sharing*).

Această modificare de poziție a fost confirmată în mesajele transmise de reprezentanții noii administrații democratice de la Washington, cu ocazia Conferinței de securitate de la Munchen, care a avut loc în data de 8 februarie 2009. În intervenția sa, vicepreședintele american Joseph Biden a exprimat sprijinul american pentru dezvoltarea eforturilor europene în domeniul apărării, asumarea unui rol mai important de către Uniune în asigurarea păcii și securității la nivel global, precum și pentru intensificarea parteneriatului NATO – UE.¹⁸

O altă modificare importantă adusă de Tratatul de la Lisabona este introducerea **clauzei de solidaritate**. Aceasta prevede ca atunci când unul dintre statele membre face obiectul unui atac terorist sau al unei catastrofe naturale ori provocate de om, Uniunea și celelalte state să acționeze împreună, în spirit de solidaritate. „Uniunea va mobiliza toate mijloacele, la dispoziția sa, inclusiv resursele militare oferite de statele membre, pentru prevenirea amenințării teroriste pe teritoriul statelor membre, protejarea instituțiilor democratice și a populației civile împotriva oricărui atac terorist”.

Clauza de asistență reciprocă în cazul unei agresiuni armate („*mutual defence*”) propune o variantă soft a articolului 5 din Tratatul NATO, susținând necesitatea ca în cazul în care unul dintre statele membre ar face obiectul unei agresiuni armate pe teritoriul său, celelalte state participante să îi acorde ajutor și asistență prin toate mijloacele de care dispun (militare și de altă natură), în conformitate cu dispozițiile Cartei ONU. Pentru a pune în aplicare o cooperare mai strânsă în materie de apărare reciprocă, statele membre vor acționa în strânsă

---

¹⁶ Ambassador Victoria Nuland, United States Permanent Representative to the North Atlantic Treaty Organization (NATO), Speech at the London School of Economics, London, United Kingdom, 25.02.2008, http://nato.usmission.gov/ambassador/2008/Amb_Nuland_022508.htm

¹⁷ Rob de Wijk – “European Military Reform for a Global Partnership”, în *The Washington Quarterly*, winter 2003 - 2004

¹⁸ “We also support the further strengthening of European defense, an increased role for the European Union in preserving peace and security, a fundamentally stronger NATO-EU partnership...”, prezentare susținută de J. Biden, vicepreședintele SUA, la Conferința de securitate de la Munchen, 8.02.2009.

cooperare cu Organizația Tratatului Atlanticului de Nord, fără a prejudicia caracterul specific al politicii de apărare și securitate al celorlalți actori statali. Angajamentele și cooperarea în acest domeniu vor fi în concordanță cu angajamentele față de NATO, care, pentru țările europene membre ale Alianței, constituie în continuare fundamentul apărării lor colective.

5. Cooperarea permanentă structurată

O altă noutate introdusă de tratat privește **cooperarea structurată permanentă**. Statele membre, care îndeplinesc criteriile mai avansate în domeniul capacităților militare și doresc să își asume angajamente suplimentare, în perspectiva celor mai exigente misiuni, instaurează între ele o cooperare structurată, devansând celelalte națiuni din cadrul Uniunii. În aceste condiții, progresele în domeniul Politicii Europene de Securitate și Apărare vor menține unele modalități decizionale specifice, facilitând, totodată, o cooperare consolidată în cadrul unui grup mai mic de state membre¹⁹.

Cooperarea structurată permanentă (*Permanent Structured Cooperation - PSC*) este văzută ca o soluție pentru relansarea procesului de dezvoltare a capacităților de apărare la nivel european pe baze solide, prin reducerea duplicărilor și punerea în comun a resurselor. Apare interesantă întrebarea dacă va fi făcut apel la această soluție prevăzută de Tratatul de la Lisabona, în condițiile în care este îndoielnică existența unei voințe politice preponderente la nivelul statelor membre pentru adâncirea eforturilor în domeniu.

Ideea de bază care se desprinde din studiile dedicate acestui subiect leagă succesul potențial al inițiativei de presiunea politică și un demers inclusiv și progresiv pentru dezvoltarea în comun a capacităților de apărare. La acestea se adaugă creșterea participării la operațiile de gestionare a crizelor, ca subiect care rămâne important pentru asumarea de către statele europene a unei responsabilități crescânde în zona PESA.

Posibile „criterii de convergență” menționate în plan cantitativ și calitativ s-ar dovedi astfel valoroase. Deși pentru unele state decizia participării în cadrul PSC va

---

¹⁹ „Cooperarea structurată permanentă, menționată la articolul 28 A alineatul (6) din Tratatul privind Uniunea Europeană, este deschisă oricărui stat membru care se angajează, de la data intrării în vigoare a Tratatului de la Lisabona:

(a) să intensifice dezvoltarea capacităților lor de apărare, prin dezvoltarea contribuțiilor naționale și prin participarea, după caz, la forțe multinaționale, la principalele programe europene de echipare și la activitatea Agenției din domeniul dezvoltării capacităților de apărare, de cercetare, de achiziții și de armament (Agenția Europeană de Apărare); și (b) să dispună de capacitatea de a furniza, până în 2010, fie cu titlu național, fie ca o componentă a grupurilor multinaționale de forțe, unități de luptă pentru misiunile preconizate, configurate pe plan tactic, ca o grupare tactică, având elemente de susținere, inclusiv în ceea ce privește transportul și logistica, capabile să întreprindă, în termen de 5 până la 30 de zile, misiunile menționate la articolul 28 B din Tratatul privind Uniunea Europeană, în special pentru a răspunde la solicitările Organizației Națiunilor Unite, ce pot fi menținute pentru o perioadă inițială de 30 de zile, cu posibilitatea prelungirii până la cel puțin 120 de zile”. Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene.

reprezenta o decizie politică dificilă, faptul că scopul PSC îl va reprezenta obținerea de obiective concrete, coroborat cu tendința diminuării bugetelor alocate apării, va spori gradul de cooperare al statelor în dezvoltarea capacităților de apărare.

Într-un studiu elaborat de EGMONT (dr. S. Biscop) și intitulat „Cooperarea Structurată Permanentă și viitorul PESA”²⁰ sunt evidențiate principalele implicații ale PSC asupra dezvoltărilor din domeniul Europei apării. Din această perspectivă, PSC trebuie să reprezinte o soluție de îmbinare a cerințelor de incluziune (participarea a cât mai multor state membre) și angajament (prin intermediul definirii unor criterii ambițioase). Pe baza intereselor exprimate de națiuni, vor rezulta oportunități de cooperare (*clusters of cooperation*) și proiecte concrete gestionate prin intermediul Agenției Europene de Apărare. PSC va putea contribui la punerea în comun a resurselor, cu ambiția armonizării și integrării structurilor de comandă și control, aspectele logistice etc. (fuzionarea structurilor naționale în structurile europene).

Prin intermediul PSC, suveranitatea națională nu va fi diminuată, ci întărită, având în vedere posibilitatea de a întreprinde mai multe acțiuni în comun. De asemenea, PSC va fi un element ce nu va afecta relația UE-NATO ci dimpotrivă, capacitățile la dispoziție putând fi utilizate atât de UE, cât și de NATO, în funcție de decizia de la caz la caz. Noua formă de cooperare reprezintă un mijloc de flexibilitate care poate combina caracterul interguvernamental al PESA cu necesitatea de integrare. Va permite diferențierea necesară dintre cei care doresc o aprofundare a cooperării în materie de apărare și restul statelor. Principalul rezultat al PSC trebuie să constea într-un progres real pe linia dezvoltării capacităților și marcarea unei evoluții de la nivelul național la cel european. Valoarea adăugată a PSC depinde însă și de modul de înțelegere a finalității politice a UE.

Există o diferență de opinii asupra gradului de incluziune pe care îl poate implica PSC. Astfel, cea mai mare parte a analiștilor susțin că majoritatea statelor interesate de această inițiativă ar trebui să poată participa. Șansele de cooperare și crearea de sinergii cresc prin participarea unui număr mai mare de state. Modelul utilizat poate fi acela al zonei euro. Un număr minoritar de opinii consideră că se poate opta pentru un grup restrâns de state, în special cele cu potențial militar considerabil și cu participări importante în operațiile UE de management al situațiilor de criză.

Considerând prima opțiune, este subliniată necesitatea fixării de criterii, însă ele nu ar trebui neapărat îndeplinite de la început, mai importante fiind voința politică și angajamentul de dezvoltare a capacităților în vederea participării la cele mai solicitante operații. Aceasta se justifică și prin faptul că, în rândul statelor, grupul celor care cheltuiesc cel mai mult pentru apărare nu este identic cu al celor care au participarea cea mai activă în operații și cu al celor care sunt dispuși să pună în comun resursele naționale.

Alte principii importante care ar trebui luate în considerare se referă la: pragmatism, criterii orientate spre obținerea de rezultate (*output oriented*), crearea

---

²⁰ Biscop, Sven, **Permanent Structured Cooperation and the Future of ESDP: Transformation and Integration**, Egmont, The Royal Institute for International Relations, 2008.

unui pachet de criterii cu posibilitatea unor compensări între acestea și păstrarea flexibilității în procesul de implementare, punerea în comun a resurselor (*pooling and sharing*), asigurarea unui rol important pentru EDA, încurajarea oricăror forme de cooperare, inclusiv pe baze geografice. Și în acest context, este reliefată importanța sprijinului pentru acest fel de inițiativă la cel mai înalt nivel politic, printr-o abordare *top-down*.

În privința criteriilor care ar putea fi avute în vedere, cel mai des menționate sunt: procentul din buget alocat apărării, rata investițiilor în echipamente de apărare, procentul forțelor desfășurate din totalul forțelor la dispoziție (*usability target*), trebuind găsită o combinație optimă a acestora. Pentru exemplificare, în 2008 numai 4 state membre UE depășesc procentul de 2% din buget alocat apărării, cea mai mare parte din cheltuielile pentru investiții (R&D și achiziții) sunt efectuate de 8 state, 60% din forțele armate nu sunt desfășurabile în teatrele de operații.

Concluzii

Din perspectiva angajamentelor geostrategice, Uniunea Europeană constituie astăzi un actor global. Dacă nu cu mult timp în urmă s-a încercat etichetarea UE ca fiind un colos economic și un pitic politic, aceasta s-a dovedit a fi o subestimare nerealistă, Uniunea reprezentând la momentul actual un organism cu influență importantă asupra altor organizații și evenimente internaționale, precum și asupra domeniilor și temelor majore ale agendei globale.

În anii '70 ai secolului trecut, Henry Kissinger se întreba retoric cu privire la numărul de telefon al Europei. Scopul a fost acela de a sublinia faptul că statele europene nu sunt apte să acționeze împreună în probleme de politică externă și în arena internațională, în general. Dezvoltările din ultimul deceniu, constând în operaționalizarea PESA și progresele semnificative realizate în acest domeniu vin să-i răspundă peste timp fostului secretar de stat american. Mai mult, Strategia de securitate europeană are un rol esențial în procesul de afirmare a UE în arena internațională. Prin intermediul acestui document programatic, Uniunea a identificat principalele caracteristici ale mediului internațional de securitate, și-a definit obiectivele strategice, precum și modalitățile de implementare a acestora, realizând, pentru prima dată în istoria sa, o adevărată paradigmă strategică proprie.

Prin noile prevederi ale Tratatului de la Lisabona, în domeniile legate de politica externă și de securitate, se urmărește tocmai realizarea premizelor unei cooperări mai strânse între statele membre interesate, în special prin cooperarea permanentă structurată. Înființarea postului de Înalt Reprezentant al Uniunii pentru Politica Externă și de Securitate va asigura acțiunii europene în aceste domenii vizibilitate și coerență.²¹ La acest obiectiv va contribui și înființarea „serviciului diplomatic european”, precum și clauzele de solidaritate și apărare mutuală, care vor cataliza „acțiunea comună” pentru o serie de amenințări cum ar fi terorism, catastrofe de origine umană sau naturală, sau dificultăți în domeniul energetic.

---

²¹ Înaltul Reprezentant care va prezida Consiliul Relații Externe va fi, în același timp, unul dintre vicepreședinții Comisiei.

Ca o caracterizare generală a modificărilor propuse în acest domeniu putem afirma că Tratatul de reformă vizează promovarea PESA de o manieră susținută, ce poate conduce, în timp, la apariția progresivă a unei apărări comune, dar numai în cazul existenței consensului pe această dimensiune, la nivelul statelor membre. Conform prevederilor Tratatului, realizarea progresivă a apărării comune, la nivelul UE, trebuie să se deruleze în armonie cu angajamentele asumate de unele state membre la nivelul NATO.²²

O noutate importantă introdusă de tratat privește cooperarea permanentă structurată în domeniul apărării. Prin intermediul acestui mecanism, statele membre, care îndeplinesc criteriile mai avansate în domeniul realizării capabilităților militare și doresc să își asume angajamente suplimentare, în perspectiva celor mai exigente misiuni, instaurează între ele o cooperare structurată, devansând celelalte națiuni din cadrul Uniunii. În opinia expertului britanic, chestiunea criteriilor care vor sta la baza intrării în mecanismele cooperării permanente structurate sunt de cea mai mare importanță. În acest sens, au fost deja declanșate discuțiile în vederea conturării lor, atât la nivelul Secretariatului General al Consiliului, cât și al EDA. Modul inițial de definire al acestora, prin intermediul Protocolului din Tratatul de la Lisabona, face trimitere mai degrabă la angajamente (*commitments*), decât la realizările efective din domeniul PESA. Acest fapt conduce, implicit, la necesitatea monitorizării modului de îndeplinire a angajamentelor asumate.

În final, putem afirma că intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona reprezintă un moment important în realizarea obiectivului asumat de UE, prin Strategia de securitate europeană, care prevede transformarea Uniunii într-un actor global în securitatea internațională. Tratatul creează fundamentele legale și politice pentru o abordare europeană coerentă în relațiile externe, precum și în domeniile securității și apărării. Ritmul și eficiența acestor transformări depind, în continuare, de modalitățile de implementare a prevederilor tratatului, care vor fi decise de către statele membre ale Uniunii.

Bibliografie:

- [1]. BISCOP, Sven; ANDERSSON Jan Joel (editori), *The EU and the European Security Strategy. Forging a Global Europe*, Routledge Advances in European Politics, London and New York, Routledge, 2008.
- [2]. BISCOP, Sven, *Permanent Structured Cooperation and the Future of ESDP: Transformation and Integration*, Egmont - The Royal Institute for International Relations.
- [3]. DAGAND, Sophie, *The impact of the Lisbon Treaty on CFSP and ESDP*, ISIS Europe – European Security Review no. 37, February 2008.
- [4]. GRANT, Charles; Tomas VALASEK, *Preparing for the multipolar world. European foreign and security policy in 2020*, Published by the Centre for European Reform (CER), 2008, London, www.cer.org.uk.

---

²² Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene, semnat la Lisabona, 13 decembrie 2007.

- [5]. MÖLLING, Christian - *ESDP after Lisbon: More coherent and capable*, CSS Analyses in security policy vol.3, nr. 28. Februarie 2008, Zurich, p.1 / <http://www.isn.ethz.ch/pubs/ph/details.cfm?id=46839> .
- [6]. QUILLE, Gerrard, *The Lisbon Treaty and its implications for CFSP/ESDP*, Brussels, European Parliament, 4 February 2008.
- [7]. *Tratatul de la Lisabona*, http://europa.eu/lisbon_treaty/glance/index_ro.htm
- [8]. *Report on Implementation of the European Security Strategy - Providing Security in a Changing World* http://www.eu-un.europa.eu/documents/en/081211_EU%20Security%20Strategy.pdf
- [9]. *Strategia Solana – “A Secure Europe in a Better World”*, Brussels, 2003, www.consilium.europa.eu

ROLUL ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE ÎN ORGANIZAREA ȘI DESFĂȘURAREA OPERAȚIILOR MULTINAȚIONALE DE MENȚINERE A PĂCII

Corina VÎLCEA*

The best known Multinational United Armed Forces are under UN's command and are constituted through UN Charta, chapters VI, VII and VIII. As any type of military operation, they have to apply to specific legal regulations from the International Humanitarian Law.

Within the UN, there are decisional, planning and leading organisms regarding multinational operations. The decisional organisms are: the General Assembly, the Security Council and the Secretary General.

1. Principiile organizării și desfășurării operațiilor multinaționale de menținere a păcii

- *Unitatea de comandă*, asigurată de reprezentantul Secretarului General al ONU, care este responsabil de aducerea la îndeplinire a scopurilor politico-militare ale operației. În același timp, șeful militar trebuie să aibă controlul operațional asupra tuturor forțelor militare și a componentelor civile care concură la îndeplinirea misiunilor cu caracter militar. Lipsa de unitate în comanda tuturor agenților de pe teatru va duce la o abordare confuză și incoerența personală a militarilor.

- *Imparțialitatea*, care trebuie să asigure îndeplinirea misiunilor prin tratarea nepărtinitoare a părților implicate în conflict și fără a se amesteca în problemele interne ale acestora.

- *Credibilitatea*, prin asigurarea unei asemenea cantități de forțe care să asigure eficiența grupării, să creeze încrederea în rezolvarea în bune condiții a misiunii primite și, fără a da impresia că reprezintă o amenințare la adresa părților aflate în conflict, să aibă toate mijloacele pentru a nu exista nici o îndoială că nu este în măsură să-și îndeplinească misiunea.

- *Folosirea rațională și limitată a forței*, ceea ce semnifică faptul că puterea și modul de întrebuințare a unităților militare multinaționale trebuie să fie bine justificate și folosite cu grijă. O forță sub necesar poate duce la neglijarea rolului acestor unități, alta, peste necesar, la escaladarea conflictului.

- *Respectul reciproc*, asigurat de consensul părților implicate de a accepta întrebuințarea forțelor sub egida ONU

- *Transparența operațiilor*, aceasta manifestându-se prin informarea cât mai corectă, justă și rapidă a autorităților civile și militare și a opiniei publice despre compunerea, misiunile și acțiunile forțelor angajate în operațiile de sprijin al păcii.

Organizarea și desfășurarea operațiilor de menținere a păcii se realizează pe trei paliere distincte:

---

* Magistrat asistent

- la comandamentul central ONU;
- la nivelul întregii forțe;
- la nivelul comenzii directe a fiecărui contingent național.

La comandamentul central ONU, atribuții de comandă are Secretarul General al organizației care este comandantul suprem al tuturor forțelor de menținere a păcii instituite de Națiunile Unite. El este ajutat de către consilierii săi pe probleme militare din Departamentul Operațiunilor de Menținerea Păcii în cadrul căruia, din anul 1993, s-a constituit o celulă de planificare militară (o sală de operațiuni).

La nivelul întregii forțe constituite pentru o misiune de pace au atribuții de conducere militară comandantul forței, personalul din comandamentul forței subordonat nemijlocit acestuia, statul major și statul major civil.

Comandantul Forței este numit de Secretarul General, cu acordul Consiliului de Securitate al părților în dispută și guvernul țării gazdă, și răspunde în fața Secretarului General de îndeplinirea mandatului încredințat, subordonându-se direct acestuia.

Secretarul General este acela care are dreptul de a aprecia competența și eficiența cu care un comandant numit își exercită atribuțiile și de a-l destitui din funcție atunci când nu mai corespunde exigențelor acestuia.

Comandanții de forțe sunt selecționați din țările care contribuie la constituirea misiunilor.

Comandantului Forței i se subordonează întreg personalul din comandamentul acesteia și din contingentele naționale. El stabilește structura ierarhică a forței și are dreptul de a-și delega atribuțiile.

Comandamentul Forței reprezintă organul de conducere al tuturor activităților ce se desfășoară în cadrul operațiunii și este compus din personalul subordonat direct comandantului, statul major militar și statul major civil.

Decizia privind calitatea și cantitatea personalului se ia cu prilejul încheierii acordurilor de constituire a forței, neexistând un standard obligatoriu de organizare a acesteia, diferențele existente între diferitele forțe reflectând anumite necesități locale. Înființarea comandamentelor și respectarea funcțiilor din statul de organizare se realizează de către Consilierul Militar al Secretarului General împreună cu Biroul Subsecretarului General.

Personalul din comandament, subordonat direct comandantului, deține atribuții de consiliere pe diferite probleme politice și este controlat prin intermediul adjunctului comandantului.

De obicei, în afara șefului statului major, se subordonează direct comandantului:

- adjunctul acestuia;
- consilierul politic superior;
- consilierul juridic;
- purtătorul de cuvânt însărcinat cu informațiile politice;
- însărcinatul cu informații publice cu caracter militar;
- ofițerii de legătură ai forței cu părțile în dispută.

Statul major militar este compartimentul de bază prin care comandantul realizează conducerea forțelor subordonate, constituind centrul unde se elaborează, în mod unitar, măsurile militare privind pregătirea și desfășurarea operațiunii.

În compunerea lui intră:

- Șeful de Stat Major;
- Adjunctul Șefului de Stat Major care asigură controlul ofițerului însărcinat cu informațiile publice cu caracter militar și a ofițerilor de legătură ai forței cu părțile în dispută;
- Biroul operații;
- Serviciul logistic care se ocupă de problemele de personal;
- Sectorul probleme economice și ajutoare umanitare.

Statul major civil reprezintă componenta civilă a misiunii, iar principalele sale atribuții se referă la:

- finanțe;
- deplasarea contingentelor naționale suplimentare și a unităților logistice în zona de operații;
- încheierea contractelor de procurare a produselor necesare forței și angajarea populației civile pentru îndeplinirea unor activități în folosul forței;
- asigurarea legăturilor forței cu sediul ONU și cu toate părțile interesate;
- rezolvarea reclamațiilor;
- întreținerea cartierului general al forței.

La nivelul contingentelor naționale au atribuții de conducere comandanții unităților și formațiunilor respective. Un contingent național cuprinde întreaga participare a unei țări la operațiunea respectivă.

Deoarece contingentele naționale sunt subdiviziuni ale forței, ele se subordonează direct și nemijlocit Comandantului Forței, potrivit principiului militar universal conform căruia comandanții se succed pe nivele ierarhice, răspunzând de disciplina subunităților aflate sub autoritatea lor și asumându-și adesea anumite responsabilități și competențe penale referitoare la subordonații lor. Comandantul Forței este investit cu autoritate deplină de comandă, din punct de vedere operativ, asupra contingentelor naționale, cu excepția deciziilor administrative și disciplinare.

Conducerea operativă de către comandantul forței a unui contingent național reprezintă doar o parte a actului de comandă, fiind temporară și numai pentru misiunea respectivă.

Potrivit principiului unității de comandă care se aplică în cazul forțelor multinaționale, un contingent național, fiind o parte componentă a forței, nu poate primi instrucțiuni și ordine decât pe cale ierarhică, de la Comandantul Forței, și nici propriul guvern nu poate încălca acest principiu. În ceea ce privește autoritatea administrativă și jurisdicția penală, comandantul unui contingent național se subordonează total autorităților naționale. Comandanții contingentelor naționale sunt responsabili de ordinea și disciplina din unitățile lor și au atribuții precise pe această linie prevăzute în acordul de participare încheiat de Statul lor cu ONU. Ei sunt numiți

de guvernele lor cu acordul ONU și pot îndeplini funcții de comandă în cadrul unor unități sau în statul major al forței. De asemenea, retragerea lor din funcție sau destituirea pe motive de incompetență se face din inițiativa autorităților naționale. Totuși, în anumite cazuri, și ONU poate cere retragerea unui comandant de contingent național.

Comandantul Forței nu este investit cu competențe disciplinare, chiar dacă întreg personalul misiunii îi este subordonat; acest mod de reglementare a ordinii disciplinare în interiorul forței își are sursa în suveranitatea statală asupra contingentului național care include dreptul autorităților naționale de a reglementa relațiile lor cu proprii cetățeni.

Singura posibilitate pe care Comandantul Forței o are pentru a interveni în sancționarea unui militar din compunerea forței este de a coopera cu superiorii naționali ai acestuia.

Cu aprobarea ONU, în anumite cazuri extreme, se poate cere guvernului de care aparține contingentul, rechemarea militarilor respectivi sau chiar a întregului contingent; când se constată încălcarea regulilor de drept internațional aplicabil în conflictele armate.

Comandantul contingentului național asigură, prin competențele sale, și respectarea regulilor internaționale de disciplină în interiorul forței prevăzute în documentele de funcționare a acestuia. În caz de contradicție între regulile disciplinare interne și cele internaționale trebuie să se aplice cele internaționale.

Un comandant de unitate trebuie să se asigure că ordinele pe care le primește sunt investite cu autoritatea Comandantului Forței și, prin aceasta, cu aprobarea Secretarului General al ONU. Singura derogare de la acest principiu se poate înregistra într-o forță de pace care nu aparține de ONU, atunci când contingentele naționale sunt puse sub comanda directă a propriilor guverne sau a ambasadurilor lor în statul gazdă; în astfel de cazuri, Ministerul Apărării Naționale va emite o directivă operativă către comandantul contingentului respectiv.

În operațiunile desfășurate sub egida O.S.C.E., conducerea unitară a forței se realizează prin intermediul Șefului misiunii care este desemnat după consultări corespunzătoare cu Președintele în exercițiu. Șeful misiunii va exercita comanda operațională în zona misiunii consultând și urmând directivele grupului *ad-hoc*; el va fi responsabil în fața Președintelui în exercițiu care este considerat comandantul suprem al tuturor forțelor O.S.C.E.

În concepția NATO, unitatea de comandă a forțelor militare este considerată ca esențială. Structura de comandă a operațiunii trebuie să ia în considerare specificitatea fiecărei misiuni și modalitățile de care se dispune pentru a fi dusă la îndeplinire de către ONU sau O.S.C.E. ori de către statele participante respectându-se cerința eficiență, o operațiune de menținere a păcii la care ea participă trebuie să asigure o concordanță deplină între toate aspectele misiunii- politic, civil, administrativ, juridic, umanitar și militar.

1.1. Recrutarea personalului

În domeniul recrutării personalului care va participa la acțiunile militare de păstrare a păcii regula generală este aceea a consimțământului guvernelor interesate care decurge din principiul fundamental al suveranității și independenței statelor în relațiile lor internaționale și presupune ca selecția viitoarelor căști albastre să se facă pe baza unor norme internaționale acceptate de către statele și de persoanele care vor participa la misiunile de pace.

Recrutarea se realizează pe baza voluntariatului participării și a unor condiții de recrutare înscrise în acordurile internaționale încheiate cu prilejul inițierii operațiunii. Reprezentanții țărilor participante la încheierea acestor acorduri cu ONU trebuie să fie pregătiți pentru a nu accepta orice condiții care ar putea angaja țara respectivă într-un mod dezavantajos. O dată acceptate, condițiile nu mai pot fi modificate decât cu mare dificultate.

Până în prezent nu există un sistem general pe deplin conturat care să stabilească precis modalitățile concrete de recrutare, limitele de vârstă pe categorii de personal, apartenența la diferite arme și specialități, calitățile fizice și intelectuale, nivelul de cultură, etc. S-au format însă criterii speciale, pe categorii de personal sau pe domenii de selecționare.

S-au concretizat, de asemenea și anumite criterii fixe pentru testele de recrutare medicale, fizice și psihice, potrivit standardelor ONU. Examinarea va avea în vedere faptul că persoana respectivă va fi supusă la condiții de muncă mai grele decât serviciul normal din timp de pace.

Standardele medicale ONU pentru operațiunile de menținere a păcii nu împiedică însă contingentele naționale de a-și stabili propriile standarde medicale la un nivel de calificare mai înalt.

În recrutarea personalului poate fi avută în vedere și necesitatea stăpânirii nu numai a limbii engleze, ci și a expresiilor uzuale în limba țării gazdă, criteriul impus de nevoia îndeplinirii unor misiuni de conciliere și anchetă, uneori chiar la nivelul subunităților mai mici.

În condițiile în care parteneriatul pentru pace presupune suportarea în întregime a cheltuielilor de către țările participante, pot fi stabilite și anumite criterii sociale, cum ar fi: starea civilă, starea socială, starea sănătății membrilor de familie apropiați, etc. deoarece astfel de criterii ar putea influența includerea în forța de pace. Forțele armate din România participă la misiuni internaționale conform prevederilor constituționale și ale Legii nr.42/2004.

1.2. Instruirea personalului

Instruirea personalului reprezintă o condiție importantă în realizarea eficienței forțelor de menținere a păcii. Modalitatea de instruire depinde de timpul avut la dispoziție de la primirea misiunii până la „gata de luptă”.

O dată dislocat în zonă, un contingent național își poate roti unitățile la îndeplinirea misiunilor astfel încât să se dispună de timpul necesar pentru învățarea temeinică a procedurilor specifice de desfășurare a operațiunii.

Se recomandă ca pentru personalul din toate armele programul de instruire să cuprindă următoarele probleme:

- observarea și raportarea datelor observării;
- transmisiuni;
- protecția personalului, demnitarilor, convoaielor, instalațiilor și pozițiilor împotriva acțiunilor teroriste;
- drept internațional aplicabil în conflictele armate;
- îndatoririle serviciului de pază;
- topografie, citirea hărților;
- cunoașterea armamentului și muniției;
- mijloace și metode de cercetare radioelectronică;
- procedee de culegere de informații;
- psihologie socială și relații cu publicul pentru a se câștiga simpatia și încrederea populației din zonă;
- pregătirea fizică;
- securitatea personalului, informațiilor și clădirilor.

Instruirea diferitelor specialități militare va cuprinde tematica specifică fiecărei arme.

Imediat după instalarea în zona de operațiuni, militarii vor fi instruiți rapid asupra următoarelor probleme concrete ale misiunii primite:

- mandatul primit și acordul privind statutul forțelor (S.O.F.A.) ca și eventualele modificări ulterioare ale acestora ce influențează drepturile, privilegiile și îndatoririle căștilor albastre ori modul de funcționare a forței;
- observarea și raportarea; actualizarea cunoașterii armamentului, echipamentelor, autovehiculelor și avioanelor, în special a celor nou achiziționate sau modificate de către părțile în dispută;
- procedee de mediere și acordarea de bune oficii; procedee de patrulare;
- planurile de securitate și alarmare a forței;
- cunoașterea planurilor de acțiune în situații speciale de atacuri teroriste, accidente aviatice, dezastre naturale;
- modul de acțiune în caz de rătăcire sau dispariție;
- exerciții privind participarea contingentului la constituirea rezervei forței și antrenarea pentru integrarea în această rezervă.

Instruirea forțelor de menținere a păcii trebuie să aibă ca obiective formarea și dezvoltarea la întreg personalul a unor atitudini, aptitudini, cunoștințe, deprinderi și calități, cum ar fi: imparțialitate, tact, răbdare, profesionalism, disciplină, adaptabilitate, vigilență, bun simț.

Departamentul de menținere a păcii al ONU recomandă țărilor care acceptă să participe la operațiuni de pace să aibă în atenție următoarele aspecte principale privind recrutarea și instruirea:

- selecționarea celor mai bune efective, cu starea sănătății perfectă, disciplinate, cu un înalt nivel de cultură și civilizație;

- cunoașterea în condiții foarte bune a situației politico-militare din țară și zona de desfășurare;
- explicarea cu rigurozitate a mandatului și misiunilor ce le vor avea de îndeplinit;
- întreg personalul trebuie să se străduiască să demonstreze o imparțialitate ireproșabilă față de părțile în conflict, abținându-se de la orice acțiuni care ar dezavantaja pe unul dintre beligeranți;
- ofițerii și subofițerii, gradații și soldații trebuie să fie oameni inteligenți, cu spirit de orientare și tact, flexibili, să se adapteze la situații neprevăzute, capabili să convingă și să negocieze în condiții dificile cu populația și autoritățile statului-gazdă, cu părțile în conflict;
- prin întreaga lor ținută și mod de acțiune, căștile albastre trebuie să prezinte imaginea unor „mesageri ai păcii”, să fie cinstiți, abținându-se de la orice act ce ar dăuna ONU sau propriului stat;
- instruirea trebuie să-i învețe pe participanții la misiunile de pace că disciplina este la fel de necesară ca în război, iar încălcarea ei va duce la îndepărtarea din unitate și la sancțiuni severe.

Esențial în domeniul instruirii militarilor pentru participarea la misiunile de pace este înțelegerea profundă a faptului că trebuie să te antrenezi pentru a înfrunta o situație fără adversar, mediind conflictul dintre alte două părți aflate în dispută.

Deosebit de important în instruirea căștilor albastre este asigurarea, încă din timpul pregătirii naționale, a problemelor de interoperabilitate și compatibilitate cu celelalte națiuni participante la misiune, cunoașterea normelor de drept umanitar aplicabile și situațiile de crize (conflicte) internaționale.

ROLUL CURȚII PENALE INTERNAȚIONALE ÎN REPRIMAREA CRIMELOR DE RĂZBOI ȘI A CRIMELOR ÎMPOTRIVA UMANITĂȚII

Corina VÎLCEA*

The constitution of the International Court of Penal Law has as an objective to consolidate the international cooperation regarding the prosecution and effective punishment of crimes against the international community. But its jurisdiction will only operate in case of the severe crimes, which have an influence at a global level. The jurisdiction of the International Court of Penal Law will be complementary to national or international systems of penal law, and it is applied only when these systems are inefficient, uncooperative or blocked.

Reprimarea penală a violărilor Drepturilor Internațional Umanitar este definită ca un ansamblu al regulilor juridice recunoscute în relațiile internaționale și are ca scop protejarea ordinii sociale internaționale prin urmărirea, judecarea și condamnarea persoanelor vinovate de crime împotriva umanității sau crime de război.

Principiul represiunii universale consacră o derogare de la teritorialitatea legii penale interne.

Un principiu specific Dreptului Internațional Umanitar îl reprezintă imprescriptibilitatea crimelor, contra umanității și a crimelor de război, conform prevederilor Convenției Națiunilor Unite din 1968.

Principiul legitimei apărări se constituie într-o cauză exoneratoare de răspundere penală în situațiile când pentru salvarea unui interes legitim, personal sau public, se iau măsuri de apărare împotriva faptelor internaționale ilicite ale unui stat sau ale unei persoane; evident că măsurile de legitimă apărare trebuie să fie proporționale cu gravitatea pericolului. Un alt principiu al Dreptului Internațional Penal este acela conform căruia ordinul ierarhic nu înlătură răspunderea penală, el fiind consacrat în statutele tribunalelor internaționale penale, în legislațiile naționale ale statelor.

Răspunderea internațională penală își are fundamentul în încălcarea normelor imperative ale dreptului internațional, prin fapte ilicite de o deosebită pericolozitate pentru comunitatea internațională, atât în timp de pace, cât și în timp de război.

Convențiile internaționale nu fac precizări decât asupra infracțiunilor grave indicându-le în mod expres, recomandând statelor să stabilească singure pedepsele pentru aceste infracțiuni, instanțelor competente a le judeca, precum și clarificarea altor fapte contrare dreptului internațional ca fiind infracțiuni sau delict.

Infracțiunile la dreptul internațional aplicabil în conflictele armate sunt clasificate, de către convențiile internaționale care le definesc, în “*infracțiuni grave*” și “*alte infracțiuni*”.

---

* Magistrat asistent

Infracțiunile grave sunt încălcările grave comise de către o parte beligerantă la adresa persoanelor și bunurilor aflate sub protecția convențiilor internaționale (art. 50 din Convenția I de la Geneva din 1949, art. 51 din Convenția a II-a, art. 130 din Convenția a III-a, art. 147 din Convenția a IV-a, art. 11 și 85 din Protocolul adițional I din 1977).

Infrațiunile grave la instrumentele internaționale de dreptul conflictelor armate sunt considerate crime de război și se pedepsesc penal.

Convențiile de la Geneva din 1949 declară ca fiind astfel de infracțiuni grave următoarele fapte comise împotriva răniților, bolnavilor și naufragiaților, prizonierilor de război, populației civile sau împotriva persoanelor și bunurilor aflate sub protecție specială:

- omuciderea internațională;
- tratarea sau tratamentele inumane, inclusiv experimentele biologice;
- faptul de a cauza în mod intenționat mari suferințe sau de a aduce grave atingeri integrității fizice sau sănătății;
- faptul de a fi lipsit (combatantul) de dreptul său de a fi judecat în mod legal și imparțial;
- deportarea sau transferul ilegal;
- detențiunea ilegală;
- luarea de ostatici;
- distrugerea și însușirea de bunuri, nejustificate de necesitățile militare, și desfășurate pe scară mare în mod arbitrar.

La acestea, **Protocolul Adițional I din 1977** adaugă:

- actele și omisiunile nejustificate prin care se compromite sănătatea și integritatea fizică sau mentală a persoanelor aflate în puterea părții adverse sau internate, deținute sau private de libertate ca urmare a conflictului armat;
- lansarea unui atac fără discriminare, afectând populația civilă sau bunuri cu caracter civil;
- lansarea unui atac împotriva lucrărilor sau instalațiilor conținând forțe periculoase;
- atacarea localităților neapărate și a zonelor demilitarizate;
- atacarea unei persoane, cunoscând că este scoasă din luptă;
- utilizarea cu perfidie a semnelor distinctive al Crucii Roșii sau a altor semne protectoare recunoscute de convențiile internaționale;
- transferarea de către puterea ocupată a unei părți a populației sale civile în teritoriul pe care îl ocupă sau deportarea ori transferarea în interiorul sau în afara teritoriului ocupat a totalității sau a unei părți a populației acestui teritoriu;
- orice întârziere nejustificată în repatrierea prizonierilor de război sau a civililor;
- practicile de apartheid și celelalte practici inumane și degradante bazate pe discriminarea rasială care dau loc unor ofense grave la adresa demnității personale;
- faptul de a îndrepta atacuri împotriva patrimoniului cultural sau spiritual al poporului.

Alte infracțiuni, la instrumentele internaționale, sunt actele contrare dispozițiilor acestora și care nu sunt crime de război. Ele pot fi infracțiuni sau abateri disciplinare și se sancționează penal sau disciplinar.

În unele instrumente de drept internațional ale legilor și obiceiurilor războiului, sunt date ca exemple de “*alte infracțiuni*” următoarele acte:

- folosirea armelor și metodelor de război interzise;
- mutilarea de cadavre;
- abuzuri de drapel parlamentar;
- distrugerea nejustificată de bunuri culturale;
- jaful;
- obligarea prizonierilor sau civililor inamici de a efectua lucrări de natură militară care le-ar pune viața în pericol;
- refuzul de a cruța supraviețuitorii.

Faptul că aproape toate statele sunt părți la Convențiile de la Geneva din 1949 și la Protocoalele lor Adicionale din 1977 face ca obligația reprimării pe plan național a infracțiunilor la Dreptul Internațional Umanitar să aibă un caracter general. Totuși, maniera în care statele au realizat în practică această obligație este extrem de diversificată.

Regulile generale prevăzute în convențiile internaționale pentru reprimarea infracțiunilor la normele Dreptului Internațional Umanitar impun statelor luarea unor **măsuri pe plan național**: să emită ordine și instrucțiuni pentru asigurarea respectării Convențiilor ratificate; stabilirea măsurilor legislative necesare sancționării penale a persoanelor care au comis sau au dat ordin să se comită oricare dintre infracțiunile grave; să urmărească persoanele bănuite de a fi comis sau de a fi ordonat să se comită oricare dintre infracțiunile grave și deferirea lor propriilor tribunale (indiferent de naționalitatea acestor persoane); să nu se exonereze și nici să exonereze un alt stat de răspunderea pentru comiterea infracțiunilor grave; să faciliteze deschiderea unor anchete la cererea unei părți la conflict cu privire la orice pretinsă violare a convențiilor, iar dacă nu se realizează un acord cu privire la procedura anchetei să se înțeleagă cu partea interesată asupra alegerii unui arbitru care va hotărî asupra procedurii de urmat; să asigure inculpaților beneficiile garanțiilor de procedură și de liberă apărare.

Legea 159 (M.Of. 283/31 iulie 1998) privind cooperarea autorităților române cu Tribunalul Internațional pentru urmărirea persoanelor presupuse a fi responsabile de grave violări ale dreptului internațional umanitar, comise pe teritoriul fostei Iugoslavii începând cu anul 1991, face următoarele referiri: procedura de cooperare se declanșează la cererea Tribunalului Internațional de la Haga; Ministerul Justiției este autoritatea centrală competentă să primească cererea și s-o verifice sub aspectul regularității formale și să o transmită neîntârziat spre rezolvare organelor judiciare competente; Parchetul de pe lângă Curtea Supremă de Justiție și Ministerul de Interne vor furniza Ministerului Justiției datele pe care le dețin și care prezintă relevanță pentru soluționarea cererilor primite de la Tribunalul Internațional; cauzele care au ca obiect infracțiuni ce intră în competența Tribunalului Internațional aflate în curs de urmărire penală sau de judecată în România, vor fi trimise Tribunalului Internațional,

conform art. 9 alineat 2 din statutul acestuia, care prevede prioritatea de jurisdicție în favoarea sa; dacă mandatul de arestare emis de Tribunalul Internațional sau de procurorul său poate fi pus în executare, Ministerul Justiției va comunica Tribunalului Internațional impedimentele care au determinat neexecutarea mandatului; predarea persoanei arestate se va face fără a se recurge la procedura extrădării; organele judiciare române au obligația de a soluționa și alte cereri ale Tribunalului Internațional având ca obiect identificarea unor persoane care pot fi martori sau experți în cauzele aflate pe rolul acestuia.

Conferința Diplomatică a Plenipotențialilor de la Roma în iunie 1998 a adoptat Tratatul privind crearea Curții Penale Internaționale.

Constituirea Curții Penale Internaționale are ca scop consolidarea cooperării internaționale pentru urmărirea și pedepsirea efectivă a crimelor ce ating comunitatea internațională. Dar jurisdicția sa se va exercita numai în legătură cu cele mai grave crime, care afectează la nivel global. Jurisdicția Curții Penale Internaționale va fi complementară sistemelor naționale sau internaționale de justiție penală, exercitându-se doar în cazul în care se constată că ele sunt ineficiente, inexistente, necooperante sau blocate.

Competența Curții Permanente Internaționale se exercită asupra unor categorii de crime: genocidul, crimele împotriva umanității comise în timp de pace și de război, crimele de război, agresiunea (care urmează să primească o definiție corespunzătoare în Tratat).

Este pentru prima dată după constituirea Tribunalului Militar la Nürnberg și Tokyo când se realizează o codificare, în cadrul unui tratat multilateral, a crimelor împotriva umanității, incluzând crima de apartheid, exterminarea, atacurile directe asupra populației civile, sclavia, deportarea și transferul forțat de populații, tortura, prostituția forțată, dispoziția de persoane ș.a.

Între Curtea Penală Internațională și Tribunalul Internațional de la Haga există unele diferențe: în timp ce Curtea va deține autoritatea de a judeca crime comise oriunde în lume, Tribunalul Internațional de la Haga are în competența sa doar evenimentele din Ruanda și fosta Iugoslavie. Dacă Tribunalul este o creație a Consiliului de Securitate al ONU, Curtea Penală Internațională este un tratat multilateral care consacră în dreptul internațional convergența dintre principalele sisteme de drept penal, cel de sorginte latino-franco-germană și cel de sorginte latino-anglo-saxonă (civil law și common law).

Spre deosebire de Tribunalul Penal Internațional de la Haga, Curtea Permanentă Internațională va fi independentă față de Consiliul de Securitate al ONU, unde un număr redus de țări iau decizii pentru tribunal.

Dacă unele state au preluat în legislația națională clasificarea infracțiunilor grave prevăzută în instrumentele internaționale, altele au adoptat un sistem propriu de clasificare.

În actualul Cod penal român sunt prevăzute o serie de infracțiuni grave la convențiile internaționale, în Titlul al X-lea intitulat "*Infracțiuni contra capacității de apărare a României*", și anume: jefuirea celor căzuți pe câmpul de luptă (art. 350); folosirea fără drept a emblemei Crucii Roșii pe timpul operațiilor militare (art. 351),

iar în Titlul al XI-lea intitulat “*Infrațiuni contra păcii și omenirii*”, următoarele categorii de infrațiuni: genocidul (art. 357); tratamente neomenoase la adresa persoanelor protejate și căzute în puterea adversarului (art. 358); distrugerea unor obiective sanitare și însușirea unor bunuri sanitare, nejustificate de necesitățile militare (art. 359); distrugerea, însușirea sau jefuirea unor valori culturale (art. 360).

În Codul penal român, art. 121 se dispune că **perscripția** nu înlătură executarea pedepselor principale pronunțate pentru infrațiunile contra păcii și omenirii.

Reprimarea infrațiunilor prevăzute de instrumentele internaționale se face prin intermediul legislației naționale și când sunt comise de militarii care fac parte din trupele ONU de menținere sau impunere a păcii.

Funcționarea eficace a sistemului de reprimare a crimelor de război este direct legată de reprimarea în cadrul dreptului intern, de aplicarea regulii competenței universale a tribunalelor naționale în această materie, condiție indispensabilă pentru eliminarea reală a impunității criminalilor de război; această regulă trebuie integrată în dreptul intern așa cum rezultă ea din dreptul internațional, prin recunoașterea competenței acestor tribunale de a judeca orice crimă de război, fără restricții în ceea ce privește locul comiterii ei sau naționalitatea autorului.

În sistemul de reprimare internațională a infrațiunilor la Dreptul Internațional Umanitar statele pot utiliza dispozițiile convențiilor umanitare referitoare la cooperarea judiciară în materie penală.

În articolul 91, Protocolul Adițional I din 1977, se arată că partea la conflict va răspunde pentru toate actele comise de persoanele aparținând forțelor sale armate și va fi obligată la despăgubiri în caz de violare a convențiilor internaționale.

Articolele 88 și 89 din același instrument juridic prevăd: “*statele își vor acorda cea mai largă întrajutorare posibilă în orice procedură referitoare la infrațiunile grave la instrumentele internaționale; ele vor coopera în materie de extrădare; statele se vor angaja să acționeze în conformitate cu Carta Națiunilor Unite*”.

Crimele internaționale sunt definite ca fiind faptul ilicit din punct de vedere internațional, care rezultă din violarea unei obligații internaționale atât de esențială pentru salvagardarea intereselor fundamentale ale societății internaționale, încât ea este considerată de societate în ansamblul ei ca o crimă. Rezultă că răspunderea pentru această categorie de fapte ilicite vizează ocrotirea unor valori universal acceptate de societatea internațională, precum pacea și securitatea internațională, dreptul popoarelor la autodeterminare, protecția ființei umane în timp de pace și în timp de conflict armat, mediul natural. În cazul săvârșirii acestor fapte internaționale ilicite, raportul juridic de răspundere se naște între statul autor al crimei internaționale și toate celelalte state (obligație de răspundere *erga omnes*).

Delictele internaționale reprezintă fapte internaționale ilicite mai puțin grave decât crimele internaționale, iar raportul juridic de răspundere se naște între statul autor și statul victimă (statele victime).

Faptele ilicite din punct de vedere al dreptului internațional (crimele și delicturile internaționale) reprezintă violări ale obligațiilor statelor. După natura lor, obligațiile internaționale ale statelor pot fi obligații de comportament (de a avea un anumit

comportament), obligații de rezultat (să asigure obținerea unui anumit rezultat) și obligații de eveniment (să prevină producerea unor evenimente). După momentul în care sunt violate, obligațiile internaționale se clasifică în fapte internaționale ilicite cu durată în timp (fapte continue, compuse sau complexe) și fapte ilicite internaționale fără durată de timp. Determinarea timpului obligației este importantă pentru individualizarea autorului și normalizarea relațiilor dintre state.

În general, faptele ilicite care declanșează răspunderea internațională a statelor pot fi grupate în trei categorii:

- fapte ilicite de drept comun, comise în timp de pace de particulari sau de împuterniciți ai statului sau ai guvernului său;
- fapte ilicite comise în timpul dezordinii sociale interne (tulburări interne, insurecții);
- fapte ilicite comise în timp de război;

Prin urmare, statele răspund de pentru actele lor – acte de stat – și pentru actele particularilor, dacă sunt ilicite din punct de vedere al dreptului internațional. Sunt acte de stat toate actele îndeplinite de șefii statelor și membrii guvernelor lor care acționează în numele statului, precum și toate actele funcționarilor de stat care sunt ordonate sau autorizate de stat. Dar și atunci când statele exercită competențele lor în plan intern pot săvârși acte ilicite din punct de vedere internațional, fie adoptând decizii contrare obligațiilor internaționale asumate prin tratatele internaționale, fie prin neadoptarea deciziilor interne corespunzătoare obligațiilor internaționale. Statele răspund pentru actele ilicite prin care au produs prejudicii altui stat, cetățenilor sau bunurilor acestuia, indiferent de autoritatea care le-a cauzat, pentru neexecutarea unor obligații contractuale, precum și când cauzează pagube altui stat prin luarea unor măsuri de prevenire a unor tulburări interne.

Statele răspund și pentru faptele resortisanților săi, persoane particulare, când nu au luat măsurile necesare pentru a împiedica producerea lor.

Cât privește dreptul internațional umanitar, răspunderea internațională a statului este angajată de fapta sa ilicită, care constituie, ca fundament al răspunderii, o încălcare a obligațiilor internaționale pe care statul și le-a asumat.

Răspunderea materială a statelor este o formă a răspunderii internaționale prin care statul vinovat este obligat să repare daunele materiale provocate de el altui stat sub dublu aspect: plata despăgubirilor pentru daunele provocate (*reparatio*) și restabilirea drepturilor încălcate (*restitutio*). Reparația daunelor materiale are un caracter compensatoriu și nu unul punitiv. Principiul aplicabil este „*restitutio in integrum*”, cu precizarea că practica internațională consacră regula potrivit căreia statul vinovat va repara numai daunele directe, nu și pe cele indirecte. Ca principiu subsidiar, când restabilirea situației anterioare faptei ilicite nu este posibilă, răspunderea materială va consta în plata unor compensații pentru prejudiciile provocate (*reparatio*). Dacă prejudiciul rezultă dintr-un conflict armat, despăgubirile sunt, de regulă, stabilite prin tratatele de pace.

Statul răspunde material atât pentru acțiunile sale directe de încălcare a dreptului internațional, cât și pentru neîndeplinirea obligațiilor contractuale, ori pentru prejudiciile cauzate de un resortisant al său.

Prezența tot mai accentuată a organizațiilor internaționale guvernamentale în prezent a schimbat profund imaginea societății internaționale, cu implicații evidente și în sfera răspunderii internaționale. Recunoscându-se personalitatea juridică a organizațiilor internaționale, rezultă că acestea au drepturi și obligații în raport cu alte subiecte ale dreptului internațional public, ceea ce înseamnă că, dacă drepturile lor sunt violate, au posibilitatea să le valorifice prin intermediul instituției răspunderii internaționale. În același timp, ele însele răspund dacă nu îndeplinesc obligațiile internaționale asumate sau dacă săvârșesc fapte ilicite din punct de vedere internațional.

Dar, organizațiile internaționale au și personalitate juridică de drept intern, aflându-se sub imperiul jurisdicției unui stat. Prin urmare, organizația are o dublă personalitate juridică: de drept intern și de drept internațional.

Ca o concluzie, se poate afirma că răspunderea internațională a organizațiilor internaționale guvernamentale, precum și a celor neguvernamentale, indiferent de natura lor – politică, militară, umanitară – va opera și în situația violării dreptului umanitar, cunoscut fiind faptul că implicațiile acestora în conflictele armate au fost și sunt de mare amploare în ultimele decenii.

Dreptul Internațional Umanitar este o încercare de ordonare a unei lumi imperfecte; el va fi ineficace însă atât timp cât nu se va edifica o cultură bazată pe respectarea drepturilor omului. Iată de ce primordialitatea Dreptului Internațional Umanitar asupra forței brutale și nestăpânite reprezintă speranța supraviețuirii civilizației umane.

Hugo Grotius afirma în lucrarea sa de referință **Despre dreptul războiului și al păcii**: *„violența care se dezvăluie, mai ales în război, are în ea ceva de fiară; de aceea trebuie să căutăm cu multă grijă s-o cumișim prin omenie, pentru ca nu cumva, luând prea multă pildă de la fiare, să uităm că suntem oameni”*.

ROLUL ONU ÎN RELAȚIILE INTERNAȚIONALE ÎN CADRUL DE SECURITATE INTERNAȚIONAL

Dr. Ioana ALBU*

The international relations of the 21st century are very complex and marked by the role the international organizations are playing. Among them, UN may be the most representative, being the most important global international organization with role in maintaining peace.

The United Nations Organization and its activity involve peoples from everywhere and the main fields UN plays an obvious role are: peace, development, human rights, humanitarian assistance, disarmament, and international law.

In the actual security framework, the security institutions themselves are confronting with changes. In this regard, into UN speaks about the reform of the Security Council adopted unanimously as a necessity into the general effort of adapting UN to the new realities of the 21st century, having a very complex character, with advanced proposals about taking political decisions concerning the peace and security in the world.

This paper intends to analyse mainly the UN policy of maintaining peace into the Middle East further analysing the main objectives regarded by the United Nations Organization to keep the situation under control and to prevent any other forms of aggression.

Introducere

ONU este cea mai importantă organizație mondială cu rol de menținere a păcii. ONU a fost înființată oficial în anul 1945, an în care a fost ratificată Carta ONU de către China, Franța, Uniunea Sovietică, Marea Britanie, Statele Unite precum și de o serie de alți semnatari. Carta ONU este instrumentul constitutiv al organizației, consacrand drepturile și obligațiile statelor membre și stabilind totodată organele și procedurile ONU.

ONU implică oameni de pretutindeni. Principalele domenii în care ONU joacă un rol marcant sunt: pacea, dezvoltarea, drepturile omului, asistența umanitară, dezarmarea, dreptul internațional. În ultimul deceniu, se poate observa faptul că s-au diminuat considerabil conflictele din întreaga lume. În pofida acestui fapt, se pot observa evenimentele recente din Orientul Mijlociu, anume conflictul dintre israelieni și palestinieni.

Carta O.N.U, ca tratat internațional, obligă statele membre să rezolve eventualele diferende prin mijloace pașnice, într-o asemenea manieră încât pacea și justiția internațională să nu fie periclitate. Statele membre trebuie să se abțină de la amenințări sau uzul forței împotriva oricăror altor state, precum și să aducă orice conflict înaintea Consiliului de Securitate.

Consiliul de Securitate este organismul Națiunilor Unite având drept principală responsabilitate menținerea păcii și securității internaționale. Prin prevederile Cartei ONU statele sunt obligate să accepte și să ducă la îndeplinire deciziile Consiliului de Securitate.

---

* Conferențiar universitar, Facultatea de Științe Politice și Științele Comunicării, Universitatea din Oradea

Recomandările făcute de alte organisme ale Națiunilor Unite nu se bucură de autoritatea pe care o are Consiliul de Securitate, dar pot influența anumite situații deoarece reprezintă, în fapt, opinia comunității internaționale.

Atunci când îi este adus în atenție un diferend, Consiliul de Securitate solicită părților implicate să-l soluționeze prin mijloace pașnice. Consiliul de Securitate poate numi reprezentanți speciali sau să ceară Secretarului General să facă uz de bunele sale oficii. În unele cazuri, chiar Consiliul de Securitate preia inițiativa investigațiilor și a medierii.

În situația în care un conflict derivă în luptă armată, Consiliul încearcă stoparea lui imediată. Adesea, Consiliul a dat dispoziții de încetare a focului, folositoare în prevenirea amplificării ostilităților.

Prin Carta ONU, toți membrii Națiunilor Unite au fost de acord să accepte și să ducă la îndeplinire deciziile Consiliului de Securitate. În timp ce alte organisme ale Națiunilor Unite se limitează la a face simple recomandări guvernelor statelor, Consiliul de Securitate are puterea de a lua decizii pe care statele membre sunt obligate, conform Cartei, să le respecte.

Consiliul de Securitate este astfel organizat încât să fie capabil să funcționeze în mod continuu, cu precizarea că un reprezentant din partea fiecărui stat membru trebuie să fie prezent în permanență la sediul Națiunilor Unite.

1. Negocieri pentru reformarea Consiliului de Securitate

Într-un sens strict, Consiliul de Securitate nu este totalmente diferit de Consiliul din 1945, el s-a lărgit, de la cei 11 inițiali membri ajungând astăzi la 15, cu perspectiva unei alte lărgiri în viitorul previzibil, pentru a reflecta exigențele unui organism mai reprezentativ pentru majoritatea membrilor Națiunilor Unite. Printre membrii permanenți, locul alocat expres Republicii China este ocupat, din 1971, de Republica Populară a Chinei și locul alocat Uniunii Sovietice este ocupat din 1991 de Rusia. Câțiva noi membri permanenți pot fi adăugați dacă și atunci când reforma în cursa Consiliului va fi definitivată.

O problemă practică este reprezentată de faptul că, de-a lungul anilor, Consiliul a trecut peste obstacolele procedurale precum dublul drept de veto și peste aparenta condiție a Cartei ce prevedea ca toți membri să voteze în favoarea unei rezoluții ce urma să fie adoptată. Abținerile au fost tratate ca și cum ar fi fost „*voturi concurente*” în conformitate cu conținutul art. 27¹ din Carta ONU. Acest dispozitiv a împiedicat Consiliul să acționeze, cel puțin în anumite cazuri în timpul Războiului Rece; acesta continuă mecanismul procedural necesar funcționării Consiliului.

Cele mai serioase probleme ale Consiliului, apărute după Războiul Rece, au fost până în prezent neînsemnate. Dacă înainte ca probleme identificate puteau fi numite, mai degrabă, posibilul abuz al puterii decât o eventuală renunțare la acesta. Consiliul a invocat Capitolul VII când amenințarea păcii internaționale nu era în sine evidențiată și a omis în majoritatea cazurilor orice justificare a constatării unei asemenea amenințări. El a invocat Capitolul VII pentru a autoriza statele membre să

---

¹ Edward Newman, **The United Nations and Human Security**, Palgrave, New York, 2001, p.23.

folosească forța armată pentru păstrarea sau restabilirea păcii, fără să se bazeze pe art. 42 și pe înțelegerile potrivite din art. 43.

Pe plan cvasi-legislativ, Consiliul a constituit tribunale pentru crimele de război și în legătură cu care a emis directive pentru ca statele membre să coopereze. El a creat o comisie de compensare pentru a determina creanțele împotriva unui stat agresor. De asemenea, Consiliul a împuternicit tribunalele și Comisia să aplice norme ce nu reflectă, în mod necesar, vreo dispoziție legală internațională preexistentă².

În același timp a făcut determinări cvasi-judiciare care trec, cu mult, dincolo de cele inerente autorității sale pentru a determina amenințări ale păcii, încălcări ale acesteia și acte de agresiune. A trecut, de asemenea, cu ușurință dincolo de autoritatea sa implicită pentru a interpreta și aplica prevederi relevante ale Cartei sau pentru a interpreta propriile rezoluții. A acționat astfel, în ciuda caracterului său non-judiciar și în lipsa garanțiilor procedurale.

Procesul de menținere a păcii a fost inventat de Consiliu de puțin timp. Acesta nu are o consacrare expresă sau chiar implicită în Cartă. Cu toate acestea, a fost acceptat masiv de membrii, cel puțin în forma tradițională - observarea menținerii păcii și crearea unor zone tampon unde luptele încetaseră. Dar Consiliul a mers mult mai departe decât atât, în anumite ocazii, nu întotdeauna eficiente.

Unele inovații sunt mai discutabile din punct de vedere legal decât altele. În mod special, sunt deranjante tendințele Consiliului de a invoca Capitolul VII, fără să demonstreze în ce constă amenințarea păcii internaționale; exemplele recente de stabilire a unor norme cvasi-legale pentru situații particulare care au trecut dincolo de cerințele legii internaționale, fără vreo recunoaștere din partea Consiliului – sau cel puțin fără vreo confirmare – demonstrează acest lucru; adoptarea declarațiilor privind comportamentul statelor sau altor entități cărora le erau destinate. Amestecarea menținerii păcii tradiționale cu sancțiunile Capitolului VII este cea mai puțin vizată dintre problemele legale atunci când există o amenințare demonstrată la adresa păcii internaționale însă acest amestec s-a dovedit valabil și nu neapărat eficient.

Aceasta nu înseamnă, bineînțeles că, Consiliul trebuie să rămână așa cum s-a creat în anul 1945. Inovația, chiar cea juridică, nu trebuie să fie exclusă, fără doar și poate, dintr-un asemenea tablou. În lipsa dezvoltării noilor justificări legale pentru actele sale, Consiliul nu ar mai avea perspectiva îndeplinirii responsabilității sale primare – menținerea păcii și securității internaționale. Dacă Consiliul trebuie să aștepte semnarea acordurilor art. 43 înainte de a autoriza folosirea forței împotriva oricărei agresor, scena mondială ar fi un loc mult mai periculos decât este acum. Dacă Consiliul n-ar avea nici o autoritate să acționeze în baza art. 24 cu excepția expresă a capitolelor VI, VII, VIII și XII, el ar fi un organism chiar mai ineficient decât este. Dacă Națiunile Unite n-ar fi inițiat și apoi perfectat operațiunile de menținere a păcii, comunitatea internațională ar fi avut de suferit³.

Consiliul nu a fost singurul organ al Națiunilor Unite implicat în operațiunile de menținere a păcii, dar a jucat un rol important. Rezultatele din America Centrală și din state precum Mozambic, Namibia și poate Cambogia apar, în momentul de fata,

² Ibidem, pp.24-27.

³ Michael Doyle, **Making War and Building Peace**, Princeton 2006, p. 54.

ca fiind operațiuni de succes. Rezultatele pot părea, bineînțeles, încurcate, dar este clar că Națiunile Unite și Consiliul de Securitate, în special, au fost participanți constructivi în operațiunile de menținere a păcii și în cele de impunere ale acesteia. Sfera în cadrul căreia s-a mișcat Consiliul în primii 50 de ani, provoacă la verificarea încercărilor cu precizie. Acest lucru este la fel de important pentru domeniul juridic în aceeași măsură în care este important și pentru cel politic. Carta continuă să evolueze și alături de ea Consiliul nu în măsura satisfacerii complete a tuturor observatorilor juridici și politici, însă el evoluează inevitabil. Următorii 50 de ani vor sta mărturie pentru un Consiliu de Securitate constituit diferit de cel constituit din 1995, îndeplinind anumite funcții pe care astăzi le întrezărim sau nu le vedem deloc. Eficiența sa în menținerea păcii va depinde de o varietate de factori. Unii dintre ei sunt reprezentați de măsura în care guvernele și alți importanți actori a scenei internaționale au încredere în sensibilitatea Consiliului de Securitate față de considerațiunile esențialmente juridice relative la folosirea puterii și a autorității. Considerațiile juridice nu sunt de neschimbat; ele se extind sau se contractă în cadrul unor limite rezonabile, ele trebuie însă să canalizeze deciziile Consiliului pe o cale considerată de majoritate ca legitimă – având în vedere că membrii le acordă o considerabilă atenție.

Configurația actuală a Consiliului de Securitate este dată de Carta ONU și amendamentele aduse în anul 1963 articolelor 23 (număr de membri) și 27 (voturi), urmare a creșterii de la 11 la 15 a numărului membrilor.

Există o opinie majoritară potrivit căreia numărul de membri trebuie mărit, dar reforma nu se poate limita numai la aspectul strict numeric. Pe lângă membrii permanenți, în fiecare an se alege membrii nepermanenți pentru o perioadă de 2 ani.

România a fost membru nepermanent în 1962, 1976-1977 și 1990-1991. De asemenea, începând cu **1 ianuarie 2004**, România se bucură din nou de a fi membru nepermanent în Consiliul de Securitate.

Reforma Consiliului de Securitate, adoptată unanim ca o necesitate în cadrul efortului general de adoptare a ONU la noile realități ale secolului XXI, are un caracter deosebit de complex, avându-se în vedere că propunerile avansate ar urma să schimbe conceptul original care a stat la baza Cartei ONU și anume acordarea unui statut special celor cinci mari puteri învingătoare în cel de-al doilea război mondial în ceea ce privește luarea deciziilor politice referitoare la pacea și securitatea în lume.

La data de 21 august 2000, printr-o scrisoare adresată președintelui Adunării Generale a ONU și președintelui Consiliului de Securitate, Secretarul General ONU, Kofi Annan, a lansat un program ambițios de reformă a sistemului operațiunilor de menținere a păcii⁴.

Programul a avut la bază raportul întocmit de experți, condus de fostul ministru de externe algerian, Lakhdar Brahimi.

Raportul Brahimi a prefigurat un program complex de reformă, menit să transforme operațiunile de menținere a păcii dintr-o activitate cu caracter provizoriu, desfășurată la limita minimă a resurselor și cu o organizare precară, într-o funcție

---

⁴ <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/204/32/PDF/NO920432.PDF?OpenElement>

principală a ONU, îndeplinită în condiții de coerență organizatorică și eficientă. Este avută în vedere instituționalizarea unor proceduri complexe cu caracter preventiv și de asistență a statelor implicate în conflict pentru a trece de la starea conflictuală la pace, cuprinzând:

- prevenirea crizelor;
- operațiunile de menținere a păcii;
- operațiunile de consolidare a păcii.

Aplicarea programului este dependentă de două elemente principale: voința politică a statelor membre ONU de a promova schimbarea și disponibilitatea lor de a aloca resursele necesare pentru transformarea sistemului operațiunilor de menținere a păcii.

Opinia generală este că există voința politică din partea multor state de a sprijini transformarea sistemului.

2. Rolul ONU în menținerea păcii în Orientul Mijlociu - studiu de caz: Israel

Câteva repere istorice ale conflictului israeliano-palestinian

De la proclamarea independenței în 1948, statul Israel s-a confruntat cu acțiuni violente născute în principal din rădăcini religioase și politice. După câțiva ani de tensiuni minore dintre israelieni și palestinieni, la data de 1 iunie 1967, a izbucnit un război, considerat a fi al treilea conflict armat arabo-israelian din anul 1948. Războiul a început cu incidentele sângeroase petrecute la granița dintre Israel și Siria și a luat amploare printr-un atac al Egiptului de către trupele israeliene. Israelul a ocupat Ierusalimul, regiunea Cisiordania și înălțimile Golan. În același an (1967), ONU a intervenit în vederea stopării violenței. Siria, Iordanul și Egiptul au decis să pună capăt războiului, dar Israelul nu a dorit acest lucru. Israelul dorea negocieri separate cu țările arabe. Iordanul a suferit distrugerii de proporții după conflicte și a cerut Israelului retragerea trupelor de pe teritoriul lor, precum și de pe teritoriul Ierusalimului. Un reprezentant oficial din partea ONU, Gunnar Jarring a trimis un memorandum Israelului și Egiptului, în care Israelului i se cerea retragerea armatei până la vechea graniță cu Palestina, iar Egiptului i s-a cerut semnarea unui acord de menținere a păcii cu Israelul. Toate discuțiile au eșuat; după câțiva ani, în octombrie 1973, alte conflicte violente au zguduit aceste țări. După acest ultim conflict armat, era foarte clar că această criză trebuia să se sfârșească cumva. Și punctul de pornire a constat în începerea negocierilor în acest sens. După două luni țările implicate în conflict au început negocierile. Israelul și SUA au refuzat să discute cu Organizația pentru Eliberarea Palestinei, datorită faptului că aceasta emitea pretenții foarte mari Israelului.

Evenimentele din 1967 au reprezentat un nou stadiu în evoluția situației din Orientul Mijlociu. După război, Israelul a ocupat partea arabă a Palestinei și peste jumătate de milion de oameni au fost nevoiți să-și părăsească locuințele. Organizația Națiunilor Unite și-a adus o contribuție importantă în aducerea situației din Orientul Mijlociu la normalitate. În noiembrie 1967, Consiliul de Securitate al ONU a adoptat Rezoluția Nr. 242, care stipula interzicerea țărilor de a ocupa teritoriul altor țări după

un război, subliniind nevoia de a menține pacea și securitatea în regiunile afectate de război. Aceasta avea să acorde fiecărui stat libertatea de a trăi în pace și siguranță și statele s-au angajat să respecte prevederea articolului 2 al Cartei ONU.

După 1974, Israelul a ignorat angajamentul de semnare a acordurilor de menținere a păcii cu Palestina, afirmând că nu va admite să se autoproclame o țară ex-beligerantă. Teoria Israelului asupra teritoriului palestinian a constat în faptul că pe acel teritoriu nu puteau coexista două țări diferite: Israelul și alt stat Iordan/Palestinian. După 1974, israelienii au considerat posibilitatea de a admite ideea unei singure țări - Palestina - , care să poată fi constituită în Iordan.

SUA a acordat și acordă un însemnat sprijin umanitar poporului israelian, chiar dacă statul Israel a început războiul, și chiar dacă acesta din urmă se face vinovat de încălcarea drepturilor omului, Israelul a fost „grațiat” pentru pagubele produse țărilor învecinate. Nu se mai află alt caz în istorie în privința unei astfel de decizii față de o țară care începe un război de cucerire.

Negocierile dintre Israel și Palestina au continuat până după anii 1990. După ajungerea la un acord cu Organizația pentru Eliberarea Palestinei și transferul Fâșiei Gaza și al orașului Jericho către Autoritatea Națională Palestiniană, Israelul își retrage trupele din aceste zone în anul 1994. Un alt acord semnat în 1995 se referă la retragerea armatei israeliene din orașele palestinieni aflate pe țărmul de vest și se stabilește data alegerilor pentru președintele Organizației pentru Eliberare a Palestinei. Chiar și după această perioadă, regiunea Orientului Mijlociu este bine cunoscută ca zonă lipsită de securitate datorită numeroaselor atacuri sinucigașe.

Rolul Organizației Națiunilor Unite în menținerea păcii și securității în Israel

În decembrie 2008, întreaga lume a fost martora unui alt eveniment de temut. Armata israeliană a atacat populația palestiniană aflată în Fâșia Gaza. Este incredibil faptul că armata israeliană a atacat civili ieșiți în stradă pentru a protesta împotriva acestui atac. În acest conflict, zi cu zi, copii și oameni nevinovați mor sau sunt răniți.

Jurnaliștii americani sunt de părere că evenimentele recente au o cauză politică internă. Aderența la partidele de coaliție la guvernare au scăzut în sondajele Gallup. Partidele luptă unele împotriva celorlalte pentru proclamarea extremismului și a curentului anti-palestinian. Aceiași jurnaliști americani susțin că este în mod cert un război politic și nu unul anti-terorist, așa cum au declarat israelienii. Israelul ar dori să decline influența grupării Hamas în Fâșia Gaza și să separe poporul palestinian din Gaza de poporul palestinian din Cisiordan. Ei doresc atașarea Fâșiei Gaza Egiptului, iar Cisiordanul de Regatul Iordanului. Aceste acțiuni ar împiedica în mod cert crearea unui stat independent palestinian.

Patru entități au format un cvartet în vederea stabilizării situației din Orientul Mijlociu: *SUA, Uniunea Europeană, ONU și Federația Rusă*. Această entitate s-a întrunit la Washington în decembrie 2008, unde s-a discutat extinderea Convenției de la Annapolis care urma să fie implementată la începutul lunii decembrie 2008. La această întâlnire nimeni nu a menționat însă trecerea Israelului la pace și nici nu a stabilit o agendă clară pentru menținerea situației sub control.

Lucrarea de față își propune să se axeze în principal pe politica ONU de menținere a păcii în Orientul Mijlociu, analizând, în continuare, principalele obiective avute în vedere de Organizația Națiunilor Unite pentru menținerea situației sub control și pentru prevenirea oricăror alte forme de agresiune.

Potrivit Rezoluției ONU Nr. 1860 (2009) adoptată de către Consiliul de Securitate la cea de-a 6063-a sa întâlnire la data de 8 ianuarie 2009, „Fâșia Gaza constituie parte integrantă a teritoriului ocupat în 1967 și va fi parte a statului Palestinian”⁵.

Consiliul de Securitate vizează importanța securității și bunăstării întregii populații civile și își exprima „preocuparea gravă vis-a-vis de amplificarea conflictului și violenței și deteriorarea situației, îndeosebi în privința uciderii masive a populației civile ca urmare a refuzului prelungirii perioadei de liniște și pace; și *subliniind* faptul că populația civilă din Israel și Palestina trebuie protejată”⁶.

Criza umanitară care ia proporții în Fâșia Gaza este în atenția Consiliului de Securitate. Potrivit lui Karen Abu-Zaid, comisar general al UN Relief and Works Agency, „Legăturile rutiere închise și distrugerile provocate infrastructurii au dus la acutizarea lipsei proviziilor de hrană, apă și medicamente”. Penuriile de electricitate au devenit obișnuite de când IAF a bombardat principala electrocentrală din Gaza în 28 iunie. Spitalele, uzinele de tratare a apei și resursele de apă sunt acum dependente de generatoare, pentru care piesele de schimb nu se găsesc ușor. Acesta a creat o mare necesitate de combustibil, potrivit Biroului ONU de Coordonare a Sprijinului Umanitar.

Aproximativ 85 % din locuitorii din Gaza sunt dependenți de ajutoarele de hrană, afirma Kirstie Campbell, purtătoare de cuvânt a Programului Națiunilor Unite *World Food Program*. Potrivit ONU, 80% din locuitorii din Gaza trăiesc sub limita sărăciei și 40 % din aceștia sunt șomeri. Totodată, 43% din populația care se bazează pe salariile Autorității Palestiniene nu au încasat banii de luni întregi”⁷.

Toate aceste exemple ilustrează situația dramatică din Gaza, care riscă să se deterioreze și mai mult dacă acțiunea militară din partea Israelului ia amploare. Aceasta ar putea avea rezultate devastatoare, potrivit celor afirmate de John Ging, director al UN Relief and Works Agency din Gaza, Agenției Reuters.

Consiliul de Securitate al ONU susține că o soluție de durată la conflictul Israeliano-Palestinian poate fi atinsă numai prin mijloace pașnice. Israelul a elaborat un plan de soluționare a problemei: „*Soldaților israelieni trebuie să li se ofere o alegere vis-a-vis de apărarea așezărilor. Un soldat poate decide oricând să nu apere așezările. Aceasta este în conformitate cu faptul că nimeni nu poate obliga o altă persoană să apere pe cineva. Acei soldați care vor opta pentru apărarea așezărilor vor servi exclusiv (pe) teritoriul Israelului. Așezările fie pot rămâne recurgând la propria autoapărare și la cea a soldaților care doresc să le apere, fie locuitorii*

---

⁵ <http://www.jpost.com/servlet/Satellite?pagename=JPost%FPJArticle%2FShowFull&cid== 1150885973674>

⁶ <http://www.spiegel.de/international/world/0,1518,539732,oohtml>

⁷ http://www.shlomifish.org/philosophy/israel-pales/isr-pales-conflictsolution/israel_short_term_solution.html

acestora pot alege să se restabilească (să se mute) în Israel, unde li se vor oferi locuințe alternative (ca drept al lor de cetățeni israelieni). Preferabil: nu mai acordați ajutor palestinienilor. Dacă aceasta implică constituirea unui stat palestinian, așa să fie!”⁸.

De fapt, aceasta nu este o soluție pe termen scurt. Pentru a găsi calea obținerii unei soluții pe termen lung, Israelul se confruntă cu o problemă constituțională care împiedică stabilirea unei relații externe adecvate cu arabii. Problema este că Israelul are o tentă rasistă regăsită în constituție și ca legi secundare sunt discriminatorii la adresa non-evreilor în multe privințe. În spiritul justiției și al liberalismului, acest rasism regăsit în constituție trebuie eliminat. Altminteri, arabii sunt îndreptățiți să considere că Israelul le este dușman și acest lucru este în mod clar și constituțional discriminator la adresa acestora.

Consiliul de Securitate al ONU reafirmă dreptul tuturor statelor din regiune de a trăi în pace, având granițe securizate și recunoscute la nivel internațional. În această privință, Consiliul:

„1. Accentuează necesitatea imperioasă de încetare a focului, făcând apel la încetarea imediată, durabilă și pe deplin respectată a acestuia, ducând la retragerea completă a forțelor israeliene din Gaza;

- 2. Cere asigurarea și distribuirea nestânjenită a sprijinului umanitar în Gaza, incluzând alimente, combustibil și tratament medical;*
- 3. Susține și face apel la orice inițiativă menită să deschidă culoare umanitare și alte mecanisme pentru acordarea susținută de sprijin umanitar;*
- 4. Cere Statelor Membre să sprijine eforturile internaționale de ameliorare a situației umanitare și economice din Gaza;*
- 5. Condamnă toate actele de violență și ostilitate îndreptate împotriva populației civile și a tuturor actelor de terorism;*
- 6. Cere Statelor Membre să intensifice eforturile în vederea asigurării acțiunilor și garantării încetării focului în Gaza și instaurării unui regim de calm, prin prevenirea traficului ilicit de arme și muniții și să asigure redeschiderea punctelor de trecere pe baza Acordului de Mișcare și Acces încheiat în 2005 între Autoritatea Palestiniană și Israel și în această privință, întâmpină inițiativă din partea Egiptului și alte eforturi regionale și internaționale aflate în derulare;*
- 7. Încurajează efectuarea unor pași tangibili înspre reconcilierea intra-Palestină, inclusiv oferirea de sprijin pentru acțiunile de mediere ale Egiptului și statelor Ligii Arabe, așa cum este exprimat acest lucru prin rezoluția din 26 noiembrie 2008, și conform Rezoluției Consiliului de Securitate 1850 (din 2008) și alte rezoluții relevante;*
- 8. Cere acțiuni urgente și reînnoite din partea partidelor și a comunității internaționale pentru a realiza o pace bazată pe viziunea unei regiuni în care două state democratice să trăiască în pace, având granițe securizate și*

---

⁸ Volker Rittberger, **Global Governance and the United Nations**, UN University, New York, 2001, p.157.

- recunoscute, așa cum a fost prevăzut prin rezoluția Consiliului de Securitate 1850 (din 2008), subliniind încă o dată importanța Inițiativei Păcii Arabe;*
9. *Salută inițiativa, în consultare cu partidele a unei întruniri internaționale la Moscova în anul 2009;*
10. *Decide să rămână preocupată de problema respectivă.*⁹”

Concluzii

Ca o concluzie, am putea spune că implicarea Organizației Națiunilor Unite în Orientul Mijlociu poate fi considerată un actor important în menținerea păcii și stabilității. Cu toate acestea, rolul ONU este inefficient dacă Israelul nu face schimbări importante în ceea ce privește situația internă. Partidele trebuie să-și concentreze atenția asupra întraajutorării oamenilor pentru a ieși din criza în care se află și mai apoi asupra beneficiilor personale. Din păcate însă, interesele politice tind să fie mult mai importante decât viața oamenilor de rând. Unii dintre aceștia încearcă să atribuie tuturor conflictelor cauze religioase, însă adevărul se află undeva la mijloc.

Bibliografie:

- [1]. DEFARGES, Philippe Moreau, **Organizațiile internaționale contemporane**, Institutul European, Iași, 1998.
- [2]. DOYLE, Michael, **Making War and Building Peace**, Princeton 2006.
- [3]. NEWMAN, Edward, **The United Nations and Human Security**, Palgrave, New York, 2001.
- [4]. MIGA-BEȘTELIU, Raluca, **Organizații Internaționale Interguvernamentale**, Editura ALL, București, 1998.
- [5]. RITTBERGER, Volker, **Global Governance and the United Nations**, UN University, New York, 2001.
- [6]. <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/204/32/PDF/NO920432.PDF?OpenElement>
- [7]. <http://www.jpost.com/servlet/Satellite?pagename=JPost%FPJArticle%2FShowFull&cid==1150885973674>
- [8]. <http://www.spiegel.de/international/world/0,1518,539732,oohtml>
- [9]. http://www.shlomifish.org/philosophy/israel-pales/isr-pales-conflictsolution/israel_short_term_solution.html
- [10]. *****Carta Organizației Națiunilor Unite.**

---

⁹ Raluca Miga-Beșteliu, **Organizații Internaționale Interguvernamentale**, Editura ALL, București, 1998.

STRATEGII DE APĂRARE ȘI DE SECURITATE ALE UNOR STATE AFLATE LA LIMITA ESTICĂ ȘI SUD-ESTICĂ ACTUALĂ A NATO ȘI UE

Mirela ATANASIU*

The strategies from the Eastern borders of the EU and NATO should adapt to the new challenges of globalization. Therefore, they should regard the security policies of the vicinity states non-member of these organization for better cooperation and for assuring a stability environment.

În prezent, după cum se vede din Figura 1, NATO are ca membrii cu drepturi depline un număr de 28 de state (dintre care 26 sunt europene, excepție făcând SUA și Canada - care dau și caracterul euroatlantic al Alianței – și alte cinci state: Albania, Croația, Islanda, Norvegia și Turcia sunt state nemembre UE), iar 27 de state europene (inclusiv Marele Ducat al Luxemburgului) au aderat la Uniunea Europeană (din care doar 7 sunt state non-membre NATO și anume: Austria, Finlanda, Irlanda, Cipru, Luxemburg, Malta și Suedia).

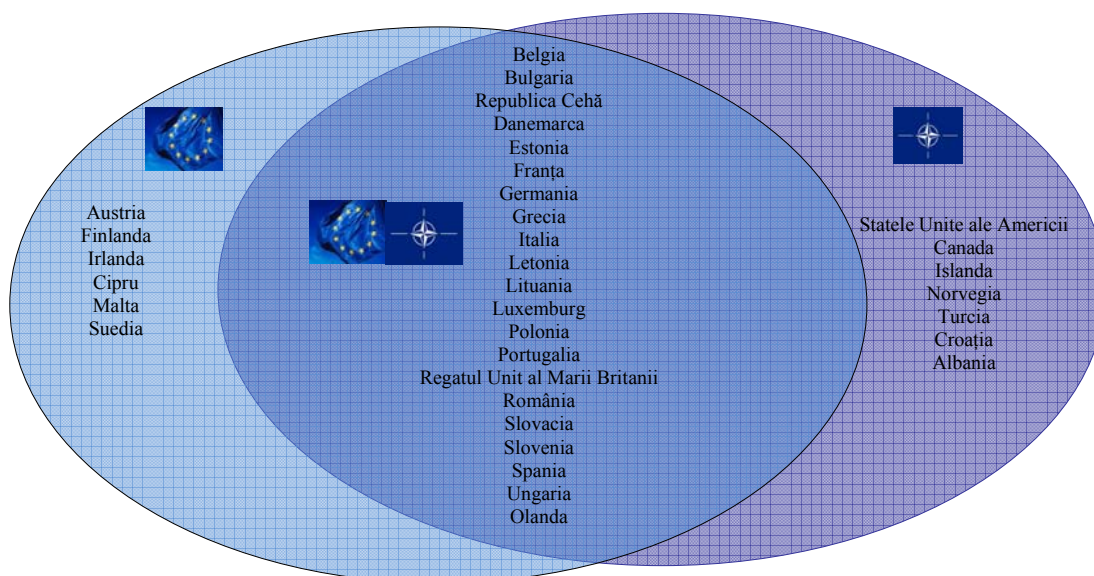

Figura 1: Statele membre UE și NATO

În urma studierii hărții statelor Europei (Figura 2) și confruntării cu diagrama din figura anterioară, unde sunt împărțite statele europene membre ale NATO și UE, se constată că la granița comună de Est a statelor membre ale Uniunii Europene și NATO se află Bulgaria, Estonia, Grecia, Letonia, Lituania, Polonia, România, Slovacia, Ungaria¹, existând doar câte un stat nemembru pentru fiecare organizație care face parte din cealaltă, respectiv Finlanda (stat non-NATO, membru UE) și

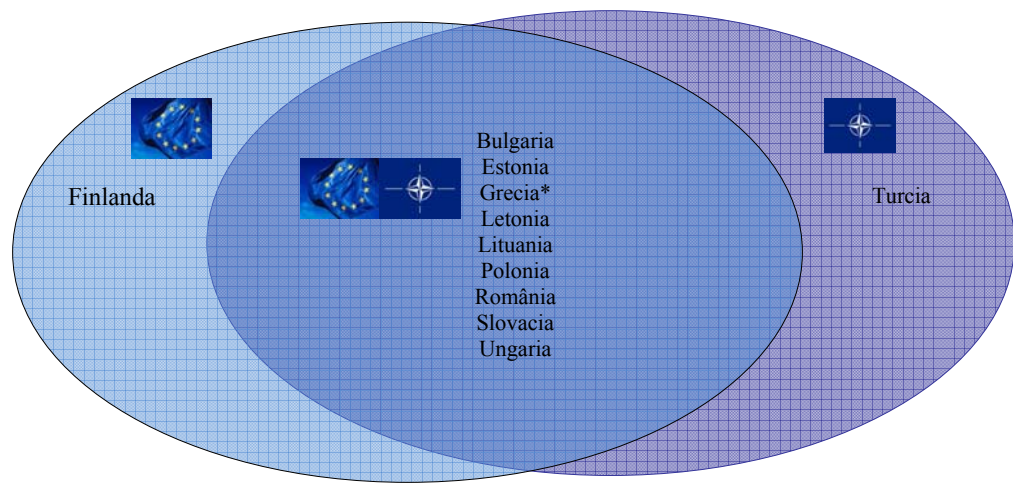
* Doctorand al Universității Naționale de Apărare „Carol I”, Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate.

¹ Considerată ca făcând parte din granița de Sud-Est a graniței comune NATO-UE.

Turcia (stat non-UE membru NATO) rezultatele evidențiate fiind cele conforme Figurii 3.

Figura 2: Limita estică a statelor Uniunii Europene și NATO - septembrie 2009

Ungaria. Pactul de la Varșovia a încetat să mai existe în 1991 și, de atunci, Ungaria, alături de alte state din Europa de Est, a căutat cele mai adecvate răspunsuri la provocările de securitate cu care se confrunța. Erau cinci alternative: neutralitate, construirea unei structuri regionale de securitate, dezvoltarea unei structuri de securitate complet independente, reintrarea într-o structură estică de securitate sau alăturarea la structurile occidentale de securitate.

Singura opțiune de securitate ce i s-a părut viabilă o constituia elaborarea unui concept original de securitate, ce a fost formulat explicit în „politica de securitate” și „politica apărării naționale”, documente inițiate pentru prima dată și aprobate de Parlament în 1993. Aceste documente parlamentare și-au găsit expresia în temerile pe termen lung, în politica de securitate și apărare a Ungariei, ce nu puteau fi înlăturate decât prin aderarea la NATO și Uniunea Europeană. La acea vreme, a atinge aceste scopuri nu părea posibil pe termen scurt, de exemplu, în câțiva ani, dar cele două documente menționau că, până în momentul în care accesarea în alianțele occidentale devenea fezabilă, Ungaria va trebui să se bazeze pe propriile mijloace și procedee, pentru a-și asigura securitatea. Ungaria nu a fost singurul stat care a ajuns la această concluzie, ci și cea mai mare parte a statelor din Europa Centrală, și aproape simultan. Acest lucru s-a reflectat în documentele referitoare la politica de securitate a altor țări din Europa Centrală².

O altă trăsătură a acestor documente a constituit-o faptul că au fost primele ce au reflectat o înțelegere nouă, mai complexă a securității și a politicii de securitate, și anume, extinderea conceptului pur militar de securitate, prin adăugarea altor elemente din societatea civilă, de natură socială, economică, ecologică etc. De asemenea, aceste documente au afirmat că, în ciuda faptului că este o unitate complexă, securitatea unui stat este una și indivizibilă. Între elementele de securitate de tip nou, cele două documente prezentau, printre altele, factorii de risc la adresa securității; conflictele etnice, instabilitatea economică, crima organizată și migrația în masă.

Documentele afirmau că securitatea unei țări poate fi asigurată prin politica sa economică, externă și de apărare. Pe baza acestor afirmații, „tripla prioritate” a Ungariei, în domeniul securității, a devenit accesarea în alianțele occidentale (NATO și UE), bune relații de vecinătate și susținerea minorităților ungare din țările învecinate. Cu toate acestea, misiunea de bază a forțelor armate a rămas aceeași - pregătirea apărării teritoriului național de orice potențial agresor. Politica de apărare națională a acelei vremi se baza pe triplul principiu, „cooperare, intimidare, apărare”, utilizarea forțelor armate, în scopul apărării țării, fiind ultimul resort. Ambele

---

² Dr. Lazlo Nagy, Dr. Tibor Kovacs, *Politica de securitate și apărare a Ungariei în noul mediu geostrategic*, Revista „Impact Strategic” Nr. 1/2008, Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, p. 57.

documente, atât Securitatea Națională, cât și Apărarea Națională, afirmau că Ungaria considera că niciun stat nu îi este inamic³.

Considerăm că, cea mai importantă schimbare în mediul de securitate a fost șansa de a adera la structurile de securitate euro-atlantice, o realitate a zilei ce părea cândva un vis îndepărtat.

Toate aceste schimbări au necesitat reînnoirea politicii de securitate a țării. Acest lucru s-a produs la sfârșitul lui 1998, când Parlamentul Ungar a aprobat Documentele de Securitate și Apărare a Ungariei. Acest lucru a fost necesar pentru aderarea la NATO și, deși conținea multe elemente din documentul anterior de securitate națională, avea multe elemente și trăsături noi. Unul dintre cele mai importante elemente vechi era acela că Ungaria nu vede niciun alt stat drept inamicul său. Printre trăsăturile noi, se menționa și se făcea o listă a misiunilor ce derivă din statutul nostru de membru al Alianței, dintre care cel mai important făcea referire la o eventuală participare la misiunile internaționale de sprijin al păcii și de management al crizelor, dar am putea menționa, printre misiunile noi, metodele ce implică managementul crizelor și prevenirea conflictelor.

Documentul de mai sus a fixat o misiune pentru guvernul ungar – dezvoltarea unei strategii naționale de securitate separate și a unei strategii militare naționale. Strategia Națională de Securitate a Republicii Ungare a fost publicată în 2004, ca decizie a guvernului, și enunța drept fundamentale trei documente naționale și internaționale: anterioara Politică de Securitate și Apărare a Ungariei, Conceptul Strategic al NATO, din 1999 (aprobat și cu participarea ungară) și documentele Uniunii Europene de la nivel strategic („O Europă sigură într-o lume mai bună”).

Această Strategie de Securitate prezintă prioritățile Ungariei, interesele vitale ale țării, analizează securitatea regiunii imediate, amenințările ce pot apărea în această regiune și oferă o listă a misiunilor și mijloacelor disponibile, pentru a atinge aceste scopuri. Documentele fixează o înțelegere complexă a „securității”, în special în analiza riscurilor. Prezintă scopurile, sarcinile pentru asigurarea securității țării, dar, când vine vorba de mijloacele disponibile, se concentrează, în principal, doar pe două mecanisme: forțele armate și serviciile de securitate. Principalul motiv este că, la data la care a fost publicat documentul, terorismul internațional devenise principala amenințare comună pentru toate națiunile Aliate, prin catalogarea altor factori de amenințare drept secundari.

Practic, ultimul capitol din Strategia de Securitate se concentrează pe sublinierea nevoii de așa-numite sub-strategii de securitate, vorbind aici de o strategie militară, o strategie de contracarare în situații de urgență (în eventualitatea unor dezastre naturale). Cu toate acestea, Strategia Națională Militară a Ungariei a fost elaborată.

Bulgaria - Consiliul Consultativ pentru Securitate Națională (format din importanți miniștri și oficiali ai guvernului, șefi ai agențiilor de securitate, comandanți militari și lideri ai partidelor reprezentate în parlament) reprezintă organismul de elaborare a strategiei naționale de securitate. În general, documentul

---

³ Ibidem, p. 58.

este conform cu o serie de documente ale NATO și EU și relevă posibilitățile de răspuns național integrat în fața riscurilor, amenințărilor și pericolelor noului secol.

Conceptul de securitate națională apare în mai mult de 400 de documente statutare. În general, securitatea națională garantează suveranitatea statului în manifestările sale interne și externe. Actele statutare conțin două tipuri de norme, primele stabilind prerogativele și drepturile anumitor instituții ale statului, iar celelalte stabilind limitările cadrului juridic pentru persoanele fizice, cel de-al treilea tip de norme determină conceptul de securitate națională și autoritățile statale care exercită puterea în acest sens⁴. Constituția Bulgariei actuală menționează, pentru prima oară în istoria țării, securitatea națională printre obiectivele ale politicii externe.

În același timp, se specifică că drepturi precum libertatea de mișcare, libertatea religioasă accesul liber la informație poate fi restrâns pe baza legii securității naționale. Una dintre competențele președintelui ca președinte suprem al Forțelor Armate este aceea de a prezida Consiliul Consultativ pentru Securitate Națională. Printre îndatoririle explicite deținute în managementul politicii interne și externe, Consiliul miniștrilor asigură securitatea națională prin organul său specializat, Consiliul de Securitate.

Conceptul național de securitate a Republicii Bulgaria a fost adoptat de Adunarea Națională, desemnând un Serviciu de Securitate Națională, specializat în informații și contrainformații, aparținând de Ministerul de Interne.

Actul Ministerului de Interne⁵ reprezintă singurul element din legislația bulgară care cuprinde interzicerea anumitor tipuri de activități. Prevederea se referă la elemente ce țin de: informații furnizate forțelor străine, pericole la adresa unității naționale, integritatea și suveranitatea statului.

Estonia. Conceptul de securitate națională al Republicii Estonia⁶ reprezintă un set de principii și fundamentări trasate de guvernul țării. Acesta include evaluarea situației securității naționale prezente și conturează țelurile politicii de securitate și liniile directoare pentru viitor. Documentul prezintă aspectele politicii de securitate din diferitele sfere ale vieții cu impact asupra securității Republicii Estonia. Această nuanță se referă la includerea, în cadrul politicii de securitate, pe lângă problemele politico-militare tradiționale și ale unora noi, specifice lumii contemporane precum riscurile de mediu, migrația ilegală, crima organizată transnațională etc.

Conceptul prevede și principalele sarcini pentru aceste sfere tratate detaliat în strategii de dezvoltare și programe specifice. Documentul conține și prevederea că acesta va fi revizuit potrivit schimbărilor survenite în mediul de securitate estonian și la apariția unor soluții noi de asigurare a cadrului de securitate intern. Pentru Estonia, cel mai important pas spre asigurarea condițiilor propice de securitate îl reprezenta integrarea euroatlantică

Polonia. Politica de securitate națională a acestui stat liber și democrat sprijină principiile și scopurile statului. Strategiile naționale de securitate adoptate inițial în

---

⁴ George Mitrev, *Conceptul de securitate națională*, vezi: <http://www.bghelsinki.org/70.pdf> accesat la 18.03.2009 ora 19.10.

⁵ **The National Security Service Act of 1994.**

⁶ **National Security Concept of the Republic of Estonia, 2004.**

1992 și ulterior în 2000 reflectă continuitatea aspirațiilor polonezilor de a se alinia standardelor NATO. Odată cu schimbarea situației internaționale, noi provocări și riscuri au apărut odată cu 11 septembrie 2001. Apoi, accesivunea la UE generează un nou concept al politicii poloneze iar lărgirea Alianței și chiar transformarea ei a făcut necesară, din nou, ajustarea strategiei de securitate a Poloniei⁷.

Politica de securitate fundamentală a Poloniei cuprinde invariabil apărarea suveranității și independenței statului, inviolabilitatea frontierelor și integritatea teritorială. Politica de stat promovează securitatea cetățenilor, drepturile și libertățile fundamentale ale oamenilor, ordinea democratică, condiții de stabilitate pentru progresul civilizațional și economic, bunăstarea populației, protejarea patrimoniului național și a identității naționale, implementarea angajamentelor aliate, capabilităților de apărare și intereselor statului polonez⁸.

Se face apoi o trecere în revistă a principalelor provocări globale apărute: tensiunile și instabilitatea aduse de terorismul internațional și proliferarea armelor de distrugere în masă ca și politicile imprevizibile abordate de regimurile autoritare și fenomenul „statelor eșuate”, care, se consideră în document, exacerbează riscul terorismului internațional și răspândirea armelor de distrugere în masă.

Se mai consideră că provocările de securitate se asociază mai întâi cu slăbirea capabilităților reglatoare a statelor și organizațiilor internaționale, lărgirea polarităților între discrepanțele existente între statele bogate și cele sărace, ce are drept rezultat frustrarea și nemulțumirea publică. Problemele economice, sărăcia, degradarea mediului natural, epidemiile și bolile letale, migrația necontrolată și tensiunile etnice sunt enumerate ca erodând stabilitatea sistemului internațional. În finalul Strategiei se face apel la implicarea cetățenilor și identificarea acestora cu statul, element ce se consideră a fi un pilon important al asigurării democrației și stabilității naționale.

Lituania. Scopul Strategiei Naționale de Securitate al Republicii Lituania îl reprezintă furnizarea unei viziuni asupra dezvoltării statului, interesele naționale și acțiunile necesare pentru implementarea acestora. Documentul stabilește scopurile de bază și mijloacele de realizare a politicii naționale de securitate cuprinzând elementele politice, diplomatice, de apărare, economice sau din alte sfere ce pot afecta securitatea statului și siguranța cetățenilor săi.

În cazul **Turciei**, problemele de securitate națională au fost considerate, până la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, drept responsabilitate a Forțelor Armate. De atunci și până în prezent, Consiliul de Securitate Națională, principala instituție abilitată în acest domeniu, a trecut prin diverse faze de reformare. La ora actuală, Turcia deține un sistem instituționalizat al securității naționale ce este capabil, în opinia oficialilor, să facă față nevoilor de securitate ale țării⁹.

Politica de Securitate Națională reglementată prin Legea nr. 2945/9 septembrie 1983 stabilește că securitatea națională se referă atât la conservarea ordinii statale, a

---

⁷ **The National Security Strategy of the Republic of Poland**, Warshaw, 22 iulie 2003.

⁸ Idem.

⁹ Dr. Alexandra Sarcinschi, **Vulnerabilitate, risc, amenințare. Securitatea ca reprezentare psihosocială**, Editura Militară, București, p. 77.

existenței naționale, a integrității, intereselor politice, sociale, culturale și economice și a drepturilor contractuale ale Turciei pe scena internațională, cât și la protejarea tuturor acestor elemente față de toate tipurile de amenințări interne și externe. Se observă că în această definiție apar elemente noi, ce nu sunt prezente în enunțurile formulate de alte state pentru acest concept: ordine constituțională și drepturi contractuale. Acestea două, alături de cele „clasice”, constituie unele dintre cele mai importante valori naționale, ce sunt considerate a fi vitale.

Amenințările la care face referire acest document sunt diferite de cele din timpul Războiului Rece, incluzând: conflictele regionale și etnice, instabilitatea și incertitudinea politică și economică, proliferarea armelor de distrugere în masă, fundamentalismul religios, traficul de droguri și armament, terorismul internațional.

Politica de securitate națională este formulată în concordanță cu principiul „pace acasă, pace în lume”, inclus în Constituția Republicii Turcia încă din perioada lui Atatürk. Astfel, documentul precizează drept scopuri naționale următoarele: asigurarea stabilității și realizarea dezvoltării socio-economice într-un mediu regional de pace¹⁰.

Politica de apărare națională a Turciei este un alt document important pentru analiza conceptului de securitate la nivelul actorilor statali. El stabilește obiectivele în domeniu ale statului la începutul secolului al XXI-lea, astfel: să contribuie la pacea și securitatea regiunii și să le propage pe zone largi; să devină o țară „producătoare” de strategii de securitate care poate influența toate strategiile din regiune și în lume; să devină un element de putere și echilibru în regiune; să folosească orice oportunitate și să-și asume inițiative de cooperare, dezvoltând relații pozitive în lume¹¹.

În ceea ce privește strategia militară, Turcia urmărește sprijinirea politicii de apărare prin intermediul a patru elemente cheie: descurajare, contribuții militare la gestionarea crizelor și intervenții în caz de criză, apărare înaintată și securitate colectivă.

Din cele analizate, dacă privim critic situația internă și internațională a Turciei, observăm o discrepanță majoră între obiectivele politice și realitate. În opinia Uniunii Europene și a noastră, aderarea acestei țări mai are un drum lung de străbătut, în principal datorită imixtiunii armatei în politică și societate, a conflictelor interetnice intrastatale deschise care există în prezent și constituie surse reale de instabilitate și riscuri pentru statele stabile din Uniune.

Finlanda, țară cu statut militar neutru¹² alături de Austria, Irlanda și Suedia (toate membre UE, n.a.) face parte din categoria unică în lume care răspund

---

¹⁰ Ibidem, p. 78.

¹¹ Ibidem, p. 79.

¹² „Dicționarele de specialitate definesc neutralitatea ca fiind “poziția de neamestec a unui stat și menținerea unor raporturi de pace cu părțile angajate în conflicte armate. Neutralitatea, se pare că este cel mai bine definită de contrastul cu alianțele militare, care implică obligația apărării colective” (apud: Mazilu, Dumitru **Drept internațional public**, vol.I, Editura Lumina Lex, București, 2001, p. 496 și Hauser, Gunther, *Securitatea militară și conceptul de neutralitate în Securitatea internațională și forțele armate*, Editura Tritonic, București, 2005, p. 225).

provocărilor cu care se confruntă punând în acord politica pe care o afirmă cu angajamentul ferm și activ european și internațional.

În timpul Războiului Rece, o politică activă de neutralitate a fost instrumentul cheie pentru dobândirea unei voci și a unui statut pentru Finlanda în relațiile internaționale. În ultimii zece ani, apartenența la UE a fost o rampă de lansare pentru țară în influențarea afacerilor internaționale, unde normele, instituțiile, multilateralismul și integrarea au câștigat o semnificație strategică. În același timp, beneficiile de securitate sunt afirmate în abilitatea Finlandei de a contribui la eforturile comune în interiorul UE și în alte contexte europene, transatlantice și globale.

Neutralitatea militară este definită ca una din componentele de bază ale politicii de securitate și apărare a Finlandei împreună cu o capacitate de apărare credibilă și cu participarea la cooperarea de securitate în Raportul politicii de securitate și apărare dar și în Programul de Guvernare din 2003¹³.

În raportul din 2004, aceste obiective instrumentale sunt reținute, în general, într-o ierarhie și structură modificată a doctrinei de securitate. Neutralitatea militară este conectată cu „soluția de apărare” a Finlandei. „Finlanda își menține și dezvoltă capacitatea de apărare ca un stat nealiniat militar și supraveghează schimbările din mediul de securitate”.

Raportul specifică, de asemenea, că în practică aceasta înseamnă să nu fie membru NATO. Relația este legată de schimbările din NATO și rolul ei, reflectând instrumentalitatea și flexibilitatea continuă: „punerea în practică a participării la alianță va rămâne o posibilitate în politica de securitate și apărare a Finlandei în viitor.”¹⁴

Planul de Apărare, care se extinde până la 2012-2016, reafirmă “sistemul de apărare” indigen al Finlandei bazat pe recrutarea generală, apărarea teritorială modernizată și o rezervă pentru efective militare pe timp de război suficiente pentru apărarea întregii țări. Reconstrucția, incluzând orientarea „network centric” condusă de imperative financiare, tehnologice și demografice, este proiectată să apere credibilitatea capacităților de apărare națională. Contribuțiile la misiunile internaționale facilitează dezvoltarea calitativă a forțelor de apărare.

În timp ce atât soluția de apărare cât și sistemul de apărare sunt dezvoltate într-un context extern, dinamic, durabilitatea puternică și auto-satisfacerea sunt atașate acestuia din urmă. Elementele de bază ale prezentului sistem de apărare sunt privite și de elită și de public ca fiind necesare, dacă nu cumva unica opțiune posibilă pentru Finlanda chiar și în cazul unei alinieri militare. Continuitatea este pusă în mișcare de atenția dată stabilității geostrategice în regiunea nordică europeană. În timp ce politica privitoare la participarea la NATO, cum este prezentată în raportul 2004, este mai mult descriptivă decât stabilită, semnificația fundamentală a participării la UE pentru politica de securitate și apărare a Finlandei a fost, de

---

¹³ Alina Florina Androne, **Țările neutre și europene și politica externă și de securitate comună**, Universitatea din București, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, Master Studii de Securitate, Lucrare de disertație, București, 2006, pp. 35.

¹⁴ Ibidem, p. 36.

asemenea, accentuată în toate rapoartele partidelor parlamentare. Rolul esențial și funcțional al UE este inserat în doctrina de fond: „Linia de acțiune a Finlandei este bazată pe apărarea națională credibilă, funcționarea societății, pe o politică externă consistentă și pe o participare activă ca membru al UE”.

O atitudine relaxată a Finlandei, care pune în practică o posibilitate a apărării comune în interiorul Uniunii nu este de așteptat să fie invocată în condițiile în care NATO rămâne instrumentul pentru o reală capabilitate, garanția de securitate militară pentru teritoriile lor, inclusiv pentru Finlanda, dacă aceasta decide în acest fel.

Concluzii

Considerăm că frontiera comunității euro-atlantice, bazată pe democrație, libertate și securitate nu trebuie să se oprească la frontiera estică a României deoarece Europa nu poate fi completă fără integrarea statelor Balcanilor de Vest în structurile europene și euro-atlantice. Prin sprijinirea fermă a acestei perspective și a reformelor derulate de statele din regiune, România contribuie la modelarea unui climat de stabilitate pe termen lung. În acest sens, România a sprijinit activ integrarea Albaniei și Croației în NATO.

Aceste state de frontieră estică ale UE și NATO reprezintă și granița dintre culturi, religii, mentalități, ideologii și sfere de influență pe cât de multiple și individualizate, pe atât de diversificate și intercondiționate. De aceea, o strategie de securitate coerentă pentru oricare din aceste state-frontieră trebuie susținută de un dialog politic consistent și permanent, ca o soluție oportună în edificarea stabilității și securității regionale.

În general, la nivelul strategiilor de securitate, din zonele de interes pentru România, sunt identificate aproximativ aceleași riscuri: instabilitatea regională, datorată crizelor și conflictelor regionale, respectiv potențialul de activare a unor conflicte "înghețate"; traficul ilegal al armelor de distrugere în masă și al tehnologiilor de producție aferente; disponibilitatea crescută a noilor tipuri de arme convenționale; pericolele transnaționale: terorismul, traficul de stupefiante și armament, întreruperea fluxului de resurse vitale, migrația ilegală, rețelele de contrabandă, rețelele de spălare a banilor, sectele religioase, rețelele crimei organizate.

Bibliografie:

- [1]. *****The National Security Service Act of 1994.**
- [2]. *****National Security Concept of the Republic of Estonia, 2004.**
- [3]. *****The National Security Strategy of the Republic of Poland, Warsaw, 22 iulie 2003.**
- [4]. ANDRONE, Alina Florina, **Țările neutre și europene și politica externă și de securitate comună**, Universitatea din București, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, Master Studii de Securitate, Lucrare de disertație, București, 2006.
- [5]. HAUSER, Gunther, **Securitatea militară și conceptul de neutralitate în Securitatea internațională și forțele armate**, Editura Tritonic, București, 2005.

- [6]. MAZILU, Dumitru, **Drept internațional public**, vol.I, Editura Lumina Lex, București, 2001.
- [7]. MITREV, George, *Conceptul de securitate națională*, vezi: <http://www.bghelsinki.org/70.pdf>.
- [8]. NAGY, Lazlo, dr., KOVACS, Tibor, dr., *Politica de securitate și apărare a Ungariei în noul mediu geostrategic*, Revista „Impsct Strategic” Nr. 1/2008, Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I” , București, 2008.
- [9]. SARCINSCHI, Alexandra, dr., **Vulnerabilitate, risc, amenințare. Securitatea ca reprezentare psihosocială**, Editura Militară, București, 2007.

DETERMINĂRI ALE STATUTULUI DE SECURITATE AL ROMÂNIEI ÎN PLAN INTERNAȚIONAL ASUPRA ROLULUI ȘI LOCULUI JANDARMERIEI ROMÂNE ÎN SISTEMUL FORȚELOR DE ORDINE ȘI SIGURANȚĂ PUBLICĂ

Dr. Olimpiodor ANTONESCU*

Romania's membership in the North Atlantic Alliance and the integration in the security space of the European Union, it determines the perception of the national security risks and threats from the perspective of a country, which is a part of those both organizations.

One of the main aspects regarding the evolution of the security environment in the conditions of accelerating the globalization process it's established by the interaction and intercondition of external and internal risk factors.

In this context, the Romanian Gendarmerie role and place within the public order and safety forces must be approached from the two bearings: from that of the main public order force, designated to fulfil the internal security objectives and that of the police force with a military status, with available capabilities for crisis management operations deployed under the mandate of international organizations or of ad hoc coalitions.

1. Percepția mediului de securitate din perspectiva statutului de securitate al României

Conceptiile care au stat la baza edificării mediului internațional de securitate în secolul trecut cunosc astăzi mutații fundamentale. Fenomenul globalizării a condus, pe de o parte, la multiplicarea oportunităților de cooperare și la creșterea semnificativă a numărului de entități ce acționează pe scena globală, mai ales prin afirmarea unor actori non-statali, procesul de luare a deciziilor în politica de securitate a statelor și în cadrul organizațiilor internaționale devenind mult mai complex.

Pe de altă parte, asistăm, însă și la globalizarea vulnerabilităților, riscurilor, amenințărilor și pericolelor, care nu mai sunt determinate doar de actorii statali, ci și de grupuri sau chiar indivizi organizați în rețele internaționale extrem de dificil de controlat, care pot fi prezenți și pot lovi oriunde pe mapamond. Comunitatea internațională nu mai este, astfel, confruntată cu crize având un grad ridicat de predictibilitate și, prin urmare, gestionabile, ci cu necesitatea de a identifica noi soluții de abordare eficiente a noilor provocări.

Riscurile și amenințările care au căpătat un aspect internaționalizat, reușind să elimine, în manifestările lor, granițele statale, au determinat o estompere rapidă a diferențelor dintre securitatea internă și cea externă. Această estompere a condus, la rândul său, spre manifestarea tendinței majorității actorilor statali de a acționa, în ceea ce privește domeniul securității și apărării, în cadrul unor inițiative sau organizații regionale sau globale. S-au dezvoltat, astfel, sau sunt în plin proces de dezvoltare, politici de securitate și apărare comune pe plan regional sau/și global.

---

* General maior, Inspectoratul General al Jandarmeriei Române

În această direcție se pot înscrie și extinderile NATO și UE către est, acestea fiind procese ce influențează în mod vizibil sistemul relațiilor internaționale, cu implicații dintre cele mai importante asupra mediului internațional de securitate. Evoluția acestor procese se află în relație directă cu realizarea obiectivelor de securitate ale României, starea mediului intern de securitate al țării noastre depinzând într-o sporită măsură de acestea¹.

Ca urmare a evoluțiilor pe plan internațional, în special din zona euroatlantică, statutul de securitate al României a fost modificat substanțial, în momentul actual acesta prezentând următoarele caracteristici:

- *Apartenența la Alianța Nord-Atlantică.* Calitatea de membru al NATO aduce cu sine atât drepturi (de exemplu, apărarea colectivă, garanția de securitate), cât și obligații și responsabilități pentru fiecare stat, potrivit prevederilor Tratatului de la Washington². Apartenența la NATO oferă României garanții de securitate care determină stabilitatea societății românești, ceea ce constituie una dintre principalele circumstanțe favorabile derulării programelor de dezvoltare națională, implicit a celor care vizează îmbunătățirea activității în domeniul ordinii și siguranței publice, pentru creșterea siguranței cetățeanului și prevenirea criminalității stradale.

- *Calitatea de membru al Uniunii Europene.* Aderarea României la Uniunea Europeană presupune atât o serie de avantaje potențiale, ce vor răspunde, în bună măsură, așteptărilor populației, cât și obligații multiple, dintre care relevante pentru această analiză sunt participarea României la Politica Europeană de Securitate și Apărare și cooperarea în domeniul Justiției și Afacerilor Interne.

- *Manifestarea României ca pilon de stabilitate în Europa de Sud-Est.* Calitatea țării noastre de membru al NATO și al Uniunii Europene, precum și inițiativele regionale ale României, contribuie la consolidarea încrederii statelor din zonă în potențialul său de a acționa ca factor de stabilitate în acest spațiu. România își demonstrează valențele de factor de stabilitate în Europa de Sud-Est prin participarea activă la toate proiectele și organismele regionale și de securitate, cu accent pe implicarea semnificativă în inițiativele NATO și Uniunii Europene care vizează acest areal. De asemenea, România se implică constant și sistematic în acțiunile inițiate de statele din regiune în lupta împotriva terorismului și a criminalității, în acest sens dându-și acordul la instituționalizarea cooperării în lupta împotriva celor două flageluri, în Sud-Estul Europei³.

Calitatea României de membru al NATO și Uniunii Europene determină ca percepția riscurilor și amenințărilor la adresa securității naționale să se realizeze

---

¹ Dr. Nicolae Dolghin, Drd. Alexandra Sarcinschi, Mihai-Ștefan Dinu. **Riscuri și amenințări la adresa securității României. Actualitate și perspectivă**, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2004, p 16.

² **Strategia de securitate națională a României**, <http://www.presidency.ro/static/ordine/SSNR/SSNR.pdf>, p.16.

³ Gl. prof. univ. dr. Mircea Mureșan. *Contribuția României la proiectarea stabilității regionale în contextul extinderii estice a Uniunii Europene*, în volumul *Strategii de apărare și securitate la frontiera răsăriteană a NATO și UE, Sesiunea internațională de comunicări științifice noiembrie 2006*, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2006, p 31.

din perspectiva viziunii asupra riscurilor și amenințărilor la adresa securității colective.

Evoluțiile din mediul de securitate au fost reflectate în strategiile de securitate ale celor două organizații, al căror conținut este în acord asupra principalelor amenințări și diferit numai din punct de vedere al modului de gestionare a acestora.

Strategia Europeană de Securitate, plecând de la premisa că mediul internațional actual este unul al deschiderii frontierelor, în care aspectele externe și interne ale securității sunt indisolubil legate, identifică principalele amenințări la adresa securității Uniunii Europene, consideră că o agresiune de proporții asupra statelor membre este acum puțin probabilă și că noile amenințări sunt mult mai diversificate, mai puțin vizibile și mai greu de anticipat. Acestea sunt următoarele:

- *Terorismul*, care este perceput ca un fenomen strâns legat de extremismul religios;

- *Proliferarea armelor de distrugere în masă*, considerată, potențial, ca principala amenințare de securitate, în special atunci când interferează cu fenomenul terorist;

- *Conflictele regionale*, fie ele în desfășurare sau înghețate, care conduc la extremism, terorism și eșecul guvernării și oferă posibilități de acțiune crimei organizate;

- *Eșecul guvernării*, care are ca urmare erodarea autorității statului până la disoluția acesteia și determină instabilitate regională, oferind libertate de manifestare celorlalte amenințări.

- *Crima organizată*, considerată ca principala amenințare externă, cu implicații deosebite asupra securității interne a Uniunii Europene. Se specifică faptul că Europa este cea mai importantă țintă a crimei organizate, exemplificând această considerație prin faptul că 90% din heroina de pe piața europeană provine din macul cultivat în Afganistan și că majoritatea acesteia este distribuită de rețelele de crimă organizată din Balcani.

Corelarea tuturor acestor amenințări – terorismul comis cu maximă violență, cu acces la arme de distrugere în masă și în colaborare cu rețelele de criminalitate organizată, în condițiile degradării autorității unor sisteme statale, constituie un maximum al riscului care trebuie luat în calcul.

În contrast cu masiva amenințare vizibilă din timpul Războiului Rece, *nici una din aceste amenințări nu este pur militară și nu poate fi abordată numai cu mijloace militare*. Printre instrumentele de combatere a acestei palete de amenințări se află *mijloacele civile de gestionare a crizelor*. *Necesitatea dezvoltării unei capacități robuste de resurse civile pentru a acționa în situații de criză sau post criză, este determinată de faptul că, de cele mai multe ori, o intervenție militară pentru gestionarea unei crize a fost urmată de dezordini civile*⁴.

Conceptul strategic NATO, aprobat în 1999, stabilește scopul și funcțiile Alianței și îi examinează opțiunile din perspectiva evoluției mediului strategic, a pericolelor și riscurilor pentru securitate. Conceptul descrie mediul strategic și

---

⁴ **A Secure Europe In A Better World, European Security Strategy**, Brussels, 12 December 2003.

evaluează pericolele și riscurile pentru securitate care pot fi prevăzute. Acesta observă că în ultimii ani mediul a fost marcat de schimbări generale continue și că Alianța a jucat un rol esențial în întărirea securității euro-atlantice încă de la sfârșitul Războiului Rece.

Referitor la riscuri, documentul afirmă concluzia că pericolul unui război general în Europa a dispărut virtual, dar că există alte riscuri și incertitudini cu care se confruntă membrii Alianței și alte state din regiunea euro-atlantică, precum conflictele etnice, încălcarea drepturilor omului, instabilitatea politică, precaritatea economică, răspândirea armelor de distrugere în masă și a căilor de furnizare a acestora⁵.

Transformările mediului de securitate în cei 10 ani care au trecut de la adoptarea Conceptului strategic NATO au avut un impact mult mai semnificativ asupra Alianței decât cele petrecute în perioada imediat următoare sfârșitului Războiului Rece. Atacul asupra SUA de la 11 septembrie 2001 și lansarea războiului global împotriva terorismului, invocarea, pentru prima dată în istoria Alianței, a articolului 5 privind apărarea colectivă, implicarea organizației în operațiunea din Afganistan, alături de SUA, incursiunea militară a Federației Ruse în Georgia sau „criza gazului” în Ucraina, au avut un rol catalizator asupra inițierii procesului de revizuire a Conceptului strategic din 1999.

Procesul de dezvoltare a unui nou Concept strategic al Alianței evaluează noile amenințări la adresa statelor membre, reiterând rolul NATO ca forum transatlantic esențial pentru consultările în domeniul securității și accentuând necesitatea unui parteneriat real NATO - Uniunea Europeană. Declarația Summitului NATO de la Strasbourg afirmă că progresele semnificative realizate în domeniul managementului crizelor, vor permite NATO să contribuie mai eficient la o abordare globală a acestui domeniu, în special prin eforturi care vizează asocierea capacităților sale militare cu mijloace civile și apreciază că îmbunătățirea cooperării NATO - Uniunea Europeană trebuie să permită obținerea unor beneficii maxime din resursele celor două organizații.

La rândul său, Uniunea Europeană subliniază faptul că organizația este un partener esențial al NATO, pe baza combinației sale specifice de instrumente disponibile, dintre care, pe primul loc se situează *capabilitățile civile de management al crizelor*. Mai mult, se apreciază că Uniunea dispune de expertiză în planificarea și desfășurarea unor *operații civile și civilo-militare*, pe care nici un alt actor mondial nu este capabil în momentul actual să le desfășoare cu succes.⁶

Strategia de securitate națională a României afirmă că riscurile și amenințările la adresa securității naționale a României sunt percepute, în principal, din perspectiva posturii de țară membră a Alianței Nord-Atlantice și a Uniunii Europene.

O succintă comparație a principalelor riscuri și amenințări la adresa securității naționale a României, prevăzute în cadrul Strategiei de securitate națională, cu cele

---

⁵ **The Alliance's Strategic Concept**, http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_27433.htm

⁶ **Rezoluția Parlamentului European din 19 februarie 2009 referitoare la rolul NATO în arhitectura de securitate a UE**, <http://www.europarl.europa.eu/sides>

identificate de strategiile de securitate ale celor două organizații, este relevantă pentru aserțiunea anterioară:

Principalele riscuri, amenințări și pericole pentru securitate		
<i>Strategia de securitate națională a României</i>	<i>Strategia Europeană de Securitate</i>	<i>Conceptul strategic NATO</i>
Terorismul internațional	Terorismul	Actele de terorism ⁷
Proliferarea armelor de distrugere în masă	Proliferarea armelor de distrugere în masă	Răspândirea armelor de distrugere în masă și a căilor de furnizare a acestora
Conflictele regionale	Conflictele regionale	Conflictele etnice
Guvernarea inefficientă	Eșecul guvernării	Instabilitatea politică și precaritatea economică
Criminalitatea transnațională organizată	Crima organizată	Încălcarea drepturilor omului

Pericolul creat de aceste riscuri și amenințări poate fi amplificat în cazul asocierii lor, îndeosebi în condițiile în care granițele dintre amenințările globale și cele regionale, precum și între cele externe sau interne, tind să devină tot mai difuze.

În acest context, România este implicată proporțional cu *capabilitățile sale naționale*, în eforturile internaționale de combatere a noilor provocări globale la adresa păcii și securității internaționale. Aceste capabilități nu sunt numai de ordin militar, deoarece gestionarea crizelor, indiferent de particularitățile acestora, nu se poate realiza prin mijloace militare unilaterale. Componenta militară, împreună cu componenta civilă, care se constituie în alternativă sau suport al celei dintâi, devin elemente de interferență și complementaritate, generatoare de securitate.

2. Interacțiunea și intercondiționarea factorilor de risc externi și interni la adresa securității naționale a României

Abordarea într-o concepție unitară a stării de securitate a constituit o preocupare constantă a specialiștilor. Deși opiniile acestora sunt aproape unanime în afirmația că securitatea națională poate fi asigurată prin îmbunătățirea siguranței instituțiilor sociale, economice și politice ale națiunii împotriva amenințărilor provenind din alte state independente, palierul intern a securității naționale a fost identificat ca fiind esențial în ansamblul politicii de securitate.

Astfel, Samuel Huntington identifica, la nivel național, trei tipuri de politici de securitate:

- *politica de securitate militară*, ce stabilește și coordonează activitățile destinate să răspundă unui eventual prin atac armat din afara frontierelor;
- *politica de securitate internă*, centrată pe amenințarea la adresa statului, produsă de către forțe ce acționează în interiorul acestuia;

⁷ În Conceptul Strategic NATO din 1999, terorismul nu este inclus în categoria pericolelor pentru securitate, însă după 11 septembrie 2001, în toate documentele programatice adoptate la nivelul Alianței acesta este identificat ca fiind principala amenințare la adresa statelor membre.

- *politica de securitate situațională*, preocupată de riscul apariției unei eroziuni rezultată din schimbările pe termen lung la nivel politic, economic, social și demografic, schimbări ce tind să reducă puterea statului.⁸

În concluzie, securitatea națională are o componentă internă (ce depinde de ordinea de drept ce guvernează sistemul) și una externă (geopolitică și strategică)⁹.

În acest context, România va trebui să facă față unei duble provocări, izvorâtă din statutul său pe plan internațional și din influența acestui statut în plan intern. În plan extern va trebui să-și canalizeze eforturile potrivit orientărilor NATO și Uniunii Europene, determinate de evoluția mediului de securitate internațional, iar în plan intern vor trebui găsite cele mai eficiente soluții la vulnerabilitățile existente, care axiomatic sunt amplificate de mutațiile din arena internațională.

Securitatea internă privește siguranța cetățeanului și securitatea publică, securitatea frontierelor și cea a transporturilor, protecția infrastructurii critice și cea a sistemelor de aprovizionare cu resurse vitale. Ea include, de asemenea, securitatea socială și asigurarea stării de legalitate, contracararea criminalității organizate și securitatea activităților financiar-bancare, securitatea sistemelor informatice și a celor de comunicații, protecția împotriva dezastrelor și protecția mediului¹⁰.

Principalele direcții de acțiune în domeniul securității interne, vizează cu preponderență amenințările care decurg din manifestarea principalilor factori de risc din mediul de securitate internațional, identificați anterior. Acestea sunt următoarele:

Contracararea terorismului. Lupta împotriva terorismului, în plan intern, este abordată pe două paliere, care, deși distincte, interacționează:

- protecția instituțiilor altor state aflate pe teritoriul național și a cetățenilor străini din România împotriva atacurilor teroriste și interzicerea folosirii teritoriului României pentru pregătirea unor acțiuni teroriste împotriva altor state;

- protecția cetățenilor români, a instituțiilor statului, a infrastructurii economice, de transport și de asigurare a funcțiunilor sociale vitale, precum și a altor obiective de interes național.

Contra-proliferația armelor de distrugere în masă. Obiectivele în acest domeniu de acțiune sunt prevenirea procurării, transportului sau transferului elementelor destinate producerii armelor de distrugere în masă, mijloacelor de transport la țintă și materialelor radioactive sau cu dublă utilizare, către grupări teroriste, ori către alte organizații criminale sau state ostile.

Prevenirea și combaterea criminalității. Criminalitatea transnațională organizată se manifestă cu precădere în spațiul sud-est european, în principal, pe fondul scăderii autorității statului, deteriorării accentuate a climatului economico-social și, nu în ultimul rând, datorită conexiunilor rețelelor criminale în sferile puterii. În plan intern, scopul acestei direcții de acțiune îl constituie reducerea riscului, frecvenței și consecințelor unor infracțiuni deosebit de periculoase,

---

⁸ Samuel P. Huntington, **The Soldier and the State. The Theory and the Politics of Civil-Military Relations**, New York, Vintage Books, 1957.

⁹ Col. dr. ing. Gheorghe ILIE, *Securitatea sistemelor militare*, București, Editura Militară, 1995

¹⁰ **Strategia de securitate națională a României**, <http://www.presidency.ro/static/ordine/SSNR/SSNR.pdf>, p.37.

concomitent cu acțiuni concertate care să modifice statutul României de țară de origine, de tranzit și de destinație a traficului cu droguri, arme și ființe umane.

În contextul celor prezentate mai sus, trebuie remarcat că principala componentă a securității interne o constituie ordinea publică. Ordinea publică este o stare de drept și de fapt. Ea permite realizarea echilibrului bazat pe consensul necesar funcționării optime a ansamblului social în condițiile reglementărilor juridice interne, consacrarii apărării și respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, avutului public și privat, a celorlalte valori supreme, în scopul promovării și afirmării progresului într-o societate democratică. Asigurarea ordinii publice reprezintă o cerință esențială a stabilității interne care garantează condițiile corespunzătoare funcționării unui stat de drept. Cu alte cuvinte, asigurarea ordinii publice reprezintă o necesitate socială, realizată prin activități specifice de organe speciale – forțele de ordine publică – ce reprezintă autorități deținând competențe și atribuții în materie de ordine publică și cărora, prin lege și prin alte acte normative, li se conferă sarcini în exercitarea dreptului de poliție a statului.

3. Rolul și locul Jandarmeriei Române în cadrul forțelor de ordine publică din perspectiva gestionării riscurilor și amenințărilor la adresa securității naționale a României

Amplele transformări care au determinat evoluția mediului de securitate, au impus, la nivel național, un amplu proces de modernizare și aliniere la standarde europene a tuturor instituțiilor. Pentru România, adaptarea legislativă și instituțională în scopul îndeplinirii condițiilor post-aderare la Uniunea Europeană, constituie un obiectiv strategic unanim acceptat. Din această perspectivă, s-a realizat reevaluarea și aprofundarea reformei la nivelul structurilor și componentelor abilitate în prezervarea ordinii și siguranței publice, elaborându-se *strategia ordinii și siguranței publice*¹¹, document programatic ce stabilește structura și misiunile forțelor de ordine și siguranță publică, logistica, modul de conducere și cooperare a acestor forțe.

Conform acesteia, forțele principale ale Ministerului Administrației și Internelor sunt abilitate prin lege să exercite dreptul de poliție al statului, reprezentând componenta de bază a structurilor destinate să gestioneze întreaga problemă din domeniul ordinii publice pe timp de pace sau pe timpul stării de urgență, fiind constituite în structuri de poliție și jandarmi.

Strategia, având ca obiectiv delimitarea strictă a competențelor forțelor principale de ordine și siguranță publică, stabilește printre principalele atribuții ale Jandarmeriei Române, aceea că acționează ca forță de poliție europeană și participă cu efective specializate la menținerea păcii, la solicitarea organismelor internaționale. Este de remarcat că tocmai în contextul acestor delimitări de competențe, legiuitorul conferă o dimensiune internațională misiunilor Jandarmeriei Române, în perspectiva consolidării statutului României de partener credibil, care să-și aducă contribuția la

---

¹¹ H.G. nr. 196 din 17 martie 2005 privind aprobarea Strategiei Ministerului Administrației și Internelor de realizare a ordinii și siguranței publice, pentru creșterea siguranței cetățeanului și prevenirea criminalității stradale.

dezvoltarea și consolidarea Politicii Europene de Securitate și Apărare, sub aspectul gestionării civile a crizelor.

Gestionarea civilă a situațiilor de criză de către Uniunea Europeană necesită operaționalizarea unor structuri cu organizare și pregătire specifică, ținându-se cont de concluziile rezultate în urma operațiunilor de restabilire a păcii desfășurate în Balcani, de la începutul anilor 90. Astfel, în iunie 2000, cu ocazia Summit-ului de la Feira, cei cincisprezece membri ai Uniunii Europene au stabilit ca prioritate dezvoltarea capacităților civile de gestionare a crizelor și au convenit ca până în anul 2003, pe baza unei cooperări voluntare, să constituie o forță de poliție, ale cărei componente să se poată desfășura în 30 de zile pentru executarea unor astfel de misiuni.

Pentru asigurarea operativității acestei structuri, se apelează la unitățile de poliție integrate. Acestea sunt formațiuni constituite din forțe de poliție flexibile și interoperabile, pregătite să îndeplinească misiuni în domeniul ordinii publice, în perioada de tranziție de la gestionarea militară a crizei la exercitarea autorității civile care îi succede.

Summit-ul de la NISA, din decembrie 2000, a stabilit conceptele de întrebuințare a Forței de Poliție Europene, pe baza a două opțiuni:

- întărirea capacității forțelor locale de poliție prin intermediul misiunilor de formare, de antrenament, de asistență, de control și consiliere;
- substituția polițiilor locale deficitare, prin executarea de misiuni în special în domeniile de restabilire a ordinii publice, protecție a bunurilor și persoanelor, executarea misiunilor de poliție judiciară, de luptă împotriva crimei organizate și terorismului.

Prin constituirea, în 2004, a Forței de Jandarmerie Europene, s-a realizat un instrument format din unități de poliție cu statut militar, puse la dispoziție de statele membre, pe baze voluntare.

Prin capacitatea lor de a acoperi întregul spectru al misiunilor de poliție și prin statutul lor militar, structurile de jandarmerie pot fi desfășurate într-o totală complementaritate cu componenta militară a operațiilor de gestionare a crizelor.

Ele pot să acționeze la începutul angajamentului militar, răspunzând principiului imperativ al unității de comandă și pot beneficia de sprijin logistic și de capacitate de proiectare similare forțelor armate. Integrate într-un proces de planificare strategică, acestea introduc un element de suplețe în gestionarea situațiilor de criză, având și capacitățile de acțiune în cele două domenii majore prezentate anterior: de substituire și de consolidare a forțelor de poliție locale.

Datorită acestor caracteristici, ele constituie intermediul între componenta militară și alte componente civile de gestionare a crizelor.

Din punct de vedere operațional, în faza inițială a operației, forțele de poliție cu statut militar ar putea intra în teatru împreună cu componenta militară, în vederea îndeplinirii sarcinilor sale de poliție. În faza de tranziție, ele pot continua misiunea singure sau împreună cu componenta militară, facilitând cooperarea cu unitățile de poliție cu statut civil, locale sau internaționale. În final, în faza de dezangajare, pot

facilita predarea responsabilităților către autoritățile civile și agențiile care participă la eforturile de stabilizare¹².

România, ca de altfel mai multe state membre ale Uniunii Europene, dispune de două tipuri de forțe de poliție: una cu statut civil – Poliția Română și una cu statut militar – Jandarmeria Română.

În calitate de membră a Forței de Jandarmerie Europene, Jandarmeria Română, forță de ordine publică cu statut militar, dispune de cadrul normativ necesar participării la operațiile de management al crizelor. Legea de organizare și funcționare a Jandarmeriei Române, statuează ca misiune participarea, în condițiile legii, la misiuni în afara teritoriului statului român, cu efective și tehnica din dotare, la activități de instruire, la constituirea forțelor internaționale destinate îndeplinirii unor misiuni în cadrul acțiunilor de prevenire a conflictelor și gestionării situațiilor de criză, de întărire – consiliere, asistență, formare, control – a forțelor de ordine locale sau de substituție a acestora în toate domeniile lor de activitate¹³.

Capacitatea acțională a Jandarmeriei Române are următoarele părți constitutive: structura organizatorică; personalul militar, armamentul și tehnica specifică din dotare; capacitatea de regenerare și redimensionare; coeziunea forțelor; starea și practica disciplinară; pregătirea pentru intervenția profesională; interoperabilitatea procedurilor acționale.

Potențialul de reacție și acțiune rapidă și flexibilă constituie un element esențial al structurilor militare destinate pentru executarea misiunilor de poliție în cadrul operațiilor civile de management al crizelor. Pentru structurile de tip jandarmerie, acestea se materializează într-o stare de pregătire ridicată pentru intervenție a unităților sau subunităților care acționează în teatrele de operații, bazată pe o încadrare corespunzătoare cu personal calificat și antrenat și pe asigurarea de tehnică și de materiale specifice cu performanțe superioare calitativ.

Acțiunea rapidă constă în posibilitatea executării misiunii primite în concordanță cu mandatul forței, în timp scurt față de momentul la care a fost ordonată sau transmisă de către Autoritatea Națională de Comandă sau de către comandantul abilitat, conform ierarhiei militare. În multe dintre operațiile de management al crizelor, potențialul de reacție și acțiune rapidă este determinant, mai mult decât celelalte concepte operaționale, pentru îndeplinirea cu succes a misiunii și a mandatului încredințat. Acțiunea trebuie să fie rapidă deoarece însăși acțiunea ostilă care se cere contracarată este o succesiune foarte rapidă de secvențe care, dacă nu sunt întrerupte într-un timp scurt, pot produce consecințe, uneori disproporționat de mari, în raport cu cauza care a determinat acțiunea ostilă.

Acțiunea flexibilă constă în posibilitatea trecerii în timp scurt de la o misiune la alta, de la asigurarea ordinii publice la restabilirea acesteia și, de asemenea, în capacitatea de a schimba atitudinea foarte rapid, adică de a trece de la acțiuni cu caracter defensiv la cele cu caracter ofensiv și invers.

---

¹² *Misiunea Forței de Jandarmerie Europene*, <http://www.eurogendfor.org>

¹³ **Legea nr. 550 din 29.11.2004, privind organizarea și funcționarea Jandarmeriei Române**, art. 19, lit. „o”.

Jandarmeria Română, forță de poliție cu statut militar, are o contribuție importantă la efortul general de asigurare a păcii și stabilității în Europa, atât prin participarea cu șase contingente de jandarmi la misiunea ONU din Kosovo (UNMIK), în perioada 2002 – 2008, cât și prin asigurarea continuității eforturilor de menținere a păcii în regiune în cadrul noii misiuni executate sub egida Uniunii Europene (EULEX), aflată în curs de desfășurare. În conformitate cu mandatul stabilit, Detașamentul de jandarmi misiuni internaționale KOSOVO, a executat o gamă variată de misiuni permanente și temporare, care, printre altele au vizat protecția antiteroristă a unor obiective și persoane, intervenția antiteroristă și participarea la destructurarea unor rețele de criminalitate organizată.

Protecția antiteroristă s-a realizat prin:

- paza și gardarea bazei proprii;
- paza și apărarea unor clădiri administrative;
- paza reședințelor unor persoane implicate în justiție;
- asigurarea măsurilor de securitate a aeroportului, autogării și gărilor pe timpul derulării transporturilor speciale;
- paza și protecția transporturilor speciale;
- asigurarea escortei și protecției V.I.P., a unor delegații oficiale și a unor persoane desemnate de UNMIK, respectiv EULEX;

Intervenția antiteroristă a constat în participarea la misiuni pentru eliberarea unor ostatici capturați de elementele ostile.

Participarea la destructurarea unor rețele de criminalitate organizată s-a realizat prin:

- acțiuni polițienești independent sau în cooperare cu secțiile de poliție din zonă, constând în percheziții și descinderi la diferite locații;
- capturi de armament și droguri.

De asemenea, s-au executat o serie de misiuni destinate menținerii, asigurării și restabilirii ordinii publice, astfel:

- menținerea ordinii publice în localități, independent sau în cooperare cu ofițeri de poliție civilă;
- asigurarea și restabilirea ordinii publice cu ocazia desfășurării mitingurilor și marșurilor de protest (autorizate sau spontane);
- asigurarea și restabilirea ordinii publice cu ocazia vizitelor unor oficialități;
- menținerea și asigurarea ordinii publice pe timpul desfășurării activităților curente în zone comerciale aglomerate;
- asigurarea ordinii publice pe timpul desfășurării unor manifestații sportive, cultural – artistice.

O categorie distinctă de activități, care, în condițiile amplificării riscurilor producerii unor atacuri ale forțelor ostile pot fi încadrate în categoria misiunilor de protecție antiteroristă, o constituie escortarea unor deținuți sau a persoanelor care au comis crime de război, a grupurilor etnicilor sârbi și a unor convoaie cu diferite destinații, altele decât transporturile speciale.

Pe timpul participării la misiunile internaționale, structurile Jandarmeriei Române au acționat conform abilităților dobândite anterior, în principal prin executarea misiunilor specifice pe teritoriul național.

Conform strategiei ordinii și siguranței publice și a legii proprii de organizare și funcționare, Jandarmeria Română are atribuții prin a căror îndeplinire își aduce contribuția la realizarea obiectivelor stabilite în cadrul principalelor direcții de acțiune în domeniul securității interne.

În domeniul *contracării terorismului*, Jandarmeria Română asigură protecția și intervenția antiteroristă la obiectivele date în responsabilitate permanentă instituției, precum și la alte obiective, în raport de evoluția situației operative¹⁴.

Prevenirea manifestărilor de tip terorist constituie o prioritate a concepției de acțiune antiteroristă a Jandarmeriei Române. Pe baza situațiilor operative, segmentul de prevenire și descurajare este focalizat pentru descoperirea și sesizarea în timp util a tuturor factorilor care ar putea facilita acțiunile de tip terorist. Activitățile de protecție și intervenție antiteroristă se execută în conformitate cu reglementările legale în vigoare și constau în ansamblul măsurilor defensive adoptate de către forțe specializate pentru reducerea vulnerabilităților la obiectivele din responsabilitatea Jandarmeriei Române care pot constitui ținte ale unor manifestări teroriste. În acest domeniu, misiunile de bază ale structurilor de jandarmi, constau în:

- protecția și intervenția antiteroristă la obiectivele aflate în responsabilitatea Jandarmeriei Române, prioritare sub acest aspect fiind obiectivele diplomatice, agențiile și reprezentanțele economice străine, dar și sediile unor organisme și organizații internaționale;
- protecția și intervenția la alte obiective de importanță deosebită;
- participarea, în cooperare cu celelalte instituții ale statului abilitate prin lege, la misiuni de prevenire și neutralizare a actelor teroriste pe teritoriul național;
- participarea, prin acțiuni de sprijin derulate potrivit competențelor, la executarea intervenției contrateroriste, conform solicitărilor concrete transmise prin Centrul de Coordonare Operativă Antiteroristă/ Centrul Național de Acțiune Antiteroristă;
- executarea, în cooperare cu instituțiile abilitate ale statului, a unor misiuni de prevenire și neutralizare a actelor teroriste pe timpul vizitelor oficiale sau a altor activități la care participă înalți demnitari români sau străini pe teritoriul României, în zona obiectivelor și a locurilor de desfășurare a activităților;
- participarea, la solicitarea magistraților și împreună cu aceștia, la efectuarea unor acte procedurale;
- asigurarea protecției transporturilor unor valori importante, arme, muniții, materiale explozive, stupefiante, substanțe toxice sau radioactive și a altor substanțe periculoase;

---

¹⁴ H.G. nr. 196 din 17 martie 2005 privind aprobarea Strategiei Ministerului Administrației și Internelor de realizare a ordinii și siguranței publice, pentru creșterea siguranței cetățeanului și prevenirea criminalității stradale, p.12.

- asigurarea, la solicitarea persoanelor fizice sau juridice, protecției unor persoane, obiective, bunuri, valori și transporturi speciale, altele decât cele stabilite prin hotărâre a guvernului, în condițiile legii;

- intervenția pentru capturarea sau neutralizarea persoanelor care folosesc arme de foc ori alte mijloace care pun în pericol siguranța persoanelor, bunurilor, valorilor și transporturilor speciale;

- participarea, în condițiile legii, la solicitarea autorităților competente, la urmărirea și prinderea evadaților sau dezertorilor.

În domeniul contra-proliferării armelor de distrugere în masă, Jandarmeriei Române îi revin competențe pentru asigurarea respectării regimului materialelor nucleare și al surselor radioactive, în principal prin asigurarea pazei și protecției transporturilor acestor materiale sau a altor substanțe periculoase, definite astfel prin lege, precum și a obiectivelor nucleare de interes strategic:

- Societatea Națională „Nuclearelectrica SA” – Unitățile I și II Cernavodă;

- R.A.A.N. – Sucursala de Cercetări Nucleare Mioveni – Pitești;

- C.N. Uraniu S.A. Feldioara;

- Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Tehnologii Izotopice și Moleculare I.T.I.M. Cluj – Napoca;

- Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Tehnologii Criogenice și Izotopice – I.C.S.I. Râmnicu Vâlcea;

- Institutul de Fizică și Inginerie Nucleară „Horia Hulubei”;

- R.A.A.N. – ROMAG PROD Drobeta Turnu – Severin¹⁵.

Pe timpul îndeplinirii acestor misiuni, unitățile specializate ale jandarmeriei cooperează cu structuri ale altor forțe de ordine și siguranță publică sau instituții cu atribuții în domeniu, cum ar fi Unitatea Nucleară din cadrul Direcției Generale de Combatere a Crimei Organizate și Antidrog și Centrul Național de Coordonare a Intervenției din cadrul Inspectoratului General pentru Situații de Urgență.

În domeniul prevenirii și combaterii criminalității organizate, Jandarmeria Română execută următoarele misiuni:

- acționează la solicitarea Ministerului Public (cu precădere a Direcției de Investigare a Infrațiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism) pentru combaterea infrațiunilor specifice criminalității organizate, în mod deosebit prin efectuarea de descinderi și percheziții;

- asigură protecția magistraților pe timpul desfășurării activităților specifice în dosarele penale, protecția și escortarea unor martori cu identitate protejată, protecția unor personalități pe timpul desfășurării vizitelor oficiale, în special din rândul magistraților sau al altor funcționari publici;

- pune în aplicare mandatele de arestare emise de autoritățile competente în condițiile legii;

---

¹⁵ H.G. nr. 1486 din 24.11.2005 privind asigurarea pazei și protecției obiectivelor, bunurilor și valorilor cu efective de jandarmi, Anexa 1.

- acționează împreună cu structurile de combatere a crimei organizate și antidrog pentru soluționarea cazurilor în care sunt implicate în acțiuni ilegale persoane sau grupuri de persoane;
- participă, la solicitările Administrației Naționale a Penitenciarelor, pentru a sprijini acțiunile specifice, executate prin surprindere, de căutare și descoperire a obiectelor interzise posedate de persoanele aflate în stare de deținere;
- sprijină Poliția Română în executarea intervențiilor specifice;
- cooperează cu structurile Poliției de Frontieră Române pentru: desfășurarea unor acțiuni de combatere a criminalității transfrontaliere, descoperirea și reținerea grupurilor de persoane intrate ilegal în țară sau a persoanelor care, după comiterea unor infracțiuni grave pe teritoriul României, încearcă să treacă ilegal frontiera de stat.

Concluzii

Evoluția mediului internațional de securitate, avantajele și, în egală măsură, obligațiile ce revin României conform actualului său statut de membru al NATO și al Uniunii Europene, aduc în fața instituțiilor naționale de securitate o dublă provocare.

În primul rând, în plan extern vor trebui să-și canalizeze eforturile într-o concepție unitară, conform orientărilor și evoluției determinate de integrarea euro-atlantică, pentru a dezvolta componente care să se integreze atât conceptual cât și operațional în sistemele N.A.T.O și Uniunii Europene de prevenire a conflictelor și management al crizelor.

În al doilea rând, în plan intern, vor trebui găsite cele mai eficiente soluții la vulnerabilitățile interne, care axiomatic sunt amplificate de factorii de risc din arena internațională.

Efectul sinergic al factorilor de risc externi și interni este determinat de interacțiunea și intercondiționarea amenințărilor globale cu procesele evolutive interne din domeniul ordinii și siguranței publice. În aceste condiții, forțele de ordine și siguranță publică trebuie să își intensifice cooperarea, inclusiv prin utilizarea comună a capacităților determinate de statutul și competențele specifice fiecăreia dintre ele.

Având în vedere principalele amenințări din mediul de securitate intern determinate de factorii de risc externi, cooperarea dintre forțele de ordine publică se realizează pentru participarea la prevenirea și neutralizarea acțiunilor teroriste pe teritoriul României; prevenirea și combaterea criminalității economico-financiare, a celei transfrontaliere și a crimei organizate și pentru combaterea manifestărilor de violență și restabilirea ordinii de drept.

În acest context, rolul și locul Jandarmeriei Române în sistemul forțelor de ordine și siguranță publică trebuie abordat pe două paliere: cel de forță principală de ordine publică destinată realizării obiectivelor de securitate internă și cel de forță de poliție cu statut militar, cu capacități disponibile pentru operațiuni de management al crizelor executate sub mandatul organizațiilor internaționale sau în cadrul unor coaliții ad-hoc.

Aportul Jandarmeriei Române la dezvoltarea unei capacități a Uniunii Europene de management al crizelor, caracterizată prin flexibilitate și interoperabilitate, face parte din eforturile României de consolidare a potențialului său de pilon de stabilitate în Europa, alături de participarea națională activă la toate inițiativele NATO care vizează acest areal.

Bibliografie:

- [1] Constituția României, 2003.
- [2] Legea 550 din 29.11.2004 privind organizarea și funcționarea Jandarmeriei Române.
- [3] **Hotărârea de Guvern nr. 196 din 17 martie 2005 privind aprobarea Strategiei Ministerului Administrației și Internelor de realizare a ordinii și siguranței publice, pentru creșterea siguranței cetățeanului și prevenirea criminalității stradale.**
- [4] **Hotărârea de Guvern nr. 1486 din 24 noiembrie 2005 privind asigurarea pazei și protecției obiectivelor, bunurilor și valorilor cu efective de jandarmi.**
- [5] **Strategia de securitate națională a României**, 2006.
- [6] **A Secure Europe In A Better World, European Security Strategy**, Brussels, 12 December 2003.
- [7] **The Alliance's Strategic Concept**, Washington 1999, http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_27433.htm.
- [8] DOLGHIN, Nicolae dr., SARCINSCHI, Alexandra drd., DINU, Mihai-Ștefan, **Riscuri și amenințări la adresa securității României. Actualitate și perspectivă**, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2004;.
- [9] HUNTINGTON, Samuel P., **The Soldier and the State. The Theory and the Politics of Civil-Military Relations**, New York, Vintage Books, 1957.
- [10] ILIE, Gheorghe col. dr. ing., **Securitatea sistemelor militare**, București, Editura Militară, 1995.
- [11] MUREȘAN Mircea, gl. prof. univ. dr., *Contribuția României la proiectarea stabilității regionale în contextul extinderii estice a Uniunii Europene*, în volumul *Strategii de apărare și securitate la frontiera răsăriteană a NATO și UE, Sesiunea internațională de comunicări științifice noiembrie 2006*, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2006
- [12] *Misiunea Forței de Jandarmerie Europene*, <http://www.eurogendfor.org>
- [13] *Rezoluția Parlamentului European din 19 februarie 2009 referitoare la rolul NATO în arhitectura de securitate a UE*, <http://www.europarl.europa.eu/sides>.

WHEN THE EAST GOES WEST: SOCIAL COMMUNICATION AND HOW TO DEAL WITH MOBILITY ISSUES IN THE EUROPEAN UNION

Corina BARBAROS*

Exinderea Uniunii Europene către Est a ridicat o serie de probleme referitoare la potențialul economic și la efectele sociale ale acestor extinderi asupra vechilor membri ai Uniunii. In contextul acestor preocupări și al propagării crizei globale, legislația italiană, comprimată în „pachetul pentru securitate”, are în vedere imigrații români și dreptul comunitar la libera circulație și rezidență. Sunt ilustrate, de asemenea, într-o manieră extremă, problemele cu care se confruntă UE în ceea ce privește migrația est-vest. Această lucrare analizează cauzele care au dus la crearea crizei imigranților români în Italia și implicațiile „pachetului pentru securitate” în cazul mobilității comunitare. Totodată, este analizat rolul instituțiilor europene și, în special, al Comisiei Europene în rezolvarea crizei și care sunt mijloacele de comunicare socială utilizate pentru a obține acceptarea de către populație a politicilor privind migrația. Un accent deosebit va fi pus pe practicile de comunicare în chestiuni legate de imigrație și pe rolul comunicării sociale în integrarea cetățenilor în noul spațiu național.

Introduction

Central as it is to the common market, as one of the four fundamental freedoms of the Union, the free movement of persons has proved somewhat more problematic than the others (Postelnicu, 2007). This may be in part because ‘people raise security and welfare implications in a way that good do not’ (Barnard 2007: 252). The Eastern enlargement has brought wide concerns related to the potential economic and social effects in the older EU states. Recent legislation in Italy has gravely obscured the implementation of EU rights concerning free movement and residence, while bringing to the surface some of the wider problems connected to the management of migration and mobility in the EU 27 context.

The violent murder of Giovanna Reggiani in November 2007 by a Romanian citizen of Roma origin sent Italian public opinion into flames and highlighted the widely believed connection between immigration and crime. From that moment on the topic received intensive coverage, leading to a general criminalization of immigrants and in particular those of Romanian and especially of Roma origin. A 'Romania emergency' was installed, as it was called by Walter Veltroni, the mayor of Rome at that time (Wagner 2009: 11). The theme was also picked up by the right-wing coalition in the elections of spring 2008, which is said to owe its victory particularly to its strong anti-immigrant discourse. Immediately after coming to power the new government resolved to fulfil its promises and approved the 'security package', a set of legislative decrees meant to deal with the increased number of migrants and especially with those (mostly irregular) migrants living in settlements around Italian cities. De facto, the package targeted the Romanian community in Italy (and within it, the Roma), which is currently the largest foreign group in the country and which is generally believed to be responsible for the increase in crime rates.

---

* Preparator universitar, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași

The package seems to be one of the strictest policy reactions to migration since Italy has become a receiving country. In addition, its measures cover several categories of migrants, including internal EU movers and in fact contradicting EU Directive 2004/38 on the right of EU citizens to move and reside freely within the Union. In this context, the question of migration management goes beyond the bilateral relation between Romania and Italy and becomes a matter of European relevance.

The following paper will analyze the Italian 'security package' within the framework of EU mobility and it will look in particular at its implications for Romanian individuals in Italy in their capacity as EU citizens. The paper is based on a mixed qualitative and quantitative approach. Starting from an analysis of official data regarding migration flows into Italy and various accounts of migration management in the country it will continue with a review of internal and EU legislation to determine the fit of the 'security package' with the European framework. In addition, semi-structured interviews with migration experts and policy makers acquainted with the crisis have helped the author paint a more vivid picture of the implications of this national crisis on the wider European scene.

1. Explaining mobility and social communication

1.1. The EU Legislative Framework for the Freedom of Movement

Much of the debate on modern migration has been built around a state-centered perspective, which deems the migrant as a 'threat to the status-quo (Joppke 1998). From here stem two distinct views on migration: one concerned with immigration and the policies that regulate the entry and stay of migrants; and the second focusing on the immigrants, or rather their integration in host societies once they are within the borders of the polity (in Lahav and Guiraudon 2006: 203). Or, as Sasse and Thielemann frame it, there is a tension between a security-based and a rights-based approach (2005). Recently, new perspectives are challenging the traditional stance, by invoking 'transnational' (Faist 2000 and 'post-national' trends and identities (Soysa 1994) as a result of globalization and accompanying phenomena (see also Sassen 1996). The integration logic of the EU follows to a certain extent on this trail and introduces the concept of intra-EU mover, a hybrid, 'tertium genus in-between interna and international migrants' (Recchi 2006: 4). A distinction is made between the internal migrant and the third-country national and while the EU migration approach towards TCNs is still quite blurry, the legal status of internal migrants is solidly established. It is this framework of inner mobility that will try to present shortly in the following section Freedom of movement will be regarded from the wider perspective of European citizenship and not as work migration.

Abolishing obstacles to internal migration in the Union has been a goal of the EU Treaties starting with the '50s (Barnard 2007: 249). Freedom of movement was initially meant to support work migrants and had a clear economic rationale in aiding the single market integration. Secondary legislation has moved gradually to enlarge the scope of this freedom to other categories of persons in the Union, such as students or retired people (see for example the three Residence Directives adopted by the

Commission in 1990). It is only with the adoption of the Maastricht Treaty and the formalization of a European citizenship that the freedom to move and reside freely is granted as a political right to all citizens of Member States, whether economically active or not (Craig and de Burca 2008).

Moreover, in 2004, the Directive 2004/38/EC, also called the 'Citizens' Directive' has been adopted to create 'a single legal regime for free movement and residence in the context of citizenship of the Union while maintaining the acquired rights of workers' (Craig and de Burca 2008: 870). According to the Directive citizens of the Union may reside in any country of the EU for a period of three months without being subjected to any formalities. States may ask for additional conditions from citizens wishing to reside for more than three months: individuals and their family members need to be engaged in economic activity; or have sufficient means and sickness insurance; or be enrolled at a private or public establishment, have comprehensive sickness insurance cover and are self-sufficient in order to avoid becoming a burden on the social assistance system of the host member state.

As long as residents do not become an unreasonable burden for the state's welfare system, they should not be expelled (Kostakopoulou 2008: 292). The only grounds for restrictive actions may be public policy, public security and public health. Any such barriers to the freedom of movement should however comply with the principle of proportionality, meaning that the action is appropriate to the goal that needs to be achieved and that there is no other less intrusive action that can be taken to reach that goal (Barnard 2007: 81). It should also be based on the personal conduct of the individual concerned, if indeed he or she represents 'a genuine, present and sufficiently serious threat affecting one of the fundamental interests of society' (Art. 27) (Merlino 2009: 18).

Within the scope of the Directive, foreign nationals enjoy equal rights with the locals and discrimination on grounds of nationality is prohibited. In a nutshell, this means that EU nationals 'should be able to exercise their rights to free movement without impediments imposed by additional regulations adopted by other member states' (Kostakopoulou 2008: 288).

1.2. Freedom of Movement post 2004/7

While the right to move and reside freely in the Union is fully applicable for members in recent accession countries, the freedom of work was temporarily restricted to respond to member state fears that their labor markets would be flooded with immigrant workers from the East (Craig and de Burca 2008: 788). The two-three-two formula allowed 'old' Member States to restrict access on their labour markets for workers from the eight new entrants (with the exception of Malta and Cyprus) for a period of up to seven years. In 2004 only three states opened their labor markets: Ireland, the UK and Sweden. Currently eleven out of fifteen countries had opened their markets, while the rest maintained more or less simplified measures. On 30th April 2009, the transitional agreements for the EU-8 should end, unless special disturbances of Member State labor markets will prevent this.

After 2007, when Romania and Bulgaria entered the Union ten out of the twenty-five States opened their labor markets, while the other chose to maintain some restrictions. Currently, fourteen of the EU-25 Member States have opened their labor markets completely to the last two entrants¹.

Current impact evaluations made by the Commission sCOM(2008)765 final show that most work migrants from the EU-8 have preferred the UK and Germany as a destination, whereas the two later entrants have rather gone to Spain and Italy, which absorbed 50% and 25% respectively of the Romanian and Bulgarian migrants. Overall, the number of Bulgarian and Romanian citizens resident in the EU-25 increased from around 690 000 at the end of 2003 to about 1.8 million at the end of 2007. As the Commission points out, this process started well before the 2007 accession COM(2008)765 final:5. Also, it appears that 'in almost all Member States the number of recent arrivals from non-EU countries exceeds the number of newcomers from other EU Member States' (ibid: 6). Even after the Eastern enlargement, intra-EU mobility remains low relative to other regions².

2. Accomodating migration and integration of the immigrants

2.1. *Modern (Im)Migration To Italy*

Italy shares to a great extent the common traits of the Mediterranean immigration regime (Baldwin-Edwards 1997). It is a recent country of immigration, still building up the institutional structures necessary to manage the progressive inflows of migrants and has a tendency to criminalize and, as Agrela (2002) puts it, to 'electoralize' immigration. Northern European countries, on the other hand, have been faced with a phenomenon of a somewhat different nature, predominantly starting in the post-war and post-colonial era. In Adrian Favell's words, 'Italy's recent encounter with immigration has been much more raw, and much less mediated by this kind of colonial familiarity' (Favell 2002:5).

After being for decades a country of emigration, starting with the '70s Italy has reversed its status to become at present a 'net importer' of migrants (ERRC 2008: 11). Immigration rates have increased progressively in the last decades and quite spectacularly in the most recent years. The numbers say it all: in 1991 there were 350 000 foreign residents. Their numbers increased more than three times in a decade and again doubled over a period of only five years (ISTAT 2007: 2). Finally, in 2008 there were officially 3.5 million foreigners in the country, a 5.8% of the total population (ISTAT 2008: 16). The increase in 2007 alone has been remarkable: 454 000 new residents have been registered, a doubling of the 2006 rates and the biggest

---

¹ The initial countries that had opened their markets were the Czech Republic, Estonia, Cyprus, Latvia, Lithuania, Poland, Slovenia, Slovakia, Finland and Sweden. They were followed by Spain, Greece, Hungary and Portugal as of 1 January 2009. See DG Employment, Social Affairs and Equal Opportunities website.

² Cross-border migration in 2005 reached barely 4% on a European level, whereas only 18% of Europeans had ever moved outside their region. Compared with the impressive 32% figures of cross-state movers in the US, these numbers appear low. Of course, one should take into consideration the different transaction costs of moving abroad in the EU, non-existent in a culturally and linguistically homogenous US (Fouarge 2006).

absolute value ever in the country (ibid). Currently, in terms of immigration rates Italy is surpassed by Spain alone (which received in 2007 a number of 685 000 new persons) thus being one of the two most sought after immigrant destinations in the EU 27 (ISTAT 2008: 16).

Year	1951	191	1991	2001	2006	2008
Residents (approx.)	50	120	350	1300	2300	3500

Table 1. Number of Foreign Residents (1000)

Sources: ISTAT 2007, 2008

One in four foreign residents live in Lombardia, with the North-West of the country registering the greatest immigrant presence (36%; (ISTAT 2008: 16). The formerly varied migrant population is becoming now more homogenous (Recchi et al. 2003: 21). About half the foreign residents in 2007 were represented by five nationalities: Romanians (640 000 persons), followed by Albanians (400 000), Moroccans (370 000), Chinese (160 000) and finally Ukrainians (135 000) (ISTAT 2008: 16). A new development is the arrival of Polish migrants, currently reaching a number of about 100 000 - but the most spectacular is the progression of the Romanian migration, which doubled in the span of two years: 300 000 new arrivals in 2006 and 2007 (Caritas Migrantes 2008: 1).

The increase in the Eastern European rates is quite possibly due to the recent EU enlargement, considering that Italy has chosen to open its labor market to the newcomers, but also viewing that other potential destination countries in Europe still hold their restrictions. In fact together with Spain Italy has been the main destination of the EU-2 enlargement in 2007 (Secretaria de Estado de Inmigracion y Emigracion). However, other essential factors should be considered: in the case of the Romanian community the linguistic and cultural similarities are likely to have made Italy a more appealing destination. The high tolerance for illegality also increases the level of attractiveness (Jeler 2006). The networking factor could stand as a reason for the perpetuation of the migration, viewing that 60% of migrants after 2001 used the help of friends and family to reach Italy and get established there (Sandu 2006: 22). The Romanian immigrant community in Italy is surpassed only by that of Spain, where the Romanians number about 715 000 out of the country's 4.4 mil foreigners (Secretaria de Estado de Inmigracion y Emigracion).

Italy draws heavily on immigrant work. The need for immigrants seems to be agreed upon widely, by authorities and the public (Chaloff 2005), especially on account of structural unemployment and the transformations of the traditional labor market with the increased participation of women. In a typical dual market theory scenario (see Hagen-Zanker 2008), migrants lead the 3-D jobs (dirty, dangerous and difficult), or, in the Italian version, the 5Ps (pesanti, precari, pericolosi, poco pagato,

penalizzati socialmente: taxing, precarious, dangerous, poorly paid, socially penalised) (Chaloff 2005: 2). Figures show that in 2007 remittances of immigrants from Italy have counted 6 mil euros and revenues have reached an important 3.750 billion euros (Caritas Migrantes 2008: 3). The Romanian immigrants account for 1.2% of the Italian GDP (Caritas Italians 2008).

Italy has the second biggest underground sector in Europe after Greece (Gonzalez-Enriquez 2009: 6). The shadow economy is mainly fed by clandestines- about 40% of all its workers (Chaloff 2005: 5) and counts as an important explaining factor for the considerable number of illegal immigrants that the country attracts (Reyneri 2003 in Chaloff 2005: 5). Most irregular migrants in 2005 according to Blangiardo were Romanian (aprox 17%), followed by Albanians (12%) and Moroccans (11%) (Fasani 2008). In what regards the Romanian clandestine presence abroad Italy is the second largest country, with bigger illegal rates to be found only in Turkey (Sandu 2006: 36).

One significant problem of the immigrants in Italy, and especially of the undocumented ones, is linked to housing. Most end up at the peripheries of the cities, in precarious conditions. This can be explained among other things by the lack of social Housing; by the cumbersome administrative requirements for renting out, together with the generally overcrowded and expensive rental market (Froy 2006); but also through manipulation from landlords and estate agencies³ (Strati 2006). A particular case is that of the Roma and Sinti, who have been traditionally concerned with segregation in the urban periphery, despite some successful local examples for improving their situation (ibid.).

The media maintains a discourse of poverty and crime in relation to migrants (Chaloff 2005). Daily snapshots of irregulars reinforce the feeling of invasion' (Chaloff 2005: 2) and the image of the migrant involved in the menial, dirty jobs (Del Boca and Venturini 2003). Certain reactions to immigrant inflows seem to be recurrent: just as with the

Romanian group at present, the massive Albanian migration flows in the mid-'90s created a stir in the media and the public opinion and reflected a feeling of decreased security. As Martin describes it 'the anti-Albanian prejudice has grown steadily, fuelled by the concentration of the media on a marginal but quite visible criminal minority' (2003: 1).

2.2. *Immigrants and crime*

The question of immigration has been highly associated to crime. Over the past years the percentage of foreigners in Italian prisons has increased- from 16% in 1991, to 28% in 1996 (Jamieson and Sily 1998: 14) and to 36% in 2007 (Aebi and Delgrande 2007). The rates are higher than the 18% European mean, but comparable to other important EU migration destinations (Aebi and Delgrande 2009).⁴ As in

---

³ Interestingly, this treatment is not isolated to foreign newcomers, but had also been applied decades before to the poor. Southern internal migrants (Strati 2006).

⁴ Spain for example had a 32% foreign prison population, Germany 26%, France 19%, Belgium 42%. (Aebi and Delgrande 2009)

other years, current crime rates seem to be high for irregular migrants, while for legal migrants they reach a 2%, close to those of the native Italian population (ISTAT 2008: 18).

The most convicted foreign individuals come from the three largest migrant communities- the Albania, Moroccan and Romanian. The Romanians and Moroccans respectively seem to be the first in most categories of criminal offences. Comprising in 2006 a 12% of the foreign population, the Romanians had a representation in the prison population varying from 15-37%, where the value of 37% was registered in offences related to theft. Albanians, as 11% of migrants, reached up to 20% in certain crime sectors. The same is valid for the Moroccans (10% of population and the highest crime rate is 23%) (Ministry of Interior 2007). As the Caritas report on the Romanian immigration shows, many of the victims of crime are migrants themselves (Caritas Italiana 2008).

Overall figures indicate an over-representation of the Romanian population within the foreign convicted population in certain sectors. This is one aspect that needs an extremely serious analysis from both Romanian and Italian authorities, regarding the causes, the involvement and the real implications of the Romanian 'deviant' element in the broader Italian immigrant context. Even so, this still appears to explain only partially the motivations for the 'security package' and the particularly strict measures currently affecting the entire migrant population in the country.

Also, several observations need to be made in relation to immigrant-committed crime. As shown in the literature concerned with the relation between immigration and crime, numbers alone may not show the entire story. As Jamieson and Sily point out in an analysis of the Albanian immigration wave in the mid-90s, even if 'immigrant populations are statistically over-represented in crime relative to their official proportion in the overall population, it does not automatically follow that they are more active in crime' (1998: 14). A series of factors may intervene that need close attention: that crimes committed by foreigners may be reported more often; immigrants themselves due to somatic or linguistic characteristics may be more easily distinguishable, leading to higher reporting and arrest rates; the overall treatment of police towards immigrants should also be accounted for (Jamieson and Sily 1998: 14). Whether such arguments currently apply to the Romanian community in Italy remains to be verified- no such analysis has been yet publicized. Such factors however make the story of immigrant crime far more complicated than it has so far been presented in the media.

2.3. Regulating Migration

While generally the Italian immigration fits in the Mediterranean model, there are at least two traits that stand out: the political inconsistency and the recurrent use of the emergency paradigm. They also partially explain the persistence of some of the problems affecting immigrants and society as a whole, such as high levels of illegality, limited access to rights and services, the integration of newcomers.

Considering the lack of success in establishing effective legal flows of entry, most of the migration management until now has been done through 'remedial

actions' (Sciortino 2009: 3). Governmental emergency ordinances have been used heavily to respond to the vastly unregulated nature of migration and the great immigrant flows, generally described as 'emergencies'. As a result, regularisations have been an integral part of immigration policies, have repeated at an interval of roughly four years (Chaloff 2005: 4) and have been presented by each administration as an exceptional measure, the last to be of amnesty programs.

Caught by surprise by the increasing number of migrants, Italy had its first attempt at regulating the phenomenon in 1986. At the end of the decade, as migration became more widespread, the Martelli Law (Law 39/ 1990) introduced a more structured vision and supported the control of migration through the planning of incoming flows (Chaloff 2005). Six years later, in full Albanian migration, the centre-left government proposed the Turco-Napolitano law, which promoted a more coherent approach and tried to combine security and social integration issues (Strati 2006: 16). As Zincone shows, the law was based on two main goals of integration policies- a low conflict interaction between nationals and immigrant minorities, and the respect of immigrants' personal integrity. The law sought to achieve them through safety and security measures meant to reassure Italian citizens; pluralism and communication measures meant to produce mutual respect and understanding; and finally the assurance of full and, respectively, basic rights for legal and undocumented migrants (2006: 2)

The later Bossi- Fini law (Law 189/ 2002), adopted under a new, centre-right government came with a more moderate social approach and emphasised instead the idea of immigration as a threat (Strati 2006: 19). Among other things, the permit to stay was tied to the residence contract, effectively linking the proof of housing with labour contracts; all non-EU migrants who wished to remain on the territory of the country needed to be fingerprinted (Serban and Stoica 2007: 78). The law also provided for an important regularization, granting legal status to about 700 000 people- one of the biggest of its kind. Overall, the law provoked some controversy and even received important criticism from state institutions. The Italian Constitutional Court reacted against the norm concerning the expulsion of immigrants which, being based on an accusation and not on a full proof of guilt, was said to be in contrast with the Italian Constitution (Strati 2006: 19).

A new turn of government brought a shift in the approach. Starting with 2006, the Prodi cabinet favoured social integration policies, focusing on various categories of people, including migrants (Strati 2006: 2). The government also announced legislation that would end the 'emergency paradigm (Chaloff 2005: 1) and special measures such as a national fund for Immigrants, meant at establishing their basic rights and access to services (an important aspect in this strategy would have referred to the housing problems) (Strati 2006: 24).

3. The 'security package'

3.1. The Background of the 'Security Package'

The increase in the number of immigrants had also triggered some restrictive policy reactions in Italy during the Prodi government. In November 2006 the so-

called 'Pacts of Security' made arrangements connected to nomad camps in 14 Italian cities and signalled the emerging concern regarding immigration (ERRC 2008). Following the Reggiani murder in 2007 and the renewed attention this brought to the security-immigration nexus, the Italian government issued a decree that allowed local officials to expel EU citizens considered to pose a threat, on grounds of public security (Law Decree 181/2007). A more drastic legislative turn was however visible after the elections in spring 2008.

The elections, won by centre-right coalition of the Popolo della Libertà (People of Freedom) brought important transformations to the Italian political scene. The leftist, pro-migrant, coalition-the Sinistra Arcobaleno or the Rainbow Left- did not meet the Parliamentary threshold, which meant the disappearance of socialist and communist parties from Parliament for the first time after 1946 (Merlino 2009). The Union of Christian and Centre Democrats was also not included in the government.

Much of the success of this right-wing alliance has been attributed to its intensive campaigning during elections on the theme of 'insecu-ritisation' of the phenomenon of immigration (see Palidda 2009 in Merlino 2009: 2). The shift from a centre-left to a solid centre-right government has marked 'a clear turn (or 'coming back') towards exclusionary policies in the fields of human mobility and diversity' (Merlino 2009). Migration legislation could be passed by the Berlusconi government without facing significant opposition either within the coalition or within Parliament (ibid).

Thus, five days after receiving its vote of confidence from the Parliament, the Berlusconi government went to fulfil one of its major campaign promises- tackling immigrant crime- and adopted the 'security package'.

3.2. The New Conditions of Entry, Stay and Expulsion

The package consists of several laws and legislative decrees which refer to public safety and modify national legislation transposing EU law on freedom of movement of citizens of EU Member States, as well as family reunion and refugee laws. The package has been a legal reflection of the authorities' determination to control immigration and especially illegal immigration, with a focus on the Roma-inhabited settlements at the outskirts of Italian cities.

The Security Package proposed by the Council of Ministers, 21st May 2008:

- Law Decree (Decreto Legge) No. 92 on 'Urgent measures in the field of public security', amended and converted into law by Law No. 125 of 24 July 2008
- Three legislative decrees (Decreti Legislativi) that amend the national legislation transposing Council Directive 2004/38/EC22 on EU citizens' freedom of movement and residence, Directive 2003/86/EC23 on the right to family reunification and Directive 2005/85/EC24 on refugees' status recognition procedures
- A governmental draft law 26 on 'Provisions in the field of public security' (Act of Senate No. 733)

- A decree of the president of the Council of Ministers declaring the state of emergency in relation to the settlements of nomadic communities in the regions of Campania, Latium and Lombardy

Source: Merlino (2009)

Several modifications are made to the Italian Penal Code. Illegal immigration becomes a crime, punishable with imprisonment from six months to four years. The status of irregular immigrant also becomes an 'aggravating circumstance', making a convicted individual with an irregular status likely to receive a sentence three times longer than that of regular Italian individuals having committed the same crime (Merlino 2009: 20). In addition, the new Penal Code now allows for the automatic expulsion of EU citizens convicted to sentences of more than two years (previous conditions referred to third country nationals alone and to a threshold of ten year convictions for allowing expulsion).

Proof of sufficient means and adequate housing conditions are also required from EU citizens wishing to reside in Italy for more than three months. A more recent plan announced by Interior Minister Maroni stipulates a minimum threshold for this condition, stating that citizens living in nomad camps (including Romanian Roma) who do not have the minimum income⁵ and the minimum standard of housing conditions will face expulsion (Merlino 2009: 9). Also, failure to register with the authorities or to request the residence permit is considered per se an 'imperative reason of security' which could result in denying right of residence.

3.3. The State of Emergency

The exceptional legal situation declared by the Council of Ministers is based on Italian legislation, which allows for a state of emergency to be called 'in case of natural calamities, catastrophes or other events that according to their intensity and reach need to be faced by extraordinary powers and means' (see Merlino 2009: 10). The current emergency is linked by the authorities to 'the extremely critical situation generated by the presence of numerous irregular and nomad foreigners who are permanently installed in the urban areas'. It is stated that 'the precariousness of those camps has caused situations of serious social alarm among the local populations' (Merlino 2009: 11).

In order to tackle the situation, the 'security package' confers mayors wide competences and the function of 'commissioners' of the government, allowing them to adopt 'urgent regulations for security reasons' (Art. 6 of Law No. 92). Furthermore, the package provides for the deployment of the Army in order to ensure public security.

4. The aftermath of the 'security package'

4.1. Effects

---

⁵ The minimum income is set at €5,061 per capita, €10,123 for a family of up to three persons and €15,185 for families composed of four or more members. See Merlino (2009: 9).

In the period since the adoption of the 'security package' official actions have been quite intense. Making use of the new competencies awarded to them, several mayors have conducted censuses in Roma camps from Milan, Naples and Rome, photographing and fingerprinting inhabitants- as well as requesting data on ethnicity and religion. Furthermore, 3000 soldiers were deployed across the country to survey the Centres of Identification and Expulsion, and to support prefects in several Italian cities with patrol and surveillance activities (Merlino 2009: 34).

According to data of the Romanian Ministry of Interior, until December 2008 a number of 724 expulsion decrees were signed for Romanian citizens, three times as many as in the previous year, when their number had reached 214. Among these 95 were motivated by public security reasons and the respective citizens were sent to Romania on an emergency basis, with a plane. For 211 individuals expulsion orders allowed for periods of 10, 20, 30 and 31 days respectively for leaving the country and some of the decrees were invalidated by Italian judges (source Corneliu Alexandru, interview 19th December 2008). The Italian media reports that in the first two months of 2009 already 3000 clandestine persons (Romanian included) have been deported, in what seems to be an even tougher resolution of the authorities to remove undocumented migrants (Adnkronos 2009).

In addition, activists visiting Roma settlements signalled an increase in police raids as well as police abuse, in both illegal and legal camps. About one third of all Roma camps in Italy are said to have been dismantled by the beginning of 2009 (Cerino 2009), in many cases without authorities having provided alternative housing for their inhabitants (ERRC 2008).

Throughout 2008 and 2009 media reports also signalled on several instances street attacks and public demonstrations against Romanian citizens and a series of violent civilian and vigilante-led actions targeted Roma camps. In one of the most brutal, the Roma settlement at Ponticelli near Naples was set on fire by unknown persons, leading to the evacuation of about 800 people (ERRC 2008).

4.2. Reactions to the Package

The 'security package' has been met with intense criticism by various actors and institutions.

a. European and International levels

The European Parliament had strong interventions, followed by a somewhat slower and more ambiguous response of the European Commission.⁶ A resolution of the European Parliament in November 2007 [P6_TA(2007)0534] in reaction to the measures adopted in Rome urged the Commission to make an exhaustive assessment of the implementation of Directive 2004/38 by the Member States. In an official statement meant to clarify the application of the Directive the Vice-President Frattini underlined that 'whilst the Commission is not prepared to tolerate any form of discrimination or intolerance of EU citizens, it will equally support Member States

---

⁶ See also reactions from the Fundamental Rights Agency and the Council of Europe (CommDH(2008)18), the ERRC and a multitude of other national and international civil society actors.

who lawfully protect citizens - whether their own nationals or citizens of the Union more generally¹ (2007). His declaration in fact re-iterates the 'rights' versus 'security' controversy that frames the later discussion around the 'security package' and about mobility in general.

Following the developments in Rome and the adoption of the 'security package' in 2008, the debate in the European Parliament continued, together with negotiations between the Commission and Italy. The official reactions of the Commission also became stricter. In a statement in front of the Parliament Commissioner Spidla called for the respect of Romanians' rights as EU citizens (Spidla 2008). Furthermore, in a Declaration on the 'security package' in September 2008, Jacques Barrot pointed out to the incompatibility of the decrees with EU law and called for the reach of a rapid solution under Community norms. In contrary terms, he added, the Commission would begin the infringement procedure (Barrot 2008). Until present, this step has not been taken.

On the domestic scene, Italian actors reacted on both sides of the story. In a declaration for the Repubblica, Giuliano Amato, the Interior Minister, pointed out that the Free Movement Directive was 'insufficient' for managing large-scale migration from new member states and that the Government's decree was necessary 'to prevent the tiger of xenophobia, the beast of racism, from breaking out of the cage' (openeurope.com 2007).

On the other side, officials such as Nello Rossi, the head of Italy's National Magistrates Association pointed to the incompatibility between the national package and national as well as EU legislation (ibid.).

Other European Member States have also intervened. Spanish deputy prime-minister Maria Teresa Fernandez de la Vega sparked tensions between the two Mediterranean governments when vehemently opposing the approach of the Italian government (Euractiv 20th May 2008).

Some reactions in the UK, another important migrant destination, have been swift: one official declared to the media back in 2007, regarding the support offered by the Commission to the actions in Italy that 'If the European Commission has ruled that it is perfectly acceptable to kick out people the police suspect are up to no good, then our Government needs to follow Italy's lead and introduce it here.' (Drury and Pisa 2007). In 2008 the UK has also presented official proposals to the European Council regarding the implementation of the Directive 2004/38, underlining that Member States should continue 'to take a robust approach to those who break the laws of their host country by expelling persons involved in violent or sexual assaults, drug trafficking, burglary and other such crimes'(Council doc. 1 5903/08).⁷

The debate around the Italian package focused extensively on the treatment of the Roma in Italy and the EU. In a widely cited article, the vice-president of the Italian Senate, Emma Bonino, together with Dutch MEP Jan Marinus Wiersma and

---

⁷ See also Steve Peers: The UK proposals on EU free movement law: an attack on the rule of law and EU fundamental freedoms. Statewatch Analysis.

director of the Open Society Institute Brussels Andre Wilkens react to the events at Ponticelli and point out to the negative potential of the actions against the Roma as a precedent in Europe. In the wording of the article 'Social exclusion travels. [...] It would be bad news for Europe if the approach of the Italian government towards Roma - exclusion and expulsion - were to become the standard' (Bonino et al. 2008).

There has been indeed an increase of visibility of the Roma issue since 2007- as such, several European Councils have included debates on the situation of Roma in Europe on their agenda (the European Councils in December 2007 and 2008). Even more, a special European Roma Summit was organized in September 2008, a first action of this kind at a European level.

b. Bilateral Relations

At diplomatic level the Romanian- Italian relation has been tense. Several high ranking meetings were organized and acid declarations were exchanged throughout the evolution of the events. In a joint initiative of the Prodi and Tariceanu cabinets, the two countries asked the Commission to 'consider a European strategy for the inclusion of Roma, to serve as the basis for new initiatives or to complement existing initiatives' as well as to clarify EU rules on inclusion and on deportation of EU nationals (BBC 2007). Other meetings also took place in 2008 and 2009 .The recurrent concerns of the Romanian government were related to the rights of Romanian citizens in Italy, the concentration on a criminal minority and consequent generalization of the negative perception on the entire Romanian community in the country. The Italian government in turn generally asked for a better management of irregular migrants coming from Romania and guarantees for the non-return of convicted persons to Italy (Euractiv 24th February 2009).

A comprehensive package of assistance and integration was created by the Romanian government to support the Romanian citizens in Italy and the Italian authorities in dealing with Romanian wrongdoers (Corneliu Alexandru, interview 19th December 2008) and collaboration between the police and judicial levels of the two countries was intensified.

5. Analyzing the security package

5.1. Legislative Compatibility Issues

As pointed out by national and international observers, important aspects of the security package go against established EU principles and legislation.

To begin with, the security package gives a much too generous interpretation to the exceptions

governing the right to move and reside freely within the Union, with the effect of facilitating the removal of unwanted persons. The package also introduces more narrow conditions for access, which effectively make entry and residence of EU citizens more difficult.

Expulsion becomes a potential sanction for failing to satisfy administrative requirements such as proof of satisfactory accommodation, which are in fact not provided for by the Directive 2004/38. Automatic expulsions are also possible, and previous imprisonment or irregular status become aggravating circumstances. The

Directive 2004/38 clearly states however that all sanctions, including those for administrative failure, need to be proportionate and non-discriminatory (Art. 8) and that decisions of expulsion cannot be automatic, but need to take into consideration personal conduct of every individual, be based on a proven threat to the fundamental interests of society and, in case expulsion measures are in place, allow individuals time and methods for appeal. Moreover, it is clearly stated that that previous imprisonment cannot count as an aggravating circumstance (Art. 27).

Another possible point of concern is that residence on Italian territory is soon to be conditioned by the fulfilment of particular financial stipulations (see the above mentioned plan of expelling citizens that cannot prove minimum income). Since the Directive 2004/38 does not provide clear indications for the notion of self-sufficiency; there is room for interpretation and- like in Italian case- this allows for the adoption of measures that may limit the right of residence of EU citizens and even facilitate their expulsion (EPA6-0186/2009). Such a provision comes in contradiction with the spirit of the Directive 2004/38, as it creates a type of 'census citizenship' and links the completeness' of European citizenship to income (see Revelli 2008 in Merlino 2009: 22).

The approach in the 'security package' formalizes a generalized state of exception. In the spirit of the Directive 2004/38, the removal of EU citizens is however seen as an extraordinary measure, a very strict and serious limitation on the freedom of movement of EU citizens. As Guild points out, expulsions need to be the exception that governs free movement (Guild 2001 in Merlino 2009: 27) and states must 'always opt for the administrative measures and procedures that are the least restrictive possible to fundamental freedoms, and in particular the freedom to move (Carrera 2008 in Merlino 2009:18). The derogation from this practice on grounds of public security or policy 'must be interpreted restrictively and its scope cannot be determined unilaterally by each member state without being subject to control by the institutions of the Community' (Guild 2001 in Merlino 2009:16). Moreover, Art. 4 ECHR explicitly prohibits any form of collective expulsions, whether in the case of Union citizens or TCNs.

Last but not least, data collection measures and treatment of Roma inhabitants of settlements raise questions as to the compatibility of the 'security package' with established principles of EU law and in particular Directive 95/46/EC on the data and Council Directive 2000/43/EC on equal treatment between persons irrespective of racial or ethnic origin. The measures of fingerprinting had not in fact been a novelty. The Bossi- Fini Law already included provisions for using this measure in relation to immigrants. Notwithstanding efficiency or justness questions, what makes its use in the current case problematic is its application to EU citizens and migrants alike, and, maybe more importantly, its discriminatory and abusive implementation (the use of ethnicity questions, the fingerprinting of minors).

According to the Directive 95/46/EC, any personal data needs to be gathered and processed for legitimate and proportionate purposes, and the nature of the data must not be excessive to the goals for which it is collected- evidently not the case with the censuses of Roma settlements.

Before concluding, one last point needs to be made. Throughout the application of the measures, a symbolic and even legislative ambiguity seems to ponder over the status of migrant and internal EU mover. Some of the measures previously meant for third-country nationals (fingerprinting, automatic expulsion, detention in 'Centres for Identification and Expulsion') are now transferred to legislation dealing with EU citizens. What becomes apparent is a tendency of the authorities to ignore or lessen the privileges conferred by EU citizenship and to try to facilitate the removal of unwanted or difficult persons, regardless of their EU rights.

5.2. The Exceptionalism of the Italian Measures

Italy is by no means an exception, and it has not been the only country breaching legal provisions related to freedom of movement. The latest monitoring report on the implementation of the Directive 2004/38 shows the reluctance of many states to apply it and the failure of most to do so correctly.

There have been 1800 individual complaints, 40 questions from Parliament, 33 petitions and 5 infringement proceedings for incorrect application of Directive 2004/38/EC (EP A6-0186/2009). Much like in Italy, in the past two years, EU citizens have been detained in centres of illegal immigrants together with non-EU citizens, in Belgium; before approving residence, Greek authorities ask for documents not stipulated for in the Directive (the criminal record); and special ID cards and residence cards are issued for foreign residence in several MS.

A study of ECAS in 2009 suggests that, among other factors, it is also the insufficient involvement of the Commission that has influenced the delays and incorrect application of the Directive in national legislations. The Study concludes that not enough time and money resources have been invested in the preparation phase and that the Commission's delay to publish guidelines in the implementation of the Directive also accounts for some of the incorrect or ambiguous interpretations at national levels (ECAS 2009).

Even so, the Italian 'security package' seems to impose itself by the magnitude of its exceptional approach. The crack down on crime paradigm has allowed for the use of disproportionate and discriminatory measures that have affected and are likely to affect in the future large numbers of individuals. Furthermore, what is remarkable is the extent of the politization of the immigration debate and of the outward official support for discriminatory measures.

On a backdrop of increased concern regarding immigration and considering the overall approach towards immigration, the brutal death of Giovanna Reggiani became the 'wrong murder at the wrong time', as Italian lawyer Stefano Maffei called it (Angelescu 2008: 2). This then triggered a chain of public and media reactions, which, favored by the political setting, went beyond the usual 'emergency' situations characterizing previous immigration reactions.

In this context, what the Italian authorities seemed to be doing was to tackle a serious and complex issue with short-term, discriminatory and disproportionate measures. Judging by the effects and reactions it triggered, the 'security package' has been until now the most controversial acts of migration management in the country.

Moreover, one year into home, EU and international criticism, 'the degree of exceptionalism emerging from the current Italian status quo is expanding' (Merlino 2009:2).

As Merlino rightly points out, no real action has been taken to correct for these measures, and even more, new restrictive legislation proposed by the Northern League has been approved by the Senate and is waiting the decision of the Chamber of Deputies. The amendments made to the initial draft law for public security now include demands for doctors to report on illegal immigrants to national authorities, raise taxes for residence permits to an interval from 80- 200 euros and allows for citizen patrols to complement formal security actions (Merlino 2009: 1).

6. Preserving the freedom of movement in the EU. Conclusions and recommendations

In Rome, in 1957, it was Italy that convinced other reluctant states to insert provisions regarding the free movement of persons, in the text of the Treaty, in order to enhance for the mobility of its workers (Favell 2003). It should be ironic that it is here where such an unprecedented breach of this right has taken place.

It is difficult to project the long-term consequences of the present package for the management of migration and the integration of the millions of migrants that Italy so needs at present. Its effects are not simply of a legislative, but also of a symbolic nature and the current policies might have set back a process of migrant integration that Italy may need to face sooner than it wants to. Ironically the Romanians might be one of the groups with the greatest potential to be integrated: lower transaction costs- the similarities in language and culture- could mean a lesser need for state or other institutional structures to invest in integration measures!

While the underlying causes of the crisis can be found in the straining inflow of migrants and the previous record of immigration management, the escalation of the immigration issue seems to be rather the result of political and media framing of this current challenge facing Italian society. Thus, before being able to deal with the substantive issues regarding its new status as immigration country or the integration of Roma, the first step that needs to be taken by the authorities is to remove the unlawful obstacles to mobility and switch the official approach towards a more balanced discourse and a more realistic evaluation of the current migration situation.

Furthermore, the measures adopted by the Italian authorities since 2008 mark a return to a type of security-oriented management of migration that seemed forgone within the common market logic. As such, they shed light on some of the inner challenges of the migration regime of the country, as well as being reflective of the problematique created by the recent Eastern enlargement. There are many levels of analysis and important questions to be asked related to the effects of the East-West migration, the management of immigration and in particular of irregular immigration in Europe, the precarious and discriminated situation of Roma in the continent. These are all essential matters to be tackled in order to further consolidate the EU 27 and it

is precisely for these reasons that responsible and sustainable mechanisms need to be created.

Considering its function as guardian of EU principles and Treaties, the Commission should play an active role in restoring the legal order that has been broken with the broken by the 'security package'. The Commission's interventions have been essential in preventing an escalation of the situation. However, as Italian authorities are moving towards further restrictive measures and have not yet withdrawn the problematic pieces, there may be a need for further action on EU level. The message that the Commission transmits will be important not only to clarify the situation of EU migrants in Italy, but also to avoid the recent events from becoming a precedent for further unilateral action of Member States.

There are several goals that the Commission should aim at in the following period. Of immediate attention is reviewing and potentially sanctioning⁸ any pieces of legislation that are not in conformity with EU law. Secondly, any loopholes in the text of the Directive 2004/38 should be corrected. Responding to calls of the EP (A6-0186/2009) and other observers, the Commission should develop guidelines to ensure a uniform interpretation of the categories of 'public policy', 'public security' and 'public health' and to clarify conditions for denying the right to move and reside freely, including those referring to grounds for expulsion, and the minimum amount regarded as 'sufficient resources' under the Directive 38/2004.

Thirdly, the Commission should continue monitoring and enforcing the correct implementation of legislation pertaining to freedom of movement in the Member States. To this purpose the EC should request periodic reports from Member States about the implementation of freedom of movement legislation; possibly also establish an expert group with the aim of supporting the implementation of the freedom of movement legislation by collecting information and best practice data. Last but not least, it should strongly encourage the inclusion of immigrant integration policies and special integration policies regarding the Roma in national strategies for social inclusion and social protection through the Open Method of Coordination.

References:

- [1]. ADNKRONOS (2009). Linea dura di Maroni: nei primi 2 mesi oltre 3.000 clandestini espulsi. 13th March. <http://www.adnkronos.com/IGN/Cronaca/?id=3.0.3096518731> retrieved 15th March 2009
- [2]. AEBI M. F., DELGRANDE, N. (2009). Annual Penal Statistics. Council of Europe. SPACE I [PC-CP(2009)01final.] http://www.coe.int/Ve/legal_affairs/

---

⁸ In the case of breach in EU law. Article 226 states: 'If the Commission considers that a Member State has failed to fulfill an obligation under this Treaty, it shall deliver a reasoned opinion on the matter after giving the State concerned the opportunity to submit its observations. If the State concerned does not comply with the opinion within the period laid down by the Commission, the latter may bring the matter before the Court of Justice.'; Art 228(1) further provides that: 'If the Court of Justice finds that a Member State has failed to fulfil an obligation under this Treaty, the State shall be required to take the necessary measures to comply with the judgment of the Court of Justice.'

- legal_co-operation/prisons_and_alter-natives/statistics__space_i/ PCCP 2009
_%201R apport%20SPACE%20l_2007_090505_final_re v%20.pdf
- [3]. AGRELA, B (2002). Spain as a Recent Country of Immigration: How Immigration Became a Symbolic, Political and Cultural Problem in the 'New Spain'. The Center for Comparative Immigration Studies.
  - [4]. ANGELESCU, I. (2008). All New Migration Debates Commence in Rome: New Developments in the Securitization of Migration in the EU, eumap.org
  - [5]. BALDONI, E. (2003). The Free Movement of Persons in the European Union: A Legal historical Overview. Pioneur, http://www.obets.ua.es/pioneur/documentos_public.php
  - [6]. BALDWIN-Edwards, M.(1997). Southern European Labour Markets and Immigration: A Structural and Functional Analysis. Mediterranean Migration Observatory, Panteion University, Athens, Greece, <http://aei.pitt.edu/1079/>
  - [7]. BARROT, J. (2008). Declaration on the 'Italian Security Package.' 23 March http://ec.europa.eu/commission_barroso/barrot/news/archives_2008_en.htm
  - [8]. Barnard, C. (2007). The substantive law of the EU: the four freedoms. Oxford University Press
  - [9]. BBC. Italy-Romania plea over migrants The prime ministers of Italy and Romania have urged the EU to do more to help integrate migrants, 11th November 2007, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/7084766.stm> Retrieved 25th March 2009
  - [10]. BONINO, E., Marinus, J., Wiersma and Wilkens, A. Europe must end violence against the Roma. 4 June 2008. The Financial Times, Accessed 15 March 2009, http://www.ft.com/cms/s/0/5fc9f3a8-3238-11dd-9b87-0000779fd2ac.html?nclick_check=1
  - [11]. CARITAS/ Migrantes. (2008). Immigrazione Dossier Statistico 2008. IDOS - Centra Studi e Ricerche, www.dossierimmigrazione.it
  - [12]. CARITAS Italiana (2008). Romania. Immigrazione e lavoro in Italia. Statistiche, problemi e prospettive, http://s2ew.caritasitaliana.it/caritasitaliana/pdf/notizie/immigrazioneromena/scheda_sintesi_romania.pdf
  - [13]. CERINO, M. Europe's law against racism. Eudebate2009, 7th January 2009.
  - [14]. <http://www.eu-debated009.eu/inc/articoli/27990/roma-camp-casolini900-italy-problem-law-racism.html> Retrieved 22nd March 2009
  - [15]. COM(2008) 765 final. The impact of free movement of workers in the context of EU enlargement, <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=508&langId=en>
  - [16]. CommDH(2008)18. Memorandum. Thomas • Hammarberg Commissioner for Human Rights of the Council of Europe Following his visit to Italy on 19-20 June 2008, <http://s://wcd.coe.int/viewDoc.jsp?id=1309811&Site=CommDH&BackColorInternet=FEC65B&BackColorIntranet=FEC65B&BackColorLogged=FFC679>
  - [17]. CHALOFF, J. (2005). 'Country Report: Immigration as a Labour Market Strategy -European and North American Perspectives: Italy' In Jan Niessen and

- Yongmi Schibel (eds.), *Immigration as a labour market strategy - European and North American Perspectives*. Migration Policy Group.
- [18]. Council of the European Union. (2004), Directive 2004/38/EC of 29 April 2004 on the right of citizens of the Union and their family members to move and reside freely within the territory of the Member States, OJ L 158/77, 30.4.2004.
- [19]. Council document 15903/08. UK delegation comments on 'Free movement of persons: abuses and substantive problem, <http://www.statewatch.org/news/2008/nov/eu-uk-proposal-on-free-movement-15903-08.pdf> Retrieved 20th February 2009.
- [20]. CRAIG, P., de Burca, G. (2008). *EU Law. Texts, Cases and Materials*. Oxford University Press.
- [21]. Decreto legge 181/2007, November 2007, Espulsione dei cittadini comunitari per motive di pubblica sicurezza, Italian Government. http://www.garantedeten.uti.it/index2.php?option=com_docman&task=doc_view&gid=1&Itemid=30, Retrieved on 20th March 2009.
- [22]. Decreto-Legge 23 maggio 2008, n. 92. Misure urgenti in materia di sicurezza pubblica. Italian Ministry of Interior http://www.interno.it/min-interno/export/sites/default/iVsezioni/servizi/legislazione/sicurezza/0993_2008_05_27_decreto_legge_23_maggio_2008.html, Retrieved 20th March 2009.
- [23]. DEL Boca, D., Venturini, A. (2003). Italian Migration. IZA Discussion Paper No. 938, <http://ssrn.com/abstract=475021>
- [24]. DG Employment, Social Affairs and Equal Opportunities <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=508&langId=en>, accessed 15th February 2009.
- [25]. DRURY, I. and Pisa, N. (2007), *Will UK follow as Brussels backs Italian law to kick out 'undesirables'?* *Daily Mail*. 5th November 2007, <http://www.dailymail.co.uk/news/article-491862AA/ill-UK-follow-Brussels-backs-Italian-law-kick-undesirables.html>
- [26]. ECAS (2009). Application of Directive 2004/38/EC of 29 April 2004 on The Right of Citizens of The Union and Their Family Members to Move And Reside Freely Within the Territory of The Member States. Executive Summary. DG Internal Policies of the Union, <http://www.statewatch.org/news/2009/feb/ep-free-movement-report.pdf>
- [27]. European Roma Rights Centre (ERRC), Roma Centre for Social Intervention and Studies (Romani CRISS), Roma Civic Alliance (RCR), Centre for Housing Rights and Evictions (COHRE) and Open Society Institute (2008), *Security a la Italiana: Fingerprinting, extreme violence and harassment of Roma in Italy*, ERRC, Budapest, <http://www.errc.org/db/03/2A/m0000032A.pdf>.
- [28]. Euractiv (2009) Immigrant crime poisons Italy-Romania relations, 24 March, <http://www.euractiv.com/en/enlargement/immigrant-crime-poisons-italy-romania-relations/article-179703>.

- [29].Euractiv (2008). Italian Roma Crackdown Causes Rift in Parliament, 20 May, <http://www.euractiv.com/en/socialeurope/italian-roma-crackdown-causes-rift-parliament/article-172503>.
- [30].Euractiv (2007). Frattini under fire for defending Italy's handling of Roma. 17th November, <http://www.euractiv.com/en/mobility/frattini-fire-defending-italy-handling-roma/article-168478>.
- [31].European Parliament. (EP) A6-0186/2009. Report on the application of Directive 2004/38/EC on the right of citizens of the Union and their family members to move and reside freely within the territory of the Member States, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A6-2009-0186+0+NOT+XML+V0//EN>.
- [32].European Parliament (2007). Resolution of 15 November 2007 on the application of Directive 2004/38/EC on the right of EU citizens and their family members to move and reside freely within the territory of the Member States, P6_TA(2007)0534, Strasbourg, 15 November.
- [33].FAIST, T. (2000). *The Volume and Dynamics of International Migration and Transnational Social Spaces*. Oxford University Press.
- [34].FASANI, F. (2008). Undocumented migration. Counting the Uncountable. Country report -Italy, <http://clandestino.eliamep.gr/tag/migration-policy/>
- [35].FAVELL, A. (2002). Italy as a comparative case. In Ralph Grillo and Jeff Pratt (eds) *The Politics of Recognising Difference: Multiculturalism Italian Style*. Aldershot: Ashgate.
- [36].FAVELL, A. (2003). Migration, mobility and the new Europe. Paper for presentation at the conference 'Immigration in a cross-national context: What are the implications for Europe?', July 16-18 2003, Luxembourg, <http://www.maxwell.syr.edu/moynihan/programs/euc/pdfs/favell.pdf>
- [37].FOUARGE, E. (2006). Long distance mobility and migration intentions in Europe. Fouarge Esther. ROA, University of Maastricht, http://www.roa.unimaas.nl/cv/fouarge/pdf/fouarge_esther_Long_distance.pdf.
- [38].FRATTINI, F. (2007). The application of the Free Movement Directive, 15 November, http://ec.europa.eu/commission_barroso/frattini/news/archives_2007_en.htm Retrieved on 15th March 2009.
- [39].FROY F. (2006), *From Immigration to Integration: Local Solutions to a Global Challenge*, OECD.
- [40].Fundamental Rights Agency, http://fra.europa.eu/fraWebsite/home/home_en.htm
- [41].GUILD, E. (2002), *The Legal Framework of EU Migration*, PEMINT, <http://pemint.ces.uc.pt/Working%20Paper-2.pdf>
- [42].HAGEN-Zanker, J. (2008), Why do people migrate? A review of the theoretical literature. MGSOG Working paper 2008/002, Maastricht, <http://pemint.ces.uc.pt/Working%20Paper-2.pdf>
- [43].ISTAT (2007), Italy in Figures, http://www.istat.it/dati/catalogo/20070517_00/Italy20071ng.pdf

- [44].ISTAT (2008), L'Italia in primo piano. Rapporto annuale sulla situazione del Paese. www.istat.it
- [45].JAMIESON, A and Sily, A. (1998). Migration and Criminality: the Case of Albanians in Italy. CSS/CEMES for The Ethnobarometer Programme, <http://www.aur.edu/pdfs/immigration2.pdf>
- [46].JELER, M. (2006). Calea romana a romilor: de la Craiova spre Villa Troilli, în Sandu, D. **Locuirea temporară în străinătate. Migrația economică a românilor: 1990-2006**, Bucharest, pp. 99- 106.
- [47].JOPPKE, Christian (1998), *Challenge to the Nation-State: immigration in Western Europe and the United States*, Oxford University Press.
- [48].KOOPMANS, R., STATHAM, P. (2000), (eds) **Challenging Immigration and Ethnic Relation Politics: Comparative European Perspectives**, Oxford University Press.
- [49].KOSTAKOPOULOU, D. (2008), *The Evolution of European Union Citizenship'. European Political Science*, 7, 2008.
- [50].LAHAV, L, Guiraudon, V. (2006), Actors and venues in immigration control: Closing the gap between political demands and policy outcomes.' *West European Politics* [http://www.informaworld.com/smpp/titleAcontent=t713395181Adb=allAtab=issueslistAbranches=29-v2929\(2\)](http://www.informaworld.com/smpp/titleAcontent=t713395181Adb=allAtab=issueslistAbranches=29-v2929(2)).
- [51].MARTIN, P. (2003), *Managing International Labour Migration in the 21st Century*, *South Eastern Europe Journal of Economics* 1 (2003).
- [52].MERLINO, M. (2009). The Italian (In)Security Package Security vs. Rule of Law and Fundamental Rights in the EU. Centre for European Policy Studies, <http://www.ceps.eu>
- [53].Ministry of Interior in Italy. (2008). Le misure legislative per la sicurezza. 21 maggio. Napoli http://www.interno.it/mininterno/export/sites/default/it/assets/files/15/0619_Misure_pacchet-to_sicurezza.pdf
- [54].Ministry of Interior in Italy, (2007). Raporto sulla criminalita in Italia. http://www.interno.it/mininterno/export/sites/default/it/assets/files/14/0900_rapporto_criminalita.pdf
- [55].OpenEurope. (2007) Italian police begin round-up of Romanians with support of EU Commission; Interior Minister condemns EU Free Movement Directive. 5th November. <http://www.openeurope.org.uk/media-centre/summary.aspx?id=460> Retrived 2nd April 2009
- [56].PEERS, S. (2008). The UK proposals on EU free movement law: an attack on the rule of law and EU fundamental freedoms. Statewatch Analysis, <http://www.statewatch.org/analy-ses/no-72-eu-attack-on-fundamental-rights-08.pdf> Retrieved 20th March 2009
- [57].POSTELNICU, Andrei (2007). *The Hottest Comodity. How Emigrants Can be a Country's most Valuable Resource*, *Romanian Journal of Political Science*, 2/2008, passim.
- [58].RECCHI, E., Baldoni, E, Francavilla, F, Mencarini, L. (2006). *Geographical and Job Mobility in the EU*, Pioneur, http://www.obets.ua.es/pioneur/documentos_public.php.

- [59].RECCHI, E. (2003) *Spatial and Social Mobility in the EU*, Pioneur Final Conference, http://www.obets.ua.es/pioneur/bajaarchivo_public.php?iden=358
- [60].SANDU, D. (ed). **Locuirea temporară în străinătate. Migrația economică a românilor: 1990-2006**. București.
- [61].SASSE, G., Thielmann, E. (2005), *A Research Agenda for the Study of Migrants and Minorities in Europe*, Journal for Common Market Studies.
- [62].SERBAN, M., STOICA, M. (2007), *Politi și institute în migrația internațională: migrația pentru muncă din România 1990-2006*, Open Society Foundation.
- [63].Secretaria de Estado de Inmigracion y Emigracion. <http://extranjeros.mtas.es/es/InformacionEstadistica/index.html> Last accessed 2nd April 2009.
- [64].SOYSAL, Y. (1994). *Limits of Citizenship: Migrants and Postnational Membership in Europe*. Chicago, University of Chicago Press.
- [65].SPIDLA, V. (2008). Statement on the Situation of the Roma in Italy. 20th May <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDocdo?type=CRE&reference=20080520&secondRef=ITEM-014&language=EN>.
- [66].STRATI, F. (2006). Italy. 'Feeding in' and 'Feeding out', and Integrating immigrants and Ethnic Policies. The Peer Review in Social Inclusion and Social Protection, <http://www.peer-review-social-inclusion.eu/general-information>.
- [67].WAGNER, F. P. (2009). *A Finger for Berlusconi': Italy's anti-immigration/anti-crime measures, Romanian realities, and the poverty of European citizenship*, Paper presented at the annual meeting of the Midwest Political Science Association 67th Annual National Conference, The Palmer House Hilton, Chicago, IL, Apr 02, 2009 http://www.allacademic.com/meta/p362619_index.html
- [68].ZINCONE, G. (2006). ITALY - *Main Features Of Italian Immigration Flows*. Mediterranean Migration Observatory, <http://www.mmo.gr/pdf/librari/italy/Main%20Of%20features%20of%20Italian%20immigration%20flows.pdf>.

ROLUL INIȚIATIVELOR DE COOPERARE DIN BALCANI ȘI SCANDINAVIA ÎN STABILITATEA ȘI SECURITATEA EUROPEANĂ – PREZENT ȘI PERSPECTIVE –

Dr. Virgil BĂLĂCEANU*

Prezenta lucrare abordează într-o manieră comparativă două zone diferite ca potențial generator de cooperare – Balcani și Scandinavia – analizând rolul inițiativelor regionale în identificarea unor soluții viabile de asigurare a stabilității și prosperității în actualul mediu de securitate europeană și euro-atlantică.

Scopul lucrării este analiza evoluției acestor inițiative regionale pornind de la constituirea lor, rolul activ asumat și perspectivele de dezvoltare în contextul noilor tipuri de provocări la adresa securității.

Prin definiția sa clasică, noțiunea de cooperare internațională are conotații pozitive, ea reprezentând ajustarea deliberată a politicilor de către statele care încearcă să rezolve o problemă comună sau să obțină câștiguri mutuale. În acest context, inițiativele de cooperare internațională militară reprezintă surse optime de întărire a securității și de manifestare a încrederii reciproce; acestea trebuie să includă toate elementele și formele colaborării și să se adreseze domeniilor în care există riscuri, pericole și amenințări la adresa securității, la oricare dintre nivelurile sale de manifestare, în vederea asigurării dezvoltării durabile și a stabilității oricărei regiuni. Pe cale de consecință, aceste deziderate impun și o sporire a rolului organismelor de cooperare și securitate regionale care, în colaborare cu cele internaționale, să asigure realizarea unei arhitecturi regionale de securitate reale și eficiente, cu participarea activă a tuturor factorilor politici implicați, ca parte a arhitecturii de securitate europene și globale¹.

Astfel, **inițiativele regionale de cooperare** au apărut ca o etapă necesară în asigurarea acesteia de către chiar beneficiarii săi. Sintagma „*nu doar consumatori ci și exportatori de securitate*” capătă astfel consistență. Putem afirma astfel că, pentru majoritatea țărilor participante la **inițiativele regionale**, între care și România, ele au reprezentat o **etapă premergătoare aderării la organismele de securitate europene și euroatlantice** în sensul realizării unor obiective de **interoperabilitate**, demonstrarea relațiilor de bună vecinătate și chiar reformare a propriilor forțe armate prin ridicarea standardului de profesionalizare și adaptarea la cerințele impuse de noul tip de relaționare, interacționare și sprijin reciproc.

O analiză riguroasă a problematicii inițiativelor regionale de cooperare militară nu se poate face fără o radiografie a contextului în care acestea au apărut, context generat inevitabil de particularitățile geopolitice ale celor două zone. Și, am

---

* General de brigadă

¹ Am. dr. Gheorghe Marin, Parteneriatele multilaterale și dialogul politic intensificat, 2008

căutat să evidențiem eventualele similarități și puncte convergente sau diferențe specifice, așa cum au fost ele identificate pe parcursul succintei noastre analize.

1. Zona Balcanilor

În termeni generali, după căderea Cortinei de Fier, zona Balcanilor s-a confruntat simultan atât cu problemele specifice perioadei de tranziție spre o societate democratică cât și cu probleme de securitate generate de motive preponderent interetnice. Deși fiecare țară și-a ales în mod democratic propria conducere politică, alte elemente componente caracteristice democrației autentice precum libertatea presei, independența justiției și existența unei societăți civile robuste sunt destul de departe de valorile general acceptate care să asigure un climat de stabilitate, conferind astfel credibilitate la nivel regional și chiar european .

O imagine de ansamblu asupra zonei balcanice evidențiază existența unui conglomerat de state aflate în stadii diferite de consolidare a procesului democratic. De exemplu, dacă ne raportăm la relația acestora cu Uniunea Europeană și NATO, trebuie să remarcăm diferențele majore existente între țări precum Grecia membră cu tradiție a celor două organisme de securitate și Bosnia Herțegovina, recunoscută de către comunitatea internațională în urma războiului civil din anii '90, care, realist vorbind, pare a avea puține speranțe de aderare la vreunul din acestea, cel puțin în viitorul apropiat. Între aceste extreme se situează Ungaria și Slovacia- ambele membre NATO și integrate în Uniunea Europeană din mai 2004. Urmează România și Bulgaria care au aderat la NATO în 2004 și la Uniunea Europeană în 2007, secondate îndeaproape de Croația. Macedonia a depus mari eforturi, de altfel încununată de succes, pentru soluționarea problemelor legate de minoritatea albaneză și reformarea armatei. Noul stat Muntenegru se pare că devansează Serbia, deși ambele se confruntă cu aceleași probleme cronice cauzate de fenomenul crimei organizate și al corupției. Albania a devenit deja membră NATO și poate aspira la Uniunea Europeană înaintea Serbiei, dacă aceasta din urmă se va reîntoarce la naționalism și izolare.

Uniunea Europeană este privită de către mulți ca un "imperiu liber consimțit" care ar putea reda Balcanilor acea stare de normalitate caracterizată de o coexistență productivă. Varianta optimistă este susținută în unele țări de ideea că, doar încredințând anumite prerogative ale suveranității instituțiilor de la Bruxelles, se poate nutri speranța de a scăpa de corupție și sărăcie, tare pentru care majoritatea populației își acuză liderii naționali. Parte din aceste speranțe par a fi acum spulberate, deoarece extinderea din 2004 și ulterior 2007 au suprasolicitat instituțiile sale, bugetul și, în consecință, voința politică privind o eventuală nouă extindere într-un viitor apropiat.

Obiectiv vorbind, democrația este vizibilă în întreagă zonă balcanică dar într-o formă nu întotdeauna recunoscută de către comunitățile cu îndelungată experiență democratică. Indubitabil există progres dar acesta este în mod constant amenințat de naționalism, corupție și crimă organizată.

2. Spațiul scandinav

În timpul Războiului Rece, politicile de securitate ale statelor nordice erau cunoscute drept “*Balanța nordică*” - adică un ansamblu de politici orientate spre menținerea unui echilibru între cele două superputeri. Este o realitate faptul că încheierea Războiului Rece a deschis drumul spre o abordare diferită și mai complexă a conceptului de securitate; în acest nou context, țărilor nordice le-a trebuit un oarecare timp pentru a răspunde adecvat și a-și adapta propriile politici noului mediu de securitate. În literatura de specialitate sunt voci care susțin că Statele Nordice s-au concentrat primordial pe găsirea unor răspunsuri adecvate procesului de extindere al Uniunii Europene în detrimentul adaptării la condițiile noului mediu de securitate creat prin încheierea Războiului Rece.

Cu toate acestea, experiența tradițională a țărilor nordice în operații de menținere a păcii se manifestă și în participarea la inițiativele regionale al căror scop primordial îl reprezintă menținerea sau crearea unui mediu stabil de securitate în zonele de interes. În actualul context, definirea zonelor de interes, necesită o abordare complementară care nu face obiectul prezentului studiu dar, se poate observa că procesele de extindere successive ale organismelor internaționale de securitate au adus modificări de substanță în evaluarea tipurilor și a zonelor considerate de interes la nivel național.

Intensificarea cooperării în domeniul apărării între țările nordice se datorează necesității disponibilizării resurselor economice și schimbărilor suferite de politica de securitate a acestora. Această formă de cooperare nu este un substitut pentru NATO și UE, ea având ca obiectiv dezvoltarea potențialului defensiv comun, pentru a putea constitui baza unui aport național sporit la structurile militare ale NATO și UE.

Vom aborda în continuare principalele inițiative regionale din cele două spații.

3. inițiativele de cooperare regională în Balcani

Pentru a răspunde cerințelor privind întărirea securității regionale, în baza memorandumurilor și a acordurilor încheiate cu țările partenere, România participă, începând cu mijlocul anilor ‘90, la o serie de inițiative regionale ale căror principale elemente de interes vor fi prezentate pe parcursul lucrării.

Așa cum Tratatul asupra forțelor convenționale din Europa (CFE) care a reunit inițial un număr de 30 de state, împreună cu cele două regimuri „*Cer deschis*” și „*CBSMs – Măsuri de creștere a încrederii*” au reprezentat începând din 1990 instrumente menite să asigure stabilitatea și securitatea Europei în perioada imediat următoare încheierii Războiului Rece, ulterior au fost create noi forme de cooperare în plan militar determinate de evoluția mediului de securitate care a impus, între altele, inițiativele regionale ca modalitate viabilă de cunoaștere reciprocă și afiliere pe criterii de interes comun în diferite zone geo-strategice.

O inițiativă regională cu grad mare de vizibilitate este **Forța multinațională de pace din sud-estul Europei (MPFSEE)**, cu componenta sa militară **Brigada multinațională de pace din sud-estul Europei (SEEBRIG)**.

Propunerea de înființare a Forței Multinaționale de Pace din Sud - Estul Europei a fost lansată cu ocazia Reuniunii miniștrilor apărării din Sud - Estul Europei desfășurată la **Sofia, 03.10.1997**. Documentul de constituire a fost semnat la Skopje, Macedonia, la data de 26 septembrie 1998. Proiectul se desfășoară sub auspiciile Procesului Reuniunii Miniștrilor Apărării din Țările din Europa de Sud-Est (**SEDM**), reunind țări membre NATO, din cadrul Parteneriatului pentru Pace, Statele Unite ale Americii fiind de asemenea un partener de cooperare activ și cu pondere importantă.

În contextul mai larg oferit de SEDM se derulează o serie de proiecte (*Rețeaua de simulare în Sud-Estul Europei - South-Eastern Europe Simulation Network/ SEESIMNET, Rețeaua de telemedicină pentru interconectarea spitalelor militare din statele membre SEDM -IMIHO, sprijinul ministerelor apărării pentru neproliferarea armelor de nimicire în masă, securitatea frontierelor și lupta împotriva terorismului - CBSC, cooperarea în domeniul industriei de apărare, cercetării și tehnologiei - SEEDIRET, Grupul de Lucru pentru cooperarea în domeniul învățământului militar- South-eastern Europe Military Education and Cooperation - SEMEC*) care au ca scop dezvoltarea cooperării regionale în plan militar, sprijinirea procesului de reformă a armatelor din Balcani și integrării în structurile Nord-atlantice. România participă la aceste proiecte cu specialiști pe domeniile respective, urmând ca, probabil în anul 2010, să preia președinția SEEDIRET.

Apreciem că inițiativa SEDM/MPFSEE/SEEBRIG constituie un element important în creșterea credibilității mai multor state aflate în procesul de integrare europeană și euro-atlantică.

SEEBRIG este concepută ca forță “*în așteptare*”, având un nucleu permanent de stat major (SEEBRIG HQ), încadrat multinațional, care, în prezent, își desfășoară activitatea la Istanbul.

Conform planului de rotire a locației comandamentului forței internaționale de pace, România a găzduit Comandamentul SEEBRIG pentru o perioadă de patru ani, 2003 – 2007, la Constanța. În această perioadă, s-a executat prima participare a Comandamentului SEEBRIG într-un teatru de operații, la misiunea ISAF din Afganistan, în perioada februarie – martie 2007, demonstrând astfel viabilitatea inițiativei și capacitatea sa operațională de a conduce și desfășura acțiuni reale într-un teatru de operații dintr-o zonă deosebit de sensibilă. Pentru România, țară gazdă a Comandamentului SEEBRIG la acea dată, pregătirea participării la misiune a însemnat o adevărată provocare în sensul necesității de a asigura o contribuție substanțială pentru susținerea în teatru a Comandamentului, prin punerea la dispoziție a două companii de sprijin - transmisiuni și stat major – cu un efectiv total de aproximativ 230 de militari.

Facem mențiunea că participarea efectivă a unităților alocate SEEBRIG la o misiune în sprijinul păcii constituie opțiune națională a fiecăruia din cele 7 state membre (*Albania, Bulgaria, Grecia, Italia, Macedonia, România și Turcia*), în funcție de decizia politică și disponibilitățile naționale în planul resurselor materiale și umane avute la dispoziție în momentul primirii solicitării de activare.

Am avut onoarea de a exercita funcția de comandant al SEEBRIG pentru o perioadă de doi ani și doresc să vă asigur că întreaga activitate desfășurată în cadrul comandamentului multinațional – mă refer la sistemul de pregătire, relațiile profesionale și nu în ultimul rând cele interumane – se distinge prin profesionalism, responsabilitate și coeziune, deviza brigăzii „*One Team One Mission*” fiind o realitate.

Unul dintre primele proiecte de cooperare în formatul inițiativelor regionale l-a reprezentat Batalionul mixt de menținere a păcii româno-ungar. Proiectul a fost inițiat în 1997 și devenit operațional la 01.01.2000, ulterior semnării “Acordul între Guvernul României și Guvernul Republicii Ungare privind înființarea **Batalionului Mixt de Menținere a Păcii**”, ratificat la 26 februarie 1999 de către Parlamentul României.

Inițiativa reprezintă un proiect comun româno-ungar, supervizat de Franța și Germania, menit să conducă la sporirea încrederii și apropierii dintre cele două armate, concomitent cu asigurarea compatibilității și interoperabilității la nivelul subunităților din compunerea acestei unități mixte. Batalionul mixt româno-ungar are nivel ridicat de operativitate și este pregătit să îndeplinească misiuni de menținere a păcii sau umanitare, sub mandat ONU sau OSCE, conduse de NATO sau UE, în estul și centrul Europei, dar și alte teritorii din afara continentului.

Batalionul Mixt Româno - Ungar de Menținere a Păcii a reprezentat o etapă necesară și deosebit de utilă pentru pregătirea modulelor naționale, cu avantaje multiple de ambele părți, între care creșterea gradului de interoperabilitate fiind un câștig major și cu valabilitate pe termen lung.

Rămânând în spațiul din imediata vecinătate a României, **Batalionul multinațional de geniu româno-ungaro-slovaco-ucrainean „TISA”** reprezintă o inițiativă care răspunde unui deziderat de cooperare într-un alt domeniu al securității, de permanentă actualitate, cel al urgențelor civile. Inițiativa a fost lansată în cadrul întâlnirii trilaterale a miniștrilor apărării din România, Ucraina și Ungaria, din 15.01.1999 de la Ujgorod în Ucraina, Slovacia aderând încă din faza discuțiilor preliminare de constituire a unității multinaționale. Scopul inițiativei îl reprezintă supravegherea și intervenția în regim de urgență în zonele afectate de inundații din bazinul râului Tisa sau în situația altor dezaastre naturale, în zona de responsabilitate stabilită prin Acordul de constituire, pe teritoriul oricăreia dintre cele patru părți parte la inițiativă. Batalionul este conceput ca o forță de tip „on call”, operaționalizat la data de 01.02.2003. În prezent, se are în vedere o altă modalitate mai suplă, mai eficientă și cu un grad sporit de aplicabilitate, care să permită intervenția la calamități doar cu elemente specifice din compunerea batalionului, în funcție de tipul misiunii și de amplitudinea calamității sau dezastrului pentru care se solicită intervenția.

Serbia și-a exprimat, neoficial, interesul privind o eventuală aderare la inițiativă, fapt susținut și de participarea unor ofițeri din această țară, în calitate de observatori, la exercițiile Batalionului.

Din perspectiva promovării unui climat general de securitate prin contribuția activă la menținerea păcii și stabilității în plan regional, doresc să amintesc o inițiativă de dată relativ recentă dar de interes major în spațiul balcanic -

“Conferința șefilor apărării din țările din Balcani” constituită într-un forum ce asigură cadrul optim pentru coordonarea cooperării militare și întărirea securității la nivel regional. Scopul general al acestei inițiative se înscrie pe coordonatele întăririi, dinamizării și coordonării cooperării și securității în plan regional.

Prima reuniune s-a desfășurat în aprilie 2007, la Salonic, cu participarea șefilor statelor majore generale din Albania, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Croația, Grecia, Muntenegru, România, Serbia, Macedonia, Turcia. După cum se poate observa, toate țările participante la acest forum de cooperare sunt fie membre ale Alianței nord-atlantice fie ale Consiliului de parteneriat euro-atlantic (EAPC). Următoarele reuniuni au avut loc în Turcia și Serbia, urmând ca ce-a de patra conferință să fie găzduită de România, în luna iunie 2010. Prin participarea constantă, în calitate de invitați, a președintelui Comitetului Militar (CM) al UE și a comandantului JFC Napoli, se poate considera că această inițiativă prezintă interes pentru cele două organisme internaționale de securitate iar actualul format de cooperare precum și principalele domenii abordate, între care amenințările asimetrice și diverse teme privind sistemele de educație, instruire și exerciții, se înscriu în politica globală de securitate promovată de NATO și UE.

Activitățile desfășurate până în prezent, demonstrează faptul că reuniunile anuale ale șefilor apărării din Balcani reprezintă un mecanism eficient de creștere a încrederii și intensificare a cooperării armatelor țărilor din zonă.

Alte inițiative în spațiul balcanic cu implicații în zona de securitate, vizează cooperarea în plan economic sau pe probleme de mediu ori criminalitate transfrontalieră și au fie o arie de cuprindere mai mare, reunind parteneri și din alte zone ale Europei și beneficiind de susținerea unor mari actori ai mediului internațional de securitate, ca Statele Unite ale Americii, fie sunt realizate sub forma unor înțelegeri bi sau trilaterale dar cu același obiective majore de securitate în plan regional, pe termen mediu sau lung, funcție de voința și interesele statelor participante.

Din prima categorie, se cere menționată Inițiativa de Cooperare în Sud-Estul Europei (Southeast European Cooperative Initiative - SECI), lansată în decembrie 1996, după semnarea acordurilor de pace de la Dayton, la propunerea comună a Uniunii Europene și Statelor Unite ale Americii, cu scopul dezvoltării unei strategii economice și de mediu viabile în regiune. Statele participante la SECI - Albania, Bosnia-Herțegovina, Bulgaria, Croația, Grecia, F.R.I. a Macedoniei, R. Moldova, România, Slovenia, Turcia și Ungaria, beneficiază de sprijinul altor șase state care și-au manifestat interesul și susțin această inițiativă - Austria, Italia, Elveția, SUA, Republica Cehă și Federația Rusă.

Centrul Regional SECI de la București este singurul instrument regional care contribuie direct la sprijinirea eforturilor instituțiilor abilitate pentru aplicare a legii de combatere a criminalității transfrontaliere din Sud-Estul Europei. Acest centru reunește reprezentanți ai tuturor țărilor membre dar și din cele nou aderate ca Serbia și Muntenegru, în ultima perioadă Georgia depunându-și candidatura pentru statutul de membru cu drepturi depline. Putem spune că acest fapt demonstrează gradul mare

de vizibilitate, credibilitatea inițiativei și politica de deschidere promovată constant de către toate statele participante sau cele care susțin cooperarea în plan regional.

Tot aici, se cere menționat și Centrul pentru cooperare în domeniul securității- RACVIAC de la Zagreb, conceput ca un forum de dialog pe tema securității între țările Europei de sud-est și partenerii lor euro-atlantici.

Rămânând pe aceleași coordonate ale securității globale prin cooperare și securitate regională și ținând cont de faptul că o serie de țări din Balcani se învecinează sau au conexiuni cu spațiul mediteranean, dialogul Alianței cu state din zona extinsă a Mediteranei este perceput de România ca un element important în asigurarea securității și stabilității regiunii și un instrument de sporire a încrederii și înțelegerii reciproce între Aliați și partenerii mediteraneeni.

Inițiativa de la Istanbul (**ICI – Istanbul Cooperation Initiative**) lansată la Summit-ul NATO din 2004 are ca obiectiv primordial contribuția efectivă și eficientă la asigurarea securității regionale și globale pe termen lung, oferind țărilor Orientului Mijlociu o modalitate practică de cooperare cu NATO. Motivul pentru care am menționat această inițiativă de cooperare regională dintr-o altă zonă geostrategică decât cea anunțată în titlul lucrării este acela de a aduce un argument solid și pertinent în susținerea ideii că actualul mediu de securitate se confruntă cu noi tipuri de amenințări complexe care, în consecință, necesită cooperare internațională și efort colectiv, dar într-un context regional.

Colaborarea în format **trilateral**, reprezintă o altă formă flexibilă de cooperare subregională, care funcționează în conformitate cu principiile stabilite de comun acord de țările participante. Obiectivele, domeniile de cooperare, mecanismele, cadrul juridic și gradul de instituționalizare diferă în funcție de interesele și practica statelor membre.

România a avansat, începând din 1995, propuneri de colaborare trilaterală cu mai multe state, din dorința de a identifica modalități de cooperare în regiune, complementare efortului de integrare europeană și euro-atlantică.

Cele mai importante colaborări în format trilateral în care România este parte sunt: România - Ucraina – Polonia; România - Bulgaria – Turcia; România - Ucraina - Republica Moldova; România - Ungaria – Serbia; România - Bulgaria – Grecia.

O altă temă actuală, de interes major în contextul conceptului extins de securitate, o reprezintă cooperarea în zona Mării Negre.

Aș dori să folosesc un citat elocvent pentru definirea parametrilor și a principalelor repere de cooperare militară în zona Mării Negre:

„Disponând de un însemnat potențial politic, economic, militar, cultural, demografic etc., bazinul Mării Negre captează, fără îndoială, interesele euro-atlantice în zonă, reprezentând totodată prelungirea bazinului Mediteranean către Marea Baltică și mai departe către Asia Centrală și Orientul Mijlociu. În aceste condiții bazinul Mării Negre și zona adiacentă acestuia devin „turnul de control” al spațiului euro-asiatic și „arbitrul” Orientului Mijlociu.” (Am. prof.univ.dr Gheorghe Marin - Redimensionări euro-atlantice

și euro-asiatice ale componentei militare a securității în Zona extinsă a Mării Negre).

Grupul de Cooperare Navală la Marea Neagră – BLACKSEAFOR este o inițiativă care are ca scop întărirea încrederii și buneii înțelegeri între statele semnatare (Bulgaria, Georgia, România, Federația Rusă, Turcia, Ucraina), dezvoltarea cooperării și interoperabilității între forțele navale din țările riverane la Marea Neagră. Conform Acordului, misiunile forței sunt: căutare și salvare pe mare (SAR); asistență umanitară (HA); măsuri de luptă contra minelor (MCM); operațiuni de protecția mediului (EPOp); vizite de bune oficii în porturi (GWHV); alte misiuni aprobate de părțile la Acord. BLACKSEAFOR poate fi disponibilă pentru angajarea în operațiuni mandatate/sub egida ONU sau OSCE. De asemenea, poate participa și la alte tipuri de activități internaționale conforme cu scopurile și misiunile sale. Statutul forței este „on call”, forța fiind activată de 2 ori pe an și având în componere 4-6 nave aparținând statelor riverane.

Începând cu anul 2004 a fost lansat un proces de transformare a inițiativei BLACKSEAFOR, în sensul adaptării grupării navale la noile tipuri de amenințări la adresa securității în domeniul naval, vizând extinderea mandatului forței navele comune în vederea desfășurării de misiuni de combatere a terorismului și proliferării armelor de distrugere în masă.

O abordare realistă a BLACKSEAFOR nu poate omite o analiză comparativă cu operațiunea maritimă ACTIVE ENDEAVOR desfășurată de NATO în Marea Mediterană și **BLACKSEA HARMONY (OBSH)** care este o operațiune națională a Turciei de monitorizare a rutelor maritime și urmărire/escortare a vaselor suspecte aflate în apele sale de jurisdicție, cu precădere în zona de vest a Mării Negre (spre strâmtori). OBHS desfășoară 50% din activități permanente, iar 50% la nevoie (“on call”). Este afiliată la NATO prin schimb de informații cu operațiunea aliată ACTIVE ENDEAVOUR din Mediterana și CCMAR Napoli.

Decizia națională de participare a României la BLACK SEA HARMONY a avut la bază o serie de obiective și argumente, exclusiv de ordin politic, între care: participarea Turciei în cadrul Forum-ului pentru Dialog și Parteneriat la Marea Neagră, acceptarea de către Turcia a stopării procesului de transformare a BLACKSEAFOR, eșecul inițiativei de extindere a operațiunii ACTIVE ENDEAVOUR în Marea Neagră (susținută vocal de România în cadrul NATO). De asemenea, s-a apreciat că procesul de cooperare și afiliere a BLACK SEA HARMONY la NATO, poate determina o implicare chiar și indirectă a NATO în bazinul Mării Negre.

Urmare a acestor considerente, la 31 martie 2009, la Istanbul, a fost semnat Memorandumul de Înțelegere între Guvernul României și Guvernul Republicii Turcia privind cooperarea în cadrul Operațiunii Black Sea Harmony, prin schimb de informații despre navele suspecte care tranzitează Marea Neagră, fiecare dintre părți urmând să efectueze acțiunile pe care le va considera necesare (patrulare, supraveghere, urmărire de la distanță) în propria arie maritimă de jurisdicție.

România și Turcia, ca părți membre ale acestei inițiative, vor urmări dezvoltarea unui sistem integrat de capacități de supraveghere și control de pe mare,

din aer și de pe uscat, care să includă și aranjamentele privind schimbul de informații cu celelalte state riverane participante.

Pentru a face trecerea spre spațiul scandinav, a doua temă de interes enunțată în titlul prezentei lucrări, trebuie menționată o altă inițiativă regională care, în perioada 1997 – iunie 2009, a reunit într-un cadru de cooperare considerat fructuos un număr de 14 țări de la Argentina și Canada până la țări nordice ca Danemarca, Finlanda, Norvegia, Suedia și Irlanda. România a aderat la inițiativă din primul an de existență al acesteia.

Brigada multinațională cu capacitate de luptă ridicată a forțelor ONU în așteptare (UN Stand-By High Readiness Brigade - SHIRBRIG) s-a realizat în baza cadrului mai larg oferit de "*Sistemul Aranjamentelor Stand-by ale ONU*" (*UN Stand-By Arrangements System - UNSAS*), la care România a aderat în anul 1997. Ca urmare, contribuțiile statelor membre la SHIRBRIG au reprezentat simultan și contribuții la Sistemul Aranjamentelor Stand-by ale ONU.

Deși statele participante la inițiativă au realizat o implicare activă în soluționarea problemelor de securitate din unele zone de criză, prin participarea Comandamentului SHIRBRIG la misiunile ONU din Etiopia și Eritreea (2000), Liberia și Coasta de Fildeș (2003) și Sudan (2005 și 2007), pe perioade de câte 6 luni, începând cu anul 2004 au început să apară și anumite disfuncționalități datorate, în principal indisponibilității sau inconsistenței pachetului de forțe pus la dispoziția brigăzii de către țările membre la inițiativă.

În momentul în care ONU a solicitat o contribuție mai activă și mai robustă a **națiunilor contribuatoare**, astfel încât, forța aflată în stand-by, la dispoziția ONU, să poată fi compatibilă cu cerințele misiunilor acestei organizații, care să fie activată în termenele prevăzute (30 de zile) SHIRBRIG a parcurs o perioadă mai sensibilă a existenței sale care a necesitat revizuirea și reconsiderarea nivelului de ambiție. O serie de state membre (Suedia, Norvegia și parțial Danemarca) și-au exprimat îngrijorarea privind posibilitatea angajării SHIRBRIG la o misiune în sprijinul păcii în conformitate cu nivelul de ambiție actual și au înaintat o serie de propuneri privind viitorul inițiativei, inclusiv desființarea acesteia. Prin voința unanim exprimată a statelor membre, inițiativa SHIRBRIG s-a dizolvat la data de 30 iunie a acestui an.

Inițiative de cooperare în domeniul apărării în SCANDINAVIA

Referindu-ne la statele nordice, se remarcă preocuparea acestora de a forma un pol de putere regional, care să includă și o componentă militară comună și eficientă. Statele din regiune sunt interesate într-o bună poziționare în competiția care se prefigurează pentru gestionarea exploatarea resurselor naturale din zona ARCTICĂ și pentru controlul noilor coridoare de transport maritim din această zonă. O platformă comună și coerentă are menirea să le consolideze statutul în raport cu ceilalți actori majori implicați în problematica Arctică (SUA, F. RUSĂ și CANADA), în condițiile în care divergențele naționale existente ar putea paraliza tentativele de asumare a unor responsabilități speciale de către NATO și UE, în această regiune.

În prezent, cooperarea nordică în domeniul apărării se realizează în cadrul a **trei formate**:

1. Cooperarea nordică în domeniul armamentelor (*Nordic Armaments Cooperation - NORDAC*).

Acordul-cadru privind NORDAC a fost semnat la 2 decembrie 1994, ulterior fiind amendat la 7 noiembrie 2000. Obiectivul principal al NORDAC îl constituie asigurarea unei bune cooperări între statele semnatare (*Danemarca, Finlanda, Norvegia și Suedia*), în vederea obținerii unor avantaje financiare, tehnice și industriale. Acest acord a fost urmat de semnarea Acordului privind securitatea (*1 septembrie 1995*) și a Acordului privind cooperarea (*15 februarie 2001*). În cadrul acestei inițiative, cooperarea în domeniul armamentului se realizează la nivelul unui grup de conducere care prezintă rapoarte anuale miniștrilor apărării cu privire la stadiul cooperării și printr-un grup de coordonare care identifică posibilitățile de cooperare, stabilește grupurile de lucru și monitorizează activitatea acestora.

2. Aranjamentul Nordic Coordonat în Sprijinul Păcii (*Nordic Coordinated Arrangement for Peace Supports - NORDCAPS*)

NORDCAPS reprezintă un forum de cooperare militară între țările nordice (*Danemarca, Finlanda, Islanda, Norvegia și Suedia*), înființat în 1997, în baza acordului miniștrilor apărării. Obiectivul său principal l-a reprezentat întărirea cooperării deja existente în cadrul Grupului de Cooperare Nordică privind misiunile militare desfășurate sub egida ONU (*Nordic Cooperation Group for Military UN matters - NORDSAMFN*) și extinderea acestei cooperări și asupra altor misiuni de menținere a păcii. Prin NORDCAPS se urmărește adaptarea și dezvoltarea viitoare a cooperării țărilor nordice în domeniul operațiilor militare în sprijinul păcii, pe baza abilității de interacțiune militară deja demonstrate, în scopul consolidării „profilului nordic” în astfel de operații în vederea eficientizării eforturilor de susținere a păcii și securității internaționale. Până în prezent nu s-a convenit asupra creării unor forțe permanente, aceasta făcând obiectul unor decizii independente, în funcție de situație.

3. Nordic Supportive Defence Structures (*NORDSUP*)

În noiembrie 2008, a fost înființată o nouă structură de cooperare în domeniul apărării (*participă Finlanda, Suedia, norvegia, Danemarca și Islanda*), denumită Nordic Supportive Defence Structures (*NORDSUP*). Memorandumul de înțelegere prevede dezvoltarea oportunităților naționale în scopul menținerii și dezvoltării capabilității operaționale, cu respectarea principiului „*eficienței costurilor*”.

Pentru anul 2009, președinția finlandeză a propus 48 de domenii de cooperare, cele mai importante vizând: planificarea efectivelor F.Ter., F.Nvl., F.Aer; cercetarea și dezvoltarea în domeniul militar; conceptul Batalionului Nordic Mecanizat (*anul 2020*); situația tactică maritimă comună a țărilor nordice; forța amfibie comună (*Suedia și Finlanda*); cooperarea între flotilele de submarine (*Suedia și Norvegia*); situația aeriană tactică a țărilor nordice; schimbul zilnic de informații privind traficul aerian de frontieră; înființarea Universității Nordice de Apărare; înființarea Comandamentului logistic al țărilor nordice și coordonarea activităților între țările nordice privind apărarea antiaeriană.

În ultima perioadă se înregistrează o tendință de extindere și intensificare a cooperării țărilor scandinave, fapt demonstrat de crearea NORDEFECO – Nordic Defence Cooperation, la care participă Danemarca, Finlanda, Norvegia, Suedia și Islanda. Obiectivul strategic urmărit prin crearea acestei structuri îl reprezintă asumarea de către aceste state a unei responsabilități sporite pentru gestionarea problemelor de securitate regională, complementar rolului care revine NATO și UE. Semnarea memorandumului de înțelegere (la data de 4 noiembrie, a.c., conform protocolului anunțat) va marca intrarea într-o nouă fază a parteneriatului nordic pe linia colaborării militare.

Odată cu semnarea acestui memorandum, NORDEFECO (*Nordic Defence Cooperation*) va substitui cele trei formate de cooperare existente în prezent (*NORDSUP, NORDAC, NORDCAPS*). Președinția NORDEFECO va fi asigurată, prin rotație, pentru câte un an, de fiecare stat semnatar. Cooperarea se va realiza atât la nivel politic, în cadrul unor reuniuni bianuale ale miniștrilor apărării cât și la nivel militar prin întâlniri tot bianuale ale șefilor apărării, activitatea fiind gestionată de Comitetul de Coordonare Militară Nordică (*Nordic Military Coordination Committee*).

Procesul de realizare a noului format de cooperare militară în vederea creșterii interoperabilității ar putea fi afectat, în anumite domenii, de factorul de incompatibilitate generat de faptul că Suedia și Finlanda nu sunt membre ale NATO. Această relativă incompatibilitate se referă în special la aspecte de utilizare a forțelor și proceduri, pentru că, din punctul de vedere al înzestrării și al capacităților operaționale, cele două state au demonstrat, prin participarea la misiuni alături de forțe NATO, că sunt la nivelul standardelor Alianței.

Punerea în aplicare a cooperării militare nordice va necesita sincronizarea planificării apărării, astfel încât să fie utilizate aceleași tipuri de echipamente pe o scară cât mai extinsă, în special în ceea ce privește sistemele de armament care necesită mari investiții pentru operare și întreținere. Aceasta va avea consecințe și în planul industriei de apărare din statele nordice, al distribuției de responsabilități în acest domeniu între statele care dispun de capacități în acest sens.

Concluzii

Inițiativele de cooperare regională în plan bilateral sau multinațional au reprezentat o etapă necesară în cadrul politicii generale a României de integrare în structurile de securitate europene și euro-atlantice. Ele au demonstrat relații de bună vecinătate, dorința de asumare a valorilor democratice și aliniere la standardele de performanță ale principalilor furnizori de stabilitate în plan regional și global, respectiv Uniunea Europeană și NATO. Prin însușirea și utilizarea procedurilor de operare proprii celor două organizații internaționale s-a realizat gradul de interoperabilitate militară necesar desfășurării unor acțiuni comune.

Apreciem că din punct de vedere militar participarea militarilor români la activitățile comune desfășurate în cadrul inițiativelor regionale a fost benefică pentru instruirea lor în mediul multinațional conform procedurilor de operare NATO și ONU în scopul realizării unui nivel de interoperabilitate ridicat și creșterii gradului de

vizibilitate al Armatei României.

O primă analiză comparativă a inițiativelor regionale de cooperare în domeniul securității, evidențiază un scop comun – pacea, stabilitatea, dezvoltarea democratică și prosperitatea zonei, realizat prin mijloace diferite determinate de particularitățile politice, economice și chiar religioase. Statele scandinave cu îndelungate tradiții în exercițiul democratic și cu economii dezvoltate realizează între ele un tip de cooperare pe principiul asumării de responsabilități echitabile, inclusiv financiare, în timp ce în zona Balcanilor, inițiativele de cooperare regională sunt orientate preponderent spre integrarea statelor nou create și sprijinirea procesului complex de evoluție a acestora spre regimuri autentic democratice bazate pe valorile statului de drept și respectarea drepturilor omului. Fragilitatea dezvoltării economice crește riscul apariției unor noi confruntări, aparent înghețate sau soluționate, pe criterii interetnice sau religioase. Prevenirea eventualelor conflicte în spațiul balcanic poate fi realizată, cu rezultate notabile, așa cum s-a dovedit deja, prin intermediul cooperării militare știut fiind că militarii, pretutindeni găsesc cu ușurință un limbaj comun, ei fiind cei care cunosc cel mai bine valoarea și puterea de susținere a întregii dezvoltări sociale de către o pace autentică, stabilă și de durată.

Concluzionând, putem să ne punem întrebarea legitimă de ce aceste spații geo-politice ale lumii contemporane au fost abordate în cadrul unei analize comune.

Un răspuns succint, din partea autorului, ar fi acela că dimensiunea de securitate a unei societăți cu tendințe de globalizare constituie o preocupare constantă a tuturor actorilor implicați atât ca beneficiari cât și ca furnizori ai acesteia și indiferent de gradul de dezvoltare economică, socială sau militară rolul fiecărui stat se cere asumat cu maximă responsabilitate, conform principiului că o situație de criză oricând și oriunde apare, în oricare din formele sale de manifestare, nu poate și nu trebuie să ne lase indiferenți, progresul general spre democrații autentice și stabile necesitând un efort conjugat pe termen lung.

Și totul poate să determine ca sensuri în dezvoltarea unei regiuni să se regăsească în celălalt „colț”, fără a fi neapărat nevoie de o politică a mimetismului ci doar de o politică a bunei înțelegeri, încrederii și „avantajului reciproc”.

Un element care face dificilă implementarea unei astfel de sperată viziune în Balcani îl reprezintă existența încă puternică a unui spirit naționalist, specific țărilor din zona balcanică, întemeiat pe ceea ce în mod deosebit secolul al XIX-lea creează prin apariția acelor state din zonă.

Dacă naționalismul în extremis reprezintă „impedimentul” Balcanilor, „conaționalismul” este povestea de succes a zonei scandinave.

Este extrem de interesant de analizat modul benefic de cooperare între statele scandinave în domeniul industriei de apărare și al realizării de proiecte comune privind înzestrarea cu armament și echipamente.

Domeniul ar putea fi de interes și în zona Balcanilor, dar maturizarea „încrederii” și „ponderarea” naționalismului necesită încă cel puțin o decadă.

Pe de altă parte, Nordul își proiectează inițiativele pornind de la un proces intern, influențele externe, fiind ne-semnificative, le putem caracteriza ca având un rol observator. Nu același lucru îl putem constata în Sud-Est, unde influențele externe

regiunii sunt esențiale, ele fiind promotoarele și supervizând inițiativele regionale. Este de presupus că Balcanii, păstrându-și trendul actual n-ar valorifica „comunalitatea” istorică și culturală, progresele politice, în domeniul securității, al dezvoltării economice și sociale, înțelegând mai profund și în consens cu principiile „realpolitik” rolul și locul securității regionale și al aplicării unor proiecte comune de apărare.

De altfel, spre exemplu, proiectul american pe care îl denumim FOS (Forward Operation Sitex) reunește în cadrul JTFE (Joint Force Task East) facilități din ROU și BULG.

Nu trebuie omise dezvoltările ulterioare în context regional a „politicii de apărare anti-rachetă”(MD policy) și inițiativele în derulare atât la nivel NATO cât și SUA.

În acest sens, evaluările derulate la nivel național și în cadrul NATO indică faptul că amenințările cu rachete, în special cu rachete balistice purtătoare de arme de nimicire în masă, constituie amenințări reale, aflate în dezvoltare, și care trebuie contracarate eficient. Dezvoltarea unui sistem integrat de apărare antirachetă, bazat pe capacități de detecție și interceptare, reprezintă o componentă esențială a răspunsului la acest tip de amenințări. România este în favoarea susținerii inițiativei MD NATO în sensul dezvoltării unui sistem aliat care să ofere acoperire întregului teritoriul național și care să fie finanțat într-un procent cât mai mare din fonduri comune:

- susținerea soluțiilor arhitecturale care au potențialul de a acoperi integral teritoriului național împotriva atacurilor cu rachete provenind din scenariile analizate la nivel aliat;

- evitarea blocării inițiativei și adoptarea unei poziții flexibile și pragmatice, focalizată pe promovarea proiectului, urmărind maximizarea beneficiilor pentru România în oricare din soluțiile arhitecturale posibil a fi adoptate la nivelul NATO;

- promovarea de o manieră realistă a obiectivului stabilit la București prin susținerea propunerilor de adoptare a unui proces etapizat, plecând de la evaluarea gradului de iminență al amenințărilor și necesitatea asigurării securității împotriva celor mai probabile;

- susținerea demersurilor pentru adaptarea mecanismelor de finanțare din fonduri comune în sensul extinderii eligibilității la sistemele de senzori și arme;

Procese ulterioare, cum ar fi cel de afiliere la Comandamentele NATO de tip Corp precum și cel de înlocuire a inventarului de armament și echipamente specifice Tratatului de la Varșovia, vor canaliza, volens-nolens, eforturile țărilor contribuatoare într-o direcție relativ comună. Ceea ce avem pare un deziderat, cooperarea pe linie de înzestrare și al pregătirii operațiilor de apărare tip Articolul 5, va deveni pe termen mediu și lung o posibilă realizare remarcabilă.

În felul acesta individualitatea deja recunoscută a spațiului scandinav va avea o replică în spațiul balcanic. Și mai mult decât atât putem întrevădea pe termen lung o „translație” a inițiativelor regionale sud-est europene către spațiul caucazian. Caucazul poate fi provocarea pentru Balcani pentru pace și prosperitate.

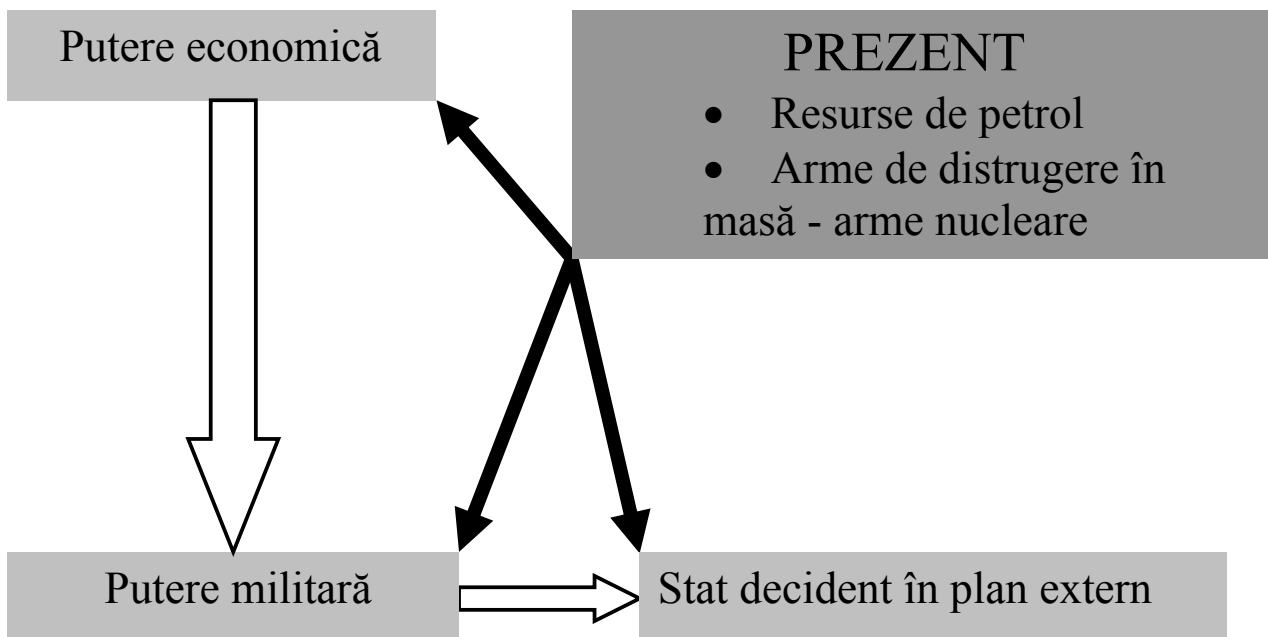
POZIȚIA GEOSTRATEGICĂ A ROMÂNIEI – GARANT AL STABILITĂȚII SUD-EST EUROPENE SAU POTENȚIAL FACTOR DE AMENINȚARE LA ADRESA SECURITĂȚII NAȚIONALE

Garofița BUZOIANU

Since 2007, when Romania became a NATO member, our country has been assigned with a difficult mission – to ensure and fortify the South-Eastern NATO border, among other collateral missions imposed by the Treaty that Romania signed. Although Romanian troops have been part of the military coalition even before being a NATO member – in Kosovo – after 2007, our country had to take part to the actions that NATO countries initiated, according to the stipulations in the Treaty.

Romania's geographic and strategic position has a great importance both for our national security and for the NATO (USA) territorial and economical interests, in order to accomplish the missions our army is assigned to. Given the fact that NATO's most vulnerable side is still on its Eastern border, Romania is commissioned to straighten its efforts to the frontiers with the Republic of Moldova and to the Black Sea, in order to maintain the regional steadiness.

Ultimele două decenii au constituit, pentru majoritatea statelor lumii, o perioadă agitată, care le-a obligat, practic, prin ritmul alert al evoluției, la a înregistra progrese, la a se angrena într-o serie de activități internaționale colaterale, cu scopul de a se menține pe linia de plutire în rândul statelor dezvoltate. Însă, în prezent, termenul „dezvoltare” este foarte amplu și ambiguu pentru a putea defini clar un stat „dezvoltat”. Noțiunea diferă de la stat la stat, în funcție de puterea economică – în principal – de la care derivă capabilitățile militare și, în egală măsură, rolul pe scena mondială.

Schema prezentată mai sus reflectă calitățile unui stat decident în cadrul relațiilor diplomatice stabilite internațional și în cadrul organizațiilor la nivel mondial. Astfel, statele recunoscute drept puteri economice, militare sau politice au la baza economiei naționale un numitor comun, care dictează, în prezent, cursul acțiunilor – **resursele energetice**.

Acestea fiind stabilite, nu rămâne de realizat decât o analiză amplă, de substrat, care să nu permită erori sau omisiuni, a relațiilor interstatale ale momentului, pentru a afla adevărul acțiunilor de nivel politico-diplomatic și militar care au loc, la ora actuală, în lume. Realitatea trebuie căutată dincolo de superficialitatea declarațiilor oficiale și de cauzele și obiectivele care au fundamentat crearea unor organizații internaționale care ființează în prezent și sub pretextul cărora sunt comise unele dintre cele mai grave încălcări ale drepturilor omului și ale Dreptului Internațional Umanitar, ale valorilor democrației în virtutea cărora este declarat că se acționează.

O consecință a Războiului Rece a fost dezvoltarea și proliferarea armamentelor nucleare, atât din partea principalelor antagoniste, cât și din partea diverselor state nealiniat. Sfârșitul Războiului Rece a oferit comunității mondiale de state prilejul de a reduce și în cele din urmă de a elimina armele nucleare; în caz de nereușită, ele vor continua în mod inevitabil procesul de proliferare, întrucât fiecare ”superputere“ regională caută fie să-și extindă hegemonia, fie să egaleze capacitatea nucleară a unui potențial rival sau agresor.

Din această perspectivă, trebuie menționat rolul Statului Român în cadrul NATO. Având în vedere că Statul Român se află la granița sud-estică a Alianței Nord-Atlantice, a fost necesară, în primul rând, punerea la dispoziție a teritoriului național pentru observare și, ulterior, sprijinirea cu trupe a forțelor aliate din teatrele de operații. Legătura armamentelor nucleare cu războiul împotriva terorismului și cu participarea României la astfel de acțiuni este încă de nivelul presupunerilor, realitatea fiind cunoscută numai de analiștii politico-militari.

Având la baza aceste date de referință, întrebarea care apare este „Ce rol poate avea România în complexitatea actuală a cadrului geopolitic mondial?”. Dacă s-ar lua în calcul criteriile menționate anterior, răspunsul la aceasta întrebare ar fi simplu – România nu poate deține niciun rol în plan extern, la scară mondială, din considerente ușor de intuit:

→ Economia națională abia a putut fi redresată și aliniată la standardele de îndeplinit în vederea aderării la NATO și UE;

→ Puterea militară nu este un punct forte al țării noastre; înzestrarea Armatei Române se află în faza de stagnare – obiectivul stabilit, în linii generale, este de a se realiza corespondența cu cerințele NATO, însă termenul de materializare rămâne încă sub semnul întrebării.

Pe cale de consecință, rolul României în plan internațional nu poate fi stabilit de către factorii noștri de decizie politică. În prezent, suntem doar un pion pe harta lumii, sub îndrumarea prevederilor tratatelor pe care le-am semnat și ale structurilor organizaționale din care facem parte.

Drept urmare, se cuvine ca aceasta analiză să fie făcută în baza anumitor date specifice de referință:

- România în calitate de stat membru NATO;
- Distanța geografică dintre România și Rusia;
- Strategia de securitate națională a României.

Începând cu anul 2007, România a fost admisă în stucturile Alianței Nord-Atlantice. Dintotdeauna, apartenența la o organizație internațională, de orice natură a fost ea, a presupus, alături de beneficiile în vederea cărora s-a adoptat decizia de colaborare, și o serie de riscuri majore. Aceste riscuri se raportează la siguranța statului, la integritatea teritorială și garantarea independenței naționale. Dacă se extrapolează consecințele aderării României la NATO, se poate afirma că acest statut presupune, fără îndoială, asumarea unor astfel de riscuri de către țara noastră.

În sprijinul ideii exprimate pot fi aduse diverse argumente, extrase chiar din tratatele semnate și din alte documente oficiale, precum și din analiza situației conflictuale internaționale, cu referire strictă la rolul deținut de Statul Român.

O primă trimitere se poate face la bine-cunoscutul articol 5 din Tratatul Atlanticului de Nord, care reglementează condițiile de intervenție militară a statelor semnatare ale acestui Tratat, în situația în care oricare dintre statele membre NATO este victimă a unui atac neprovocat din partea altei puteri. Intervenția militară stipulată în acest articol este argumentată legitim, prin exercitarea „dreptului la apărare individuală sau colectivă”, drept conferit de articolul 51 din Charta Națiunilor Unite.

Drept urmare, din 2007, România a fost obligată, în virtutea semnării Tratatului de aderare la Organizația Atlanticului de Nord, la aceasta apărare colectivă a unui stat agresat, fără ca agresiunea să fi fost provocată, după cum precizăm anterior. Întâmplător, acest stat este chiar SUA.

După cum se poate observa, se revine la ideea lui Wilson, de la începutul secolului al XX-lea – la ideea apărării colective, dar sub o altă formă. La sfârșitul Primului Război Mondial, Woodrow Wilson a creat „Cele 14 puncte”, prin care susținea că sistemul internațional trebuia să se bazeze nu pe echilibrul puterii, cum fusese până atunci, ci pe autodeterminarea etnică, iar securitatea statelor europene trebuia să depindă nu de alianțele militare, ci de securitatea colectivă. Însă un astfel de concept de existență statală nu putea avea aplicabilitate decât în cazul unor state cu o poziție geostrategică precum a SUA. Situația statelor europene, unde cele mai puternice state sunt vecine și revendică de secole anumite teritorii aflate la granițele comune, nu putea fi reglementată prin ideea securității colective, cât timp aceasta se fundamenta pe renunțarea la principiul suveranității naționale și la interesele naționale. Ca și atunci, nici în situația actuală securitatea colectivă nu are succes sau șanse de aplicabilitate eficientă. În cadrul relațiilor internaționale pe care americanii s-au angajat să le arbitreze au încercat în permanență să inducă principii naționale, pe care le practică la nivelul conducerii interne. SUA considera că aceste principii ar duce la stabilirea păcii și echilibrului mondial, fără a face diferența între conceptul de „politică națională” și cel de „politică europeană/mondială” (aceasta în cazul în care ar exista ideea de „politică europeană/mondială”; termenul este prea pretențios pentru

a putea fi suprapus unei întinderi teritoriale atât de vaste). Totodată, precum procedează la inducerea principiilor naționale la nivelul scenei internaționale, SUA resping anumite practici, care ar afecta propriile interese, pe motiv că dăunează securității colective și bunelor relații externe. În această situație poate fi menționat conceptul de „raison d’etat” al lui Richelieu, care afirma că interesele statului justifică întotdeauna mijloacele folosite pentru atingerea obiectivelor naționale. SUA neagă această afirmație, susținând că materializarea sa ar avea efecte nedorite asupra stabilității regionale și mondiale, însă, sub diferite pretexte, însăși armata americană aplică principiul lui Richelieu. Și nu numai că însăși națiunea americană confirmă prin fapte „raison d’etat”, ci atrage după sine și celelalte state membre NATO, având avantajul unor prevederi în tratatele internaționale care îi conferă legitimitate. Însă stipulațiile acestor tratate au fost concepute chiar sub influența SUA, iar Organizațiile cărora le-au dat naștere sunt conduse, din umbră sau chiar declarat, de către statul american.

România este unul din statele care sunt obligate contractual să se alinieze la politica NATO.

Evenimentele politice și geo-strategice actuale generează o serie de dispute “diplomate” mascate de către marii actori ai scenei internaționale, dispute care, practic, împart din nou lumea în două tabere. Analistii politici și militari ai statelor implicate de pe cele trei continente-părți ale conflictului încearcă să stabilească parametri reali ai cauzelor acestor acțiuni, neluând în seamă pretextele care întotdeauna au precedat un conflict de mare amploare (*Ex: asasinarea prințului moștenitor al coroanei austro-ungare din 14/28 iunie 1914, care a oferit contextul favorabil Austro-Ungariei pentru declanșarea Primului Război Mondial*). Însă ar fi o dovadă de superficialitate dacă acești analiști s-ar opri, în cercetările lor, la contextul imediat anterior declanșării tensiunilor. Pentru aflarea adevărului care a stat la baza evoluției evenimentelor este absolut necesar să se apeleze la o analiză aprofundată în două direcții:

1. a fundamentului teoretic, ideologic care conferă o oarecare legitimitate confruntărilor (și care, de asemenea, pune în umbră esența acestora – obiectivele reale ale beligeranților);
2. a realității istorice și conjunctural-diplomatice a părților implicate sub aspect militar, strategic și politic, în corelație cu raporturile externe stabilite.

România este unul din statele care sunt obligate contractual să se alinieze la politica NATO, însă trebuie să răspundă, în pararel, și cerințelor de asigurare a securității de stat și de menținere a unor bune relații cu statele vecine.

Evenimentele din ultima perioadă au creat unele tensiuni atât în cadrul aparatului politic românesc, din perspectiva colaborării cu vecinii, precum și în rândul populației românești.

Un prim eveniment care a sporit atenția statelor europene și a celor membre NATO asupra României l-a constiuit disputa între Ucraina și Federația Rusă pe motivul prețului gazelor naturale pe care le furniza Statului Ucrainean și a datoriilor acestuia din urmă față de companiile de gaz rusești. În condițiile în care Rusia profiă

de pe urma statutului său de principal furnizor de gaze pentru statele europene, pretinde că Ucraina are datorii față de companiile furnizoare de gaze pentru a atrage atenția că economia europeană depinde în mare măsură de Statul rus. Culisele acestor divergențe divulgă alte interese, de asemenea de natură geostrategică și politico-militară. Un moment asemănător a avut loc cu doi ani în urmă, când Cehia urma să fie acceptată în Uniunea Europeană, eveniment nu foarte agreat de către Federația Rusă. Drept urmare, Rusia oprește furnizarea de gaze către Croația, invocând ca motiv o defecțiune tehnică. De asemenea, în prezent, Ucraina urmează să fie acceptată ca stat membru UE. Însă rolul României în desfășurarea acestor divergențe este de natură de a servi intereselor Uniunii Europene. Cu scopul de a limita dependența de Federația Rusă pentru furnizarea de gaze către statele Europei, Uniunea Europeană a conceput un plan în care se prevede crearea unei conducte de gaze care să pornească din Kazakhstan și care urma să treacă pe sub teritoriul țării noastre, evitând Rusia. Tratatul și analiza celor pe care o asemenea acțiune le-ar presupune au scos la lumină costuri destul de ridicate, pe care, în contextul crizei economice actuale, statele continentului european nu și le-ar permite momentan. Această problemă a fost lăsată în stadiul inițial, având în vedere că divergențele între Rusia și Ucraina au luat sfârșit.

Starea de buna relaționare cu statele vecine a fost din nou amenințată în primăvara anului 2009, în momentul alegerilor pentru Parlamentul Republicii Moldova. Manifestările populare au oferit prilejul Președintelui Statului de la Est de Prut să rupă relațiile diplomatice cu România, pe motiv că evenimentele au fost susținute ideologic, economic și politic de către românii naționaliști. Surse media de la Chișinău cu ocazia acestor revolte ale populației moldovene au transmis că există dovezi care atestă, în primul rând, că distrugerile clădirilor Parlamentului nu au fost provocate de către manifestați, ci chiar de membrii Partidului Comunist, pentru a trezi simpatia Uniunii Europene și pentru a-și justifica acțiunile violente. Drepturile omului au fost grav încălcate în timpul manifestațiilor, această realitate a fost surprinsă și de către trimișii speciali ai Uniunii Europene, iar autoritățile locale erau nevoite să-și găsească justificări. În al doilea rând, lăsând deoparte declarațiile oficiale ale președintelui Republicii Moldova care ajunsese să acuze oficial Statul Român de intervenție în situația internă a Republicii Moldova, există dovezi potrivit cărora Federația Rusă aprovizionează autoritățile moldovene cu armament și muniție pentru continuarea violențelor și pentru eventuale alte necesități de natura militară.

Uniunea Europeană, inițial, susține partea română în arbitrarea acestui conflict, însă, după intervenția Rusiei, a procedat la aplanarea disputelor.

În contextul confruntărilor actuale, în condițiile pe care relațiile internaționale le impun, România este obligată să manifeste o mare abilitate politico-diplomatică, pentru a putea jongla între respectarea tratatelor internaționale pe care le-a semnat și necesitățile de protejare a intereselor naționale, a valorilor democratice, a suveranității, integrității, independenței și indivizibilității Statului Român. Deciziile care se iau la nivel înalt trebuie într-atât de bine analizate, încât să fie sesizate eventualele riscuri la care țara noastră s-ar expune și să fie evitate.

Bibliografie:

- [1]. CHOMSKY, Noam, **Intervenții.**
- [2]. FELTHAM, R. G., **Ghid de diplomatie.**
- [3]. KISSINGER, Henry, **Diplomația.**
- [4]. MAZILU, Dumitru, **Diplomație europeană.**
- [5]. **Tratatul Atlanticului de Nord.**
- [6]. **NATO Handbook.**

PARTENERIATUL STRATEGIC UNIUNEA EUROPEANĂ - RUSIA. IMPACT PENTRU SECURITATEA EUROPEANĂ

Dr. Constantin-Gheorghe BALABAN*

Uniunea Europeană a manifestat un interes politic față de regiunile învecinate. În toate aceste țări din vecinătatea sa Uniunea Europeană încurajează reformele în domeniile politic, economic și social, rezolvarea disputelor bilaterale pe calea negocierilor și cu respectarea dreptului internațional (în special a Cartei ONU), cooperarea transfrontalieră (inclusiv prin crearea de euro-regiuni) și implementarea standardelor europene în materia instituțiilor democratice, statului de drept și a drepturilor omului (cu un accent special asupra drepturilor minorităților).

Cel mai elocvent exemplu este așa-numita Politică Europeană de Vecinătate, menită să consolideze stabilitatea, securitatea, prosperitatea și cooperarea regională la frontierele sudice și estice ale Uniunii Europene.

Recunoscând în mod explicit că Uniunea Europeană și Federația Rusă aparțin de vecinătatea celeilalte, Rusia este recunoscută ca cel mai mare vecin al UE și partener important pentru realizarea unei cooperări strategice și rezolvarea problemelor de anvergură globală.

1. Un nou capitol în relațiile ue vecinii săi răsăriteni

1.1 Acordul de Parteneriat și Cooperare – baza rețelelor dintre UE și Rusia

Rusia și Uniunea Europeană au un parteneriat care datează din 1997: Acordul de Parteneriat și Cooperare. Cum termenul de 10 ani al Acordului în vigoare dintre Rusia și UE a expirat la 1 decembrie 2007, încheierea unui „parteneriat strategic” între Rusia și Uniunea Europeană devine „un obiectiv”¹ al președinției franceze a UE, din cel de-al doilea semestru al lui 2008, cele două părți lucrând de doi ani asupra noului Acord post-2007. Chiar dacă începerea negocierilor privind noul acord de parteneriat și cooperare a fost, în mai multe rânduri, amânată și condiționată, inițial, de ridicarea, de către guvernul rus, a interdicției asupra importurilor din Polonia introdusă în 2005², iar mai târziu au fost suspendate din cauza conflictului din Caucaz, din august 2008.

Fondat pe principii și obiective comune ce propmovează pacea și securitatea internațională, prevederile acestui Acord, semnat în 1997, acopereau un spectru larg

---

* **Profesor universitar, director, Departamentul pentru Integrare Europeană, Studii de Politică Externă și Securitate, Universitatea Creștină “Dimitrie Cantemir”, București**

¹ *Suntem decizi să facem dintr-un parteneriat strategic cu Rusia unul dintre obiectivele presedintiei franceze, ministrul francez de Externe, Bernard Kouchner, citat de AFP, în cadrul unei conferințe de presă comune cu omologul său rus, Serghei Lavrov, la finalul unui Consiliu de cooperare franco-rus pe probleme de securitate, reunit la Paris.*

² *Polonia a stopat negocierile pentru semnarea unui nou acord între cele două părți datorită blocării din partea Rusiei a exporturilor de carne provenind din Polonia către Rusia. În același spirit s-au pronunțat și oficialii lituanieni, care, deranjați de decizia Rusiei de a bloca livrările de petrol către singurul distribuitor de petrol din Lituania, anunțau că s-ar putea opune, alături de Polonia, semnării unui nou acord de cooperare între Uniunea Europeană și Rusia. Pentru detalii, a se vedea „Relațiile cu Rusia”, accesibil pe site la adresa <http://www.eu4journalists.eu/index.php/dossiers/romanian/C42/67/>*

de politici: dialogul politic, comerțul cu bunuri și servicii, afaceri și investiții, cooperări financiare și legislative, știință și tehnologie, educație și cercetare, cooperarea nucleară, energetică și spațială, mediu înconjurător, transporturi, cultură, cooperarea în vederea combaterii activităților ilegale, în baza cărora, cele două părți, colaborau pentru a rezolva o sferă de probleme, ce includ modernizarea economiei ruse și integrarea sa în economia mondială, probleme de securitate, probleme internaționale, precum și amenințări asupra securității de o mai mică importanță, cum ar fi în domeniul justiției și afacerilor interne, de securitate nucleară și a mediului înconjurător.

În prezent, Uniunea Europeană colaborează cu Federația Rusă în vederea unui nou Acord post-2007 și se are în vedere ca noul acord să susțină în continuare principiile fundamentale ce au format fostul Acordul de Parteneriat și Cooperare.

Așadar, preocupările pentru asigurarea un cadru de lucru durabil pentru UE și Rusia, pe de o parte, și asigurarea că relațiile dintre ele se vor dezvolta tot mai mult în următorii ani, vor reprezenta ținta noului Acord de parteneriat.

1.2 Principalul obiectiv al Uniunii Europene în relația cu Federația Rusă

Principalul obiectiv al Uniunii Europene este să dezvolte atât împreună cu Rusia un parteneriat strategic, bazat pe interese și valori comune, ambele puteri fiind membre în organizații internaționale cum ar fi ONU, OSCE, cât și cu fiecare din celelalte țări cuprinse în politica europeană de vecinătate și implicate în Acorduri de Parteneriat și Cooperare. Aceste interese și valori includ în special democrația, drepturile omului, principiile economice ale pieței.

În baza Acordului de Parteneriat și Cooperare, care a expirat la finele anului 2007, relațiile dintre UE și Rusia s-au dezvoltat constant, fapt care a condus la integrare și interdependență economică intense și cuprinzătoare care se pot extinde și mai mult în viitorul apropiat - cooperarea consolidată și relațiile de bună vecinătate dintre UE și Rusia având o importanță crucială pentru stabilitatea, securitatea și prosperitatea întregii Europe și a statelor sale vecine.

Cum Politica Europeană de Vecinătate reunește țările situate în imediata apropiere a Uniunii Europene, țări cu care Uniunea încearcă să dezvolte relații de cooperare tot mai strânse³, relațiile favorabile cu Rusia rămân esențiale. Cu atât mai mult cu cât inițiativa Parteneriatului Estic⁴, a fost avansată în negocierile dintre statele membre ale Uniunii Europene în urma evenimentelor din Caucazul de Sud, din 7-12 august 2008 și lansată oficial, ulterior, la Praga, la 7 mai 2009, la summitul de primăvară al Consiliului European.

---

³ Nouă inițiativă europeană „Parteneriatul Estic”, elaborată și promovată intens de Polonia și Suedia și lansată oficial la 3 decembrie 2008, și care vine să completeze Politica Europeană de Vecinătate, este propusă vecinilor estici ai Uniunii pentru „a stimula”, pe de o parte, aspirațiile lor europene, dar și „a compensa” lipsa unei oferte reale privind graficul viitoarelor extinderi ale UE.

⁴ Programul noii inițiative, care a fost dezbătut la summit-ul de primăvară al Uniunii Europene, presupune dezvoltarea relațiilor UE cu Ucraina, Georgia, Moldova, Azerbaidjan și Armenia, precum și cu Belarus, cu condiția implementării reformei de democratizare a acestei țări și apropierea ei de standardele Uniunii Europene.

Așadar, Uniunea Europeană, este interesată, acum, tot mai mult de creșterea stabilității și securității în vecinătatea apropiată⁵ prin promovarea unui cerc de state stabile, bine guvernate, în partea de est a Uniunii (Moldova, Ucraina, Belarus), în Caucazul de Sud (Georgia, Armenia, Azerbaidjan), prin cooperarea cu Federația Rusă - nouă inițiativă europeană, Parteneriatul Estic, propunându-se vecinilor săi estici și din anumite motive de securitate și cu tentă geopolitică⁶ (factorul rusesc, dimensiunea estică a politicii europene de vecinătate, priorităților PESA, Sinergia Mării Negre, etc).

2. Federația Rusă – partener strategic important pentru Uniunea Europeană

2.1 La baza cooperării energetice dintre UE și Rusia vor sta principiile interdependenței și transparenței și egalitatea accesului pe piață, la infrastructuri și investiții

Importurile de energie pentru economiile țărilor europene, pot reprezenta și ele o bună și reală ocazie pentru dezvoltarea cooperării economice și comerciale dintre Uniune și Rusia. De aceea, Parlamentul de la Strasbourg, salutând intensificarea dialogului dintre UE și Rusia privind aspectele legate de energie, sublinia faptul că principiile interdependenței și transparenței ar trebui să stea la baza acestei cooperări, împreună cu egalitatea accesului pe piață, la infrastructuri și investiții. Totodată, solicita Rusiei dar și statelor membre ale Uniunii să atingă obiectivele prevăzute în Protocolul de la Kyoto, insistând, în acest sens, asupra responsabilității specifice a țărilor dezvoltate de a realiza reducerile cele mai însemnate.

Așadar, Rusia ar fi trebuit să joace un rol activ în viitoarele negocieri internaționale și să faciliteze încheierea unui acord rapid până în 2008 și, cel târziu până în 2009, pentru a asigura continuitatea pieței internaționale a carbonului. Cu atât mai mult cu cât, termenul de valabilitate al primului Acord de parteneriat și cooperare, care stabilește scopurile și mecanismele cooperării dintre Rusia și Uniunea Europeană, a expirat la 1 decembrie 2007.

2.2 Problema securității energetice - problema cheie în relațiile UE-Rusia

Rusia este și cel mai mare furnizor de gaze naturale și energie pentru Uniunea Europeană, iar criza cu Ucraina din 2006 și, mai recent, din 2009, pe tema gazului și cea petrolieră cu Belarusul de la începutul anului 2007 au creat îngrijorări în cadrul UE.

Caracterul strategic al parteneriatului dintre Rusia și UE nu stârnește îndoieli și permite să fie contracarate amenințările cele mai dificile și să se rezolve

---

⁵ Extinderea Uniunii din 2004 și aderarea, ulterioară, la UE, la 1 ianuarie 2007, a României și Bulgariei, au adus Rusia mult mai aproape de granițele Uniunii Europene.

⁶A se vedea pe larg: *Parteneriatul Estic - un test nou în procesul de integrare europeană a RM* <http://cenusadi.wordpress.com/2008/12/08/parteneriatul-estic-un-test-nou-in-procesul-de-integrare-europeana-a-rm/>

problemele cele mai serioase⁷. Și totuși, așteptările europenilor de la summitul UE-Rusia, de la Habarovsk, din mai a.c., așa cum au fost ele prezentate de presa internațională, se leagă de securitatea energetică și tarifele comerciale, priorități susținute și de Rusia, preocupată de efectele crizei mondiale asupra economiei sale.

Problema cheie a relațiilor viitoare UE – Rusia rămâne securitatea energetică, rolul Rusiei de „super-putere energetică” continuând să provoace „noi temeri și tensiuni” în cadrul relațiilor Rusia-Uniunea Europeană⁸. Cu atât mai mult cu cât Moscova a preluat aproape toate resursele energetice din Asia Centrală (Kazahtanul și Turkmenia au bătut palma cu Rusia), iar , mai recent, a încheiat o înțelegere și cu Turcia.

Colaborarea energetică între Rusia și UE reclamă, în viziunea Rusiei, elaborarea unui nou cadru juridic, Rusia nefiind participantă la Tratatul referitor la Carta energetică. Pentru că, acordurile în vigoare nu mai pot rezolva aceste probleme⁹. De exemplu, Ucraina: ea participă la Carta energetică și la Tratatul referitor la Carta energetică, însă aceasta n-a împiedicat-o iarna trecută să nu-și respecte angajamentele.

În consecință, Uniunea Europeană - foarte neliniștită pentru viitorul livrărilor sale energetice -, este dispusă, după cum declara la conferința de presă președintele Comisiei Europene, Jose Manuel Barroso, să examineze propunerile Moscovei și să procedeze la crearea unei noi Carte energetice.

Pentru Rusia, prioritățile în relațiile cu UE sunt cooperarea politică, energetică și pentru combaterea infraționalității.

2.3 Inițiative rusești și progrese în sfera securității

Problemele libertății, securității și justiției au fost examinate la Kaliningrad, cel mai vestic oraș rusesc, unde a avut loc cea de-a 10-a reuniune a Consiliului de Parteneriat permanent Rusia-Uniunea Europeană¹⁰, în centrul atenției aflându-se cooperarea dintre Rusia și Uniunea Europeană în domeniile securității, migrației și frontierei, de asemenea în ce privește readimisia. De asemenea, părțile și-au expus părerea pe marginea realizării acordului semnat între Bruxelles și Moscova referitor la facilitarea regimului de vize.

În contextul inițiativelor și acțiunilor în domeniul securității se mai pot menționa :

---

⁷ Președintele Rusiei, Dmitri Medvedev, la conferința de presă finală de la Habarovsk, unde s-a încheiat summit-ul Rusia-UE din 21-22 mai 2009.

⁸ Chiar dacă, datorită dependenței energetic a Uniunii Europene față de Rusia, liderii europeni au propus planuri de dezvoltare a surselor alternative de energie și de identificare a noi furnizori, <http://www.eu4journalists.eu/index.php/dossiers/romanian/C42/67/>

⁹ Exemplul Ucrainei, care, deși participă la Carta energetică și la Tratatul referitor la Carta energetică, această calitate nu a împiedicat-o să nu-și respecte angajamentele.

¹⁰ Pentru detalii, vezi <http://romanian.ruvr.ru/main.php?lng=rom&q=4331&cid=355&p=14.05.2009&pn=1>

- Demararea discuțiilor asupra proiectului de securitate general europeană, avansat de Rusia¹¹, la Nisa discutându-se și despre "pactul de securitate pan-europeană", o identitate care să unească într-o alianță organică toate părțile sale componente, inclusiv Federația Rusă.

- Amânarea aderării Ucrainei la NATO, precum și succesul scurtei campanii militare în Georgia, diplomația rusă obținând succese semnificative în ceea ce privește „slăbirea garanțiilor geopolitice pentru Ucraina din partea comunității internaționale”¹².

- Cele trei principii "care pot garanta o securitate reală și egală în Europa": Nu, asigurării propriei securități pe seama securității altuia; Nu, acțiunilor în cadrul alianțelor sau condițiilor militare care ar duce prejudicii generale; Nu, extinderii alianțelor militare pe seama altor membri ai tratatului.

Pe de altă parte, președintele rus Dmitri Medvedev condiționează reglementarea conflictului transnistrean¹³ și retragerea armatei ruse de pe teritoriul Republicii Moldova de¹⁴ „garantarea neutralității țării și neaderarea la NATO”¹⁵ - în regiunea transnistreană a Republicii Moldova, controlată de un regim separatist pro-rus, fiind depozitate, potrivit unor surse, între 20.000 și 40.000 de tone de arme și muniții¹⁶, care sunt păzite de un contingent militar rusesc.

3. Rusia și UE au înțeles importanța noului acord și și-au apropiat mai mult pozițiile

3.1 Importanța noului Acord post -2007

Încheierea unui nou Acord de parteneriat și cooperare între UE și Federația Rusă are o importanță deosebită pentru cooperarea viitoare a acestora, în special în ceea ce privește evoluția ulterioară a relațiilor economice, securitatea energetică, consolidarea în continuare a securității și a stabilității în Europa, precum și intensificarea în continuare a respectării drepturilor omului, a democrației și a statului de drept, ca bază a acestei cooperări. Și chiar mai mult prin apropierea pozițiilor privind rezolvarea unor noi și dificile probleme de pe agenda internațională cum ar fi soluționarea crizei financiare globale¹⁷, prin unirea eforturilor politice și juridice în lupta împotriva crizei financiare pentru a putea acționa în “ front comun în cadrul

---

¹¹ La 12 iulie 2008, președintele Medvedev revenea la propunerea sa, prezentând contextul mai larg ce a stat la baza inițiativei sale.

¹² <http://www.impactnews.ro/News/Rusia---inamicul-fundamental-al-Ucrainei-20006>

¹³ Potrivit AGERPRES, în opinia experților și politicienilor, prezența trupelor și munițiilor rusești în regiune este unul din motivele principale care împiedică reglementarea conflictului transnistrean.

¹⁴ Vladimir Putin, Conferința pentru drept umanitar internațional de la Sankt Petersburg, 24 noiembrie 2008.

¹⁵ A se vedea declarația președintelui interimar de la Chișinău, Mihai Ghimpu, după o recentă întrevvedere cu liderul rus.

¹⁶ Rusia și-a asumat încă în 1999 obligația de a-și retrage munițiile de pe teritoriul Moldovei, lucru pe care nu l-a dus la bun sfârșit însă.

¹⁷ Întrevederea de la Kremlin, din februarie 2009, între președintele Dmitri Medvedev și președintele Comisiei Europene, José Manuel Barroso.

programele anticriză”¹⁸. Și nu numai. Crearea unui mecanism sigur de securitate energetic.

Deși noul document (Noul Acord de Parteneriat și Cooperare) nu a fost încă elaborat, în relațiile UE – Rusia, nu s-a format un vid juridic. Negocierile cu Rusia, amânate luni de către UE, vizează, în continuare, să consolideze relațiile dintre Federația Rusă și Uniunea Europeană și, totodată, să garanteze importurile europene de gaz și petrol rus¹⁹ - liderii celor două părți intenționând să înlocuiască acordul de parteneriat actual printr-un text mai bine adaptat ambițiilor actuale ale Rusiei. Un acord care să acopere toate domeniile relațiilor dintre europeni și ruși, de la energie până la comerț, lupta împotriva terorismului și drepturile omului. .

Și chiar dacă pozițiile Federației Ruse și UE în unele probleme trebuie reexaminat, relațiile dintre cele două părți se dezvoltă cu succes în diferite direcții și există “toate motivele să credem că acest proces se va încheia cu succes”²⁰ – noile evoluții geopolitice din vecinătatea estică a Uniunii Europene evidențiind tot mai mult importanța pe care o are dezvoltarea în continuare a politicii europene de vecinătate printr-o mai bună adaptare la nevoile partenerilor, inclusiv o mai mare implicare a UE în regiunea Mării Negre și un Parteneriat estic mai ambițios, propunându-se Rusiei să adere la acest parteneriat.

3.2 Perspectivele semnării noului Acord post - 2007 între UE și Federația Rusă

Rusia consideră că noul acord fundamental dintre Rusia și UE va deveni instrumentul apropiării pe baza principiilor egalității și unității abordării problemelor cheie ale securității, iar dacă UE va avea o atitudine constructivă în această problemă se poate spera că tratativele se vor încheia cu semnarea documentului strategic, capabil să ridice colaborarea dintre UE și Rusia la un nou nivel calitativ²¹. Și chiar mai mult. Semnarea noului Acord de Parteneriat și Cooperare UE-Rusia ar putea avea loc, probabil, în anul 2010, în perioada președenției Spaniei în Uniunea Europeană. Este și declarația președintelui Camerei superioare a Parlamentului rus, Serghei Mironov, după încheierea tratatelor purtate cu secretarul de stat pentru afaceri externe al Spaniei, Angel Lossada - Moscova și Madridul considerând că este „important să se întărească colaborarea în perioada președenției Spaniei în Uniunea Europeană, care va prelua acest post de la Suedia în anul 2010”²².

---

¹⁸ Vezi și poziția delegației ruse la ședința Comitetului pentru Colaborarea Parlamentară Rusia-UE, Bruxelles, februarie 2009, <http://www.ruvr.ru/main.php?lng=rom&q=2803&cid=355&p=17.02.2009>

¹⁹ Potrivit AFP, care prezintă și principalele aspecte ale acestor legături, potrivit NewsIn. Pentru detalii, vezi <http://www.9am.ro/stiri-revista-presei/International/102225/Energia-una-dintre-mizele-acordului-de-parteneriat-UE-Rusia-amanat-la-summitul-de-luni.html>

²⁰ *Serghei Mironov, președintele Consiliului Federației al Rusiei (camera superioară a Parlamentului rus), citat de corespondentul "Vocii Rusiei" la Madrid, Lada Korotun, accesibil la <http://romanian.ruvr.ru/main.php?lng=rom&q=8536&cid=355&p=14.10.2009&pn=1>*

²¹ Serghei Lavrov, în interviul acordat ziarului britanic „Financial Times”. Pentru detalii vezi <http://romanian.ruvr.ru/main.php?lng=rom&q=3264&cid=355&p=03.04.2009&pn=1>

²² <http://romanian.ruvr.ru/main.php?lng=rom&q=8536&cid=355&p=14.10.2009&pn=1>

În loc de concluzie

Prosperitatea, stabilitatea și securitatea vecinilor UE situați în jurul Mării Negre prezintă tot mai mult pentru Uniunea Europeană, un interes imediat - regiunea Mării Negre fiind nu numai o zonă geografică distinctă, bogată în resurse naturale și poziționată strategic la întâlnirea dintre Europa, Asia Centrală și Orientul Mijlociu, ci și o piață în expansiune cu un potențial de dezvoltare ridicat și, nu în ultimul rând, un nod important pentru fluxurile energetice și de transport.

Rusia, cel mai mare vecin al Uniunii Europene, este și rămâne un important partener față de care există un interes considerabil pentru stabilirea și crearea unui parteneriat strategic. Cu atât mai mult cu cât, lupta pentru resursele energetice va domina strategia marilor economii mondiale, iar în lipsa unei politici comune, asigurarea necesarului de energie va depinde tot mai mult de relația cu Rusia.

**CONDUCEREA, COMANDA ȘI CONTROLUL
FORTELOR PENTRU OPERAȚII SPECIALE ALE ALIANȚEI
NORD-ATLANTICE. PRINCIPIILE ȘI CERINȚELE OPERAȚIILOR
SPECIALE ÎNTRUNITATE ALE NATO.
STRUCTURI LA NIVEL NAȚIONAL**

Dr. Marius-Dumitru CRĂCIUN*

Începutul de secol, caracterizat prin creșterea riscurilor de natură asimetrică la adresa securității țărilor membre NATO și implicit la adresa României, a impus căutarea unor soluții politico-militare adecvate și flexibile, bazate atât pe întrebuințarea unor arme și tehnologii noi, cât și pe utilizarea unei palete diversificate de forme și mijloace neconvenționale.

Tot mai mulți responsabili politici și militari au adoptat o nouă abordare, cu caracter special, situată în afara „reflectoarelor” mass-media și un nou tip de operații pentru care se impune existența unor structuri militare specializate precum și existența unor determinări conceptuale care să se concretizeze în doctrine corespunzătoare. Aceste documente trebuie să fie capabile să potențeze capacitatea autorităților naționale de comandă de a răspunde la pericolele existente, printr-o gamă din ce în ce mai diversificată de acțiuni strategice alternative, duse fie fără folosirea directă a forței, fie prin utilizarea selectivă a acesteia, la niveluri cât mai scăzute și în modalități, cel mai adesea, atipice care însă, prin efectele produse, să asigure îndeplinirea obiectivelor.

În statele membre NATO obiectivele strategiilor naționale de securitate și apărare sunt fundamentate pe o serie de principii și valori specifice democrațiilor de tip occidental, îmbrățișate și de marea majoritate a populației statelor respective. Datorită acestui fapt, obiectivele strategiilor naționale de apărare și securitate au fost de puține ori puse în discuție. Mult mai controversate și disputate au fost, în schimb, căile de atingere a acestor obiective, mai ales atunci când unele din acestea au fost apreciate ca fiind mai puțin “ortodoxe”, printre care, la loc de cinste, se află operațiile speciale.

Prin obiectivele propuse, operațiile speciale reprezintă un instrument disuasiv care asigură producerea unor efecte interdependente, difuze și multidirecționale care contracarează, uneori prin modalități de prevenire și alteori prin acțiuni adecvate și flexibile, noile tipuri de riscuri și vulnerabilități la adresa statelor. În istoria militară modernă sunt suficiente exemple când folosirea operațiilor speciale a fost singura soluție acceptabilă politic și militar la nivelul unui stat. În analiză trebuie avut în vedere însă că se cunosc numai operațiile speciale care, într-un fel sau altul, au fost făcute publice.

---

* Colonel, Componenta pentru operații speciale, SMG

Integrarea conceptuală și acțională la nivelul Alianței Nord-Atlantice este un deziderat și mai complicat, datorită tendințelor națiunilor membre de a păstra controlul și „discreția” asupra operațiilor speciale dar și asupra forțelor specializate care le execută.

Un mare pas înainte în acest domeniu a fost făcut la summit-ul de la Riga din noiembrie 2006, când statele membre au adoptat Inițiativa de transformare a Forțelor pentru operații speciale (*NATO Special Operations Forces Transformation Initiative – NSTI*), în urma căreia s-a decis crearea Centrului de coordonare al operațiilor speciale din NATO (*NATO Special Operations Coordination Center – NSCC*).

Rolul acestei structuri este de a coordona întreaga paletă de activități legate de Forțele pentru operații speciale din NATO, inclusiv din teatrele de operații și de a sprijini statele membre în perfecționarea forțelor proprii.¹

La nivel național, la 01 martie 2003 au fost create structuri special destinate îndeplinirii unor misiuni speciale, în timp de pace, în situații de criză și la război – Forțele pentru operații speciale ale Armatei României (*Romanian Special Operations Forces - ROUSOF*).

Prezenta lucrare încearcă să scoată în evidență principalele elemente de aliniere a structurilor de conducere și comandă-control ale NATO în domeniul forțelor pentru operații speciale.

1. Caracteristicile Forțelor pentru operații speciale

Conform unei definiții acceptate de majoritatea specialiștilor în domeniu, Forțele pentru operații speciale (FOS) reprezintă componente specializate ale Forțelor Armate, capabile de o intervenție rapidă, discretă și oportună, în zonele de risc maxim, pe timp de pace, în situații de criză și la război și sunt destinate ca independent sau în cooperare cu celelalte categorii de forțe ale armatei, să apere interesele fundamentale ale statelor respective.

FOS sunt structuri organizate pe principii exclusiv militare, dar care sunt plasate în imediata proximitate a zonei de decizie politico-militară datorită gradului de confidențialitate și al misiunilor încredințate, precum și nivelului înalt al comenzii militare implicate în luarea deciziei de întrebuițare a acestora în luptă.

Este important să recunoaștem și să acceptăm că FOS au nevoie de un beneficiar avizat, adică de o conducere politico-militară capabilă să aprecieze capacitățile și mai ales să aprecieze ceea ce nu ar trebui să li se solicite să execute.

Pe de o parte, ignoranța, lipsa de viziune strategică, supralicitarea impactului anumitor câștiguri de imagine sau nevoia politică de succes militar au făcut ca, în multe ocazii, FOS să fie folosite ca simple trupe de șoc, în misiuni fără relevanță strategică sau operativă.

Pe de altă parte, misiunile FOS au nevoie de legitimitate politică întrucât nu se pot situa, în nici o situație, în afara obiectivelor politice fundamentale ale statului și ale interesului național.

---

¹ John Craddock, *NATO Special Operation Forces – Key to Mission Success at the Strategic Level*, publicată de CPM Forum, ediție 2009, p.3.

Chiar dacă modul de acțiune propriu-zis al FOS nu face obiectul unor prevederi regulamentare rigide, decizia întreprinderii lor trebuie încadrată perfect într-un anumit scenariu politico-militar bine definit și într-o strategie globală (doctrină) de întreprindere stabilă.

Nu în ultimul rând, operațiile speciale trebuie să aibă o stare de finalitate bine definită care să permită măsurarea succesului și determinarea clară a gradului de îndeplinire a obiectivelor.

Câteva din caracteristicile forțelor speciale sunt prezentate în continuare.

FOS nu sunt un produs de masă, în mod deosebit datorită timpului de instruire necesar pentru un operator, de minim 4-5 ani.

Structurile FOS sunt încadrate cu efective profesionalizate, foarte bine pregătite și experimentate și care dețin calificări superioare în mai multe specialități, fapt ce permite realizarea unor capacități acționale superioare unităților convenționale. Policalificarea presupune absolvirea unor cursuri de specialitate în domeniul scafandriei, instrucției alpine și de parașutare, a altor specializări militare sau chiar civile.

Structurile FOS sunt structuri de mici dimensiuni, organizate, dotate, policalificate și întreprinse în conformitate cu principiile unei doctrine pentru operații speciale, pregătite pentru a acționa în medii îndepărtate, ceea ce presupune stăpânirea unor abilități de limbaj, cunoaștere a particularităților etno-culturale și a specificului local al unor zone din cele mai diverse.

Dificultatea regenerării structurilor FOS impune întreprinderea numai pentru obiective militare de importanță strategică sau operativă, o singură dată într-o operație.

FOS nu reprezintă un substitut al forțelor convenționale, însă pot completa anumite capabilități ale acestora, dacă sunt utilizate corespunzător. Regenerarea acestor structuri se poate face într-un interval de timp estimat la 2-4 ani, renunțându-se însă la anumite calificări de nișă.

Operațiile necesită planificarea centralizată și execuția descentralizată.

FOS sunt asigurate și pregătite pentru acțiune, potrivit principiilor modularității și complementarității, fapt ce presupune o conducere și coordonare în timp real a grupurilor aflate în acțiune, folosindu-se în toate situațiile principiile conducerii în secret și ale nevoii de a cunoaște (*need to know*). FOS sunt pregătite pentru a desfășura acțiuni în secret printr-o exploatare la maximum a elementului surpriză și pe baza unui *sprijin informațional* complet, oportun și furnizat în timp real. Datorită acestui specific, compartimentarea muncii și asigurarea confidențialității tuturor activităților devin principii și proceduri de operare obligatorii pentru FOS.

FOS sunt conduse de un eșalon de comandă cu atribuții specifice și sunt întreprinse în acțiuni pe baza unei hotărâri luate la cele mai înalte niveluri de decizie politico-militare.

Factorul uman este mai important decât cel tehnic, deși și acesta din urmă are rolul său.

Succesul lor în *acțiunile directe* este dependent, în mare măsură, atât de calitatea armamentului și echipamentelor utilizate, cât și de “factorii intangibili” ai

luptei: inteligența, motivația, încrederea, devotamentul emoțional, moralul și inițiativa individuală ale operatorilor.²

Calitatea este mai importantă decât cantitatea, valabil atât pentru oameni cât și pentru armament și tehnica de luptă.

FOS sunt structuri a căror instruire pune accentul pe rezistența fizică și mai ales psihică, pe coeziunea grupului, alături de eficiența crescută în lupta apropiată.

2. Inițiativa de transformare a forțelor pentru operații speciale a NATO

Una din rezultatele Summit-ului NATO de la Riga din noiembrie 2006 a fost apariția Inițiativei de Transformare a FOS ale NATO. În cadrul acestei inițiative au fost identificate câteva elemente definitorii, precum creșterea importanței NATO SOF la acest început de secol, a faptului că structura anului 2006 nu corespundea cu locul, rolul și misiunile Alianței și că, în urma analizei pozițiilor naționale ale țărilor membre, s-a ajuns la concluzia că sunt mai importante prioritățile naționale în domeniul SOF decât cele ale NATO.

Având în vedere condițiile date s-a căutat răspuns la următoarea întrebare: Cum asigură NATO capacitatea de a coordona soluții strategice în domeniul SOF, având la bază capacități standardizate și validate?

La nivel instituțional, problema a fost rezolvată de Comitetul Militar al NATO care a definit NATO SOF într-un document cu valoare istorică - MC 437/1, document care asigură un numitor comun în acest domeniu, constituie un ghid pentru FOS din statele membre, asigură depășirea “sensibilităților” naționale și concentrarea pe punctele unde NATO SOF poate aduce plus-valoare de nivel strategic.

Chiar analiza stării de finalitate (*end-state*) dorită de NATO pentru SOF indică pașii care trebuie făcuți de țările membre în acest domeniu.

Elementele acesteia sunt:

- Comunitatea FOS presupune lucrul în comun, în activitatea de zi cu zi, pe timpul exercițiilor și în teatrele de operații (TO), precum și o cunoaștere reciprocă a capacităților fiecărui stat NATO;

- Ajungerea la un nivel de interoperabilitate corespunzător necesităților de funcționare într-o structură de comandă-control a FOS, multinațională sau chiar națională, nu este un lucru simplu și necesită parcurgerea unui număr considerabil de pași;

- În final trebuie generate structuri dotate, echipate, instruite să poată îndeplini misiunile de tip cercetare specială (*special reconnaissance – SR*), acțiuni directe (*direct action – DA*) și asistență militară a forțelor indigene (*military assistance – MA*).

Din analiza acestor elemente apar și o serie de întrebări referitoare la diferențele organizatorice, procedurale și de echipare existente între țările membre ale Alianței: Cât de bine se pot executa aceste misiuni de SOF din diferite țări? Cum pot fi conduse la nivel operativ și strategic? Cum se vor evalua structurile FOS naționale și pe baza căror standarde?

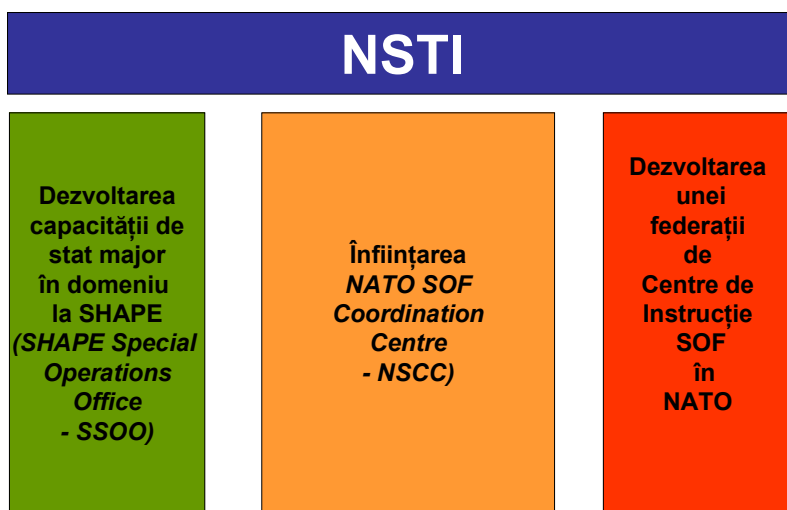
² Alvin și Heidi Toffler, **Război și antirăzboi**, Editura Antet, București, 1995 p. 112.

Există și vor continua să existe diferențe semnificative între modul în care se asigură sau se îndeplinesc anumite tipuri de misiuni. Nu de puține ori factorul uman a fost cel hotărâtor, și aici putem face apel la exemplul soldatului sovietic care distruge un tanc cu o grenadă dar cade răpus eroic. Dar, de cele mai multe ori, avantajul tehnologiei ultraperformante, chiar minimale, a avut un efect hotărâtor într-o operație specială.

Pentru exemplificare, în opinia noastră, un operator echipat cu mijloace moderne de comunicații și iluminare laser a unui obiectiv, rezistent fizic dar mai ales psihic și în măsură să opereze corespunzător echipamentul special din dotare este de preferat unuia super instruit și care a absolvit toate cursurile de specializare posibile dar care nu poate să comunice la bază că supraveghează ținta (*eyes on target*) !

Acțiunile acestuia, de nivel tactic, au de cele mai multe ori implicații sau efecte la nivel operativ sau strategic iar policalificarea contribuie în la asigurarea succesului misiunii în cele mai dificile condiții. Nu în ultimul rând, realizarea profilului psihologic corespunzător, respectiv a mentalității de învingător are un rol hotărâtor.

INIȚIATIVA DE TRANSFORMARE A NATO SOF

Figura nr. 1 – Elementele componente ale Inițiativei de transformare a NATO SOF

În figura nr.1 sunt prezentate grafic elementele Inițiativei de transformare a FOS din NATO.

Primul element – dezvoltarea Biroului FOS din cadrul Comandamentului aliat pentru operații (*Allied Command Operations – ACO*) a fost luată inițial, când Centrul de coordonare al NATO SOF (*NATO Special Operations Coordination Center – NSCC*) era planificat să funcționeze în Stuttgart, Germania. Ulterior, când s-a decis colocarea NSCC cu ACO, în aceeași cazarmă, o parte din funcțiunile acestui birou au fost trecute la NSCC.

Al doilea element al NSTI este crearea NSCC. Deși inițial s-a dorit crearea unui comandament care să conducă FOS ale NATO, unele state nu au agreat ideea și după negocieri s-a adoptat soluția de compromis acceptată de toate statele membre, respectiv varianta constituirii unui centru de coordonare.

Al treilea element al NSTI este dezvoltarea unei federații de centre de instrucție a SOF din NATO, care să asigure o evoluție rapidă în instruirea și realizarea interoperabilității SOF prin conectarea facilităților de instruire naționale și multinaționale, asigurând astfel capitalizarea elementelor valoroase pentru dezvoltarea coeziunii și interoperabilității, eliminarea sau reducerea duplicării efortului și infrastructurii, capitalizarea expertizei pe diferite probleme prin folosirea unor experți recunoscuți (*Subject Matter Experts - SME*), creșterea capabilităților națiunilor mai noi în domeniul SOF și, nu în ultimul rând, coordonarea utilizării unor facilități și oportunități de instruire unice în întreaga comunitate a NATO SOF.

3. Elementele structurale și realizările NSCC

Centrul de coordonare al FOS din NATO - NSCC a avut termen de realizare a capabilității inițiale (*Initial Operation Capability - IOC*) luna aprilie 2008 iar pentru realizare capabilității finale (*Final Operational Capability – FOC*), luna octombrie 2009.

Organizarea NSCC

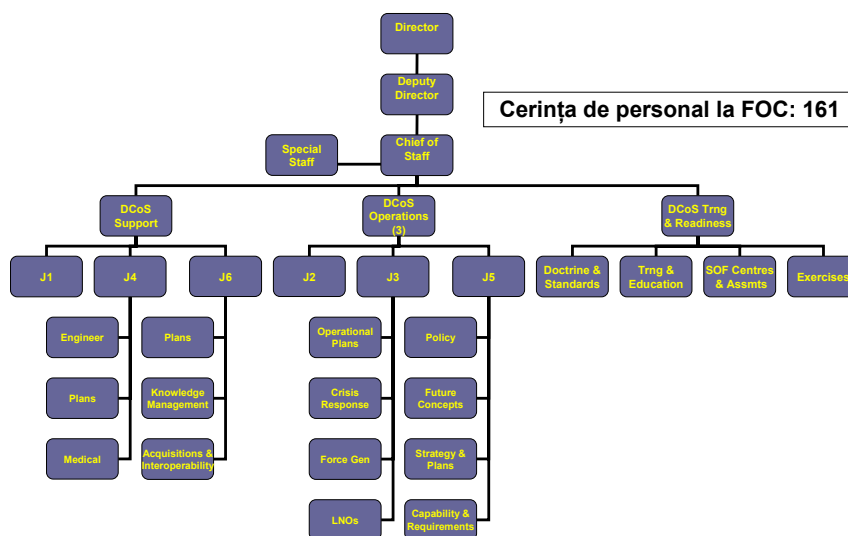

Figura nr.2 – Organizarea NSCC

În figura nr. 2 este prezentată organizarea de principiu a NSCC.

Anul 2008 a fost cel mai bun din punct de vedere al contribuției țărilor membre cu personal, întrucât s-au încadrat majoritatea funcțiilor de bază, s-au elaborat atribuțiunile funcționale și o mare parte a procedurilor interne de funcționare. În prezent (octombrie 2009) structura funcționează la capacitate normală, procentul de

funcții încadrate fiind ceva mai mare decât în celelalte structuri ale NATO, acest lucru arătând importanța pe care națiunile o acordă NSCC și implicit FOS.

La atingerea IOC, erau încadrate 94 de funcții de 20 de state. La ora actuală sunt prezenți 141 de militari și civili din peste 23 de țări, din cadrul NATO sau partenerere. De asemenea, este de remarcat prezența, în viitorul apropiat, a unor reprezentanți din cadrul Australiei și Noii Zeelande, ca state contribuatoare cu forțe la ISAF SOF. Această structură a devenit astfel cea mai mare coalitție FOS din lume.

Figura nr.3 – Țările contribuatoare la NSCC

În figura nr. 3 sunt prezentate schematic țărilor membre NATO, PfP sau contribuatoare cu forțe la operațiile NATO, care contribuie cu personal la încadrarea acestei structuri.

În prezent România contribuie la încadrarea NSCC cu un ofițer din cei doi planificați.

Principalele realizări ale NSCC, în scurta perioadă de la înființare sunt:

- Îmbunătățirea integrării și conectivității NATO SOF prin dezvoltarea unei rețele de comunicații securizate și realizarea legăturii video teleconferință (VTC) cu comandanții structurilor FOS dislocate în TO.

- Implicarea NSCC în creșterea capabilităților și capacităților NATO SOF prin implicarea în procesul de evaluare/certificare/afirmare. Aici au contribuit și FOS din Armata României prin furnizarea unor seturi complete de fișe de evaluare folosite pentru certificarea/afirmarea structurilor FOS proprii pe timpul exercițiului de certificare național ROUSOFEX 07 și a exercițiului de afirmare ROUEX 07.

- Constituie un accelerator pentru facilitarea schimbului de informații.

- Asigură sprijinul operațional al ISAF SOF, îndeosebi la planificarea strategică și operațională, prin desfășurarea unor echipe de ofițeri de stat major la

ISAF SOF și la NSCC³ și organizarea *ISAF SOF Commanders Conference*, forum unde a fost elaborat un plan de creștere a implicării SOF în TO.

- Informarea și educarea comunității SOF din NATO și țările partenere prin vizitele la nivel director sau șef stat major desfășurate în aceste țări pentru sprijinirea generării structurilor SOF.

- Conceperea unui nou sistem de învățământ și instruire pentru personalul care urmează să fie dislocat în TO, (*NATO SOF Education & Training Program - NSTEP*).

4. Principiile și cerințele operațiilor speciale întrunite ale NATO

Din punct de vedere doctrinar, sistemul folosit în cadrul NATO prin care la fiecare trei ani se revăd principalele doctrine, regulamente și manuale este aplicat și în cadrul FOS. Principiile și cerințele operațiilor speciale întrunite la nivelul Alianței sunt supuse aceluiași proces de revizuire permanentă și nu sunt cu mult diferite de cele ale forțelor convenționale.

Principiul unității de comandă asigură autoritatea și răspunderea comandantului, o concepție unitară a operațiilor speciale, coeziunea forțelor, centralizarea informațional-decizională și reacții corelate ale tuturor elementelor de dispozitiv.

Principiul centralizării conducerii constă în concentrarea activității decizionale pentru a se putea asigura unitatea, coerența, operativitatea și eficiența procesului informațional-decizional. Respectarea acestui principiu asigură realizarea caracterului unitar al dirijării eforturilor tuturor forțelor și mijloacelor participante la operații speciale prin concentrarea la un singur nivel ierarhic a pârghiilor principale necesare orientării cursului acțiunii după un plan unic, în vederea realizării obiectivelor stabilite.

Principiul structurii înalt ierarhizate constă în realizarea unei structuri organizatorice la nivelul conducerii Forțelor Armate, de regulă la nivelul SMG, care să asigure oportunitate, operativitate și eficiență sporită operațiilor speciale.

Și celelalte principii, respectiv: **execuția descentralizată, unitatea de acțiune, calitatea și eficiența, ierarhizarea strictă, delegarea de autoritate, rigurozitatea, operativitatea, asumarea responsabilității** asigură, prin aplicare corespunzătoare, exercitarea comenzii și controlului operațiilor speciale și, implicit, planificarea și întrebuițarea eficientă a acestora.

Cerințele conducerii SOF sunt:

- **Ierarhie de comandă foarte bine definită**, întrucât operațiile speciale trebuie conduse și controlate de o componentă de comandă funcțională, cu personal de operații speciale încadrat în pozițiile cheie de comandă și de stat major;

- **Existența unei națiuni cadru** (*Framework Nation – FN*) care să asigure preluarea funcțiilor de formare, instruire și conducere a structurii de comandă-control de către un stat major multinațional întrunit, să asigure determinarea necesităților și pregătirea planului operației SOF, coordonarea sprijinului SOF pentru structurile

---

³ La activitate a participat și autorul acestui articol.

convenționale, asumarea controlului operațional (*OPCON*) / Comenzii Tactic (*TACOM*) / Controlului Tactic (*TACON*) de la țările contribuatoare cu forțe și conducerea desfășurării SOF ale NATO în Zona întrunită de operații speciale (*Joint Special Operations Area - JSOA*);

- **Evitarea transferării comenzii operaționale** a FOS între diferiți comandanți, întrucât poate genera disfuncționalități, mai ales pentru statele care au restricții în folosirea forțelor proprii pentru acțiuni ofensive de tip combat;

- **Asigurarea concordanței dintre capacitățile FOS și cerințele misiunii**, pentru a nu pune presiune asupra comandanților structurilor FOS dislocate în TO și a risca chiar neîndeplinirea respectivei misiuni;

- **Integrarea sistemului centralizat de comandă și control al SOF până la structura acțională și cu cel al forțelor întrunite** prin intermediul unor rețele de comunicații securizate, impuse de nevoia de securitate a SOF și pentru evitarea fratricidului. Efectele strategice ale unei misiuni de valoare tactică, cu grad mare de risc, precum și natura sensibilă a majorității misiunilor impun existența comunicațiilor securizate de la comanda națională până la nivelul comandantului echipei sau chiar până la individ;

- **Existența unor experți SOF în cadrul statelor majore** ale forțelor convenționale. În operațiile speciale multinaționale întrunite, coordonarea acțiunilor FOS cu cele ale forțelor convenționale este vitală pentru prevenirea fratricidului și asigurarea eficienței operațiilor speciale din JSOA. În aceeași măsură, asigurarea acestor state majore cu personal FOS experimentat și specializat pentru a planifica, conduce și sprijini operațiile curente asigură o bună circulație a informației fără a periclita misiunile FOS prin deconspirarea acțiunilor.

5. Structuri de comandă-control la nivel național

Principiile naționale privind exercitarea comenzii FOS sunt următoarele:

- decizia de întrebuițare a SOF se adoptă în condițiile legii, în funcție de situație, de Parlamentul României, președintele României, primul-ministru, ministrul apărării și șeful SMG;

- indiferent de împrejurări, decizia politică este obligatorie;

- la război, SOF sunt întrebuițate pe baza deciziei șefului SMG;

- conducerea operațională și administrativă a FOS se exercită de șeful SMG, în toate situațiile.

La nivel național există o serie de documente care reglementează conducerea națională a FOS, principalele domenii de activitate și care asigură dezvoltarea FOS. Astfel, conducerea FOS este exercitată de șeful SMG, iar în situația participării la operații militare în afara teritoriului statului, potrivit înțelegerilor tehnice stabilite cu partenerii străini⁴.

De asemenea, Strategia de transformare a Armatei României (AR) – ediție 2007 prevede că în perioada 2008 – 2015 se va constitui Componenta pentru operații

---

⁴ Legea 346 din 21 iulie 2006, art.31.

speciale⁵ (COS) iar elementele de detaliu sunt prevăzute în Concepția privind misiunile, organizarea, conducerea, instruirea și întrebuințarea FOS din AR⁶. În prezent COS se află în proces de operaționalizare.

---

⁵ Hotărârea CSAȚ nr.38/2007 privind aprobarea Strategiei de transformare a Armatei României (AR) – 2007, pct. 4.4.

⁶ Document aprobat prin Hotărârea CSAȚ nr.S-30/2008.

POSSIBILE SOLUȚII PRIVIND VULNERABILITĂȚILE ECONOMICE APĂRUTE ÎN PROCESUL INTEGRĂRII

Anca DINICU*

Globalization, through its mechanisms, manages to influence security, sometimes dramatically but not always in a safe or consistent manner, not only at a national, but also at an international level. To be able to face the disadvantages brought about by globalization (not exactly a perfect construction), the state has to develop and consolidate its ability to determine its own economic priorities and rules governing the development of economic life and thus to prevent external dependences from going stronger and chances of integration into a world of interdependences from going weaker.

Globalization and regionalization, as products of integration, generate positive and negative consequences both at nation and corporation level and last but not least at individual level. Despite the undesired character of certain effects generated by the integration process, states continue to associate under different forms of cooperation. This only happens because participating in the mechanisms of economic integration represents the practical, actual aspect of the need for economic security. Since the problems states are confronted with are common, it seems logical that a joint effort should be made in order to identify solutions that favor most of the participants.

1. Globalizarea, o provocare continuă și dihotomică

Căderea Cortinei de Fier a reprezentat o cotitură fundamentală în modul de organizare a sistemului internațional, generând schimbări radicale asupra structurii de putere și a ierarhiei factorilor determinanți ai noii ordini prin reinterpretarea raportului economic-militar.

Dacă perioada Războiului Rece s-a caracterizat printr-un antagonism evident între două sisteme politico-ideologice și socio-economice, care operau cu standarde radical diferite, ordinea post-Război Rece poate fi tot mai mult interpretată drept una în care statele sunt pe rând prinse în mecanismul democratizării politice și incluse sub cupola unui set unitar de reguli privind integrarea și competitivitatea economică. Iar termenul cel mai frecvent folosit pentru a descrie noua stare este cel de „globalizare”, un cuvânt rar folosit până în anii '90 ai secolului trecut, dar care astăzi a căpătat o întrebuințare regulată (dar cu sensuri diferite) pentru a defini un nou sistem de relații internaționale.

Globalizarea a devenit astfel cuvântul “la modă”, fiind de departe considerat panaceul universal al problemelor mondiale dar și tara tuturor neîmplinirilor noastre.

Globalizarea amprentează toate formele de organizare, ghidează sistemele sociale și determină reasezările de pe scena internațională.

Globalizarea este invocată de politicieni, promovată și criticată de economiști, explicată de universitari și resimțită profund de Individ.

De fapt, globalizarea este procesul de adâncire și extindere, de accelerare și creștere a impactului interdependențelor la nivel mondial. Cu toate acestea, rămâne un proces inegal și asimetric, generând în afară de cooperare în vederea soluționării

---

* Lector universitar, Academia Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu”, Sibiu

în comun a problemelor globale, și conflicte urmate uneori de fragmentare. Ceea ce înseamnă că avem de-a face cu o interacțiune de o complexitate deosebită a unor forțe capabile să genereze integrare și dezintegrare, cooperare și conflict, ordine și dezordine, bunăstare și sărăcie. Globalizarea nu este experimentată uniform în/de către toate regiunile, țările și comunitățile, nu se manifestă egal asupra tuturor sectoarelor economice, ci desenează o geografie distinctă a incluziunilor și excluziunilor, împărțind (cel puțin pentru moment) Omenirea în câștigători și perdanți, și nu doar între state, ci și în interiorul statelor. Servind celor mai variate scopuri politice și economice, globalizarea nu contenește, astfel, să uimească prin viteza, amploarea și ineditul proceselor ce stau la baza construcției sale.

Globalizarea, așa cum se prezintă ea astăzi, având în vedere succesele de necontestat dar și disfuncționalitățile dovedite pentru moment inevitabile, este într-o dinamică permanentă, chiar dacă în ritmuri diferite de la un areal geopolitic la altul, având o forță de penetrare aproape totală a subsistemelor sistemului social global, inclusiv a celui economic.

2. Globalizarea economică și integrarea

Globalizarea economică ne pune în fața provocării de a face față unei complexități copleșitoare în ceea ce înseamnă diversitatea nevoilor, a cumpărătorilor, a competitorilor, a reglementărilor. Multe tipuri de frontiere au fost deja înlăturate:

- liberalizarea comerțului a deschis calea fluxului de bunuri și a modificat gusturile, generând noi preferințe care la rândul lor devin sursa unui nou stil de viață;
- „eliberarea” canalelor financiare a făcut ca banii să fie accesibili aproape tuturor;
- democratizarea politică a făcut posibilă circulația pe scară extinsă a persoanelor (nu doar în sens de migrație, ci și de dezvoltare a turismului, de intensificare a cooperării științifice și a schimburilor de experiență profesională);
- răspândirea rezultatelor cercetării a permis accelerarea procesului de creștere;
- corporațiile multinaționale din statele dezvoltate dar și din cele emergente încearcă să profite cât mai mult de pe urma erodării granițelor.

Globalizarea economică este favorizată de procesul integrării, un proces complex de dezvoltare a economiei mondiale, bazat pe o treaptă superioară a specializărilor și interdependențelor dintre economiile naționale. De fapt, integrarea economică este un concept ce reliefează „conlucrarea” dintre economiile naționale, prin externalizarea activităților și având obiective clare.

Discutând despre globalizare discutăm despre o mișcare în direcția unei interferări tot mai ample și mai profunde, pe măsură ce bariere naturale sau instituite politic încep să fie desființate, mărinnd astfel impactul schimbărilor economice dintr-o anumită zonă a lumii asupra alteia. Cu toate acestea, încă se mai constată o manifestare secesionistă a integrării la nivel mondial în sensul că, deși teoretic este procesul ce favorizează participarea tuturor economiilor naționale în economia mondială prin cele mai diverse forme de cooperare, practic ea este limitată la economiile industrializate ale Americii de Nord, Europei (Occidentale) și Asiei-Pacific. Participarea la economia mondială a statelor aparținând celorlalte regiuni nu

este deplină, fapt recunoscut în mod indirect prin discuțiile și analizele purtate asupra comerțului și investițiilor internaționale (și nu mondiale), prin măsurile protecționiste încă în vigoare, prin circulația capitalului cu precădere între și în interiorul anumitor regiuni.

Globalizarea economică este, prin urmare, un proces în plină evoluție, a cărui împlinire totală nu poate fi încă definită în timp, în cazul în care ea se va realiza. Cu toate acestea, globalizarea economică, bazată pe integrare, este mai mult decât o internaționalizare care presupune interacțiune între diverse state ale lumii și nu între statele lumii.

Formele pe care le îmbracă integrarea economică sunt determinate de multitudinea de relații stabilite între statele care convin asupra unui obiectiv comun. Dimensiunile procesului integrativ sunt date de o axă verticală, a profunzimii procesului, a numărului de domenii în care se manifestă, și de o axă orizontală, unde interesează numărul de state participante. În situația în care între state există o proximitate geografică atunci este favorizată integrarea regională până la forma sa cea mai înaltă, respectiv uniunea economică și monetară, de fapt uniunea politică pentru că se presupune că unitățile integrate nu au control asupra politicilor economice sau acesta devine neglijabil.

Integrarea vizează interacțiunea dintre state în cadrul unor piețe specializate: piața muncii, piața de bunuri și servicii, și piața de capital. Analiza pieței muncii se bazează pe o serie de elemente, precum: condițiile economice ale fenomenului; consecințele demografice și sociale ale migrației forței de muncă; raporturile dintre forța de muncă migratoare și forța de muncă rezidentă; impactul asupra prețului forței de muncă rezidente; momentul aplicării politicilor restrictive și consecințele acestora. Piețele de mărfuri generează preocupări legate de: cauzele și impactul comerțului; barierele politice și geografice; cine câștigă și cine pierde de pe urma comerțului internațional; impactul modernizării mijloacelor de transport asupra comerțului. Integrarea globală a piețelor de capital ridică întrebări suplimentare privind: cine sau ce generează crizele în domeniu; contagiunea și eventualul ei caracter inevitabil; fluxurile de capital și direcțiile lor de penetrare; proporția împărțirii câștigurilor între investitorul străin și statul gazdă.

3. Aspecte nedorite ale integrării

Globalizarea, ca produs al integrării, generează consecințe pozitive și negative în planul existenței națiunilor, corporațiilor și, nu în ultimul rând, al indivizilor.

Veștile bune ale interdependenței profunde care este integrarea ne trimit, bineînțeles, la aspectele dinamice și inovative legate de accesul crescut pe piața de bunuri și de capital, la șansele oferite prin utilizarea tehnologiei de ultimă generație și la posibilităților de îmbunătățire a standardului de viață ca urmare a mobilității forței de muncă. Exemplele în acest sens aproape că nu își mai au sensul.

Veștile rele constau în faptul că, în afara beneficiilor de care Omenirea are parte, există și aspecte negative ale integrării care ar putea conduce la definitivarea procesului de marginalizare a unor teritorii prea puțin atractive din punct de vedere

economic, dar și a populațiilor lor, în majoritate nealfabetizate și/sau afectate de diverse maladii. Prin urmare, discutând despre integrare trebuie văzute nu doar rezultatele așteptate, posibil a se atinge în urma punerii în funcțiune a mecanismelor sale și asupra cărora există de regulă o perspectivă pozitivă, ci și rezultatele efectiv obținute, modul lor de influențare a vieții de zi cu zi a indivizilor, a națiunilor.

Bazându-se pe integrare și competiție, economia mondială contemporană evoluează în contextul unor aspre inegalități, procesul dezvoltării sale fiind marcat de vulnerabilități evidente.

Inegalitățile au un caracter istoric și permanent, manifestarea lor fiind până la urmă o chestiune obiectivă născută nu atât din structura sistemului internațional, ci din (in)capacitatea statelor de a depăși obstacolele dezvoltării, de a construi instituții stabile și cât mai eficiente, de a promova politici macroeconomice pliate și adecvate condițiilor locale. Inegalitățile nu trebuie să se confunde cu nedreptățile, așa după cum nici echitatea participării la distribuirea rezultatelor nu se poate suprapune asupra egalității.

Globalizarea nu este sursa inegalităților noastre, ea poate doar să le fi accentuat ca urmare a faptului că procesul de integrare se desfășoară cu viteze diferite de la o regiune economică la alta. În schimb, globalizarea a generat, pe măsura adâncirii și accelerării sale, vulnerabilitățile economice al căror impact și inedit asupra procesului de integrare atrag, de vreo două decenii, interesul organismelor economico-financiare, suscitând diverse interpretări.

Dintre definițiile oferite de acestea, amintim pe cea lansată de Departamentul Națiunilor Unite pentru Afaceri Economice și Sociale, în anul 2003¹. În esență, vulnerabilitatea poate fi văzută ca o situație de mare expunere la anumite riscuri și incertitudini, existând o abilitate redusă de protejare sau apărare proprie împotriva acestora și de a face față consecințelor negative. Există la toate nivelele și dimensiunile societății și formează o parte integrantă a condiției umane și a existenței naționale, afectând atât indivizii, cât și societatea ca întreg. În privința grupurilor, cei mai afectați sunt tinerii, vârstnicii, persoanele cu dizabilități, emigranții și comunitățile de indigeni. Teoretic, vulnerabilitatea nu este limitată doar la categoriile sărace, având în vedere că barierele economice, sociale sau culturale restricționează societatea în ansamblu, prin îngrădirea procesului de integrare.

Dacă este să extindem conceptul asupra statelor, vulnerabilitățile exprimă amenințările și riscurile la adresa securității naționale ca urmare a inadecvării politicilor la necesitățile interne și la condițiile externe, și prin care pun în pericol funcționarea statului. Amenințările la adresa domeniului economic sunt destul de dificil de identificat, fiind constituite de factori ce subminează regulile, normele și instituțiile sale componente, iar obiectele lor de referință sunt reprezentate de o gamă extinsă de entități: de la regimurile economice specifice la piața globală. Amenințările de natură economică sunt cu atât mai greu de identificat, cu cât multe dintre manifestările lor aparțin competiției economice acceptate, realităților

---

¹ <http://www.un.org/esa/socdev/rwss/docs/2003/fullreport.pdf> (*Report on the World Social Situation, 2003. Social Vulnerability: Sources and Challenges*).

economiei de piață, disproporțiilor economice firești, nefiind îndreptate întotdeauna în mod direct împotriva instituției-stat.

Importantă pentru înțelegerea structurii politice a relațiilor de interdependență, vulnerabilitatea devine o dimensiune a interdependenței², stabilind oarecum care dintre actori sunt cei care stabilesc clauza *ceteris paribus* sau regulile jocului și cei care sunt „destinați” să suporte costurile impuse de evenimentele de pe scena internațională, mult după ce acestea au luat sfârșit sau chiar și în cazul în care au convenit să-și restructureze politicile conform determinărilor/impunerilor externe.

La rândul ei, Banca Mondială tratează problemele legate de vulnerabilitate doar în relație cu pătura săracă a unei societăți. Ea este doar o dimensiune a sărăciei, acționând alături de celelalte determinări precum nivelul scăzut al veniturilor, precaritatea sănătății și a gradului de instruire, incapacitatea de a te face auzit. Potrivit acestei abordări, conceptul de vulnerabilitate exprimă nivelul de expunere al unui stat și capacitatea guvernului de a atenua impactul unor influențe externe negative. Prin urmare, gradul de vulnerabilitate al unui stat în relație cu pătura săracă a populației sale poate fi apreciat prin referire directă la următoarele aspecte³:

- expunerea la criză – un stat este considerat a fi mult mai expus dacă înainte de izbucnirea crizei înregistra grave probleme legate de sărăcie și dacă se așteaptă un impact advers major al crizei asupra creșterii;

- abilitatea statului de a face față impactului crizei asupra sărăciei – măsurată prin capacitatea fiscală de a suporta un deficit crescut fără a pune în pericol stabilitatea macroeconomică și prin capacitatea instituțională de a implementa programe ce vizează atenuarea impactului crizei asupra părții sărace a populației prin derularea eficientă de cheltuieli publice, ceea ce denotă abilitatea instituțională de a manageria procesul bugetar, elabora și implementa politici, furniza servicii.

Prin urmare, vulnerabilitatea economică a fost dezvoltată ca și concept în vederea identificării statelor celor mai expuse la risc într-o lume globalizată. Abilitatea unei țări de a face față vulnerabilităților dinamice generate de sistemul de organizare și funcționare al lumii contemporane este influențată de un număr de factori, precum: mărimea statului și nivelul său de dezvoltare, productivitatea, capacitatea umană și instituțională de a absorbi schimbările rapide și coeziunea socială.

4. Modalități de redresare a integrării dezechilibrate

Statul rămâne garantul securității și al bunăstării publice, „întoarcerea la stat” devenind astăzi, tot mai mult, o temă a unei realități dezirabile. Dacă pentru cetățean, importanța funcționării statului ca „plasă de siguranță” este dorită și de la sine acceptată, astăzi, tot mai mult, corporațiile multinaționale, instituțiile și organizațiile economico-financiare internaționale tind să îmbrățișeze această idee, dorindu-și state competente și eficiente. Pentru că Statul poate, chiar și într-o economie globalizată,

---

² Robert O.Keohane, Joseph S.Nye, *Power and Interdependence*, R.R.Donneley & Sons Company, Harrisonburg, 3rd edition, 2001, pp.13-15

³ <http://sitesources.worldbank.org>

prin strategii coerente croite pe primordialitatea interesului național, să sprijine competitivitatea economiei sale naționale.

Cel mai mare obstacol în calea economiei globalizate nu îl mai reprezintă gradul de deschidere al economiilor naționale. Piețele sunt libere de intervenția guvernamentală mai mult decât au fost vreodată, restricțiile tarifare și netarifare la import sunt tot mai reduse, fluxurile de capital au crescut deși neuniform într-o manieră totuși impresionantă, migrația legală și ilegală atinge nivele nemaiîntâlnite din secolul 19. Cel mai mare risc pentru globalizare vine, prin urmare, din altă direcție, anume, așa cum arăta și profesorul american Dani Rodrik⁴, dintr-o eventuală restrângere a spațiului de manevră al statului care să-l aducă în imposibilitatea de a mai oferi alegătorilor săi politicile dorite și necesare ca aceștia să beneficieze de pe urma unei economii globale. Reducerea prea drastică a capacității statului de a interveni pe piață poate conduce la o creștere amenințătoare a imprevizibilității mediului de afaceri fapt care poate conduce nu doar la apariția unui pericol real pentru toată lumea, ci și la o reconstrucție anevoioasă a autorității publice. Integrarea și transnaționalizarea trebuie să asigure echilibrul/compromisul între interesul național și natura globală a piețelor. Exagerările într-o direcție sau alta conduc, pe de o parte, la protecționism și autarhie, iar pe de altă parte, la instabilitate economică și sprijin politico-social redus din partea celor care ar trebui să susțină globalizarea.

Având în vedere stadiul atins astăzi, pentru ca mecanismul să continue să funcționeze trebuie consolidați pilonii politic și social, și abia apoi realizată împingerea piețelor către o nouă extindere. Dacă acum douăzeci de ani guvernul cel mai bun era acela care guverna cel mai puțin și dacă economia funcționa conform principiului „stabilizați, privatizați, liberalizați”, astăzi realitatea nu face decât să (re)activeze rolul statului în economie, așezându-l poate chiar în *pole position* în relație cu ceilalți actori, fie ei publici sau privați.

Reușind să se poziționeze corect în cadrul globalizării, guvernele pot să contribuie la accelerarea procesului de integrare economică și să gestioneze consecințele sociale mai puțin faste ale globalizării.

Acest fapt nu diminuează importanța rolului jucat de către organizațiile și instituțiile economico-financiare internaționale care trebuie reformate pentru a reflecta noua structură de putere economică de la nivel global, dar și pentru a răspunde mai eficient evenimentelor (unele dintre ele inedite) aflate într-o desfășurare mult mai rapidă față de viteza, amploarea și impactul de acum mai bine de o jumătate de secol. Organizațiile internaționale nu doar că trebuie să contribuie prin acțiuni în zonele lor proprii de expertiză pentru a face față atât oportunităților, dar și provocărilor pe care globalizarea le aduce, dar trebuie să acționeze în cunoștință de cauză unele față de altele în privința strategiilor și politicilor pe care le promovează pentru a se completa reciproc. Instituțiile trebuie regândite astfel încât să fie luat în calcul impactul social și cel ambiental al proiectelor financiare pe care le susțin, dar care în schimb creează dependența de importurile și capitalul din statele bogate.

---

⁴ *The Financial Times*, March 27-April 02/2007.

Guvernanța globală este asigurată astăzi de către sistemul Bretton Woods și de către cel al Organizației Națiunilor Unite. În momentul constituirii sale, ONU s-a dorit a fi acel organism care, prin intermediul Consiliului Economic-Social, să poarte responsabilitatea în afacerile economice globale. Scopul acestui rol dorit dar până la urmă neasumat, „grăție” unor forțe externe, era prevăzut în Articolul 55 al Cartei potrivit căruia organizația se angaja să promoveze:

- standarde de trai mai ridicate, ocupare deplină și condiții necesare progresului și dezvoltării economico-sociale;
- soluții pentru chestiunile internaționale de ordin economic, social sau alte probleme înrudite;
- cooperare internațională culturală și educațională;
- respectare universală a drepturilor omului și a libertăților fundamentale, fără deosebire de rasă, sex, limbă sau religie.

Dar intervenția celor mai puternice guverne occidentale, aceleași care au hotărât și în privința sistemului Bretton Woods, a permis acestuia din urmă și chiar l-a încurajat să acționeze ca un guvern economic global, conferindu-i abilitatea de a-și impune voința asupra statelor-națiune, independent de prevederile Cartei, de convențiile și tratatele ONU. Această situație s-a așternut asupra celei generale a Națiunilor Unite care a fost pusă în permanență într-un con de umbră prin imposibilitatea Consiliului de Securitate, ca urmare a divergențelor ideologice, de a se pronunța eficient asupra situațiilor de criză apărute în diverse colțuri ale lumii, și îndeosebi în zonele de interes direct ale americanilor și sovieticilor. În plus, capacitatea ONU de a funcționa eficient a fost îngreunată prin refuzul sistematic al statelor puternice și bogate, în special al SUA, de a-și plăti integral contribuția la bugetul organizației. Treptat, Națiunile Unite au cedat instituțiilor sistemului Bretton Woods, alimentate puternic de către statele decidente, puterea de a trasa relațiile și politicile economice globale. Dar divizarea guvernantei afacerilor economice globale între două sisteme guvernamentale aflate în competiție unul cu celălalt nu este soluția atenuării sincopelor creșterii și dezvoltării, creării unui sistem unitar de structurare și funcționare a economiei globale. Complexitatea activităților de comerț și investiție, natura duală a efectelor lor, importanța crescândă asupra stabilității și creșterii a politicilor în domeniul muncii, sănătății, educației, asigurării nevoilor de hrană, problema tot mai presantă a calității mediului, toate prezintă un impact mult mai mare decât la sfârșitul primei jumătăți a secolului trecut, fapt care solicită de urgență elaborarea și implementarea unor politici coerente la nivel global. Soluția ar fi: fie extinderea puterii și mandatului sistemului Bretton Woods în vederea asigurării *leadership*-ului la nivel global, fie reafirmarea mandatului Națiunilor Unite și construcția capacității sale destinate îndeplinirii funcției intenționate.

Nevoia unor noi reguli internaționale este de necontestat. Dar, astăzi, când statele recunosc beneficiile integrării și fac eforturi (costisitoare, nu de puține ori) de a-și liberaliza piețele muncii și de capital, când o societate civilă globală prinde rădăcini, când procesul de democratizare (deși greoi, uneori) pare a nu mai fi de oprit, aceste reguli, pentru a servi Umanității în întregul său, trebuie să se bazeze pe consensul celor guvernați iar implementarea trebuie lăsată, în primul rând, guvernelor

naționale și locale rezultate în urma unui proces politic democratic. S-ar putea ca, deja, să fi bătut ceasul instituirii unui sistem de guvernare economică globală creat sub auspiciile Națiunilor Unite, un sistem care să fie sprijinit prin resurse umane și financiare nu numai în vederea îndeplinirii mandatului original, dar și a introducerii reformelor necesare corespunzătoare noilor realități, și aceasta în primul rând prin funcționarea sa ca un organism democratic de guvernare.

În loc de concluzie

Complexitatea sistemului economic și politic internațional reclamă o nouă gândire, o nouă acțiune și o nouă organizare a acestuia. Complexitatea, departe de a fi un lucru rău atât timp cât este manageriat corespunzător, își trage seva din diversitate și ambiguitate, din interdependență și fluiditate.

Peste toate acestea, intervențiile politice și ale politicilor în atenuarea șocurilor economice departe de a fi uniforme ar trebui să aibă un caracter unitar, urmărind în principal: asigurarea funcționării statului de drept, protecția proprietății și respectarea dreptului de proprietate; sporirea capacității de a prevedea, monitoriza și a face față riscurilor cu surse externe, prin dezvoltarea instituțională adecvată; dezvoltarea unui proces decizional deschis care să atragă investitorii în reconstrucția economică; adaptarea sistemului de învățământ la nevoile specifice generate de economiile vulnerabile; reforma administrației publice; utilizarea „diplomației economice” în negocierile cu alte guverne sau cu societățile trans-naționale în atragerea de avantaje și oportunități economice; diversificarea producției și a exportului; dezvoltarea instituțiilor financiare, inclusiv a băncilor și companiilor de asigurări care să ofere servicii persoanelor dezavantajate economic; asigurarea de rezerve financiare suficiente care să servească drept fonduri de urgență și stabilizare în caz de șoc economic. La acestea se adaugă sporirea eforturilor în vederea dezvoltării activității internaționale de supervizare a sistemului bancar; îmbunătățirea sistemelor de avertizare timpurie și de management al crizelor; susținerea reformei politicilor agricole și comerciale în statele în dezvoltare.

Bibliografie:

- [1] <http://www.un.org/esa/socdev/rwss/docs/2003/fullreport.pdf> (*Report on the World Social Situation, 2003. Social Vulnerability: Sources and Challenges*).
- [2] Robert O. Keohane, Joseph S. Nye, *Power and Interdependence*, R.R. Donneley & Sons Company, Harrisonburg, 3rd edition, 2001.
- [3] <http://sitesources.worldbank.org>.
- [4] *The Financial Times*, March 27-April 02/2007.
- [5] Tiberiu Brăilean, *Globalizarea. Nenumele nemicului*, Institutul European, Iași, 2005.

JANDARMERIA ROMÂNĂ, INTERFAȚA ROMÂNIEI ÎN POLITICA DE SECURITATE A UNIUNII EUROPENE

Dr. Costică SILION*

Since pre-accession period, Romania had an appreciable and appreciated contribution to the activities of the European Union on line process of making operational component of security and defence and took part in civil and military operations carried out.

Participation to date in many operations and multinational peacekeeping missions, humanitarian assistance or observation and verification (some of which are still ongoing) has shown that Romania is able to assume the obligations arising from status State and to contribute actively to the efforts and objectives of NATO and EU security and regional and global stability.

Main point contained in the Treaty of Nice, the EU military capability development through the creation of permanent military structures and the incorporation into the Union, the crisis management tasks, requires fully justified the presence of Romania among the States of power status military prepared to carry out tasks in the field of public policy, flexible, well-articulated and interoperable, compatible work with other similar structures in the European Union, that the Romanian Gendarmerie.

1. Politica Europeană de Securitate și Apărare de la global la regional

După 1990 asigurarea păcii mondiale și prevenirea conflictelor reprezintă priorități pentru Organizația Națiunilor Unite, Uniunea Europeană, Grupul G-8, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa. Ca și amploare a proiecției celor două direcții convergente, numai în anul 2000, problematica securității globale a constituit prioritatea agendelor de lucru a trei conferințe ONU și mai multor conferințe internaționale.

Contextul a dovedit tot mai clar că obiectivele și interesele de securitate ale statelor se realizează doar prin cooperare internațională care se manifestă nu numai în situații limită de instalare a crizelor ci și în modul de desfășurare curentă a relațiilor politice, economice, sociale și financiare.

Pericolul pândește cu recrudescență întreaga Lume, contracararea noilor amenințări presupune o nouă resolidarizare a statelor lumii în toate domeniile, prin stabilirea unor forme de acțiune conjugată a tuturor națiunilor care împărtășesc interese și valori comune.

În planul continental al situației UE, asistăm la un proces de consolidare instituțională, concomitent cu elaborarea conceptuală a identității sale de securitate și apărare, ca factor de complementaritate operațională a Alianței Nord – Atlantice. Obiectivele UE se înscriu în logica unei competiții pentru afirmarea sa ca leader mondial. O asemenea atitudine prefigurează un impact direct atât cu SUA cât și cu Rusia. Consolidarea UE nu va afecta legătura transatlantică și va conduce la o mai generoasă cooperare în spațiul euroasiatic.

Conceptul de Identitate Europeană de Securitate și Apărare a apărut și s-a dezvoltat în cadrul NATO, în strânsă corespondență cu alte două concepte, Politica

---

* General, conferențiar universitar, Inspectoratul General al Jandarmeriei Române

Externă și de Securitate Comună PESC, ce denumește un capitol distinct al Tratatului de la Maastricht și care reprezintă unul din cei trei piloni ai construcției europene și Politica Europeană de Securitate și Apărare PESA. În procesul decizional al PESC este implicată o pleiadă întregă de instituții comunitare: Consiliul European, Consiliul Uniunii Europene, Comisia Europeană (cu precădere Comisarul pentru Relații Externe), Parlamentul European, Președinția, statele membre, Secretariatul General al Consiliului condus de Înalțul Reprezentant pentru PESC, reprezentanții speciali, Comitetul Reprezentanților Permanenți (COREPER), Comitetul Politic, Unitatea de planificare politică și avertizare timpurie (aflată în subordinea Secretariatului General al Consiliului). Conceptul de Politică Europeană de Securitate și Apărare (PESA) s-a cristalizat la Consiliul European de la Köln (iunie 1999), în perioada imediat următoare conflictului din Kosovo și subsecvent înțelegerii franco-britanice de la St. Malo (decembrie 1998), dobândind noi valențe prin deciziile ulterioare ale aceluiași for european de la Helsinki, Lisabona, Santa Maria da Feira, Nisa, Göteborg, Laeken, Sevilla, Bruxelles, Copenhaga, Salonic.

În această lume în care piețele sunt globale, economia este globală, tehnica de asemenea, și amenințările sunt globale inevitabil, securitatea și prosperitatea depinzând de existența unui sistem multilateral eficace. Așadar o linie de acțiune a UE trebuie să fie dezvoltarea unei societăți internaționale puternice, caracterizată de existența unor instituții internaționale eficiente, precum și de existența unei ordini internaționale bazate pe respectarea legilor, în primul rând a principiilor înscrise în Carta Organizației Națiunilor Unite.

Pornind de la aprecierea conform căreia Uniunea Europeană poate aduce, atât direct, cât și indirect, un plus de stabilitate datorat faptului că riscurile apariției unei confruntări militare tradiționale pe continentul european s-au diminuat considerabil, rezultă o dublă concluzie: interesele și obiectivele de securitate actuale ale statelor europene nu sunt generatoare de stări conflictuale, favorizând însă, cooperarea și solidaritatea deci, mediul de securitate internațional este influențat pozitiv de procesele de integrare europeană și euroatlantică, în fapt de extinderea comunității statelor care împărtășesc și promovează valorile democrației și economiei de piață, în contextul adâncirii colaborării regionale.

Crearea unei ordini internaționale bazate pe un multilateralism eficace reprezintă unul din obiectivele strategice ale UE, ca răspuns față de amenințările de tip nou la adresa securității. În acest context, un element important al acestei noi ordini internaționale este considerată a fi cooperarea transatlantică în cadrul NATO.

În esență, PESA presupune dezvoltarea unei capacități de decizie autonome și, în cazul în care Alianța Nord-Atlantică ca întreg nu este angajată, lansarea și coordonarea unor operațiuni militare sub autoritatea UE, ca răspuns la situații de criză, angajarea resurselor de către statele membre la astfel de operațiuni bazându-se pe decizii suverane. PESA este un proces interguvernamental, controlul politic fiind exercitat de șefii de stat și de guverne ale statelor membre, iar cel financiar, de către parlamentele naționale.

Instituționalizarea activității în sfera prevenirii conflictelor, consolidării păcii și a stabilității interne a statelor, zonelor sau regiunilor în criză sau amenințate de

crize s-a făcut prin instituirea, înaintea Summit-ului de la Feira, a Comitetului pentru Aspectele Civile ale Gestionării Crizelor, ca organism permanent PESA.

Odată cu apariția PESA, Europa a formulat pentru prima oară o strategie de securitate întrunită, ce poate fi considerată drept corespondent dar și reacție la Strategia de Securitate Națională a SUA

Pentru ca politica de securitate și apărare a Uniunii Europene să devină mai eficace este necesar ca Uniunea Europeană să devină mai activă în urmărirea obiectivelor sale prin mijloace civile sau militare, mai coerentă prin unirea eforturilor și prin asigurarea unității de comandă în caz de criză, mai capabilă prin alocarea unor resurse mai mari, evitarea duplicărilor, coordonarea mai bună a resurselor existente.

În realizarea obiectivelor sale de securitate și apărare Uniunea Europeană nu va putea face abstracție de necesitatea menținerii unor relații privilegiate cu SUA. În același timp va trebui să își dezvolte colaborarea cu alți actori importanți de pe scena mondială, Rusia, Japonia, China, Canada, India, fără ca vreuna din aceste relații să aibă un caracter de exclusivitate.

Pentru a putea efectua o analiză corectă și completă a mediului de securitate care afectează interesele naționale ale României, este necesară abordarea sistemică a condițiilor mediului de securitate, atât la nivel global, cât și regional, concomitent cu surprinderea multidimensională a aspectelor specifice domeniului securității naționale. Acest mod de abordare presupune luarea în considerație a tendințelor politico-militare de evoluție a mediului de securitate în corelare cu cele din interiorul fenomenului militar, ceea ce ne poate da o imagine realistă sau cât mai apropiată de realitate a condițiilor în care trebuie concretizată starea de securitate a țării.

Zona Europei de Sud-Est a devenit teatrul de manifestare a tuturor amenințărilor distructiv, cu grave implicații asupra statelor din regiune. Implicarea marilor puteri economice și militare, din perspectiva intereselor familiilor politice europene sau a grupărilor oligarhice financiare, a condus la adâncirea crizelor provocate și poate genera noi focare de conflict. Principala amenințare care se manifestă asupra zonei este sărăcia cronică și radicalizarea intoleranței etnice și religioase.

România, ca țară sud-est europeană, este supusă tuturor riscurilor și stărilor de insecuritate produse de mediul geopolitic regional, zonal, continental și global.

Ca stat de graniță al Uniunii Europene și ca membru al NATO, România are interesul major de a se învecina cu state stabile, democratice și prospere deoarece acestea mențin pacea și buna-înțelegere în relații, creează comunități pluraliste și au un comportament predictibil în domeniul securității. Construirea unui regim de securitate și prosperitate în zona Mării Negre reprezintă o direcție distinctă de acțiune a acestei strategii.

România are un interes strategic fundamental ca regiunea extinsă a Mării Negre să fie stabilă, democratică și strâns conectată la structurile europene și euro-atlantice. Subsumat acestui interes, obiectivul strategic al țării noastre - vector dinamic al securității democratice, stabilității și prosperității economice - este acela de a stimula o implicare europeană și euro-atlantică cât mai puternică în regiune.

Prin poziția cheie, în proximitatea regiunii balcanice, controlul căilor fluviale dunărene și vecinătatea cu NATO și cu noua entitate politico economică a Comunității Statelor Independente, România joacă un rol de verigă în lanțul celor trei spații euroatlantică, eurasiatică și balcano-mediteraneană.

Printre primele negocieri deschise de România cu Uniunea Europeană după începerea demersurilor de aderare, la 15 februarie 2000, au fost relațiile externe și Politica Externă și de Securitate Comună, conform cărora, în Documentul de poziție a României, se arăta că: „*România este pregătită să accepte și să aplice acquis-ul în domeniul Politicii Externe și de Securitate Comune a Uniunii Europene*”. Structurile necesare transpunerii acestuia în practică au fost create, iar politica externă și de securitate a României se bazează pe aceleași principii și are aceeași orientare cu cea promovată de Uniunea Europeană. Din punctul de vedere al României, în privința securității sale naționale, obiectivul de aderare la Alianța Nord-Atlantică și Uniune Europeană a fost atins, participarea la procesul decizional conferă un nou statut în planul relațiilor internaționale promovate de țara noastră, devenind astfel nu numai importator, ci și exportator de securitate. Prin mărirea treptată a participării cu forțe și mijloace în operațiunile multinaționale (Afganistan, Irak, Bosnia - Herțegovina, Georgia, Kosovo etc.), s-a trecut la o altă etapă în adoptarea unui nou concept de securitate națională.

În contextul extinderii de după 2007 a UE, vecinele la est ale României (Ucraina, Republica Moldova) au dobândit dublul statut de frontieră estică a UE și frontiera vestică a Rusiei, României, impunându-i-se, în noua situație geopolitică, o atitudine pro-activă în politica *noii vecinătăți* a UE și în ceea ce privește gestionarea *conflictelor înghețate*.

Natura provocărilor s-a diversificat și continuă să se extindă îndeosebi în spectrul riscurilor, amenințărilor și pericolelor nonmilitare caracterizate de un grad înalt de instabilitate și greu previzibile

În aceste condiții de securitate la nivel regional și mondial, societatea românească este supusă unor provocări grave generate de un cumul de cauze de natură internă și externă, care produc o rezultantă puternic perturbatoare asupra echilibrului.

Formele și mijloacele României, pentru participarea la PESA pot fi concretizate în consultări periodice pe probleme ale securității europene, participarea la elaborarea deciziilor legate de gestionarea aspectelor militare și civile ale crizelor, implicarea în activitățile curente ale organismelor UE cu atribuții în sfera securității (Consiliul Afacerilor Generale, Comitetul Politic și de Securitate, Comitetul Militar, Statul Major, Institutul de Studii de Securitate al UE etc.), participarea la sesiunile Adunării UEO, respectiv ale Adunării Interparlamentare de Securitate și Apărare, participarea la exercițiile și operațiunile de gestionare a crizelor conduse de UE etc.

Experiența participării României la Parteneriatul pentru Pace este benefică, din punct de vedere militar, pentru îndeplinirea obiectivelor PESA. Potențial, România reprezintă un pilon important al PESA în partea centrală și sud estică a Europei, demonstrat fiind de participarea sa la operațiuni în sprijinul păcii, element care subliniază viabilitatea organismului militar românesc în plan internațional.

Începând din anul 1991 România a participat la mai multe operațiuni de acest tip, respectiv în IFOR/ KFOR conduse de NATO în Bosnia și Herțegovina, în Albania, UNMIK în Kosovo. Totodată, România participă la misiunile de poliție ale Uniunii Europene (EUPM) din Bosnia și Herțegovina și la operațiunea militară „Concordia” a Uniunii Europene din Macedonia.

De asemenea, relațiile avute cu UEO pot constitui un capital prețios de experiență în cadrul procesului de implementare a PESA. În domeniul politicii de securitate și apărare România poate să se bazeze pe certitudini, având calitatea de membru NATO și al Uniunii Europene, drept pentru care încurajează consolidarea PESA și participarea de o manieră activă la aceasta.

Majoritatea membrilor UE, cărora se alătură și România, susțin, în ceea ce privește relația NATO-UE în sfera securității și apărării, menținerea complementarității, condiția fiind însă, dovedirea eficienței în prevenirea și gestionarea crizelor și conflictelor din vecinătatea imediată a Uniunii Europene. În aceste condiții, România va putea participa la operațiuni de menținere a păcii în cadrul PESA/UE și la operațiuni militare de orice alt gen alături de NATO/SUA. Pentru a spori șansele unei contribuții relevante în cadrul PESA, România poate promova și aplica conceptul cooperării inter-agenții în prevenirea și gestionarea crizelor.

România s-a angajat ferm și explicit în lupta împotriva terorismului, egidă sub care România va putea dezvolta relații de cooperare militară și cu țări din alte zone geografice (Japonia, China, America Latină).

Ca factor activ al implementării PESA prin resursele umane și logistice de care dispune, precum și prin experiența acumulată în cadrul misiunilor de menținere a păcii și a cooperării militare în plan regional, pornind de la principiul cooperării structurate prezentat în proiectul Constituției Europene, România va identifica țările care sunt dispuse să își asume obligații militare mai ferme în cadrul misiunilor de tip Petersberg și să încerce o apropiere în cooperarea militară cu acestea, participarea României la operațiuni militare sub egida PESA este de natură a crea o atitudine favorabilă României în rândul celorlalte țări europene.

2. EULEX Kosovo – expresia Politicii Europene de Securitate și Apărare a Uniunii Europene

Uniunea Europeană și-a fixat drept prioritate stabilizarea țărilor din Balcani și integrarea lor.

Consiliului European în 14 decembrie 2007 a subliniat că UE este pregătită să sprijine Kosovo pe calea către o stabilitate durabilă, inclusiv printr-o misiune de Politică Europeană de Securitate și Apărare (PESA).EULEX.

În 2008, înainte de declarația de independență pe care mulți europeni au considerat-o inevitabilă, a lansat cea mai importanta misiune civilă din istoria sa, EULEX, în care 3.000 de polițiști, juriști și vameși trebuiau să preia atribuțiile misiunii ONU care administrează Kosovo din 1999. Misiunea EULEX și-a început propriu-zis activitatea în luna decembrie, când UE a obținut aprobarea ONU, după o serie de concesii importante făcute Belgradului, care, susținut de Moscova, a obținut ca statutul Kosovo și prerogativele EULEX în zonele cu populație majoritar sârbă să

rămână vagi. „Astfel, misiunea depinde de bunăvoința sârbilor din aceste zone. Iar tribunalele și polițiștii sârbi „nu vor să coopereze” deocamdată cu EULEX și nu vor să aplice legile kosovare, (Joost Lagendijk, specialist pe probleme balcanice, europarlamentar olandez). Misiunea se execută în urma transferării sub sigla UE a polițiștilor din cadrul UNMIK și a unei părți a celor din cadrul misiunii NATO, KFOR.

EULEX deține un lanț de conducere ierarhic unificat, fiind condusă de la Bruxelles și desfășurându-și activitatea în cadrul Rezoluției 1244 a Consiliului de Securitate al ONU.

După luni întregi de discuții internaționale, misiunea judiciară și de poliție a Uniunii Europene, EULEX, și-a început marți 9 decembrie desfășurarea pe întreg teritoriul Kosovo și a fost lansată pentru o perioadă inițială de doi ani, însă UE a anunțat că „se va încheia atunci când autoritățile din Kosovo vor fi acumulat suficientă experiență pentru a garanta statul de drept tuturor membrilor societății”, ceea ce ar putea dura mult mai mult.

În pofida acestor dificultăți, diplomații și analiștii europeni sunt destul de optimiști în ceea ce privește stabilizarea Kosovo, chiar dacă ar putea dura ani de zile. „Niciunul dintre scenariile sumbre nu s-a întâmplat, nici conflictul etnic, nici deplasările masive ale populației”, subliniază Jean-Yves Camus, de la Institutul Francez pentru Relații Internaționale și Strategice.

În consecință, UE instituie o **Misiune a Uniunii Europene de sprijinire a supremației legii în Kosovo**, denumită „**EULEX KOSOVO**” având ca **mandat**: *sprijinirea instituțiilor din Kosovo, autorităților judiciare și organismelor de aplicare a legii pentru dezvoltarea și consolidarea în continuare a unui sistem judiciar, vamal și de poliție multi-etnic; desfășurarea, în strânsă cooperare cu programele de asistență ale Comisiei Europene a activităților de monitorizare, îndrumare și consiliere păstrând, în același timp, anumite responsabilități executive; asigurarea, menținerea și promovarea supremației legii, a ordinii publice și securității, în caz de necesitate, cu consultarea autorităților civile internaționale competente, prin revocarea sau anularea deciziilor operaționale luate de către autoritățile din Kosovo; asigurarea că toate cazurile privind crime de război, terorism, criminalitate organizată, corupție, criminalitate inter-etnică, infracțiuni economico-financiare și alte infracțiuni grave investigate sunt supuse urmării penale și judecate adecvat, iar hotărârile sunt puse în executare în mod corespunzător, în conformitate cu legile aplicabile, inclusiv, atunci când este cazul, de organe de cercetare penală și judecatori internaționali; asumarea altor responsabilități, în mod independent sau în sprijinul autorităților din Kosovo, în vederea menținerii și promovării supremației legii, a ordinii publice și securității prin consultare cu agențiile relevante ale Consiliului.*

Așadar, ca urmare a declarării unilaterale a independenței provinciei Kosovo, noile riscuri se manifestă transnațional și nu pot fi privite doar din perspectiva geografică. Pe fondul apariției Forței de Securitate a Kosovo – F.K.S. (formată din 2500 de membri și 800 de rezerviști, dotați cu armament ușor), forță care va înlocui Forța de Protecție Kosovară – K.P.S. (formată în mare parte din foști membri ai

Armatei de Eliberare Kosovo – U.C.K.), se va amplifica tensiunea existentă între provincia Kosovo și Serbia (aceasta din urmă susținută de Rusia), stat care se opune vehement independenței proclamate la 17 februarie 2008, considerând – o ilegală. Acest fapt ar putea conduce la manifestări de stradă care ar putea degenera în acte de violență atât din partea sârbilor cât și din partea albanezilor kosovari.

Deși pentru moment este exclusă o recunoaștere din partea Serbiei a statului Kosovo, poziția cunoscută guvernului de la Belgrad, de neacceptare a independenței Kosovo și necooperare cu instituțiile acestuia fiind cunoscută, nu este exclus ca pe termen de 5-10 ani, după ce se va schimba optica de la Belgrad, să se poată intra într-o altă relație cu guvernul de la Priștina.

Este posibil ca Serbia să sesizeze Curtea Internațională de Justiție în legătură cu disputa cu Kosovo, pentru aceasta făcând lobby inclusiv în zona Africii de unde speră să obțină sprijin politic în demersurile sale către ONU. Deocamdată doar Senegal, Burkina Faso și Liberia au recunoscut independența Kosovo. Demersurile pentru sprijin internațional este posibil să se îndrepte și către Mongolia, Sri Lanka, Algeria, Brunei, Kenya, Cuba, Iran, Pakistan, Butan, Laos, Bangladesh, Singapore, Venezuela, Panama, Chile, Columbia, Maroc, Siria, Tunisia și Bolivia;

Procesul de recunoaștere al provinciei Kosovo va continua la nivel internațional, tendințele diplomatice de consolidare al provinciei fiind din ce în ce mai evidente, Malaezia fiind ultima țară care a recunoscut independența Kosovo.

În prezent, potrivit surselor financiare, preluate de mass-media internațională, corupția reprezintă o adevărată problemă, aceasta manifestându-se aproape instituționalizat, dezvoltarea provinciei Kosovo va rămâne dependentă și de acțiunile de combatere a corupției și crimei organizate, întrucât acestea obstrucționează implementarea fondurilor și resurselor financiare. Potrivit surselor amintite, aproximativ 60% din companiile kosovare au recunoscut deschis că au fost nevoite să ofere foloase necuvenite și să încurajeze darea de mită în relațiile cu oficialii administrației publice, pentru a-și putea derula afacerile în sensul obținerii de profit economic.

Procesul de dezvoltare al provinciei se va extinde în condițiile în care mediul economico-financiar internațional intenționează să demareze investiții masive în zonă, guvernul kosovar adoptând un proiect de lege privitor la bugetul țării pentru următorul an în valoare de 1,43 miliarde euro;

Observatorii preconizează că, în afara tensiunilor etnice, cea mai mare problemă a EULEX va fi combaterea crimei organizate alarmante, care s-a dezvoltat profitând de granițele cu Serbia, Muntenegru, Albania și Macedonia, păzite insuficient. Este posibil ca unele state europene să atragă atenția guvernului kosovar asupra necesității implementării unei strategii ferme și realiste în privința combaterii terorismului și crimei organizate, știindu-se faptul că regiunea rămâne principalul exportator de crimă organizată din și în Europa. Din primul raport al Comisiei Europene (dat publicității imediat după declararea independenței), se arată că provincia Kosovo (*sub Rezoluția 1224*) nu are o strategie de luptă împotriva crimei organizate și că zona reprezintă un nod al rețelelor europene de migrație ilegală.

De asemenea, sistemul judiciar kosovar va avea nevoie în continuare de sprijin internațional (inclusiv din partea EULEX) pentru a demonstra că administrația și sistemul instanțelor judecătorești pot fi compatibile cu cerințele internaționale.

Este greu de anticipat cum vor reacționa factorii decidenți kosovari la preconizata dezvoltare a mediului financiar-economic, în condițiile în care mediatizata criză economică mondială influențează negativ și stabilitatea regiunii, șomajul reprezintă cca. 60% din populația aptă de muncă, iar traficul de droguri, contrabanda (cu autoturisme furate, cu țigări contrafăcute), traficul de ființe umane, de armament și de produse derivate din petrol, par a fi în expansiune, reprezentând în fond o amenințare și la adresa securității statelor vecine din Balcani.

Este posibil ca tensiunile interetnice dintre comunitățile albaneze și sârbe să domine regiunea, fapt pentru care EULEX declară că va monitoriza regiunea în care sârbii sunt majoritari, veghind astfel la modul de respectare a drepturilor acestora.

3. Jandarmeria Română sub egida Uniunii Europene

Misiunea EULEX KOSOVO este prima desfășurată sub egida Uniunii Europene, iar România este reprezentată și prin efective ale Jandarmeriei Române.

La 26 februarie 2007, a fost primită la Reprezentanța Permanentă a României pe lângă Uniunea Europeană scrisoarea C.P.C.C. privind selecția unei unități române de jandarmi pentru participarea la misiunea Uniunii Europene de sprijinire a supremației legii în Kosovo, EULEX KOSOVO. La aceeași dată, a avut loc și întâlnirea șefului EULEX KOSOVO, general Yves de Kermabon, cu reprezentanții statelor membre care vor participa cu unități I.P.U./F.P.U. la misiune. În scrisoare se precizează că F.P.U. român va fi în Mitrovica, împreună cu I.P.U. francez, alături de Franța asigurând rolul de națiune cadru. Generalul Yves de Kermabon a arătat că, în urma analizei tuturor aspectelor implicate, a luat decizia următoarei repartiții a celor patru unități: la Pristina, Italia (națiune cadru) și Polonia, iar la Mitrovica, Franța (națiune cadru) și România. Cele patru unități au fost complet operaționale și au intrat sub comanda EULEX KOSOVO în ziua transferului de autoritate. Date fiind implicațiile operaționale directe, au fost necesare consultări în teren cu UNMIK și KFOR (UNMIK păstrându-și capacitatea operațională pe toată durata perioadei de tranziție de 120 de zile, până la transferul autorității - aprox. mijlocul lunii iunie 2009).

Potrivit angajamentului asumat, Jandarmeria Română participă în cadrul misiunii PESA a UE în Kosovo cu un **detașament de jandarmi**, constituit din trei plutoane și un element de comandă al detașamentului format, precum și un efectiv de militari în cadrul elementului de comandă și sprijin al grupării F.P.U. Asigurarea efectivelor s-a realizat conform organigramei stabilită de comun acord cu reprezentanții națiunii lider și a numărului de militari aprobat prin Memorandum. Contingentul român de jandarmi a fost echipat și dotat în conformitate cu reglementările internaționale în vigoare și a parcurs un program specific de pregătire a componentei C.R.C. (*Restabilirea ordinii publice și Controlul Mulțimilor*) care execută misiuni PESA, înaintea dislocării în Kosovo.

Începând cu **10 decembrie** 2008, ora 00⁰⁰, Detașamentul de Misiuni Internaționale al Jandarmeriei Române dislocat în Kosovo execută misiuni de menținere a păcii subordonându-se operațional Uniunii Europene, în cadrul misiunii EULEX Kosovo, după realizarea transferului de responsabilitate între ONU și UE.

Misiunea internațională continuă sub egida UE în baza solicitării oficiale adresate României de către Consiliul Uniunii Europene, pentru punerea Detașamentului de Jandarmi Români dislocat în provincia Kosovo sub mandat ONU, la dispoziția Misiunii EULEX Kosovo, precum și în baza solicitării Hotărârii C.S.A.T. nr. 172 din 18 decembrie 2007, privind aprobarea participării României cu **jandarmi și polițiști** la misiunea UE din Kosovo, până la încheierea mandatului acesteia.

Această misiune se înscrie în responsabilitățile ce revin României ca urmare a aderării la Uniunea Europeană, respectiv contribuția română la efortul general de asigurare a păcii și siguranței în Europa.

În acest sens, România poate aduce o contribuție semnificativă la efortul Uniunii Europene de menținere a unui climat normal pe continent, iar **Jandarmeria Română**, ca forță de poliție cu statul militar este aptă să își aducă aportul la dezvoltarea unei capacități militare flexibile și interoperabile, capabilă să conducă simultan o serie de misiuni civile și militare în scopuri diverse, corespunzătoare celor mai probabile situații.

Un avantaj al misiunii, îl reprezintă în special experiența dobândită de Jandarmeria Română în operațiunile internaționale (participă din anul 2002, la misiunea de menținere a păcii în provincia Kosovo, sub egida ONU).

Cu o organizare compatibilă acțional cu ale structurilor europene alături de care participă în misiune, detașamentul dislocat sub egida UE este în măsură să constituie echipe specializate (de tip SWAT) și să acționeze coordonat ori integrat cu echipe specializate aparținând altor componente ale misiunii, argument în clasificarea unității de tip IPU.

Pe lângă tipurile de misiuni reglementate sub autoritatea Uniunii Europene pentru operaționalizarea primei misiuni înscrisă în Politica Europeană de Securitate și Apărare, constând în asigurarea suportului operațional pentru forțele partener, controlul mulțimilor în timpul unor demonstrații violente, asigurarea securității personalului EULEX în îndeplinirea îndatoririlor, asigurarea ordinii publice cu ocazia desfășurării manifestărilor de protest, vizitelor oficialităților, protecția VIP, cooperarea cu serviciul de poliție locală, misiuni de securitate a zonei operaționale, acțiuni antiteroriste și contra-teroriste, filtre și puncte de control pe principalele artere de circulație, escortă a deținuților și paza transporturilor speciale, profesionalismul jandarmilor români a fost pus la încercare prin operațiuni de intervenție rapidă (controlul mulțimilor sau restabilirea ordinii publice - timp de reacție 10-30 minute), executarea unor arestări periculoase (criminali de război sau infractori periculoși), căutări de armament, muniție, droguri și criminali de război sau asigurarea securității transportului de explozivi, precum și escortarea membrilor parlamentului din Kosovo, misiuni cu grad de pericol deosebit și care necesitau un plus substanțial de pregătire și expertiză, încheiate de fiecare dată cu succes.

De altfel Jandarmeria Română se bucură de apreciere din partea oficialilor sub egida cărora misiunea este pusă în practică, dar și din partea celor ce le sunt parteneri la gestionarea pericolului.

Prioritate a politicii externe a României integrată în Politica Europeană de Securitate și Apărare, stabilizarea conflictelor în zona Mării Negre a adus în atenția autorităților, după încetarea războiului între Rusia și Georgia, gestionarea situației printr-o misiune civilă de monitorizare. Uniunea Europeană probează astfel interesul activ, pe scena internațională, față de situația statelor estice și demonstrează importanța UE în domeniul securității.

Misiunea monitorizează aspectele civile ale manifestărilor părților în conflict, inclusiv din punctul de vedere al aplicării în totalitate a Acordului de încetare a focului, în coordonare cu ONU și OSCE, prezenți în Georgia.

Mandatul EUMM pus în practică vizează stabilizarea situației axată pe conformarea părților cu acordul în șase puncte, inclusiv retragerea trupelor, descurajarea sabotării procesului, a violării drepturilor omului sau a încălcării dreptului internațional umanitar; normalizarea în domeniul guvernării civile, cu accent pe asigurarea ordinii publice și respectarea statului de drept, dar și pe problematice conexe precum securitatea infrastructurii energetice și a culoarelor de transport, aspectele politice și de securitate legate de revenirea refugiaților și persoanelor dislocate, sporirea încrederii între părți prin reducerea tensiunilor și facilitarea legăturilor dintre părți și alte măsuri de creștere a încrederii și fundamentarea politicilor UE față de Georgia.

Personal militar din cadrul Jandarmeriei Române participă în premieră, într-o misiune civilă PESA de monitorizare, alături de unitatea pe care România a dislocat-o în acest teatru de operații.

Așadar, pentru România, obiectivele politicii externe sunt diverse și prompterul scoate în evidență securitatea, bunăstarea, prestigiul, susținerea unor formule de organizare politică și nu în ultimul rând compatibilizarea pentru participarea la nucleul comun al unei comunități pluraliste de securitate.

Bibliografie:

- [1]. ***Constituția României 2003.
- [2]. ***Legea 550 din 29.11.2004 privind Organizarea și Funcționarea Jandarmeriei Române, **publicată în Monitorul Oficial. Partea I nr. 1175 din 13.12.2004.**
- [3]. ***Legea nr. 42 din 15 martie 2004 privind participarea forțelor armate la misiuni în afara teritoriului statului român, **publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 242 din 18 martie 2004.**
- [4]. *****Carta Albă a Securității și Apărării Naționale**, București, 2004.
- [5]. *****Doctrina pentru operațiile întrunite multinaționale**, București, 2001.
- [6]. *****Strategia de Securitate Națională a României**, secțiunea consacrată mediului internațional de securitate, la <http://www.mapn.ro/strategiasecuritate/strategiasecuritmediul.html>;

- [7]. ****Presidency Progress Report to the Helsinki European Council on Strengthening the Common European Policy on Security and Defence*, în *European Union Foreign, Security and Defence Policy. Basic Documents, The Future of Europe – debate, Title V: External Action of the Union*, European Commission, Secretariat General, Document TF-AU/3, 2003.
- [8]. Universitatea Națională de Apărare, Centrul de studii strategice de apărare și securitate, **Aspecte teoretice privind Gestionarea situațiilor de criză**.
- [9]. Institutul European din România, **Politica Europeană de securitate și apărare**, Editura Master print Offset, 2005.
- [10]. Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate, **Actualități și perspective în politica europeană de securitate și apărare**, 2006.
- [11]. ANDREESCU, Anghel, **Riscuri și amenințări neconvenționale la adresa securității naționale**, Editura M.A.I., 2000.
- [12]. AURESCU, Bogdan, **Noua suveranitate**, București, 2003.
- [13]. BRETHERTON, Charlotte and VOGLER, John, **The European Union as a Global Actor**, Routledge, London and New York, 1999.
- [14]. BRODI, E.W., **Managing Communication Processes; From Planning to Crisis Response**. Praeger, New York, 1991.
- [15]. BRZEZINSKI, Z., **Marea tablă de șah**, Univers Enciclopedic, București, 1999.
- [16]. BRZEZINSKI, Zbigniew (ed.), **The Geostrategic Triad – Living with China, Europe and Russia**, The Center for Strategic and International Studies Press, The CSIS Press, Washington, DC, 2001.
- [17]. CARP, Gheorghe, **Terorismul internațional, Rolul M.A.I. în prevenirea și combaterea acestui flagel**, Editura M.A.I., București, 2005.
- [18]. DUNLEAVY, Patrik, **Teoriile statului**, București, 2002.
- [19]. GRIFFITH, M., *Relații internaționale*, Ziua, București 2003.
- [20]. FRUNZETI, Teodor, ZODIAN, Vladimir, **Lumea 2007, enciclopedie politică și militară**, Editura, CTE al Armatei, București 2007.
- [21]. FUKUYAMA, F., **Construcția statelor. Ordinea mondială în secolul XXI**, Antet, București, 2004.
- [22]. KISSINGER, Henry, **Diplomația**, București, 1998.
- [23]. KOLODZIEJ, Edward A., **Securitatea și Relațiile Internaționale**, Editura Polirom, București 2007.
- [24]. ONIȘOR, Constantin, FRUNZĂVERDE, Sorin, **Arta strategică a securității și integrării europene**, Editura A '92, București, 2002.
- [25]. MUREȘAN, Liviu, POP, Adrian, BONCIU, Florin, *The European Security And Defence Policy – A factor of influence on the actions of Romania in the field of security and defence, research paper*, The European Institute of Romania, București, 2004.
- [26]. MUREȘAN, Liviu *The New International Security Landscape*, în „Defense and Security Sector Governance and Reform in South East Europe: Insights and Perspectives”, Second volume: Macedonia, Moldova, Romania, edited by

- J. Trapans and P. Fluri, DCAF-Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces, Geneva/Belgrade, 2003.
- [27]. MUREȘAN, Liviu, *Riscuri și provocări în scenariile și strategiile ante și post Praga 2002*, în „Colocviu Strategic”, nr.6/iulie 2002, Academia de Înalte Studii Militare, Centrul de Studii Strategice de Securitate.
- [28]. PAUCHANT, Thierry C., **Transforming the Crisis-Prone Organizations**, San Francisco, California, Jossey-Boss, 1992.
- [29]. SOLANA, Javier, *A secure Europe in a better world*, Thessaloniki European Council, June 20, 2003, la <http://www.eu.int./oressdata/EN/reports/76255.pdf>.
- [30]. WAGNER, Wolfgang, *The democratic legitimacy of European Security and Defence Policy*, Occasional papers, No. 57, Aprilie 2005, European Union Institute for Strategic Studies, Paris.
- [31]. ZHURKIN, Vitaly, *European Security and Defence Policy: Past, Present and Probable Future*, la <http://www.iip.at/publications/ps/0303zhurkin.html> și *New Historical Literature: European Defence Community*.

NEVOIA DE ADAPTARE A SERVICIILOR DE INFORMAȚII PENTRU APĂRARE ÎNTR-O LUME ÎN SCHIMBARE

Dr. Gheorghe SAVU*

This work tackles the issue of incessant adjustment of defence intelligence agencies to the new trends which define a changing world. For analytical purpose, there have been selected two global societal trends, namely: the impact of knowledge-based society on the global security environment and the mutations of armed conflicts. The both tendencies call for a permanent adaptation of defence intelligence domain to maintain its capability to cope with the new threats stemming from a changing world. Defence intelligence agencies, as main elements of the security systems, should implement a creative and positive thinking within their structures to contribute effectively to the comprehensive security and defence strategies.

Care sunt tendințele care vor defini mediul de securitate global în următorii ani? Este o întrebare justificată pentru cei care concep strategii și reformează componentele sistemelor de securitate. Uneori, suntem înclinați să gândim aceste aspecte pe perioade scurte de 4-5 ani, suprapuse, mai mult sau mai puțin, cu ciclurile electorale. Alteori, tindem să ne schimbăm sistemele de referință atunci când suntem influențați de evenimente catalitice sau de incidente de securitate majore, cum a fost cazul atentatelor teroriste din septembrie 2001.

Această lucrare arată necesitatea transformării continue a serviciilor de informații pentru apărare, privită din perspectiva adaptării la dinamica lumii contemporane. Informațiile pentru apărare sunt tratate ca una dintre componentele importante ale sistemelor de securitate și apărare, care sunt concepute prin strategii de tipul „estimare a situației de securitate – cursuri de acțiune”. În acest context, serviciile de informații pentru apărare au cu precădere un rol proactiv și preventiv, contribuind major la evaluările mediului de securitate din perspectiva amenințărilor militare și non-militare, dar și a evoluțiilor sociale, economice și politice care potențează aceste amenințări.

Lucrarea este structurată pe patru capitole. În prima parte a lucrării, serviciile de informații pentru apărare sunt prezentate din perspectiva poziției pe care o au în cadrul sistemului de securitate la nivel statal, pentru o mai bună înțelegere a modului în care acestea interacționează cu mediul de securitate, sub toate aspectele sale. În a doua parte a lucrării, sunt prezentate două dintre tendințele care determină mutații în mediul strategic de securitate. Interacțiunea serviciilor de informații pentru apărare cu schimbările din mediul de securitate și nevoia de adaptare dictată de aceste schimbări sunt abordate în capitolele trei și patru. În încheiere, sunt punctate câteva idei care pot constitui teme de reflecție pentru viitor.

1. Serviciile de informații pentru apărare și strategiile de securitate

---

* General-maior inginer, Șeful Direcției Generale de Informații a Apărării

În general, *securitatea* unui stat de drept are ca deziderat prezervarea suveranității, integrității teritoriale și a ordinii legale. Securitatea națională se materializează multidimensional, pe baza unei *strategii* care incumbă linii de acțiune puse în practică de instrumentele de putere din portofoliul statului. *Liniile de acțiune* care stau la baza strategiei de securitate variază în funcție de particularitățile fiecărei entități statale, aici putând fi menționate interesele naționale vitale, spațiul geopolitic de incidență, sistemul de alianțe etc. Pe scurt, liniile de acțiune reprezintă căi de operaționalizare a obiectivelor urmărite în cadrul strategiilor de securitate. Instrumentele de putere reprezintă *mijloacele* de punere în aplicare a liniilor de acțiune ale strategiei de securitate. Printre cele mai importante și solicitate instrumente din portofoliul statului sunt cele diplomatice, militare, economice, financiare, de informații și de impunere a legii.

Într-o strategie de securitate articulată corect, instrumentele de putere sunt angajate în funcție de caracterul și dimensiunea amenințărilor, respectând principiile relevanței și proporționalității. De-a lungul istoriei recente, atunci când această regulă nu s-a respectat, s-a recurs la intervenția internațională, cu consecințe grave asupra integrității teritoriale a statelor în cauză. În acest sens, trebuie amintite cazurile fostei Iugoslavii, unde ripostele militare sârbe din Bosnia-Herțegovina și Kosovo s-au soldat cu pierderi teritoriale, și cel al Georgiei, unde intervenția militară a discreditat întreaga strategie de securitate georgiană.¹

Strategia de apărare este circumscrisă celei de securitate, diferențele fiind date, în principal, de modul și gradul de angajare a instrumentelor de putere ale statului. Factorul militar joacă un rol important în cadrul strategiei de apărare, dar și în acest caz este angajat în corelație cu celelalte instrumente de putere ale statului și cu respectarea proporțiilor în raport cu amenințările vizate.

Serviciile de informații reprezintă o componentă esențială a sistemului securității naționale, activitatea acestora având ca scop principal avertizarea oportună a autorităților competente cu privire la riscurile și amenințările care creează sau pot genera pericole la adresa valorilor și intereselor fundamentale ale statului, prevenirea acestora, precum și protecția adecvată împotriva unor astfel de pericole.

În ceea ce privește serviciile de informații pentru apărare, acestea urmăresc, în mod prioritar, aspectele informative și contra-informative conexe fenomenului militar, dar și pe cele aferente celorlalte instrumente statale angajate prin intermediul strategiilor de securitate și de apărare. Activitatea de informații pentru apărare reprezintă ansamblul de măsuri și acțiuni desfășurate de structurile specializate, în scopul informării oportune a factorilor de decizie militari și politico-militari și realizării superiorității informaționale, prin obținerea, prelucrarea și furnizarea de produse finite de informații (intelligence) către autoritățile decizionale. Prin produsele informative destinate contracarării amenințărilor militare și non-militare,

---

¹ Raportul independent al UE privind conflictul ruso-georgian din august 2008, realizat de o echipă de experți condusă de diplomatul elvețian Heidi Tagliavini, **Report - Independent Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia**, vol.II, cap.6, emis la 30 septembrie 2009, accesat la 05 octombrie 2009, www.ceiig.ch/IIFMCG_Volume_II.pdf.

activitatea de informații pentru apărare contribuie decisiv la realizarea securității naționale.

În concluzie, serviciile de informații pentru apărare reprezintă o componentă semnificativă a sistemului de securitate, cu un domeniu acțional bine conturat în cadrul strategiilor de securitate și apărare. Datorită complexității și interdependenței fenomenelor economice, sociale, politice și militare care modelează mediul de securitate, activitatea de informații pentru apărare se extinde dincolo de domeniul militar, oferind produse analitice interdisciplinare și multidisciplinare.

2. Selecție de tendințe ce determină schimbarea

Transformările accelerate din lumea contemporană, resimțite sub toate aspectele, produc mutații semnificative ale mediului de securitate global, cu implicații asupra componentelor sistemelor de securitate. În consecință, serviciile de informații pentru apărare trebuie să se adapteze la aceste schimbări. Pentru a înțelege pe deplin nevoia de adaptare a serviciilor de informații pentru apărare, mă voi opri asupra a două tendințe care contribuie la schimbările mediului în care trăim.

Printre catalizatorii care impun ritmul schimbării în mediul de securitate global și care reclamă o adaptare continuă a instituțiilor de securitate se numără *schimbarea naturii conflictului armat*, cauzată de întoarcerea la motivațiile primare, mai precis cele generate de religie și etnie, pe fondul diluării ideologiilor create de om („ismuri” precum fascism, socialism, comunism). Deși ușor devalorizate prin citarea excesivă, nu trebuie marginalizate efectele globalizării și ale crizei economico-financiare, dar mai ales tendința de *scădere a importanței capitalului și a muncii* (ca valori fundamentale ale domeniului economic) *în raport cu importanța cunoașterii*, care devine astfel resursa primară a progresului.

În continuarea acestui capitol vor fi prezentate succint aspecte legate de mediul de securitate în relație cu societatea bazată pe cunoaștere ca sursă de progres și cu mutațiile intervenite în tipologia conflictului armat.

2.1. Lumea bazată pe cunoaștere

Societatea bazată pe cunoaștere apare ca o formă de organizare în care predomină cunoștințele, în care creativitatea și inovația joacă un rol fundamental. Cunoașterea și managementul acesteia au devenit resursa principală a societăților moderne actuale. În acest context, cunoașterea este considerată atât un mijloc de producție, cât și un instrument de identificare a riscurilor și vulnerabilităților ce vor apare cu certitudine în viitor.

Odată cu poziționarea cunoașterii printre valorile fundamentale ale economiei se accentuează introducerea informaticii² și cunoașterii în toate sectoarele societății. În acest mod, se înregistrează o creștere a vulnerabilității infrastructurii critice și se diversifică posibilitățile de executare de atacuri de la distanță asupra unor sisteme complexe, precum sistemele de comunicații, informatice sau sistemele de producere, distribuție și transport al energiei electrice. De pildă, în 2007, pe fondul unor

---

² Acest termen include tot ceea ce ține de sistemele informatice, tehnici de stocare și prelucrare a informațiilor etc.

disensiuni inter-state, Federația Rusă a inițiat primul atac cibernetic din istorie care a avut drept țintă o țară, Estonia, cu o infrastructură informatică foarte dezvoltată. Deși nu s-au înregistrat pierderi semnificative, coordonarea unui asemenea atac constituie o acțiune complicată, care depășește capacitățile unui grup de hackeri și care dovedește cooperarea dintre o entitate statală și concerne din domeniul informatic.³ De asemenea, China a fost la originea unei serii de atacuri cibernetice, cu scopul de a pătrunde în rețelele informatice care controlează securitatea națională, economia, serviciile de urgență și comunicațiile unor state occidentale, precum Statele Unite ale Americii, Germania sau Franța.⁴

Este esențial ca efectele potențial negative ale societății bazate pe cunoaștere să fie cunoscute și prevenite prin crearea unei culturi de securitate la nivelul specialiștilor din domeniul informațiilor, dar și al factorilor de decizie. De asemenea, leadership-ul și structurile manageriale trebuie modelate și adaptate la cerințele și necesitățile dictate de transformările societale. Nu în ultimul rând, este necesară elaborarea unui program de cercetare științifică și dezvoltare care să asigure cunoașterea și managementul complexității și interacțiunilor din cadrul societății bazate pe cunoaștere.

2.2. Spectrul conflictului armat: războiul între oameni

Există dezbateri ample în mediul academic privitoare la modul cum se poate caracteriza și încadra conflictul armat specific începutului de secol XXI. S-a vorbit mult despre conflictul asimetric în cadrul căruia unul dintre beligeranți încearcă să anihileze superioritatea militară și economică a adversarului prin tactici neconvenționale, al căror prim scop este să lovească fără a se expune.

Numai în cazuri izolate mai putem încă vorbi despre conflicte convenționale, între state, însă acestea devin din ce în ce mai rare, spectrul războaielor care au marcat secolul XX fiind din ce în ce mai îndepărtat. Pentru a vorbi despre caracteristicile conflictului armat actual, trebuie să ne îndreptăm atenția către originile acestuia și anume la mișcarea socială care îl generează și la natura motivațiilor acestei mișcări.

Ideologiile care au stat la baza conflictelor convenționale ale secolului trecut (fascism, nazism, socialism, comunism) au pierdut teren în fața unor motivații mult mai bine ancorate în structura individului și a comunității, precum religia și etnia.⁵ Aceste motivații, bine impregnate în mentalul colectiv și în identitatea socio-culturală a unei comunități, se constituie în veritabile ideologii, care provoacă instituția statului, contestând legitimitatea „*contractului social*” dintre grup (populație) și stat. Frontierele statale formale sunt contestate în cadrul entităților etnice și religioase, amplificându-se mișcările sociale, cu tente violente, care urmăresc obținerea

---

³ Binoy Kampmark, *Cyber Warfare Between Estonia and Russia*, Contemporary Review, ediția Autumn 2007, pp.288-290.

⁴ *China and Russia hack into US power grid*, 08 aprilie 2009, www.telegraph.co.uk/news/worldnews.html.

⁵ Ralph Peters, **Wars of Blood and Faith: the conflicts that will shape the twenty-first century**, Mechanicsburg, Pennsylvania: Stackpole Books, 2007, pp. 3-14.

autonomiei teritoriale și politice. În acest context, completat și de efectele globalizării și ale crizei economico-financiare, se poate observa amplificarea tensiunilor dintre stat și populația aflată sub jurisdicția acestuia.

Noul conflict armat poartă din plin caracteristicile unei forme de insurgență evoluată, care folosește toate liniile de acțiune disponibile (politică, economică, socială, internațională, informațională etc.) pentru a convinge adversarul (de regulă un stat, o alianță de state, populația care susține aceste entități statale) că obiectivele sale strategice sunt fie imposibil de obținut, fie pierderile materiale pentru obținerea acestor obiective sunt prea mari în comparație cu beneficiile percepute.

Această descriere ne sugerează că grupările clasate ca fiind teroriste de genul Al-Qaida, Mișcarea Talibană, Statul Islamic al Irakului, Hezbollah, Tigrii Tamili etc. sunt angajate într-un astfel de conflict. Caracteristicile confruntării armate, care poate fi catalogată ca o „*super-insurgență*”, sunt următoarele⁶:

- strategia este articulată pe linii de acțiune, care, de regulă, cuprind mobilizarea politică, încheierea alianțelor de putere, manipularea informațională (non-violență), exercitarea terorii (violență) și acțiunea internațională;

- oponenții statului sunt mobilizați prin intermediul unei ideologii, construite cu precădere pe motivații intrinseci, de factură religioasă sau etnică;

- oponenții statului sunt actori non-statali, cu organizare și impact trans-național (unul din obiective fiind internaționalizarea mișcării) și care nu respectă standardele minime ale legii internaționale cu privire la statutul de combatant;

- poziționarea diverselor comunități etnice și religioase în majoritatea statelor dezvoltate occidentale creează un potențial de instabilitate în multe dintre acestea, chiar și în cele cu tradiții istorice în ceea ce privește pluralismul etnic și religios. Aceste comunități constituie „noduri” ale rețelelor de sprijin și acțiune, forme preferate de organizare ale actorilor non-statali;

- nu există câmp de luptă, fronturi sau spatele frontului;

- distincția dintre civil și militar adeseori poate să dispară;

- conflictul se întinde pe o perioadă lungă de timp, uneori indefinită din cauza caracterului non-linear al conflictului.

3. Adaptarea informațiilor pentru apărare la societatea bazată pe cunoaștere

Pentru eficientizarea activității de informații pentru apărare este necesară o adaptare continuă a tuturor componentelor serviciului de informații la realitățile în permanentă schimbare ale mediului de securitate, dar și ale lumii în general. Într-o societate bazată pe cunoaștere, în care cunoașterea constituie resursa primară ce tinde să devină mai importantă decât capitalul și munca, modul de utilizare a informației capătă o importanță sporită. Creativitatea și inițiativa devin monedă forte în toate sistemele performante, serviciile de informații fiind obligate și datoare să se înscrie în această tendință.

---

⁶ Mike Cole, *From the Military: Applying 4GW Theory to the Intelligence Community*, accesat la 1 septembrie 2009, disponibil la www.d-n-i.net/fcs/cole_lessons_from_the_military.html.

Din acest motiv, serviciile de informații pentru apărare trebuie să fie permeabile față de metodele și procedeele novatoare, caracterizate prin creativitate. Calitatea personalului uman devine un factor principal în contextul societății bazate pe cunoaștere, serviciile de informații pentru apărare având de purtat o luptă pentru lărgirea bazei de selecție, precum și pentru evitarea tendinței de nivelare a valorilor, specifică sistemului militar.

Caracterul compartimentat și secret al serviciilor de informații creează dificultăți procesului de adaptare naturală, firească la realitățile actuale. Rolul proactiv, preventiv și predictiv al informațiilor pentru apărare se poate îndeplini cu mai mare succes într-un sistem flexibil, capabil să depășească cadrul unor paradigme comportamentale învechite și să țină ritmul schimbărilor specifice societății bazate pe cunoaștere.

Inerția sistemelor complexe, bazate pe o birocratie bine înrădăcinată, se reflectă și în activitatea agențiilor de informații pentru apărare. Deseori, acestea luptă cu armele și metodele Războiului Rece, nu cu cele ale secolului XXI. Dinamica accentuată din domeniile economic, social și politic impune același ritm și instituțiilor cu responsabilități în cadrul sistemului de securitate națională, unde serviciile de informații, prin menirea lor, reprezintă întotdeauna factorul cel mai deschis către nou.

Serviciile de informații pentru apărare trebuie să fie proactive și în interiorul relației furnizor-beneficiar. Este adevărat că produsul de intelligence trebuie să satisfacă cerințele factorului de decizie, dar este esențial ca acesta să fie înțeles sub toate aspectele sale. Evoluțiile fenomenelor care țin de securitate trebuie să fie percepute în mod congruent atât de producătorul de intelligence, cât și de consumator sau factorul de decizie. Serviciile de informații pentru apărare vor fi astfel în poziția de a ține ritmul cu dinamica mediului de securitate, dar vor avea și un rol formativ asupra culturii de securitate a beneficiarilor, pentru a evita interpretarea greșită a produselor informative sau, mai grav, ignorarea avertizărilor strategice.

Iată o serie de aspecte privind direcțiile de coordonare a eforturilor din interiorul serviciilor de informații pentru apărare:

- se impune cu necesitate schimbul reciproc de informații, atât între serviciile de informații, cât și în interiorul acestora. Cel mai mare impediment în analiza tuturor surselor și în realizarea unor conexiuni îl reprezintă rezistența la punerea în comun a informațiilor;

- este necesar să se construiască un sistem de management integrat care să garanteze cooperarea optimă între diferitele subsisteme ale serviciilor de informații;

- se impune realizarea unei culturi de securitate corespunzătoare realităților secolului XXI;

- este necesară inițierea și coordonarea adecvată a unor activități de cercetare științifică care să abordeze problematica vulnerabilității și securității infrastructurii critice, cu accent pe aspectele de securitate informatică și pe managementul consecințelor.

4. Adaptarea serviciilor de informații pentru apărare la mutațiile conflictului neconvențional

Impactul modificărilor în tipologia conflictului asupra serviciilor de informații pentru apărare are loc la nivel de organizație și solicită modificări structurale din partea acestora. Confruntarea neconvențională a estompat liniile care delimitează domeniile serviciilor de informații pentru activitățile din sfera securității naționale. Serviciile de informații pentru apărare vor fi nevoite să realizeze mai multe operații sub acoperire și de culegere de informații, decât în trecut, în timp ce serviciile de informații non-militare sunt implicate în campanii precum cele din Afganistan și Irak.

Serviciile de informații pentru apărare nu pot fi eficiente în conflictul neconvențional printr-o postură similară cu cea din timpul Războiului Rece. O soluție poate să fie o strategie organizațională care să urmeze modelul oponentilor non-statali. Un oponent cu o structură descentralizată, care se mișcă foarte repede și care are o organizare celulară (de tip rețea) poate fi contracarat doar printr-o organizare similară.

Un alt aspect demn de menționat este exacerbarea rolului tehnologiei și al soluțiilor bazate pe tehnologia avansată în cadrul strategiilor contrainsurgente. Bazele de date tot mai complexe, rețelele informatice sofisticate sau aplicațiile analitice avansate copleșesc sistemele de informații pentru apărare cu o colecție vastă de informații care nu pot fi analizate și utilizate eficient și oportun în procesul de decizie și execuție. Resurse semnificative se consumă pentru promovarea acestor soluții „high-tech”, care într-o confruntare asimetrică se dovedesc ineficiente. Tactica folosirii avioanelor fără pilot pentru lovirea unor așa-zise ținte de mare valoare nu face decât să ofere insurgenților prilejul să mute confruntarea din planul tangibil în cel intangibil, prin acuzarea adversarilor „supertehnologizați” pentru producerea de victime colaterale, dar și pentru folosirea disproporționată a capacităților de luptă. Această dispută din planul intangibil al confruntării asimetrice anulează în mare parte avantajul tehnologic deținut de serviciile de informații ale entităților statale.

Gestionarea și repartizarea resurselor serviciilor de informații pentru apărare în cadrul strategiei de luptă în cadrul conflictelor asimetrice trebuie să țină cont de echilibrul dintre abordarea clasică, specifică confruntărilor convenționale, și cea modernă, determinată de amplificarea confruntărilor non-convenționale. Cu siguranță avioanele fără pilot sunt necesare pentru anumite acțiuni specifice activității de informații pentru apărare, însă o parte însemnată din resursele destinate acestei activități trebuie dirijate către soluții „low-tech”, mult mai potrivite pentru abordarea asimetrică, cum ar fi dezvoltarea capacităților HUMINT cu deprinderi lingvistice și culturale adecvate spațiului de desfășurare a confruntării.

Iată, în continuare, câteva aspecte organizaționale care pot îmbunătăți activitatea serviciilor de informații pentru apărare în confruntarea asimetrică:

1. Precum oponentul acționează, comunică și face schimb de informații în interiorul unei rețele organizate cu precădere pe orizontală, așa și structurile de informații pentru apărare trebuie să fie descentralizate⁷ și capabile să opereze eficient,

---

⁷ În acest context, descentralizarea trebuie să fie privită ca distribuire pe orizontală a capacităților de comandă și control.

în timp real, dincolo de barierele ierarhice. Actul decizional trebuie optimizat prin eliminarea, acolo unde se impune, a organizării de tip piramidal și compartimentat a structurilor de informații pentru apărare.

2. Timpul continuă să rămână un factor decisiv în executarea operațiunilor. De aceea, durata de procesare a datelor și informațiilor (timpul de reacție sau de decizie) trebuie să se reducă, în special prin eliminarea procedurilor birocratice.

3. Un alt aspect care poate crește eficiența serviciilor de informații pentru apărare și rapiditatea de desfășurare a acțiunilor îl reprezintă dezvoltarea capacităților combatante ale echipelor HUMINT. Este necesar ca acestea să poată executa acțiuni specifice și, în același timp să poată lua deciziile ce se impun și să elimine adversarul prin acțiuni directe, caracteristice forțelor pentru operații speciale.

4. Date fiind caracteristicile conflictului de sorginte asimetrică, descrierea parametrilor care definesc victoria se face cu mare dificultate. Prin cunoașterea aprofundată a acestor forme de conflict care tind să se cronicizeze și să se extindă la nivel global, serviciile de informații pentru apărare pot elabora o strategie de contracarare eficientă a cauzelor care generează mișcările sociale⁸. Ce trebuie evitat în stabilirea obiectivelor acestei strategii este faptul că astfel de mișcări sociale nu pot fi întoarse la punctul în care au fost inițiate, ci mai degrabă ele trebuie canalizate pe o direcție convenabilă entității statale, astfel încât să poată purta disputa în cadrul convențional oferit de legislația internațională.

În loc de încheiere

Date fiind realitățile sistemului de selecție și formare a specialiștilor din domeniul informațiilor pentru apărare, aceștia acceptă cu prea mare ușurință neajunsurile sistemelor care îi promovează ca pe condiții pentru obținerea succesului. În acest sens, trebuie eliminată inerția acțională și încurajate comportamentele evolutiv-adaptative, bazate pe creație și inovație.

Cooperarea mult mai strânsă cu domeniul non-militare poate aduce o plus-valoare considerabilă activității de informații pentru apărare. În acest sens, trebuie regândit și redimensionat rolul serviciului de informații pentru apărare în educarea și pregătirea societății civile, pentru a coopera eficient și a contracara, în acest fel, amenințările la adresa securității naționale. Agențiile de informații pentru apărare sunt puse în situația de a-și dezvolta mecanisme pentru cultivarea unei relații constructive cu toate componentele societății civile, de la organizații nonguvernamentale și asociații civice, până la mass-media și mediul academic.

Pentru a fi competitive într-o dispută întotdeauna asimetrică, serviciile de informații pentru apărare trebuie să exploateze cât mai bine potențialul zonelor în care dețin avantajul, pentru a nu pierde oportunități informative sau chiar inițiativa acțională.

Flexibilitatea și capacitatea de adaptare rapidă serviciilor de informații pentru apărare la dinamica mediului internațional de securitate vor asigura, pe viitor, resursele de perfecționare a activității sale, mai cu seamă în ceea ce privește

---

⁸ În perspectivă evolutivă, terorismul și insurgența au la bază mișcări sociale ale căror cauze au fost tratate inadecvat de autoritățile statale.

avertizarea timpurie, astfel încât să mențină performanța de a fi nu un organism reactiv la acțiunile ostile din mediul de securitate, ci unul proactiv, superior adversarului din punct de vedere informațional.

Bibliografie:

- [1]. *Report - Independent Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia*, 30 septembrie 2009, disponibil la www.ceiig.ch/Report.html.
- [2]. *China and Russia hack into US power grid*, 08 aprilie 2009, www.telegraph.co.uk/news/worldnews.html.
- [3]. COLE, Mike, **From the Military: Applying 4GW Theory to the Intelligence Community**, disponibil la www.d-n-i.net/fcs/cole_lessons_from_the_military.html.
- [4]. KAMPMARK, Binoy, **Cyber Warfare Between Estonia and Russia**, Contemporary Review, ediția Autumn 2007.
- [5]. PETERS, Ralph, **Wars of Blood and Faith: the conflicts that will shape the twenty-first century**, Mechanicsburg, Pennsylvania: Stackpole Books, 2007.

FORȚA DE RĂSPUNS NATO – ELEMENTUL PRIMORDIAL ÎN OPERAȚIILE DE STABILITATE

Sorin-Dorel KISS*

The new strategic concept, approved at the Washington Summit of 1999, requested NATO forces to become better prepared for strategic missions, including crisis interventions outside Europe, therefore providing the fundamental revision of the NATO military command structure. The force gives NATO the means to respond swiftly to various types of crises anywhere in the world.

The terrorist strikes of September 11, 2001, suddenly created the need for new strategic forces able to perform on expeditionary missions, out of area of responsibility, quickly and wherever needed. In September 2002, the US Secretary for Defense, Donald Rumsfeld, put forward a proposal to create a NATO Rapid Reaction Force. High readiness, deployability, sustainability and jointness, composed of land, maritime and air elements, are the main characteristics of the NATO Response Force (NRF) created to conduct operations as decided by the North Atlantic Council. So, political authorisation to use the NATO Response Force will be given on a case-by-case basis by the North Atlantic Council, but NATO's principal decision-making body, and will obviously be the result of a consensual decision, for all NATO decisions.

The NRF's main missions are those requiring the ability to react with the most capable forces in a very short time. The NRF is capable to performing missions worldwide including the whole spectrum of operations, among which: evacuations missions, search and rescue, combat search and rescue, disaster management, counterterrorism, and acting as „spearhead force” for larger, follow-on forces in accordance with principle „first force in first force out”. The NRF will be a key catalyst for focussing on and promoting improvements of Alliance military capabilities, in very close relationship with the national and multinational elements of the Alliance.

1. Forțele speciale – nucleu de bază și parte integrantă a Forțelor de Răspuns NATO

Drept răspuns la provocările mileniului al III-lea, specialiștii militari au inițiat și dezvoltat noi concepte de ducere a acțiunilor militare. Alături de Războiul bazat pe Rețea (Network Centric Warfare), Forța de Reacție Rapidă (Rapid Reaction Force) și Forța de Răspuns (Response Force) sunt doar câteva dintre cele mai flexibile structuri de forțe întrunite bazate pe noile concepte de ducere a operațiilor întrunite.

Privind retrospectiv constatăm că noile structuri impuse de noul mediu de securitate, evoluția și diversitatea acțională, procedurală și conceptuală de acțiune în operații militare sau nonmilitare reprezintă o continuare firească a conceptului de „forțe speciale” realizat la o scară globală cu participare multinațională.

Unitățile de forțe speciale - sunt unități ce aparțin structurilor operative combatante sau centrale, organizate, pregătite și înzestrate, pentru realizarea unor scopuri naționale militare, politice, economice și psihologice folosind acțiuni de cercetare-diversiune, subversiune psihologică, lupta contra-teroristă și care dispun de

---

* Comandor doctorand, în cadrul Universității Naționale de Apărare „Carol I”, specialitatea Științe militare și informații, șef de Stat Major/Baza Transport Aerian Otopeni

o tehnică mai complexă decât cea a armatei regulate urmărind obținerea rezultatelor maxime într-un timp cât mai scurt și cu costuri materiale și umane minime.

De regulă, forțele speciale erau constituite, instruite și susținute de către un singur stat, urmărindu-se realizarea unor obiective militare, politice și economice naționale.

Analizând forțele speciale din perioada interbelică și postbelică constatăm evoluția în diversitate a acestora:

- unitatea Wehrmacht-ului german „Regimentul Branderburg” compusă din celule de câte doi luptători, acțiunile întreprinse de aceasta în spatele liniilor inamice și aplicate adversarului, fiind lovituri de precizie chirurgicală, impunând cu această ocazie în vocabularul militar termenul de „kommando”;
- unitățile de forțe speciale ale armatei israeliene denumite “Sayeret”, înființate din anul 1957, au participat la toate războaiele duse de către Israel cu vecinii săi arabi – Egipt, Iordania, Siria, Liban – capturând sau distrugând poziții strategice de importanță deosebită;
- forțe armate cu destinație specială: de tip “Spetnatz” în fosta Uniune Sovietică, “Rangers”, “Seals”, “Delta Force” în SUA, “S.A.S”. și “Gurkhas” în Marea Britanie, “Legiunea străină” în Franța, GSG.9 în Germania, etc.

Acțiunile militare ale ultimului deceniu al sec.XXI au ca și caracteristică folosirea forțelor antrenate special. Astfel în 2001, forțe speciale ale Coaliției au acționat în Afganistan, formate din cadrul escadroanelor britanice “Sabre” (Regimentul 22 SAS), forțe speciale americane din Regimentul 7 Rangers și Regimentul 1 Operațiuni Speciale “Delta Force” împreună cu forțele speciale rusești “Spetnatz”. La începutul lunii aprilie 2003, Forțe speciale formate din trupe britanice SAS și americane ale “Delta Forces”, “Seals” și “Rangers” au fost desfășurate în Bagdad pentru a da de urma membrilor regimului irakian, inclusiv a lui Saddam Hussein¹ și să evalueze potențialul de rezistență al Gărzii Republicane în interiorul capitalei.

În anul 2001, cu ocazia operațiunilor militare din Afganistan, analiștii militari au apreciat² că, într-o primă fază, operațiunile exclusiv de tip forțe speciale care să susțină un război purtat în principal de rezistența afgană, ar necesita între 30.000 și 50.000 de soldați, fiind echivalent efortului din Kosovo cu participarea unei forțe aeriene de un minim 200-3000 de avioane și elicoptere, cu costuri estimate la apx. un miliard pe lună.

Astfel, au fost concepute grupări de forțe, formate din structuri de forțe eterogene, constituite ad-hoc, destinate să execute misiuni operative într-un spațiu și pe perioade de timp limitate. Pe de altă parte, luând în considerare costurile deosebit de mari susținerii acestor forțe în operații, în contextul globalizării și participării statelor în cadrul sistemelor militare de alianțe, s-au previzionat structuri de forțe de valoare variabilă, care să acționeze împreună, integrat și întrunit, pentru o perioadă de timp, sub comandă unică pentru îndeplinirea unei misiuni cu caracter relativ independent, aptă să îndeplinească acțiuni militare de orice tip.

¹ Ziarul Ziua nr.2677, 5 aprilie 2003.

² Ziarul “Gazeta de Sud”, nr.1970 din 1 octombrie 2001.

2. Operații de stabilitate și de răspuns la criză

De la căderea zidului Berlinului în 1989, organismele internaționale au întreprins o serie de schimbări semnificative în modul în care desfășoară operațiunile de stabilitate și de răspuns la criză. Plecând de la observatori, în principal neînarmați, ori cu armament ușor și misiuni de menținere a păcii, s-au folosit oportunitățile oferite de noul mediu strategic pentru a disloca forțe multi-dimensionale, multi-naționale care să extindă rolul său de promovare a păcii și stabilității.

Operațiile non articol 5, sunt un nou concept strategic al Alianței, aprobat de șefii de state și de guverne a țărilor NATO la 23 Aprilie 1999 la Washington, prin care se subliniază accentul pe care Alianța îl pune pe prevenirea conflictelor și managementul crizelor. Ritmul schimbării asociat de mediul de securitate, legat și de controversele privind extinderea Alianței și programele PfP, au determinat Consiliul Nord-Atlantic să inițieze o analiză, la cel mai înalt nivel politic, pentru a permite autorităților militare NATO să facă față misiunilor curente și sarcinilor ce-i stau în față.

Operațiile non articol 5 pot fi întâlnite în literatura de specialitate ca acțiuni militare altele decât războiul, iar acțiunile propriu-zise se desfășoară în marea majoritate a cazurilor în cadru multinațional (în cadrul alianțelor, coalițiilor, etc.).

Din gama acțiunilor militare altele decât războiul fac parte operațiile de stabilitate și de răspuns la criză, care la rândul lor, constat că se identifică cu operațiile în sprijinul păcii (PSO), respectiv: Operații de Menținere a Păcii (Peacekeeping); Operații de Impunere a Păcii (Peace Enforcement); Operații de Prevenire a Conflictului (Conflict Prevention); Operații de Realizare a Păcii (Peacemaking); Operații de Construcție a Păcii (Peace Building).

A. Operații de Menținere a Păcii (Peacekeeping):

a) Observarea:

- observarea încetării focului și a liniilor de demarcație;
- confirmarea retragerii forțelor din zona de conflict;
- monitorizarea zonelor în care sunt condiții sau semnale de izbucnire a unui conflict;
- colaborarea cu/sau în sprijinul Organizațiilor Neguvernamentale, prin activități ca monitorizarea aspectelor legate de drepturile omului sau organizarea de alegeri și supervizarea lor;
- inspectarea zonelor și facilităților pentru a se conforma termenilor aprobați de cele două părți în conflict;

b) Interpunerea forței

- stabilirea părților și a posturilor de observare;
- stabilirea observării și al controlului peste drumurile principale și zonele strategice ale terenului pentru depistarea zonelor ce oferă avantaj;
- marcarea și inspectia continuă a liniilor de demarcație, în scopul micșorării riscurilor, neînțelegerilor și tulburărilor;
- posibile căi pentru ajutor umanitar;

- escorta convoaielor de ajutor umanitar;
- monitorizarea încetării focului;
- stabilirea zonei tampon și de începere a demilitarizării.

c) Asistență în tranziție:

- supravegherea retragerii, redislocarea (evacuarea), demobilizarea și dezarmarea militarilor și a forțelor paramilitare ale părților;
- localizarea și confiscarea armelor, munițiilor și altor bunuri;
- supravegherea și sprijinul în localizarea și identificarea câmpurilor de mine și sarcina operațiunilor de deminare, care se impun;
- asistență în asigurarea sau restabilirea administrației civile în interiorul zonei de misiuni;
- asigurarea unei autorități legale și sprijinirea poliției civile;
- supravegherea încetării focului și a liniilor de demarcație;
- coordonarea și protecția eforturilor de asistență umanitară, inclusiv reconstruireainfrastructurii;
- asistență în monitorizarea/localizarea/mișcarea/controlul fugiaților.

d) Neproliferarea și controlul armamentelor

- prevenirea proliferării armelor biologice și chimice;
- neproliferarea armelor nucleare;
- neproliferarea rachetelor balistice purtătoare de arme de distrugere în masă;
- interzicerea utilizării, stocării, producerii și transferului de mine antipersonal și distrugerea acestora;
- distrugerea exceselor de arme de calibru mic și mijlociu;
- distrugerea surplusului de muniție;
- impunerea limitelor legale verificabile pentru forțele armate;
- verificarea modului de implementare a acordurilor și tratatelor: inspecții CFE, inspecții și vizite de evaluare, zboruri de observare etc;
- schimburi anuale și periodice de date militare și documente tipizate, precum și notificarea în termenele stabilite, a tuturor modificărilor cu caracter permanent care au suferit în structura și înzestrarea cu tehnică de luptă a forțelor armate;
- schimburi anuale de informații privind planificarea în domeniul apărării, transferurile de armamente convenționale, planurile de înzestrare cu tehnică de luptă.

B. Operații de Impunere a Păcii (Peace Enforcement):

- impunerea de sancțiuni;
- stabilirea și impunerea embargoului aerian;
- protecția operațiunilor umnitare;
- stabilirea și protecția “zonelor de siguranță” sau “zonelor de excludere”.

C. Operații de Prevenire a Conflictului (Conflict Prevention):

- inițiative diplomatice de prevenire a desfășurării preventive de forțe;

- misiuni de constatare a faptelor, consultări, avertismente, inspecții și monitorizare;
- preavertizare;
- supraveghere;
- sprijin în implementarea sancțiunilor impuse de embargou;
- operațiuni de evacuare a noncombatanților.

D. Operații de Realizare a Păcii (Peacemaking):

- supravegherea retragerii forțelor de la liniile de demarcație;
- asigurarea retragerii armamentului greu în interior;
- monitorizarea granițelor externe;
- supravegherea schimbului de prizonieri și controlul refugiaților;
- asistență în restaurarea infrastructurii civile;
- asistență în operațiuni de deminare și instrucțiuni pentru folosirea muniției explozive;
- sprijin în stabilirea unei noi structuri politice;
- asistență în restaurarea sau stabilirea unei administrații civile, respectării legilor și a drepturilor omului;
- supravegherea și demobilizarea zonelor de risc;

E. Operații de Construcție a Păcii (Peace Building).

- sprijinirea restaurării drepturilor omului;
- sprijinirea acțiunilor de reinstaurare a ordinii civile și a statului de drept;
- asistență în planificarea și monitorizarea alegerilor;
- asistență pentru coordonarea activităților pentru sprijinirea reabilitării și reconstrucției economiei;
- lupta împotriva terorismului, a drogurilor, a traficului de arme, traficului de carne vie;
- ajutor militar acordat autorităților civile;
- sprijinul autorităților civile;
- asistență pentru refugiați/persoane strămutate;
- instruirea forțelor armate regionale;

F. Operațiuni umanitare:

- *asistență umanitară:* ajutorul și protecția convoaielor umanitare; sănătate și sprijin medical; activități umanitare de deminare;
- *ajutor în caz de dezastre:* înlăturarea sau reducerea urmărilor dezastrelor naturale; transportul și evacuarea răniților; transport materiale
- *apărarea drepturilor omului;* poate necesita inițierea unei operații de impunere a păcii.

Este deosebit de dificil de a se realiza o delimitare exactă a operațiilor specifice prezentate și a se cataloga ca aparținând operațiilor de stabilitate sau de răspuns la criză. În doctrina de specialitate aceste operații sunt considerate ca specifice atât operațiilor de stabilitate cât și operațiilor de răspuns la criză.

Din cele prezentate se desprinde faptul că operații militare specifice noului context de securitate asigură succesul politicii NATO în menținerea păcii și prevenirea conflictelor, fiind necesare structuri de forțe întrunite, multinaționale, flexibile, cu mare mobilitate și putere de lovire, determinând reconfigurarea structurală pentru îndeplinirea misiunilor organizațiilor de securitate europene și internaționale. Analiza celor mai recente operații de stabilitate și management al crizelor scot în evidență transformarea internă a acestui proces, cu tendința de a deveni o activitate foarte complexă și tot mai cuprinzătoare.

3. Forța de Răspuns NATO (NATO Response Force – NRF) – vârful de lance al structurii de forțe NATO

La numai 8 luni de la atacurile teroriste îndreptate împotriva Statelor Unite din 11 septembrie 2001, NATO a făcut o importantă declarație în cadrul reuniunii miniștrilor apărării străini de la Reykyavik, unde a anunțat începutul unei noi ere pentru Alianță, prin conducerea unor operații împotriva terorismului, cu posibilitatea de a acționa dincolo de zona de responsabilitate, oricând și oriunde în lume.

Înființarea Forțelor de Răspuns NATO - NATO Response Force (NRF) reprezintă elementul cheie al transformării structurilor de forțe al NATO completate cu două inițiative majore, consfințite în cadrul Summit-ului de la Praga din noiembrie 2002, la care au participat șefii de state și de guverne ale Alianței:

- eficientizarea structurii militare de comandă;
- îmbunătățirea capacităților militare ale țărilor membre NATO.

Rolul Forței de Răspuns NATO îl constituie:

- realizarea unei capacități de reacție cu capacități de dislocare rapidă pe teritoriile statelor membre, precum și ale altor state, pentru îndeplinirea întregului spectru de misiuni NATO;
- realizarea interoperabilității forțelor prin modernizarea echipamentului și tehnicii;
- operaționalizarea unor concepte și inițiative;
- asigurarea capacităților C4I adecvate, securizate și interoperabile;
- optimizarea cheltuielilor militare, reorientarea programelor de achiziții;
- nucleu de forțe care va constitui modelul de bază al forțelor NATO.

NRF sunt compuse din forțe întrunite, forțe care se vor roti o dată la șase luni.

În principiu aceste forțe sunt compuse din:

- forțele terestre - de mărimea unei Bg. de trupe terestre; capacitățile, suportul național de luptă și asigurarea serviciilor: structuri de apărare nucleară, biologică și chimică, unități medicale, asigurarea sprijinului aerian și naval, logistică, comunicații și intelligence; forțele speciale constituite ca și componente adiționale a NRF, care vor fi activate atunci când va fi necesar;
- forțele navale - dintr-un grup de transport de luptă, un grup amfibiu și de acțiune la suprafață;
- componentă aeriană - având capacitatea de luptă de 200 de ieșiri pe zi;

- structurile de comandă reorganizate la nivelurile cele mai înalte în cadrul conceptului de transformare a comenzii NATO, exercitarea comenzii fiind distribuită între Statele Unite și celelalte țări.

Numărul de 21.000 de militari a fost luat inițial în calcul pentru constituirea forței, ulterior cu posibilitatea augmentării acestei forțe. Contribuțiile sunt acoperite de forțele gata de luptă, unități interoperabile ale țărilor membre NATO. Aceasta nu exclude ajutorul țărilor partenere, care vor fi decise de Consiliul Nord Atlantic, de la caz la caz funcție de operațiile specifice.

Cu peste 20.000 de militari profesioniști, NRF este capabilă să înceapă dislocarea după 7 zile de la primirea notificării și să aibă capacitatea de a-și asigura suportul logistic al acțiunilor de luptă pentru o perioadă de 30 de zile și mai mult prin reasigurarea acțiunilor de luptă ulterioare. Cu aceste forțe, Alianța, dispune singură de mijloacele și capacitățile de a acționa cu rapiditate utilizând o gamă variată de procedee pentru a soluționa o varietate diferită de crize de pe întreg globul, funcție de decizia luată de Consiliul Nord-Atlantic, pentru a ține sub control amenințările multiple de la tensiunile etnice, terorism și folosirea armelor de distrugere în masă.

Incompatibilitățile tehnice și problemele de interoperabilitate sunt previzionate a fi rezolvate prin efortul comun al membrilor săi, conform agnajamentelor asumate:

- munițiile de precizie de un consorțiu compus din Olanda, Canada, Belgia, Danemarca și Norvegia;
- UAV (vehiculele aeriene fără pilot) pot fi furnizate de Italia, Canada, Franța, Spania, Turcia și Olanda;
- mijloacele de identificare NBC și apărarea împotriva acestora pot fi realizate de Ungaria și Polonia;
- elemente ale apărării aeriene vor reveni Olandei și Spaniei;
- va fi folosit, pentru transport, avionul C-17, în timp ce un consorțiu va pune la punct un sistem de posibilități de transport aerian comun;
- realizarea mijloacelor de protecție navală împotriva minelor revine Norvegiei și Germaniei.

Până în prezent efortul depus de NATO a transformat NRF într-o realitate, realizând transformarea structurilor militare ale Alianței la o forță expediționară necesară cerințelor mediului global de securitate.

4. Întrebuințarea NRF în operații de stabilitate

Capacitatea operațională inițială a NRF a fost declarată ca urmare a parcurgerii programului național de pregătire, de către fiecare țară contribuatoare, în vederea realizării interoperabilității forțelor și operaționalizării acestora, după parcurgerea etapelor de evaluare națională, și certificarea acestora în cadrul exercițiului „Destined Glory-04” din Sardinia.

Acest exercițiu a fost precedat de exercițiul „Allied Response 03”, organizat în Doganbey (Turcia), din noiembrie 2003, pentru organizarea și antrenarea forțelor, urmat de „Allied Action 05” condus în Centrul de Război Întrunit din Stavanger, Norvegia și exercițiul de certificare „Allied Warrior 05”.

După încheierea exercițiului “Steadfast Jaguar 06” – pentru certificarea forțelor NRF 7 și 8, prin dislocarea forțelor terestre, aeriene și navale în Insulele Capului Verde, s-a declarat atingerea de către NRF a capacității operaționale depline.

Înainte de lansarea conceptului NRF, referitor la pregătirea și certificarea forțelor întrunite multinaționale și stabilirea atribuțiilor țărilor contribuatoare cu forțe pentru contingentele respective, NATO s-a implicat activ intervenind în Bosnia-Herțegovina, în sprijinul ONU, pentru aplicarea sancțiunilor economice, respectarea zonelor de interdicție aeriană și asigurarea planificării militare pentru situații deosebite³. Campania aeriană de 12 zile a NATO, a deschis calea pentru încheierea Războiului Bosniac prin semnarea acordului de pace de la Dayton.

Conform acordului, NATO a realizat primul angajament operațional militar, prin dislocarea Forțelor de Implementare (IFOR) pentru menținerea păcii, cu un efectiv de 60.000 de militari. Procesul de reformulare a identității NATO, s-a concretizat prin acțiunile de menținere a păcii în Bosnia-Herțegovina, inițial cu forțe IFOR, continuând cu Forța de Stabilitate (SFOR) și a Forței Kosovo (KFOR) dislocate în iunie 1999.

În primăvara anului 2001, la cererea autorităților din Scopje, Alianța s-a implicat în dezamorsarea unui conflict în curs de escaladare în fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei, desemnând pentru prima dată un înalt diplomat, reprezentant civil al NATO, care a condus o echipă de management a crizelor destinată negocierii unui acord de încetare a focului cu Armata Națională de Eliberare (NLA), formată dintr-un grup înarmat al rebelilor albanezi. Aceste convorbiri ale NATO, au fost complementare. Inițial NATO a dislocat forțe pentru supravegherea dezarmării etnicilor albanezi și apoi pentru a contribui la realizarea încrederii reciproce, în baza Acordului Cadru.

După această reușită, NATO a desemnat un înalt reprezentant civil pentru Forța Internațională de Asistență de Securitate (ISAF) din Afganistan și Pakistan, pe timpul operațiilor de ajutor umanitar din 2005.

Probând capabilitățile operaționale NATO de soluționare și implicare în managementul crizelor, Alianța, deși nu a contribuit direct la operațiunea „Enduring Freedom”, s-a implicat prin a furniza Statelor Unite Sisteme Aeropurtate de Avertizare și Control de tip Awacs, care vizează detectarea, dezorganizarea și descurajarea activității teroriste al Qaida din Afganistan.

Alianța a lansat operația „Active Endeavour” care vizează deasemenea detectarea, dezorganizarea și descurajarea activității teroriste din Marea Mediterană.

O evoluție semnificativă în domeniul operațiilor ONU de menținere a păcii o constituie amploarea fără precedent a parteneriatului Națiunilor Unite cu organismele regionale și subregionale de securitate, concretizată în stabilirea a două misiuni, în Timorul de Est (UNTAET) și Kosovo (UNMIK) și în revizuirea misiunilor de observare stabilite anterior în spațiul african: Republica Democratica Congo (MONUC) și Sierra Leone (UNOMSIL/UNAMSIL), toate având mandate complexe, în cadrul cărora ponderea forțelor au constituit-o componentele civile.

---

³ Evoluții în domeniul operațiilor NATO-Revista NATO, nr.IX, 2006

La sfârșitul anului 2004, Alianța, prin specialiștii militari a început instruirea personalului inakian din Irak și a sprijinit dezvoltarea instituțiilor de securitate pentru a ajuta Afganistanul să-și construiască forțe armate eficiente și să contribuie la propria sa securitate.

În afara operațiilor sale de pace, NATO a jucat un rol din ce în ce mai important în misiunile de ajutor umanitar. Componentele navale și aeriene ale NRF

și-au arătat valoarea acționând, în septembrie 2005 pentru a răspunde nevoilor SUA de înlăturare a urmărilor provocate de Uraganul Katrina, asigurând transportul aerian al ajutoarelor destinate înlăturării urmărilor dezastrului. A fost prima implicare operațională de acest gen a NRF.

Ulterior, NRF s-a implicat prin intervenția după catastrofa umanitară generată de producerea cutremurului din 8 octombrie 2005, din Pakistan, în regiunea Kashmir, ce a provocat moartea a 74.000 de persoane și a lăsat fără adăpost alte 3,5 milioane de persoane. Aproximativ pe o perioadă de trei luni a realizat transportul aerian a 3500 tone de bunuri către Pakistan, dislocarea în teren a geniștilor, a unităților medicale și a echipamentelor necesare specialiștilor.

Concluzii

În cadrul acțiunilor militare altele decât războiul, se circumscriu *operațiile de stabilitate și de răspuns la criză*, care se desfășoră ca operații non articol 5, având următoarele caracteristici:

- sunt acțiuni speciale de mică intensitate ce cuprind o gamă largă de acțiuni, desfășurate de structuri de securitate și organizații internaționale, forțe civile și militare, în timp de pace, criză și conflict, în vederea îndeplinirii unor scopuri și obiective strategice desfășurate în scopul protejării libertății și securității statelor membre prin mijloace politice, civile și militare;
- obiectivele propuse, constau în: realizarea intereselor și obiectivelor naționale, descurajarea și prevenirea războiului, promovarea sau reinstaurarea păcii, reducerea tensiunii dintre state sub nivelul conflictului armat și rezolvarea crizelor internaționale, precum și sprijinirea autorităților civile în rezolvarea situațiilor de criză internă;
- descurajarea declanșării războiului se realizează în principal prin mijloace militare, prin teama de o reacție violentă, iar prevenirea războiului se realizează mai ales prin măsuri politice și deci nu este specifică acțiunilor militare, ci celor de diplomatie preventivă în primul rând, dar și celor politice;
- contribuie atât soluționarea conflictelor cât și la managementul crizelor;
- mijloacele de realizare al obiectivelor pot cuprinde potențialul militar (tehnică militară, armament, procedee și metode specifice luptei armate) utilizat în scopuri altele decât cele de operațiuni combative, în mod obișnuit asociate cu războiul;
- se urmărește soluționarea situațiilor de criză fără a se mai ajunge la război, pe cale pașnică sau prin operații desfășurate la nivel tactic, cu intensitate redusă, care includ desfășurarea unor acțiuni de luptă, evitându-se, pe cât posibil,

- pierderile de vieți omenești, distrugerea de bunuri și suferința populației, sau reducerea acestora la un minim rezonabil;
- acțiunea militară nu constituie componenta principală a acțiunii de ansamblu și nici efectivele militare angajate nu constituie elementul principal, chiar dacă ele dețin întâietatea din punct de vedere al forței și capacității combative, se bazează pe reguli de angajare mult mai restrictive decât acțiunile de luptă specifice războiului;
  - sunt operații multifuncționale care acompaniază activitățile politice, militare și civile inițiate și executate în concordanță cu dreptul internațional, incluzând și dreptul internațional umanitar;
  - se desfășoară preponderent în afara teritoriului național al statului participant, într-un mediu multinațional.

Succesul politicii NATO în menținerea păcii și prevenirea conflictelor, depinde de eficiența diplomației preventive și de succesul managementului crizelor care afectează atât membrii Alianței, cât și partenerii acesteia. Schimbările în mediul de securitate europeană care au avut loc după căderea Cortinei de Fier, au determinat reconfigurarea misiunilor organizațiilor de securitate europene și internaționale. Analiza celor mai recente operații de management al crizelor scot în evidență transformarea internă a acestui proces, cu tendința de a deveni o activitate foarte complexă și tot mai cuprinzătoare.

NRF nu reprezintă doar avangarda forțelor operaționale NATO, NRF reprezintă de asemenea efortul de transformare al structurii NATO cu privire la capacitățile militare cu posibilitatea de a dezvolta capacități de dislocare și angaja în acțiuni de luptă pe termen mediu și lung.

Realizarea flexibilității structurii militare de comandă a NATO, prin crearea Comandamentului Aliat pentru Operații (ACO), înființarea Comandamentului Aliat pentru Transformare (ACT) și a Departamentului pentru Operații al Cartierului General al NATO, sunt menite să ducă la creșterea flexibilității structurale, operaționale și de comandă pentru a face față provocărilor sec. XXI. Structura de comandă NATO este unul din rezultatele directe ale vastului proces de transformare a Alianței Nord-Atlantice, proiectată să răspundă schimbărilor produse în mediul de securitate global.

Noua structură trebuie să-și demonstreze eficiența în măsura în care noile comandamente întrunite pot conduce simultan desfășurarea în teatrul de operații a Forței de Răspuns NATO-NRF și a Forței Operaționale Întrunite Multinaționale – CJTF.

Bibliografie:

- [1]. OSTROPEL, Viorel, col.lect.univ.dr., **Considerații privind operațiile întrunite multinaționale de stabilitate și sprijin.**
- [2]. LACEY, G., **Proiectul Perspectivele Irakului.**
- [3]. PACKER, George FARRAR, Straus & Geroux, **Poarta asasinilor**, New York, 2005.
- [4]. SNYDER, James Thomas, **Războiul neterminat.**

- [5]. GORDON, Michael și TRAINOR, **Bernard Cobra II**, Atlantic Books, Londra, 2006.
- [6]. Olga Popista, Oana Maria Ursu, Noua politică de securitate. Noile forțe militare ale NATO.
- [7]. **Directiva BI-MNC pentru doctrina NATO a operațiunilor in sprijinul păcii.**
- [8]. **NATO Response Force**, <http://www.dgap.org/biz>.

CONSIDERAȚII PRIVIND „COMUNITATEA ȘI STRATEGIA DE INTELLIGENCE PENTRU APĂRARE ALE SUA”

Dr. Tiberiu TĂNASE*

The „Intelligence Community” is – theoretically speaking – a generic concept, through which one designates the coordinate functioning of national security system. That’s why the intelligence community of a state should not be taken for the totality of security protection specialised services. The US Intelligence Reform and Terrorist Prevention Act of 2004, which set up the post of Director of National Intelligence, was a first step to the increasing of intelligence community coordination and elaboration of intelligence strategies. US national security system works on the basis of well conceived and gradated strategies and their essence is National Security Strategy. This strategy is based on National Defence Strategy (2008), National Intelligence Strategy (2009), National Counter-intelligence Strategy (2007) and Defence Intelligence Strategy (2008). All these strategies have a very important role in insuring a good working of US intelligence community/system.

Motto: *Prin Strategia de Securitate Națională se decretează securitatea națională drept cea mai importantă prioritate a națiunii și apărării sale. Noile concepte politice și doctrinare trebuie să folosească la capacitate maximă resursele de intelligence de la nivelul apărării și cel național.*
(Defense Intelligence Strategy, 2008)

1. Sistemul de intelligence/Comunitatea de informații

Preocupările pentru funcționarea performantă a unei comunități de informații sunt tot mai frecvente în statele din spațiul euroatlantic.

În acest context, pe de o parte se poate vorbi despre necesitatea planificării și exploatații integrate și pragmatice a unor resurse umane și materiale din ce în ce mai importante, evitând paralelisme și suprapuneri, care se manifestă încă frecvent, iar pe de altă parte, de o funcționare performantă, a comunității de informații, care este menită să asigure o cooperare eficientă între toate serviciile și organismele cu atribuții în domeniul culegerii de informații, pe baza unor strategii bine definite.

„Comunitatea de informații”, din punct de vedere teoretic, este o noțiune generică, prin care se desemnează funcționarea coordonată a sistemului securității naționale. De aceea, *comunitatea de informații a unui stat* (intelligence community) nu trebuie confundată cu ansamblul serviciilor specializate în protejarea securității naționale, care reprezintă totalitatea organismelor cu componente în această sferă, dar fără o conducere și coordonare unitară, ci autonome sau subordonate, în funcție de îndatoririle fiecărei instituții în parte. Menționăm că Statele Unite au fost primele care au promulgat o lege care să prevadă expres definirea „comunității de informații”.

---

* Lector universitar, Academia Națională de Informații „Mihai Viteazul”

1. Sistemul de intelligence /Comunitatea de informații din SUA

Pentru SUA, „Comunitatea informativă” (Intelligence Community)¹ reprezintă un ansamblu de agenții și organizații ale executivului, care desfășoară, independent și în cooperare, activitățile de informații necesare fundamentării politicii externe și protejării securității naționale a Statelor Unite².

Ultima lege care reglementează activitatea de informații din SUA a fost Legea (Actul) din 2004 privind Reforma serviciilor de informații și prevenirea terorismului (Intelligence Reform and Terrorism Prevention Act of 2004) Public Law 108 -458³.

În concordanță cu prevederile acestei legi, din structura comunității informative americane fac parte:

- Directorul Serviciilor Naționale de Informații (Director of National Intelligence), adică Șeful Comunității de Informații, și consilier principal pe probleme de securitate al Președintelui SUA, căruia i se subordonează exclusiv, fără a face parte din Guvernul SUA;

- ◆ Structurile de asistență ale Directorului Serviciilor de Informații
  - Oficiul Directorului Serviciilor Naționale de Informații⁴;
  - ◆ Servicii de informații și securitate
    - Agenția Centrală de Informații (Central Intelligence Agency);
  - ◆ Servicii departamentale de informații
  - ◆ Servicii de informații civile
    - Biroul Federal de Investigații - FBI (Federal Bureau of Investigation) din Departamentul Justiției;-Biroul de Informații (Office of Intelligence - OI) al Departamentului Energiei (Department of Energy);-Biroul de Informații și Cercetare Științifică (Bureau of Intelligence and Research - INR) al Departamentului de Stat (Department of State);- Biroul /Oficiul pentru Informații și Analiză al Departamentului Trezoreriei (Office of Intelligence and Analysis of the Department of the Treasury);

- componentele Departamentului Securității Naționale (Department of Homeland Security) implicate în activități de analiză a informațiilor de securitate (intelligence information), inclusiv Oficiul pentru Informații al Pazei de Coastă (Office of Intelligence of the Coast Guard);

- alte asemenea structuri ale unor departamente și agenții, desemnate ca având calitatea de componente ale comunității de informații de Președinte, sau - în baza

---

¹ Noțiunea de „comunitate informativă” a fost utilizată în *Legea Securității Naționale* (National Security Act) din 26.06.1947, act normativ care a fixat organizarea de bază a cadrului securității naționale a SUA. Prima definiție expresă prin lege a comunității informative din SUA s-a realizat în 1992, prin adoptarea *Legii Reorganizării Serviciilor de Informații* (The Intelligence Reorganization Act).

² Conf. univ. dr. Ioan Bidu, lect. univ. drd. Horațiu Blidaru, *Comunitatea informativă a Statelor Unite a Americii - prezent și perspective* (I), în „Psihosociologia mass-media”, nr. 3-4/2004, p. 131.

³ „*Intelligence Reform and Terrorism Prevention Act of 2004*”- *Public Law 108 -458*, a fost adoptată la 7 decembrie 2004 de către Camera Reprezentanților și la 8 decembrie 2004 de către Senat, fiind ulterior promulgată de către președintele George W. Bush.

⁴ Conform sec.103(a) din *Intelligence Reform and Terrorism Prevention Act of 2004*.

unui acord convenit în comun - de către Directorul Serviciilor Naționale de Informații și șefii/conducătorii respectivelor departamente și agenții.

2. Comunitatea de Informații a Apărării

Comunitatea de Informații a Apărării Comunitatea informativă a apărării (Defence Intelligence Community – DIC)⁵, parte integrantă a Comunității de Intelligence (Intelligence Community) cuprinde Agențiile de informații militare, care se află în subordinea Departamentului Apărării, alături de alte structuri informative militare fiind coordonate Subsecretarul de stat al Apărării (pentru informații).

Principalele Agenții de informații (naționale) ale apărării din SUA sunt:

Agenția de Informații a Departamentului Apărării (DIA); *Agenția de Informații a Apărării (Defense Intelligence Agency – DIA)*.

DIA a înființată în octombrie 1961, prin Directiva Secretarului Apărării nr. 510521 este principalul organism de informații externe al Departamentului Apărării, direct subordonată Secretarului apărării și șefului Statului Major Interarme. DIA are și rolul de coordonare a activității tuturor celorlalte structuri de informații din subordinea Departamentului Apărării. Atribuțiile sale sunt stabilite conform Ordinului Executiv 12333 și se referă în principal la culegerea, producerea, coordonarea și furnizarea de informații militare și în legătură cu domeniul militar⁶.

Agenția Națională de Securitate (National Security Agency – NSA)

NSA este structurată pe mai multe direcții, între care se numără și Serviciul Central de Securitate (Central Security Service – CSS), care coordonează în mod unitar activitatea de securitate electronică și informatică în cadrul Departamentului Apărării. Agenția Națională de Securitate are atribuții specifice în domeniul culegerii de informații prin interceptarea comunicațiilor, cu excepția delegării de către Secretarul Apărării a controlului operațional asupra anumitor operațiuni, care se execută prin intermediul altor structuri ale Comunității Informative⁷.

Agenția Națională de Informații Geo-Spațiale (National Geospatial Intelligence Agency)- NGIA constituită la 1 octombrie 1996, prin fuziunea dintre Agenția de Cartografiere a Apărării (Defence Mapping Agency), Biroul Central de Imagini (Central Imagery Office), Centrul Național de Interceptare a Fotografiiilor (National Photographic Interpretation Centre) din cadrul CIA și structurile/organismele de exploatare a imaginilor din cadrul Agenției de Informații a Apărării, Biroului Național de Recunoaștere și Biroului de Recunoaștere Aeriană al Apărării (Defence Airborne Reconnaissance Office). Începând cu anul 2003, agenția se numește Agenția Națională de Informații Geospațiale (National Geospatial-Intelligence Agency, specializată în colectarea și interceptarea informațiilor obținute prin fotografiere și filmări secrete realizate de sateliții de spionaj. Este condusă de un director și are în componere trei divizii: Operații, Sisteme și tehnologie, Afaceri ale

---

⁵ În cadrul său își desfășoară activitatea 80% din totalul personalului comunității informative a SUA. Apud Cristian Troncotă, Horațiu Blidaru, *Careul de Ași, Serviciile secrete ale Marii Britanii, SUA, Rusiei și Israelului*, Editura Elion, București, 2003, p. 57.

⁶ Vezi, *Ordinului Executiv 12333 din 04.12.1981 privind Activitățile de Informații ale SUA*.

⁷ Cf. www.nsa.gov. Și Cf. Ordinului executiv 12333.

agenției⁸. Agenția Națională de Informații Geospațiale deservește celelalte agenții, răspunzând solicitărilor privind activitatea de imagistică venite din partea Departamentului Apărării și a celorlalte ministere și agenții din Statele Unite.

Departamentul Național pentru Recunoaștere (NRO) Biroul Național de Recunoaștere (National Reconnaissance Office)- înființat în anul 1960, pentru realizarea sistemului de sateliți de recunoaștere asigură factorilor de decizie și conducătorilor militari informații oportune, pe baza tehnologiilor și surselor de informații aeropurtate. Având exclusiv sarcini informative, face parte integral din Comunitatea de Informații. Activitatea NRO este coordonată de către secretarul apărării și directorul comunității informative (DCI). Din 2003, agenția se numește Agenția Națională de Informații Geospațiale (National Geospatial-Intelligence Agency), specializată în colectarea și interceptarea informațiilor obținute prin fotografiere și filmări secrete realizate de sateliții de spionaj.⁹

Alte structuri informative militare: Agenția de Informații a Armatei (United States Army Intelligence Agency – USAIA), Agenția de Informații a Forțelor Aeriene ale SUA (Air Force Intelligence Agency - AFIA), Serviciul de Recunoaștere Aeropurtată al Apărării (Defence Airborne Reconnaissance Office - DARO), Serviciul de Informații al Marinei (Office of Naval Intelligence -ONI), Agenția/Serviciul de Informații al Infanteriei Marine (Marine Corps Intelligence Agency), Serviciul de Informații Militare (DSS) și CIFA¹⁰. (Counter-Intelligence Field Activity – unitate de contraspionaj), Serviciile de informații ale forțelor terestre, forțelor aeriene, marinei și infanteriei marine. componente de informații întrunite, incluzând Joint Staff și Combatant Commands.

Aceste structuri specializate în culegere de informații de securitate națională din cadrul Departamentului Apărării al SUA, funcționează în cadrul programelor de activități de informații militare. Dintre atribuțiile mai importante¹¹ ale Agențiilor de informații externe și contra-informații ale Armatei/Forțelor Terestre, Forțelor Navale, Forțelor Aeriene și Corpurilor de Infanterie Marină menționăm:

- culegerea, producerea și diseminarea de informații și contrainformații militare¹² în legătură cu domeniul militar și de informații privind aspecte externe

---

⁸ Comandor dr. Mihai Axinte, **Cercetare, informații spionaj**, Editura Niculescu, p.208.

⁹ Idem.

¹⁰ CIFA (Counter-Intelligence Field Activity) a fost creată în 2002 (cu aproximativ 1.000 de angajați), în cursul mandatului secretarului american al apărării Donald Rumsfeld, ca entitate separată, pentru desfășurarea unor activități de contraspionaj vizand persoane suspectate de terorism în interiorul Statelor Unite. (n.n.).

¹¹ În conformitate cu Ordinul Executiv 12333.

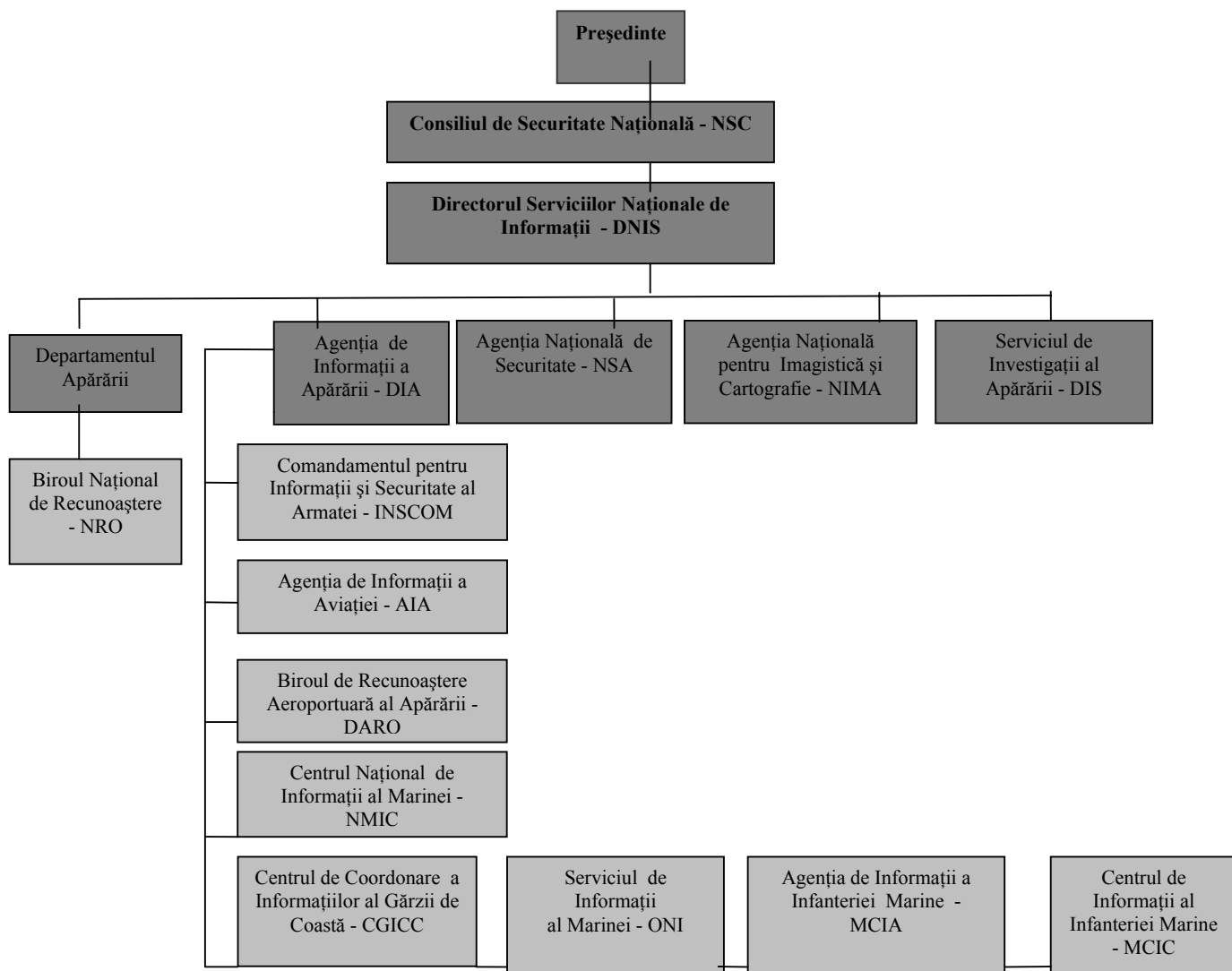
¹² Prin contrainformații se înțelege „informații culese și acțiuni dirijate în vederea protejării împotriva spionajului, a altor activități informative, a sabotajului sau a asasinatelor conduse pentru sau în numele unor puteri, organizații sau persoane străine, a acțiunilor teroriste internaționale, dar neincluzând programele de securitate a personalului, fizice, a documentelor sau comunicațiilor” (Ordinul Executiv 12333, cu amendamente). Pentru o mai corectă delimitare noțional-conceptuală, menționăm că, în țările de limbă engleză, activitățile de informații sunt cuprinse în termenul de intelligence iar celor de contrainformații le corespunde termenul counterintelligence (care cuprinde și activități de informații externe, n.n.).

ale producerii și traficului cu narcotice;

- desfășurarea de activități de contrainformații în afara teritoriului SUA în colaborare cu CIA și în interiorul SUA în colaborare cu FBI;

- monitorizarea dezvoltării, achiziționării și managementului sistemelor și echipamentului strategic de informații și desfășurarea de activități de cercetare și dezvoltare în legătură cu acestea, precum și de activități de testare și evaluare.

Comunitatea de Informații a Apărării

3. Strategiile de intelligence ale SUA

Sistemul național de securitate al SUA funcționează pe baza unor strategii bine concepute și ierarhizate, esența acestora fiind Strategia Națională de Securitate (National Security Strategy). Această strategie are la bază strategiile naționale de apărare și intelligence - Strategia Națională de Apărare (Național Defense Strategy - 2008), Strategia Națională de Informații (National Intelligence Strategy 2009), precum și strategiile de intelligence și counter intelligence, respectiv Strategia de Informații pentru Apărare (Defense Intelligence Strategy, 2008) și Strategia

Națională privind Contrainformațiile (National Counter intelligence Strategy 2007¹³). Toate aceste strategii au un rol deosebit de important în asigurarea unei bune funcționări a Sistemului/ comunității de intelligence din SUA.

♦ *Strategia de Informații a Apărării* (Defence Intelligence Strategy 2008) - scopuri, obiective strategice și priorități.

Prima și totodată noua Strategie de informații a Apărării cuprinde patru scopuri strategice ce conțin obiectivele strategice (patru) împărțite pe nivele și priorități specifice.

Scopurile strategice prezentate în document sunt¹⁴:

1. Extinderea la maximum a avantajului Comunității de Informații a SUA la toți beneficiarii apărării pentru a asigura adoptarea de decizii corecte în timp real, precum și a asigura că informațiile militare sunt la dispoziția întregii Comunități de Informații a SUA.

2. Îmbunătățirea tuturor serviciilor și mijloacelor puse la dispoziție de Comunitatea de Informații a SUA în vederea satisfacerii nevoilor într-o dinamică accentuată a beneficiarilor informațiilor militare.

3. Explorarea conceptelor, tehnologiilor și strategiilor pentru a veni în întâmpinarea cerințelor beneficiarilor și a noilor amenințări.

Pentru realizarea obiectivelor stabilite în strategie sunt stabilite nivelele și prioritățile primului nivel al primului obiectiv strategic, ar fi necesar:

- extinderea diseminării informațiilor către toți cei ce au nevoie de ele în scopul de a câștiga războiul împotriva terorismului, sprijinirea operațiilor militare;

- întărirea sau promovarea securității regionale și încurajarea stabilității.

- o abordare proactivă de către Comunitatea de Informații pentru Apărare în ceea ce privește colaborarea pentru menținerea avantajului în războiul împotriva terorismului, sprijinind necesarul operațional și asigurând securitatea zonelor critice și dinamice oriunde în lume.

- dezvoltarea de noi și avansate forme de colectare și analiză a informațiilor din surse deschise și prin lărgirea orizonturilor de colaborare ale programelor operaționale militare sensibile, concomitent asigurând respectarea integrității politicii și a cerințelor de securitate.

Pentru îndeplinirea acestui prim nivel (al primului obiectiv strategic) se vor avea în vedere :

- dezvoltarea, promovarea și sprijinirea unei strategii integratoare de colectare și analiză alături de parteneri naționali și internaționali, concentrată asupra

---

¹³ *Strategia Națională de Contrainformații a SUA* fundamentează responsabilitatea *serviciilor de informații americane* de a avertiza și sprijini prevenirea atacurilor teroriste, de a aborda alte amenințări asimetrice și de a pune la dispoziție informații documentate despre probleme tradiționale și strategice importante. De asemenea, prezintă o modalitate înaintată prin care organizațiile de contraspionaj ale guvernului american vor angrena elemente din sectoarele public și privat pentru a aborda amenințările din partea activităților de spionaj ale puterilor și grupărilor străine, vor proteja secretele naționale și mijloacele prin care se obțin acele secrete. *Strategia* a fost elaborată de *Comitetul Național de Contrainformații*, coordonată de guvernul SUA și aprobată de Autoritatea Națională în domeniul Contrainformațiilor.

¹⁴ *Strategia de Informații pentru Apărare* (Defense Intelligence Strategy, 2008).

amenințărilor transnaționale, (terorismului, traficul de armamente, altor amenințări/activități ilicite) dar și asupra unor țărilor de mare risc.

- întărirea interacțiunii dintre Centrul de Coordonare a Operațiilor de Informații pentru Apărare (DIOCC) și a Centrului Comun de Operații de Informații (JIOCs) și a colaborării cu Centrul Național de Coordonare a Informațiilor (NIC-C) și a altor centre naționale de coordonare a misiunilor pentru a se asigura cea mai cuprinzătoare posibil aplicare a tuturor aspectelor capacităților de informații a SUA în vederea satisfacerii cerințelor la nivel național și militar.

- focalizarea colectării integrale și analizarea eforturilor de penetrare a țărilor din zone interzise pentru identificarea, marcarea, urmărirea și localizarea țintelor (personal, facilități, finanțare și armament / tehnologie).

- stabilirea unei strânse colaborări între Defense Human Intelligence¹⁵ și contrainformațiile militare, în domenii cheie de interes comun pentru a include înregistrarea surselor și validarea mijloacelor.

- creșterea ponderii informațiilor din surse deschise până la cel mai extins nivel posibil ca o modalitate de a furniza informațiile necesare unui spectru cât mai larg de audiențe și la cel mai mic nivel de clasificare.

- Al doilea nivel (Obiectivul strategic I.2)

În vederea îndeplinirii cerințelor celui de-al doilea nivel se propune:

- elaboarea, promovarea și consolidarea unei culturi de organizație bazată pe schimbul de informații care să exemplifice principiul „responsabilitatea de a distribui” și „aprobarea pentru transmitere”, dar cu protejarea (în același timp) a surselor și metodele în diseminarea informațiilor;

- cooperarea interdepartamentală și interagenții pentru a reduce lipsa de informații, dar și pentru confirmarea surselor și îmbunătățirea transparenței informațiilor. Aceasta este o abordare integratoare (esențială pentru formularea unor politici eficiente și executarea cu succes a misiunilor, în scopul de a îndeplini scopul strategic al schimbului de informații.

- îmbunătățirea și intensificarea eforturilor de colaborare și interoperabilitate ale Comunității de Informații a Apărării cu toți partenerii din domeniul apărării, securității naționale de la nivel local, național și internațional – precum și căutarea de noi mijloace și metode de lucru cu entitățile internaționale.

Dintre prioritățile nivelului al doilea (al primului obiectiv strategic) sunt de menționat:

- accesul luptătorilor și aliaților de la cel mai jos eșalon posibil la toate informațiile, datele și analizele naționale relevante, concomitent cu colectarea de informații, de la cel mai jos eșalon al forțelor din teatrele de operații până la cel mai înalt nivel organizațional și al centrelor de informații regionale.

---

¹⁵ În 1993, directorul CIA, James Woolsey și adjunctul Secretarului Apărării, William Perry, au decis să înființeze un Serviciu HUMINT Militar (Defense HUMINT Service – DHS), în subordinea Agenției de Informații a Apărării (DIA), care ar fi trebuit să suplinească eforturile umane pentru obținerea informațiilor serviciului. Au fost puternice manifestări de protest din partea Trupelor Terestre (the Army) – care avea cel mai mult de pierdut – dar măsura a fost total implementată până la sfârșitul anului 1996. <http://www.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB46/>

- optimizarea interoperabilității, cooperării și colaborării din cadrul Comunității de Informații pentru Apărare prin oferirea accesului la toate analizele, informațiile, instrumentele și procesele ce se desfășoară de lungul multiplelor agenții și baze de date operaționale până la validarea comunității de interese.

- schimbul unor informații pertinente din domeniul apărării cu aliați și parteneri de luptă, promovarea unei înțelegeri comune a mediului la toate nivelele, de la cel tactic la cel strategic și construirea unor parteneriate internaționale pe termen lung .

- furnizarea către utilizatori a unei imagini comune standardizate de intelligence operațional (tailored common intelligence operational picture – CIOP) și a unei avertizări situaționale în ceea ce privește statusul și disponibilitatea sprijinului informațiilor.

• Al treilea nivel al primului obiectiv strategic (Obiectivul strategic I.2) se referă la :

- optimizarea Apărării naționale prin intermediul avertizării generalizate (maritimă, aeriană, din spațiul cosmic, terestră și cibernetică), integrării și colaborării cu partenerii naționali, din domeniul apărării naționale, menținerii ordinii publice și cei internaționali.

- securitatea națională este cea mai importantă prioritate a națiunii și apărării sale¹⁶.

În vederea realizării acestui obiectiv strategic (Obiectivul strategic I.3) se vor avea în vedere (Priorități 3) :

- promovarea cooperării cu entitățile naționale, statale, locale, comunitare și internaționale în vederea furnizării oportune de produse și servicii de intelligence în sprijinul apărării naționale.

- încurajarea și promovarea de contramăsuri cibernetiche eficiente și difuzarea acestora în întreaga infrastructură a apărării.

- eficientizarea sprijinului de contrainformații în operarea rețelelor computerizate în vederea înlesnirii eforturilor de a anticipa, identifica, urmări, evalua și contracara încercările de exploatare și atac împotriva sistemelor de informare guvernamentală a SUA.

• Al doilea obiectiv al strategiei:

Pentru al doilea obiectiv prezentat în strategie la primul nivel al acestuia (Obiectivul strategic II.1.) ar fi necesară realizarea colectării și transformărilor analitice pentru a face față cerințelor de profunzime și promptitudine împotriva tuturor amenințărilor, concomitent cu prognozarea și inițierea unui răspuns rapid la evenimente în desfășurare. Pentru aceasta se vor avea în vedere (Priorități II):

- realizarea unui echilibru între activitatea de colectare și cea de analiză referitoare la întregul spectru de provocări din domeniul informațiilor.

- optimizarea automatizării proceselor de intelligence ale apărării pentru a permite analiștilor să se concentreze asupra informațiilor critice, să monitorizeze

---

¹⁶ Noile concepte politice și doctrinare trebuie să folosească la capacitate maximă resursele de intelligence de la nivelul apărării și cel național. Aceste concepte trebuie integrate și aplicate uniform în toate organizațiile și încorporate în planurile privind starea de pregătire precum și în exercițiile de apărare. (*Defense Intelligence Strategy, 2008*).

tendențele culegerilor de informații și să minimizeze timpul necesar pentru diseminarea informațiilor prelucrate.

- capitalizarea avansului științific și tehnologic realizat în mediul academic și cel industrial care permite procesarea, selectarea și analizarea unei mari cantități de date și informații înregistrate, arhivate și cu posibilitatea de a fi ușor accesate.

● La al doilea nivel (Obiectivul strategic II.2.) se susține - transformarea securității în vederea dirijării proceselor și protecției informațiilor. În acest sens se propune aplicarea „celor mai bune metode” care trebuiesc examinate și studiate în vederea identificării și apoi introducerii unor metodologii, tactici și tehnici adecvate și relevante în scopul acoperirii rapide a cerințelor critice și a celor esențiale ale intelligence-ului, fără a compromite sau a pune în pericol securitatea.

Pentru atingerii acestui obiectiv strategic se vor avea în vedere următoarele (Priorități):

Standardizarea securității fizice a sistemelor și procedurilor de control a accesului pentru fiecare nivel de securitate în vederea asigurării interoperabilității cu Departamentul Apărării

- Îmbunătățirea timpului ciclului de eliberare a certificatului de securitate prin automatizarea analizării și prelucrării investigațiilor.

- Adoptarea unor standarde naționale comune pentru certificarea și acreditarea tehnologiei sistemelor de informații care procesează date clasificate.

● Al treilea obiectiv strategic (Obiectivul strategic III.1.) al strategiei:

Pentru realizarea acestui obiectiv ar fi necesar:

Explorarea în cadrul Comunității de Informații pentru Apărare a posibilităților de a forma noi profesioniști și perfecționarea folosirii celor vechi, precum și susținerea de programe pentru achiziționarea, păstrarea, dezvoltarea, antrenarea, educarea, echiparea și angajarea întregii forțe de muncă efectiv și eficient în sprijinul apărării și cerințelor naționale de informații. Pentru aceasta esențial pentru Comunitatea de Informații, prin folosirea instrumentelor resurselor umane, stimulentele și oportunitățile, să rămână competitivă în atragerea și păstrarea persoanelor cu abilități hotărâtoare (necesare). Aceste eforturi vor trebui combinate cu tehnologia necesară în scopul de a intensifica eficiența personalului nostru și dezvoltării serviciilor și capabilităților .

Dintre cele mai importante priorități ale acestui obiectiv strategic sunt de menționat (Priorități):

- Transformarea personalului Comunității de Informații pentru Apărare prin analize comparative continue ale capabilităților forței de muncă coroborate cu cerințele misiunilor și prin utilizarea sistemului „Defense Civilian Intelligence Personnel System” (DCIPS) și a cercetărilor (studiilor) „metodelor performante”.

- Stabilirea analitică și standardizarea colecției de profile de meserii și „metode performante” și aplicarea acestora în întreaga Comunitate de Informații pentru Apărare și la toate nivelurile.

- Crearea unui program de instruire pentru personalul care lucrează în domeniul informațiilor pentru apărare care să le dezvolte abilitățile și flexibilitatea de

a dirija toate capacitățile informațiilor și ale securității către întreaga plajă de cerințe ale misiunii.

- Maximizarea aplicării tehnologiei în vederea identificării și reducerii redundanței în activitățile de colectare, analiză și producție.

- Optimizarea integrării tuturor componentelor personalului care lucrează în domeniul informațiilor pentru apărare – activi sau rezerviști, civili federali sau contractori – în vederea dirijării acestei forțe unice către fiecare încercare.

Potrivit celui de al patrulea obiectiv strategic al strategiei ar fi necesar:

- Comunitatea de Informații pentru Apărare să facă față provocărilor ridicate de proliferarea armelor de distrugere în masă (WMD) de-a lungul întregului ciclu, de la producere, pe timpul transportului și până la prevenirea folosirii acestora, pentru înlăturarea consecințelor. Comunitatea de Informații pentru Apărare trebuie să lupte împotriva acestor amenințări cu ajutorul informațiilor focalizate care identifică sursele potențiale de amenințare, metodologiile și măsurile de protecție centrate pe amenințări. Este, de asemenea, necesar să se dezvolte evaluări de risc exacte, precise, corecte și în timp rea.

- Informațiile și contrainformațiile trebuie să răspundă amenințărilor curente și să anticipeze viitoarele evenimente, prin conlucrarea cu omologii din securitatea națională și comercială, pentru a fi la curent și a comunica despre dezvoltarea de tehnologii potențial periculoase și creșterea avertizării de amenințare în toate domeniile Departamentul Apărării. Obiectivul strategic IV.2.

- Identificarea, blocarea, demontarea și exploatarea activităților FISS (Foreign Intelligence and Security Service) ținând acele interese și schimbând informații cu partenerii de la nivel național. Sprijinirea protecției personalului, facilităților, tehnologiei, surselor și metodelor Statelor Unite și ale Departamentului Apărării. (Obiectivul strategic IV.3.)

- Eliminarea oricărui avantaj al adversarilor noștri de a opera cu și în spațiul și domeniile cibernetice. Anticipata creștere în spațiul militar și comercial global și al activităților cibernetice garantează că focalizarea profesioniștilor din domeniul informațiilor pentru apărare angajați în aceste domenii va crește exponențial. Informațiile pentru apărare se vor focaliza în spațiu pentru a asigura pentru militarii și civilii care trebuie să ia decizii, pentru sprijinul inițiativelor de planificare militară și pentru satisfacerea cerințelor operaționale, o avertizare situațională completă. (Așa cum este statuat în U.S. National Space Policy (Politica Spațiului Național al SUA);

- Spațiul cibernetic a devenit de interes național vital economic, militar și cultural, iar actualul amestec de apărare pasivă și activă este de așteptat că va eșua în fața unor vulnerabilități din ce în ce mai mari și a unor amenințări din ce în ce mai sofisticate. Informațiile pentru apărare trebuie să-și facă datoria de a anula aceste amenințări critice. (După cum este formulat în Comprehensive National Cybersecurity Initiative (Inițiativa Multilaterală Națională de Securitate Cibernetică), - cf. Obiectivul strategic IV.4)

Pentru acest obiectiv strategic (al patrulea) se vor avea în vedere următoarele (Priorități IV):

- Dezvoltarea și integrarea de informații complete referitoare la cercetările ilegale, dezvoltarea, transportul, amenințarea, potențialele ținte și consecințele ulterioare folosirii WMD. IV.1.A.

- Sprijinirea și promovarea unui sistem de avertizare situațională al Comunității de Informații pentru Apărare în legătură cu activitățile regionale referitoare la armele de nimicire în masă prin dezvoltarea unui sistem internațional bilateral și multilateral centrat anume pe problema armelor de nimicire în masă.

- Identificarea și direcționarea tehnicilor naționale menite să sprijine implementarea Strategiei militare naționale de combatere a armelor de nimicire în masă, înlăturare a consecințelor și gestionare a consecințelor internaționale elaborată de Departamentul Apărării.

- Neutralizarea „marilor rețele” ilicite constituite pentru a colecta informații specifice prin intermediul fluxurilor încrucișate de informații din cadrul comunității de contrainformații; evaluarea rapidă a tendințelor cumulate a amenințărilor. În acest sens Structura de contrainformații trebuie să mențină o interfață pentru apărare, industrie, alte departamente federale și entități statale și municipale fără fisuri.

- Dezvoltarea unor standarde de antrenare și certificare pentru contrainformații precum și de competențe pentru profesioniștii de contrainformații și crearea unui mediu de cooperare și colaborare cu HUMINT, Operațiunile Speciale, instituțiile pentru menținerea ordinii și liniștii publice și cu partenerii naționali și internaționali.

- Identificarea, blocarea, demontarea și exploatarea activităților FISS, teroriștilor internaționali și a elementelor lor de informații, precum și a amenințărilor interne care vizează interesele Departamentului Apărării.

- Asigurarea de consultanță de securitate și contrainformații pentru sectorul privat și cel academic pentru a schimba informații asupra amenințărilor din domeniul intelligence extern în vederea promovării tehnologiei americane. (În parteneriat Office of the National Counterintelligence Executive și FBI).

- Componentele de contrainformații vor trebui să conceapă și să susțină un sprijin integrat și sincronizat de contrainformații pentru ca, împreună cu Departamentul Apărării, să protejeze CPI (Critical Program Information). Să caute să realizeze și să susțină îmbunătățirea avertizării situaționale a spațiului incluzând protecția spațiului, activelor și intereselor SUA și ale partenerilor în toate domeniile.

- Extinderea abilităților de a opera din și în domeniul spațiului [cibernetice] prin proiectarea și operarea generației următoare de comunitate cibernetică fără fisură și deplin integrată.

- Concentrarea asupra dezvoltării capabilităților în vederea atingerii superiorității în spațiul cibernetic și protejarea sistemelor spațiului cibernetic folosind contramăsuri atât defensive, cât și ofensive.

4. Alte strategii naționale ale Statelor Unite

*Strategia Națională privind Contrainformațiile*¹⁷ - (The National Counterintelligence Strategy of the United States of America 2007). Agențiile și departamentele care alcătuiesc Comunitatea contrainformativă își derivă autoritatea din Legea Securității Naționale din 1947, Ordinul Executiv 12333, Legea Consolidării Contrainformative din 2002 și Legea Reformei Serviciilor de Informații și a Prevenirii Terorismului din 2004. (Mike Mc Conell, Prefață la Strategia Națională de Contrainformații a SUA).

Autoritatea Națională în domeniul Contrainformațiilor a fost autorizată prin Legea Consolidării Contrainformative din 2002¹⁸ să răspundă de această activitate și funcționează ca principal mecanism de dezvoltare a unor politici și proceduri care sunt supuse aprobării președintelui, în vederea determinării orientării acțiunilor contrainformative¹⁹.

Această Strategie Națională de Contrainformații a SUA fundamentează responsabilitatea serviciilor de informații americane de a avertiza și sprijini prevenirea atacurilor teroriste, de a aborda alte amenințări asimetrice și de a pune la dispoziție informații documentate despre probleme tradiționale și strategice importante. De asemenea, prezintă o modalitate înaintată prin care organizațiile de contraspionaj ale guvernului american vor angrena elemente din sectoarele public și privat pentru a aborda amenințările din partea activităților de spionaj ale puterilor și grupărilor străine, vor proteja secretele naționale și mijloacele prin care se obțin acele secrete.

Strategia a fost elaborată de Comitetul Național de Contrainformații, coordonată de guvernul SUA și aprobată de Autoritatea Națională în domeniul Contrainformațiilor.

Această Strategie Națională de Contrainformații:

- este rezultatul unui proces consultativ intens în cadrul comunității informative.
- stabilește obiectivele strategice ale comunității de contrainformații în conformitate cu premisele statutare.
- va orienta prioritățile organizaționale, programatice și bugetare ale tuturor structurilor contrainformative ale guvernului american, în conformitate cu Strategia

---

¹⁷ Prin contrainformații se înțelege „informații culese și acțiuni dirijate în vederea protejării împotriva spionajului, a altor activități informative, a sabotajului sau a asasinatelor conduse pentru sau în numele unor puteri, organizații sau persoane străine, a acțiunilor teroriste internaționale, dar neincluzând programele de securitate a personalului, fizice, a documentelor sau comunicațiilor” (Ordinul Executiv 12333, cu amendamente). Pentru o mai corectă delimitare noțional-conceptuală, menționăm că, în țările de limbă engleză, activitățile de informații sunt cuprinse în termenul de intelligence iar celor de contrainformații le corespunde termenul counterintelligence (care cuprinde și activități de informații externe, n.n.).

¹⁸ *Legea (Actul) din 2002 privind intensificarea activității de contraspionaj și contrainformative (Counterintelligence Enhancement Act of 2002), prin Titlul IX al Legii Publice 107-306;*

¹⁹ J. M. Mc Conell (director al Serviciilor Naționale de intelligence până la 1 ian. 2009), *Cuvânt înainte la Strategia Națională de Contrainformații a SUA.*

de Securitate Națională a Președintelui, Strategia Națională de Intelligence a Directorului Serviciilor Naționale de Informații și cu alte reglementări în vigoare.

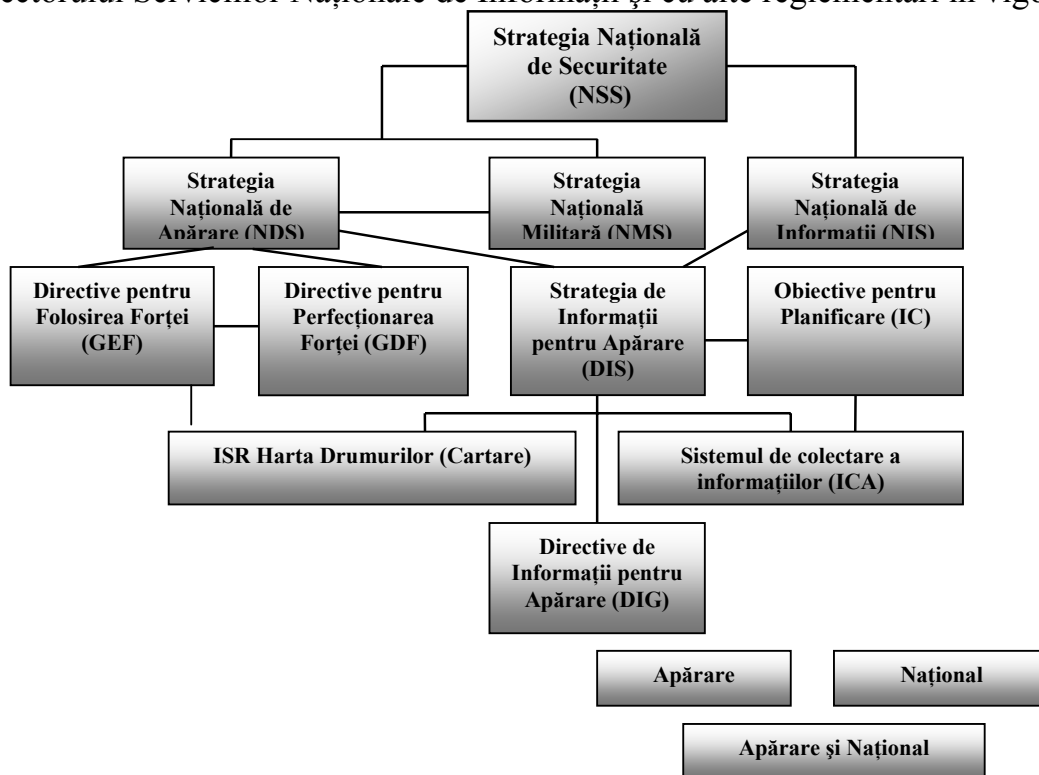

Figura.1 Sistemul ierarhizat al strategiilor Statelor Unite

Concluzii

Sistemul de intelligence al SUA se bazează pe strategiile de intelligence, care la rândul lor fac parte dintr-un sistem ierarhizat al Strategiilor SUA (vezi fig. 1).

În acest sistem regăsim pentru fiecare comunitate de intelligence o strategie specifică. Astfel, Comunității Naționale de Informații îi corespunde Strategia Națională de Informații, Comunității Informative a Apărării, Strategia de Informații pentru Apărare (Defense Intelligence Strategy, 2008), iar pentru Comunitatea contrainformativă avem Strategia Națională privind Contraintinformațiile (National Counter intelligence Strategy, 2007).

Comunitatea de Informații pentru Apărare, parte integrantă a sistemului cauta să implementeze transformările necesare eficientizării sale și care vor îmbunătăți agilitatea analitică a comunității, eficiența și promptitudinea, de a îmbunătăți supravegherea permanentă și adaptarea situațională, exploatarea tehnologiei automatizate și evaluarea cerințele apărute.

Având în vedere că interesele strategice majore nu se schimbă și nici nu trebuie să se schimbe în fiecare an, în contextul aceluiași proces general integrator, și Comunitatea de Informații pentru Apărare, trebuie să continue procesul de integrare a activităților de intelligence, care conform obiectivelor Strategiei reprezintă cerințe naționale urgente.

GLOBALIZAREA ȘI DEZVOLTAREA RURALĂ ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

Adrian Emanuil SEMCU*

The globalization is a complex process or phenomenon, sometimes ambivalent. Even contradictory, which has been considered and analyzed differently by those assuming this risk or responsibility. Beyond these analyses, globalization is a real fact we must face, independently of our will or option. The biggest danger (considered also by some theoreticians of globalization) of globalization is the dehumanization of some which its wave simply swallows.

Globalizarea constituie una din cele mai importante schimbări sociale cu care se confruntă lumea în prezent. În ciuda creșterii accentuate a interdependenței economice și culturale, sistemul mondial este caracterizat prin inegalități și divizat într-o multitudine de state ale căror obiective și preocupări pot fi comune, dar și divergente.

Una din caracteristicile secolului XXI este, între altele, amplul proces de globalizare. S-a multiplicat numărul actorilor în viața internațională. Este vorba fie de actori supranaționali, transnaționali sau subnaționali. James Rosenau, în lucrarea „Turbulențe în politica mondială” clasifică actorii pe scena mondială în „actori condiționați de suveranitate” și „actorii necondiționați de suveranitate”²⁰.

Termenul globalizare descrie un proces multicausal, care are drept rezultat faptul că evenimente care au loc într-o parte a globului au repercusiuni din ce în ce mai ample asupra societăților și problemelor din orice parte a globului.

Globalizarea este termenul modern folosit la descrierea schimbărilor în societăți și în economia mondială, descrie creșterea comerțului și a investițiilor datorită căderii barierelor și interdependenței dintre state. În context economic, este des întâlnită referirea aproape exclusivă la efectele comerțului și în particular la liberalizarea comerțului sau la liberul schimb.

1. Globalizarea mediului european și programele comunitare

Una din problemele cu care se confruntă România la ora actuală este generată de întârzierea startului în cursa globalizării. România se află printre ultimele țări care au beneficiat de revoluția transporturilor, a comunicațiilor, a productivității muncii și a informației. Un rol deosebit de important în epoca globalizării trebuie să-l aibă existența unui sistem de învățământ apt să creeze oameni cu cunoștințe multiple și diverse, cu un grad ridicat de cunoștințe lingvistice, cu specialiști deosebiți în informatică și în comunicare. România are nevoie de capital străin investițional pentru dezvoltare, fiind incapabilă să-și producă acest capital doar din surse interne.

---

* Doctorand, Universitatea Națională de Apărare „Carol I”

²⁰ Rosenau, James, *Turbulențe în politica mondială*, București, 1997, p.56.

Pentru aceasta este nevoie de condiții interne legislative și fiscale avantajoase pentru atragerea capitalului străin.

În acest context, fenomenul de regionalizare apare ca fiind un mod de protecție împotriva globalizării, un instrument prin care se urmărește surmontarea dificultăților întâlnite de state mai puțin dezvoltate și diminuarea disparităților care s-au creat între acestea și statele dezvoltate. Singura regiune din lume unde este vizibil un asemenea proces de regionalizare este în acest moment Europa. Procesul de regionalizare a Europei poate fi comparat cu o globalizare la nivel redus, la o scară teritorială mai restrânsă. Omogenizarea teritoriului Europei prin procesul de integrare europeană urmărește eliminarea tuturor barierelor și a decalajelor existente între statele europene, atât pe plan economic, cât și pe plan politic și social. Sute de măsuri diferite au fost propuse pentru a asigura omogenizarea teritoriului Europei și eliminarea sistemelor închise care coexistau la nivelul statelor-națiuni și introducerea standardelor uniforme.

Uniunea Europeană este o grupare de state care prin voința liberă a popoarelor sale, exprimată democratic, a decis să renunțe parțial la gradul de independență proprie în afara unei autorități centrale. Renunțarea implică renunțarea la granițe, renunțarea la politici economice naționale și fiscale naționale, renunțarea la moneda națională etc.

Programele comunitare reprezintă mijloacele financiare prin care Uniunea Europeană promovează cooperarea între statele membre. Cunoscând „modul de lucru” al Uniunii Europene, statele vor fi capabile să absoarbă Fondurile Structurale și de Coeziune care reprezintă un mijloc de asistență financiară destinat dezvoltării societății beneficiare în aproape toate domeniile. Fondurile structurale sunt accesate de beneficiari prin intermediul programelor comunitare. În acest sens, există programe disponibile pentru statele candidate la Uniunea Europeană înainte de aderare, dar există și programe comunitare disponibile pentru statele membre în perioada de post-aderare până la integrarea deplină și compatibilizarea totală a economiilor. Statele membre interesate de anumite programe nu sunt doar beneficiarii acestora, ci trebuie să contribuie din resursele proprii la bugetul general al programului la care participă. Practic, finanțarea pe care fiecare țară o primește în cadrul acestor programe depinde de calitatea proiectelor depuse de proprii solicitanți care intră în concurență cu proiectele depuse de solicitanții din toate țările participante la programe. Derularea relațiilor dintre Uniunea Europeană și țara participantă la program depinde de armonizarea legislativă a acestora.

Programele comunitare nu se substituie programelor naționale, ci dimpotrivă, corelarea acestora duce la maximizarea rezultatelor. Rolul principal al programelor comunitare este de a ajuta la dezvoltarea societăților pe mai multe planuri. Calitatea proiectelor pe care solicitanții le depun duce la dezvoltarea în mod real a tuturor laturilor societății. De aici rezultă efortul de a realiza proiecte importante și valoroase pentru participarea la programe, iar obținerea ajutorului financiar este urmarea firească a acestor proiecte.

2. Lărgirea Uniunii Europene - modalitatea de adaptare a Europei la globalizare

Procesul de lărgire al Uniunii Europene trebuie văzut ca un proces intenționat și ca atare politic, desfășurat pe fondul procesului mai larg, natural, al globalizării. În ultimă instanță, interesul care stă la baza lărgirii Uniunii Europene trebuie legat de noile mize pe care globalizarea le aruncă în joc.

Globalizarea trebuie văzută ca un proces natural, ea fiind efectul însumat al unei multitudini de intenționalități, mergând de la acelea ale entităților microsociale (organizațiilor), până la acelea ale entităților statale sau ale grupurilor transnaționale de interese.

Nu se poate vorbi de un management efectiv al globalizării, ci numai de un efort politic de stăpânire a procesului. Deocamdată acest proces este mai degrabă trăit decât înțeles. Cunoaștem factorii care alimentează globalizarea (tehnologiile moderne ocupând un loc central între aceștia), însă nu cunoaștem peisajul socio-economic pe care ea îl va aduce într-un viitor din ce în ce mai scurt. Cunoaștem care sunt beneficiarii imediați ai acestui proces, dar nu putem afirma dacă beneficiile ascund componente perverse sau nu.

Procesul mai larg al globalizării introduce o nouă categorie de incertitudini în ceea ce privește viitorul formelor și formulelor de organizare ale comunităților umane. Acestea vor evolua sub presiunea a doi factori de natură contradictorie:

- factorii specifici economiei tangibilelor materiale;
- factorii specifici noii economii, care impun formulele de conectare conjuncturală în entități rețea, mai eficiente și mai flexibile.

Economia este un proces unitar. Ea este integrală, integralitatea semnificând, pe lângă tendința de extindere și încorporare de activități considerate până nu demult doar sociale (de exemplu activități de cercetare-dezvoltare-inovare, de formare-învățare etc.), și ansamblul organic rezultat din interconectarea economiei tangibilelor materiale și a “noii economii” prin planul proceselor tranzacționale. Cele două tipuri de factori amintiți mai sus conduc la ceea ce am numit devenire economică dacă luăm în calcul și intenționalitatea politică. Putem defini devenirea economică ca fiind drumul concretizat în istoria omenirii, prin alegerea sau impunerea voinței cumulate a tuturor factorilor politici, alegere făcută voit sau nu între sensurile de evoluție economică posibile în fiecare moment istoric dat, create de ansamblul factorilor obiectivi care acționează în societate și economie.

Devenirea economică este intim legată de înnoirea economică, de “noile economii” și de consecințele faptelor cu intenționalitate politică. Sensul și calitatea devenirii economice sunt în acest fel o măsură atât a calității cunoașterii, cât și a calității asumării responsabilității de către puterile politice, nefiind un proces liniar, ea se face prin momente de singularitate morfogenetică care evidențiază stadii și substadii ale devenirii economice.

Stadiul actual al devenirii economice și anume cel de trecere către o economie integrală planetară este stadiul globalizării.

3. Strategia post-aderare 2007-2013. Dezvoltarea României în context european și global

Uniunea Europeană este o construcție în mișcare într-un context internațional caracterizat, la rândul său, de o dinamică accentuată. Aceasta face ca profilul României să țină cont de oportunitățile existente, în scopul minimizării vulnerabilităților tipice unui stat nou membru UE, al promovării unor politici coerente, având ca obiectiv creșterea bunăstării cetățenilor români.

După un deceniu de reforme structurale, legislative și instituționale, de restructurare economică și socială în vederea pregătirii aderării, România trebuie să facă față unui context semnificativ schimbat și cu un nivel crescut de interdependențe între statele membre, care necesită un comportament strategic rațional și eficace. În primul rând, aderarea la UE constituie oportunitatea și mijlocul de a spori calitatea vieții cetățenilor săi, alături de toți cetățenii europeni. Faptul că România este un stat membru al UE cu un PIB pe cap de locuitor mult sub media europeană accentuează nevoia de folosire eficientă a resurselor proprii și a fondurilor comunitare, de stimulare mai activă a investițiilor străine și autohtone.

România are astfel nevoie de menținerea pe o perioadă cât mai lungă a creșterii economice rapide, echilibrate și durabile, de instituții puternice și eficiente, de un sistem legislativ coerent și de un sistem fiscal predictibil. România trebuie, de asemenea, să îndeplinească la termen obligațiile pe care și le-a asumat prin Tratatul de aderare și să contribuie la realizarea obiectivelor Europei unite. Aceasta include modernizarea infrastructurilor fizice, adaptarea sistemului educațional la cerințele europene, revigorarea cercetării științifice și inovării, cu accent pe aplicabilitate în practica economică bazată pe parteneriatul între mediul de afaceri, universitățile și institutele de cercetare, restructurarea fundamentală a agriculturii și impulsivitatea dezvoltării rurale, precum și consolidarea capacității administrative în vederea implementării acquis-ului comunitar. România trebuie să acționeze în continuare pentru o dezvoltare durabilă și pentru protecția mediului, pentru flexibilizarea pieței muncii și asigurarea condițiilor pentru dezvoltarea unui climat concurențial optim.

Ca stat membru al UE, în îndeplinirea obiectivelor sale, România va aplica principiile și valorile fundamentale ale Uniunii: solidaritatea, consensualitatea și spiritul de compromis. România va avea o abordare constructivă și de cooperare, în îndeplinirea rolului său de partener egal în dezvoltarea Uniunii Europene.

Obiectivul strategic al României îl reprezintă convergența cu statele membre ale Uniunii Europene, în termeni de bunăstare individuală a cetățenilor săi și a societății în general. În termeni macroeconomici, convergența cu UE înseamnă asigurarea unui ritm de creștere economică mai ridicat decât media comunitară, pentru un interval de timp suficient de lung (de ordinul zecilor de ani). În acest context, trebuie subliniat rolul de instrument de accelerare a procesului de convergență economică și socială al PND 2007-2013. Scopul principal al acestuia îl constituie tocmai reducerea cât mai rapidă a disparităților de dezvoltare socio-economică între România și statele membre ale UE.

Modelul general al dezvoltării economice este în continuă schimbare prin promovarea sectoarelor economice cu valoare adăugată și creșterea ponderii

sectoarelor bazate pe cunoaștere. Intervenția statului pentru susținerea unor sectoare economice necompetitive sau măsurile sociale protecționiste nu contribuie la asigurarea durabilității și se dovedesc vulnerabile în fața provocărilor globalizării. Dezvoltarea avantajelor competitive trebuie să țină seama de tendințele europene și de procesul de globalizare în ansamblu. De asemenea, vor trebui încurajate și stimulate sectoarele capabile să valorifice avantajele și oportunitățile oferite de piața internă.

Dezvoltarea corelată a infrastructurilor fizice și a capitalul uman reprezintă abordarea corectă a României în fața acestor provocări. Consolidarea unui model de dezvoltare pe aceste două direcții, în condițiile asigurării coerenței și complementarității cu instrumentele strategico-programatice deja existente (Planul Național de Dezvoltare 2007-2013, Programul Național de Reforme 2007-2010, Cadrul Strategic Național de Referință 2007-2013, Strategia de Dezvoltare Durabilă 2025, Programul de Guvernare 2008-2012, Programul de Convergență 2007-2010), reflectă ierarhizarea strategică a obiectivelor de dezvoltare a României, prioritizare impusă de caracterul limitat al resurselor disponibile.

Experiența statelor membre care au atins deja convergența cu UE arată că succesul este garantat dacă rolul statului se axează pe dezvoltarea infrastructurilor care să susțină dezvoltarea sectoarelor economice, în funcție de situația Pieței Interne a UE și/sau a pieței globale. Din aceasta perspectivă, convergența cu UE poate fi asigurată doar pe termen lung și necesită dezvoltarea celor două mari categorii de infrastructuri, cele fizice și cele umane. Dezvoltarea infrastructurilor fizice (transporturi, mediu, telecomunicații și energie) are avantaje pe termen lung, dar și avantaje economice pe termen mediu, în sensul că investițiile majore realizate sunt generatoare de creștere economică și conduc la dezvoltarea de activități economice conexe. Pe de altă parte, investiția în capitalul uman (prin educație, formare profesională, învățare continuă, întărirea legăturii cercetare – dezvoltare – inovare, politici eficiente de sănătate publică, politici sociale și ocupaționale moderne) asigură durabilitatea creșterii economice, având în vedere că o populație educată și sănătoasă este performantă și adaptabilă la nivelul UE și la nivel global.

Cadrul macroeconomic trebuie să pună accent pe reformele structurale, politica fiscală și bugetară, agricultura și dezvoltare rurală, iar cadrul microeconomic trebuie să urmărească susținerea IMM-urilor (mai ales a celor inovative). Din perspectiva convergenței, cadrul macroeconomic are rolul de a susține durabilitatea creșterii economice, inclusiv prin finanțarea dezvoltării infrastructurilor fizice și a capitalului uman.

Asigurarea cadrului macroeconomic stabil pentru perioada 2007-2013 reprezintă un obiectiv fundamental, caracterizat prin intensificarea procesului de corelare a politicilor existente și implementarea noilor politici, continuarea consolidării fiscale, a procesului dezinflaționist și a nivelului deficitului bugetar, conform cerințelor Uniunii.

Politicile monetară, bugetară și fiscală, precum și pregătirea pentru aderarea la zona Euro vor fi astfel subsumate logicii unei programări bugetare multianuale care să aloce resursele necesare pentru sectoarele cheie (inclusiv prin dezvoltarea

parteneriatelor public-privat) și să raționalizeze cheltuielile, avându-se în vedere principiul subsidiarității. Obiectivele politicii fiscal-bugetare vor ține seama de prevederile Pactului de Creștere și Stabilitate, iar politica economică va urma principiile cuprinse în Orientările Generale de Politică Economică (Broad Economic Policy Guidelines).

Cât privește planul microeconomic, susținerea IMM-urilor are ca obiectiv consolidarea prezenței competitive a României pe Piața Internă.

Dezvoltarea sectorului agricol al României vizează depășirea problemelor structurale actuale (slaba dotare cu mașini și utilaje, fărâmițarea terenurilor agricole) și creșterea competitivității produselor românești pe piața internă.

România se afirmă ca un stat european mediu, cu potențial de specializare în anumite domenii de politică externă. Având în vedere că, în mod tradițional, s-a concentrat pe domeniul securității și, în prezent pe relația transatlantică, este necesar ca în viitor, să echilibreze poziția aceasta cu o dimensiune economică și să o acomodeze cu doctrina de putere soft.

Ținând cont de interesele particulare la Est, în Marea Neagră și în Balcani, România va acționa pentru a determina nuanțări ale pozițiilor UE pe aceste teme. România va urmări, totodată, să revină în zone mai îndepărtate, în primul rând pe plan economic.

România va încuraja consolidarea Politicii Europene de Securitate și Apărare (PESA) și va participa, de o manieră activă, la dezvoltarea și implementarea acesteia, urmărind a deveni un catalizator al PESA. Se va urmări promovarea principiului complementarității dintre UE și NATO în domeniul securității și apărării și se va sprijini consolidarea parteneriatului celor două organizații.

Concurența economică pe piața comună a determinat statele membre să-și promoveze așa-numitele avantaje competitive specifice. Specializarea economiilor naționale pe categorii de servicii și produse recunoscute pe piața comună, ca aparținând într-o mare măsură anumitor state, este un fenomen de actualitate. România trebuie să se înscrie în această logică prin identificarea domeniilor care pot individualiza economia românească și îi pot crea un avantaj în competiția economică europeană. Printre acestea se numără:

- agricultura ecologică – produsele alimentare naturale;
- industria IT;
- industria vinului;
- turismul – agroturismul, turismul cultural, Delta Dunării;
- industria textilă și confecțiile;
- produsele meșteșugărești tradiționale;
- industria de mobilă;
- industria farmaceutică naturistă.

Valoarea adăugată a României la arhitectura socială și economică europeană, susținută și promovată de agențiile guvernamentale, se caracterizează prin elementele care pot contribui la îmbunătățirea imaginii de țară. Principalele direcții de acțiune pot fi :

- cultura română;

- calitatea și calificarea capitalului uman;
- sportul de performanță;
- contribuția la securitatea regională și la promovarea valorilor democrației și economiei de piață în spațiul de vecinătate imediată;
- utilizarea expertizei diplomatice acumulată în diferite regiuni ale lumii;
- identificarea României, la nivelul UE, cu teme mari de politică externă (de exemplu, Marea Neagră);
- diversitatea biologică (România este țara care după 1 ianuarie 2007 a devenit singurul stat membru al Uniunii Europene cu 8 bioregiuni - din cele 11 existente).

Așadar, România se înscrie pe drumul renașterii și regăsirii identității în plan european și trebuie să știe să răspundă cât mai bine chemărilor pe care le are de la ea procesul de globalizare economică internațională.

Bibliografie:

- [1]. DĂIANU, Daniel, **Ce vom fi în Uniune - Pariul modernizării României**, Editura Polirom, Iași, 2006.
- [2]. MUREȘAN, Mircea, ENACHE, Doru, **Globalizarea la începutul secolului XXI. Securitatea națională a României în epoca globalizării**, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2005.
- [3]. NĂSTASE, Adrian, **România Europeană**, Editura MondoMedia, Institutul Social-Democrat Ovidiu Șincai, 2007.
- [4]. ROSENAU, James, **Turbulențe în politica mondială**, București, 1997.
- [5]. www.europa.eu.int

FUNDAMENTE POLITICO-MILITARE EUROPENE ȘI EUROATLANTICE ALE SIGURANȚEI ȘI SECURITĂȚII

Dr. Emil-Victor CHEȚE*
Cornel IONESCU**

The end of the bipolar world led to an increase in international peace support operations, due to a number of new threats which gained considerable amplitude, like illegal drug trade, political instability, massive and/or illegal migrations and terrorism. "The Era of Globalization" describes perfectly the political and cultural atmosphere of today, but following World War II, NATO had been the main security framework for Western countries, and a very important role was being played by the US. However, the European Union has been gradually emerging as a major player in the international scene, with diplomatic, civilian and military crisis-management instruments. Thus, the leaders of the member states of both NATO, and EU, have agreed upon various procedures that will ensure coherent and effective security measures. NATO will have a comparative advantage over the EU in large-scale operations, or those in less permissive environments. The EU, by contrast, can develop its expertise in small-scale peacekeeping deployments.

Odată cu căderea Cortinei de Fier și sfârșitul relațiilor internaționale de tip bipolar, o serie de noi amenințări au prins contur ori au căpătat considerabil amploare: dezastrele ecologice, traficul cu droguri, instabilitatea, migrațiile masive și/sau ilegale, crima organizată transfrontalieră, și, nu în ultimul rând, terorismul. Mediul internațional de securitate a înregistrat o schimbare dramatică după atacurile teroriste de la 11 septembrie 2001. Până atunci, fenomenele descrise mai sus, traficul de arme mici, spălarea de bani acționau aproape separat. Dintr-o dată s-a descoperit că, în practică, ar putea fi observat un nexus al acestor probleme diferite, utilizat de către rețelele criminale interne și transfrontaliere ca o cale de a îmbunătăți eficiența activității lor. După tragicele evenimente ce au implicat turnurile gemene ale World Trade Center, omenirea este încă confuză privind cauzele, mecanismele activităților criminale. A devenit evident faptul că următorul 11 septembrie 2001 este posibil în orice moment cu diferite ținte, resurse, tehnici și rezultate. Între intervenția din Afganistan și atacul asupra Irakului, alianțele împotriva terorismului au înregistrat diferite evoluții. „Noile relații dintre Statele Unite și Rusia, pe de o parte, și dintre NATO și Uniunea Europeană, pe de altă parte, marchează în prezent mediul internațional de securitate – un nou parteneriat, dar și noi tensiuni. În aceste

---

* General de brigadă (r.) profesor universitar consultant, Universitatea Națională de Apărare „Carol I”

** Colonel, Serviciul de Protecție și Pază, doctorand în științe militare și informații, Universitatea Națională de Apărare „Carol I”

circumstanțe lipsa de bani, de timp, de viziune și de voință politică ar putea afecta nu doar securitatea națională, cât mai ales pe cea internațională”.¹

Desigur, se poate discuta totodată și de intensificarea comunicării inter-statale, atât prin mijloacele de informare în masă, cât și prin soluțiile tehnologice specifice începutului de secol XXI (de ex., internetul, telefonია mobilă), acestea ducând în final și la consolidarea cooperării transatlantice, crescând viteza de propagare a informațiilor, dar și a fondurilor, și, de asemenea, la dezvoltarea încrederii și a transparenței în acțiunile comune ale statelor.

Dacă anumite perioade istorice anterioare au căpătat denumiri precum *Era Războiului Rece*, *Era spațială*, *Marea recesiune*, *Zgomotoșii ani 1920* etc., cu siguranță perioada actuală stă sub semnul universalității și este, de cele mai multe ori, denumită *Era globalizării*. Un termen care definește, de fapt, atmosfera culturală, politică și economică a zilelor noastre.² Astfel, noțiunea de *securitate* trebuie, astăzi, să prevină un război total, „al tuturor împotriva tuturor” și să dobândească un caracter transnațional, confruntarea cu noile pericole nemaifiind posibilă prin *instrumentul militar tradițional*, ba mai mult, aceasta tinzând să se îndepărteze tot mai mult de concepte precum „apărarea militară” sau „înarmare”. Securitatea trebuie impusă și menținută în domenii precum terorismul internațional, dar totodată ea este necesară și la nivel de politică externă, de politici economice, de politici socio-culturale, cu scopul de proteja condițiile de viață individuale.

Din perspectiva unui mediu internațional de securitate caracterizat de o complexitate crescândă, Uniunea Europeană nu pare a fi în prezent amenințată de conflicte de tip clasic, constând în atacuri armate pe scară largă, în schimb „o serie de alte amenințări se profilează la orizont, fiecare dintre ele fiind greu predictibile și relativ difuze, ceea ce le face, într-un fel, mult mai greu de contracarat în condițiile unei ștergeri a granițelor dintre amenințările cu caracter intern și cele cu caracter extern”.³ Din punct de vedere european sunt de remarcat în mod special:

- *Terorismul internațional*, care reprezintă o amenințare strategică. Acest nou tip de terorism este legat de mișcări religioase fundamentaliste care au cauze deosebit de complexe. Dincolo de riscurile imediate, terorismul amenință deschiderea și toleranța specifice societăților democratice.
- *Proliferarea armelor de distrugere în masă* reprezintă o altă importantă amenințare contemporană la adresa păcii și securității țărilor și popoarelor. Riscurile deosebite determinate de acest tip de amenințare rezidă în faptul că prin intermediul armelor de distrugere în masă un grup terorist de mici

---

1 Liviu Mureșan, *The New International Security Landscape*, in “Defense and Security Sector Governance and Reform in South East Europe: Insights and Perspectives”, Second volume: Macedonia, Moldova, Romania, edited by J. Trapans and P. Fluri, DCAF-Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces, Geneva/Belgrade, 2003.

² <http://usforeignpolicy.about.com/od/trade/a/whatisgz.htm>, Keith Poter, *Globalization: What Is It?*

³ Liviu Muresan, Adrian Pop, Florin Bonciu, *The European Security And Defence Policy – A factor of influence on the actions of Romania in the field of security and defence*, research paper, The European Institute of Romania, București, 2004, p. 15.

dimensiuni poate provoca pierderi care anterior nu puteau fi cauzate decât de armate ale unor state naționale.

- *Existența unor structuri statale slabe (failed states) și amplificarea crimei organizate.* În unele părți ale globului (Somalia, Liberia, Afganistan, Bosnia și Herțegovina, Serbia și Muntenegru, Kosovo, etc) existența unor structuri statale slabe, conflictele civile și accesul la arme au determinat întărirea pozițiilor crimei organizate. Aceste situații sunt amenințări la adresa securității, prin sprijinirea traficului de droguri sau a celui de ființe umane.
- *Conflictele regionale* subminează fundamentele securității și stabilității și creează pre-condiții pentru terorism și crimă organizată, precum și distrugerea speranței și disperare ceea ce poate contribui indirect la proliferarea WMD (arme de distrugere în masă – lb. engleză);
- *Crima organizată* amenință Europa prin traficul de droguri, traficul de ființe umane, imigrația ilegală și traficul ilegal de arme mici ș.a. Legăturile dintre terorismul internațional și crima organizată au devenit evidente.

După cel de-al doilea Război Mondial, NATO a reprezentat cadrul principal de securitate pentru țările vest-europene, un rol crucial jucându-l, firește, SUA. Trecerea la o lume dominată, la foarte mare distanță de orice alt stat, de Statele Unite, nu a însemnat și monopolizarea politicilor de securitate. Experiența dobândită în perioada recentă (atacurile asupra orașelor New York și Washington în 11 septembrie 2001, Madrid în 2004 și Londra în 2005) ne-a arătat că nici măcar o superputere precum SUA nu poate aborda problemele globale de securitate de una singură. Astăzi, însă, tot mai multe operațiuni de menținere a păcii au loc sub auspiciile Organizației Națiunilor Unite (UN), care asigură un alt tip de platformă pentru cooperarea în domeniul securității. Aceste formațiuni nu sunt, prin definiție, în mod exclusiv europene. Mai mult, în funcție de cât de largă este accepțiunea de „politică de securitate”, un număr important de organizații mai puțin proeminente pot fi luate în considerare, cum ar fi OSCE sau Consiliul Europei. Recent, în plină extindere, Uniunea Europeană (EU) a devenit un important actor strategic în comunitatea internațională.

În același timp, Uniunea Europeană s-a arătat tot mai mult preocupată de finalizarea propriilor reforme instituționale, mai ales în contextul extinderii, precum și de finalizarea dezbaterilor pe tema construcției politice ce va defini viitorul Europei. Aceste dezbateri, cel puțin cele determinate de discutarea Constituției Europene, au șanse rezonabile de a fi reluate în special după votul negativ din Franța și Olanda, cât și după Întâlnirea la nivel înalt de la Bruxelles (iunie 2005). Începând cu 1 mai 2004, Uniunea Europeană se definește ca o uniune de 25 de state, reunind circa 450 de milioane de locuitori și producând circa 25% din PIB-ul mondial. Devenită actor economic global, UE va trebui să participe mai substanțial și la mecanismele de asigurare a securității globale, chiar dacă formele concrete ale acestei implicări pentru moment nu sunt încă clar precizate.

Ca răspuns la aceste noi pericole și amenințări, statele lumii, în primul rând statele cu potențial militar semnificativ, au în vedere noi principii de organizare a

securității regionale și globale care să se constituie în noi oportunități de pace bazate pe:

- democrație;
- guvernare eficientă;
- respectarea legilor

În prezent, cel de-al doilea dintre cei trei „piloni” ai Uniunii Europene este chiar pilonul de tip interguvernamental-confederație pentru Politică Externă și de Securitate Comună, abreviat PESC (în limba engleză, Common Foreign and Security Policy, CFSP). În acest cadru, mai precis la nivelul Politicii de securitate, există o structură cu o mai mare specificitate, PESA - Politica Europeană de Securitate și Apărare (The European Security and Defence Policy sau ESDP). PESA este, în fapt, o formațiune succesoare a Identității Europene de Securitate și Apărare (European Security and Defence Identity), parte a NATO, dar se diferențiază de aceasta din urmă deoarece PESA intră sub însăși jurisdicția Uniunii Europene, așadar inclusiv a țărilor din spațiul comunitar care nu au legături cu Alianța Nord-Atlantică. Politica Europeană de Securitate și Apărare este în căutarea unei legislații democratice pentru că în practică PESA se referă „la comandă, ascultare și secret, în condițiile în care logica militară este foarte diferită de luarea deciziei în mod public și deliberativ, caracteristic democrațiilor”⁴. Politicile europene de securitate au avut diverse tendințe încă din anii 1990, dezvoltându-se simultan atât în interiorul Uniunii Europene Occidentale (UEO, the Western European Union - WEU), cât și în cel al NATO și al actualei Uniuni Europene.

Tratatele care fundamentează parteneriatul transatlantic, inițiat după cea de-a doua conflagrație mondială, sunt: *Carta Națiunilor Unite* (San Francisco, iunie 1945), *Tratatul de la Bruxelles* (semnat 1948 și revăzut în 1984, primul pas în reconstrucția Europei Occidentale după cel de-al Doilea Război Mondial), *Tratatul Atlanticului de Nord* (Washington, 1949), *Declarația de la Roma* (1991), *conceptele strategice ale NATO* (semnate în anii 1950, 1967, 1991, 1999), *Documentul Helsinki* (1992), *Inițiativa Parteneriatului pentru Pace* (1994), *Documentul privind Identitatea Europeană de Securitate și Apărare* (lansat în 1999). La sfârșitul secolului XX, insuficiențele în ceea ce privește capacitățile de apărare europene s-au acutizat în timpul conflictelor din Balcani, demonstrându-se atunci că statele europene nu erau în măsură să acționeze fără sprijinul Statelor Unite pentru a preveni extinderea conflictelor. Astfel, în cadrul Uniunii Europene și al NATO au fost lansate inițiative de consolidare a capacităților de apărare. Cu ocazia reuniunii NATO din Berlin, 1996, s-a stabilit că UEO va supraveghea crearea unei Identități Europene de Securitate și Apărare în cadrul structurii NATO. IESA ar fi trebuit să fie un pilon NATO, care ar fi avut rolul de a permite țărilor europene să acționeze militar în teatre în care Alianța Nord-Atlantică nu își dorea să facă același lucru, și, în aceeași măsură, să ridice de pe umerii SUA „povara” financiară reprezentată de menținerea bazelor

---

⁴ Wolfgang Wagner: *The democratic legitimacy of European Security and Defence Policy*, Occasional papers, No. 57, Aprilie 2005, European Union Institute for Strategic Studies, Paris, p. 11.

militare pe teritoriu european, aceste baze existând încă de la sfârșitul Războiului Rece.

Acordul de la Berlin a permis țărilor europene (prin UEO) să folosească capacitățile NATO oricând se dorește acest lucru (mai târziu, acest acord suferă anumite amendamente în cadrul aranjamentelor denumite „Berlin Plus”). UE a încorporat și Sarcinile de la Petersberg, denumite astfel după hotelul aflat pe muntele din afara Bonn-ului, Germania, unde a avut loc intrunirea Consiliului din 1992, prin Tratatul de la Amsterdam (semnat la 2 octombrie 1997 și intrat în vigoare la 1 mai 1999). Printre sarcinile adoptate se numără sarcini umanitare și de salvare, de menținere a păcii și de participare a forțelor de luptă în administrarea crizelor, inclusiv în menținerea păcii. Operațiunile de menținere a păcii presupun existența păcii între foști sau potențiali combatanți. În 1998, scepticismul britanic cu privire la aceste planuri s-a transformat într-o atitudine aprobatoare, după o declarație bilaterală a președintelui francez Jacques Chirac și a prim-ministrului britanic Tony Blair, aceștia afirmând ca „Uniunea trebuie să fie capabilă să acționeze independent, autonom, susținută de forțe militare credibile, trebuie să aibă mijloacele necesare pentru folosirea acestor forțe și disponibilitatea de a le utiliza, cu scopul de a interveni în crizele internaționale.”

În aprilie 1999, reuniți la Washington, liderii NATO și-au dat acordul pentru definirea și adoptarea angajamentelor necesare pentru ca o parte din capacitățile militare ale Alianței să fie puse la dispoziția operațiunilor de răspuns la situații de criză aflate sub comanda UE, dar în care NATO nu ar fi fost angajat. Funcțiile Uniunii Europene legate de gestionarea crizelor și de aspectele umanitare au fost preluate de Uniunea Europeană, ca urmare a deciziilor luate cu prilejul Summit-ului de la Helsinki (1999), unde se pune la punct Obiectivul Global al UE (*Helsinki Headline Goal*). Astfel, pe 13 noiembrie 2000, se semnează, la Marsilia, actul de deces al UEO, care își cedează totodată prerogativele către UE⁵. Angajamentele asumate prin Tratatul de la Bruxelles referitoare la apărarea colectivă rămân neschimbate. Totuși, devenea evident ca obiectivele stabilite în acea perioadă nu puteau fi obținute într-un timp foarte scurt și, de aceea, în 2004, miniștrii apărării ai statelor Uniunii Europene au aprobat *Obiectivul Global 2010*, extinzând termenul limită pentru îndeplinirea proiectelor europene.

În timp, însă, au apărut îngrijorări conform cărora un pilon independent de securitate europeană, precum PESA, ar putea diminua importanța NATO ca forum transatlantic. Ca răspuns la manifestarea acestor preocupări, fostul Secretar de Stat Madeleine Albright a conceput politica celor trei „D” care descriu așteptările SUA de la această structura a UE: să nu existe duplicare a acțiunilor deja întreprinse sub conducerea NATO, să nu existe o decuplare de la SUA sau NATO și să nu existe discriminări împotriva unor țări care nu sunt membre UE, precum Turcia.

În decembrie 2002, NATO și Uniunea Europeană au publicat o *Declarație comună privind dezvoltarea parteneriatului* lor strategic, iar în martie 2003 au

---

⁵ Gl. bg. (r.) Emil Chețe, Gl. lt. (r.) dr. Ioan Ciupei, Cpt. lect. univ. drd. Aurelian Rațiu, *Transformarea militară. Coordonate politico-militare și doctrinare*, Vol. I, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2009.

elaborat o serie de proiecte privind cooperarea în gestionarea crizelor utilizând capacități NATO în operațiuni conduse de UE, întărind angajamentele luate sub denumirea de „Berlin Plus” în 1996. Caracteristicile principale ale acestora sunt:⁶

- asigurarea accesului UE la capacitățile de planificare ale NATO, capabile să contribuie la planificarea militară a operațiunilor sub egida UE
- schimbul de informații clasificate, bineînțeles, respectând reciproc regulile de securitate/protecție ale acestora
- disponibilitatea privind identificarea capacităților și a infrastructurii NATO pentru a fi folosite în operațiuni sub egida UE
- identificarea unor opțiuni europene de comandă pentru operațiile desfășurate sub egida UE
- continuarea adaptării sistemului NATO de planificare a apărării, pentru încorporarea completă a disponibilităților de forțe pentru operațiile sub egida UE
- proceduri pentru punerea la dispoziție (livrarea), monitorizarea și reîntoarcerea capabilităților sub egida NATO
  - aranjamente privind consultările NATO-UE, în cazul conducerii unor operații de gestionare a crizelor de către UE și în care se utilizează capabilități NATO.

La *Summit-ul de la Riga* din 29 noiembrie 2006, liderii statelor membre NATO și UE au anunțat că cele două organizații au căzut de acord în privința unor proceduri care să asigure dezvoltarea coerentă, transparentă și mutuală a cerințelor de performanță comune. Totuși, cu siguranță vor apărea situații în care acestea nu vor „concura pentru același rol”. *NATO, având o bază de resurse de dimensiuni mult mai mari, va fi avantajat în operațiuni desfășurate la scară largă, sau în condiții mai puțin permissive. EU, pe de altă parte, își poate dezvolta expertiza în operațiuni de menținere a păcii de mici dimensiuni. Dar, de fapt, vor exista probabil suficiente incidente globale în următorii ani ce vor ține ambele instituții ocupate.*⁷ În cazurile în care vor exista diferențe importante între politicile aliaților, părțile implicate vor trebui să dezbătă fiecare caz în mod individual. Ele vor putea întreprinde chiar și măsuri care nu corespund cadrelor formale ale cooperării transatlantice. Folosindu-se de experiența dobândită alături de partenerii lor, vor putea stabili coaliții și cu țări non-NATO, non-EU, dar care pot reprezenta un veritabil sprijin în condițiile unor misiuni dificile care se desfășoară în afara spațiului convențional.

Bibliografie:

- [1]. Gl. bg. (r.) Emil Chețe, Gl. lt. (r.) dr. Ioan Ciupeș, Cpt. lect. univ. drd. Aurelian Rațiu, *Transformarea militară. Coordonate politico-militare și doctrine*, Vol. I, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2009

---

⁶ *NATO Handbook*, Brussels, NATO Public Diplomacy Division, 2006, p. 249.

⁷ <http://www.nato.int/acad/fellow/01-03/payne.pdf>, Dr. Kenneth Payne, *The European Security and Defence Policy and the future of NATO*, NATO Research Fellow, 2001-2003

- [2]. Wolfgang Wagner, *The democratic legitimacy of European Security and Defence Policy*, Occasional papers, No. 57, Aprilie 2005, European Union Institute for Strategic Studies, Paris
- [3]. Liviu Muresan, Adrian Pop, Florin Bonciu, *The European Security And Defence Policy – A factor of influence on the actions of Romania in the field of security and defence*, research paper, The European Institute of Romania, București, 2004
- [4]. Liviu Muresan, *The New International Security Landscape*, in “Defense and Security Sector Governance and Reform in South East Europe: Insights and Perspectives”, Second volume: Macedonia, Moldova, Romania, edited by J. Trapans and P. Fluri, DCAF-Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces, Geneva/Belgrade, 2003
- [5]. Coord. Luciana Alexandra Ghica, Marian Zulean, *Politica de securitate națională: Concepte, instituții, procese*, Editura Polirom, Iași, 2007
- [6]. Col. dr. Maricel Antipa, *Securitatea și terorismul. Prevenirea și combaterea acțiunilor extremist-teroriste pe teritoriul României. Tendințe și perspective la început de mileniu*, Editura Celsius, București, 2004
- [7]. *NATO Handbook*, Brussels, NATO Public Diplomacy Division, 2006

NATO – NOUL CONCEPT STRATEGIC

Adrian Marius DOBRE

The states have to achieve dignity, justice, worth and safety for their citizens. What they seek to protect reflects what they value.

These are the values that should be at the heart of any collective security system of the 21st century, but too often states have failed to respect and promote them.

The global collective security we seek to build today asserts a shared responsibility on the part of all states and international institutions, and those who lead them, to do that.

NATO's Strategic Concept is designed to provide the political and military background for the alliance strategy. It also provides guidance to alliance military authorities on how to implement that strategy.

NATO New Strategic Concept is responsive to changes in the Euro-Atlantic security environment, focused on the following key elements: collective defense, military conflicts, new missions, new members, strengthened partnership, European capabilities.

Cuvinte-cheie: *concept strategic, parteneriat, capacități, securitate, global*

Mediul de securitate internațional se află într-o rapidă schimbare. Unele schimbări sunt lineare și previzibile, fie că decurg din evoluția obiectivă a mediului de securitate, fie că reprezintă rezultatul unor strategii și programe. Altele au caracter surprinzător, seismic sau de discontinuitate strategică și sunt însoțite de o doză de incertitudine semnificativă ca natură, amploare și durată.

Mediul global de securitate poate fi analizat în funcție de următoarele tendințe majore: accentuarea proceselor de globalizare și de integrare regională, concomitent cu persistența unor acțiuni având ca finalitate fragmentarea statală; convergența rezonabilă a eforturilor consacrate structurării unei noi arhitecturi de securitate, stabile și predictibile, însoțită de accentuarea tendințelor anarhice în unele regiuni; revigorarea eforturilor statelor vizând prezervarea influenței lor în dinamica relațiilor internaționale, în paralel cu multiplicarea formelor și creșterea ponderii intervenției actorilor nestatali în dinamica relațiilor internaționale.

Procesual ar putea fi decelate următoarele coordonate:

- parametrii de adaptare politică, economică, socială, culturală, etc.;
- identificarea proceselor în dinamica lor internă și interdependența lor;
- spațiul de confluență și conflict dintre valori și interese;
- realizarea și modelarea procesualității în favoarea echilibrului stabil.

Desemenea, confruntarea principală se poartă între valori fundamentale diferite, între democrație și totalitarism internațional de sorginte extremist-religioasă, structurat în rețele transfrontaliere împotriva statelor democratice și a forțelor politice raționale din statele angajate în procesul democratizării. Tendințele majore ce guvernează evoluțiile globale în epoca postbipolară creează îngrijorări justificate, generează noi provocări, oferă oportunități și prezintă riscuri la adresa valorilor și

intereselor naționale. Relevanță deosebită pentru mediul global de securitate reprezintă:

- competiția supremație-dezvoltarea emergentă;
- realizarea noii ordini mondiale;
- viteza și intensitatea transformărilor în sectoarele și sistemele de securitate;
- adâncirea decalajelor între state, zone și regiuni și cerințele dezvoltării durabile;
- stabilitatea fragilă, existența statelor eșuate, proasta guvernare, ofensiva prozelitismului;
- relația intern-extern negestionat rațional, determinarea externă prevalând asupra celei interne;
- indescifrabilitatea viitorului;
- diminuarea aportului unor organizații de securitate la mediul global de securitate (vezi cazul Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa);
- polarizarea economică, socială a statelor și regiunilor în cadrele lor de referință (regional și global).

Pe termen scurt și mediu, riscurile de natură nemilitară să prevaleze în raport cu cele militare, iar vulnerabilitățile interne și evenimentele neprevăzute să potențeze într-o mare măsură capacitatea statelor și a comunității europene în ansamblul său, de a răspunde și contracara riscurile și amenințările la adresa securității.

1. Amenințări vechi și noi

Șaizeci de ani după cel de-al Doilea Război Mondial, știm prea bine că cele mai mari amenințări la adresa securității cu care ne confruntăm în prezent, precum și în zeci de ani înainte, merg mult mai departe decât actele de război. Ele se extind la sărăcie, boli infecțioase și degradarea mediului; războiul și violența din state; a răspândirii și a posibilităților de utilizare a armelor nucleare, radiologice, chimice și biologice; terorismului și a crimei organizate transnaționale. Amenințările asupra securității statelor provin de la actorii nestatali sau chiar de la unii actori statali.

Provocarea centrală pentru secolul douăzeci și unu este un concept nou și o înțelegere mai largă, care să reunească toate aceste aspecte, a ceea ce înseamnă securitate colectivă și toate responsabilitățile, angajamentele, strategiile și instituțiile care vin împreună cu el. Obiectivul ideatic al unui sistem de securitate colectivă este acela de a fi mai eficace, mai eficient și mai echitabil.¹

În cazul în care există un nou consens de securitate, acesta trebuie să înceapă cu înțelegerea faptului că actorii din linia întâi în relațiile cu toate amenințările cu care ne confruntăm -vechi și noi - continuă să fie statele suverane individuale, ale căror roluri, responsabilități, precum și dreptul de a fi respectate, sunt pe deplin recunoscute. Dar, în secolul douăzeci și unu, mai mult decât oricând înainte, nici un stat nu poate suporta în întregime singurătatea. Strategii colective precum și un simț împărtășit și asumat al responsabilității sunt indispensabile.

---

¹ Assenova, Margarita. *The Debate on NATO's Evolution: A Guide*. Washington, CSIS Press, 2003. 66 p. (CSIS report). A report of the CSIS Eastern Europe Project. NATO's Changing Mission, pp 1-13. NATO-East European Relations, pp 33-43.

În cazul securității colective de azi avem trei piloni. Amenințările nu mai recunosc frontierele naționale, sunt legate, și trebuie să fie abordate la nivel regional și global. Nici un stat, indiferent cât de puternic este sau declară că este, nu poate prin propriile sale eforturi să fie invulnerabil la amenințări. Și nu putem presupune că fiecare stat va fi întotdeauna capabil sau doritor să-și îndeplinească responsabilitatea de a proteja proprii săi oameni și de a nu face rău vecinilor.²

Nu trebuie să subestimăm dificultatea de a ajunge la un nou consens cu privire la sensul și responsabilitățile de securitate colectivă. Multe se identifică cu amenințările la adresa păcii și securității internaționale. Unii cred că HIV / SIDA este o boală groaznică, dar nu un pericol de securitate. Sau că terorismul este o amenințare pentru unele state, dar nu toate. Sau unele războaie civile din Africa sunt o tragedie umanitară, dar sigur nu o problemă de securitate internațională. Sau că sărăcia este o problemă de dezvoltare, nu de securitate.

Diferențele de putere, avere – acumulare, cultura, mediul climatic, religie și sisteme social-economice ne determină să percepem că cele mai mari amenințări la adresa comunităților sunt legate de supraviețuire și de bunăstare. Diferențele de percepție ne fac să neglijăm ceea ce alții percep ca o gravă amenințare la adresa lor pentru supraviețuire. Răspunsurile sunt inechitabile la amenințările suplimentare energetice și de divizare. Mulți oameni cred că ceea ce trece drept securitate colectivă azi este pur și simplu un sistem de protejare a bogaților și puternicilor. Astfel de percepții reprezintă o provocare fundamentală pentru construirea securității colective de azi. A face declarații, fără identificarea, recunoașterea și gestionarea unitară a amenințărilor înseamnă că nu poate exista securitate colectivă. Auto-ajutorarea va domina, neîncrederea va predomina în detrimentul cooperării reciproce pe termen lung, fapt care va eluda stabilitatea întregului sistem de securitate.

De ce este nevoie astăzi nu este nimic mai mult decât un nou consens între alianțe care sunt împărțite, între națiuni bogate și sărace, între religii și între popoare, precum și de compatibilizarea și interfuncționalitatea sistemelor sociale, economice și politice. Esența consensului este simplă: să împărțim toată responsabilitatea pentru securitatea fiecăruia și a tuturor. Și testul acestui consens, va fi acțiunea³, iar rezultatul va fi însuși viitorul.

În ultimii 40 de ani, speranța de viață în țările în curs de dezvoltare a crescut cu 20 de ani, iar venitul pe cap de locuitor s-a dublat în țări precum Botswana, Brazilia, China, Coreea de Sud și Turcia, în mai puțin de o treime din timpul necesar cu care a

---

² Cotts, Christopher D. *The Revenge of Europe: NATO and the Transatlantic Relationship in the Era of the European Union*. Maxwell AFB, AL, Air University Press, 2005, 75 p. , (Walker paper, no.2), http://www.au.af.mil/au/aupress/Walker_Papers/PDF_Bin/Cotts.pdf

³ Hamilton, Daniel S. *Transatlantic Transformations: Equipping NATO for the 21st Century*. Washington, Center for Transatlantic Relations, Paul H. Nitze School of Advanced International Studies, Johns Hopkins University, 2004. 196 p. What Is Transformation and What Does It Mean for NATO?, by Daniel S. Hamilton, pp 3-24. Transforming NATO to Meet the Challenges of the 21st Century, by George Robertson, pp 25-36. The Next Phase of Transformation: A New Dual-Track Strategy for NATO, by Hans Binnendijk and Richard L. Kugler, pp 37-73. The Consequences of U.S. and NATO Transformation for the European Union: A European View, by Yves Boyer, pp 75-90.

avut de-a face și Marea Britanie sau Statele Unite ale Americii cu ceva mai mult de un secol mai devreme. Cu toate acestea, o mare parte din lume a rămas sub nivelul acceptabil sau decen de prosperitate. Între 1975 și 1999 Africa sub-sahariană nu a întrezărit creșteri de venit pe cap de locuitor. În anii '80, multe dintre aceste noi state s-au confruntat cu crize de stat, de capacitate și de legitimitate, reflectate în creșteri interne ale războaielor, ca formă dominantă, în a doua jumătate a secolului al XX-lea.⁴

Pe măsură ce ne înaintăm în secolul douăzeci și unu, aceste luptele sunt departe de a se fi terminat. Mai mult de un miliard de oameni nu au acces la apă curată, mai mult de două miliarde nu au acces la instalații sanitare adecvate și mai mult de trei milioane mor în fiecare an, din cauza bolilor legate de apă. Paisprezece milioane de persoane, inclusiv șase milioane de copii, mor de foame în fiecare an. Au fost 842 de milioane de oameni subnutriți în 2000; 95 la sută trăiesc în țările sărace. Aproape 30 de milioane de oameni din Africa au acum HIV \ SIDA. În unele state, elitele urbane de vârstă mijlocie sunt puternic afectate; aceasta erodează capacitatea statului decimându-i activitatea și furnizarea de plus valoare a ceea ce ar trebui să fie cel mai productiv grup al unui stat. Numărul tot mai mare de femei și fete infectate pune în pericol producția de alimente și agricolă, de reproducere și perpetuare a valorilor familiei. Dacă tendințele nu sunt rezervate, unele dintre aceste state se vor confrunta cu colaps sub greutatea combinată a sărăciei și HIV \ SIDA.

Controlul capacității distructive a tehnologiei nucleare și exploatarea sa au devenit preocupări centrale ale statelor dezvoltate. Războiului rece a modelat politica la nivel global, pentru aproape jumătate de secol. Rivalitate între Statele Unite și fosta Uniune Sovietică a blocat procesul de menținere a păcii și securității internaționale. Aproape toate conflictele armate și lupta pentru eliberare au fost vizualizate prin prisma Est-Vest rivalitate istorică, până la prăbușirea fostei Uniuni Sovietice și sfârșitul statului comunist în Europa de Est. Cu toate acestea, după 1945 lumea foarte probabil ar fi fost un loc sângeros. Au existat mai puține războaiele inter-statale în ultima jumătate a secolului al XX-lea decât în prima jumătate. Având în vedere faptul că în aceeași perioadă, numărul de state a crescut de aproape patru ori, ar fi fost posibilă o creștere a războaielor inter-statale. Cu toate acestea, riscul de război a fost diminuat în mai multe moduri.

Dramatic, dar pașnic sfârșitul războiului rece deschide o oportunitate securității colective pentru a înflori⁵. În primul an de la sfârșitul războiului rece părea să se configureze un nou rol pentru Organizația Națiunilor Unite. În 1990, Consiliul de Securitate a autorizat folosirea forței împotriva Irakului pentru a elibera Kuweitul. Consiliul de Securitate a extins interpretarea amenințărilor la adresa păcii și securității internaționale și a autorizat o intervenție în scopuri umanitare în Somalia. Organizația Națiunilor Unite a contribuit de asemenea, pentru a pune capăt mai multor războaie prelungite, în America Centrală și Africa de Sud.

---

⁴ Department of Peace and Conflict Research at Uppsala University, International Peace Research Institute, Oslo, 2007.

⁵ UN General Assembly, High-level Panel Report on Threats, Challenges and Change, 2004.

Astfel, conflictele regionale de lungă durată, cum ar fi cele care implică Israel, Palestina și Kashmir, au rămas nerezolvate. Eșecul de a acționa față de purificarea etnică și genocidul din Rwanda și Bosnia erodează sprijinul internațional și ridică semne de întrebare vis-a-vis de capacitatea organizațiilor internaționale de a imune și în egală măsură de a se impune.

Evenimentele din New York și Washington DC au adus noi perspective și au generat un potențial reînnoit pentru securitatea colectivă. Pe 12 septembrie, Franța a introdus iar Consiliul de Securitate a adoptat în unanimitate Rezoluția 1368 (2001), care a condamnat atacurile și a deschis calea pentru Statele Unite de a conduce acțiunile militare împotriva talibanilor în regim de auto-apărare. În aceeași zi, Adunarea Generală a terorismului a condamnat atacurile. Pe 28 septembrie, Consiliul de Securitate a adoptat Rezoluția 1373 (2001), care obligă toate statele membre, în conformitate cu capitolul VII din Carta Națiunilor Unite, de a organiza acțiuni specifice pentru combaterea terorismului. Trei luni mai târziu, Organizația Națiunilor Unite a prezidat Acordul de la Bonn, care a creat un guvern interimar pentru a înlocui regimul taliban. Un sprijin puternic a fost dat de Guvernul interimar în Afganistan ca și custode al procesului de pace și a ajutat la redactarea noii Constituții a țării.

Acest spirit internațional a durat doar câteva luni și a fost erodat de disensiuni în legătură cu războiul condus de Statele Unite în Irak, din 2003. Atacurile din 11 septembrie 2001 au relevat faptul că țările membre, precum și instituții de securitate colectivă, nu au reușit să țină pasul cu schimbările în materie de amenințări. Evoluția tehnologică, care a schimbat radical lumea comunicațiilor, a prelucrării informațiilor, sănătatea și transportul au eludat, diluat și transparentizat frontierele, au permis persoanelor din toată lumea să acceseze radical informațiile cu o viteză de neconceput cu două decenii în urmă. Aceste transformări au adus multe avantaje, dar au creat și vulnerabilități potențiale considerabile. Un nou pericol este cel al crimei organizate transnaționale, care subminează statul de drept din cadrul și în afara granițelor. Tehnologiile proiectate pentru a îmbunătăți viața de zi cu zi pot fi transformate în instrumente de agresiune. Strânsa legătură și interdependența dintre rețelele crimei organizate și cele teroriste potențează capacitatea acestora de distrugere.

Avem încă de înțeles pe deplin impactul acestor modificări, dar ele împărtășesc un climat de securitate și/sau insecuritate fundamental diferit, ale căror unice oportunități de cooperare sunt însoțite de un domeniu de aplicare fără precedent pentru distrugere.

Cu privire la evenimentele din 11 septembrie, acesta este un exemplu perfect de impact al efectelor globalizării. Nouăsprezece musulmani fundamentalist teroriști din șase țări au intrat în Statele Unite, într-o perioadă de trei ani, folosind motive de educație, de călătorie, de locuri de muncă și formare profesională pentru a obține intrarea în țară. În SUA au folosit infrastructurii existente (internet, telefon, sistem) pentru a promova schimbul de cunoștințe și a comunica în siguranță cu sponsori ai terorismului în locuri precum Pakistan, Arabia Saudită, Yemen și Afganistan. Au fost în stare să-și transfere peste 500,000 dolari din străinătate pentru a susține operațiunea. Deoarece rețeaua financiară globală acceptă transferul de 1,5 trilioane \$

pe zi pentru a permite comerțul mondial și investițiile, 500,000 dolari transferați nu sunt suficient pentru a atrage atenția.

Au folosit un alt instrument de globalizare, sistemul de transport aerian din SUA, care a fost destinat pentru conectare Americii cu restul lumii. Seria de atacuri coordonate din 11 septembrie și 11 martie (în Spania) demonstrează cât de mult a dus globalizare la creșterea capacității terorismului și a altor actori non-statali de a atenta la proiectul de putere și la echilibrul global în mediul internațional. În plus față de teroarea creată, atacul a avut ca rezultat numeroase victime umane, imense pagube materiale, slăbirea încrederii în capacitatea autorităților statelor de a-și apăra cetățenii, apariția psihozei terorii, destabilizarea funcționării sistemului, apariția deciziilor politice incoerente și justificative, apariția sentimentului omniprezent de insecuritate, detronarea miturilor, etc. Aceasta nu include costul de război privind terorismul estimat la peste un miliard de dolari pe lună sau de creșterea costurilor pentru apărare și pregătire în caz de catastrofe viitoare. Ne putem întreba: ore nu și aceste manifestări îndeplinesc parțial obiectivele actelor criminale teroriste? Nu reprezintă totodată începutul spiralei răului în care se potentează deopotrivă atât capacitățile și justificările de apărare cât și cele de agresiune?

Acest lucru subliniază ideea principală a acestui capitol: globalizarea a crescut exponențial capacitatea statelor și actorilor non-statali (teroriști, teroriști contrabandiști, alte organizații criminale) de a proiecta putere pe scară globală⁶. Complexitatea și dimensiunea sistemelor, conectarea până la contopire a acestora au lăsat descoperite vulnerabilități care au contribuit direct la capacitatea de a provoca daune și prejudicii reale celei ce a fost numită de lume ultima supraputere. Mai mult, se demonstrează încă odata interdependența profundă și rețelizarea economiilor și sistemelor. Când aeroporturile din SUA s-au închis pentru trei zile, a fost afectată fiecare națiune industrială din lume. Când gările din Madrid au fost paralizate temporar și nonfunctionale, rețeaua feroviară europeană era aproape de colaps. În momentul în care piața bursieră din SUA a fost închisă, aceasta a avut un imens efect negativ pe piețele mondiale. Acum când sistemul financiar-bancar din SUA întâmpină disfuncționalități majore, toate piețele financiar-bancare internaționale îl urmează.

1.1. Globalizare, conflicte asimetrice

Globalizarea ar putea fi caracterizată ca fiind circulația rapidă nerestricționată a fluxului de informații, idei, valori culturale, de capital, bunuri și servicii și de oameni atât pe plan vertical cât și orizontal. Eliminarea barierelor de spațiu și timp și transformarea pieței globale într-un imens stadion. Aceasta înseamnă că guvernele neconectate și neintegrate în sistemele globale de securitate sau de cooperare economică vr avea mai puțin control asupra fluxurilor de informații, tehnologiei, bolilor, imigranților, armelor, drogurilor și tranzacțiilor financiare vor licite sau ilicite și a accesului la resurse. Statele ne-globalizate se vor putea admira în postura de spectatori pasivi și marginalizați la spectacolul lumii moderne. Actorii non-statali, de

---

⁶ **Global Security Environment: Future Challenges and Risks**, Bratislava, 2005.

la companii la organizațiile non-profit vor juca roluri din ce în ce mai mari, atât naționale, cât și în afacerile internaționale. În mod contrar, statele cu ineficiență și incompetență în guvernare nu vor reuși să beneficieze de globalizare, dar, în unele cazuri, va da naștere la conflicte acasă și în străinătate, asigurând un și mai mare decalaj între câștigătorii și perdanții regionali decât există astăzi⁷.

Aceste elemente critice ale procesului de globalizare dezvoltă și perpetuează amenințările asimetrice cu care se confruntă lumea în care trăim. Resentimentele și frustrările generate de decalajele mari și crescânde între populații, prăpastia falsă dintre religii și manifestările generate de aceasta, viitorul – care sună diferit de la popor la popor și de la individ la individ, separat și toate laolaltă formează un mozaic sensibil, instabil, predictibil sau imprevizibil al lumii contemporane

Acum, mai mult decât oricând înainte, amenințările sunt interdependente și o amenințare pentru unul este o amenințare la adresa tuturor. Reciproca, vulnerabilitatea, antiteza slab-puternic, nu a fost niciodată mai clară. Integrarea globală economică înseamnă că un atac terorist sau un dezechilibru economico-social major oriunde în lumea dezvoltată are consecințe devastatoare pentru bunăstarea a milioane de oameni din țările în curs de dezvoltare. Banca Mondială estimează că atacurile din 11 septembrie 2001 au crescut numărul de persoane care trăiesc în sărăcie la 10 de milioane, costul total pentru economia mondială probabil a depășit 80 de miliarde de dolari. Aceste numere vor fi cu mult depășite de un incident care implică terorismul nuclear.

Fiecare amenințare la adresa securității internaționale de astăzi mărește riscul altor amenințări. Proliferarea nucleară crește disponibilitatea materialelor și a tehnologiei necesare și, implicit probabilitatea ca o organizație teroristă să acceadă la o armă nucleară sau fie și numai la o componentă a acesteia, schițe, proiect, reziduuri radioactive, etc. Capacitatea actorilor non-statali de a face trafic de materiale și tehnologie nucleară este susținută direct sau indirect de statele care sunt ineficiente în controlul frontierelor și a tranzitului.

Grupurile teroriste internaționale au drept sanctuar statele slabe. Recrutarea este asistată de sărăcie, ocupația străină, precum și absența drepturilor omului și a democrației, și de intoleranță religioasă și alte; violență civilă, o vrăjitoare comună în acele zone în care războiul civil și regional se intersectează. În ultimii ani, teroriștii au fost ajutați pentru a finanța activitățile lor și și-au procurat resurse importante prin accesul la astfel de mărfuri valoroase ca drogurile sau armele din țările blocate de războaiele civile.

Amenințările asimetrice, au devenit din ce în ce mai importante în ochii lumii strategilor de la sfârșitul războiului rece. De exemplu, mai mulți cetățeni ai SUA (militari și civili) au fost uciși sau răniți de atacuri asimetrice, în ultimii 20 de ani decât forțe militare convenționale implicate în Granada, Panama, Desert Storm, Bosnia și Kosovo⁸. Este aproape imposibil să ne luăm după rezultatele studiilor sau cercetărilor, sau să ascultăm un discurs important de politică externă în ultimii cinci ani și să nu găsim referire la amenințări asimetrice. Acest lucru a fost adevărat chiar

⁷ „Mapping the Global Future”, National Intelligence Council NIC, USA, 2008.

⁸ *Post Vietnam Combat Casualties*, Infoplease.com, Learning Network, online, Internet.

și înainte de atacurile din New York și Madrid. De atunci amenințările asimetrice vor continua să fie menționate și dezbătute, este deci necesar să le definim și identificăm.

Războiul asimetric poate fi definit în termenii cei mai simpli "război în care se aplică avantajele comparative față de punctele slabe ale unui dușman". De facto, majoritatea conflictelor au un caracter asimetric. Putem considera că asimetria este la fel de veche ca și conflictul însuși. În cadrul conflictelor asimetrice oponentii apelează în primul rând la mijloacele pe care le au la îndemână și pe care le pot folosi. Astfel, decalajul dintre adversari generează implicit un conflict asimetric. Chiar pornind de la o stare de echilibru, simetrică între părțile aflate în conflict aceasta se va transforma în urma acțiunii și a conjuncturilor, într-o stare de dezechilibru asimetrică. Asimetria în conflict poate decide soarta acestuia.

După conceptul de strategie indirectă care se opune celei de înfruntare frontală, strategii militare – în special cei aparținând Forțelor Aeriene ale SUA – au concluzionat că este necesară o modificare a viziunii și a raționamentului de acțiune dezvoltând conceptul de „război asimetric”. Diferențierea calitativă a înzestrării și a capacităților militare determină aplicarea conceptului. Războiul asimetric este sinonim conflictului în care se evită impactul direct cu forța adversarului, contracararea, neutralizarea și compensarea superiorității acestuia. Se focusează pe fructificarea slăbiciunilor și vulnerabilităților oponentului. Războiul asimetric este abilitatea de a gândi și a acționa într-un mod care nu este ușor de apărat cu mijloace militare convenționale în vigoare⁹.

Atacurile asimetrice au anumite caracteristici care le separă de operațiunile militare tradiționale. În primul rând grupurile sau persoanele care nu sunt legate direct teritorial sau structural de un stat le pot efectua având un grad mai mare de libertate în acțiune și mișcare. Acest lucru face detectarea și "răsplata" extrem de dificile. În al doilea rând, sunt obiectivele atacate care nu se limitează la facilitățile militare sau combatanți, ci mai degrabă de o gamă largă de obiective politice, economice, sociale, de semnificație și simbolice. Intenția este de a viza vulnerabilitățile adversarului, dar nu ca sistem ci ca stat, ordine socială și sistem de valori. În al treilea rând, atacurile asimetrice, încearcă să aibă un important impact psihologic, un atac la capacitatea de a acționa sau de libertatea în acțiune. În cele din urmă, metodele folosite pentru a efectua aceste atacuri depășesc ceea ce am considera tradițional, chiar de standardele teroriste. Exemple recente includ utilizarea avioanelor, barja ofertelor, sistemul poștal, căi ferate, trenuri și mașina bombă și Cyber sistemele de arme.

De aceea este de așteptat ca puține entități (state sau formațiuni non-statale să provoace și să înfrunte NATO sau armata americană în conflicte de tip convențional pe viitor). Provocările la care NATO trebuie să facă față sunt tocmai acțiunile și înfruntările asimetrice, realitate care implică regândirea și redimensionarea întregului concept de acțiune al Alianței. Minimizarea vulnerabilităților, flexibilizarea structurală, adaptabilitatea, creșterea capacităților de reacție proactivă, implicarea

---

⁹ *Global Trends 2015: A Dialogue about the Future with Nongovernmental Experts*, National Intelligence Council, 2000, p.23.

„punctată” în conflicte, precum și creșterea capacităților asimetrice de răspuns sunt câteva din atributele care necesită atenție din partea Alianței.

Pentru a adăuga urme de întuneric asupra predicțiilor despre viitor, următorul citat subliniază amenințarea cu care se vor confrunta națiunile industriale în următorii ani. „Majoritatea adversarilor vor recunoaște avantajul informațiilor și superioritatea militară a Statelor Unite în 2015. Mai degrabă decât de a consimți la orice potențial militar al dominației SUA, ei vor încerca să eludeze sau minimizeze forța SUA și exploata slăbiciunile. Tehnologia Informației (IT) determinată de globalizare va crește semnificativ interacțiunile între teroriști, traficanți de droguri, proliferatorii de arme și criminalitatea organizată, care într-o rețea mondială va avea un acces mai larg la informații, la tehnologie, la finanțare. Astfel de abordări asimetrice, indiferent dacă sunt efectuate de către state sau de actorii non-statali, va deveni caracteristică dominantă de amenințare la adresa SUA”¹⁰.

Când ținem seama de alte efecte negative ale globalizării, este clar că organizațiile menționate mai sus vor avea un mare bazin de recrutare a adeptilor, din rândul populațiilor sărace și frustrate din punct de vedere social și politic.

Războiul civil, boala și sărăcia cresc riscul de colaps de stat și posibilitatea de a facilita răspândirea crimei organizate, în paralel cu disponibilitatea orientării populațiilor acestor state către extremism.

Toate statele au un interes în crearea și consolidarea unui nou și cuprinzător sistem de securitate colectivă, care să fie capabil să ofere certitudinea securității într-o lume a insecurității. În plus, statele care nu sunt beneficiare numai ale privilegiilor de suveranitate, dar și a responsabilităților derivate din suveranitate trebuie să le accepte ca atare.

Statele, prin toate instituțiile interne pe care le patronează, precum și prin toate organismele externe și alianțele din care fac parte, sunt direct, complet și nemijlocit răspunzătoare de demnitatea, justiția, valoarea și siguranța cetățenilor lor. De viața acestora și de valoarea adăugată a existenței lor. A fiecăruia dintre ei și a tuturor laolaltă. Acestea sunt valorile care trebuie să fie în centrul oricărui sistem de securitate individuală și colectivă în prezent și mai ales în viitor.

1.2 Repere actuale NATO

În prezent, NATO are un loc și poziție nouă care ar putea fi reprezentată printr-un nou concept strategic elaborat sub deviza „de la apărare colectivă la securitate în globalizare”.

În aceste zile, pe fondul covârșitoarei crizei financiare, prin care trece omenirea, și care a cauzat recesiune economică într-un număr - în creștere încă - de țări și când China printr-un comportament comercial ostil contribuie la înrăutățirea situației¹¹, securitatea globală se bazează pe un scenariu complex în care NATO se așteaptă să joace un rol important. În plus, instabilitatea piețelor de alimente și petrol

---

¹⁰ *Ibidem*, p.31.

¹¹ *2008 Report to Congress of the U.S.-China Economic and Security Review Commission*, Second Session, November 2008. U.S. Government Printing Office, Washington, 2008.

a condus până la sfârșitul anului 2008¹² la creșterea cu aproape 1 miliard a numărului de persoane ce trăiesc sub limita de sărăcie, sunt afectate de malnutriție, inaniție.

Relația Alianței cu Organizația Națiunilor Unite este una de o relevanță deosebită. Națiunile Unite se află în centrul cadrului instituțional internațional în care Alianța operează, principiu înscris în tratatul fondator al NATO. Rezoluțiile Consiliului de Securitate au oferit mandatul pentru operațiunile NATO din Balcani și Afganistan, cât și pentru misiunea din Irak. În ultima perioadă, cooperarea NATO-ONU s-a dezvoltat pe toate planurile: operațional, conceptual, politic și instituțional.

2. Mediul de securitate în globalizare și conceptul strategic

2.1. Tehnologiile media și protecția informațiilor prin clasificarea lor

În sistemele informatice militare din ultimii ani, a crescut tot mai mult volumul și tipul informațiilor utilizate și afișate zilnic pe ecranele calculatoarelor via programe sau Internet.

NATO are meritul principal în sistemul clasificării. Clasificare înseamnă etichetări crescătoare ale documentelor sau informațiilor, de la cel mai jos nivel, unde se situează informațiile deschise (open) sau neclasificate (unclassified), la cele confidențiale, urcând spre informații secrete și strict secrete (top secret).

Inițial, s-a pornit de la ideea că informațiile care prin compromitere pot costa vieți umane sunt marcate „secrete”, în timp ce informațiile a căror compromitere costă pierderea multor vieți umane sunt definite „top secret” (strict secrete).

Economia și securitatea națională sunt total dependente de tehnologiile informaționale și de infrastructura informațională. O preocupare majoră ar trebui să fie orientată spre atacurile cibernetice organizate, capabile să cauzeze destabilizarea infrastructurii naționale critice, a economiei sau securității naționale.

Pe timp de pace, dușmanii pot declanșa acte de spionaj asupra guvernului, centrelor de cercetare științifică universitară și companiilor private. Încearcă să pregătească terenul pentru administrarea loviturilor din spațiul cibernetic în cazul unei confruntări, prin cartografierea sistemelor informaționale ale unui stat, identificând principalele ținte și plasând în infrastructura națională porți ascunse de intrare și alte mijloace de acces. Pe timp de război sau criză, adversarii vor încerca să intimideze liderii politici naționali prin atacarea infrastructurilor critice și a funcțiilor de bază ale economiei sau prin erodarea încrederii publice în sistemele informaționale.

2.2. Conceptul strategic NATO

Conceptul Strategic al NATO este proiectat pentru a furniza fundalul politic și militar pentru strategia Alianței. Se prevede, de asemenea, o orientare a autorităților militare aliate cu privire la modul de punere în aplicare a acestei strategii. Inițial

---

¹² *Global Food and Fuel Crisis Will Increase Malnourished by 44 Million*, Press Release No. 2008/107/EXC, The World Bank, October 8, 2008. Available at: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/NEWS/0,,contentMDK:21931834~menuPK:34463~pagePK:34370~piPK:34424~theSitePK:4607,00.html>.

clasificat, conceptul a devenit un document public, atunci când a fost actualizat ultima oară în anul 1991.

Nou Concept Strategic NATO este receptiv la schimbările din mediu de securitate euro-atlantic, cu accent pe următoarele elemente cheie¹³:

- Apărarea colectivă: Conceptul Strategic subliniază misiunea de bază a NATO de apărare colectivă a membrilor săi în conformitate cu articolul 5 din Tratatul Atlanticului de Nord.

- Capacitățile militare: Conceptul reafirmă hotărârea aliaților de a consolida capacitățile de apărare a Alianței prin asigurarea forțelor, care sunt mai mobile, sustenabile, durabile și capabile de a angaja în mod eficient întregul spectrul de misiuni NATO.

- Misiuni noi: Conceptul face apel pentru îmbunătățiri în capacitatea NATO de a întreprinde noi misiuni pentru a răspunde la un spectru larg de posibile amenințări la adresa intereselor comune ale Alianței, inclusiv: conflictele regionale, cum ar fi în Kosovo și Bosnia, proliferarea armelor de distrugere în masă și de mijloacele lor de livrare, precum și amenințări transnaționale ca terorismul.

- Noi membri: Conceptul precizează deschiderea NATO pentru noi membri și angajamentul aliaților privind extinderea, ca parte a unui efort mai larg de a consolida pacea și stabilitatea în întreaga comunitate euro-atlantică.

- Consolidarea parteneriatelor: Conceptul consolidează eforturile Alianței de a construi parteneriate de mare anvergură, cu scopul de a crește transparența și încrederea reciprocă în probleme de securitate și consolidarea capacității aliaților și partenerilor de a acționa împreună.

- Capabilitățile europene: Conceptul subliniază dezvoltarea unei Securități Europene și Identitatea Apărării în cadrul NATO ca un element esențial al adaptării NATO, permițând aliaților europeni să facă o contribuție mult mai eficientă pentru securitatea euro-atlantică.

În plus, complementaritatea cu UE a dus la o serie de analize și propuneri, multe divergente, dar existența lor este indiscutabilă.

3. Operațiuni NATO

Forța Internațională de Asistență pentru Securitate (FIAS). FIAS reprezintă prioritatea operațională cea mai importantă a NATO și, în același timp, este cea mai amplă operațiune Aliată din istoria Alianței Nord-Atlantice.

A fost lansată în 2001, prin rezoluția Consiliului de Securitate al ONU numărul 1386, după îndepărtarea de la putere a regimului taliban. Inițial a reprezentat o forță multinațională sub egidă ONU, limitată la asigurarea securității capitalei Kabul și a împrejurimilor sale. În 2003, NATO a preluat comanda operațiunii care acum prevedea extinderea autorității guvernului afgan pe întreg teritoriul țării și instaurarea unui climat de securitate propice reconstrucției economice și a statului de drept.

Operațiile desfășurate de FIAS au ca obiectiv acordarea de asistență guvernului afgan în construirea și menținerea cadrului de securitate în vederea extinderii

---

¹³ Proiectul Noului Concept Strategic, a fost dat publicității de către NATO la Summit de la Washington în Aprilie 24, 1999, Secretariatul Oficiului de Presă, Casa Albă.

influenței autorităților afgane, facilitând, astfel, derularea, în mod corespunzător, a proceselor de stabilizare și dezvoltare în Afganistan.

O componentă esențială a strategiei pentru Afganistan a constituit-o extinderea FIAS pe toată suprafața Afganistanului, inclusiv prin echipele de reconstrucție provincială (PRT), promovând stabilitatea și reforma sectorului de securitate.

Țara noastră este unul dintre contributorii importanți la FIAS. Participarea României la FIAS este fundamentată prin Hotărârea nr. 38 din 21 decembrie 2001 a Parlamentului României, care acordă Guvernului împuternicirea de a stabili forțele, mijloacele, finanțarea și condițiile în care se va asigura această participare.

Misiunea NATO de Pregătire – Irak (NTM-I). Decizia de a înființa NTM-I a fost luată de șefii de stat și de guvern reuniți la Summit-ul NATO de la Istanbul, din 2004, ca urmare a unei solicitări a guvernului interimar irakian. Scopul misiunii este acela de a acorda asistență aliată în pregătirea de către autoritățile irakiene a unor forțe de securitate.

Prin intermediul misiunii, NATO oferă pregătire, echipamente și asistență tehnică. Alianța oferă instruire atât în cadrul centrelor aflate pe teritoriul Irakului, cât și în cele din afară.

Încă de la început (14 august 2004), România a sprijinit Misiunea NATO de Instruire a forțelor de securitate irakiene.

Operațiunea KFOR. NATO este implicat în Kosovo din 1999, ca urmare a Rezoluției 1244 a CS ONU, cu misiunea de a asigura un mediu de securitate sigur și stabil. În acest scop, a desfășurat în provincie o forță militară (KFOR).

După declarația de independență a Kosovo din 17 februarie 2008, Alianța a reafirmat că forța militară KFOR va rămâne în Kosovo pe baza Rezoluției 1244 a CS ONU, conform celor hotărâte la Reuniunea miniștrilor de externe ai țărilor NATO, din decembrie 2007, cu excepția cazului în care CS ONU nu ia o altă decizie. KFOR va continua să coopereze strâns cu populația din Kosovo, ONU, UE și alți factori internaționali.

În prezent, Alianța își continuă eforturile în vederea asigurării unei dezvoltări stabile, democratice și multietnice a Kosovo.

După declarația unilaterală de independență a Kosovo, România își menține angajamentul față de KFOR. Militarii români își continuă îndeplinirea misiunilor în baza mandatului încredințat, acela de a asigura securitatea populației civile.

Operațiunea Active Endeavour (OAE). Operațiunea a fost lansată în 2001 și a reprezentat una din cele opt măsuri luate de NATO la acel moment, pentru a sprijini SUA în urma atacurilor teroriste de la 11 septembrie, ca urmare a invocării, pentru prima dată în istoria Alianței, a articolului 5.

Din 2001, navele aliate patrulează în Marea Mediterană în scopul de a monitoriza și identifica eventualele vase suspecte. Din 2003, operațiunea s-a extins prin includerea posibilității de escortă a vaselor comerciale aliate care tranzitează strâmtoarea Gibraltar.

Începând cu anul 2004, OAE a fost deschisă participării partenerilor NATO. În prezent, Rusia și Ucraina participă la activitățile de monitorizare.

România participă la această operațiune din anul 2005.

Sistemul de securitate Trans-Eurasian

Privitor la oponenții din exterior ai alianței, ne referim în mod direct la Rusia, care, prin președintele Medvedev, a lansat la 5 iunie 2008, la Berlin, ideea unui nou tratat de securitate în Europa, care să înlocuiască Actul final de la Helsinki argumentând că, actuala arhitectură de securitate a Europei trebuie să corespundă unui sistem multipolar al relațiilor internaționale către care ne îndreptăm¹⁴. Deși această propunere nu poate rămâne fără răspuns, acesta a întârziat să apară atât din partea UE¹⁵ cât și a SUA. O propunere de edificare a unui *Sistem de Securitate Trans-Eurasian* a fost lansată la nivelul teoreticienilor relațiilor internaționale încă din 1997¹⁶.

În absența unor reacții mai consistente (care să cuprindă și poziția SUA, NATO, OSCE), a fost formulată o analiză (la nivelul specialiștilor)¹⁷ care identifică modul în care UE ar trebui să răspundă precum și evidențierea a șase obiective ascunse ale planului înaintat de Medvedev. Conform acestei analize, obiectivele ascunse sunt: Introducerea Chinei ca o contragreutate de putere extraeuropeană, alături de SUA; Consilierea profilului Organizației de la Sanghai (văzută de unii ca un fel de contra NATO al Asiei); Divizarea NATO (între „prieteni” de tip Germania, Franța, Italia, Spania și „ostili” reprezentați de Marea Britanie, statele baltice, etc.); Blocarea totală a NATO (pentru că propunerea rusească vizează individul, state, instituții și alianțe); Consacrarea unei „doctrine Monroe” a Rusiei pentru vecinătatea imediată (adică adio NATO pentru Ucraina, Georgia, Republica Moldova); Scoaterea din joc a actualelor tratate de securitate europeană, ca OSCE și Tratatul CFE.

„Uniunea Europeană are nevoie de NATO, iar NATO are nevoie de Uniunea Europeană. Uniunea Europeană nu va putea fi niciodată puternică fără un NATO puternic, iar NATO nu va putea fi niciodată puternic fără o Uniune Europeană puternică”¹⁸.

Asumarea factorului transatlantic și a celui euro-asiatic formează dimensiunea transeurasia.

---

¹⁴ Pentru detalii vezi Andrew Monaghan (cercetător consilier, Colegiul de Apărare NATO, Roma), *Towards a World Role? Russian Foreign Policy*, The EU-Russia Centre Review, Issue Eight, Russian Foreign Policy, octombrie 2008, p. 48-54;

¹⁵ Un răspuns din partea UE ar fi dificil de formulat în condițiile în care nu are consolidată o politică comună externă și de apărare dar lideri importanți ai unor state UE „prietene” Rusiei, precum Italia, Germania, Spania, Franța au sprijinit ideea creării unei noi arhitecturi de securitate a Europei, președintele Franței, Sarkozy, propunând chiar un summit special al OSCE, pentru sfârșitul lui 2009. Nu au fost reacții din partea Marii Britanii, Țărilor Baltice, României și a altor țări estice, fost comuniste.

¹⁶ Zbigniew Brzezinski, una din eminențele cenușii ale politicii externe americane din ultimele câteva decenii, a lansat această propunere în cartea sa *The grand chessboard* din 1997 și prevedea edificarea acestui sistem poate cândva, la începutul viitorului secol, deci cam în această perioadă

¹⁷ Vezi Marcel H. Van Herpen (directorul Fundației Cicero, un think tank pro-UE și pro-atlantic), *The proposal of Russian president Medvedev for a Pan-European security pact. Its six hidden objectives and how the West should respond*, Cicero Working Paper, octombrie 2008, <http://www.cicerofound.org>.

¹⁸ Julian Lindley-French (cercetător principal la Centrul pentru Politică Aplicată al Universității din München), *O lume mare, un viitor mare, un NATO mare*, NATO Review nr.4/ 2005.

3.1. Securitate comprehensivă

Sintagma „securitate comprehensivă” poate fi decelată sub trei dimensiuni:

- abilitate în securitate
- dinamica de securitate
- acțiuni reușite de securitate

Un parteneriat transatlantic dinamic și robust reprezintă un factor crucial în articularea unor răspunsuri eficiente la noile riscuri de securitate cu care se confruntă comunitatea democrațiilor transatlantice.

Considerăm că Europa nu poate fi completă fără integrarea Balcanilor în structurile europene și euro-atlantice. Prin sprijinirea fermă a acestei perspective și a reformelor derulate de statele din regiune, vom putea contribui la modelarea unui climat de stabilitate pe termen lung.

La Summit-ul de la București, aliații au reafirmat angajamentul față de regiunea de importanță strategică a Balcanilor, unde integrarea euro-atlantică, fundamentată pe valori democratice și cooperare regională, rămâne necesară pentru o pace și stabilitate durabilă.

La estul Alianței, România a fost și va continua să fie un avocat ferm și activ al consolidării parteneriatului cu Republica Moldova, în sprijinul evoluției democratice și vocației sale europene.

Parte a Europei și punte către Asia Centrală și Afganistan, regiunea Mării Negre este importantă pentru stabilitatea euro-atlantică. România va contribui la dezvoltarea modalităților prin care NATO poate susține eforturile statelor riverane de consolidare a securității regionale.

Legătura transatlantică apare puțin deteriorată, la nivelul ultimului an. Criza iraniană a adus față în față două tabere: SUA – Marea Britanie și Franța – Germania. Tabăra europeană, pe care se construiește și identitatea de securitate a continentului, este pistonată diplomatico-energetic de Federația Rusă. Pe de altă parte, SUA, care susțin extinderea NATO către est, ridică scutul antirachetă în Cehia și în Polonia și mută bazele americane din "bătrâna" Europă în "noua Europă", pot tempera conectarea Federației Ruse pe filiera germano-franceză, prin forța negocierilor bilaterale.

Problemele interne ale NATO au ieșit mai pregnant la iveală prin măsurile pe care Alianța le-a adoptat în relațiile cu Rusia, atât în timpul, cât și după încheierea crizei georgiene: Franța și Germania nu au vrut ca NATO să joace un rol mai mare și, astfel, NATO are doar o libertate foarte limitată pentru a contra-balansa Rusia.

3.2. Parteneriatul / complementaritatea NATO-UE

Complementaritatea, ca opțiune europeană reprezintă o provocare majoră pentru noul concept strategic NATO. Integrarea sau antagonizarea capătă semnificații esențiale pentru viitorul alianței.

Unul din elementele esențiale ale Conceptului strategic al Alianței (NATO) adoptat la Washington în 1999 este „Dezvoltarea Identității Europene de Securitate și

Apărare în cadrul Alianței”. Conceptul Strategic confirmă faptul că Identitatea Europeană de Securitate și Apărare va continua să fie dezvoltată în cadrul Alianței.

Conceptul Identității Europene de Securitate și Apărare (European Security Defence Identity – ESDI) s-a dezvoltat în strânsă corespondență cu alte două concepte, dezvoltate ulterior. Este vorba, în primul rând, de Politica Externă și de Securitate Comună– PESC (*Common Foreign and Security Policy*– CFSP), ce denumesc un capitol distinct (Titlul V) al Tratatului de la Maastricht și care reprezintă unul din cei trei piloni ai construcției europene. În al doilea rând, este vorba de Politica Europeană de Securitate și Apărare – PESA (*European Security and Defence Policy*, ESDP) sau, respectiv, Politica Europeană de Securitate și Apărare Comună – PESAC (*Common European Security and Defence Policy*, CESDP) concept care a dobândit în ultimii ani tot mai multă substanță și care este parte componentă intrinsecă a PESC. PESA (ESDP) și IESA (ESDI) exprimă același concept de identitate europeană. Diferența dintre IESA și PESA este următoarea: IESA este un concept NATO, pe când PESA este un concept al UE. Nu există contradicții între PESA și IESA, aceste concepte fiind complementare¹⁹.

Construcția IESA (Identitatea Europeană de Securitate și Apărare) este un proces ireversibil ce va fi realizat prin dezvoltarea relației existente între NATO și UE, în același timp cu dezvoltarea politicii comune de securitate și apărare.

Obiectivul principal al UE²⁰ în cadrul PESA este capacitatea statelor membre de a mobiliza și desfășura în termen de 60 de zile și a susține cel puțin un an, forțe militare ce pot atinge nivelul a 50.000-60.000²¹ oameni care să efectueze întreaga gamă de așa-numite “*activități Petersburg*”, stabilite prin Tratatul de la Amsterdam, din 1997. Rolul acestora ar fi acela de a efectua operațiunile militare sub conducerea UE, ca răspuns la crizele internaționale, și circumstanțe în care NATO, și întregul său, nu este angajată din punct de vedere militar.

Aceste inițiative au dus la temerea că o alianță pur europeană ar putea duce la discriminarea statelor europene care sunt membre ale NATO dar nu și ale UE precum și la o dublare a asumării sarcinilor și alocării resurselor de către NATO și UE cu toate că toate statele membre NATO au fost de acord cu necesitatea unei forțe militare independente de contribuția SUA pentru realizarea PESC. Aceste temeri au fost înlăturate în urma Consiliului Nord-Atlantic de la Berlin din 1996 care a enunțat principiul creării unei forțe europene „*separabile, dar nu separate*”.

Experiența adunată în cadrul cooperării NATO/EU din Balcani poate fi folosită pentru crearea unui parteneriat strategic global având în vedere că teatrul de acțiune a devenit global dincolo de arealul tradițional de manifestare a NATO și UE.

---

¹⁹ Pentru detalii vezi Paul Dănuț Duță, *Instituții de securitate. Partea Generală*, Editura Techno Media, Sibiu, 2006, p.219.

²⁰ A fost stabilit de către Consiliul European în cadrul întâlnirii din 10-11 decembrie 1999 de la Helsinki.

²¹ „*Presidency Progress Report to the Helsinki European Council on Strengthening the Common European Policy on Security and Defence*”, în *European Union Foreign, Security and Defence Policy. Basic Documents*, pp. 278-279.

Momentul lansării propunerii de Constituție a UE în 2003 a arătat SUA că va trebui să vadă UE ca pe un competitor în cursa pentru securitate regională, și nu ca pe un partener. SUA, din element complementar al securității europene, s-a regăsit brusc în ipostaza balansării eventualei uniuni europene, pe probleme de securitate.

Prima divergență este politica de securitate promovată de Tratatul de Stabilire a Constituției, semnat în 2004, sub nici o formă un stat membru UE se poate degreva de politica comună de securitate, după luarea unei decizii. Chiar dacă este necesar consensul unanim pentru ratificarea unei decizii, vor exista presiuni politice sau chiar economice pentru a se ajunge la consens; concret, fiecare stat membru va fi ținut atât de strâns în chingile UE, încât va fi incapabil de a stabili înțelegeri bilaterale.

De asemenea, aceleași forțe cu sarcini în NATO ca și în UE constituie un alt impediment. Majoritatea statelor europene se află în proces de reducere a efectivelor militare, în timp ce au crescut cererile de participare la acțiuni militare NATO, UE, ONU, OSCE, toate necesare critic pentru a salva de la dezastru diferite țări devastate de conflicte armate. În același timp, marea majoritate a țărilor democratice au de plătit și tributul contribuției cu trupe în operațiunile militare din Afganistan. Deși acest lucru pare a fi doar urmarea unei decizii politice, la baza acestei coaliții temporare se află mai multe motive; toate țările contribuante împărtășesc aceleași valori de viață, demnitate umană și securitate minimă garantată în țările de proveniență. Toate țările europene membre concomitent ale UE și NATO au problema comună a asigurării numărului de militari strict cerut de ambele organizații.

De asemenea, agenda politicilor externe ale UE și SUA, ca și ambițiile lor, au atins nivelul competiției în ultimii ani. În 2006-2007, SUA a decis înființarea AFRICOM, deoarece pînă atunci acest continent nu a avut o structură militară SUA de comandă dedicată special, fiind acoperit de EUCOM. În aceeași perioadă de timp, Franța a început presiunile asupra membrilor UE pentru implicarea sub egida UE în problemele majore ale continentului african, și a reușit stabilirea comandamentului UE pentru misiunea din Ciad (deși într-un cartier liniștit al Paris-ului), cu reprezentare a statelor membre UE.

În plus, UE pare să experimenteze acum o amenințare diferită: insecuritatea energetică, și pentru acest lucru NATO nu poate face nimic. Fostul oponent al SUA din perioada Războiului Rece, Rusia, nu mai folosește armele convenționale, cel puțin împotriva vecinilor vestici. Resursele energetice au devenit cărțile de joc politic ale Rusiei, la modul dur, începând din iarna aceasta. Astfel, UE a realizat că nu beneficiază de o variantă alternativă în situația refuzului Rusiei de a furniza gazele naturale de care UE este total dependentă.

3.3. Noi factori de insecuritate

În timp ce, factorii de insecuritate „clasici” au ca trăsătură comună natura ilicită indubitabilă, factorii „noi” de insecuritate sunt atipici și neconvenționali, produc erori în analiza de securitate inducând reacții inadecvate.

Fluiditatea și imprevizibilitatea sistemului internațional de securitate de la începutul secolului 21 poate face mai dificilă susținerea alianțelor, această stare de flux face alianța să fie obligată mai mult ca oricând să ofere beneficii. Totuși, mai

mult de 875 de milioane de cetățeni ai țărilor aliate nu știu exact cât de mult se implică NATO în ziua de astăzi sau de ce le protejează securitatea. Printre populațiile europene, există o tot mai mare lipsă de entuziasm pentru cheltuielile de apărare și a întinderilor angajamentelor militare.

Gama largă de provocări la adresa securității cu care se confruntă, atât individual cât și colectiv include: contracararea proliferării armelor de distrugere în masă; gestionarea relațiilor cu Rusia într-o manieră în care nici să nu îi acorde importanță foarte mare dar nici să nu o izoleze; să răspundă la creșterea Chinei ca actor global, stoparea și înfrângerea extremismului islamic, precum și realizarea securității energetice împreună cu acordul cu privire la abordarea schimbărilor climatice.

NATO este o alianță militară. Drept urmare, în cazul în care intenționează să efectueze misiuni în afara ariei, ea trebuie să dispună de personal și resurse pentru a-i putea susține militar. Afganistanul, a demonstrat că NATO nu are un angajament suficient de forțe de la membrii săi, pentru a putea susține cu adevărat și pe termen lung operațiuni expediționare.

Lumea se află în război și trebuie să înfrunte trei tipuri de provocări. Primul tip îl reprezintă provocările *tradiționale*, care provin de la state cu forțe militare tradiționale și sisteme avansate, inclusiv rachete de croazieră și balistice, ce încearcă să controleze regiuni-cheie ale lumii. Provocările *neregulate*, provin de la dușmani care folosesc metode neconvenționale pentru a contracara forțele militare. În fine provocările *neconvenționale* sunt de așteptat din partea unor forțe avansate în domeniul cercetării fundamentale integrate în scopul obținerii unor avantaje strategice. În această categorie - care cuprinde nu numai armele chimice și bacteriologice, ci și dispozitive radioacustice și psihotronice cu un potențial ridicat - sunt acum incluse și armele asimetrice, cum ar fi tehnicile de modificare a mediului înconjurător în scopuri militare.

Diferitele provocări se suprapun una peste cealaltă. De pildă, cele ale combatanților din Irak și Afganistan sunt fie *tradiționale*, fie *atipice*, cele ale rețelei al-Qaida sunt *neregulate*, dar pot fi și *neconvenționale*, iar cele ale Statelor Unite ale Americii și Federației Ruse sunt, concomitent, *tradiționale*, *netradiționale* și *neconvenționale*. Se preconizează ca la un moment dat vor apărea și alți opozanți capabili să lanseze simultan toate cele trei tipuri de provocări.

În ultima perioadă, România s-a confruntat cu o serie de provocări neconvenționale, cum ar fi permanenta schimbare a climei care provoacă probleme globale, cu impact în planul securității și stabilității sociale, economice, politice și militare. Schimbările climatice perturbă majoritatea sistemelor biologice și fizice în multe părți ale lumii, perturbând ciclurile normale de viață a florei și faunei naturale.

3.4. Redesfășurarea strategică a forțelor NATO

Repoziționarea structurilor militare NATO și celor ale statelor membre în arealul sud-est european este determinată și de problema generării crizelor în zonă, cum ar fi:

- criza resurselor energetice (cu potențialitate de conflict generat de competiția pentru controlul surselor de petrol și gaze sau al căilor de transport terestru și/sau maritim al acestora);

- crize de natură etnică și religioasă (datorate erodării structurilor statale și intereselor unor comunități locale);

- crize frontaliere (Rusia – Ucraina, R. Moldova – Ucraina, România – Ucraina, Caucaz, problema delimitării zonelor economice exclusive în Marea Neagră);

- crize provocate de dezghețarea situațiilor conflictuale (Transnistria, Kosovo, Grecia – Turcia);

- crize politice (rezultate din conflictul dintre tendințele de democratizare a vieții politice în țări în care multă vreme au domnit regimurile totalitare și reacțiile de opoziție conflictuală provenite din reminiscențele totalitarismului de tip comunist, religios sau de altă natură).

Ca rezultat a evoluțiilor politico-militare la cele 17 baze (americane, britanice, rusești) se adaugă încă 4 noi baze militare (2 în România și 2 în Bulgaria).

În plus, facilitățile militare se dezvoltă puternic la Marea Neagră (în special în România și Bulgaria).

Promovarea rolului NATO de furnizor de stabilitate, promotor al reformelor și cooperării regionale în vecinătatea imediată a României (Balcanii și regiunea Mării Negre).

România consideră că frontiera comunității euro-atlantice, bazată pe democrație, libertate și securitate nu trebuie să se oprească la frontiera estică a României.

Considerăm că Europa nu poate fi completă fără integrarea Balcanilor în structurile europene și euro-atlantice. Prin sprijinirea fermă a acestei perspective și a reformelor derulate de statele din regiune, vom putea contribui la modelarea unui climat de stabilitate pe termen lung.

România a sprijinit activ și salutat invitația adresată pentru integrarea Albaniei și Croației în NATO și este gata să împărtășească propria expertiză pentru susținerea reformelor interne și pregătirilor acestor state pentru aderarea la NATO.

Integrarea Serbiei, a Muntenegrului și a Bosniei-Herțegovina în Parteneriatul pentru Pace a reprezentat un important pas înainte spre o nouă paradigmă a Balcanilor de Vest : stabilizare prin reconciliere, consolidare democratică și integrare în comunitatea euro-atlantică.

La Summit-ul de la București, aliații au reafirmat angajamentul față de regiunea de importanță strategică a Balcanilor, unde integrarea euro-atlantică, fundamentată pe valori democratice și cooperare regională, rămâne necesară pentru o pace și stabilitate durabilă.

La estul Alianței, România a fost și va continua să fie un avocat ferm și activ al consolidării parteneriatului cu Republica Moldova, în sprijinul evoluției democratice și vocației sale europene.

Parte a Europei și punte către Asia Centrală și Afganistan, regiunea Mării Negre este importantă pentru stabilitatea euro-atlantică. România va contribui la

dezvoltarea modalităților prin care NATO poate susține eforturile statelor riverane de consolidare a securității regionale.

Dezvoltarea parteneriatelor NATO cu UE și ONU

Parteneriatele NATO cu UE și ONU asigură cooperarea în problemele de interes comun și contribuie semnificativ la contracararea amenințărilor și provocărilor la adresa securității internaționale.

România a sprijinit constant dezvoltarea dialogului și cooperării NATO – UE în cât mai multe domenii de interes comun, cu respectarea specificității și autonomiei de decizie a fiecăreia dintre cele două organizații.

Zona Balcanilor de vest reprezintă o zonă în care cooperarea dintre cele două organizații și-a demonstrat din plin utilitatea și eficiența. Experiența dobândită prin cooperarea de până acum va trebui valorificată în continuare. Cooperarea dintre NATO și UE nu trebuie strict limitată la domeniul operațional, cele două organizații au mult mai multe preocupări și interese comune.

La Summit-ul NATO de la București, aliații au recunoscut valoarea pe care o aduce o apărare europeană mai puternică și mai capabilă și au exprimat hotărârea de a îmbunătăți parteneriatul strategic NATO-UE, pentru o cooperare mai strânsă și o eficiență sporită.

Relația Alianței cu Organizația Națiunilor Unite este una de o relevanță deosebită. Națiunile Unite se află în centrul cadrului instituțional internațional în care Alianța operează, principiu înscris în tratatul fondator al NATO. Rezoluțiile Consiliului de Securitate au oferit mandatul pentru operațiunile NATO din Balcani și Afganistan, cât și pentru misiunea din Irak. În ultima perioadă, cooperarea NATO-ONU s-a dezvoltat pe toate planurile: operațional, conceptual, politic și instituțional.

Susținem continuarea cooperării dintre NATO și ONU în domeniul menținerii păcii și securității internaționale și salutăm decizia liderilor reuniți la București de a reafirma încrederea în scopurile și principiile Cartei Națiunilor Unite, inclusiv exercitarea dreptului inerent la auto-apărare individuală sau colectivă recunoscut prin articolul 51 al Cartei Națiunilor Unite, după cum este prevăzut în Tratatul de la Washington.

3.5. Susținerea procesului de transformare a NATO

Vom continua să contribuim la procesul de transformare a NATO, menit să ofere Alianței Nord-Atlantice capacități flexibile, capabile să se desfășoare rapid și să răspundă noilor tipuri de amenințări (terorism, proliferarea armelor de distrugere în masă).

Transformarea NATO este un proces continuu și necesită o atenție constantă și susținută. În acest sens, la București, aliații au decis susținerea eforturilor miniștrilor apărării de supervizare a gestionării aspectelor de apărare ale transformării Alianței, pentru a asigura că NATO rămâne eficient și eficace, în special prin continuarea eforturilor în următoarele domenii: asigurarea forțelor și capacităților necesare pentru operațiunile Alianței; dezvoltarea de noi capacități care să răspundă noilor amenințări; adaptarea structurii de comandă a NATO, pentru o mai mare flexibilitate și eficiență a acesteia.

Noile misiuni posibile

Pe fondul noilor provocări cu care alianța se poate confrunta în viitorul apropiat, recent au fost lansate spre analiză o gamă de *noi misiuni posibile*.

Misiuni adecvate transformării NATO:

Apărarea împotriva rachetelor. Chiar dacă aliații au căzut de acord asupra existenței și naturii amenințării puse de rachetele balistice (decembrie 2004), există încă divergențe de vederi asupra modului și timpului de manifestare a unei asemenea amenințări. Cert este că Alianța are deja în dezvoltare o serie de capacități în acest domeniu.

Apărarea informatică (cyberdefence). Atacul cibernetic asupra infrastructurii informatice a Estoniei a declanșat căutarea soluțiilor corespunzătoare necesare îmbunătățirii abilității de protecție a sistemelor informatice de importanță vitală ale Alianței împotriva atacurilor de acest gen. Misiunea poate beneficia de experiența pe care NATO o are în operațiile informative (INFOPS) și astfel să identifice *zonele* unde se poate adăuga un plus de valoare capacităților naționale sau colaborării cu alte organizații cu competențe în domeniu.

Gestionarea situației maritime (Maritime domain awareness). Acest domeniu, în care Alianța are nevoie de vizibilitate este în același timp o capacitate și o misiune și se manifestă, în mod similar, cunoașterii situației aeriene. Produsul va permite Alianței să controleze activitatea desfășurată în apele internaționale, fapt ce se va dovedi de mare utilitate în soluționarea crizelor.

*Securitatea energetică*²² este o altă provocare cu care se va confrunta Alianța în secolul XXI. Desigur că NATO nu este un actor principal în acest context, însă poate aduce un plus de valoare în anumite sectoare care rămân a fi identificate. Mai bine de 90% din comerțul mondial este desfășurat pe mare, reprezentat, în principal, de petroliere și de terminalele de la țărm de preluare a hidrocarburilor, iar 65 % din consumul Europei occidentale de gaze naturale și țiței tranzitează anual căile de comunicație maritime din Marea Mediterană, incluzând și conductele care leagă Libia de Italia, Marocul de Spania. În acest context, este evident că securitatea maritimă, realizată cu forțele navale aliate, se constituie în precondiție a securității energetice (de exemplu, Operația *Active Endeavour*).

3.6. Forța de desfășurare rapidă

NATO a încercat mult timp să-și creeze o forță rapidă, care să cuprindă infanterie, marină, forțe aeriene și speciale care să poată fi desfășurate în diverse regiuni în situații de criză. A fost declarată complet operațională, la summit-ul NATO de la Riga. Proiectul nu a fost ușor de pus în practică pentru că statele membre preferă să-și trimită oamenii în misiuni reale, actuale. Având în vedere că în prezent militarii din țările NATO participă la operațiuni din Afganistan, Irak, țările respective sunt refractare când vine vorba de contribuția la o forță care nu se știe când și dacă va fi utilizată.

---

²² Statement to the press by NATO Secretary General Jaap de Hoop Scheffer at the joint press conference after the meeting of NATO defence ministers. Noordwijk: 25 octombrie 2007, <http://www.nato.int/docu/speech/2007/s071024e.html>.

SUA și-au redus dramatic angajamentul militar din Forța Rapidă de Răspuns a NATO și amenință să abandoneze trupele de elită de apărare a Occidentului. Doar 5% din trupele SUA sunt alocate acestei forțe. În timp ce pe hârtie NRF ar trebui să aibă 25.000 de militari, în realitate, ea, are jumătate din necesar. Lansarea forței s-a făcut la propunerea secretarului american al Apărării de la acea vreme, Donald Rumsfeld, și a fost anunțată la summit-ul NATO de la Praga în 2002.²³

3.7. Un rol TOT MAI global pentru NATO

Secretarul general al NATO afirmă că alianța trebuie să joace un *rol global* însă nu va fi o organizație globală în sensul de a se extinde și a accepta noi membrii din afara zonei tradiționale transatlantice.

În primul rând, o confirmă Concepția strategică din 1999: amenințările la adresa securității NATO nu mai sunt locale, regionale și unidireționale, ci globale - chiar virtual globale.

În al doilea rând, datorită caracterului universal al valorilor promovate, Alianța are și o datorie morală să meargă dincolo de frontierele tradiționale și să adopte astfel o perspectivă globală.²⁴ NATO nu va fi nici o alianță pur civilă, dar va trebui să-și combine eforturile cu alte organizații de factură civilă, abordând global securitatea (*comprehensive approach*), în complexitatea dată de rețeaua de participanți la menținerea acesteia (*networked security*).

Abordarea globală a securității sau *holistică*, cum mai este denumită, urmărește angajarea unei game complete de misiuni potențiale care cuprinde întregul spectru al tensiunii, de la prevenirea crizelor și operațiilor umanitare, și până la operațiile care implică lupta armată de mare intensitate.

Poate NATO merge la nivel global? Poate să stabilească parteneriate cu alte democrații de pe glob, cum ar fi Australia, Noua Zeelandă și Japonia sau chiar cu statele prietenoase din Orientul Mijlociu? O astfel de evoluție a Alianței este aprobată de administrația americană, dar este controversat în opinia europenilor. Unii participanți europeni au pus la îndoială viabilitatea argumentului că NATO ar putea oferi securitate la distanță în diferite părți ale lumii - cum ar fi Asia de Est sau chiar din Orientul Mijlociu. Ar trebui NATO să încerce să facă acest lucru, ar afecta capacitatea de a-și îndeplini angajamentele de apărare față de membri curenți? Mai mult decât atât, un NATO global ar putea risca o problemă politică, ar putea fi văzută ca o alianță a democrațiilor din vest împotriva altora.

Cu toate acestea, globalizarea Alianței este fezabilă atâta timp cât acesta se face selectiv, așa cum a demonstrat un angajament actual al NATO în Afganistan. Poate că în viitor, NATO ar putea lua în considerare stabilirea de parteneriate mai strânse cu alte democrații globale; cu toate acestea, în primul rând, ar trebui să termine afacerile în Europa. Existența unor conflicte înghețate și politicilor autoritare de la periferia Europei, au fost menționate în acest context.

---

²³ Date preluate din publicația economică „Handelsblatt”.

²⁴ Edward Rhodes, *Transforming the Alliance: the Bush Administration's vision of NATO. Connections*, The Quarterly Journal. Vol.II, No.3.Septembrie 2003, p.22.

Concluzii

Mileniul trei a adus, odată cu deschiderea de noi orizonturi științifice, tehnice și informaționale, o mulțime de probleme cărora comunitatea internațională va trebui să le găsească neîntârziat un răspuns. Noul început de mileniu va fi considerat pentru multă vreme un punct de referință în evoluția fără precedent a fenomenului terorist, dar și un moment crucial în care comunitatea internațională a demonstrat hotărârea și determinarea de a eradica acest flagel care se perpetuează de la un an la altul. Pe de altă parte este tot mai evident faptul că numărul vulnerabilităților oricărui stat în fața acțiunilor teroriste a crescut considerabil, cel puțin proporțional cu nivelul tehnologic atins de statele occidentale puternic dezvoltate.

Informația, a treia formă de manifestare a Existenței Fundamentale, la confluența dintre milenii, a devenit cea mai apreciată comoară a omenirii. Japonezii au afirmat că fericiții stăpâni ai informației de la sfârșitul secolului XX vor fi și stăpânii lumii. Informația va fi semnul puterii.

S-au schimbat doar tehnicile și mediile de lucru, în rest, planul operațiunilor de protejare și securizare a informațiilor este același. Dependența de informație este tot mai mare, periculoasă chiar. Sunt state care depind total de informațiile oferite de componentele spațiului cibernetic național. Blocarea acestuia timp de câteva ore poate conduce la instaurarea haosului în țara respectivă, afectând și securitatea sistemului informațional global planetar.

Omenirea se află în prezent în fața unei mari coticuri. Faptul că vom trăi într-o lume multiculturală și multiethnică este inevitabil. Mondializarea și regionalizarea sunt procese ireversibile și atunci, în acest mediu de securitate internațional, „...nu ne rămâne decât să ne urâm, să ne reprimăm, să ne lichidăm și să ne tratăm ca inamici, sau să ne înțelegem, să ne cunoaștem, să ne tolerăm unii pe alții și să ne apropiem pentru a conviețui pașnic. Ignoranța este sursa a 99% din conflictele de pe pământ. Trăind în culturi, civilizații și religii diferite, trebuie să aflăm dacă vrem să ne căutăm reciproc defectele pentru a ne întări propriile stereotipii sau să găsim puncte comune.”²⁵

Amenințările teroriste sunt și rămân deocamdată de mare actualitate. Specialiștii apreciază că „în următorul deceniu ele nu vor dispărea ci, dimpotrivă, este posibil să se diversifice și chiar să se amplifice”²⁶. Atacurile teroriste sunt și vor fi în continuare atipice, lipsite de orice moralitate și în afara oricăror reguli ale păcii și războiului. Ele vor viza tot ce este vulnerabil – state, guverne, instituții publice, organizații internaționale, aglomerări urbane și locuri publice, infrastructuri, rețele de comunicații și mai ales oameni (bătrâni, femei și copii) – întrucât unul din obiectivele cele mai importante ale terorismului este să creeze oroare, indignare, dezgust, panică, nesiguranță și frică.

---

²⁵ Hotea Mihai, *Terorism și violență simbolică*, în Revista GeoPolitica nr.12, Editura Top Form, București, 2005, p.84.

²⁶ Gl.dr. Mureșan M., Gl.bg.(r) dr. Văduva Gh., *Strategia de parteneriat. Parteneriatul strategic*, Editura UNAp, București, 2006, p.238.

Terorismul constituie o amenințare din ce în ce mai pronunțată la adresa păcii și securității, a ființei umane, a valorilor și civilizației. Această amenințare este direct proporțională cu vulnerabilitățile societății moderne și evoluează pe măsură ce faliiile se adâncesc, conflictele se amplifică și crizele se înmulțesc.

Cu cât civilizația progresează, cu atât terorismul devine mai abject și mai înfricoșător, prezentându-se ca o patologie gravă, ca o boală cronică a omenirii care se accentuează și se agravează din ce în ce mai mult. De aceea lupta împotriva lui nu este și nu poate fi ușoară și aceasta nu neapărat pentru că teroriștii ar fi foarte puternici, ci pentru că ei nu se înscriu într-o logică normală și într-o filozofie a rațiunii. Combaterea terorismului nu poate ieși însă din legile și obiceiurile războiului și ale luptei armate și de aceea dificultățile unei astfel de confruntări vor fi întotdeauna foarte mari.

Statele afectate nemijlocit de acțiunile teroriste sunt obligate să identifice și să utilizeze în practică instrumente normative și acționale mai eficiente în eforturile individuale și colective destinate prevenirii și combaterii terorismului, trecând peste divergențele care au împiedicat atâta timp realizarea unei viziuni globale unitare în abordarea teoretică și mai ales practică a acestui fenomen.

Până în momentul actual România nu s-a confruntat cu manifestări teroriste de amploare pe teritoriul național, însă în condițiile angajării depline alături de comunitatea statelor democratice în războiul internațional împotriva terorismului, această eventualitate nu poate fi ignorată avându-se în vedere tendințele manifestate pe plan mondial. Chiar dacă nu s-a confruntat cu un terorism autohton, statul român a acționat consecvent, cu responsabilitate, atât pe plan intern cât și internațional pentru prevenirea și combaterea terorismului, aducându-și o contribuție importantă atât în cadrul NATO cât și al coaliției multinaționale antiteroriste.

Statul român în ansamblu și instituțiile (structurile) care au atribuții în activitatea de prevenire și combatere a terorismului au obținut rezultate importante și au acumulat deja o experiență valoroasă, fapt recunoscut ca atare pe plan intern și internațional. Interesele fundamentale ale României au impus în prezent configurarea și operaționalizarea unui mecanism interinstituțional de prevenire și combatere a terorismului în toate domeniile de activitate (politic, diplomatic, economic, financiar, militar etc.).

Perspectiva evoluției fenomenului terorist în spațiul de interes pentru România trebuie să facă obiectul unor evaluări strategice pe măsură cu implicații în constituirea și modernizarea forței și în colaborarea dintre toate structurile în consonanță cu cele ale Alianței Nord-Atlantice și cu cele ale UE astfel încât să fie găsite și aplicate la timp cele mai potrivite formule pentru descoperirea și combaterea rețelelor teroriste și prevenirea unor atacuri din partea acestora.

Amenințările epocii informaționale vor fi cu siguranță mai difuze, dispersate, multidimensionale și mai ambigue comparativ cu amenințările tradiționale, clasice, iar pentru a anihila inamicul în acest război – războiul împotriva terorismului – este nevoie de înființarea unor noi instituții, organisme și structuri care la rândul lor să acționeze tot asimetric la scara întregii societăți pe trei planuri: elaborarea unui mediu legislativ adecvat care să permită autorităților să lupte eficient pentru reducerea

acțiunilor teroriste, criminale și extremiste; cooperarea internațională extinsă, neîntreruptă și, respectiv, descoperirea și folosirea unor arme, mijloace, tactici și strategii eficiente în combaterea fenomenului terorist.

În aceste condiții contracararea terorismului trebuie să se bazeze pe efortul conjugat al întregii comunități internaționale, a tuturor structurilor cu responsabilități pe plan național, regional și mondial în scopul însușirii și aplicării celor mai potrivite metode și mijloace pentru a contracara această escaladare a violenței la adresa civilizației și valorilor universale.

Obiectivele României, ca stat membru al NATO, răspund intereselor naționale ale țării și se pot defini astfel: o Alianță robustă și relevantă, bazată pe un parteneriat transatlantic solid.

Sprijinim o Alianță puternică și capabilă să răspundă eficient noilor amenințări la adresa securității. Un parteneriat transatlantic dinamic și robust reprezintă un factor crucial în articularea unor răspunsuri eficiente la noile riscuri de securitate cu care se confruntă comunitatea democrațiilor transatlantice.

România contribuie la toate misiunile și operațiunile Alianței, inclusiv la cele din afara spațiului euro-atlantic. Participarea țării noastre la operațiunile și misiunile NATO oferă o susținere concretă a angajamentelor politice asumate de România ca membru al Alianței Nord-Atlantice, amplificându-i credibilitatea de aliat.

Bibliografie:

- [1]. ****Constituția României*, Monitorul Oficial al României, partea I, anul 171 (XV), nr.767 din 31.10.2003, București.
- [2]. ****Legea nr. 39/1990 privind înființarea, organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării*.
- [3]. ****Legea nr. 40/1990 privind organizarea și funcționarea Ministerului Administrației și Internelor*.
- [4]. ****Legea nr. 51/1991 privind siguranța națională a României*.
- [5]. ****Legea nr. 14/1992 privind organizarea și funcționarea Serviciului Român de Informații*, completată și modificată prin *Legea nr. 81/1998*.
- [6]. ****Legea nr. 45/1994 privind apărarea națională a României*.
- [7]. ****Legea nr. 46/1996 privind pregătirea populației pentru apărare*.
- [8]. ****Legea nr. 1/1998 privind organizarea și funcționarea Serviciului de Informații Externe*.
- [9]. ****Carta Albă a Securității și Apărării Naționale*, București, 2004.
- [10]. ****Strategia de securitate națională a României*, București, 2001
- [11]. ****Strategia de securitate națională a României*, București, 2006.
- [12]. ****Strategia Militară a României (proiect)*, 2005.
- [13]. ****Viziunea strategică 2010*, București, 2001.
- [14]. ****Strategia de transformare a structurii de forțe a Armatei României*, București, 2006.
- [15]. ****Strategia națională de prevenire și combatere a terorismului, SRI*, București, 2002.

- [16]. ****Protocol de cooperare între M.Ad.I. și MAPN pe timp de pace și în situații de criză*, București, 2004.
- [17]. ****Doctrina pentru operațiile întrunite multinaționale*, București, 2001.
- [18]. ****SMG/I.F.A. – 3.4, Doctrina instruirii Forțelor Armate*, București, 2003.
- [19]. ****SMG/P.F.–3, Doctrina acțiunilor întrunite ale Forțelor Armate*, București, 2003.
- [20]. ****SMG/P.F.– 3.2, Doctrina pentru operații speciale*, București, 2003.
- [21]. ****SMG/P.F.–5, Doctrina pentru planificarea operațiilor întrunite*, București, 2003.
- [22]. ****SMG/P.F.-5.3, Manualul pentru cooperare civili-militari (CIMIC)*, București, 2003
- [23]. ****Doctrina pentru sprijinul de informații ale operațiilor întrunite*, București, 2003
- [24]. ****Doctrina pentru operații psihologice*, București, 2003.
- [25]. ****Evaluare Strategică 2003*, București, 2004.
- [26]. ****F.T.-1, Doctrina operațiilor Forțelor Terestre*, București, 2004
- [27]. ****Instrucțiuni privind întrebuințarea și conducerea forțelor destinate prevenirii și combaterii acțiunilor teroriste îndreptate împotriva obiectivelor Ministerului Apărării Naționale*, București, 2004
- [28]. ****A.J.P.-3.4., Operații NATO de răspuns la crize non-art.5*, 2002.
- [29]. ****A.J.P.-3.4.1., Operații NATO în sprijinul păcii*, 2003
- [30]. ****M.C.-3.6.2., Reguli de angajare NATO*
- [31]. ****NATO/OTAN, Handbook*, Brussels, 2006
- [32]. ****NATO, Glossary of terms and definition*, 1997.
- [33]. ****DEX, Dicționarul explicativ al limbii române*, Editura Univers Enciclopedic, București, 1998
- [34]. ***Lexicon militar, Editura Saka, Chișinău, 1994.
- [35]. ****Culegere de termeni, concepte și noțiuni de referință din domeniile politicii militare, securității și apărării naționale*, București, 2000.
- [36]. ANDREESCU, Anghel, **Terorismul internațional, flagel al lumii contemporane**, Editura M.A.I., București, 2003.
- [37]. ANTIPA, Maricel, **Securitatea și terorismul. Prevenirea și combaterea acțiunilor extremist-teroriste pe teritoriul României**, Editura Celsius, București, 2004.
- [38]. ARĂDĂVOAICE, Gh., ILIESCU, D., NIȚĂ, D., **Terorism, antiterorism, contraterorism. Istoric, actualitate, perspective**, Editura Antet, București, 1997.
- [39]. ARĂDĂVOAICE, Gh., NAGHI, G., NIȚĂ, D., **Sfârșitul terorismului?**, Editura Antet XX Press, București, 2002.
- [40]. BĂDĂLAN, Eugen, **Securitatea României. Actualitate și perspective**, Editura Militară, București, 2001.
- [41]. BĂDĂLAN, Eugen, FRUNZETI, Teodor, **Acțiunile militare altele decât războiul**, Editura Militară, București, 2001.

- [42]. BĂDĂLAN, Eugen, FRUNZETI, Teodor, **Asimetria și idiosincrasia în acțiunile militare**, Centrul Tehnico – Editorial al Armatei, București, 2004.
- [43]. BODUNESCU, Ion, **Terorismul, fenomen global**, Casa Editorială Odeon, București, 1997.
- [44]. BODUNESCU, Ion, **Flagelul terorismului internațional**, Editura Militară, București, 1978.
- [45]. CARAGEA, A., **Război în Golf, dosar secret**, Editura Nemira, București, 2003.
- [46]. DRAGOMAN, Ion, **Bazele juridice ale acțiunilor militare întrunite**, București, 2003.
- [47]. FILIP, T., **Teroriștii printre noi**, Editura Obiectiv, Craiova, 2002.
- [48]. FLOCA, Mihai, **Forțele de elită ale lumii**, Editura Militară, București, 2002.
- [49]. FRUNZETI, Teodor, **Securitatea națională și războiul modern**, Editura Militară, București, 1999.
- [50]. FRUNZETI, Teodor, **Paradigme militare în schimbare**, Editura Militară, București, 2005.
- [51]. HLIHOR, Constantin, **Geopolitica și geostrategia în analiza relațiilor internaționale contemporane**, Editura U.N.Ap., București, 2005.
- [52]. MAXIM, Ion, *Terorismul. Cauze, efecte, măsuri de combatere*, Editura Pol., București, 1989.
- [53]. Mîndru, Mircea, **Operații speciale–acțiuni militare altele decât războiul**, Editura A.Î.S.M., București, 1999.
- [54]. MOISESCU, G.Florin, ANDREESCU, Anghel, ANTIPA, Maricel, **Terorismul, amenințare majoră asupra democrației secolului XXI**, Editura U.N.Ap., București, 2004.
- [55]. MUREȘAN, Mircea, **Reflecții despre fenomenul militar**, Editura U.N.Ap., București, 2004.
- [56]. MUREȘAN, Mircea, VĂDUVA, Gheorghe, *Războiul viitorului, viitorul războiului*, Editura U.N.Ap., București, 2004.
- [57]. MUREȘAN, Mircea, VĂDUVA, Gheorghe, **Strategia de parteneriat, parteneriatul strategic**, Editura U.N.Ap., București, 2006.
- [58]. PAUL, Vasile, **Conflictele secolului XXI. Proiecții în spațiul strategic**, București, 1999.
- [59]. PAHONȚU, Lucian, **Terorism și destabilizare. Stabilitate, instabilitate, manipulare**, Editura Bioterra, București, 2003.
- [60]. SIMILEANU, Vasile, **Asimetria fenomenului terorist**, Editura Top Form, București, 2003.
- [61]. SOARE, Vasile, *Forțele speciale. Comando-uri aeropurtate în acțiune*, Editura Ziua, București, 2002.
- [62]. STÂNCILĂ, Lucian, **Confruntări armate moderne (tendențe și perspective)**, Editura A.Î.S.M., București, 2002.
- [63]. STÂNCILĂ, Lucian BURGHELEA, Ion, **Fundamente și modalități de implicare privind participarea Armatei României la combaterea terorismului**, Editura U.N.Ap., București, 2004.

- [64]. STĂNCILĂ, Lucian RADU, Gheorghe, **Omnidirecționalitate și ritm pulsatoriu în confruntările armate moderne**, Editura U.N.Ap., București, 2005.
- [65]. ȚENU, Costică, STĂNCILĂ, Lucian, **Forme specifice conflictelor militare moderne**, Editura U.N.Ap., București, 2005.
- [66]. UDEANU, Gheorghe, **Reflecții asupra unor concepte militare moderne**, Editura A.Î.S.M., București, 2002.
- [67]. Colectiv, **Terorismul, istoric, forme, combatere** (Culegere de studii), Editura Omega, București, 2001.
- [68]. Colectiv, **Terorismul dimensiune geopolitică și geostrategică. Războiul împotriva terorismului**, Centrul de Studii Strategice și Securitate, București, 2002.
- [69]. Colectiv (coord. FRUNZETI, Teodor, ZODIAN, Vladimir), **Lumea 2007. Enciclopedie politică și militară**, Centrul Tehnico – Editorial al Armatei, București, 2007.
- [70]. BRZEZINSKI, Z., **Marea tablă de șah**, Editura Univers Enciclopedic, București, 2000.
- [71]. CLAUSEWITZ, von C., **Despre război**, Editura Militară, București, 1982.
- [72]. CHOLMERS, Johnson, **Terrorism reader**, Editura Minerva, București, 1978.
- [73]. DIMITREVIĆ, Vajim, **Rescue de politique internationale**, Paris, 1987
- [74]. FALCONI, Fabrizio, Sette, Antonella, **Osama bin Laden, Teroare în Occident**, Editura Allfa, București, 2001
- [75]. GARDELS, N.(Toffler, Fukuyama, Gates), **Schimbarea ordinii globale**, Editura Antet, 2004.
- [76]. HYAMS, Edward, **Terrorist and terrorism**, London, 1975.
- [77]. HUNTINGTON, P. Samuel, **Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale**, Editura Antet, București, 1998.
- [78]. LAQUEUR, Walter, **Terorismul**, Editura Weidenfeld & Nicholson, Londra, 1977.
- [79]. MARET, Jean Luc, **Tehnicile terorismului**, Editura Corint, București, 2002.
- [80]. MATHEWS, Peter, Lloyd, Andrew, **Bioterorismul, flagelul mileniului III**, Editura Hiperion, București, 2002.
- [81]. SCHMIDT, P. Alex, Jongmon, J. Albert, **Political Terrorism**, Amsterdam, 1988.
- [82]. SUN Tzî, **Arta războiului**, Editura Militară, București, 1976.
- [83]. THOMAS, Timothy, **The Battle for Grozny**, Fort Leavenworth, Kansas, 1996.
- [84]. TOFFLER, Alvin, **Șocul viitorului**, Editura Politică, București, 1973.
- [85]. TOFFLER, Alvin, **Al Treilea Val**, Editura Batman, New York, 1980.
- [86]. TOFFLER, Alvin, **Puterea în mișcare**, Editura Antet, București, 1996.
- [87]. TOFFLER, Alvin și Heidi, **Război și antirăzboi. Supraviețuirea în zorii secolului XXI**, Editura Antet, București, 2000.
- [88]. VAN De Weier, R., **Islamul și Occidentul**, Editura Allfa, București, 2001.
- [89]. WILKINSON, Paul, **Political Terrorism**, Mac Millan, London, 1990.

- [90]. WILKINSON, Paul, **Terroriste and Liberal State**, Mac Millan, London, 1986.
- [91]. *Gândirea Militară Românească*, nr. 6/2001, 2/2003, 4/2004, 6/2005.
- [92]. *Revista Forțelor Terestre*, nr. 3/2000, 5/2000, 1/2003.
- [93]. *Revista Impact Strategic*, nr. 2/2001, 3/2002, 4-5/2002.
- [94]. *Revista Monitor Strategic*, nr. 2/2000.
- [95]. *Revista Studii Euroatlantice*, nr. 2/1999.
- [96]. *Revista Spirit Militar Modern*, nr. 1-2/2001, 3/2003.
- [97]. *Revista GeoPolitica*, nr. 12/2005, Editura TopForm, București, 2005.
- [98]. *Buletin Documentar SPP*, nr.2/1999
- [99]. <http://www.cnn.com>
- [100]. <http://www.es.news.yahoo.com>
- [101]. <http://www.flux.press.md>
- [102]. <http://www.globalsecurity.org>
- [103]. <http://www.guardian.co.uk>
- [104]. <http://www.infos.ad.fr>
- [105]. <http://www.news.bbc.co.uk>
- [106]. <http://www.newsru.com>
- [107]. <http://www.pkk.org>
- [108]. <http://www.presaMilitara.ro>
- [109]. <http://www.state.gov/s/ct/ris/pgtrpt/2002/html>
- [110]. <http://www.sri.ro>
- [111]. <http://www.washingtonpost.com>

DIMENSIUNEA OPERAȚIONALĂ A POLITICII EUROPENE DE SECURITATE ȘI APĂRARE

Dragoș ILINCA*

Moving away from its original focus on Europe, the EU has steadily increased the operational reach of its forces since operations began in 2003. The Balkans and Africa, where the great numbers of EU operational are deployed, are clear focal points. The Middle East is another key region for ESDP operations, and EU personnel have also been deployed to Asia. Alongside the extension of its geographical scope there has been an expansion of the EU's task spectrum, which has become increasingly diverse. Together with the traditional military tasks, policing missions, missions to uphold the rule of law, border-control and active disarmament missions have been all conducted in recent years. Now, European Union is one of the main actors in the crisis management area in terms of operations conducted as well as in the total number of the deployed personnel. At the same time, the involvement in the operational component of crisis management allowed a constantly development of an European model for tackling the current security challenges.

Deși apărută relativ târziu, componenta de securitate și apărare a devenit, în cei aproape zece ani de existență, o realitate de necontestat, susținută atât de o arhitectură instituțională, cât și de angajamente operaționale. Acestea din urmă au evoluat, în această perioadă, contribuind din plin la conturarea trăsăturilor esențiale ale profilului Uniunii Europene în domeniul managementului crizelor.

După cum se cunoaște, rațiunea apariției Politicii Europene de Securitate și Apărare (decembrie 1999) a fost aceea de a contribui la consolidarea modului de exprimare externă al Uniunii Europene. Contribuția acesteia viza, în primul rând, zona angajamentelor operaționale pe care UE urma să le deruleze ca formă de manifestare a propriului profil în actualul context internațional fiind, în același timp, contribuția esențială a angajamentului european în cadrul managementului crizelor.

Întreaga evoluție a PESA spre o componentă operațională a Uniunii a fost însoțită de dezbaterile privind nivelul de ambiție al acesteia, opiniile exprimate fiind dintre cele mai diverse, pornind de la angajamente limitate doar la componenta civilă și până la ceea ce am putea numi un profil robust posibil în condițiile generării de capabilități militare.

Până în prezent, cadrul normativ ce guvernează PESA și, implicit, modalitățile de structurare a angajamentelor operaționale, nu oferă clarificări suplimentare. Astfel, Strategia de Securitate a Uniunii nu definește în mod

---

* Institutul de Studii Politice de Apărare și Istorie Militară

explicit nivelul de ambiție¹ pe componenta de angajament operațional, oferind o viziune generală centrată, mai degrabă, pe necesitatea unei prezențe internaționale a UE care trebuie să întrunească criteriile unui angajament de nivel global. Din această perspectivă, condiția necesară este cea a existenței capacităților care să permită derularea unor astfel de demersuri operaționale.

O exprimare minimală a spectrului misiunilor pe care PESA trebuie să le acopere este reprezentată de așa-numitele „misiuni de tip Petersberg”, definite în 1992, în cadrul Uniunii Europene Occidentale și, ulterior, încorporate în cadrul Tratatului Uniunii Europene, revizuit cu prilejul summit-ului UE de la Amsterdam (1997). Inventarul Petersberg cuprinde: operațiile umanitare, salvare-evacuare, peacekeeping și, nu în ultimul rând, misiuni de management al crizelor, inclusiv impunerea păcii.

Prin adoptarea Strategiei de Securitate, spectrul misiunilor a fost extins, în timp ce Tratatul de la Lisabona oferă o variantă revizuită asupra domeniilor pe care componenta operațională a Uniunii va trebui să o acopere. Astfel, prin intermediul noii propuneri legislative primare a UE se stipulează faptul că UE își va folosi atât mijloacele militare, cât și cele civile pentru a derula o serie de operații precum: umanitare, salvare-evacuare, dezarmare, furnizarea de consiliere militară, prevenirea conflictelor și peacekeeping. De asemenea, Tratatul de la Lisabona extinde zona de acțiune prin intermediul misiunilor considerate a fi de intensitate ridicată precum: peacemaking și stabilizarea post-conflict.

Nu în ultimul rând trebuie menționată asocierea acestor misiuni cu problematica terorismului, Tratatul sesizând posibilitatea aplicării acestor misiuni și pentru situații generate de manifestări teroriste. În mod absolut logic, întrebarea legitimă este în ce măsură prevederile Tratatului de la Lisabona au vreo relevanță în condițiile neadoptării sale. Ceea ce merită menționat, în acest context, este faptul că această gamă de misiuni a devenit deja setul de repere după care dezvoltarea structurată a componentei de securitate și apărare se orientează. Practic, Tratatul de la Lisabona vine să consfințească o realitate generată ca urmare a evoluțiilor înregistrate la nivelul procesului de operaționalizare a PESA în cadrul căruia diversele obiective asumate au generat necesitatea adaptării misiunilor pe care contingentele puse la dispoziție de Uniunea Europeană aveau trebuia să le îndeplinească.

Obiective

În ceea ce privește componenta militară a dimensiunii operaționale a PESA, aceasta a evoluat gradual, influențată atât de obiectivele asumate politic de statele membre, cât și de dezvoltările concrete în planul capacităților

---

¹ Council of the European Union, *A Secure Europe in a Better World: European Security Strategy*, p.11

europene de apărare. Dintr-o perspectivă cronologică, procesul de operaționalizare a componentei de securitate și apărare a debutat prin asumarea, în urma Consiliului European de la Helsinki, a Obiectivului Global 2003² prin intermediul căruia Uniunea Europeană își propunea realizarea până la finele anului 2003 a unei Forțe de Reacție Rapidă având o structură de 60.000 de oameni, capabilă să poată fi dislocată în termen de 60 de zile având o capacitate de sustenabilitate de până la 1 an³.

Angajamentul politic al statelor membre în susținerea procesului de operaționalizare a componentei de securitate și apărare a permis îndeplinirea acestui obiectiv mai devreme decât era planificat. Astfel cu prilejul Consiliului European de la Laeken (14-15 decembrie 2001), Uniunea Europeană a fost declarată operațională pentru derularea de operații de management al crizelor⁴.

Următoarea etapă în dezvoltarea capacităților europene de apărare și, implicit, a capacității de asumare a unor roluri operaționale sporite s-a derulat în iunie 2004 când Consiliul European reunit la Bruxelles a adoptat noul Obiectiv Global al Uniunii (Headline Goal 2010) în domeniul securității și apărării⁵. Prin intermediul noului obiectiv, demersul Uniunii se plasa pe noi coordonate în sensul unei abordări de tip calitativ focalizată asupra îmbunătățirii capacităților de reacție rapidă capabile să ofere platforma necesară angajamentelor operaționale.

Din această perspectivă, la nivelul componentei militare a PESA elementul principal l-a reprezentat crearea Grupurilor Tactice de Luptă, structuri cu capacitate de dislocare rapidă (5-10 zile de la adoptarea deciziei politice privind lansarea unei operații), capabile să poată a fi menținute în teatru până la 120 de zile⁶. Importanța acestui moment este cu atât mai accentuată în condițiile în care crearea Grupurilor de Luptă a contribuit la apariția primelor scenarii ilustrative – separarea părților cu utilizarea forței, stabilizare-reconstrucție și asistență militară pentru state terțe, prevenirea conflictelor,

---

² Obiectivul asumat de Uniunea Europeană cu acest prilej este mult mai cunoscut sub numele de *Helsinki Headline Goal*. În baza deciziei politice asumate de liderii statelor membre reuniți în capitala Finlandei, un an mai târziu avea să se desfășoare prima Conferință de Angajament a capacităților de apărare, ocazie cu care statele membre și cele în curs de aderare au pus la dispoziție forțe și capacități pentru îndeplinirea obiectivului legat de crearea Forței de Reacție. (Detalii privind rezultatele Conferinței de Angajament derulată la sfârșitul anului 2000, pe timpul Președinției franceze a Consiliului UE pot fi găsite la <http://www.europa.eu/consilium/esdp>).

³ *Helsinki European Council Presidency Conclusion*, text disponibil în format electronic la adresa <http://www.europa.eu/consilium>.

⁴ *Laeken European Council, 14-15 December 2001, Presidency Conclusions*, text disponibil în format electronic la adresa <http://www.europa.eu/consilium>.

⁵ *Bruxelles European Council, 17-18 June 2004, Presidency Conclusions*, text disponibil în format electronic la adresa <http://www.europa.eu/consilium>.

⁶ Pentru detalii privind parametrii Grupurilor de Luptă <http://ue.eu.int/uedocs/cmsupload/Battlegroups.pdf>.

operații de evacuare într-un mediu non-permisiv, asistență în cadrul operațiilor umanitare.

Importanța acestor scenarii ilustrative constă în rolul esențial pe care acestea îl joacă pentru procesul de planificare operațională. Mai precis ele oferă planificatorilor reperele pentru identificarea elementelor necesare pentru deularea acestor task-uri și, ulterior, evaluarea modului în care contribuțiile statelor membre se suprapun acestui obiectiv.

La rândul său, dimensiunea civilă a PESA a cunoscut o dezvoltare graduală. În decembrie 2004, Consiliul European adopta Obiectivul Global 2008 care vizea crearea capacităților europene necesare implicării în managementul crizelor pe așa-numita componentă de „soft-security”, în baza a 6 domenii prioritare vizând: poliție, statul de drept, administrație civilă, protecție civilă, monitorizare, sprijinul pentru Reprezentanții speciali ai UE⁷.

Pe acest palier trebuie menționat faptul că încă din momentele inițiale PESA a fost gândită ca fiind o politică menită să furnizeze un răspuns armonizat, civil-militar, pentru fundamentarea angajamentelor operaționale ale Uniunii. Din această perspectivă, evoluțiile pe cele două componente ale PESA s-au derulat într-o abordare sinergică, evitându-se pe cât posibil abordări separate. Din această perspectivă, cu prilejul reuniunii Consiliului Afaceri Generale și Relații Externe din noiembrie 2007, a fost agreată lansarea noului Obiectiv Global 2010 prin intermediul căruia se viza, în mod similar cu evoluțiile vizând componenta militară, o abordare calitativă, mult mai focalizată asupra capacității de a derula operații civile.

Bilanț operațional

Toate aceste evoluții au permis ca din 2003 și până în prezent, Uniunea Europeană să deruleze aproximativ 20 de operații cu profile variate, pornind de la cele militare, de poliție și până la cele de sprijin civil-militar, monitorizarea granițelor și asistență în domeniul reformei sectorului de securitate. În acest cadru trebuie menționat, de asemenea, faptul că acoperirea geografică a angajamentelor operaționale acoperă 3 continente – Europa, Asia și Africa. În ceea ce privește componenta militară, operațiile Uniunii Europene au evoluat gradual, atât în ceea ce privește dimensiunea contingentelor, cât și sarcinile pe care contingentele dislocate trebuiau să le îndeplinească. Astfel gradul de complexitate al operațiilor a crescut considerabil pe măsura dezvoltării capacităților europene de apărare dar și ca urmare directă a maturizării procesului de operaționalizare a componentei europene de apărare *per se*.

În primii ani ai perioadei menționate operațiile militare au vizat mai degrabă Europa, concentrându-se în spațiul ex-iugoslav. Este cazul operației

---

⁷ Pentru detalii *Bruxelles European Council, 17-18 Decemeber2004, Presidency Conclusions*, text disponibil în format electronic la <http://www.europa.eu/consilium>.

Concordia din Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei – FYROM, derulată în 2003 pentru sprijinirea implementării Acordului de la Ohrid⁸, contingentul dislocat de Uniunea Europeană însumând aproximativ 350 de oameni. Cel de-al doilea angajament european pentru stabilizarea Balcanilor de Vest a fost reprezentat de Operația Althea, lansată la sfârșitul anului 2004, cu un efectiv de aproximativ 2.000 de militari a cărei sarcină principală viza susținerea procesului de implementare a prevederilor Acordurilor de la Dayton, semnate în 1995 și prin care se punea capăt sângerosului conflict din spațiul ex-iugoslav.

În acest context trebuie menționat faptul că angajamentele operaționale ale Uniunii în spațiul european au avut la bază și rațiunile ce decurg din determinarea statelor membre de a-și asuma responsabilitatea ce decurge din proximitatea geografică a zonelor de instabilitate. Cu toate acestea nu se poate vorbi de o cantonare strictă a Uniunii Europene în imediata sa vecinătate, demersurile de natură operațională, pe componenta militară, fiind orientate și spre zonele extra-europene, marcate de ample fenomene de instabilitate.

Excepția notabilă o reprezintă Africa, marcată de ample dezechilibre economice și sociale ale căror efecte s-au concretizat în izbucnirea unor puternice focare de instabilitate, cu potențial conflictual major, însoțite de ample crize umanitare. Angajamentele Uniunii Europene pentru eliminarea acestor situații nu a debutat odată cu lansarea PESA, ele fiind cu mult anterioare dar limitate doar la asistență de tip financiar-administrativ și, bineînțeles, implicare politico-diplomatică în încercarea de a găsi soluții pentru conflictele din zonă.

În aceeași parametri se plasează și Orientul Mijlociu unde misiunile de poliție civilă derulate în Teritoriile Palestiniene reprezintă o exprimare suplimentară a unui angajament european consolidat. La acestea se adaugă misiunea de poliție civilă din Afganistan a cărei contribuție la formarea poliției afgane a crescut substanțial, dovedindu-și valoarea adăugată la demersurile comunității internaționale vizând normalizarea situației de securitate.

Parteneriatele Uniunii Europene

Procesul de dezvoltare a profilului și rolurilor Uniunii Europene pe dimensiunea angajamentelor operaționale a fost marcat de lansarea unor formule de parteneriat cu alte organizații implicate în această problematică. Aceste inițiative au avut drept scop atât reglementarea relațiilor de cooperare între aceste organizații și Uniune (după cum este cazul relațiilor UE-ONU), cât și identificarea modalităților de evitare a suprapunerilor sau duplicărilor de forțe și capacități puse la dispoziție în cadrul unor angajamente operaționale (cazul relației UE-NATO).

---

⁸ Semnat în august 2001, prin care se punea capăt violențelor izbucnite între grupările militante albaneze și forțele de securitate macedonene.

Relația UE-ONU

Etapele inițiale ale relațiilor de cooperare între cele două organizații le regăsim în 2001, prin lansarea, în contextul creării componentei de securitate și apărare a Uniunii Europene, a relațiilor de cooperare UE-ONU în domeniul managementului crizelor. La acea dată instituționalizarea relațiilor de cooperare s-a derulat în baza propunerii Uniunii Europene, sub forma unei „Platforme pentru intensificarea cooperării” prin intermediul căreia erau avansate un set de patru domenii de cooperare. Acestea vizau, în esență, structurarea dialogului instituțional între cele două organizații la nivelul structurilor relevante, pornind de la nivelul strategic al palierului decizional și până la cel de lucru, al secretariatelor celor două organizații⁹.

Pe măsură ce procesul de asumare de către Uniunea Europeană a responsabilităților operaționale a avansat, dimensiunea cooperării cu ONU s-a dezvoltat în sensul transformării într-un real parteneriat. Necesitatea acestei evoluții a apărut cu atât mai stringentă în condițiile lansării de către UE a unor operații de management al crizelor pe ambele componente ale PESA – misiunea civilă EUPM din BiH, respectiv prima operație militară autonomă a UE – Artemis, RD Congo.

Necesitatea gestionării implicațiilor angajamentelor operaționale a fost abordată prin intermediul unei filosofii mult mai nuanțate, în sensul structurării unor formule de dialog pragmatic, focalizat asupra domeniilor de interes. Prin intermediul acestei abordări, structurile UE și-au identificat partenerii de dialog cu responsabilități în coordonarea aspectelor operaționale. Rețeaua de contacte¹⁰ a fost dublată de consolidarea mecanismelor de legătură și, nu în ultimul rând, de crearea unui Comitet comun UE-ONU ale cărui reuniuni au fost stabilite a se derula de două ori pe an.

Toate aceste elemente au condus la semnarea, în septembrie 2003, a „Declarației comune UE-ONU în domeniul managementului crizelor”¹¹, prilej cu care Uniunea a reiterat atașamentul față de respectarea primatului ONU în domeniul managementului crizelor. De asemenea, prin acest demers, Uniunea Europeană reitere angajamentul față de susținerea demersurilor ONU, prin implicarea propriilor instrumente și capacități, inclusiv PESA. Această abordare se va regăsi câteva luni mai târziu în cadrul Strategiei Europene de

---

⁹ *Presidency Report on European Security and Defence Policy*, Consiliul European 14-15 decembrie 2001, <http://www.europa.eu.int/consilium>.

¹⁰ Novosseloff, Alexandra, *EU-UN Partnership in Crisis Management: Developments and Prospects*, International Peace Academy, New York, 2004, pp.33-37.

¹¹ *Joint Declaration on EU-UN Cooperation*, text disponibil în format electronic la adresa <http://www.europa.eu/consilium>.

Securitate și Apărare, în cadrul căreia cooperarea cu ONU reprezintă unul dintre obiectivele fundamentale pentru Uniune¹².

Structurarea angajamentului UE în susținerea ONU a fost completat de Declarația amintită, prin adoptarea deciziei de inițiere a unor măsuri concrete de dezvoltare a cooperării, prin intermediul unui mecanism consultativ, la nivel de lucru, a cărui activitate să-și focalizeze atenția asupra a patru mari domenii: planificare, pregătire, comunicare și cele mai bune practici.

Implementarea acestor aranjamente avea să se realizeze prin adoptarea de către Consiliul European din iunie 2004, a unei noi platforme de cooperare, prin care noile evoluții înregistrate în planul operaționalizării dimensiunii de securitate și apărare a UE erau integrate în cadrul cooperării practice cu ONU. Din această perspectivă, se furnizau două opțiuni privind punerea la dispoziția ONU a mijloacelor și capacităților angajate de statele membre UE sub egida PESA:

- Angajarea capacităților militare naționale în cadrul unei operații ONU, cu menținerea autonomiei decizionale a statelor membre UE în ceea ce privește punerea lor la dispoziție;
- Lansarea operațiilor UE ca răspuns la solicitarea și în sprijinul ONU, sub controlul politic și coordonarea strategică a Uniunii, structura angajamentului acesteia putând fi de tip „operație de sine stătătoare” sau „o componentă specifică în cadrul unei structuri sau misiuni ONU”¹³.

În plus față de aceste prevederi, documentul adoptat acorda o atenție particulară modalităților de articulare a răspunsului rapid la situațiile de criză. Într-o astfel de ipostază, angajamentul Uniunii poate să fie structurat sub forma unor operații de răspuns rapid, în sprijinul ONU, prin:

- Utilizarea așa-numitului „bridging model” care este orientat asupra acordării timpului necesar organizării unei operații de anvergură a ONU sau reorganizarea uneia existente.
- Modelul „stand-by”, prin care UE va furniza rezerva strategică sau forța de extracție în sprijinul ONU¹⁴.

Aceste prevederi au reprezentat baza formulei de cooperare între cele două organizații, completată în iunie 2007 cu elemente legate de operaționalizarea capacităților de reacție rapidă ale Uniunii Europene (Grupurile de Luptă UE) precum și cele desprinse în urma derulării operațiilor UE.

---

¹² *A Secure Europe in a Better World*, Chaillot Paper, *EU Security and Defence-Core Documents*, Vol. V, European Union Security Studies Institute, Paris, 2005, pp 18-23.

¹³ *Presidency Report on European Security and Defence Policy, Annex II, European Council*, 17-18 iunie 2004 (<http://www.europa.eu.int/consilium>).

¹⁴ *Ibidem*.

Ceea ce trebuie precizat este faptul că natura interguvernamentală a PESA s-a reflectat și în cadrul noii platforme de cooperare. În acest sens, preocuparea majoră a statelor membre a vizat evitarea interpretărilor eronate față de modul în care angajamentul UE în susținerea ONU poate fi structurat. Astfel, textul Declarației a fost completat cu precizări privind flexibilitatea angajamentului UE, în sensul că acesta nu reprezintă alocarea de forțe permanente, puse la dispoziția ONU. În aceeași notă, implicarea Uniunii, ca răspuns la solicitarea ONU, nu se face automat ci doar în condițiile întrunirii consensului politic la nivelul Uniunii.

Dincolo de aspectele evidente ale autonomiei decizionale, rațiunile acestor precizări vizau două componente. În primul rând se plasează necesitatea menajării dialogului transatlantic și echilibrarea relației cu ONU, în spiritul parteneriatelor dezvoltate de Uniunea cu alte organizații. În același timp, această abordare era rezultatul compromisului realizat între nucleul dur, reprezentat de Franța și Germania, și exponenții curentului „atlanticist”, opus oricăror forme de permanentizare a capacităților militare europene.

În ciuda realităților operaționale care implică existența cooperării la nivelul celor două organizații, se poate vorbi de o anumită preferință reciprocă pentru o astfel de cooperare. Din perspectiva ONU, dezvoltarea cooperării pe această relație s-a bazat pe necesitatea degrevării de povara generată de angajamentele extinse la scară mondială. În acest sens, contribuția Uniunii, atât pe dimensiunea financiară¹⁵, cât și în ceea ce privește angajamentele cu forțe și mijloace. În egală măsură, tipul de instrumente pe care Uniunea îl are la îndemână fac din aceasta un partener preferabil în domeniul managementului crizelor. Aș aminti aici, pe lângă contribuția financiară, capabilitățile civile în domeniul managementului crizelor, componentă beneficiind de o relevanță aparte pentru necesitățile operaționale ale ONU.

Relația UE-OSCE

Dimensiunea de cooperare între cele două organizații a evoluat gradual pe măsura maturizării politice a acestora și, implicit, a dezvoltării propriilor contribuții în domeniul managementului crizelor.

Etapele inițiale ale acestui proces datează încă din momentul apariției Uniunii Europene, prin adoptarea Tratatului de la Maastricht ca urmare a apariției Pilonului II și a conturării primelor elemente de implicare a Uniunii pe dimensiunea securității și apărării. În această etapă dimensiunea cooperării a fost limitată doar la o serie de contacte informale între cele două organizații.

---

¹⁵ Statele membre UE acoperă aproape 40% din bugetului general al ONU și a bugetului special pentru operații de menținere a păcii (Schmidt, Peter *La PESD et l'ONU une couple parfait?* în *Politique Ettrangere*, nr. 3, Paris, 2005, pg. 616-617).

Apariția în 1995 a Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE), ca moștenitoare a structurilor Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa (CSCE), organism creat în spiritul logicii Războiului Rece, a adus noi evoluții în planul cooperării cu alte organisme internaționale, inclusiv Uniunea Europeană. Aceasta cu atât mai mult cu cât, dimensiunea operațională a OSCE s-a dezvoltat din acest moment într-un mod mult mai structurat, înglobând aspecte relative la prevenirea conflictelor, managementul crizelor, reabilitarea post-conflict și, nu în ultimul rând, susținerea procesului de democratizare (ex. misiuni de monitorizare a proceselor electorale).

Dezvoltarea consolidată a profilului OSCE în acest domeniu s-a suprapus temporal cu lansarea procesului de dezvoltare a componentei de securitate și apărare, consfințită juridic prin intermediul Tratatului de la Nisa. Din această perspectivă, relevanța identificării modalităților de cooperare între cele două organizații a căpătat trăsături mult mai accentuate în sensul evitării duplicărilor în domeniul angajamentelor și, implicit, stabilirea unui mecanism de dialog privind complementaritatea rolurilor celor două organizații.

Etapă decisivă a acestor evoluții a reprezentat-o adoptarea cu prilejul Consiliului European din decembrie 2003 a Platformei de cooperare UE-OSCE a cărei aplicabilitate viza domeniile: prevenirea conflictelor, managementul crizelor și reabilitarea post-conflict¹⁶. Stabilirea zonelor de interes pentru ambele organizații era dublată prin dezvoltarea unei tipologii vizând structurarea cooperării practice care includea: schimburile de informații, cooperare în cadrul misiunilor de recunoaștere, coordonarea activităților diplomatice (inclusiv la nivelul reprezentanților speciali), pregătirea personalului participant în cadrul diferitelor misiuni ale celor două organizații și, nu în ultimul rând, coordonarea în teatrele de operații.

Prin stabilirea acestei agende de lucru, Uniunea Europeană dezvoltă dimensiunea de cooperare, în sensul plasării întregului set de instrumente și capacități în domeniul managementului crizelor în sprijinul OSCE. Palierele acționale ale acestui demers vizau: contribuția UE în cadrul demersurilor operaționale ale OSCE în domeniul managementului crizelor, dezvoltarea unor programe comune în domeniul reabilitării post-conflict și, mai ales, lansarea de operații PESA ca urmare a unei solicitări OSCE¹⁷.

Traducerea acestor obiective la nivelul cooperării practice se structura pe patru mari paliere.

În prim plan se plasa dialogul politic care se adresa, primordial, segmentului superior al procesului decizional al celor două organizații,

---

¹⁶ *Presidency Report on European Security and Defence Policy*, Consiliul European, Bruxelles, 12 decembrie 2003.

¹⁷ *Ibidem*.

înglobând o componentă formală consistentă (ex. întâlniri periodice între Președințiile celor două organizații, Secretarilor Generali).

Cel de-al doilea palier este reprezentat de coordonarea între structurile de reprezentare ale celor două organizații, atât la Viena cât și în Bruxelles, în sensul armonizării pozițiilor exprimate asupra unor domenii de interes comun.

Cooperarea în teatrele de operații era, de asemenea, unul dintre elementele centrale ale acestei agende de cooperare ea vizând dezvoltarea coordonării între Reprezentanții Speciali ai Uniunii Europene, ambasadele statelor membre UE, delegațiilor Comisiei Europene și structurile de reprezentare ale OSCE în zona respectivă.

Zona cooperării între structurile de lucru ale celor două organizații reprezintă cel de-al patrulea palier, înglobând cooperarea, pe baze permanente între Secretariatul General al Consiliului UE, structurile Comisiei Europene și structurile similare ale OSCE.

În mod suplimentar mecanismelor de dialog politic, dimensiunea cooperării între cele două organizații beneficiază de implicarea Comisiei Europene, atât prin intermediul expertizei în domeniile aferente procesului de reabilitare post-conflict, cât și prin contribuția financiară directă în cadrul programelor dezvoltate de OSCE. În acest cadru, implicarea Comisiei a devansat adoptarea platformei de cooperare, aceasta fiind prezentă, prin intermediul instrumentelor de care dispune în susținerea demersurilor operaționale ale OSCE, cum este cazul asistenței furnizate pentru organizarea alegerilor din Georgia (martie 2003), în contextul creat de demisia președintelui Shevardnaze și, implicit, pentru consolidarea mediului democratic din această țară.

În plan operațional, elementele concrete ale participării Uniunii Europene în sprijinul acțiunilor OSCE s-au derulat prin intermediul misiunilor europene lansate în diferite zone. Aceasta s-a concretizat, de cele mai multe ori, în acordarea de asistență (în cele mai multe cazuri vizând asigurarea securității personalului) pentru misiunile OSCE dislocate în teatrele de operații respective (ex. alegerile din Macedonia – 2001, Teritoriile Palestiniene – 2005).

În inventarul progreselor realizate în planul dezvoltării dimensiunii de cooperare trebuie menționat, în egală măsură, recente evoluții din Georgia, generate de intervenția Federației Ruse (august 2008). Aceste evenimente au ilustrat eficiența mecanismelor de cooperare UE-OSCE, întreaga zonă a demersurilor diplomatice ce au urmat izbucnirii situației conflictuale fiind generate în mod conjugat, prin implicarea Președințiilor¹⁸ celor două organizații. Nu în ultimul rând, palierul implicării negocierilor diplomatice a

---

¹⁸ Demersurile diplomatice au fost derulate de Președintele Franței, Nicholas Sarkozy, în calitate de Președinte al Consiliului European și Președintele în exercițiu al OSCE, ministrul de externe finlandez, Alexander Stubb.

fost dublat de angajamentele operaționale concretizate prin lansarea operației UE¹⁹ de monitorizare a modului de implementare a acordurilor de încetare a focului și, implicit a retragerii trupelor ruse de pe teritoriul Georgiei.

În mod evident, eficiența implicării combinate a celor două organizații în soluționarea crizei din Georgia oferă premisele pentru dezvoltarea acestor formule de cooperare care își pot dovedi utilitatea în special pe dimensiunea vecinătății estice a Uniunii Europene.

Relația UE-NATO

Fără îndoială, elementul central al dezbaterilor academice ce au însoțit lansarea PESA a fost reprezentat de relația UE-NATO, din perspectiva modului în care cele două organizații își vor dezvoltat propriile contribuții pe dimensiunea securității și apărării.

Originile procesului de constituire a unei dimensiuni instituționalizate de cooperare între cele două organizații se regăsesc în contextul transferului atribuțiilor UEO către Uniunea Europeană. În acest sens, *acquis*-ul UEO cuprindea o dimensiune relativ consolidată în ceea ce privește relațiile de cooperare cu Alianța Nord-Atlantică, prin intermediul unor aranjamente de cooperare încheiate cu prilejul reuniunii Consiliului Ministerial al UEO ținut la Berlin, în iunie 1996. Acestea stabileau modul în care Uniunea Europei Occidentale putea avea acces la mijloacele și capacitățile de planificare ale Alianței, precum și modul în care lanțul de comandă al acesteia urma să fie completat prin desemnarea DSACEUR în postul de comandant al acestei operații²⁰.

În contextul procesului de transfer a atribuțiilor UEO, preluarea acestor aranjamente avea să se dovedească extrem de dificilă, procesul de negociere între cele două organizații derulându-se pe o durată de aproximativ 6 ani. Cauzele acestei situații au vizat, într-o măsură determinantă, modul de poziționare al Turciei față de evoluția PESA, plasată într-un context mai larg, anume cel al aspirațiilor europene ale acesteia, neconfirmate într-o manieră angajantă de către Uniunea Europeană, dublate de perspectivele izolării Turciei de dezvoltările dimensiunii europene de securitate și apărare. În egală măsură, antagonismul creat la nivelul relațiilor UE-Turcia avea și un alt tip de cauze, majoritatea aferente procesului de integrare europeană al Ciprului.

În vederea satisfacerii acestor preocupări, opțiunea strategică a Turciei a vizat blocarea procesului de cooperare între cele două organizații, negociind în paralel modalitățile concrete de formalizare a rolului statelor membre NATO,

---

¹⁹ *Council Joint Action on the European Union Monitoring Mission in Georgia, EUMM Georgia*, nr. 2008/736/CFSP, Official Journal of European Communities, nr. L 248, pp.26-31.

²⁰ Concluziile reuniunii ministeriale UEO disponibile în format electronic la adresa <http://www.weu.int>.

nemembre UE în dezvoltarea PESA. Toate acestea subsumate obiectivului mult mai amplu vizând propriul parcurs de integrare europeană.

În egală măsură, procesul a suferit opoziția Greciei, care utilizând pârghia consensului la nivelul Uniunii Europene, a căutat în mod constant să limiteze implicarea statelor terțe în cadrul dezvoltărilor PESA.

Acest tip de comportament a marcat întregul proces de negociere al modului în care aranjamentele „Berlin+”, urmau să guverneze relația NATO-UE. Impulsul necesar deblocării situației a venit din partea Uniunii Europene care prin intermediul demersurilor Președinției franceze a Consiliului (iulie-decembrie 2000) a reușit să obțină aprobarea statelor membre UE asupra unui document vizând modalitățile de cooperare NATO-UE, în spiritul Acordurilor „Berlin+”. Demersul francez va fi andorsat cu prilejul reuniunii Consiliului European de la Nisa²¹ (decembrie 2000), fiind transmis în vederea adoptării într-o manieră similară, la nivelul NATO.

Demersul a fost urmat de o amplă rundă de negocieri la nivelul NATO, soldate cu eșecuri repetate, ceea ce a determinat adoptarea unei noi variante de lucru, conform căreia dialogul între cele două organizații avea să fie lansat sub forma unor contacte între structurile relevante ale celor două organizații, fără a angaja decizii în cadrul acestora²². Astfel, prima reuniune comună NATO-UE s-a derulat în marja summit-ului NATO de la Budapesta (mai 2001), cu acest prilej desfășurându-se reuniunea miniștrilor de externe NATO-UE, prilej cu care au fost reluate demersurile vizând deblocarea situației. În ciuda opoziției Turciei, reluată și cu acest prilej, dialogul informal a continuat să se dezvolte prin desfășurarea primei reuniuni a Comitetelor Militare ale celor două organizații care s-a desfășurat la Bruxelles în 12 iunie 2001. Acest tip de dialog, relativ formal, a continuat să se deruleze în perioada 2001-2002 fiind axat asupra problematicii aferente situației de securitate din Balcanii de Vest, cu accent asupra Macedoniei și BiH, unde Uniunea Europeană își declarase interesul privind preluarea de responsabilități sporite în gestionarea situației de securitate, prin lansarea propriilor misiuni de menținere a păcii.

În paralel cu derularea acestui mod de cooperare, negocierile au continuat fără un rezultat pozitiv. Miezul problemei continua să fie reprezentat de Turcia care nu accepta varianta implicării Ciprului în dezvoltarea PESA, fără un set de garanții adecvate privind modul în care dimensiunea de securitate și apărare va evolua.

---

²¹ *European Presidency Conclusion, 7-9 decembrie 2000. Report presented to the Nice European Council by the Secretary General and High Representative or CFSP and the Commission, în ESDP Core Documents, Vol.I, pg. 168-209, WEU Security Institute, Paris, 2001.*

²² Confrunțați cu opoziția Turciei, miniștrii de externe din statele membre NATO, reuniți în cadrul reuniunii ministeriale din decembrie 2000 au avansat propunerea inițierea dialogului informal NATO-UE utilizând celebra sintagmă "*...nothing will be agreed until everything is agreed...*". (<http://www.nato.int>).

Impactul opoziției Turciei era resimțit, în primul rând de Uniunea Europeană, care se afla într-o poziție extrem de delicată, din perspectiva faptului că preluarea misiunii NATO din Macedonia și, ulterior, BiH nu se putea derula în absența unui cadru de cooperare instituționalizat. În egală măsură, situația reprezenta un test major la adresa credibilității recent dezvoltatei componente europene de securitate și apărare. De asemenea, lipsa acordului de cooperare dintre cele două organizații nu permitea accesul Uniunii la mijloacele și capacitățile Alianței Nord-Atlantice, fără de care UE nu putea susține, cel puțin pentru această etapă, derularea acestor operații.

Sfârșitul anului 2002 avea să aducă mult-așteptatul acord al Turciei față de propunerile Uniunii Europene. Situația a fost deblocată grație demersurilor diplomatice extrem de intense derulate atât la nivelul UE, cât și al NATO, dublate de completarea Aranjamentelor de la Nisa cu aspecte privind implicarea²³ statelor membre NATO, nemembre UE, în cadrul operațiilor PESA.

Toate acestea au făcut posibilă lansarea, cu prilejul reuniunii Consiliului European de la Copenhaga din decembrie 2002, a Declarației Comune NATO-UE²⁴, prin intermediul căreia se lansa, practic, Parteneriatul strategic dintre cele două organizații.

În același timp, lansarea declarației politice comune a permis deblocarea procesului de preluare de către Uniunea Europeană a aranjamentelor de cooperare UEO-NATO vizând derularea operațiilor. Acestea au fost completate cu un acord de securitate a schimbului de informații între cele două organizații. Cunoscut, ulterior, sub numele de Acordurile „Berlin +” cadrul de cooperare pe palierul operațional între cele două organizații se baza pe compromisul realizat în scopul menajării reticențelor Turciei care viza, practic, excluderea participării la operațiile UE, cu acces la mijloacele și capacitățile Alianței, a statelor care nu sunt membre ale Parteneriatului pentru Pace (Pfp), în speță Cipru și Malta. În plus, aceleași state erau excluse din cadrul dialogului NATO-UE pe același principiu al apartenenței la Pfp²⁵. În esență, Acordurile „Berlin +” cuprindeau:

- garantarea accesului UE la capacitățile de planificare ale NATO;

---

²³ Aranjamentele de la Nisa prevăd participarea statelor membre NATO, dar care nu sunt membre UE în cadrul operațiilor derulate de Uniune. Implicarea acestora în cadrul procesului decizional vizând aspectele operaționale se realizează prin intermediul Comitetului Contributorilor, creație instituțională a acestor aranjamente menită să acomodeze poziția Turciei. *European Presidency Conclusion, 7-9 decembrie 2000. Report presented to the Nice European Council by the Secretary General and High Representative or CFSP and the Commission in ESDP Core Documents*, Vol.I, pg. 216, WEU Security Institute, Paris, 2001.

²⁴ Textul declarației valabil pe site-ul Alianței Nord-Atlantice, <http://www.nato.int>.

²⁵ Argumentarea acestei decizii se baza pe faptul că dintre statele membre UE, nemembre NATO doar cele care aparțin Parteneriatului pentru Pace au încheiat acorduri de securitate în domeniul informațiilor clasificate NATO, acestea putând fi utilizate și în cadrul relațiilor de cooperare între cele două organizații.

- prezumpția de disponibilitate a mijloacelor și capabilităților colective ale NATO, diferite de cele ale statelor membre;
- identificarea opțiunilor de comandă ale operației UE, prin intermediul cărora rolul principal îl are DSACEUR, prima opțiune de comandă a respectivei operații²⁶.

Din punct de vedere instituțional, cadrul de cooperare UE-NATO, vizează, în spiritul Aranjamentelor de la Nisa (agreat de NATO la 31 martie 2003), două paliere.

Primul dintre acestea se referă la modalitățile de cooperare practică între cele două organizații în situații normale. În esență, acestea vizează întâlniri la nivelul structurilor cu atribuții similare în cadrul procesului decizional, inclusiv reuniuni comune (cel puțin 1 pe durata fiecărei Președinții a Consiliului). Astfel, dialogul este comun, la nivelul superior, reuniuni NAC-COPS, respectiv întâlniri la nivelul Comitetelor Militare ale celor două organizații.

La nivel de lucru, aranjamentele agreate includ reuniuni comune ale principalelor grupuri de lucru ale celor două organizații. La nivel politic Grupul Politico-Militar (Political-Military Group - PMG), respectiv, Grupul de Coordonare Politică (Policy Coordination Group - PCG) iar pe componenta militară, grupurile de lucru ale Comitetelor Militare. De asemenea, palierul de cooperare include Înalțul Reprezentant și Secretarul General NATO, precum și Secretariatul General al Consiliului UE și Staff-ul Internațional NATO.

Principiul flexibilității a fost de departe cel mai important aspect pe care sistemul de cooperare a căutat să-l mențină. Astfel, în cazul în care este necesar și când expertiza NATO este reclamată, formulele de dialog pot include invitarea diferiților reprezentanți ai NATO în cadrul reuniunilor UE (inclusiv Secretarul General și DSACEUR).

Cel de-al doilea palier al cooperării NATO-UE vizează situațiile de criză în care ritmul întregului set de reuniuni va fi accelerat. De asemenea, în cazul în care pentru soluționarea situației de criză, UE decide lansarea unei operații autonome, fără recurs la mijloacele NATO, sunt prevăzute proceduri prin care se asigură informarea NATO asupra evoluțiilor înregistrate.

Progresele înregistrate în planul formalizării mecanismelor de cooperare, dublată de adoptarea Acordurilor „Berlin +” au permis lansarea primei operații militare a UE – CONCORDIA, cu recurs la mijloacele și capacitățile Alianței, care s-a derulat în perioada martie-decembrie 2003, prin preluarea misiunii NATO – Essential Harvest. Ulterior s-a consemnat lansarea celei mai importante misiuni militare a Uniunii - ALTHEA prin preluarea responsabilităților misiunii NATO-SFOR din BiH. De asemenea, procedurile operaționale ale celor două organizații au fost testate în primul exercițiu comun NATO-UE de management al crizelor, derulat în perioada 19-25 noiembrie

²⁶ http://www.nato.int/shap/news/2003/shape_eu/se030822a.htm

2003. Cu toate acestea, cadrul de cooperare asumat prin intermediul acestor acorduri nu include și posibilitatea tranlatării principiilor de colaborare în cazul operațiilor UE derulate pe componenta civilă. Acest vid se datorează, în mare măsură divergențelor politice prezentate anterior, care nu au permis extinderea cadrului de cooperare și la acest domeniu ceea ce crează probleme majore în ceea ce privește cooperarea practică în teatrele de operații din Balcani – Bosnia-Herțegovina, Kosovo și Afganistan.

Palierul de cooperare între cele două organizații a beneficiat de dezvoltări suplimentare generate ca urmare a afirmării dorinței clare a Uniunii Europene de a derula operații autonome, fără recurs la mijloacele și capacitățile NATO. Din această perspectivă, a fost agreată crearea unor noi instrumente de cooperare, de data aceasta pe baze permanente prin intermediul unor misiuni de legătură între cele două organizații, Celula UE în cadrul SHAPE, respectiv Misiunea de legătură a NATO pe lângă EUMS²⁷.

O altă dimensiune importantă a mecanismelor de cooperare între cele două organizații este reprezentată de problematica aferentă procesului de dezvoltare a capabilităților de apărare. În cazul Uniunii Europene, procesul de lansare a Politicii Europene de Securitate și Apărare a fost dublat de inițierea demersurilor privind dezvoltarea capabilităților necesare derulării angajamentelor operaționale. Din această perspectivă, importanța maximă este acordată remedierii deficiențelor existente în domenii precum transportul strategic – pe ambele componente (maritim și aerian), elicoptere, protecția forțelor, sisteme C4I etc. În egală măsură, la nivelul Alianței Nord-Atlantice demersurile sunt orientate în scopul eliminării unor deficite de capabilități care, în mod logic sunt similare cu cele identificate la nivelul Uniunii Europene.

Din această perspectivă, derularea cooperării între cele două organizații a înglobat și această problematică, prin intermediul creării unui mecanism suplimentar de dialog, Grupul de lucru NATO-UE în domeniul capabilităților, în cadrul căruia se încearcă o abordare comună a remedierii deficitelor de capabilități. Cu toate acestea, aspectele politice ale relațiilor dintre cele două organizații nu a permis până în prezent inițierea unor demersuri constructive pe acest palier, problema gestionării deficiențelor din domeniul capabilităților de apărare continuând să fie gestionate în mod diferit. Singura excepție notabilă o constituie problematica elicopterelor care beneficiază, prin intermediul lansării unei inițiative²⁸ comune NATO-UE de o abordare armonizată, cel puțin până la acest moment.

---

²⁷ În decembrie 2003, Consiliul European aproba implementarea crearea structurilor de legătură prin intermediul documentului „*NATO/EU CONSULTATION, PLANNING AND OPERATIONS*”, disponibil în format electronic la adresa <http://www.consilium.europa.eu>.

²⁸ Detalii privind inițiativa de remediere a deficiențelor în domeniul elicopterelor pe site-ul Agenției Europene de Apărare, <http://www.eda.europa.eu>.

În strânsă legătură cu domeniul capabilităților se plasează și inițiative vizând dezvoltarea capacităților de reacție rapidă la nivelul celor două organizații. Formulate în scopul gestionării cu maximă rapiditate a situațiilor de criză caracteristice mediului de securitate contemporan aceste inițiative vizează, în cazul Uniunii Europene, structurile multinaționale cunoscute sub numele de Grupuri de Luptă, iar în cazul NATO, aceste preocupări sunt ilustrate de crearea Forței de Răspuns a NATO. Și în acest caz dimensiunea de cooperare nu a înregistrat evoluții notabile, în ciuda faptului că la nivelul ambelor inițiative contribuțiile cu forțe și capacități sunt puse la dispoziție de statele²⁹ aparținând perimetrului geografic european.

Având în vedere toate aceste aspecte se poate concluziona că dimensiunea instituțională a relațiilor de cooperare UE-NATO beneficiază de un cadru relativ consolidat care permite avansarea procesului cel puțin în zonele de interes comun. În egală măsură, divergențele politice generate de aspecte punctuale, aferente relațiilor bilaterale între unele statele membre ale celor două organizații, sunt de natură să genereze blocaje ale mecanismelor de cooperare.

Bibliografie:

- [1]. **A More Secure Europe in A Better World**, Strategia de Securitate a Uniunii Europene.
- [2]. **Joint Africa-EU Strategy**, Strategia Comună UE-Africa.
- [3]. *Helsinki European Council*, 9-10 December 1999, Presidency Conclusions.
- [4]. *Laeken European Council*, 14-15 December 2001, Presidency Conclusions.
- [5]. *Bruxelles European Council*, 17-18 December 2004.
- [6]. Conclusions of the Brussels European Council of 11 and 12 december 2008 on the European Security and Defence Policy.
- [7]. *European Security and Defence Policy Newsletter*, Nr.6-8.
- [8]. *European Security Review*, 2008-2009.
- [9]. *Europolitics*, 2008-2009.
- [10]. *Chaillot Paper*, 2008-2009.
- [11]. www.europa.eu
- [12]. www.iss.europa.eu
- [13]. www.euobserver.com

---

²⁹ În cazul Forței de Răspuns a NATO, aceasta se bazează exclusiv pe contribuțiile statelor europene dintre care, cu excepția Turciei și Norvegiei, toate celelalte sunt și membre ale Uniunii Europene și, implicit, participante la dezvoltarea Grupurilor de Luptă.

ROLUL AGENȚIEI EUROPENE DE APĂRARE ÎN DEZVOLTAREA CAPABILITĂȚILOR EUROPENE DE APĂRARE

Dragoș ILINCA

The European Defence Agency was established under a Joint Action of the Council of Ministers on 12 July, 2004, to support the Member States and the Council in their effort to improve European defence capabilities in the field of crisis management and to sustain the European Security and Defence Policy as it stands now and develops in the future. After four complete calendar years of successful build-up work the European Defence Agency has now moved beyond its initial establishment phase becoming one of the main vector for promoting an integrated approach in the field of capabilities development. Last year, in particular, saw the introduction of important policy documents and strategies for all of EDA's operational areas. These documents and strategies are crucial building blocks for EDA's future work as they enable the Agency to implement the Council's political guidelines in the best possible way. Apart from the aforementioned conceptual work, EDA and its participating Member States have already initiated many projects and further projects are about to start.

Originile Agenției Europene de Apărare (European Defence Agency – EDA) se regăsesc în cadrul procesului de transfer al atribuțiilor Uniunii Europene Occidentale (UEO) către Uniunea Europeană, derulat în perioada 2000 – 2004¹. În acest context, peisajul instituțional al Uniunii a fost completat prin crearea, în vara lui 2004, a Agenției Europene pentru Apărare², mult mai cunoscută după acronimul englez EDA (European Defence Agency) structură plasată în subordinea Înaltului Reprezentant. Rațiunile pentru care această structură a fost creată au inclus nu numai necesitatea gestionarea responsabilităților UEO, cât și eliminarea deficiențelor înregistrate în planul cooperării între statele membre în domeniul armamentelor, tributară, trebuie să spunem asocierii în cadrul unor inițiative punctuale, având un caracter mai mult sau mai puțin european.

Crearea EDA a reprezentat o decizie cu impact strategic la nivelul modului de operaționalizare a componentei de securitate și apărare a Uniunii Europene. Astfel, activitatea EDA a fost orientată în susținerea procesului de dezvoltare a capabilităților europene de apărare prin consolidarea formulelor de cooperare europene, atât la nivelul producției, respectiv comercializării echipamentelor militare, cât și în ceea ce privește dezvoltarea cercetării științifice și a bazei tehnologice³.

Din perspectivă instituțională, EDA este subordonată Înaltului Reprezentant care este și președintele acestei structuri. Activitatea acestuia este susținută de un director executiv care exercită, practic, controlul asupra proiectelor derulate în cadrul Agenției.

---

¹ Ca urmare a deciziei Consiliului UEO de la Marsilia din noiembrie 2000.

² Council Joint Action 2004/551/CFSP în Official Journal of the European Communities nr. L 245, 17.7.2004, p. 17.

³ <http://www.eda.europa.eu>.

Mecanismul decizional la nivelul EDA se derulează prin intermediul Comitetului Director care se întrunește în diferite formate. Primul dintre acestea este reprezentat de directorii naționali pe probleme privind: cercetare și tehnologii, capabilități și armamente, la nivelul cărora pot fi adoptate decizii relative doar la domeniul de competență al acestor.

Din punct de vedere formal, palierul decizional superior este reprezentat de reuniunile Comitetului Director în formatul miniștrilor apărării care are competențe asupra întregului spectru de probleme gestionate de EDA, inclusiv aspectele financiare.

Subsumat acestor obiective, EDA a lansat o serie de inițiative concrete vizând dezvoltarea capabilităților europene bazate pe cooperarea europeană în domeniu

În acest sens, crearea EDA a oferit prima oportunitate reală de a stabili corelația între procesul de planificare, obiectivele stabilite în domeniul capabilităților de apărare și domeniul înzestrării, în sensul îndeplinirii obiectivelor operaționale reclamate de situația din teatrele de operații. Finalitatea acestei abordări o reprezintă evoluția planurilor naționale de apărare într-un cadru european care să asigure un raport optim între costurile aferente procesului de dezvoltare a capabilităților de apărare și nevoile de asigurare a securității statelor membre⁴.

Din această perspectivă, obiectivul central al acțiunilor EDA l-a vizat asigurarea convergenței proceselor naționale în domeniul dezvoltării de capabilități. Din necesitatea de a adapta acest obiectiv la complexitatea instituțională a PESA, EDA a optat pentru o metodologie comprehensivă, orientată spre furnizarea unei viziuni strategice asupra acestui domeniu. Modul în care această metodologie a fost aplicată s-a bazat, așa spune, exclusiv pe experiența procesului ce a culminat cu elaborarea Strategiei Europene de Securitate. Elementul central l-a reprezentat extinderea palierului de analiză, atât din perspectiva actorilor implicați, cât și în ceea ce privește domeniile supuse demersului analitic. Din această perspectivă, problema deficitului de capabilități a căpătat noi valențe prin apropierea acesteia de segmentul industrial, atât pe dimensiunea de producție, cât și în ceea ce privește nivelul de cercetare.

Demersul EDA s-a derulat într-o manieră graduală, antrenând o serie întreagă de structuri intra și extra-spațiului comunitar, fiind orientat asupra modului în care Uniunea Europeană își va dezvolta capabilitățile, în strânsă legătură cu evoluțiile mediului de securitate. Din această perspectivă, laboriosul proces a debutat printr-un amplu exercițiu de factură academică, concretizat printr-un document cu valențe pronunțat strategice, *Viziunea pe Termen Lung (LTV)*⁵. Orizontul de analiză cuprins în acest document a fost extins la anul 2025, esența introspecției vizând evaluarea procesului de generare a capabilităților și, implicit, a fi unul dintre actorii relevanți ai mediului de securitate contemporan.

În mod evident, LTV depășește cu mult o simplă analiză fiind, ca orice document de acest tip, supus criticilor. Departate de a continua această tendință, trebuie remarcat faptul că deși s-a depus un efort considerabil LTV nu a reușit să depășească limitele

---

⁴ Witney, Nick, *Bridging the Gap between European Strategy and Capabilities*, text disponibil în format electronic (<http://www.eda.europa.eu/news/2005-10-12-0.htm>).

⁵ Textul disponibil în format electronic la adresa <http://www.eda.europa.eu>.

generalității în care aspectele concrete, relative la capacitățile europene nu sunt foarte clar reprezentate, în special din perspectiva opțiunilor pe care Uniunea trebuie să le aibă la îndemână pentru a surmonta deficitele aferente. În același timp, LTV nu a adus în centrul atenției reforma propriu-zisă a Uniunii, în special pe componenta de securitate și apărare, inclusiv în ceea ce privește dificultăților generate de sistemul interguvernamental și a obstacolelor pe care acesta le creează.

Cu toate acestea, trebuie subliniate meritele deosebite ale acestui document. În prim-plan se plasează semnificația politică a LTV, concretizată în urma asumării de către statele membre a acestui document, oferind, astfel, garanția cel puțin a conștientizării importanței sale. Din această perspectivă se poate spune că scopul primar, anume acela al acceptării formale a necesității de a „juca” după un set de reguli comune, a fost atins. De asemenea, procesul aferent elaborării a arătat capacitatea de proiectare, cel puțin programatică, a intereselor europene.

Asupra locului acestui document în cadrul instrumentarului european există o multitudine de opinii. Valențele strategice ale acestuia îl plasează alături de Strategia de Securitate, dimensiunea temporală extinsă fiind de natură să justifice parțial predominanța acestuia. Cu toate acestea, înclin să avansez o altă variantă, plasând mai degrabă LTV-ul pe poziții similare Conceptului Strategic al NATO. Această opțiune se bazează pe faptul că LTV oferă întregul set de linii directoare relative la modul în care PESA trebuie să se dezvolte, elementul central al acestei evoluții fiind reprezentat de asigurarea securității cetățenilor europeni. În mod evident, valoarea LTV este diferită de semnificația Conceptului Strategic pentru Alianța Nord-Atlantică dar această diferență este o urmare directă a diferențelor structurale dintre cele două organizații. În ambele cazuri însă, atât Viziunea pe Termen Lung, cât și Conceptul Strategic au capacitatea de a genera procese și, nu în ultimul rând, de a stabili reperele cadrului strategic de dezvoltare pentru ambele organizații.

Indiferent de locul acestui document în ierarhia europeană, LTV s-a dovedit în mod evident un demers extrem de fructuos, tocmai din perspectiva conferirii unei laturi strategice a problematicii capacităților de apărare, privită într-un sens mai larg, prin abordarea întregului set de instrumente de care Uniunea dispune.

Din această perspectivă, LTV a completat un vid real, furnizând o viziune agregată capabilă să reprezintă un element de reper pentru statele membre. În egală măsură, LTV a influențat radical procesul de planificare prin introducerea elementelor de interdisciplinaritate în susținerea obiectivelor punctuale de eliminare a deficitelor de capacități.

Următoarea etapă a demersurilor EDA a vizat inventarierea planurilor și programelor naționale în domeniul dezvoltării de capacități, cu accent asupra identificării corecte a deficitelor și, subsecvent, a priorităților stabilite de fiecare stat membru în parte. Premisa de la care s-a pornit în acest exercițiu mai degrabă birocratic a fost aceea a existenței unor suprapuneri, duplicări și redundanțe excesive la nivel european care necesită un răspuns extrem de rapid în condițiile unei austerități evidente a bugetelor alocate apărării în statele membre. Pe acest palier, soluția o reprezintă, în viziunea EDA, nu neapărat creșterea cheltuielilor bugetare și

identificarea zonelor în care acestea pot fi optimizate prin diferite inițiative precum programele de cooperare multinațională în domeniul capacităților.

Pentru a răspunde acestui obiectiv, a fost lansat un nou instrument de planificare, Planul de Dezvoltare a Capabilităților (CDP), al cărui prim rol era acela de a transla concluziile LTV în obiective concrete pe palierul vizând dezvoltarea capabilităților europene. Pe aceste coordonate, CDP se adresa în primul rând fragmentării europene în ceea ce privește cerințele de capabilități, fiind orientat spre identificarea unui set de priorități comune pentru toate statele membre, dar care să răspundă, în același timp, HLG2010. Prin strânsa conexiune cu LTV, din care practic decurgea esența și scopul său, CDP introducea la nivelul sistemului de planificare elementele specifice mediului de securitate, precum amenințarea și riscurile la adresa securității, conferind un plus de realism acestuia.

În același timp, valorificarea CDP ca instrument de planificare urma să se facă prin intermediul unui set de priorități⁶, indentificate în urma analizei întregului tablou al programelor și planurile statelor membre. Principala provocare rămâne însă gradul în care statele membre vor accepta introducerea priorităților stabilite prin intermediul CDP la nivelul propriilor programe de dezvoltare a capabilităților. Aceasta în condițiile în care finanțarea acestui set de obiective, nu se poate face decât într-un singur mod, prin apel la contribuțiile naționale.

Progresele realizate de Uniune, atât în ceea ce privește sistemul de planificare, procesul de generare a forțelor și, în special, lansarea de operații sunt cu adevărat remarcabile dacă luăm în calcul perioada relativ scurtă de la lansarea PESA și până în prezent. Cu toate acestea persistă zone în care deficitele de capabilități continuă să mențină relativa dependență a Uniunii de alți actori. Nu în ultimul rând, menținerea acestora reprezintă o provocare evidentă la adresa credibilității proiectului european orientat către constituirea unei dimensiuni de securitate și apărare proprii.

Modul în care această problemă a fost abordată de Uniunea Europeană a îmbrăcat, după cum rezultă din cele menționate anterior, o multitudine de forme lipsite de esența unei abordări europene, focalizată, mai degrabă, asupra modalităților concrete de acțiune. Această situație este generată, în opinia mea, de doi factori esențiali.

În prim plan se plasează nivelul scăzut al alocațiilor bugetare la nivelul statelor membre UE. Pe acest palier principalul reper comparativ l-a reprezentat în mod constant comportamentul bugetar al SUA în domeniul apărării. Analiza statistică atestă un decalaj enorm între cele două maluri ale Atlanticului, atât în ceea ce privește nivelul bugetelor apărării, cât și în domeniul cheltuielilor pentru apărare. Dacă în cazul Statelor Unite vorbim de un buget alocat care depășește 4-4,5% din PIB, în cazul Uniunii Europene media nu atinge nici măcar 2%⁷. În egală măsură cheltuielile de apărare la nivelul tuturor statelor membre însumează aproape jumătate⁸ din cele

---

⁶ Prioritățile stabilite prin CDP disponibile în format electronic la adresa <http://www.eda.europa.eu>.

⁷ *Defence Data 2007*, European Defence Agency, www.eda.europa.eu

⁸ 205 miliarde euro față de aproximativ 450 miliarde euro, în cazul Statelor Unite, *Defence Data 2007*.

ale Statelor Unite. Toate acestea în condițiile unei superiorități numerice⁹ evidente a personalului militar existent la nivelul statelor membre UE în raport cu cel al SUA.

Concluzia care se desprinde este departe de orice interpretare. La nivelul statelor membre UE problema alocațiilor bugetare pentru apărare nu reprezintă o prioritate de prim rang și, prin urmare, nu este pasibilă ca în perioada următoare să beneficieze de creșteri substanțiale. Dimpotrivă, tendințele actuale atestă o predilecție, aș spune generalizată la nivel european, de scădere a bugetelor de apărare. Nu trebuie omise din acest context și implicațiile actualei crize financiare asupra segmentului de apărare, acesta fiind una dintre primele zone supuse austerității bugetare¹⁰.

În același timp, analiza structurii bugetelor apărării atestă din nou un decalaj major la nivelul relației transatlantice. Și în acest caz putem vorbi de unele constante greu de depășit în perioada următoare. Astfel, în cazul majorității statelor membre procentajul cel mai important este reprezentat de cheltuielile de personal (aproximativ 52% din totalul bugetului alocat) în timp ce la nivelul Statelor Unite cheltuielile de personal fiind pe locul 3 în ierarhie, după operații-mentenanță și cheltuielile de investiții, acestea din urmă plasându-se, de asemenea, la nivele net superioare celor europene.

Acest din urmă palier este extrem de relevant pentru ansamblul problematicii capabilităților europene. Structura bugetului pentru investiții reprezintă principala problemă cu care se confruntă în prezent statele membre și, implicit, Uniunea Europeană. Raportând nivelul cheltuielilor pentru investiții în domeniul apărării la nivel european cu cel existent în Statele Unite ajungem la o concluzie similară, anume cea a unui decalaj¹¹ considerabil. Cauza se regăsește în primul rând la nivelul capacității statelor membre de a susține o politică consistentă în domeniul comenzilor pentru înzestrare¹².

Nu în ultimul rând trebuie menționat faptul că situația este la fel de critică în ceea ce privește palierul de cercetare-dezvoltare, la nivelul acestuia regăsindu-se aceleași dezechilibre între cei doi actori internaționali. În condițiile unui decalaj¹³ atât de mare este evident faptul că segmentul de cercetare, inclusiv din perspectiva dezvoltării noilor tipuri de capabilități, nu poate să satisfacă necesitățile ambițiilor politice vizând dezvoltarea unei componente de securitate și apărare care să permită asumarea unui profil global al Uniunii Europene. În plus, gradul diferit de dezvoltare al

---

⁹ 1.863.882 în Uniunea Europeană față de 1.379.551 în SUA.

¹⁰ Exemplul relevant îl întâlnim chiar în SUA, unde se manifestă din ce în ce mai pronunțat tendințele de reducere a cheltuielilor de apărare. Efectele crizei financiare ating chiar și programele strategice, autoritățile de la Washington orientându-se spre reducerea cheltuielilor aferente unor programe precum noul avion multirol F-22 (declarațiile secretarului de stat pentru apărare, Robert Gates, www.cnn.com, 06.04.2009).

¹¹ 33,9% în cazul SUA față de 20,5% la nivelul statelor membre UE.

¹² Potrivit datelor statistice compilate de EDA, nivelul cheltuielilor per capita în Uniunea Europeană se ridică la 417 euro, față de 1504 euro în cazul Statelor Unite.

¹³ La nivelul componentei de R&D situația este net în favoarea Statelor Unite procentul alocat acestui segment fiind de aproximativ 3 ori mai mare față de Uniunea Europeană (12,4 % față de 4,7% în UE). Nici în cazul R&T lucrurile nu stau altfel, Statele Unite devansând și pe acest palier Uniunea Europeană (2,1% față de 1,2% în Europa).

segmentului de cercetare la nivelul statelor membre și, implicit, nivele diferite de finanțare, reprezintă elemente suplimentare care grevează adoptarea unui comportament unitar, european în acest domeniu.

Coborând palierul analizei la nivelul Uniunii Europene constatăm un tablou extrem de variat, marcat din plin de lipsa unei abordări comune în ceea ce privește modul de finanțare a procesului de dezvoltare a capacităților de apărare. Diferențele majore pe care le regăsim la nivelul relației dintre SUA și UE, se repetă în cadrul intern al Uniunii, putându-se remarca aceleași dezechilibre majore, de această dată între statele membre. Astfel, modul în care acestea abordează dimensiunea capacităților de apărare acoperă o plajă largă de opțiuni. Se poate constata existența unui grup¹⁴ de state ale căror alocații bugetare se ridică la un nivel de peste 2%, considerat a fi un prag minimal de susținere a unei capacități de apărare credibile. Zona majoritară o reprezintă statele membre ale căror alocații bugetare se înscriu sub acest prag, dar nu coboară sub 1%. Trebuie subliniat însă faptul că pe acest segment majoritatea¹⁵ coboară spre jumătatea inferioară, beneficiind de alocații bugetare apropiate de acest procent.

Deși abordarea cantitativă exclude particularitățile statelor membre vizând populația, suprafața teritoriului etc., rezultatele atestă atât diversitatea modului de repartitie a bugetelor apărării la nivelul Uniunii, cât și insuficiența acestora în condițiile unei agende operaționale extrem de încărcate atât la nivelul Uniunii, cât și a Alianței Nord-Atlantice în cadrul căreia se regăsesc majoritatea membrilor UE. În cazul acesteia din urmă situația este cu atât mai complexă cu cât cadrul juridic ce reglementează funcționarea Uniunii Europene nu permite utilizarea fondurilor provenite din bugetul comunitar pentru cheltuieli cu implicații militare ceea ce elimină posibilitatea degrevării contribuțiilor statelor membre printr-o infuzie financiară extra-națională.

Din punctul de vedere al structurii bugetelor de apărare ale statelor membre există, în ciuda disparității cuantumului acestora, o serie de aspecte comune cu precădere în ceea ce privește ponderea procentului alocat cheltuielilor de personal care, în majoritatea cazurilor reprezintă cel mai important segment. Aceasta cu atât mai mult cu cât, în ultima perioadă se constată o tendință¹⁶ de descreștere a efectivelor forțelor armate din Europa. În condițiile actualei crize financiar-economice este extrem de probabilă continuarea acestei tendințe. Rămâne de văzut în ce măsură potențiala continuare a reducerii de personal va fi dublată de reconfigurarea modului în care sunt repartizate fondurile în cadrul bugetelor de apărare.

Deși în raport cu Statele Unite structura bugetelor europene de apărare prezintă o situație critică, există totuși semnele unor progrese în special în ceea ce privește nivelul cheltuielilor de investiții (înzestrare), inclusiv cele alocate segmentului de

---

¹⁴ În cadrul acestui grup se înscriu state precum: Franța, Spania și Marea Britanie.

¹⁵ Dintr-un număr de 19 state membre, 11 au bugete pentru apărare între 1% și 1,5% din PIB. De asemenea, restul statelor membre au stabilit alocații bugetare pentru apărare sub 1% (cf. Defence Data 2007, www.eda.europa.eu).

¹⁶ În perioada 2006-2007 numărul personalului la nivelul forțelor armate a scăzut de la 2.424.939 la 2.294.274, reprezentând aproximativ 5% (EDA Defence Data, www.eda.europa.eu).

cercetare și dezvoltare. Astfel, la nivelul Uniunii se constată o tendință generală de creștere a acestor alocații, cu câteva excepții¹⁷, toate statele membre optând pentru această abordare¹⁸. Nu aceeași situație se întâlnește în ceea ce privește componenta de cercetare-tehnologii¹⁹ unde, perioada de timp analizată relevă o descreștere²⁰ a cheltuielilor statelor membre

După cum se observă, mediul european de apărare este marcat de o fragmentare accentuată, din perspectiva diferențelor majore în ceea ce privește modul de alocare a resurselor de apărare și, nu în ultimul rând, a modului în care bugetele de apărare sunt structurate. Rezultatul imediat al acestei situații este reprezentat de absența unei abordări europene comune pe această dimensiune care reprezintă, în opinia mea, cel de-al doilea element care afectează procesul de dezvoltare a capacităților europene. Fenomenul fragmentării este omniprezent, atât în ceea ce privește palierul de achiziții, cât și la cel de cercetare unde abordările statelor membre rămân fidele comportamentului individual și, nicidecum al programelor multinaționale. Astfel, la nivelul programelor de înzestrare, proporția covârșitoare este reprezentată de cele naționale, componenta europeană de programe fiind extrem de redusă, ca medie europeană, undeva în jurul proporției de 18%. Tendința profilată în ultima perioadă este, din păcate, negativă pentru perioada 2006-2007 înregistrându-se o scădere a procentului reprezentat de proiectele europene colaborative derulate în acest domeniu.

Pe acest palier trebuie menționat faptul că menținerea abordării naționale în cadrul programelor de înzestrare și, implicit, apetența redusă față de programele colaborative se datorează și menținerii unui cadru juridic european care permite și, chiar favorizează acest gen de practici. În primul rând este vorba despre prevederile celebrului Articol 296 din Tratatul Comunităților Europene prin intermediul căruia înzestrarea rămâne în afara cadrului comunitar. Trebuie menționat faptul că acest domeniu „reglementat” prin intermediul articolului menționat reprezintă principala excepție de la regulile competiționale ale pieței comune europene ceea ce permite menținerea procedurilor cu încredințare directă.

În egală măsură, impactul este resimțit în primul rând de segmentul industrial european care în absența unor astfel de comenzi a fost nevoit să-și adapteze propriile mecanisme de marketing în scopul menținerii unui nivel acceptabil de supraviețuire. În același timp, acest tip de comportament a generat fragmentarea segmentului industrial european, el fiind mai degrabă structurat pe mici grupuri de companii create în susținerea unor interese particulare ale statelor membre și, nu în ultimul rând, dictate de particularitățile piețelor pe care aceste companii pot penetra. Cu toate

---

¹⁷ O serie de state member precum: Slovenia, România, Malta, Letonia, Franța, Cehia, Cipru și-au redus cheltuielile de pe acest palier în procente diferite pornind de la 40% și până la 4%, în cazul Franței. (Defence Data, www.eda.europa.eu).

¹⁸ Pe primul loc se află Austria cu o creștere de 507% generată ca urmare a achiziționării avioanelor de luptă EUROFIGHTER. Totalul creșterii înregistrate se ridică la aproximativ 41,8 miliarde Euro față de 38,8 miliarde în 2006.

¹⁹ R&T reprezintă o componentă a R&D vizând aspectele de bază ale cercetării, cercetări aplicate, demonstrații tehnologice pentru aspecte de apărare.

²⁰ De la 2,656 miliarde euro în 2006 la 2,613 miliarde euro în 2007.

acestea, trebuie subliniate diversele inițiative operaționalizate în cadrul industriei de apărare europene dintre care se detașează concerne precum: European Aeronautic Defence and Space Company (EADS) și Organisation Conjointe de Cooperation en Materie d'Armament (OCCAR), Rheinmetall, GALILEO, BAE Systems etc.. La acestea se adaugă și componenta militară a unor companii civile precum AIRBUS. Dincolo de fragmentarea accentuată la nivelul tipurilor de produse pe care aceste companii le comercializează, în parametri și la cerințe diferite, trebuie menționate și o serie de programe de amplă factură europeană dintre care se detașează avionul de luptă multirol EUROFIGHTER și avionul de transport strategic A400M.

Toate aceste aspecte atestă, dincolo de slăbiciunea evidentă la nivel european în ceea ce privește modul în care sunt generate capacitățile de apărare, diversitatea extrem de amplă a provocărilor pe care Uniunea trebuie să le surmonteze. Prin urmare nu se poate vorbi de o soluție universală ci, mai degrabă, de un set extins de măsuri care să permită crearea unui cadru european de cooperare, coordonat în baza unor cerințe comune, generate prin asumarea politică a obiectivului privind dezvoltarea PESA. Elementul central îl reprezintă, așa după cum mai menționat, uniformizarea abordărilor naționale în domeniu.

Rolul central în depășirea acestor dificultăți, așa spune structurale, revine Agenției Europene de Apărare (EDA). Demersul acesteia este subsumat obiectivului general de standardizare a comportamentului statelor membre în domeniul apărării. Din această perspectivă se poate vorbi despre două paliere de acțiune ale EDA. Primul dintre acestea vizează elaborarea cadrului normativ menit să permită, prin asocierea voluntară a statelor membre, furnizarea unui set comun de norme, în scopul dezvoltării integrate a PESA. În egală măsură, trebuie subliniat faptul că această dimensiune a reprezentat o prioritate pentru Agenție *per se*, ea fiind de natură să permită întărirea propriei poziții în raport cu cea a statelor membre. Practic, prin preluarea responsabilităților de coordonare și monitorizare a procesului de dezvoltare a capacităților europene, EDA își rezerva „partea leului” în raport cu celelalte structuri ale Uniunii pe componenta poate cea mai importantă a PESA.

În susținerea acestor obiective, instrumentarul EDA a fost îmbogățit prin adoptarea a unui set de strategii. În acest context, Planul de Dezvoltare a Capabilităților, despre care am vorbit anterior, reprezintă principala componentă a cadrului strategic necesar dezvoltării integrate a capacităților de apărare. Dar el reprezintă doar vârful aisbergului, baza necesară transformării abordărilor individuale ale statelor membre într-o reală politică europeană în domeniul capacităților de apărare nefiind îndeajuns de consolidată. Vorbim aici de zona cercetării și tehnologiilor dar mai ales de dimensiunea industrială, de producție și, nu în ultimul rând, de componenta comercială aferentă acesteia. După cum am menționat, la nivelul acestor paliere nu se poate vorbi de o integrare accentuată, persistând o stare de fragmentare care induce finalmente o evoluție defectuoasă.

Având în vedere aceste aspecte, filozofia demersului EDA s-a orientat asupra coordonării întregului cadru strategic cu prioritățile stabilite prin intermediul CDP, păstrând, însă, flexibilitatea necesară adaptării ulterioare a acestuia în funcție de evoluțiile înregistrate. Trebuie menționat faptul că în cadrul procesului de

implementare s-a aplicat aceeași abordare utilizată după adoptarea Obiectivului Global 2010 în cadrul procesului de dezvoltare a PESA, anume cea de tip „*top to down*”, în cadrul căreia EDA reprezintă zona de unde sunt lansate liniile directoare, palierul inferior fiind reprezentate de statele membre.

În această abordare, primul domeniu vizat a fost cel al aspectelor bugetare aferente procesului de dezvoltare a capacităților, pe toată gama acestora, pornind de la cercetare, producție, înzestrare-comercializare. Pe acest palier, EDA a optat pentru varianta stabilirii unui set de praguri în ceea ce privește nivelul cheltuielilor bugetare în domeniul apărării. Deși voluntare, ca de altfel întreg spectrul acțiunilor derulate sub egida PESA, statele asociate acestui proces erau într-o măsură semnificativă obligate să și le asume la nivelul procesului intern de finanțare a apărării. În mod concret, toate aceste aspecte erau reunite, conform deciziei miniștrilor apărării din noiembrie 2007, într-un set de repere colective care vizau pragurile pe care statele membre erau chemate să le îndeplinească:

- 2% din totalul cheltuielilor de apărare pentru cercetare și tehnologii;
- asigurarea unui nivel de minim 20% din totalul cheltuielilor de apărare pentru programele de înzestrare;
- 35% din totalul cheltuielilor bugetare pentru programele europene de cooperare în domeniul înzestrării;
- 20% din totalul cheltuielilor bugetare pentru programele europene de cooperare în domeniul cercetării și tehnologiilor²¹.

În ciuda aspectului voluntar pe care aceste ținte îl aveau, semnificația acestora pentru procesul de dezvoltare a unei abordări europene în domeniul securității și apărării este evidentă. Ele se adresau principalelor deficiențe existente la nivel european, anume insuficiența bugetare a domeniului apărării și, mai ales, lipsa apetitului statelor membre de a se implica în proiecte de cooperare în domeniul generării de capacități la nivel european. În egală măsură, setul de repere-țintă depășea cu mult cadrul unei simple implementări a agendei politice legate de PESA fiind, mai degrabă un element de susținere a creării unei „*Europe a Apărării*”, integrată în baza unui set de norme reprezentând, practic, *acquis*-ul european în domeniul apărării.

Demersul privind standardizarea europeană nu s-a limitat doar la adoptarea reperelor, valoarea acestora fiind aproape nulă în absența unor instrumente menite să orienteze abordările statelor membre în susținerea obiectivelor comune. Din această perspectivă, domeniul cercetării și tehnologiilor, în strânsă corelație cu cel industrial a reprezentat prima zonă de interes pentru EDA.

Pe acest palier, instrumentarul european a fost îmbogățit prin adoptarea, în mai 2007, a Strategiei privind *Baza Europeană Industrială și Tehnologică în domeniul Apărării* (European Defence technological and Industrial Base - EDTIB) prin intermediul căreia se lansa viziunea asupra trăsăturilor viitorului peisaj industrial european în domeniul apărării. Și în acest caz, preocuparea vizând standardizarea și dezvoltarea cooperării era omniprezentă fiind dublată de necesitatea focalizării asupra

---

²¹ Decizia Comitetului Director EDA la nivelul miniștrilor apărării din noiembrie 2007, <http://www.eda.europa.eu>.

dezvoltării capabilităților de apărare care să permită consolidarea competitivității industriale a Europei²². Introducerea criteriului de competitivitate este, în opinia mea, elementul de valoare adăugată al acestei strategii, întregul proces de dezvoltare a PESA căpătând o nouă valență extinsă, practic, la nivelul întregii Uniuni Europene. În egală măsură, asumarea acestui obiectiv reprezenta un set suplimentar de provocări dar și de oportunități pentru zona principalilor producători europeni de echipamente de apărare care primeau, astfel, posibilitatea racordării la un proces eminent politic.

În egală măsură, sensibilizarea acestui segment extrem de pragmatic și, în egală măsură, dificil de încadrat într-un tipar comportamental riguros, reprezintă poate cea mai importantă provocare pe care Uniunea va trebui să o depășească. Discuția pe acest palier este dificil de cantonat în limitele stricte ale Politicii Europene de Securitate și Apărare, ea depășind cadrul instituțional al Pilonului II. După cum menționam anterior, una dintre trăsăturile fundamentale ale peisajului industrial-comercial este reprezentată de existența unui interguvernamentalism accentuat la nivelul procedurilor utilizate de statele membre în ceea ce privește comercializarea produselor și echipamentelor militare, posibilă prin existența unor cutume cu valoare juridică. La nivelul acestora libertatea deplină a statelor membre în a-și alege furnizorul reprezintă elementul central. Tendințele standardizante au vizat, în repetate rânduri acest subiect ele nefiind, însă, încununat de succes decât într-o măsură parțială.

Progresele obținute datează din perioada inițială de funcționare a EDA, fiind concretizate în lansarea Codului de Conduită în domeniul achizițiilor. Lansată în iulie 2006, această inițiativă își propunea reglementarea procedurilor de achiziții la nivelul statelor membre prin impunerea obligației de respectarea a principiilor de concurență, transparență și competitivitate în derularea acestora. În susținerea acestui obiectiv, a fost elaborat un întreg proces menit să asigure transparența²³ și, implicit, să permită dezvoltarea cooperării europene. În ciuda perspectivelor sale extrem de promițătoare, inițiativa nu a înregistrat progrese extraordinare, aceasta datorită numeroaselor excepții care se regăsesc în cadrul său. Prezența acestora se datorează în primul rând caracteristicilor cadrului juridic european la nivelul căruia componenta de achiziții în domeniul apărării este reglementată într-o manieră extrem de superficială. Corectarea acestor deficiențe nu se poate face, procedural vorbind, decât printr-o abordare simetrică ceea ce atrage modificarea cadrului juridic de bază al Uniunii, în speță Tratatul privind Comunitatea Economică.

Cu toate acestea, merită a fi subliniate progresele concrete pe care această inițiativă le-a repercutat până în prezent. Semnificativ, în acest sens, este consensul

---

²² A se vedea raportul președintelui executiv, Alexander Weiss, cu prilejul reuniunii Consiliului Afaceri Generale și Relații Externe (CAGRE) din mai 2007. Text disponibil în format electronic la <http://www.eda.europa.eu>.

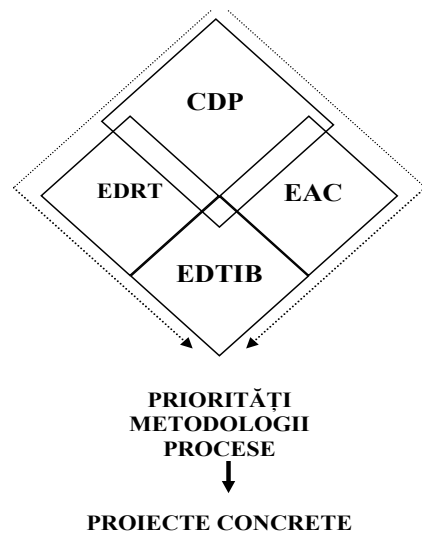
²³ Prin plasarea de către statele membre asociate acestei inițiative a comenzilor și ofertelor de peste 1 milion euro, pe portalul electronic gestionat de Agenția Europeană de Apărare.

politic obținut de această inițiativă, toate statele membre, cu două excepții²⁴, asociindu-se acestei inițiative. Efectul acestei situații este reprezentat de dezvoltarea constantă a numărului de oportunități contractuale ce fac obiectul sistemului implementat prin Codul de Conduită. Dincolo de aspectele financiare care au consemnat și ele creșterea²⁵ cuantumului contractelor introduse în acest mecanism, semnificația principală o are atitudinea statelor membre care devin din ce în ce mai dispuse la utilizarea practicilor integrate europene pe acest segment.

Acest factor a contribuit și el la dezvoltarea cadrului de abordare a problematicii cooperării europene în domeniul tehnologiilor, prin introducerea unui nou element menit să contribuie la extinderea standardizării și în ceea ce privește cercetarea tehnologică. Astfel, prin asumarea *Strategiei Europene în domeniul Cercetării și Tehnologiilor* (European Defence Research & Technology - EDRT²⁶), s-a putut realiza o prioritizare a tehnologiilor care necesită investiții din partea statelor membre. În spiritul abordării integrate promovată de EDA, EDRT include și componenta privind modalitățile²⁷ prin care se pot realiza formule europene de cooperare, orientate în susținerea procesului de dezvoltare a capacităților.

În strânsă legătură cu acest obiectiv se plasează și demersurile EDA vizând armonizarea politicilor naționale în domeniul armamentelor. Pe acest palier, în octombrie 2008 a fost adoptată *Strategia Europeană vizând Cooperarea în domeniul Armamentelor* (European Armaments Cooperation - EAC)²⁸. Scopul vizat de introducerea acestui nou instrument l-a reprezentat dezvoltarea unei metodologii care să orienteze proiectele europene de cooperare în sensul adâncirii standardizării comportamentului statelor membre și, implicit, să contribuie la îndeplinirea obiectivelor asumate prin CDP. În egală măsură, trebuie precizat faptul că prin

²⁴ Danemarca este singurul stat membru care nu participă la EDA datorită prevederilor de opt-out față de implicarea în problematici europene având implicații militare. Cel de-al doilea stat care nu a subscris încă la regimul implementat prin intermediul Codului de Conduită este România.

²⁵ La nivelul anului 2008 în cadrul portalului EDA au fost înscrise un număr de 380 de oportunități contractuale dintre care un număr de 150 au fost acordate, nivelul financiar al acestora plasându-se în jurul cifrei de 2,5 miliarde Euro (Electronic Bulletin Board Newsletter, decembrie 2008, <http://www.eda.europa.eu>).

²⁶ Textul EDRT disponibil în format electronic pe site-ul Agenției Europene de Apărare, <http://www.eda.europa.eu>.

²⁷ Conform deciziei miniștrilor apărării reuniuni din ianuarie 2009, reuniți în cadrul Comitetului Director al EDA, au fost identificate trei direcții de acțiune în domeniul cercetării și tehnologiilor: îmbunătățirea integrării bazei industriale și a tehnologiilor de apărare; promovarea dezvoltării a cooperării europene în domeniul tehnologiilor; îmbunătățirea eficienței programelor colaboartive europene în domeniul R&T. (<http://www.eda.europa.eu>).

²⁸ Textul integral al Strategiei în domeniul armamentelor disponibil în format electronic la adresa <http://www.eda.europa.eu>.

adoptarea noii strategii se dorea și completarea instrumentelor de control pe care EDA le avea la îndemână în raport cu statele membre. Prin realizarea consensului politic exprimat de statele membre față de textul Strategiei, implementarea standardizării la nivelele cele mai de jos ale cooperării în domeniul armamentelor devenea o realitate cuantificabilă, prin elaborarea de către EDA a setului de norme și criterii de performanță cărora statele membre trebuiau să le răspundă.

După cum se observă, dezvoltarea cadrului normativ al Uniunii Europene pe dimensiunea extinsă a procesului de generare a capacităților de securitate și apărare s-a derulat în mod uni-direcțional fiind plasată exclusiv în zona de responsabilitate a structurilor europene, mai precis, EDA. Această abordare a permis, în mod evident, consolidarea inventarului de instrumente care să genereze extinderea, ulterioară, a standardizării la nivelele proceselor interne ale statelor membre.

Dacă în cazul componentei normative abordarea „top to down” a funcționat, dând câștig de cauză componentei comunitare, în ceea ce privește derularea de către EDA a proiectelor concrete vizând dezvoltarea de capacități situația este profund diferită. Pe această componentă se poate afirma că EDA a înregistrat un eșec major în generarea de proiecte care să capteze interesul statelor membre. Asupra cauzelor analizele relevă responsabilitatea majoră a statelor membre, dublată de deficiențele managementului Agenției pe această componentă.

Dacă în primii ani de funcționare ai EDA primatul inițiativei privind lansarea de proiecte în domeniul capacităților i-a aparținut în mod absolut, ultima perioadă a consemnat rebalansarea rolului statelor membre. Abordarea utilizată de EDA a vizat structurarea programelor în baza unor priorități stabilite mai mult sau mai puțin prin consultarea statelor membre, în baza unui algoritm destul de complicat care viza evaluarea cantitativă a deficitelor de capacități. În același timp, ele nu erau focalizate asupra necesităților imediate din teatrele de operații ceea ce nu a permis implicarea mai largă a statelor membre. Dovada acestei situații o reprezintă abandonarea²⁹ unora dintre programe sau trecerea lor pe un plan secund.

Asumarea CDP a generat o schimbare în planul filozofiei de inițiere și derulare a programelor de cooperare în domeniul dezvoltării de capacități. Se poate vorbi de o revenire la practicile anterioare creării EDA, în cadrul cărora voința statelor membre era forța generatoare. Diferența este dată de rolul EDA care acum este utilizată ca organism de coordonare a implementării deciziilor politice, având, prin urmare, o capacitate de influență sensibil redusă.

Începând din 2008, noua abordare utilizată pe acest palier vizează o mai bună conectare a programelor de dezvoltare a capacităților de apărare cu cerințele teatrelor de operații. Din această perspectivă, agenda europeană cuprinde 4 domenii de nivel strategic: transport strategic, cooperare aeronavală, observare-monitorizare spațială, supraveghere maritimă. În cadrul tuturor acestor domenii, rolul esențial este jucat de statele membre care stau la baza lansării inițiativelor concrete al căror nivel de implementare intră în sfera de responsabilitate a EDA.

---

²⁹ Este cazul programului vizând *Insertia UAV-urilor în spațiul aerian civil*. Pentru detalii privind evoluția acestui program <http://www.europa.eda.eu>.

Bibliografie:

- [1]. **A More Secure Europe in A Better World**, Strategia de Securitate a Uniunii Europene.
- [2]. *Helsinki European Council*, 9-10 December 1999, Presidency Conclusions.
- [3]. *Laeken European Council*, 14-15 December 2001, Presidency Conclusions.
- [4]. *Bruxelles European Council*, 17-18 December 2004.
- [5]. *Conclusions of the Brussels European Council of 11 and 12 december 2008 on the European Security and Defence Policy*.
- [6]. *European Security and Defence Policy Newsletter*, Nr.6-8.
- [7]. *European Security Review*, 2008-2009.
- [8]. *Europolitics*, 2008-2009.
- [9]. *Chaillot Paper*, 2008-2009.
- [10]. *EDA Bulletin*, No.1-12.
- [11]. www.eda.europa.eu
- [12]. www.europa.eu
- [13]. www.iss.europa.eu
- [14]. www.euobserver.com

POLITICI ȘI STRATEGII NATO DE COMBATERE A CRIMEI ORGANIZATE TRANSFRONTALIERE

Claudiu LAZĂR *

NATO restates its mission to participate at activities of consultation, partnership and practical coordination. Also, NATO promises to build a more firm and operational relation between its members, meant to strengthen the stability, mutual trust and security in the Euro-Atlantic zone, used by the Alliance and its partners when they consult and act together in order to promote peace and security.

Rolul principal al forțelor militare ale Alianței este de a *apăra pacea și de a garanta integritatea teritorială, independența politică și securitatea statelor membre*, conform dispozițiilor Tratatului, conform prevederilor capitolelor VI-VIII ale Cartei ONU După cum se precizează, în mod explicit și în preambulul Tratatului, Alianța are următoarele misiuni:

- a) să mențină sau să refacă integritatea teritorială a statelor membre;*
- b) să mențină capacitatea de a asigura o apărare colectivă, în timp ce conduc operațiuni de reacție la criză, eficiente, neincluse în dispozițiile art. 5;*
- c) îndepărtarea riscurilor, prin soluționarea crizelor potențiale într-un stadiu incipient. În cazul unor crize, care periclitează securitatea spațiului euroatlantic, și care ar putea periclita securitatea membrilor alianței, forțele militare pot să conducă operații de reacție la criză. De asemenea, acestea pot fi solicitate să contribuie la păstrarea păcii și securității internaționale, prin conducerea de operațiuni de sprijinire a altor organizații internaționale, prin completarea și întărirea acțiunilor politice, în cadrul unei abordări plenare a securității;*
- d) gestionarea crizelor prin operațiuni militare, inclusiv pentru situații de urgență umanitară- pentru o contribuție militară eficientă; sunt necesare forțe bine instruite și bine echipate, cu un nivel de pregătire adecvat și suficient de puternice pentru a face față unei game complete de situații de urgență, precum și structuri de sprijin adecvate, instrumente de planificare și capacități de comandă și control;*

Printre cele mai importante elemente introduse de Noul Concept Strategic al NATO, adoptat la Summitul de la Washington, din aprilie 1999, se impune a fi reținute:

- dezvoltarea capacităților militare - în scopul de a întări Alianța; acestea trebuie să fie mai mobile, mai bine susținute, mai rezistente și mai capabile să răspundă la întregul spectru nou de misiuni ale NATO;
- noi misiuni - Alianța trebuie să se adapteze la noul spectru de amenințări la adresa intereselor comune ale NATO: conflicte regionale, proliferarea armelor de distrugere în masă și amenințări transnaționale, precum terorismul (justificarea intervențiilor out-of-area);

---

* Locotenent-colonel, magistrat militar

- parteneriatele întărite - confirmă eforturile Alianței de a dezvolta parteneriate întărite cu scopul de a crește încrederea reciprocă privind securitatea și întărirea capacității aliaților (partenerilor) de a acționa împreună;

- dezvoltarea capacităților europene - reclamă dezvoltarea unei Identități Europene de Securitate și Apărare ca un element necesar de reformă, permițând partenerilor europeni să aibă o contribuție mai mare la securitatea europeană.

Cea mai mare transformare survenită în activitățile NATO, după sfârșitul Războiului Rece, este implicarea în soluționarea conflictelor, restaurarea păcii și construirea stabilității în regiunile de criză. NATO a participat la trei operațiuni complexe de sprijinire a păcii: în Afganistan, Bosnia-Herțegovina și Kosovo. În aprilie 2003, NATO și-a transferat atribuțiile sale, în privința operațiunilor din FYROM, Uniunii Europene.

Ca parte a adaptării Alianței la noile provocări de securitate, a fost elaborat Conceptul Strategic¹ pentru a-l face să corespundă în întregime noului mediu de securitate euroatlantică. Conceptul actualizat reafirmă angajamentul de *apărare colectivă și legătura transatlantică*, luând în considerare provocările cu care se confruntă Alianța, prezintă o Alianță pregătită și cu o gamă largă de capacități de sporire a securității și a stabilității zonei euroatlantice; evidențiază rolul sporit al Parteneriatului și al Dialogului; dezvoltă capacități de apărare la întregul lor potențial, pentru a face față întregului spectru al misiunilor, incluzând forțe care sunt mai ușor de desfășurat, mai sustenabile, cu o capacitate mare de supraviețuire și capabile să se angajeze efectiv; oferind linii directe autorităților militare NATO în acest sens.

Pentru a-și realiza obiectivul, conform Tratatului constitutiv și Cartei ONU, NATO concură la asigurarea următoarelor deziderate:

– *securitate* - fundament indispensabil pentru un mediu de securitate euroatlantic stabil, bazat pe dezvoltarea instituțiilor democratice și angajarea într-o soluționare pașnică a disputelor, în care nici un stat să nu poată să intimideze sau să constrângă un alt stat, prin amenințarea cu forța sau utilizarea forței;

– *consultanță* - în temeiul art. 4 din Tratat, se asigură consultanță aliaților pentru orice probleme ce afectează interesele acestora, incluzând posibile evoluții a unor riscuri pentru securitatea membrilor, și pentru o coordonare adecvată a eforturilor lor în domenii de interes pentru Alianță;

– *descurajare și apărare* - să descurajeze și să se apere statele membre împotriva oricărei amenințări de agresiune conform art. 5 și 6 din tratat.

Se apreciază că un rol mai puternic al UE va contribui la mărirea vitalității Alianței, ceea ce reprezintă fundamentul apărării colective și securității euroatlantice. În acest sens:

– NATO și UE vor trebui să asigure realizarea de consultări, cooperare și transparență reciprocă efective;

---

¹ Comunicatul reuniunii la vârf de la Washington (o alianță pentru secolul XXI), emis de șefii de state și guverne, participanți la Reuniunea consiliului Atlanticului de Nord, 24 aprilie, 1999.

- este apreciată hotărârea membrilor UE și a altor aliați europeni de a lua măsurile necesare pentru întărirea propriilor capacități de apărare, îndeosebi pentru noi misiuni, evitând dublarea inutilă a eforturilor;

- Alianța acordă cea mai mare importanță asigurării unei implicări depline a statelor europene care nu fac parte din Uniunea Europeană, în operații de reacție la criză gestionate de UE;

- Alianța s-a declarat gata să definească și să adopte măsurile necesare pentru un acces imediat al UE la bunurile și capacitățile colective;

- Consiliul NATO, în sesiune permanentă, va aproba aceste măsuri, care vor respecta cerințele operațiilor NATO și coerența structurii sale de comandă;

- se asigură accesul UE la capacitățile de planificare NATO, capabile să contribuie la planificarea militară a operațiilor conduse de UE;

- la dispoziția UE vor fi puse capacități identificate anterior și bunuri comune aparținând NATO, pentru a fi folosite în operațiuni conduse de UE;

- va fi sprijinită continuarea adaptării la sistemul NATO de planificare a apărării, pentru a încorpora mai deplin disponibilizarea de forțe pentru operațiuni conduse de UE;

- se va dezvolta programul „Inițiativa Capacităților de Apărare”, pentru a îmbunătăți capacitățile de apărare ale Alianței, cu scopul de a asigura eficacitatea operațiilor multinaționale viitoare pentru întreg spectru misiunilor Alianței, în actualul și viitorul mediu de securitate previzibil, cu accent special pe îmbunătățirea interoperabilității între forțele Alianței și, de la caz la caz, între Alianță și forțele partenerilor;

- capacitățile de apărare vor fi mărite prin ameliorarea capacității de desfășurare și a mobilității forțelor Alianței, a sustenabilității și logisticii lor, a capacității de supraviețuire și de angajare efectivă și a sistemului lor de comandă, control și informare;

- se va urmări punerea în practică a Inițiativei Capacităților de Apărare de coordonare și armonizare între disciplinele de planificare relevante, incluzând, pentru, Aliați, planificarea forțelor respective cu scopul de a obține efecte de durată asupra îmbunătățirii capacităților și a interoperabilității. Ameliorarea interoperabilității și a capacităților critice trebuie, de asemenea, să întărească pilonul european al NATO.

NATO își reafirmă angajarea de a participa la activități de consultare, parteneriat și coordonare practică. De asemenea, se angajează pentru a construi o relație mai strânsă și mai operațională, care să întărească stabilitatea, încrederea reciprocă și securitatea în întreaga zonă euroatlantică, folosite de Alianță și partenerii săi atunci când se consultă și acționează în comun pentru promovarea păcii și securității.

Dialogul Mediteranean este o parte integrantă a abordării securității pe bază de cooperare, deoarece securitatea în întreaga Europă este strâns legată de securitatea și stabilitatea în zona Mediteraneană. Dialogul este progresist și dezvoltă cooperarea mai extinsă cu statele din zona mediteraneană. Alte eforturi internaționale, inclusiv

procesul Uniunii Europene de la Barcelona sunt complementare și se întăresc reciproc, contribuind astfel la transparență și la construirea încrederii în regiune.

Proliferarea armelor de distrugere în masă, nucleare, biologice și chimice (NBC) și a mijloacelor de livrare a acestora poate constitui o amenințare militară directă față de populațiile, teritoriile și armatele statelor aliate și prin urmare, continuă să reprezinte un motiv serios de îngrijorare pentru Alianță. Obiectivul principal al Alianței este de a preveni ca proliferarea să aibă loc sau, în cazul în care apare, să o facă să înceteze prin mijloace diplomatice. Se reafirmă sprijinul deplin pentru tratatele internaționale de neproliferare.

Controlul armelor, dezarmarea și neproliferarea vor continua să joace un rol major în atingerea obiectivelor de securitate ale Alianței. NATO are un angajament pe termen lung în acest domeniu, capacitățile aliate, atât convenționale, cât și cele nucleare au fost reduse semnificativ de la încheierea Războiului Rece, ca parte a unui mediu de securitate schimbat. Toate statele membre sunt părți la tratatele incidente în materie, Tratatul de neproliferare a armelor nucleare, Convenția pentru armele chimice și sunt angajate în punerea în practică, a acestora. NATO este o alianță defensivă care caută să întărească securitatea și stabilitatea, la nivel minim de forțe, corespunzător cerințelor pentru întreaga gamă de misiuni ale Alianței. În perspectiva evoluției strategice generale și a pregnanței reduse a armelor nucleare, alianța va lua în considerare măsuri pentru întărirea securității și a încrederii, pentru neproliferarea armelor, și pentru dezarmare.

Alianța este hotărâtă să facă progrese în ceea ce privește *protocolul implicând răspunderea juridică*, care să includă măsuri efective de verificare menite să mărească înțelegerea și să promoveze transparența, necesare pentru implementarea Convenției cu privire la armele biologice și toxice. Se accentuează importanța adeziunii universale și a implementării efective a Convenției cu privire la interzicerea armelor chimice.

Se va intensifica și cooperarea cu alte organizații internaționale, care au un rol important în consolidarea democrației și păstrarea păcii în zona euroatlantică.

După cum se menționează în tratatul de la Washington, NATO recunoaște răspunderea primară a O.N.U pentru menținerea păcii și securității internaționale. NATO și O.N.U au colaborat efectiv la implementarea Acordului de Pace din Bosnia-Herțegovina. Alianța preconizează dezvoltarea unor noi contacte și schimburi de informații cu O.N.U, în contextul cooperării în prevenirea conflictelor, gestionarea crizelor, operațiuni de reacție la crize, inclusiv de menținerea păcii și ajutor umanitar.

Cooperarea dintre Alianță și OSCE s-a extins considerabil în lumina sprijinului pe care Alianța l-a acordat misiunilor de verificare din Kosovo conduse de OSCE. Alianța speră să fie folosite aceste punți de cooperare pentru a conlucra în *prevenirea conflictelor, menținerea păcii, gestionarea crizelor, și reabilitarea de după conflict*.

În ceea ce privește terorismul, Alianța recunoaște că acesta constituie o amenințare serioasă la adresa păcii, securității și stabilității, care poate amenința integritatea teritorială a statelor. Alianța condamnă terorismul și își reafirmă hotărârea de a-l combate conform angajamentelor internaționale și a legislațiilor naționale,

specifice fiecărei părți. Amenințarea terorismului contra forțelor NATO desfășurate și contra instalațiilor NATO necesită luarea în considerare și elaborarea de măsuri corespunzătoare pentru continua lor protecție.

Concepția militară a NATO de apărare împotriva terorismului abordează această problemă prin includerea următoarelor coordonate:

a) măsuri anti-teroriste defensive pentru reducerea vulnerabilității forțelor, cetățenilor și a proprietăților;

(b) managementul consecințelor, inclusiv prin măsuri de reacție pentru limitarea efectelor;

(c) măsuri contra-teroriste ofensive în care NATO va avea rol conducător sau de sprijin, inclusiv în operații psihologice și de informare;

(d) cooperarea militară cu statele membre, parteneri și alte state, precum și coordonarea cu alte organizații internaționale ca Uniunea Europeană, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa și Organizația Națiunilor Unite.

Din punct de vedere juridic trebuie menționat că, deși liniile politice directoare ale NATO specifică faptul că este de preferat *descurajarea și prevenirea actelor teroriste*, decât ajungerea în situația de a avea de a face cu urmările acestora, nu există nici o prevedere cu caracter permanent referitoare la operațiile militare preventive desfășurate de Alianță. Astfel, orice acțiune directă a Alianței împotriva teroriștilor sau a celor care îi găzduiesc necesită obținerea unei aprobări anterioare din partea tuturor aliaților, ceea ce presupune o procedură complicată și care necesită timp.

Pentru implicarea NATO la desfășurarea acțiunilor întreprinse după producerea unui atac terorist, Centrul Euroatlantic de Coordonare a Răspunsului în Caz de Dezastre oferă capacitățile necesare. Centrul menține un registru larg al capacităților NATO care ar putea fi solicitate pentru înlăturarea urmărilor dezastrilor. Acesta desfășoară un proces de generare a forțelor, care include comunicații, transport și logistică, precum și monitorizare și unități de înlăturare a urmărilor dezastrilor. Aceste capacități sunt testate în mod regulat, oferind o experiență substanțială în domeniul înlăturării urmărilor dezastrilor.

**AGENȚIA EUROPEANĂ DE APĂRARE,
PROMOTOARE DE CAPABILITĂȚI MODERNE
PENTRU SPRIJINUL LOGISTIC AL FORȚELOR ANGAJATE
ÎN OPERAȚII SUB EGIDA UNIUNII EUROPENE**

Lucian MAFTEI*

In April 2009, EDA participating Member States have decided to establish the European Third Party Logistic Support Platform (EU TPLS Platform) intended to serve as an interactive showcase for European industries having expertise in the field of mission and operations-related TPLS. Registered Economic Operators are given the opportunity to advertise their services alongside a Catalogue of Services covering the whole spectrum of logistic support. Contracting Authorities have the possibility to search for commercial solutions for mission and operation-related logistics. Economic Operators will find also TPLS-related business opportunities posted by Contracting Authorities. The Platform will not act as a Contracting Authority. The actual contracting will be conducted between the respective Contracting Authority and the successful Economic Operator(s) according to the rules applicable to the specific case.

Construcția Uniunii Europene este marcată de dezvoltarea permanentă a trei piloni: Politicile comunitare ce se referă la uniunea vamală, piața internă, politica agrară comună, uniunea economică și monetară, comunitatea energetică etc., Politica Europeană și de Securitate Comună (PESC) și Cooperarea în domeniul justiției și afacerilor interne. Summitului franco-britanic de la Saint Malo din anul 1998 a inițiat procesul de dezvoltare a dimensiunii de securitate și apărare a Uniunii Europene. În iunie 1999, Consiliul European a pus bazele instituționale ale Politicii Europene de Securitate și Apărare (PESA), prin adoptarea cadrului strategic prin care Uniunea Europeană urma să își inițieze și dezvolte o componentă proprie de securitate și apărare. PESA își găsește locul și se manifestă în cadrul celui de-al doilea pilon al UE și contribuie la fundamentarea și operaționalizarea dimensiunii de securitate și apărare a Uniunii Europene prin următoarele componente structurale: *Agenția Europeană de Apărare* (European Defence Agency - EDA), *Forța de Reacție Rapidă Europeană* (European Rapid Reaction Force - ERRF), *Grupurile tactice de luptă ale UE* (European Union battle groups - EUBGs), *Forța de Jandarmerie Europeană* (European Gendarmerie Force - EGF) și *Institutul UE pentru Studii de Securitate* (European Union Institute for Security Studies - EUISS)¹.

Agenția Europeană de Apărare (EDA) a fost înființată la data de 12.07.2004 ca urmare a necesității de a elimina deficiențele identificate în planul operaționalizării dimensiunii de securitate și apărare la nivelul UE. Agenția Europeană de Apărare este cea de a treia agenție aflată sub autoritatea Consiliului Uniunii Europene, primele două, provenite din Uniunea Europeană Occidentală, fiind Centrul pentru Sateliți de la Torrejón și Institutul pentru Studii de Securitate de la Paris. EDA are misiunea „de

* Locotenent-colonel, Statul Major General, Direcția logistică

¹ Missioli, Antonio, *ESDP Bodies*, <http://www.iss-eu.org/esdp>

a sprijini țările membre în eforturile lor vizând îmbunătățirea capabilităților europene de apărare în domeniul managementului crizelor și de a susține Politica Europeană de Securitate și Apărare (PESA) în stadiul actual și în evoluția sa viitoare”².

La EDA sunt afiliate toate țările UE, cu excepția Danemarcei, care nu participă la PESA. Finanțarea Agenției se bazează pe un mecanism ce pune în aplicare o formulă care ia în calcul venitul național brut. Având în vedere acest lucru, se apreciază că sumele alocate Agenției nu sunt foarte mari. Bugetul astfel creat trebuie însă să asigure instalarea angajaților și plata salariilor acestora, precum și sumele necesare studiilor de fezabilitate și de dezvoltare a capabilităților specifice.

În termeni foarte concreți, înființarea Agenției a creat premisele de a contribui la dezvoltarea capabilităților de apărare în domeniul managementului crizelor, de a promova și intensifica cooperarea europeană în domeniul armamentelor, de a întări Baza Tehnologică și Industrială Europeană pentru Apărare (DTIB - Defence Technological and Industrial Basis), de a crea Piața Europeană pentru Echipamente de Apărare (EDEM- European Defence Equipment Market) și de a promova cercetarea în domeniul apărării în colaborare cu activitățile de cercetare ale Comunității UE. În fapt, acestea sunt considerate a fi și funcțiunile de bază ale Agenției³.

EDA are în componere un Consiliu de Conducere și cinci directorate.

Consiliul de Conducere (Steering Board - SB) este, așa după cum titulatura ne arată, forul conducător al Agenției. El este compus din reprezentanții statelor membre participante și un membru al Comisiei UE. Reprezentanții statelor membre participante sunt autorizați să reprezinte guvernele lor în cadrul lucrărilor Consiliului de Conducere. Acesta se întrunește la nivel de miniștri de apărare sau de reprezentanți ai acestora și stabilește activitățile din timpul ședințelor prezidate de șeful EDA, având în vedere directivele Consiliului UE. Consiliul de Conducere este acela care aprobă programul de lucru, precum și bugetul. Șeful EDA este și Secretarul General/Înaltul Reprezentant al PESC și prezidează întrunirile EDA, fiind sprijinit de staff-ul permanent. Acesta răspunde de realizarea obiectivelor EDA și de organizarea și funcționarea Agenției, raportând despre activitatea acesteia, inclusiv despre deciziile Consiliului de Conducere, Consiliului Uniunii Europene.

Directoratul Dezvoltare Capabilități are ca îndatorire principală stabilirea necesarului de capabilități pentru realizarea PESC. Directoratul conduce procesul de generare a proiectelor prioritare, stabilește criteriile calitative ale capabilităților și este responsabil de dezvoltarea proceselor de evaluare a respectivelor capabilități. *Directoratul Cercetare și Tehnologie (R&T)* este responsabil de coordonarea și promovarea colaborării în cercetarea din domeniul apărării. De asemenea, coordonează împreună cu comunitatea europeană de cercetare din domeniul apărării din afara EDA, activitățile civile de cercetare care au ca finalitate dubla utilizare și propune strategii și politici pentru creșterea și întărirea cooperării în domeniul apărării. Responsabilitatea pentru promovarea cooperării în domeniul armamentelor este în sarcina *Directoratului Armamente*. Acesta analizează modul în care se

² <http://www.nato.int/docu/review>

³ <http://x.gov.ro/presa/integrare>

derulează cooperările aflate în derulare, identifică și promovează cooperarea în domeniul armamentelor. Poate propune inițiative și metode pentru un management mai eficient al programelor de cooperare, are în sarcină să consilieze statele membre și să coordoneze activitățile din domeniu. *Directoratul pentru Industrie și Piață* din domeniul apărării are ca principală preocupare analizarea și evaluarea dezvoltării bazei tehnologice și industriale de apărare (DTIB) și a *pieței europene de echipamente din domeniul de apărare* (EDEM). De asemenea, analizează și evaluează securitatea furnizărilor de echipamente de apărare și modul în care sunt stabilite și evoluează relațiile dintre piața de apărare și alte piețe. *Directoratul Serviciilor Administrative Comune* asigură consilierea juridică precum și serviciile din administrație. Aceste servicii sunt orientate, cu precădere, asupra domeniilor personal, relații contractuale, infrastructură, securitate și registratură⁴.

Este o realitate faptul că în prezent Uniunea Europeană este angajată serios în afirmarea unei prezențe globale și participă cu succes la dezvoltarea arhitecturii de securitate internațională. Se poate considera că deține la acest moment o viziune strategică care este integrată în cadrul propriei Strategii de Securitate și dispune de instrumentele necesare asumării unui rol operațional în domeniul managementului crizelor. Fără îndoială, dimensiunea operațională a Politicii Europene de Securitate și Apărare reprezintă, astăzi, o realitate. Sunt cunoscute demersurile Uniunii Europene în gestionarea situației de securitate atât în Balcani și Caucaz, cât și în Africa, Orientul Mijlociu și Asia, exprimate, până în prezent, prin lansarea a unui număr important de operații în aceste perimetre geografice⁵. Ca orice acțiune a unor structuri militare de un anumit nivel care se derulează într-un perimetru anume, succesul respectivelor operații se bazează pe un sprijin logistic adecvat. Nu este scopul lucrării prezente de a dezvolta modul complex în care acest sprijin se realizează. Vom prezenta însă, în rândurile care urmează, câteva aspecte care sunt proprii unei capabilități de noutate dezvoltate de EDA cu scopul de a facilita realizarea unui sprijin logistic de calitate, în volum complet și la timp, pentru forțele angajate în operații. Această capabilitate a fost denumită de specialiștii EDA *Platforma Europeană de Sprijin Logistic prin Terți* - European Third Party Logistic Support (TPLS) Platform – pe care o vom denumi, în continuare, Platforma Europeană TPLS.

Pe data de 02.04.2009, reprezentanții națiunilor din cadrul Directoratului Armamente au decis înființarea unei aplicații web care să pună la dispoziția operatorilor economici europeni, cu expertiză în domeniul sprijinului logistic pentru operații, un loc de prezentare și popularizare a echipamentelor, materialelor, produselor și serviciilor pe care le pot pune la dispoziție. În plus, a fost planificat ca aplicația să cuprindă o zonă de acces pentru autoritățile contractante, fie ele instituții ale UE sau din state membre ale Uniunii, pentru a-și promova oportunitățile de afaceri, precum și contractele avute în derulare ori finalizate deja, cu relevanță în domeniile de interes. Respectiva decizie a fost validată de Consiliul de Conducere și ea

---

⁴ <http://www.acttm.ro/doc/revista>

⁵ *European Security Strategy - A Secure Europe in a Better World*, <http://www.consilium.europa.eu>

s-a constituit astfel în actul de naștere al Platformei Europene TPLS care a fost oficial lansată operațional pe data de 01.07.2009⁶.

Scopul pentru care a fost înființată Platforma Europeană TPLS a fost acela de a îmbunătăți modalitatea de abordare, în funcție de situație, a soluțiilor propuse pentru contractarea serviciilor necesare sprijinului pentru Operațiile de Management al Crizelor (Crisis Management Operations), a cooperării în domeniul derulării afacerilor și crearea unei piețe eficiente, mai competitive și mai transparente în domeniu. Se apreciază că Platforma Europeană TPLS va fi în măsură să: sprijine identificarea de soluții contractuale oferite de operatori economici privați în domeniile funcționale ale logisticii; realizeze un răspuns rapid și organizat pentru solicitările logistice neplanificate și neprevăzute; ofere o vizibilitate mai bună a operatorilor economici prin accesul la o bază de date de înaltă calitate și consistență. Pentru realizarea acestui scop, Platforma Europeană TPLS va aduce împreună cererea și oferta în domenii foarte specifice ale Pieței Europene pentru Echipamente de Apărare și, în același timp, va introduce o competiție transparentă pentru beneficiul atât al clientului, cât și al furnizorului.

Modul de lucru al Platformei Europene TPLS constă în punerea la dispoziția autorităților contractante și a operatorilor economici a unui forum interactiv pentru a facilita și sprijini identificarea de soluții comerciale necesare pentru logistica operațiilor și misiunilor în care sunt angajate forțele Uniunii. Este pus la dispoziție un catalog de servicii care acoperă întreaga sferă a solicitărilor de sprijin logistic în toate domeniile funcționale ale acesteia, împreună cu o listă a potențialilor furnizori care operează în domenii de producție/servicii relevante. De asemenea, Platforma Europeană TPLS oferă o „culegere” de modele de contracte și acorduri, modele pentru elaborarea și dezvoltarea specificațiilor tehnice, un ghid de afaceri pentru dezvoltarea diferitelor ramuri industriale și un ghid de bună practică pentru autoritățile contractante.

Aplicația web are două zone distincte în ceea ce privește accesul: una publică și una restricționată. Zona publică a aplicației este dedicată postării de informații referitoare la oportunitățile de afaceri și formularelor de înregistrare a potențialilor cienți. Autoritățile contractante pot posta informații legate de domeniul lor de activitate și disponibilitățile pe care le au pentru a încheia contracte, notificări referitoare la contractele în curs de perfectare, informații despre contractele aflate în derulare, scrisori de interes și alte documente și informații pe care le pot face publice în ideea de a-și promova produsele/serviciile. Toate informațiile sunt puse la dispoziție în limba engleză și există obligativitatea de a fi actualizate periodic. Pentru înregistrare, echipa de administrare a aplicației solicită un set de informații care se consideră că pot fi făcute publice, tuturor celor care doresc să fie înscriși în baza de date a Platformei Europene TPLS.

În zona cu acces restricționat a aplicației sunt detaliate următoarele aspecte: baza de date cu operatorii economici, catalogul de servicii, modelele de contracte și acorduri, modelele pentru elaborarea și dezvoltarea specificațiilor tehnice, ghidul de

---

⁶ <http://www.eda.europa.eu>.

afaceri și ghidul de bună practică pentru autoritățile contractante. În *baza de date cu operatorii economici* vor fi înscrși doar acei operatori acceptați de către echipa de administrare a aplicației. Baza de date deține mai multe criterii de sortare și căutare, pentru a oferi atât operatorilor economici, cât și autorităților contractante, identificarea celor mai bune soluții pentru nevoile legate de sprijinul logistic al operației. Operatorii economici vor furniza date și informații corecte, comprehensive și de actualitate referitoare la natura echipamentelor, materialelor, produselor și serviciilor oferite, circumstanțele în care acestea pot fi oferite, angajarea subcontractorilor, dacă e cazul, precum și datele normale de identificare a respectivului operator economic, punctele de contact și informații legate de certificarea și înregistrarea acestuia. În vederea realizării unui sprijin logistic de calitate, în volum complet și la timp, din surse externe, pentru forțele angajate în operații, *catalogul de servicii* este structurat pe domeniile funcționale ale logisticii și folosește setul de coduri înscris în Vocabularul Comun pentru Achiziții (Common Procurement Vocabulary – CPV), actualizat conform reglementărilor stabilite la nivelul UE. Orice operator economic nou intrat în baza de date își va structura informațiile și datele conform catalogului de servicii. *Modelele de contracte și acorduri* sunt puse la dispoziție cu scopul de a facilita redactarea contractelor. Popularea acestei baze de date se face cu aportul atât al operatorilor economici, cât și a autorităților contractante prin înscrierea diferitelor tipuri de clauze contractuale care pot avea funcție de produsul/serviciul oferit/căutat, după caz. *Modelele pentru elaborarea și dezvoltarea specificațiilor tehnice* asigură, după cum arată și denumirea lor, specificații tehnice furnizate atât din punctul de vedere al furnizorului, cât și al clientului, sub aspectul specificațiilor deja existente și specificații pentru produse/servicii dorite. *Ghidul de afaceri* se agreează operatorilor economici și pune la dispoziție informații referitoare la modalitatea de abordare, de negociere și finalizare a unei afaceri cu o autoritate contractantă. *Ghidul de bună practică* se adresează autorităților contractante și conține lecții învățate din practica încheierii și executării contractelor de achiziție publică de bunuri și servicii de tipul celor care pot fi furnizate de operatorii economici înscrși în baza de date a Platformei Europene TPLS. Firește, toate informațiile, datele, detaliile înscrise în părțile componente ale aplicației sunt revăzute periodic și actualizate, atunci când este cazul. Informațiile furnizate de ambele părți – operatori economici și autorități contractante – pe care acestea le consideră fie sensibile din punct de vedere comercial, fie cu diferite niveluri de clasificare vor fi procesate, gestionate și utilizate cu respectarea legislației naționale, internaționale sau Europene, după caz.

Eligibilitatea pentru înregistrare și acces este oferită, de asemenea, din perspectiva operatorilor economici și a autorităților contractante. Operatorii economici trebuie să dețină facilitățile de producție ori de furnizare a serviciilor pe teritoriul statelor membre EDA sau pe teritoriul altor state cu care, însă, EDA deține parteneriate și/sau aranjamente administrative pentru derularea de activități cu caracter economic. De asemenea, aceștia nu trebuie să fi fost excluși de la activități specifice achizițiilor publice de bunuri și servicii ca urmare a nerespectării legislației aplicabile domeniului respectiv. Atunci când bunurile/serviciile nu pot fi furnizate de un operator economic care să îndeplinească criteriile menționate mai sus și a fost

identificat un alt operator economic, numai cu aprobarea Comitetului de Conducere al EDA acesta poate fi eligibil și înregistrat – în cazul în care operatorul economic respectiv și-a exprimat dorința în acest sens. Documentele de înregistrare și informațiile asociate furnizate de operatorul economic sunt analizate de echipa de administrare a aplicației prin compararea acestora cu informații provenite din alte surse publice, precum și de la autoritățile naționale competente. Operatorii economici care nu au fost acceptați pentru înregistrare sunt informați despre rezultatul evaluării făcute asupra lor și a motivului care a condus la neînregistrarea lor în baza de date a aplicației. Autoritățile contractante vor fi înregistrate în cadrul Platformei Europene TPLS și li se va permite accesul în zona restricționată a aplicației dacă acestea reprezintă statele membre ale UE, sau un alt stat care nu este membru UE, organizație sau entitate cu care EDA deține parteneriate și/sau aranjamente administrative pentru derularea de activități cu caracter economic. De asemenea, mai pot primi acces în zona restricționată a aplicației și autorități contractante care reprezintă organisme Europene cum ar fi Comisia Europeană, Consiliul Uniunii Europene sau Mecanismul ATHENA. Accesul mai poate fi acordat și pentru o perioadă limitată de timp relaționat cu perioada de participare la o anumită operație.

Din datele prezentate este evident că Platforma Europeană TPLS este o capabilitate de maximă noutate. Modul în care aceasta va influența eficiența acordării sprijinului logistic nu poate fi decât estimată la acest moment. Practica ultimelor operații în care UE a fost angajată cu trupe evidențiază faptul că genul de informații și facilitățile oferite de Platforma Europeană TPLS reprezintă calea spre identificarea de soluții viabile pentru acordarea sprijinului logistic din surse externe organismului militar. Modul de lucru cu asemenea surse este întotdeauna flexibil și conduce la degrevarea unor structuri militare de sarcini administrative cu costuri acceptabile. Beneficiile oferite de Platforma Europeană TPLS autorităților contractante din Armata României care vor fi puse în situația de a derula activități specifice în vederea realizării sprijinului logistic al forțelor puse la dispoziție pentru operații sub egida UE, credem că pot fi luate în calcul într-o ecuație a eficienței raportate la un asemenea gen de activități. Trebuie știut însă, că pentru implementarea unui program, proiect sau capabilitate, statele membre contributive la EDA trebuie să stabilească atât bugetul asociat programului, proiectului sau capabilității, cât și regulile care guvernează desfășurarea acestuia.

Bibliografie:

- [1] ANTONIO MISSIROLI, *ESDP Bodies*, <http://www.iss-eu.org/esdp>;
- [2] <http://www.nato.int/docu/review>;
- [3] <http://x.gov.ro/presa/integrare>;
- [4] <http://www.acttm.ro/doc/revista>;
- [5] *European Security Strategy - A Secure Europe in a Better World*, <http://www.consilium.europa.eu>;
- [6] <http://www.eda.europa.eu>.

TRATATUL DE LA PRŪM ȘI COOPERAREA POLIȚIENEASCĂ TRANSFRONTALIERĂ

Iulian MAXIM*
Cristina LIXANDRU**

The Treaty of Prüm, signed on 27 May 2005, is a convention between seven EU Member States, namely Belgium, Germany, Spain, France, Luxembourg, the Netherlands and Austria. Of the first signatory States, Germany, Spain and Austria are currently the only ones applying it. Finland is the first EU Member State to join the Treaty since it was signed by the above-mentioned seven countries in 2005. The Treaty of Prüm relates partly to the cooperation agreed and carried out by Member States under the Hague Programme and is open for all EU Member States to join.

În lucrarea de față ne propunem să subliniem importanța Tratatului de la Prüm în cadrul politicii U.E privind intensificarea cooperării transfrontaliere, în special în domeniul combaterii terorismului și a criminalității transfrontaliere.

Șapte state membre ale Uniunii Europene, respectiv, Regatul Belgiei, Republica Federală Germania, Regatul Spaniei, Republica Franceză, Marele Ducat de Luxemburg, Regatul Țărilor de Jos și Republica Austria au semnat Tratatul de la Prüm la data de 27 mai 2005. Acest tratat internațional prevede că „într-un spațiu de liberă circulație a persoanelor, este important ca Statele Membre ale Uniunii Europene să-și intensifice cooperarea pentru a combate mai eficient terorismul, criminalitatea transfrontalieră și migrația ilegală”, în primul rând „prin intermediul unui schimb de informații”.

Tratatul este o dezvoltare a principiului disponibilității statuat în Programul Haga din octombrie 2005. Prin aplicarea principiului disponibilității autoritățile doresc modificarea vechiului principiu potrivit căruia informațiile aparțin autorităților de aplicare a legii și pot fi transmise altui stat membru în condițiile stabilite de statul care deține informația. Potrivit principiului disponibilității, autoritățile de aplicare a legii dintr-un stat membru vor avea drept de acces la informațiile deținute de orice altă autoritate din UE în aceleași condiții cu cele ale autorității care le deține. Astfel, colectarea, păstrarea și folosirea datelor cu caracter personal, până nu de mult reglementate doar la nivel național, au fost transferate la nivelul Uniunii Europene.

Tratatul este un pas înainte în îmbunătățirea cooperării practice între statele membre ale Uniunii Europene în contextul intensificării abordărilor diferite asupra problematicii criminalității transfrontaliere și necesității identificării unor noi posibilități de cooperare care să includă și ultimele evoluții în domeniul stocării diferitelor tipuri de date care pot contribui la identificarea mai rapidă a autorilor unor infracțiuni grave cu caracter transnațional, inclusiv prin utilizarea bazelor de date ADN.

---

* Absolvent al Academiei de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”, București

** Psiholog și doctorand în cadrul Academiei de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”, București

Valoarea specială a Tratatului constă în *procedurile de schimb de informații* care sunt substanțial ameliorate și sunt organizate mai eficient. Acesta este un *mare pas înainte* în schimbul de informații transfrontaliere. Astfel, statele implicate pot să își acorde unul celuilalt acces automat la bazele naționale de date specifice:

Părțile Contractante își dădeau acordul pentru crearea unor baze juridice și tehnice necesare, care să contribuie la perfecționarea cooperării transfrontaliere, sub control judiciar și fără să aducă atingere legislațiilor naționale aflate în vigoare în statele implicate. Deci, scopul primordial era intensificarea cooperării transfrontaliere, în special schimbul de informații, acest tratat fiind deschis pentru aderare și altor state membre ale Uniunii Europene.

Acest document reprezintă o nouă etapă în cooperarea polițienească europeană, având ca obiect întărirea cooperării între statele semnatare în lupta împotriva terorismului, criminalității transfrontaliere și migrației ilegale.

Tratatul prevede, printre altele¹:

- „*infracțiuni cu caracter terorist*”
- „*date cu caracter personal*” înseamnă informațiile referitoare la o persoană fizică identificată sau identificabilă („persoană vizată”); o „persoană identificabilă” înseamnă o persoană care poate fi identificată, direct sau indirect, în special prin trimitere la un număr de identificare sau la unul sau mai mulți factori ce caracterizează identitatea sa fizică sau fiziologică;
- „*prelucrarea datelor cu caracter personal*” înseamnă orice operațiune sau set de operațiuni efectuate cu privire la datele cu caracter personal, indiferent dacă se realizează sau nu prin mijloace automate, precum colectarea, înregistrarea, organizarea, stocarea, adaptarea sau modificarea, sortarea, recuperarea, consultarea, utilizarea, divulgarea prin furnizare, diseminarea sau punerea la dispoziție în alt mod, alinierea, combinarea, blocarea, ștergerea sau distrugerea datelor.
- „*procedura de căutare automatizată*” înseamnă accesul direct la fișierele automatizate ale unui alt organism, în cazul în care răspunsul în urma procedurii de căutare nu necesită intervenție umană;
- „*referința datelor*” înseamnă marcarea datelor cu caracter personal stocate, fără a avea ca scop limitarea prelucrării lor ulterioare;
- „*blocarea datelor*” înseamnă marcarea datelor cu caracter personal stocate, în scopul limitării prelucrării lor ulterioare;
- „*partea necodată a ADN-ului*” înseamnă zone de cromozomi care nu conțin nicio expresie genetică, deci care nu furnizează informații referitoare la anumite caracteristici ereditare. Fără a aduce atingere oricăror progrese științifice, nu se furnizează nicio informație din partea necodată a ADN-ului, nici în prezent, nici în viitor.

Părțile Contractante vor crea și gestiona fișiere naționale de analiză ADN, în vederea urmăririi faptelor penale. Prelucrarea datelor înregistrate în aceste fișiere se

---

¹ Jurnalul oficial al UE - C 125 E/120 - P6_TA(2007)0228 din 07.06.2007, Amendamentul 21.

efectuează în conformitate cu legislația națională aplicabilă în procesul prelucrării în cauză, fără a aduce atingere celorlalte dispoziții ale Tratatului².

Părțile Contractante permit punctelor naționale de contact ale celorlalte Părți Contractante ca, în vederea urmăririi faptelor penale, să aibă acces la datele indexate în fișierele lor de analiză ADN și să aibă dreptul să procedeze la consultarea automatizată cu ajutorul unei comparări a profilelor ADN. Consultarea nu poate fi realizată decât pentru fiecare caz în parte și cu respectarea legislației naționale a Părții Contractante care efectuează respectiva consultare³.

În situația în care în cadrul unei consultări automatizate se constată o concordanță între un profil ADN transmis și un profil ADN înregistrat în fișierul Părții Contractante destinare, punctul național de contact care a lansat consultarea este informat pe cale automatizată cu privire la existența unei concordanțe și la referință.

De comun acord și prin intermediul propriilor puncte naționale de contact, Părțile Contractante compară profilele ADN ale urmelor lor deschise cu toate profilele ADN ce provin din datele indexate ale celorlalte fișiere naționale de analiză ADN, în vederea urmăririi faptelor penale. Transmiterea și compararea se realizează în mod automatizat. Transmiterea ce vizează compararea profilelor ADN ale urmelor deschise nu se realizează decât în cazurile în care o asemenea transmitere este prevăzută prin legislația națională a Părții Contractante solicitante.

Dacă în cursul comparării menționate mai sus, o Parte Contractantă constată că profilele ADN transmise corespund celor cuprinse în propriul fișier de analiză ADN, aceasta comunică fără întârziere punctului național de contact al celeilalte Părți Contractante datele indexate pentru care a fost constatată o concordanță⁴.

În cazul constatării concordanțelor profilelor ADN în cadrul procedurii prevăzute mai sus, transmiterea altor date cu caracter personal care se raportează la datele indexate, ca și a altor informații, se realizează în baza legislației naționale a Părții Contractante solicitate, inclusiv a dispozițiilor privind asistența judiciară⁵.

În consecință, la data de 5 decembrie 2006, la Bruxelles s-a convenit Acordul de implementare a Convenției de la Prüm. În conformitate cu art. 44 din Convenție, scopul Acordului de Implementare este identificarea prevederilor necesare aplicării și implementării tehnice și administrative a Convenției⁶.

Tratatul vizează în principal îmbunătățirea schimbului de date și informații dintre autoritățile de aplicare a legii din statele semnatare și acoperă trei domenii reglementate de legislația europeană și anume:

- terorismul;
- criminalitatea transfrontalieră;
- migrația ilegală⁷.

---

² Idem.

³ Art.3 (consultarea automatizată a profilelor AND) alin. (1).

⁴ Art. 4 (compararea automatizată a profilelor AND).

⁵ Art. 5 (transmiterea altor date cu caracter personal și a altor informații).

⁶ Tratatul de la Prüm - www.mira.gov.ro.

⁷ Ibidem.

Fiecare Parte Contractantă va desemna un punct național de contact pentru transmiterea datelor în baza prevederilor de mai sus. Competențele punctului național de contact sunt guvernate de legislația națională care îi este aplicabilă.

Pentru prevenirea și urmărirea faptelor penale pe teritoriul Părții Contractante care efectuează consultarea în vederea urmăririi faptelor penale pentru care sunt prevăzute pedepse și care sunt de competența tribunalelor sau a Ministerului Public, precum și în vederea menținerii ordinii și siguranței publice, Părțile Contractante autorizează punctele naționale de contact ale celorlalte Părți Contractante să aibă acces la următoarele date din registrele naționale ale vehiculelor, cu dreptul de a proceda la consultarea automatizată pentru fiecare caz în parte:

1. datele privind proprietarii sau, după caz, posesorii, precum și
2. datele privind vehiculele⁸.

În scopul prevenirii faptelor penale și a menținerii ordinii și siguranței publice în timpul manifestărilor de mare anvergură cu dimensiune transfrontalieră, în special în domeniul sportiv sau în legătură cu reuniunile Consiliului European, Părțile Contractante își transmit reciproc, atât la cerere, cât și din proprie inițiativă, date care nu au caracter personal ce pot fi necesare în acest scop, cu respectarea legislației naționale a Părții Contractante care le transmite⁹.

În realizarea aceluiași scop (cu cel menționat mai sus), Părțile Contractante își transmit reciproc, atât la cerere, cât și din proprie inițiativă, date referitoare la persoane, atunci când condamnări definitive sau alte fapte justifică prezumția că aceste persoane vor comite fapte penale în cadrul acestor evenimente, sau că acestea prezintă un pericol pentru ordinea și siguranța publică, în măsura în care transmiterea acestor date este permisă în baza legislației naționale a părții contractante care le transmite¹⁰.

În anumite cazuri speciale, cu respectarea legislației naționale și fără cerere, în vederea prevenirii infracțiunilor de terorism, Părțile Contractante pot transmite punctelor naționale de contact¹¹ ale celorlalte Părți Contractante datele cu caracter personal și informațiile necesare (numele, prenumele, data și locul nașterii, precum și o descriere a faptelor), în măsura în care acest lucru este necesar, întrucât anumite fapte justifică prezumția că persoanele în cauză vor comite infracțiuni prevăzute de Decizia-cadru 2002/475/JAI a Consiliului Uniunii Europene din 13 iunie 2002 privind combaterea terorismului¹².

Iată câteva dintre prevederile articolelor din cadrul acestei decizii:

---

⁸ Art. 12 (consultarea automatizată a datelor din registrele de înmatriculare a vehiculelor) alin. (1).

⁹ Art. 13 (transmiterea datelor care nu au caracter personal).

¹⁰ Art. 14 (transmiterea datelor cu caracter personal) alin. (1).

¹¹ Art. 16 alin. (3) prevede că „fiecare parte contractantă desemnează un punct național de contact pentru realizarea schimbului de date cu punctele naționale de contact ale celorlalte părți contractante. Competențele fiecărui punct național de contact sunt guvernate de legislația națională care îi este aplicabilă”.

¹² Decizia-cadru din 13 iunie 2002 privind combaterea terorismului (2002/475/JAI) prevede la art. 1-3 infracțiunile care pot fi interpretate ca fiind teroriste.

Art. 1. Infracțiuni teroriste și drepturi și principii fundamentale

(1) Fiecare stat membru ia măsurile necesare pentru a fi considerate infracțiuni teroriste actele intenționate prevăzute la literele (a)-(i), astfel cum sunt definite ca infracțiuni în dreptul intern, care, prin natura sau contextul lor, pot aduce atingere gravă unei țări sau unei organizații internaționale, atunci când sunt săvârșite cu scopul:

- de a intimida grav o populație sau
- de a constrânge nelegitim puterile publice sau o organizație internațională să îndeplinească sau să se abțină de la a îndeplini un act oarecare sau
- de a destabiliza grav sau de a distruge structurile politice fundamentale, constituționale, economice sau sociale ale unei țări sau organizații internaționale;

vor fi considerate a fi infracțiuni teroriste:

- (a) atingerile aduse vieții unei persoane care pot cauza moartea;
- (b) atingerile grave ale integrității fizice a unei persoane;
- (c) răpirea sau luarea de ostateci;
- (d) faptul de a cauza distrugerii masive unei instalații guvernamentale sau publice, unui sistem de transport, unei infrastructuri, inclusiv unui sistem informatic, unei platforme fixe situate pe platoul continental, unui loc public sau unei proprietăți private, susceptibile să pună în pericol vieți umane sau să producă pierderi economice considerabile;
- (e) capturarea de aeronave și de nave sau de alte mijloace de transport colective de pasageri sau de mărfuri;
- (f) fabricarea, posesia, achiziționarea, transportul, furnizarea sau utilizarea de arme de foc, de explozibili, de arme nucleare, biologice sau chimice, precum și, în ceea ce privește armele biologice și chimice, cercetarea și dezvoltarea;
- (g) eliberarea de substanțe periculoase sau provocarea de incendii, inundații sau explozii, care ar avea drept efect punerea în pericol a vieților umane;
- (h) perturbarea sau întreruperea aprovizionării cu apă, electricitate sau orice altă resursă naturală fundamentală, care ar avea drept efect punerea în pericol a vieților umane;
- (i) amenințarea de a înfăptui unul din comportamentele enumerate la literele (a)-(h).

(2) Prezenta decizie-cadru nu poate avea ca efect modificarea obligației de a respecta drepturile fundamentale și principiile juridice fundamentale, astfel cum sunt consacrate la art. 6 din Tratatul privind Uniunea Europeană.

Articolul 2. Infracțiuni referitoare la un grup terorist

(1) În sensul prezentei decizii-cadru, prin «grup terorist» se înțelege asocierea structurată, a mai mult de două persoane, stabilită în timp și care acționează concertat în vederea săvârșirii de infracțiuni teroriste. Termenul «asociere structurată» desemnează o asociație care nu s-a constituit la întâmplare pentru a săvârși imediat o infracțiune și care nu are în mod necesar roluri formal definite pentru membrii săi, continuate în compoziție sau structură elaborată.

(2) Fiecare stat membru ia măsurile necesare pentru a asigura pedepsirea următoarelor acte intenționate:

- (a) conducerea unui grup terorist;
- (b) participarea la activitățile unui grup terorist, inclusiv prin furnizarea de informații sau de mijloace materiale sau prin orice formă de finanțare a activităților sale, având cunoștință că această participare va contribui la activitățile criminale ale grupului terorist.

Articolul 3. Infrațiuni legate de activitățile teroriste

Fiecare stat membru ia măsurile necesare pentru a fi, de asemenea, considerate infrațiuni legate de activitățile teroriste, următoarele comportamente:

- (a) furt agravat săvârșit în vederea realizării unuia dintre comportamentele enumerate la articolul 1 alineatul (1);
- (b) șantaj în vederea realizării unuia dintre comportamentele enumerate la articolul 1 alineatul (1);
- (c) producerea de documente administrative false în vederea realizării unuia dintre comportamentele enumerate la articolul 1 alineatul (1) literele (a)-(h), precum și la articolul 2 alineatul (2) litera (b)”

Fiecare Parte Contractantă decide în mod autonom, în funcție de politica sa națională de siguranță aeriană, cu privire la intervenția însoțitorilor înarmați la bordul aeronavelor înregistrate. În sensul Tratatului de la Prüm, însoțitorii înarmați la bordul aeronavelor sunt funcționarii de poliție sau lucrători ai autorității publice corespunzător pregătiți în acest scop și însărcinați cu menținerea securității la bordul aeronavelor.

Părțile Contractante eliberează însoțitorilor înarmați repartizați la bordul aeronavelor celorlalte Părți Contractante, la cererea acestora din urmă, o autorizație generală de port a armelor de serviciu, munițiilor și obiectelor de echipament, pentru zborurile cu destinația sau din direcția unor aeroporturi ale Părților Contractante.

Portul armelor de serviciu și a munițiilor sunt supuse următoarelor condiții:

- ieșirea cu arme și muniții din aeronavă într-un aeroport sau șederea în zonele de securitate, care nu sunt accesibile publicului, aflate într-un aeroport al unei alte părți contractante, nu este autorizată decât cu însoțirea de către un reprezentant al autorității naționale competente a celeilalte părți contractante implicate;
- imediat ce au fost scoase din aeronavă, armele și munițiile aduse sunt depozitate, sub escortă, într-un loc care trebuie să fie stabilit de autoritatea națională competentă, în care acestea se depozitează în siguranță și sub supraveghere¹³.

Având în vedere evaluările comune precum și Regulamentul (CE) nr. 377/2004 al Consiliului Uniunii Europene din 19 februarie 2004 privind crearea unei rețele a ofițerilor de legătură în materie de Imigrație, Părțile Contractante convin trimiterea unor consilieri de documentare în statele considerate drept state de origine sau de tranzit pentru migrația ilegală¹⁴.

¹³ Art. 18 (portul armelor de serviciu, munițiilor și a obiectelor de echipament).

¹⁴ Art. 20 (consilieri de documentare) alin. (1).

Potrivit prevederilor Tratatului, consilierii de documentare îndeplinesc în special următoarele misiuni:

- consilierea și pregătirea membrilor reprezentanțelor diplomatice sau consulare ale Părților Contractante cu privire la problemele de vize și pașapoarte, în special în ceea ce privește recunoașterea documentelor falsificate sau contrafăcute, precum și cu privire la utilizarea frauduloasă a documentelor și la migrația ilegală.
- consilierea și pregătirea societăților de transport în domeniul obligațiilor ce decurg din Convenția de aplicare a Acordului Schengen din 14 iunie 1985 privind eliminarea graduală a controalelor la frontierele comune, semnată la 19 iunie 1990, și din anexa 9 a Convenției de la Chicago din 7 decembrie 1944 privind Aviația Civilă Internațională, precum și în domeniul recunoașterii documentelor falsificate sau contrafăcute și al dispozițiilor pertinente referitoare la intrare.
- consilierea și pregătirea autorităților și instituțiilor țării gazdă, care sunt competente pentru controalele polițienești la frontiere.

Nu se aduce atingere competențelor reprezentanțelor diplomatice sau consulare și nici autorităților însărcinate cu misiunile de control polițienesc la frontieră ale părților contractante¹⁵.

În scopul perfecționării continue a activității de cooperare, Părțile Contractante desemnează puncte naționale de contact pentru planificarea și executarea măsurilor de îndepărtare din teritoriu, unde experții se întâlnesc regulat în cadrul unui grup de lucru, în scopul:

- evaluării rezultatelor acțiunilor anterioare și pentru a se ține cont de acestea în cursul planificării și executării măsurilor ulterioare de îndepărtare din teritoriu;
- examinării tuturor eventualelor probleme legate de tranzitul indicat mai sus, și al identificării unor soluții în această privință [art. 23 alin. (3)].

Tratatul de la Prüm mai prevede și alte forme de cooperare, și anume:

- forme comune de intervenție;
- măsuri în cazul unui pericol iminent;
- asistența în cazul unor evenimente de mare anvergură, catastrofe și accidente grave;
- cooperarea la cerere (art. 24-27).

Potrivit prevederilor Tratatului, „în scopul intensificării cooperării polițienești, precum și în vederea menținerii ordinii și securității publice și a prevenirii faptelor penale, autoritățile competente care trebuie desemnate de către Părțile Contractante pot constitui patrurile comune, precum și alte forme de intervenție comună, în cadrul cărora funcționari sau alți agenți ai autorității publice, desemnați de către Părțile Contractante (denumiți în continuare «funcționari») participă la intervenții pe teritoriul unei alte părți contractante”¹⁶.

¹⁵ Art. 21 (misiunile consilierilor de documentare).

¹⁶ Art. 24 (forme comune de intervenție) alin. (1).

În calitate de stat gazdă și cu acordul statului trimițător, fiecare Parte Contractantă, în conformitate cu legislația sa națională, poate ca, în cadrul formelor de intervenție comune, să încredințeze funcționarilor celorlalte părți contractante competențe de autoritate publică sau, în măsura în care legislația statului gazdă permite acest lucru, poate să permită ca funcționari ai altor Părți Contractante să-și exercite competențele de autoritate publică. Competențele de autoritate publică nu pot fi exercitate în această privință decât sub comanda și, ca regulă generală, în prezența funcționarilor statului gazdă. În această privință, funcționarii celeilalte Părți Contractante se supun legislației naționale a statului gazdă, acesta fiind responsabil pentru faptele acestora. Funcționarii unei Părți Contractante care participă la intervenții comune se supun instrucțiunilor autorității competente a statului gazdă [art. 24 alin. (2) și (3)].

Așadar, potrivit prevederilor Tratatului, patrurile comune se organizează în special între statele membre cu frontiere comune, pentru realizarea a trei obiective principale, și anume:

- intensificarea cooperării polițienești;
- menținerea ordinii și securității publice;
- prevenirea faptelor penale.

Tratatul prevede și luarea unor măsuri de cooperare polițienească în cazul unor situații de urgență. Astfel, în asemenea situații, „funcționarii unei Părți Contractante pot trece frontiera comună către o altă Parte Contractantă, fără autorizația prealabilă a acesteia, pentru ca, în zona de frontieră aflată pe teritoriul celeilalte Părți Contractante și cu respectarea legislației naționale a acesteia, să întreprindă măsurile provizorii necesare în vederea înlăturării oricărui pericol iminent pentru viața sau integritatea fizică a persoanelor” [art. 25 alin. (1)].

Tratatul definește situația de urgență ca fiind acea situație în care, „dacă se așteaptă intervenția funcționarilor statului gazdă sau stabilirea unei relații de subordonare potrivit articolului 24 alineatul (2) ¹⁷, există riscul materializării pericolului” [art. 25 alin. (2)].

Funcționarii care intervin sunt obligați să anunțe fără întârziere organele competente ale statului gazdă, care după confirmarea informației, sunt obligate să întreprindă, fără întârziere, măsurile care se impun în vederea înlăturării pericolelor și a reluării controlului asupra situației. Funcționarii care intervin (cu respectarea instrucțiunilor statului gazdă) nu pot acționa pe teritoriul statului gazdă decât până în momentul în care acesta din urmă a întreprins măsurile necesare pentru înlăturarea pericolului.

Pentru realizarea în bune condiții a acestei forme de cooperare polițienească, Părțile Contractante vor încheia un acord separat referitor la autoritățile care trebuie anunțate fără întârziere (potrivit prevederilor de mai sus), statul gazdă fiind responsabil pentru măsurile întreprinse de către funcționarii care intervin.

Funcționarii care intervin se supun atât dispozițiilor menționate mai sus, cât și legislației naționale a Părții Contractante pe teritoriul căreia acționează.

---

¹⁷ Relația de subordonare se realizează față de funcționarii statului gazdă cu respectarea legislației acestuia.

În cursul manifestațiilor de masă și a altor evenimente de mare anvergură, a catastrofelor, precum și a accidentelor grave, autoritățile Părților Contractante se susțin reciproc, cu respectarea legislației lor naționale, astfel:

- informându-se reciproc, cât mai curând posibil, cu privire la astfel de evenimente cu implicații transfrontaliere, precum și comunicându-și informațiile importante care se raportează la acestea;
- întreprinzând și coordonând măsurile polițienești necesare pe propriul teritoriu, în cursul situațiilor cu implicații transfrontaliere;
- acordând asistență, în măsura posibilului, la cererea Părții Contractante pe teritoriul căreia s-a produs situația, prin trimiterea de funcționari, specialiști și consilieri, precum și prin punerea la dispoziție a obiectelor de echipament.

Potrivit prevederilor Tratatului, cu respectarea propriilor competențe și a legislației lor naționale, o altă formă de cooperare polițienească este asistența reciprocă la cerere.

Autoritățile competente ale Părților Contractante își acordă asistență reciprocă, potrivit articolului 39 alineatul (1) prima frază din Convenția de punere în aplicare a Acordului Schengen din 14 iunie 1985 privind eliminarea graduală a controalelor la frontierele comune semnată la 19 iunie 1990¹⁸, în special prin:

- verificarea identității proprietarilor și posesorilor, ca și a conducătorilor vehiculelor rutiere, vapoarelor și navelor sau aeronavelor, în măsura în care această acțiune nu este deja acoperită la articolul 12¹⁹;
- informații privind permisele de conducere, permisele de navigație și autorizațiile asemănătoare;
- verificări privind locurile de ședere și de reședință;
- verificări privind titlurile de ședere;
- verificări ale identităților abonaților la rețeaua telefonică și a abonaților altor echipamente de telecomunicații, în măsura în care acestea sunt public accesibile;
- verificări privind identitatea;
- anchete privind proveniența unor obiecte precum arme, vehicule cu motor sau vapoare și nave (cereri privind modalitățile de dobândire);
- elemente de informații rezultate din culegerea de date polițienești și din documente ale poliției, precum și informații rezultate din culegerea de date ale autorităților administrative public accesibile;

---

¹⁸ Convenția de punere în aplicare a Acordului Schengen din 14 iunie 1985 prevede, la art. 39 alineatul (1) prima frază, la care se face trimitere, următoarele: „Părțile Contractante se angajează să ia măsuri pentru ca serviciile lor de poliție, în conformitate cu legislația națională și în cadrul competențelor pe care le au, să se ajute reciproc în scopul prevenirii și descoperirii infracțiunilor, în măsura în care legislația națională nu prevede că cererea trebuie să se facă și să se transmită prin autoritățile judecătorești și cu condiția ca cererea sau transpunerea acesteia în practică să nu presupună aplicarea unor măsuri de constrângere de către partea contractantă căreia i s-a adresat solicitarea”.

¹⁹ Art. 12 se referă la „consultarea automatizată a datelor din registrele de înmatriculare a vehiculelor”.

- semnalări urgente privind armele și explozivii, ca și semnalări privind falsurile de monedă și înscrisurile de valoare;
- informații privind executarea practică a măsurilor de supraveghere transfrontalieră, a urmărilor transfrontaliere și a livrărilor supravegheate;
- notificarea disponibilității unei persoane de a da declarații²⁰.

Utilizarea armelor de serviciu, munițiilor și obiectelor de echipament de către agenții unei Părți Contractante se realizează conform unor norme foarte clar stabilite în Tratat. Astfel, „funcționarii unei Părți Contractante care, în cadrul unei intervenții comune, se află pe teritoriul unei alte părți contractante, pot purta propriile uniforme naționale de serviciu. Funcționarii pot avea asupra lor armele de serviciu, munițiile și obiectele de echipament, admise potrivit legislației naționale a statului trimițător. Orice Parte Contractantă poate interzice funcționarilor statului trimițător portul anumitor arme de serviciu, muniții și obiecte de echipament”²¹.

Prin *prelucrarea datelor cu caracter personal* se înțelege „orice prelucrare sau înlănțuire de prelucrări referitoare la date cu caracter personal, realizată cu sau fără ajutorul procedurilor automatizate, care se raportează la datele cu caracter personal, precum prelevarea, stocarea, sistematizarea, păstrarea, adaptarea sau modificarea, citirea, investigarea, consultarea, utilizarea, comunicarea prin intermediul unei transmițeri, difuzarea sau orice altă formă de punere la dispoziție, combinarea sau conexarea, ca și blocarea, ștergerea sau distrugerea datelor; în sensul prezentului Tratat, prelucrarea cuprinde și informația privind existența sau absența unei concordanțe” [art. 33 alin. (1) pct. 1].

Consultarea automatizată constă în „accesul direct într-o bancă de date automatizate a unei autorități, care se efectuează astfel încât răspunsul obținut la consultare să se realizeze în întregime pe cale automatizată” [art. 33 alin. (1) pct. 2].

Prin *marcare* se aplică un semn la datele cu caracter personal înregistrate, fără a se căuta limitarea prelucrării lor în viitor.

Blocarea presupune marcarea datelor cu caracter personal înregistrate, în vederea limitării prelucrării lor în viitor.

În ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal, care sunt sau au fost transmise în cadrul Tratatului, fiecare Parte Contractantă garantează datelor, prin legislația sa națională, un nivel de protecție cel puțin egal celui care rezultă din Convenția Consiliului Europei din 28 ianuarie 1981 privind protejarea persoanelor față de prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal, precum și din Protocolul adițional din 8 noiembrie 2001, fiecare Parte Contractantă ținând cont, în această privință, și de Recomandarea nr. R (87) 15 privind utilizarea datelor cu caracter personal în domeniul polițienesc din 17 septembrie 1987, făcută statelor membre de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, inclusiv în măsura în care datele nu sunt prelucrate în mod automatizat [art. 35 alin. (1)].

Potrivit dispozițiilor Tratatului, prelucrarea datelor transmise de către Partea Contractantă, care efectuează consultarea sau compararea datelor, este autorizată exclusiv în vederea:

²⁰ Art. 27 alin. (1).

²¹ Art. 28 alin. (1).

- stabilirii concordanței dintre profilele ADN sau dintre datele dactiloscopice comparate;
- pregătirii și introducerii unei cereri de asistență administrativă sau judiciară, potrivit legislației naționale, în cazul concordanței acestor date;
- realizării unei jurnalizări, potrivit prevederilor art. 39 [art. 35 alin. (2)].

Datele cu caracter personal transmise pot fi prelucrate exclusiv de către autoritățile și instanțele care au competență pentru îndeplinirea unor sarcini în vederea atingerii scopurilor indicate mai sus. Comunicarea datelor transmise altor autorități (în special) nu poate fi realizată decât cu autorizarea prealabilă a Părții Contractante care le-a transmis și cu respectarea legislației naționale a Părții Contractante destinate.

În România, acest domeniu a fost reglementat prin Legea nr. 677/2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestora²², act normativ care a transpus acquis-ul reprezentat de Directiva 95/46/EC care reglementează cadrul juridic general privind protecția datelor cu caracter personal în Uniunea Europeană.

Fiecare Parte Contractantă va garanta că orice transmitere neautomatizată și orice primire non-automatizată de date cu caracter personal este documentată de către autoritatea solicitantă și de autoritatea care gestionează fișierul în scopul realizării controlului admisibilității transmiterii. Documentarea cuprinde următoarele indicații:

- motivul care a stat la baza transmiterii;
- datele transmise;
- data transmiterii și
- denumirea sau referința autorității solicitante și a autorității care gestionează fișierul [art. 39 alin. (1)].

Pentru consultările automatizate de date, se aplică următoarele dispoziții:

- consultarea sau compararea automatizată poate fi efectuată numai de funcționarii punctelor naționale de contact, special abilitați în acest scop. La cerere, lista funcționarilor abilitați pentru consultare sau comparare automatizată este pusă la dispoziția autorităților de supraveghere indicate la alin. (5), precum și a altor Părți Contractante;
- fiecare Parte Contractantă garantează că autoritatea care gestionează fișierul și autoritatea solicitantă vor ține evidența, într-un registru de jurnalizare, a oricărei trimiteri și primiri de date, inclusiv a informațiilor privind existența sau absența unei concordanțe. Jurnalizarea cuprinde următoarele informații:
  - datele transmise;
  - data și ora exactă a transmiterii și
  - denumirea sau referința autorității solicitante și a autorității care gestionează fișierul.

Autoritatea solicitantă jurnalizează atât motivul solicitării sau transmiterii, cât și referințele agentului care a efectuat consultarea și ale agentului care s-a aflat la originea cererii sau transmiterii [art. 39 alin. (2)].

²² M. Of. nr. 790 din 12 decembrie 2001.

În cadrul proiectului de lege (supus dezbaterii publice) pentru aderarea României la Tratatul semnat la Prüm la 27 mai 2005, *România a formulat următoarele declarații:*

a) În baza art. 2 alin. (3) din Tratat²³:

1. Sistemul Național de Date Genetice Judiciare, denumit în continuare SNDGJ, conține profile genetice corespunzătoare următoarelor categorii:

- suspecti – persoane despre care există date și informații că ar putea fi autori ai infracțiunilor pentru care pot fi prelevate probe biologice în vederea introducerii profilelor genetice în baza de date națională conform legislației în vigoare;

- persoane condamnate definitiv la pedeapsa închisorii pentru săvârșirea infracțiunilor pentru care pot fi prelevate probe biologice în vederea introducerii profilelor genetice în baza de date națională;

- urme biologice prelevate cu ocazia efectuării cercetării la fața locului;

- cadavre cu identitate necunoscută, persoane dispărute sau persoane decedate în urma catastrofelor naturale, accidentelor în masă, a infracțiunilor de omor sau a actelor de terorism.

2. SNDGJ verifică și compară profilele genetice în vederea:

(i) excluderii persoanelor din cercul de suspecti și identificării autorilor infracțiunilor prevăzute de legislația națională în vigoare;

(ii) stabilirii identității persoanelor – victime ale catastrofelor naturale, accidentelor în masă și actelor de terorism;

(iii) realizării schimbului de informații cu celelalte state și combaterii criminalității transfrontaliere.

b) În baza art. 28 alin. (2) tezele 1 și 2 din Tratat:

România interzice funcționarilor statului trimițător, pe teritoriul său, portul și utilizarea armelor, munițiilor și echipamentului, altele decât cele aflate în dotarea individuală, potrivit legislațiilor naționale.

c) În baza art. 42 din Tratat:

România stabilește ca autorități competente pentru implementarea Tratatului, structurile specializate din cadrul:

- Ministerului Administrației și Internelor pentru punctele de contact prevăzute de art. 42 alin. (1) punctele 1- 4, respectiv 6 - 9²⁴;

---

²³ Art. 2 alin. (3) din Tratat prevede că: „odată cu depunerea instrumentului de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, fiecare Parte Contractantă desemnează fișierele naționale de analiză ADN cărora li se aplică articolele de la 2 la 6, ca și condițiile ce guvernează consultarea automatizată în baza articolului 3 alineatul 1.

²⁴ Potrivit dispozițiilor Tratatului, textele la care se face trimitere se referă la: 1. punctele naționale de contact pentru analiza AND, indicate la art. 6 alin. (1); 2. punctele naționale de contact pentru datele dactiloscopice, indicate la art. 11 alin. (1); 3. punctele naționale de contact pentru datele din registrul de înmatriculare a vehiculelor, indicate la art. 12 alin. (2); 4. punctele naționale de contact pentru schimbul de informații la manifestații de mare anvergură, indicate la art. 15; 5. punctele naționale de contact și coordonare pentru însoțitorii înarmați, indicate la art. 19; 6. punctele naționale de contact și coordonare pentru consilierii de documentare, indicate la art. 22; 7. punctele naționale de contact pentru planificarea și executarea măsurilor de îndepărtare din teritoriu, indicate la art. 23 alin. (3); 8. autoritățile și funcționarii indicați la art. 24-27.

- Serviciul Român de Informații pentru punctele de contact prevăzute la art. 42 alin. (1) pct. 5 [punctele naționale de contact pentru informațiile privind prevenirea infracțiunilor de terorism, indicate la art. 16 alin. (3)].

d) Conform legislației în vigoare, România apreciază că informațiile transmise de către autoritățile române în aplicarea prevederilor Tratatului nu pot fi utilizate ca probe în procesul penal decât cu acordul scris al autorităților care au transmis datele.

Examinarea generală a Tratatului de la Prüm scoate în evidență pașii deosebit de importanți realizați de către Părțile Contractante în activitățile specifice de prevenire și combatere a criminalității prin perfecționarea metodelor de cooperare polițienească.

Tratatul în sine vine în completarea Convenției de aplicare a Acordului Schengen, instrument internațional care accentuează cooperarea judiciară între statele membre, cooperare judiciară înțeleasă ca o activitate specifică judiciară aflată permanent sub controlul autorităților judiciare din fiecare stat membru.

Aderarea României la Tratatul de la Prüm reprezintă un nou pas destul de important realizat în direcția compatibilizării serviciilor polițienești române cu cele din statele membre, scopul final fiind acela de perfecționare a cooperării polițienești pentru prevenirea și combaterea cu mai multă eficiență a terorismului, criminalității transfrontaliere și migrației ilegale.

Migrația este frecvent asociată cu globalizarea din perspectiva economiei mondiale, iar acest fapt a dat naștere la numeroase incertitudini și dezbateri politice în Europa unitară. Astfel, administrarea frontierelor externe ale UE reprezintă cu siguranță una din provocările majore pe care uniunea va trebui să le înfrunte în viitor. Deplasarea accentuată a migranților a erodat treptat abilitatea statelor membre de a controla frontierele naționale, iar această putere redusă a devenit o caracteristică permanentă a Europei de astăzi. Există de asemenea amenințări externe foarte presante cum ar fi terorismul și traficul de droguri și arme. Confruntându-se cu aceste provocări transfrontaliere, cetățenii europeni cer mai multă acțiune și mai multă siguranță atât la nivel național cât și la nivel european. De aceea este important ca EU să continue dezvoltarea spațiului justiției, securității și libertății.

Frontierele încorporează și un concept geopolitic deoarece îmbină aspecte geografice și politice. Dar, în ultima jumătate a secolului 20 s-a mai adăugat o a treia dimensiune, cea umană care a devenit treptat mai importantă din punct de vedere politic. Obținerea unei vize și trecerea frontierei externe trebuie să se facă simplu și rapid pentru călătorii de bună credință. De asemenea, contactele dintre oamenii din zonele de frontieră și între membri familiei trebuie facilitate. Astfel, o ultimă provocare o reprezintă menținerea credibilității după desființarea controalelor la frontierele interne.

Bibliografie:

- [1] **Tratatul de la Prüm.**
- [2] **M. Of. nr. 790 din 12 decembrie 2001.**
- [3] **Jurnalul oficial al UE - C 125 E/120 - P6_TA(2007)0228 din 07.06.2007.**
- [4] www.mira.gov.ro.

PRELUCRAREA DATELOR CU CARACTER PERSONAL ÎN CADRUL SISTEMULUI SIS II (SCHENGEN)

Iulian MAXIM*

The theme analyses to what extent the information systems that have been established as a result of police and border co-operation in the context of Schengen co-operation between most European Union member states as well as Norway and Iceland, respect the two principles of transparency and proportionality on privacy and data protection.

Lucrarea de față analizează condițiile necesare participării României la schimbul de date cu statele membre prin Sistemul de Informații Schengen care este o măsură obligatorie în vederea definitivării cu succes a procesului de aderare a României la Spațiul Schengen. România a demarat activitățile necesare înființării și organizării acestui sistem informatic încă din anul 2005, iar în acest sens fiind adoptată Ordonanța de Urgență a Guvernului nr.128/2005 privind înființarea, organizarea și funcționarea Sistemului Informatic Național de Semnalări, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr.345/2005 și Normele metodologice de aplicare a acesteia, aprobate prin HG nr.1411/2006.

La sfârșitul celui de-al doilea război mondial populația și teritoriul european erau ruinate economic și social, fapt ce a permis cu ușurință aplicarea ideilor de unitate europeană pentru depășirea situațiilor de criză generală. Relansarea acestor idei s-a materializat prin declarația lui Winston Churchill din 1946, prin care propunea o Uniune a Statelor Europene: *"Trebuie să respectăm o familie europeană într-un cadru regional care se va numi, poate, Statele Unite ale Europei și primul pas politic va fi acela de a constitui un Consiliu al Europei"*. Această idee va fi preluată și de Congresul Statelor Unite ale Americi, care în 1947 adoptă rezoluția Fulbright prin care recomandă crearea unor **State Unite ale Europei**. În același spirit se va pronunța și marele om politic francez Charles de Gaulle, acesta susținând ideea creării unei **Europe întinse de la Atlantic la Urali**.

În condițiile în care eșecul Conferinței de la Moscova din 1947 conduce la declanșarea „războiului rece” devine tot mai clar că singura modalitate de apărare este unificarea politică și economică a statelor suverane și transferul unor componente ale suveranității către instituții europene. Astfel au apărut **trei** abordări ale ideii de integrare vest – europeană: **federalistă** (care susținea unificarea politică rapidă a Europei Occidentale), **funcționalistă** (care susținea o integrare bazată pe soluții tehnice, pragmatice – o aplicare a acesteia a fost constituirea Uniunii Vamale Benelux formată din Belgia, Olanda și Luxemburg) și **naționalistă** (susținută de

---

* Absolvent al Academiei de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”, București

Marea Britanie, Elveția și țările scandinave și care presupunea existența doar a unei cooperări, fără integrare politică).

Primul pas în crearea Europei așa cum o cunoaștem a fost crearea în 1948 a Organizația de Cooperare Economică Europeană, organizație interguvernamentală, cu rol în distribuirea ajutorului SUA (European Recovery Program - Planul Marshall - care a durat până în 1953 și a acordat cca. 15,7 mld. \$), coordonarea reconstrucției, aplicarea reducerilor de taxe vamale, etc. Sub coordonarea OCEE s-a lansat studiul realizării unei uniuni vamale și a fost înființată în 1950 European Payment Union - o agenție cu rol de facilitare a sistemului multilateral de plăți legate de comerț în condițiile lipsei de lichidități internaționale.

În 1950, pe fondul unor probleme economice în ramuri strategice, ministrul de externe francez, Robert Schumann a fost împuternicit de SUA și Marea Britanie să elaboreze o propunere de integrare a Germaniei de Vest în sfera cooperării vest-europene. Propunerea ministrului francez viza realizarea unei Europe unite printr-o succesiune planificată de etape în jurul unei uniuni de interese economice a cuplului franco – german. La baza concretizării acestei inițiative au stat atât **premise interne**:

- identitatea de cultură și civilizație;
- nivel similar de dezvoltare și, de aici, posibilitatea creării unei mari piețe unice;
- existența unei voințe politice în favoarea integrării (rolul unor personalități precum Charles de Gaulle și Konrad Adenauer);
- existența unor resurse materiale, financiare și umane care au permis îndeplinirea obligațiilor decurgând din procesul de integrare.

dar și **premise externe**:

- începerea războiului rece care a stimulat unirea țărilor vest-europene în fața pericolului sovietic;
- lansarea de către SUA a Planului Marshall;
- concurența economică tot mai puternică din partea societăților transnaționale din SUA.

Sistemul Informatic Schengen (SIS), potrivit Titlurilor IV și VI ale Convenției de Implementare a Acordului Schengen, statele părți se angajează să creeze și să administreze un sistem comun de informații denumit Sistemul Informatic Schengen (SIS).

Categoriile de date din SIS se referă la persoane și bunuri față de care s-a introdus o alertă de către un stat membru la solicitarea autorităților judiciare ale acestora.

Scopul SIS este de a menține ordinea și siguranța publică, inclusiv securitatea națională pe teritoriile statelor membre și de a aplica dispozițiile Convenției Schengen referitoare la circulația persoanelor folosind informații comunicate prin intermediul SIS.

Convenția Schengen menționează că datele din SIS pot fi copiate numai în scopuri tehnice cu condiția ca această copiere să fie necesară pentru ca autoritățile competente să poată efectua o căutare directă. Datele nu pot fi utilizate în scopuri

administrative. Persoanele au dreptul de a avea acces la datele personale introduse în SIS, potrivit legislației naționale, dacă ele solicită acest lucru.

Orice persoană are dreptul să ceară autorităților de control să verifice datele introduse în SIS cu privire la ea însăși și modul cum au fost folosite aceste date. Acest drept este reglementat de legislația națională a părții contractante căreia i se adresează solicitarea. Dacă datele au fost introduse de o altă parte contractantă, verificarea se efectuează în strânsă coordonare cu autoritatea de control a acelei părți contractante.

În contextul aderării României la UE, problematica protecției datelor cu caracter personal a căpătat o amploare și importanță deosebite, tendințe relevate de **consolidarea cadrului normativ**, dar și de **crearea unei instituții specifice domeniului abordat**, precum Sistemul Informatic Național de Semnalări și Autoritatea Națională de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal (A.N.S.P.D.C.P.).

Sistemul Informatic Național de Semnalări (SINS) reprezintă sistemul de informații creat la nivel național care, la data aderării României la Convenția de punere în aplicare a Acordului Schengen, va furniza date către Sistemul Informatic Schengen (SIS), în conformitate cu reglementările europene în materie.

SINS permite autorităților competente ca, prin intermediul unei proceduri de căutare automată în sistem, să aibă acces la semnalările cu privire la persoane și bunuri, în scopul îndeplinirii atribuțiilor specifice în domeniile controlului trecerii frontierei de stat, al respectării regimului vamal, al eliberării vizelor și permiselor de ședere, precum și al celorlalte controale și activități specifice efectuate de organele de poliție sau de către alte autorități, în scopul asigurării ordinii și siguranței publice.

Ministerul Internelor și Reformei Administrative (MIRA) este autoritatea publică centrală care gestionează și răspunde de buna funcționare a SINS, de integritatea semnalărilor conținute în acesta, precum și de alimentarea cu semnalări a SIS, conform exigențelor acquis-ului Schengen.

În ceea ce privește instituția Poliției Române, **în calitate de operator**, conform prevederilor legale în vigoare, are obligația de a respecta caracterul privat și securitatea prelucrării datelor cu caracter personal ale fiecărei persoane. De asemenea, are obligația de a administra, în condiții de siguranță, bazele de date anume create pentru îndeplinirea atribuțiilor legale ce-i revin și de a asigura persoanelor înregistrate, în calitate de **persoane vizate**, drepturile anume prevăzute în cuprinsul Legii nr. 677/2001, cu modificările ulterioare.

A.N.S.P.D.C.P. are ca obiectiv apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor fizice, în special a **dreptului la viață intimă, familială și privată în legătură cu prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date**. Acest drept are un conținut complex, de mare importanță pentru libertatea și personalitatea cetățeanului, iar în țara noastră **este garantat prin Constituție (art. 26)**.

Potrivit legii de înființare, organizare și funcționare, ANSPDCP este o autoritate publică cu personalitate juridică, **autonomă și independentă** față de orice altă autoritate publică, precum și față de orice persoană fizică sau juridică din

domeniul privat. ANSPDCP este condusă de un președinte, numit de Senat, pentru un mandat de 5 ani, care poate fi reînnoit o singură dată.

Președintele autorității întocmește și prezintă anual rapoarte de activitate în ședința plenară a Senatului. Rapoartele pot conține recomandări privind modificarea legislației sau măsuri de altă natură, pentru ocrotirea drepturilor și libertăților cetățenilor în legătură cu prelucrarea datelor personale.

Autoritatea de supraveghere **monitorizează și controlează sub aspectul legalității** prelucrările de date cu caracter personal care cad sub incidența Legii nr. 677/2001, cu modificările și completările ulterioare.

În acest scop autoritatea de supraveghere **exercită următoarele atribuții:**

- elaborează formularele tipizate ale notificărilor și ale registrelor proprii;
- primește și analizează notificările privind prelucrarea datelor cu caracter personal, anunțând operatorului rezultatele controlului prealabil;
- autorizează prelucrările de date în situațiile prevăzute de lege;
- poate dispune, în cazul în care constată încălcarea dispozițiilor legale, suspendarea provizorie sau încetarea prelucrării datelor, ștergerea parțială ori integrală a datelor prelucrate și poate să sesizeze organele de urmărire penală sau să intenteze acțiuni în justiție;
- informează persoanele fizice sau/și juridice care activează în aceste domenii, în mod direct sau prin intermediul structurilor asociative ale acestora, asupra necesității respectării obligațiilor și îndeplinirii procedurilor prevăzute de lege;
- păstrează și pune la dispoziție publicului registrul de evidență a prelucrărilor de date cu caracter personal;
- primește și soluționează plângeri, sesizări sau cereri de la persoanele fizice și comunică soluția dată ori, după caz, diligențele depuse;
- efectuează **investigații din oficiu sau la primirea unor plângeri ori sesizări**;
- este consultată atunci când se elaborează proiecte de acte normative referitoare la protecția drepturilor și libertăților persoanelor, în privința prelucrării datelor cu caracter personal;
- poate face propuneri privind inițierea unor proiecte de acte normative sau modificarea actelor normative în vigoare în domenii legate de prelucrarea datelor cu caracter personal;
- cooperează cu autoritățile publice și cu organele administrației publice, centralizează și analizează **rapoartele anuale de activitate ale acestora** privind protecția persoanelor în privința prelucrării datelor cu caracter personal, **formulează recomandări și avize** asupra oricărei chestiuni legate de protecția drepturilor și libertăților fundamentale în privința prelucrării datelor cu caracter personal, **la cererea oricărei persoane**, inclusiv a autorităților publice și a organelor administrației publice;

Ca o garanție a realizării scopului declarat al legii cadru, drepturile ce revin persoanei vizate au fost prevăzute expres de legiuitor:

- **dreptul la informare** (art. 12);
- **dreptul de acces la date** (art. 13);

- **dreptul de intervenție asupra datelor** (art. 14);
- **dreptul de opoziție** (art. 15);
- **dreptul de a nu fi supus unei decizii individuale** (art. 17);
- **dreptul de a se adresa justiției** (art. 18) .

• **Dreptul la informare**

În cazul în care *datele cu caracter personal sunt obținute direct de la persoana vizată*, operatorul este obligat să furnizeze acesteia cel puțin următoarele informații:

- ❖ identitatea operatorului și a reprezentantului acestuia, dacă este cazul;
- ❖ scopul în care se face prelucrarea datelor;
- ❖ informații suplimentare, precum: destinatarii sau categoriile de destinatari ai datelor; dacă furnizarea tuturor datelor cerute este obligatorie și consecințele refuzului de a le furniza; existența drepturilor prevăzute de prezenta lege pentru persoana vizată, în special a dreptului de acces, de intervenție asupra datelor și de opoziție, precum și condițiile în care pot fi exercitate;
- ❖ orice alte informații a căror furnizare este impusă prin dispoziție a autorității de supraveghere, ținând seama de specificul prelucrării.

În cazul în care *datele nu sunt obținute direct de la persoana vizată*, operatorul este obligat ca, în momentul colectării datelor sau, dacă se intenționează dezvăluirea acestora către terți, cel mai târziu până în momentul primei dezvăluiri, să furnizeze persoanei vizate cel puțin următoarele informații, cu excepția cazului în care persoana vizată posedă deja informațiile respective:

- ❖ identitatea operatorului și a reprezentantului acestuia, dacă este cazul;
- ❖ scopul în care se face prelucrarea datelor;
- ❖ informații suplimentare, precum: categoriile de date vizate, destinatarii sau categoriile de destinatari ai datelor, existența drepturilor prevăzute de lege pentru persoana vizată, în special a dreptului de acces, de intervenție asupra datelor și de opoziție, precum și condițiile în care pot fi exercitate;
- ❖ orice alte informații a căror furnizare este impusă prin dispoziție a autorității de supraveghere, ținând seama de specificul prelucrării.

• **Dreptul de acces la date**

Orice persoană vizată are dreptul de a obține de la operator, la cerere (în mod gratuit, pentru o solicitare pe an), confirmarea faptului că datele sale personale sunt sau nu sunt prelucrate de acesta, precum și următoarele informații:

- ❖ informații referitoare la scopurile prelucrării, categoriile de date avute în vedere și destinatarii sau categoriile de destinatari cărora le sunt dezvăluite datele;
- ❖ comunicarea într-o formă inteligibilă a datelor care fac obiectul prelucrării, precum și a oricărei informații disponibile cu privire la originea datelor;
- ❖ informații asupra principiilor de funcționare a mecanismului prin care se efectuează orice prelucrare automată a datelor care vizează persoana respectivă;

- ❖ informații privind existența dreptului de intervenție asupra datelor și a dreptului de opoziție, precum și condițiile în care pot fi exercitate;
- ❖ informații asupra posibilității de a consulta registrul de evidență a prelucrărilor de date cu caracter personal, de a înainta plângere către autoritatea de supraveghere, precum și de a se adresa instanței pentru atacarea deciziilor operatorului, în conformitate cu dispozițiile legale.

Operatorul este obligat să comunice informațiile solicitate, în termen de 15 zile de la data primirii cererii.

• Dreptul de intervenție asupra datelor

Orice persoană vizată are dreptul de a obține, în mod gratuit, de la operator, printr-o cerere întocmită în formă scrisă, datată și semnată:

- ❖ rectificarea, actualizarea, blocarea sau ștergerea datelor a căror prelucrare nu este conformă legii, în special a datelor incomplete sau inexacte;
- ❖ transformarea în date anonime a datelor a căror prelucrare nu este conformă cu Legea nr. 677/2001;
- ❖ notificarea către terții cărora le-au fost dezvăluite datele, dacă această notificare nu se dovedește imposibilă sau nu presupune un efort disproporționat față de interesul legitim care ar putea fi lezat.

Operatorul este obligat să comunice măsurile luate, precum și, dacă este cazul, numele terțului căruia i-au fost dezvăluite datele cu caracter personal referitoare la persoana vizată, în termen de 15 zile de la data primirii cererii.

• Dreptul de opoziție

Persoana vizată are dreptul de a se opune în orice moment, printr-o cerere întocmită în formă scrisă, datată și semnată, din motive întemeiate și legitime legate de situația sa particulară, ca datele care o vizează să facă obiectul unei prelucrări, cu excepția cazurilor în care există dispoziții legale contrare. În caz de opoziție justificată, prelucrarea nu mai poate viza datele în cauză.

Persoana vizată are dreptul de a se opune în orice moment, în mod gratuit și fără nici o justificare, ca datele care o vizează să fie prelucrate în scop de marketing direct, în numele operatorului sau al unui terț, sau să fie dezvăluite unor terți într-un asemenea scop. Operatorul este obligat să comunice persoanei vizate măsurile luate, precum și, dacă este cazul, numele terțului căruia i-au fost dezvăluite datele cu caracter personal referitoare la persoana vizată, în termen de 15 zile de la data primirii cererii.

• Dreptul de a nu fi supus unei decizii individuale

Orice persoană are dreptul de a cere și de a obține:

- ❖ retragerea sau anularea oricărei decizii care produce efecte juridice în privința sa, adoptată exclusiv pe baza unei prelucrări de date cu caracter personal, efectuată prin mijloace automate, destinată să evalueze unele aspecte ale personalității sale, precum competența profesională, credibilitate a, comportamentul său ori alte asemenea aspecte;

- ❖ reevaluarea oricărei alte decizii luate în privința sa, care o afectează în mod semnificativ, dacă decizia a fost adoptată exclusiv pe baza unei prelucrări de date care întrunește condițiile prevăzute mai sus.

Dreptul de a se adresa justiției

Fără a aduce atingere posibilității de a se adresa cu plângere autorității de supraveghere, orice persoană care a suferit un prejudiciu în urma unei prelucrări de date cu caracter personal, efectuate ilegal, se poate adresa instanței competente pentru repararea acestuia.

Instanța competentă este cea în a cărei rază teritorială domiciliază reclamantul. Cererea de chemare în judecată este scutită de taxă de timbru.

În vederea apărării drepturilor prevăzute de lege, persoanele ale căror date cu caracter personal fac obiectul unei prelucrări care cade sub incidența legii pot înainta plângere către autoritatea de supraveghere.

Plângerea se poate face direct sau prin reprezentant. Plângerea către autoritatea de supraveghere nu poate fi înaintată dacă o cerere în justiție, având același obiect și aceleași părți, a fost introdusă anterior. În afara cazurilor în care o întârziere ar cauza un prejudiciu iminent și ireparabil, plângerea către autoritatea de supraveghere nu poate fi înaintată mai devreme de 15 zile de la înaintarea unei plângeri cu același conținut către operator .

Dacă plângerea este găsită întemeiată, autoritatea de supraveghere poate dispune suspendarea provizorie sau încetarea prelucrării datelor, ștergerea parțială sau integrală a prelucrării datelor și poate să sesizeze organele de urmărire penală sau să intenteze acțiune în justiție. Decizia trebuie motivată și se comunică părților interesate în termen de 30 de zile de la data plângerii.

Autoritatea de supraveghere poate aplica sancțiuni contravenționale operatorului pentru:

- **omisiunea de a notifica și notificarea cu rea-credință;**
- **prelucrarea nelegală a datelor cu caracter personal;**
- **neîndeplinirea obligațiilor privind confidențialitatea și aplicarea măsurilor de securitate;**
- **refuzul de a furniza informații.**

Sancțiunile contravenționale se aplică de către autoritatea de supraveghere prin personalul împuternicit în acest scop. Cuantumul amenzilor care pot fi aplicate, în cazul săvârșirii contravențiilor sus- menționate, variază între 500 RON și 50.000 RON.

Împotriva proceselor-verbale de constatare și a deciziilor de sancționare se poate face plângere la secțiile de contencios administrativ ale tribunalelor.

Bibliografie:

- [1] **Ordonanța de Urgență a Guvernului nr.128/2005 privind înființarea, organizarea și funcționarea Sistemului Informatic Național de Semnalări.**

- [2] **Legea nr. 677 din 21 noiembrie 2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date.**
- [3] www.dataprotection.ro

VALORILE ȘI SPIRITUL CONSTRUCȚIEI EUROPENE

Alina PAPOI*

European Union needs a strong transatlantic relationship based on deep respect and mutual understanding. In this regard, the emphasis is on identification of European concepts of solidarity and identity, of belonging to common systems of values, which gives specificity to Europe and allow expression of solidarity as an option for a “common European good”. Finally there is a need for effective solidarity between Member States, especially in cohesion policy and to defend the European social model values to develop pragmatic solutions specific to the financial crisis, economic policy coordination and achieving an internal market.

“<Despre Europa nu știe nimeni [...]; nici de unde și-a luat acest nume, nici cine ar putea să fie cel care i l-a dat ...>¹. Cu cinci secole înainte de Isus Cristos, Herodot se face purtătorul unei incertitudini care avea să dureze. Nu știm nici azi de unde provine acest cuvânt, nici ce a reprezentat în gândirea celor care l-au folosit, și nici limitele spațiale în care-l înscriau ... Și totuși, Europa există”². De la cuvânt la legendă, de la istorie la certitudine, Europa, această “lume nouă”, “prințesă și continent”, cum o denumesc Carpentier și Lebrun, există.

Există acest spațiu european, cu caracteristicile sale, un continent divers, care a trăit și “secolul lui Pericle”, și fenomenul protourbanizării, și invazii, divizări, dar și creștinarea, care a pus bazele civilizației medievale pentru a ajunge la o Europă a Sfintei Alianțe, culminând însă cu o Europă în ruinele Primului Război Mondial, suportând apoi consecințele unui “război fatal”, cu inexorabila Conferință de la Yalta, o Europă unică așadar, în care visul lui Churchill, cel care evoca “Statele Unite ale Europei”, devine o realitate instituțională.

Având ca punct de plecare declarația ministrului francez de externe Robert Schuman, prin care își făcea cunoscut un proiect construit împreună cu Jean Monnet, comisar al planului de modernizare a Franței după cel de-al Doilea Război Mondial, se configurează rezultatul unei relații de cooperare între șase țări europene fondatoare (Franța, Germania, Belgia, Italia, Luxemburg, Olanda), prin apariția comunităților europene. Odată făcut primul pas, susținându-și cauza pentru o unitate economică a Europei, Jean Monnet atrăgea atenția asupra faptului că “*Prosperitatea și progresul social vital vor rămâne de neatins până când națiunile Europei nu vor forma o federație a unei <entități europene> care să le sudeze într-o singură unitate economică*”³. Apărea, astfel, Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului,

---

* **Redactor-șef adjunct al revistei *Gândirea Militară Românească***

¹ Herodot, *Istoriei*, Editura Științifică, București, 1961, vol. I, c. IV, traducere de Felicia Vanț-Ștef, p. 327 – n.t., în Jean Carpentier și François Lebrun, coordonatori, *Istoria Europei*, Editura Humanitas, București, 2006, p. 11.

² J. Carpentier și F. Lebrun, coordonatori, *Istoria Europei*, Editura Humanitas, București, 2006, p. 11.

³ Jean Monnet., *Mémoires*, Paris, Fayard, 1976, pp. 347-348, pe site-ul <http://www.ena.lu/>

instituită prin Tratatul de la Paris, cea dintâi formă efectivă de integrare europeană (1951).

Metoda comunitară își găsea concretizarea în Europa “celor 6”, care avea să deschidă calea negocierilor pentru adoptarea pieței comune (Tratatul de la Roma), acea zonă a liberului schimb.

Tratatul de constituire a Comunității Economice Europene (CEE), semnat, în cadrul unei ceremonii solemne, pe colina Capitoliului din Roma, și-a fixat câteva obiective, precum: o uniune din ce în ce mai strânsă, mai concisă între popoarele europene; sprijinul progresului economic și social al țărilor membre în scopul eliminării așa-numitelor bariere care divizează Europa; îmbunătățirea condițiilor de viață și de muncă ale națiunilor; dezvoltarea armonioasă a economiilor statelor membre, urmărindu-se minimizarea decalajelor existente între diferite regiuni. Tratatul CEE a avut meritul de a contribui la accelerarea etapei de relansare a creșterii economice ce a caracterizat anii '60, ceea ce a dus la afirmarea comunităților europene.

Comunitatea Europeană, creată în urma semnării tratatelor privind Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECO), în 1951, și CEE, în 1957, cunoaște un proces continuu de extindere: alegerea lui Pompidou, în 1969, îi permite Franței o deschidere politică spre partenerii săi, îndeosebi reechilibrarea relațiilor cu Germania și dezvoltarea unei politici externe comune.

Tratatul de la Maastricht (asupra Uniunii Europene) constituie un fel de *“templu care se sprijină pe trei piloni și are deasupra un fronton. Frontonul enumeră obiectivele: cetățenia europeană, piața unică, integrarea economică, politica externă.*

Pilonul central, <Comunitatea Europeană>, include piața internă europeană, politicile economice comune (...) și uniunea monetară.

Cei doi piloni laterali reprezintă Politica Externă și de Securitate Comună (PESC), pe de o parte, și cooperarea juridică și polițienească, pe de altă parte”⁴.

Cele cinci tratate fondatoare ale construcției europene înglobează astăzi ceea ce numim acquis-ul comunitar al Uniunii Europene: Tratatul de la Roma (1957), Actul Unic European (1986), Tratatul de la Maastricht (1992), Tratatul de la Amsterdam (1997), Tratatul de la Nisa (2001).

Obiectivul principal al Uniunii Europene este acela de a construi relațiile dintre țările membre, respectiv popoarele acestora, pe baza unui set de valori unanim acceptate de către națiuni, ceea ce va duce, în final, la atât de mult dorita solidaritate la nivelul Uniunii. Aceste valori, deși diverse prin tradiția, limba, cultura fiecăreia dintre națiuni, sunt și trebuie să devină comune. Este, de fapt, deviza Uniunii Europene: *unitate în diversitate*. Aceste valori fundamentale sunt: libertatea, democrația, justiția socială, respectul pentru fiecare persoană, respectul pentru drepturile tuturor. Este cu atât mai stringent să cunoaștem și să aprofundăm, în același timp, valorile europene, cu cât acestea reprezintă fundamentul societății europene, acest spațiu la care România aderă. Articolul 6 al Tratatului UE precizează, în acest

---

⁴ Pascal Fontaine, *Construcția europeană de la 1945 până în zilele noastre*, Institutul European, Iași, 1998, p. 36.

sens, că Uniunea respectă drepturile fundamentale garantate prin Convenția europeană a drepturilor omului și libertăților fundamentale. Statele membre trebuie să respecte principiile democrației și ale statului de drept, libertățile individuale, minoritățile, economia de piață, reprezentarea sindicală. În același timp, trebuie să se angajeze să lupte împotriva rasismului, a xenofobiei, a criminalității organizate, a discriminărilor între indivizi, indiferent de convingerile lor religioase și personale.

Astfel, în 1999, în *Declarația mileniului*, Consiliul European de la Helsinki sublinia atât fundamentele, cât și valorile Uniunii Europene: democrația, statul de drept, libertatea, toleranța, egalitatea, solidaritatea și diversitatea culturală, trecerea la o nouă etapă în procesul de extindere a Uniunii Europene. În acest sens, UE a elaborat *Carta drepturilor fundamentale*, o sinteză coerentă a tuturor acestor drepturi. Astăzi, Carta cuprinde șase capitole: demnitatea umană; libertățile fundamentale; egalitatea; solidaritatea; cetățenia și justiția. În Preambulul Cartei se explicitează, de altfel, că statele membre sunt hotărâte să împărtășească “*un viitor pașnic, întemeiat pe valori comune*”⁵, iar Uniunea, “*conștientă de patrimoniul său spiritual și moral, este întemeiată pe valorile indivizibile și universale ale demnității umane, libertății, egalității și solidarității*”⁶.

Carta drepturilor fundamentale reunește într-un singur text ansamblul drepturilor civice, politice, economice și sociale ale cetățenilor europeni și ale tuturor celor care locuiesc pe teritoriul Uniunii.

Semnificația acestui document rezidă atât în faptul că Uniunea Europeană își fixează o serie de obiective pe scena mondială, cât și în aceea că transmite un mesaj important țărilor candidate și celor semnatare ale unor acorduri. Aceste două aspecte demonstrează că aderarea la UE înseamnă, în primul rând, respectarea valorilor europene.

Prin introducerea sintagmei de “*cetățenie europeană*”, în 1992, odată cu semnarea Tratatului de la Maastricht, se recunoșteau, în fapt, drepturile, dar și obligațiile cetățenilor europeni, precum și participarea acestora la viața politică. Cetățenia europeană vizează, stricto sensu, consolidarea imaginii și a identității Uniunii Europene și implicarea mai profundă, reală a cetățeanului în procesul de integrare europeană.

Cetățenia europeană se axează pe principiile comune ale statelor membre ale UE, așa cum sunt ele menționate în Tratatul de la Amsterdam – principiul libertății, principiul democrației, principiul respectării drepturilor omului și al libertăților fundamentale și principiul statului de drept, și decurge din drepturile fundamentale ale omului și drepturile specifice acordate cetățeanului european (drepturi de liberă circulație și drepturi civice), descrise în Tratat.

Securitatea comunității europene nu poate fi divizată. În acest sens, cooperarea României cu statele membre ale UE trebuie să se realizeze prin respectarea valorilor și intereselor promovate de către Uniune. În actualul context de securitate, se cuvine

---

⁵ Parlamentul European, *Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene*, pe site-ul <http://www.europarl.europa.eu/parliament/public/staticDisplay.do?id=47&pageRank=6&language=RO>

⁶ *Ibidem*.

ca interesul fundamental al țării noastre să-l reprezinte dezvoltarea economică, stabilitatea regională, precum și asumarea unui rol proactiv ca factor de securitate regional, pentru că *“România este încă latura estică de securitate a Uniunii Europene”*⁷.

E important să cunoaștem valorile europene, pentru că, pe de o parte, acestea stau la baza societății europene, pe de altă parte, constituie punctul de pornire al întregii legislații comune europene pe care România a adoptat-o și, nu în ultimul rând ca importanță, acestea fac parte din viața noastră. Ajungem – sau măcar așa ar trebui – să ne identificăm cu acestea.

Uniunea Europeană trebuie să-și reafirme și să-și actualizeze permanent propriile valori, comune tuturor statelor membre. Cu atât mai mult, UE trebuie să protejeze demnitatea umană. Însăși aderarea la Uniune presupune acceptarea unei viziuni politice comune, susținută de valori comune.

În prezent, la nivelul Uniunii Europene se află în derulare două programe esențiale în domeniul construcției europene: Programul *“Cultura 2007-2013”*, un mecanism de sprijinire a sectorului cultural, ce are ca obiectiv fundamental *“punerea în valoare a spațiului cultural comun prin cooperare pentru dezvoltarea cetățeniei europene prin promovarea mobilității transnaționale a persoanelor și artefactelor culturale și încurajarea dialogului intercultural”*⁸ și Programul *“Europa pentru cetățeni”*, al cărui scop este *“promovarea cetățeniei europene active”*⁹. În acest context, noi, românii, nu trebuie să uităm nicio clipă că depinde efectiv de noi în ce măsură ne vom păstra valorile, trecutul, istoria, dar și cât de bine le vom modela în funcție de *“zestrea”* culturii europene și a celei universale, păstrându-ne conștiința responsabilă întru împlinirea aceluiași destin: o Europă *“care își caută unitatea în diversitate”*, după cum sublinia Papa Ioan Paul al II-lea.

Pornind de la o frază aparținând aceluiași Jean Monnet – *“Dacă aș reîncepe construcția Uniunii Europene, cultura ar fi pe primul plan”* –, diplomatul francez Philippe Etienne sublinia că Europa se sprijină pe valori ca toleranța și pacea și, un lucru extraordinar pe care trebuie să-l remarcăm, pe cunoașterea celuilalt. În viziunea ambadorului francez, Europa este, de fapt, *“un construct în care suveranitatea, acceptarea și asumarea identității sunt trăsăturile de bază ale tuturor națiunilor care au fost separate în decursul anilor de conflicte sângeroase”*¹⁰. Și tocmai această construcție și-a propus ca, în anul 2010, să ajungă zona mondială cea mai competitivă

---

⁷ Dr. Costică Silion, *Tendențe și orientări în analiza mediului de securitate global și european*, în vol. *Securitate și apărare în Uniunea Europeană*, Sesiunea anuală de comunicări științifice cu participare internațională *Strategii XXI*, București, aprilie, 2008, p. 69.

⁸ Cătălin Turliuc, *Identitate și cultură în Uniunea Europeană*, pe site-ul http://www.ziuaideiasi.com.ro/ziua_administrativ/6064-Identitate-cultur-Uniune-European.html, 26.05.2009.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ Philippe Etienne, *Europa se sprijină pe valori ca toleranța și pacea*, în *Observatorul cultural*, nr. 46 din 15.10.2009, pe site-ul http://www.observatorcultural.ro/Europa-se-sprijina-pe-valori-ca-toleranta-si-pacea*articleID_12304-articles_details.html

în raport cu Statele Unite ale Americii. Un obiectiv destul de greu de atins, dar nu imposibil ...

Bibliografie:

- [1] CARPENTIER, J. și Lebrun, F., **Istoria Europei**, Editura Humanitas, București, 2006.
- [2] FONTAINE, P., **Construcția europeană de la 1945 până în zilele noastre**, Institutul European, Iași, 1998.
- [3] IVAN, Adrian Liviu, **Statele Unite ale Europei**, Institutul European, 2007.
- [4] ZORGBIBI, Ch., **Construcția europeană. Trecut, prezent și viitor**, Editura Trei, București, 1998.

IMPLICAȚIILE ROMÂNIEI ÎN SFERA EUROPEANĂ

Catherine PĂVĂLOIU*

No single country is able to tackle today's complex problems on its own. In reality, Europe still faces security threats and challenges. In much of the developing world, poverty and disease cause untold suffering and give rise to pressing security concerns. Security is a precondition of development. Conflict not only destroys infrastructure, including social infrastructure; it also encourages criminality, deters investment and makes normal economic activity impossible. A number of countries and regions are caught in a cycle of conflict, insecurity and poverty.

We need to be able to act before countries around us deteriorate, when signs of proliferation are detected, and before humanitarian emergencies arise. Preventive engagement can avoid more serious problems in the future. A European Union which takes greater responsibility and which is more active will be one which carries greater political weight.

*“Europa își caută identitatea pe măsura ce-și crește
coeziunea internă, cunoscută sub numele de integrare”.*

Victor Ionescu

Istoria veche, medievală sau modernă ilustrează deosebit de semnificativ delimitarea poziției geostrategice a României. Nu avem spațiul necesar pentru a face o retrospectivă îndepărtată. Evoluțiile contemporane și trecutul apropiat dovedesc, odată în plus, rolul marilor coordonate geografice în conturarea sferelor de influență ale marilor puteri și ca urmare, a “reformulării” geopolitice și geostrategice la nivel continental.

Din punct de vedere politico-militar actual își mențin importantă direcțiile strategice ce traversează Europa Centrală și de Est, atât pe axa nord-sud, cât și est-vest. Spațiul geografic al României, în care sunt cuprinse 10 structuri geomorfologice cu o mare valoare strategică, constituie o zonă de interes pentru marile puteri, organismele euro-atalantice și paneuripene, ca și pentru alte state. Deținerea controlului acestora poate influența, într-o mare măsură, deciziile politico-militare privind ducerea unor acțiuni militare locale sau de o mare amploare.

Creșterea interesului european, în ultimul timp, pentru spațiul Dunăre-Marea Neagră, situarea joncțiunii dintre fluviu și mare pe teritoriul nostru determină reconsiderarea rolului și importanței acestui spațiu și situației geostrategice a României. Prin punerea în exploatare a căii navigabile Rhin-Main-Dunăre a sporit valoarea sectorului românesc al fluviului atât ca aliniament, cât și ca direcție strategică.

Reluarea unora dintre argumentele geopolitice și concretizarea celor de natura geostrategică ne prezintă un spațiu românesc și o țară care consideră că nu are un potențial inamic în nici unui din statele lumii¹, și care și-a consolidat statutul de

---

* Doctorand, Universitatea Națională de Apărare “Carol I”

¹ *Strategia de securitate națională a României*, București, 1998.

generator de stabilitate și securitate regională și europeană, construit cu efort și consecvență în ultimii ani².

La acea vreme președintele american fiind unul dintre candidații cei mai puternici pentru integrarea României în NATO considera că înlătură temerea apariției unei linii de demarcație pe continent ce va întări, cum aprecia Zbigniew Brzezinski, “*procesul de clădire a unei Europe mai mari, mai sigure și mai democratice*”³ și va asigura întărirea flancului de sud al NATO. O cooperare susținută a legăturilor cu SUA, ca membru NATO, valorifică oportunitățile ce oferă, dacă ne referim de exemplu numai la vecinătatea cu spațiul fierbinte al fostei Iugoslavii, României o șansă de a atinge un nivel superior în ceea ce privește evoluția vieții politice, economice, sociale, al securității generale a țării⁴, dar și din punct de vedere al creșterii importanței geostrategice și geopolitice.

Astfel poziția geopolitică a țării noastre reprezintă un atu în promovarea unor politici de stabilizare și angajare a acestor spații, prin dezvoltarea cooperării intra și interregionale în contracararea riscurilor la adresa securității continentale și globale, în corelație cu abordările organizațiilor internaționale, îndeosebi NATO, Uniunea Europeană, OSCE. Însă prin poziția geostrategică, dar și prin elementele fundamentale ale politicii de securitate, rolul României ca actor individual al relațiilor internaționale și membru al NATO poate fi definit pe două paliere: global și regional⁵. Astfel, România și-a afirmat potențialul de promovare a stabilității și securității globale prin participarea la inițiative, procese și operațiuni militare din Africa până în Orientul Mijlociu și Asia Centrală. Un exemplu ar fi implicarea României în numeroase acțiuni de menținerea păcii prin cooperarea și combaterea terorismului și nu numai.

Făcând o retrospectivă a securității, putem spune că joacă un rol important atât pe plan internațional dar mai ales pe cel național. De ce? Perioada de stabilitate trebuie să fie un vector de dezvoltare economică, un generator de liniște la nivel social având implicații către multe domenii (promovarea culturii, economiei, educației etc.). Însă putem spune că există stabilitate în mediul internațional încât să fim siguri de liniștea națională?

D. Gusti sublinia că „*armonia desăvârșită dintre scopurile naționale și umanitare constituie cea mai înaltă normă politică, dreptatea internațională, care trebuie să stea la baza legalității internaționale*”⁶. Astfel prin înfăptuirea unei solidarități între popoare, pentru o calitate a vieții reprezintă suportul de bază al reprezentărilor contemporane despre dezvoltarea socio-economico-politico-militare, devenind o etapă reală în dezvoltarea teoriei securității unei națiuni. În societatea contemporană are la bază funcțiile orientative pentru depășirea rânduinelor vechi și

---

² Ibidem.

³ Apud, lt.col. Ion Tudoran, *Securitatea națională și zona pontică*, în “Gândirea Militară Românească”, nr.1, 1999, p.48.

⁴ Cdor. Constantin Alexandru, *România națională la ora reflecției*, în “Strategii XXI”, nr.3, 1998, p. 43.

⁵ *Carta Albă a Securității și Apărării Naționale*, București, 2004, p. 3

⁶ D. Gusti, *Opere*, vol IV, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1970, p. 32.

pentru relații cu alte state pentru păstrarea și inițierea unei politici sociale, care să determine direcționarea acestora pentru binele omului și a societății.

Liantul menținerii relațiilor dintre state pentru a menține cooperarea, stabilitatea unui stat constă în dezvoltarea unei politici externe.

Ei bine, în prezent mediul de securitate este influențat de schimbările și transformările ce au loc în lume și care sunt generatoare de noi riscuri și amenințări.

Situația din Europa este determinată de evoluția unui mediu de cooperare, al cărui element definitoriu este integrarea politică și economică. Mai mult, asistăm la dezvoltarea unor noi mecanisme de asigurare a securității continentale și globale, bazate pe prevenirea conflictelor și creșterea rolului modalităților diplomatice și a capacității civile de management pentru rezolvarea unor situații critice.⁷ Evenimentele spinoase fac tot mai mult să accentueze că securitatea înseamnă mult mai mult decât o componentă militară deși este văzută ca element determinant. Dar securitatea poate fi privită și din punct de vedere economic, social, educațional, securitatea mediului înconjurător etc. Prin reuniunea de la Nisa, aceasta tinde spre construirea unei politici externe proprii pe aceleași baze ale promovării democrației și statului de drept.

Astfel procesele de lărgire ale NATO și UE, pot fi considerate procese complementare, din punct de vedere ale securității. Dezvoltarea Politicii europene de Securitate și Apărare (ESDI) și întărirea capacităților europene de management al crizelor va avea un impact pozitiv asupra legăturii transatlantice, și asupra pilonului european de apărare și securitate.

Mediul european de securitate este marcat în prezent de un fenomen complex, cu implicații deosebite și anume fenomenul integrării statelor continentului în Uniunea Europeană (10 noi membri în 2004 și 2 în 2007).

Pe scala mondială a factorilor de putere revine, încet dar sigur, un nucleu pe cât de vechi pe atât de important: Europa. La ora actuală, continentul european se confruntă cu o existență tridimensională, de fapt, cu o triplă ipostază, cu o triplă fragmentare, urmare a celui de al doilea război mondial și a războiului rece. Există o Europă Euro-atlantică, o Europă unită (Uniunea Europeană) și o Europă dezbinată (restul continentului, în special în zona sa centrală, estică și în cea sud-estică). Dacă n-ar fi vorba de un proces de construcție, de unificare a continentului, s-ar putea desprinde concluzia că Europa se află în una din cele mai dificile etape ale existenței ei. Nucleul vest european de putere a demonstrat că, alături de Statele Unite, continentul este în măsură să renască și să-și reconfigureze noua sa filozofie de putere economică și entitate culturală generatoare de bogăție și, pe această bază, de securitate, prosperitate și echilibru. Fenomenului de globalizare, Europa i-a răspuns cu acțiune foarte complexă, hotărâtă și serioasă de europenizare. A fi „cetățean al Europei” înseamnă, azi, un titlu de mândrie, de prosperitate și de siguranță.

În timp ce Statele Unite ale Americii își extind „umbrela protectoare” asupra acelor zone ale planetei de gestionarea cărora depinde în mare măsură mediul general

---

⁷ Ioan Mircea Pașcu, *Teorie și practică în politica externă contemporană*, în vol. „Concepte și metodologii în studiul relațiilor internaționale”, coordonator Mihai Timofte, Editura Ankarom, Iași, 1977, pp. 5-8; Mihail Gorbaciov, op.; *România și viitorul Europei*, Editura

de securitate, din Balcani până în Oceanul Pacific, din Orientul Mijlociu până în America de Sud, Europa renaște de la Vest la Est, încercând în primul rând o soluție economică și financiară problemelor cu care se confruntă, atât în spațiul integrat, cât și în spațiul ei cel mai fragmentat, cel balcanic și cel est-european.

Este o strategie de construcție a interdependențelor economice și culturale, politice și militare. De aceea, între fenomenul globalizării și tendințele de integrare europeană și euro-atlantică ale grupului de state din Centrul și Estul Europei există o legătură indisolubilă. Nefiind încă integrate pe deplin în noul sistem, aceste țări, aflate într-o perioadă de tranziție prelungită, suportă, în faza inițială, consecințele negative ale globalizării și chiar pe cele ale europenizării, datorită lipsei de performanță a economiilor lor naționale și capacității reduse de adaptare. Din această cauză, integrarea europeană și euro-atlantică reprezintă un proces dificil, dar nimeni nu se mai îndoiește azi de importanța deosebită a acestuia, de finalitatea lui benefică pentru toată lumea.

Mediul de securitate european, complex și dinamic, evoluează între cele trei ipostaze ale continentului, adică între preocupările de unitate politică, economică, financiară, culturală și militară a continentului, cooperarea euro-atlantică și aspirațiile și așteptările fostelor țări socialiste care nu au fost încă primite în NATO, la care se adaugă tendințele tot mai evidente ale Federației Ruse de refacere a zonei sale de influență, dar și de apropiere a acesteia față de Uniunea Europeană, potrivit vocației continentale a Rusiei. Un prim efect al acestei tendințe îl constituie realizarea unei entități de apărare europene (IESDN) și trecerea la materializarea hotărârii de a se pune în operă o politică europeană comună de securitate și de apărare (PECSD), concretizată în demararea efortului de creare a Forței de Reacție Rapidă a continentului. Semnarea și punerea în aplicare a „Pactului de stabilitate pentru Europa de Sud-Est” și a programului de integrare europeană a țărilor din centrul și estul Europei reprezintă un argument indiscutabil al acestei politici europene unice care vizează realizarea unui mediu complex și stabil de securitate și de cooperare, parte integrantă a mediului de securitate, de unde rezultă că Europa se constituie într-un actor activ al noii ordini mondiale, al securității planetei.

Tendințele menționate reclamă necesitatea accelerării procesului de integrare în structurile europene și euro-atlantice și realizarea unui continent nedivizat, democratic și prosper, cu o zonă de stabilitate și securitate extinsă, care să ofere forțele, structurile și mijloacele necesare pentru combaterea riscurilor și amenințărilor specifice etapei și gestionarea eficientă a situațiilor de criză, îndeosebi în Peninsula Balcanică, zona caucaziană și Orientul Apropiat, unde proliferarea violenței armate este de actualitate și va rămâne o problemă destabilizatoare pe termen scurt și mediu.

Mediul european de securitate este dominat de fenomenul integrării statelor continentului în Uniunea Europeană. Este un fenomen complex, cu implicații deosebite asupra modului de organizare și conducere la nivelul continentului european și al statelor naționale. Dacă integrarea europeană va reuși, ea poate constitui un model al construirii societății globale. Desigur, un rol deosebit, în evoluția viitorului Europei îl vor juca marile puteri ale momentului: Statele Unite ale Americii, Federația Rusă și Germania. Aceștia sunt, de fapt, principalii actori de care

depinde, în mare măsură, realizarea sau nerealizarea unității politice, economice și militare a continentului european. Rusia, ca țară a două continente, este deținătoare a resurselor și are un rol deosebit în bătălia pentru resursele asiatice, Germania este motorul economic al Uniunii Europene, iar SUA, ca superputere mondială, este unul din statele nucleu ale civilizației occidentale.

Revenind la subiectul nostru putem aminti prezența și activitatea României chiar înainte de integrare și după în cadrul Organizației Națiunilor Unite ce reprezintă unul din obiectivele politicii externe a statului ce se circumscrie ca obiectiv strategic al Guvernului de a racorda permanent un parteneriat capabil și activ, la acțiunile de promovare a securității la nivel global.

Prin prezența țării noastre în diferite structuri ale ONU, România a avut și are posibilitatea de a participa la procesul decizional cu impact atât asupra organizației mondiale, cât și a situației internaționale la nivel global și regional. În domeniul internațional de securitate, România consideră că ONU ocupă un loc esențial în dezvoltarea unui dialog constructiv între state și civilizații și eficientizarea acțiunilor de soluționare a problemelor globale⁸.

Prin activitatea țării noastre, și-a asumat o serie întreagă de angajamente prin semnarea Memorandumului de Înțelegere cu ONU, a participat și participă la un număr important de misiuni, printre care amintim pe cele din Irak, Kuweit, Arabia Saudită, Somalia, Angola, R.D. Congo, Etiopia – Eritreea, Kosovo, Bosnia – Herțegovina și Liberia. Astfel, în prezent ONU oferă României, un cadrul adecvat de afirmare a profilului țării noastre ca factor de stabilitate în regiune și în lume.

De asemenea, amintim (la data de 23 octombrie 2003, România a devenit membru nepermanent al Consiliului de Securitate al ONU, pentru un mandat de doi ani, respectiv 2004 – 2005) contribuția sa la promovarea păcii și securității internaționale, precum și la apărarea drepturilor și libertăților individuale, implicându-se nemijlocit în abordarea unor teme majore, de interes global. Mai mult, România susține reforma ONU, inclusiv prin consolidarea rolului Consiliului de Securitate, pronunțându-se în favoarea creșterii numărului de membri și asigurarea transparenței în metodele sale de lucru.

În același timp, anul 2003, a coincis și cu adoptarea Strategiei Europene de Securitate recunoscându-i-se meritul de a fi antamat o discuție și o reflecție asupra “*conținutului politic ce trebuia conferit Politicii Europene de Securitate și Apărare*”⁹. Însă după mulți specialiști în domeniu consideră că aceasta constă în un concept prestrategic¹⁰ care se cerea consolidat “*într-un concept strategic care să precizeze în mod formal când, de ce, unde și în ce manieră să acționeze Uniunea*

---

⁸ *Ibidem*, p. 9

⁹ Eric Remacle, *L'intégration de la politique de défense européenne. Potentiel et limites*, Editions de l'Université de Bruxelles, 2004, p. 330.

¹⁰ Julian Lindley-French, Franco Algeri, *An European Defence Strategy*, Bertelsmann Foundation, Gütersloh, 2004, p. 9.

Europeană”.¹¹ Obiectivele sale apăreau destul de generale, neputând fi considerate principii strategice consolidate de o experiență în teren¹².

De asemenea, perioada exercitării mandatului României la Consiliul de Securitate a coincis cu evoluții majore în realizarea obiectivelor sale strategice de integrare europeană și euroatlantică: obținerea statutului de membru al NATO, la 29 martie 2004, și parcurgerea etapei finale a procesului de aderare la Uniunea Europeană, finalizat la 1 ianuarie 2007, incluzând și o participare sporită la dimensiunea PESC-PESA a Uniunii Europene.

De asemenea, drumul pe care la parcurs România către NATO și UE a fost unul silențios și în același timp foarte greu. Putem aminti, astfel, obiectivul participării active a României la OSCE este de a contribui la îmbunătățirea securității politice, economice și de mediu pentru țările OSCE, pe baza respectării drepturilor omului și asigurării securității, prosperității și justiției sociale. OSCE dispune de experiență, mecanisme și instrumente specifice pentru edificarea instituțiilor democratice, promovarea multietnicității, observarea alegerilor, gestionarea zonelor sensibile de securitate, supravegherea revenirii refugiaților¹³. În cadrul abordării securității prin cooperare, România a depus eforturi pentru folosirea potențialului OSCE în reglementarea tensiunilor și conflictelor, prin implicarea în acțiunile organizației în Bosnia-Herțegovina, Albania, Serbia și Muntenegru, Belarus, FRI a Macedoniei, Croația, Georgia, o serie de reprezentanți români fiind membri ai misiunilor sau participând ca observatori la alegeri. Statul român apreciază deciziile Summit-ului OSCE de la Istanbul, din anul 1999, drept un document de referință pentru dezvoltarea și adaptarea organizației la noile realități politico-militare de pe continent. În acest sens, România s-a implicat în negocierile privind adoptarea Tratatului privind Forțele Convenționale din Europa (Tratatul CFE), controlul armelor mici și armamentelor ușoare, precum și în cele privind îmbunătățirea și dezvoltarea Documentului de la Viena. Deținerea președinției OSCE, în anul 2001, a constituit o oportunitate de afirmare a rolului și potențialului României, de implicare activă în mecanismele diplomației preventive și în sprijinul măsurilor de creștere a încrederii și securității în Europa. România a adus, totodată, o contribuție esențială atât la implicarea organizației în lupta împotriva terorismului, cât și la îmbunătățirea capacităților de răspuns ale țărilor OSCE la noile riscuri la adresa securității naționale.

De asemenea, cu prilejul Summit-ului UE de la Helsinki, România a fost invitată să inițieze procesul de negocieri pentru aderarea la Uniunea Europeană, pentru ca pe 15 februarie 2000, la Bruxelles, să aibă loc prima Conferință interguvernamentală de aderare a țării noastre la UE, care a lansat în mod oficial procesul de negocieri. Consiliul European de la Copenhaga – 12-13 decembrie 2002, va rămâne, în istorie, prin deciziile adoptate, drept Summit-ul celei mai consistente

---

¹¹ *Ibidem*.

¹² Alessia Biava, *Prévention, gestion et sortie des conflits. La culture stratégique de l'Union Européenne dans le domaine de la sortie des crises et des conflits: un cadre de référence*, Institut Européen de l'Université de Genève, martie, 2006, p. 61.

¹³ *Ibidem*.

extinderii a Uniunii Europene, marcând un veritabil „big-bang” al lărgirii UE cu 10 state candidate¹⁴. În ceea ce privește România, concluziile Consiliului European au evidențiat caracterul inclusiv și ireversibil al procesului de extindere a Uniunii Europene și au confirmat obiectivul aderării țării noastre, fapt împlinit la 1 ianuarie 2007.

România contribuie la structurarea politicii europene de securitate și apărare atât prin pozițiile exprimate în cadrul Convenției Europene și a Conferinței Interguvernamentale de revizuire a Tratatelor constitutive ale UE, cât și prin participarea la primele operațiuni desfășurate de Uniune în cadrul Politicii Europene de Securitate și Apărare (PESA), respectiv Misiunea de poliție a UE în Bosnia-Herțegovina (EUPM) și Operațiunea Militară a UE din Macedonia (EUMO-Operațiunea Concordia). În acest cadru, România își propune amplificarea participării la PESA prin intermediul punctelor naționale desemnate în vederea colaborării cu structurile politico-militare ale Uniunii Europene, manifestându-și interesul să se asocieze la formele de cooperare europeană deja existente sau previzibile: grupurile de lucru/proiecte din ECAP, proiectele pilot de cercetare avute în vedere de Comisia Europeană etc.

Cooperarea în domeniul industriei de apărare la nivelul Uniunii Europene reprezintă un domeniu vital pentru operaționalizarea PESA, contribuind la optimizarea capacităților europene în domeniul managementului crizelor. Din perspectiva înființării Agenției Europene pentru Dezvoltarea Capacităților de Apărare, Cercetare, Achiziții și Armamente, România este interesată să participe la programele de cooperare și dezvoltare a componentei industriei de apărare a Uniunii Europene.

Procesul de concretizare a dimensiunii de apărare la nivelul Uniunii Europene trebuie să se desfășoare de o manieră complementară cu procesul de adaptare al NATO la noul context de securitate, din această perspectivă România fiind interesată în promovarea cooperării între cele două organizații în domeniul securității și apărării, pe baza principiilor transparenței, avantajului reciproc, evitării duplicării sau competenței. Demersurile României în sfera securității și apărării europene vor urmări implicit obiectivul consolidării pilonului european al Alianței, întărindu-se, astfel, parteneriatul transatlantic.¹⁵

Strategia națională de apărare a țării se fundamentează pe prevederile Constituției României și ale legislației naționale în domeniul apărării și securității și este armonizată cu Strategia Europeană de Securitate, Conceptul strategic al NATO, precum și cu documentele relevante în domeniul apărării ale celor două organizații. Apărarea reprezintă o componentă esențială a securității naționale. Strategia națională de apărare a țării stabilește obiectivele, direcțiile de acțiune și prioritățile

---

¹⁴ Dănuț-Mircea Chiriac, *Politici și strategii de securitate la începutul secolului XXI*, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2005, p.132

¹⁵ Vasile V. Crăciun, coord. Gl.bg. (r.) prof. univ. cons. dr. Constantin-Georghe Balaban, *Impactul evoluțiilor geopolitice asupra proceselor de integrare a româniei în structurile politice, economice și de securitate euroatlantice*, susținut la Universitatea Națională de Apărare “Carol I”, București, 2008, pp. 261-265.

*în domeniul apărării, contribuind la realizarea cadrului general al promovării și apărării intereselor de securitate.*¹⁶ Astfel, componenta principală a României este determinată de convergența propriei politici externe cu Politica Externă și de Securitate Comună (PESC) a UE. România a demonstrat că este și a rămas un participant activ la dialogul politic din cadrul UE și a jucat un rol constructiv în cadrul PESC, inclusiv în cadrul reuniunilor tip Gymnich și Euro-Med.

Ca stat membru al UE, România contribuie la formularea Pozițiilor, Declarațiilor și demersurilor UE și le aplică respectând sancțiunile internaționale și măsurile restrictive impuse de UE, ONU și OSCE și participă la reuniunile tuturor structurilor de lucru ale Consiliului pe tema PESC/PESA. În decembrie 2003 a fost adoptată Strategia Europeană de Securitate, aceasta aflându-se la baza acțiunilor UE. În prezent este saupusă unui proces de reactualizare, în vederea asigurării compatibilității cu provocările actuale și cu noul statut, de actor semnificativ în domeniul securității, pe care îl asumă în ultimul timp Uniunea Europeană.

Reputația UE ca actor capabil în materie de gestionare a crizelor (timp în care au fost lansate numeroase misiuni de gestionare a crizelor) acordă o importanță deosebită atât pe latura militară a implicării în diferite misiuni de gestionare a crizelor cât și pe cea civilă, mai ales în domeniul statului de drept. Totodată, putem aminti contribuția națională a României, alături de celelalte state membre, atât pe palierul civil cât și cel militar. Astfel, România este prezentă în numeroase misiuni desfășurate sub egida PESA, derulate pe mai multe continente (Europa, Asia, Africa): EUPM (misiune civilă în Bosnia și Herțegovina), EUFOR Althea (misiune militară în Bosnia și Herțegovina), EUPOL RD Congo (misiune civilă în RD Congo), EUJUST LEX (misiune integrată în domeniul statului de drept pentru Irak), EULEX Kosovo (misiune în domeniul supremației legii în Kosovo), EUBAM Rafah (misiune civilă la granița dintre Fâșia Gaza și Egipt), EUPOL Afganistan (misiune civilă în Afganistan), EUFOR Ciad/RCA (misiune militară cu caracter tranzitoriu 'bridging operation'), EUMM Georgia.

România este, de asemenea, membru al unor organisme importante pentru PESA, cum ar fi Centrul Satelitar al UE (EUSC) de la Torrejon (Spania), Institutul de Studii de Securitate al UE (ISS) din Paris (Franța), sau Agenția Europeană de Apărare (European Defence Agency/EDA) care își are sediul la Bruxelles. Pentru acțiunea eficientă a UE în domeniul PESA, statele membre au convenit asupra necesității construirii unor capacități, civile și militare, dedicate acestui scop. Agenția Europeană de Apărare (EDA) are un rol central în procesul de dezvoltare a capacităților militare, precum și în ce privește limitarea fragmentării la nivel european în acest domeniu de importanță strategică, prin facilitarea de programe de colaborare întreprinse de statele membre sub 'umbrela' sa. România, în funcție de necesitățile și interesele în materie de echipamente se implică la rândul său, alături de partenerii din cadrul UE, într-o serie de programe de dezvoltare a unor capacități de vârf pentru a obține o cât mai mare valoare adăugată din aceste eforturi. Recent aprobat, Planul de Dezvoltare a Capacităților (Capability Development Plan) va

---

¹⁶ cf. http://www.dreptonline.ro/legislatie/hg_strategie_nationala_aparare_tara_30_2008.php

reprezenta principalul element de sprijin în procesul de planificare a apărării statelor membre, creând astfel premisele unui răspuns cât mai eficace la situațiile de criză cărora Uniunea va trebui să le facă față în viitor. Pe linia contribuției în plan militar, România participă în cadrul a două Grupuri Tactice de Luptă (EU Battle Groups/BGs). Astfel, forțe românești sunt incluse în cadrul Grupului Tactic de Luptă HELBROC, alcătuit din Grecia, România, Bulgaria și Cipru, care va fi pus la dispoziția UE în primul semestru al anului 2009, și în cadrul unui Grup Tactic de Luptă ce va fi activat în al doilea semestru din 2010, alături de Italia și Turcia.

În plan civil, România își pregătește contribuția aferentă Obiectivului Global Civil 2010 (Civilian Headline Goal 2010), pentru luna noiembrie a.c. fiind programată o Conferință de Îmbunătățire a Capacităților Civile la care vor participa Miniștrii Afacerilor Externe din cadrul UE.

De asemenea, Departamentul pentru Afaceri Europene, Ministerul Afacerilor Externe va acorda o atenție deosebită contribuțiilor României la consolidarea influenței Uniunii Europene ca actor internațional major, în special pe trei domenii strategice: securitatea energetică, politicile din domeniul afacerilor interne și politica de securitate comună.¹⁷ În viitor asigurarea securității energetice a statelor membre și adoptarea pașilor necesari creării unei politici energetice comune sunt ținte esențiale cu implicații directe asupra intereselor naționale ale României. Pentru țara noastră rămâne prioritar proiectul Nabucco, care a făcut un important pas înainte prin semnarea Acordului interstatal prin care se consfințește asumarea lui formală de către statele participante.

Un alt obiectiv major al României în plan european va fi în continuare cel de îndeplinire a angajamentelor pentru aderarea la spațiul Schengen în 2011 și pentru ridicarea deplină a restricțiilor privind libera circulație a lucrătorilor români în toate statele membre ale Uniunii Europene. Totodată, se impune o acțiune diplomatică mai aplicată, pentru ca România să-și consolideze contribuția în cadrul Politicii Europene de Apărare și Securitate și, în același timp, să se valorifice, din punct de vedere politic și al reprezentării în cadrul instituțiilor comunitare, eforturile umane și financiare pe care aceste contribuții le presupun. Mai mult ministrul Diaconescu, adăugă că România este la ora actuală unul dintre cei mai mari contributory la misiunile civile și militare ale UE, în virtutea participării sale substanțiale în Balcani și Georgia.¹⁸

Însă ca stat membru al UE și în îndeplinirea obiectivelor sale, România trebuie să aplice principiile și valorile fundamentale ale Uniunii: solidaritatea, consensualitatea și spiritul de compromis, să aibă o abordare constructivă și de cooperare în îndeplinirea rolului său de partener egal în dezvoltarea Uniunii Europene.

---

¹⁷ www.mae.ro ; www.dae.gov.ro

¹⁸ *Idem.*

Bibliografie:

- [1]. **Carta Albă a Securității și Apărării Naționale**, București, 2004.
- [2]. **Strategia de securitate națională a României**, București, 1998.
- [3]. ALEXANDRU, Constantin, cdor., *România națională la ora reflecției*, în *Strategii XXI*, nr.3, 1998.
- [4]. BIAVA, Alessia **Prévention, gestion et sortie des conflits. La culture stratégique de l'Union Européenne dans le domaine de la sortie des crises et des conflits: un cadre de référence**, Institut Européen de l'Université de Genève, martie, 2006.
- [5]. CHIRIAC, Mircea-Dănuț, *Politici și strategii de securitate la începutul secolului XXI*, Editura UNAp, București, 2005.
- [6]. Chiriac, Mircea-Dănuț, *Securitatea europeană. Evoluții și tendințe*, în „Buletinul Academiei de Înalte Studii Militare”, nr. 4/2002, Editura AISM, București.
- [7]. CHIRIAC, Mircea-Dănuț, *Securitatea națională și fenomenul globalizării*, în „Convocarea de pregătire metodică, Sesiunea de comunicări științifice a Colegiului Superior de Stat Major, 16-19 septembrie 2003”, Editura UNAp, București, 2003.
- [8]. CHIRIAC, Dănuț-Mircea, **Politici și strategii de securitate**, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2005.
- [9]. CRACIUN, Vasile V., BALABAN, Constantin-Georghe, Gl.bg. (r.) prof. univ. cons. dr., coord., *Impactul evoluțiilor geopolitice asupra proceselor de integrare a româniei în structurile politice, economice și de securitate euroatlantice*, susținut la Universitatea Națională de Apărare “Carol I”, București, 2008.
- [10]. GUSTI, D., **Opere**, vol IV, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1970.
- [11]. REMACLE, Eric, **L'intégration de la politique de défense européenne. Potentiel et limites**, Editions de l'Université de Bruxelles, 2004.
- [12]. LINDLEY-FRENCH, Julian, ALGIERI, Franco, **An European Defence Strategy**, Bertelsmann Foundation, Gütersloh, 2004.
- [13]. TUDORAN, Ion, lt.col., *Securitatea națională și zona pontică*, în *Gândirea Militară românească*, nr.1, 1999.
- [14]. http://www.dreptonline.ro/legislatie/hg_strategie_nationala_aparare_tara_30_2008.php
- [15]. www.mae.ro
- [16]. www.dae.gov.ro
- [17]. www.iss-eu.org
- [18]. www.euroobserver.org

ROMÂNIA – BENEFICIAR ȘI FURNIZOR DE SECURITATE (OPERAȚII UE, NATO, PFP.)

Catherine PĂVĂLOIU*

Ten years after key elements of the new European security include a transformed and expanded NATO and a European Union committed to pursue a common defence and security policy. The first steps have been already made, but are they in the right direction, do they promote the desirable co-operative security regime for the whole Europe? The study examines how the European security structures evolved after the end of the Cold War by exploring the policies of the US and the major European actors with an eye to evaluate the progress that has been made towards the establishment of a new co-operative perception of security throughout Europe.

Studiul sistemului internațional de securitate, geneza, evoluția și consecințele funcționării sale, reprezintă o necesitate în înțelegerea proceselor politice ale lumii din perspectiva cea mai importantă a existenței unei națiuni – securitatea.

Evenimentele care au avut loc în ultimul deceniu al secolului XX au condus la schimbări majore în sistemul de relații dintre state și grupări de state și între acestea și organismele de securitate europene și euro-atlantice. Evoluția imprevizibilă a acestor raporturi, în condițiile manifestării, pe de o parte a tendințelor fenomenului de mondializare, iar pe de altă parte a tendințelor de grupare a statelor în blocuri cu interese politice și economico-financiare proprii, a impus reconsiderarea conceptului de securitate națională.

Fenomenul globalizării și evenimentul interării României în NATO și UE presupune eforturile țării noastre de menținere și dezvoltarea unui mediu favorabil a securității regionale și globale dar și participarea acesteia la operațiuni comune, prin crearea unui sistem general de securitate europeană și nu numai.

Astăzi securitatea este percepută ca un proces dinamic cu geometrie variabilă, care necesită o raportare permanentă la diferitele tipuri de amenințări din mediul extern (terorismul, proliferarea armelor de distrugere în masă, crima organizată, migrația ilegală etc.) ce au un grad mare de impredictibilitate și se caracterizează prin faptul că acționează separat sau în conexiune în funcție de particularităților diferitelor zone. Acestea tind să se plieze pe anumite vulnerabilități sau imposibilități de acțiune locale, crescând gradul de risc la adresa securității.

În ianuarie 1994, o nouă reuniune la nivel înalt a șefilor de stat și de guvern din țările membre NATO a avut loc la Bruxelles. Ei au confirmat faptul că Alianța Atlanticului de Nord și-a dovedit forța și că ea rămâne indispensabilă, reînnoindu-se atașamentul la un parteneriat transatlanticului puternic între America de Nord și o Europă ce-și construiește o politică externă și de securitate comună, pentru a avea o responsabilitate sporită în probleme de apărare. După crearea la 1 ianuarie 1994 a Parteneriatului pentru Pace, România a fost primul stat care a aderat la parteneriat,

---

* Doctorand, Universitatea Națională de Apărare “Carol I”

însușindu-și valorile comune, precum și angajamentul de a îndeplini obiectivele stabilite. Prin urmare, în scurt timp, țara noastră s-a transformat într-un punct de stabilitate în Europa de Sud-Est, a trecut la transformarea sistemului politic și militar, devenind nu numai un beneficiar de securitate ci și un furnizor de securitate.

România s-a angajat să realizeze condițiile de interoperabilitate cu structurile NATO, să participe la misiuni internaționale comune pentru menținerea și impunerea păcii. În conformitate cu deciziile luate în cadrul forurilor internaționale, România și-a propus să sprijine și să participe în mod substanțial la procesul de adaptare a Alianței Nord-Atlantice la noile riscuri la adresa securității, în măsura potențialului și intereselor sale în context euroatlantic. Ca membru activ participă la consolidarea politicii Alianței de protecție a stabilității în Balcani, în zona Mării Negre, în Caucaz și în spațiul Asiei Centrale prin poziția în cadrul inițiativelor regionale din Sud-Estul Europei, a conexiunilor cu regiunea caspică prin exploatarea potențialului din zonă în combaterea riscurilor neconvenționale.¹

Au fost adoptate și alte decizii de mare importanță, printre care măsuri privind continua adaptare a structurilor politice și militare ale Alianței, de natură să reflecte atât ansamblul misiunilor sale, cât și apariția unei Identități europene de securitate și apărare, cum ar fi conceptul de forțe multinaționale de intervenție combinată, reafirmarea faptului că Alianța rămâne deschisă pentru celelalte țări europene, lansarea inițiativei Parteneriatului pentru Pace (PFP), adoptarea măsurilor vizând intensificarea eforturilor Alianței pentru a împiedica proliferarea armelor de distrugere destinate să promoveze securitatea în regiunea mediteraneană.

Cu ocazia reuniunii ținute la Instambul, în iunie 1994, apoi la aceea a Consiliului Atlanticului de Nord, ce a avut loc la Bruxelles, pe 1 decembrie 1994, miniștrii Afacerilor Externe au luat notă de progrese înregistrate în aplicarea hotărârilor Reuniunii la vârf din ianuarie 1994 privind Parteneriatul pentru Pace, susținerea dezvoltării Identității europene de securitate și apărare ca și cea a Uniunii Europene Occidentale, dezvoltarea conceptului de forțe operative multinaționale interarme, atitudinea NATO față de problemele proliferării armelor nucleare și asupra zonei mediteraneene.

Menținerea unui puternic parteneriat transatlantic și a unei prezențe substanțiale a forțelor americane în Europa este fundamentală nu numai pentru a garanta funcțiile esențiale ale Alianței, la securitatea europeană. Țările membre NATO sunt hotărâte să continue procesul de adaptare a Alianței, în cadrul unei abordări globale a edificării stabilității politice, militare și economice pentru toate țările europene. Miniștrii și-au anunțat hotărârea de inițiativă, în cadrul Alianței, o analiză pentru a stabili modul în care NATO se va extinde, principiile care trebuie să ghideze acest proces și implicațiile statului de membru. Ei au dat instrucțiuni Consiliului în sesiune permanentă ca, după obținerea avizului autorităților militare, să procedeze la un studiu detaliat și să examineze, îndeosebi, în ce mod Parteneriatul pentru Pace poate contribui, practic, la acest proces. Miniștrii Afacerilor Externe au anunțat că rezultatele deliberărilor Consiliului vor fi prezentate partenerilor interesați înaintea viitoarei reuniuni ministeriale de la Bruxelles.

---

¹ www.mapn.ro - Strategia de Transformare a Armatei României, 2007.

Cu ocazia reuniunii din decembrie 1994, ministrii Apărării din țările membre au invitat pe reprezentanții permanenți să examineze, împreună cu autoritățile militare ale NATO, și implicațiile pe care acest proces le va avea în raport cu actualele hotărâri privind apărarea colectivă și structurile militare.

Consiliul a declarat că toți noii membri ai NATO vor fi membri de drept ai Alianței, bucurându-se de toate drepturile și asumându-și toate obligațiile pe care le implică acest statut, adăugând că atunci când extinderea NATO va avea loc, hotărârea va fi luată în urma studierii fiecărui caz în parte, unele țări putând fi acceptate înaintea altora. Aliații și-au reafirmat voința de a întări structurile de cooperare care să se poată extinde asupra țărilor de pe întreg continentul european, notând faptul că lărgirea NATO trebuie înțeleasă și în acest context. Prin exprimarea dorinței de a aprofunda și mai mult dialogul și de a consolida relațiile cu fiecare dintre partenerii NATO, au declarat că, abia fiind depășit momentul divizării Europei, ei nu doresc să asiste la apariția unor noi linii de demarcație, și vor acționa pentru a intensifica relațiile între NATO și partenerii săi, în spiritul transparenței și al egalității. Drepturile organizației NATO de a adopta propriile sale hotărâri, pe propria răspundere, prin consensul membrilor săi nu va fi afectată.² Care sunt responsabilitățile NATO? “*Responsabilitățile noului NATO*” sunt de întărirea propriei securități, dispunerea de noi capacități militare, desfășurarea eficientă a operațiilor Alianței, consolidarea Parteneriatului pentru Pace (PfP) și pentru dezvoltarea cooperării cu alte organizații internaționale (ONU, OSCE, UE).³

Anul 2004 respectiv 2007 este și va fi un moment istoric pentru România. Alăturarea României la comunitatea statelor care alcătuiesc NATO și UE obligă țara noastră să includă toate procesele, mecanismele și deciziile acestei integrări.

România ca stat membru NATO dar și UE este considerată în prezent drept un „furnizor real de stabilitate și securitate în plan regional și chiar global”⁴, lucru dovedit prin participarea la gestionarea situațiilor de criză, prin modul cum tratează problemele de politică internă dar și internațională, cu unic scop de a contribui la întărirea păcii și a stabilității. Din punct de vedere geopolitic și geostrategic, România (datorită poziției sale de stat la extremitatea estică a NATO și UE) poate fi o verifcă de legătură cu Rusia și statele din Sud-Estul Europei. Datorită integrării țării noastre în UE, aceasta poate să capete un rol important în managementul securității.

Chiar și John M. Shalikashvili⁵ evidențiază că odată cu crearea Parteneriatului pentru Pace în 1994, a fost deschidere către porțile cooperării politico-militare între foștii adversari, stabilindu-se o relație privilegiată cu Rusia și Ucraina, ulterior în ritm mai puțin semnificativ a deschis porțile dialogului mediteranean, toate acestea nefiind decât *elemente fundamentale ale adaptării alianței la noile condiții*. Importanța

---

² Cristian Unteanu, **Manual NATO-Parteneriat și cooperare**, traducere, Editura Nemira, București, 1997, pp. 23-30.

³ Pe larg în „*Observatorul militar*”, nr. 25 din 24-30 iunie 2004, p. 12.

⁴ Centrul de Studii Strategice de Securitate – **România – NATO 1990-2002**, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2002, p.19.

⁵ John M. Shalikashvili, *Three pillars for Europe's future*, Central European Issues, vol. 2, no. 1, 1996, p. 21.

dialogului cu Rusia atât cu NATO cât și cu țările europene, este conturată practic de granița specifică a războiului rece care se mută din Germania câteva sute de kilometri mai la est și neîndoielnic va conduce la stabilirea unei noi linii de confruntare. Să sperăm că nu fiind o opinie personală a autorului.

Revenind la subiectul nostru, intrarea în NATO a țării noastre, înseamnă beneficii, în același timp înseamnă și responsabilități. Procesele de cooperare din sud-estul Europei au avut succes tocmai pentru că statele din zonă au înțeles tendințele de evoluție din spațiul euroatlantic și au ales să adere la structurile de securitate zonale și euroatlantice. Angajamentele luate de România în UE și NATO vizează toate aceste aspecte ale securității prin continuarea operaționalizării forțelor destinate NATO și Uniunii Europene și implementarea Obiectivelor Forței, finalizarea restructurării sistemului logistic de nivel strategic și operativ, continuarea achizițiilor de echipamente noi și a programelor majore de înzestrare, conform cerințelor Obiectivelor Forței și a Concepției de înzestrare a Armatei României, extinderea implementării unor cerințe ale Obiectivelor Forței (instruire, competență lingvistică, comunicații și informatică) la nivelul forțelor de generare și regenerare, creșterea contribuției cu forțe la Forța de Răspuns NATO și pentru Uniunea Europeană, evaluarea sistemică și structurală a domeniilor principale ale procesului de integrare operațională a Armatei în cadrul NATO și Uniunii Europene și fundamentarea deciziilor de corecție și îmbunătățire a politicilor, proceselor și programelor în derulare, participarea la activitățile Echipelor Integrate de Dezvoltare și Echipelor de Proiect organizate sub egida Agenției Europene de Apărare (European Defence Agency – EDA), în funcție de interesele naționale și de planurile și programele elaborate la nivelul Ministerului Apărării⁶.

Strategiei de Transformare a Armatei României evidențiază că „Până la anul 2015, Armata României va fi în măsură să pună, anual, la dispoziția Alianței un pachet de forțe, a cărui mărime să asigure atât îndeplinirea angajamentelor față de Alianță cât și posibilitatea susținerii forțelor dislocate în teatrele de operații. În etapa integrării operaționale în NATO și Uniunea Europeană (2008-2015) nivelul de ambiție constă în respectarea graficului anual de operaționalizare a structurilor dislocabile, astfel încât, către sfârșitul acestei perioade să fie realizate cerințele Alianței în ceea ce privește raportul între ponderea forțelor dislocabile și a totalului de forțe terestre, precum și între ponderea forțelor terestre dislocate sau pregătite pentru a fi dislocate și totalul forțelor terestre. De asemenea, în această perioadă se va definitiva procesul de realizare a structurilor de generare și regenerare, astfel încât acestea să asigure atât completarea structurilor dislocabile cât și îndeplinirea misiunilor ce le revin”⁷. Principalul scop strategic general al apărării armate a țării se face prin operații întrunite de apărare, ofensive sau din gama acțiunilor asimetrice. Demn de remarcat este afirmația secretarului general al NATO care sublinia că Forța de Răspuns a NATO „este determinată să completeze Forța Europeană de Reacție Rapidă și nu să o înlocuiască (...). Majoritatea țărilor UE sunt și membre ale NATO.

⁶ www.mapn.ro - *Strategia de Transformare a Armatei României*, 2007.

⁷ Idem.

*De aceea, orice este de făcut trebuie făcut într-o manieră complementară*⁸. Totodată, inițiativele care vizează securitatea europeană sunt distincte datorită ideii de a crea o organizație de securitate și de apărare europeană pe principiul „separabil, dar nu separat” de NATO, mai ales în ceea ce privește forțele și mijloacele folosite. De asemenea, scopul UE în privința recuperării decalajelor existente în domeniul capacităților militare oferă României șanse mari în procesul de transformare la care este supusă societatea civilă dar și instituțiile militare. Principiul fundamental al Alianței și anume „angajamentul comun” și „cooperarea mutuală” între statele membre, „în sprijinul indivizibilității securității pentru toți membrii săi”⁹ oferă posibilitatea ca statele membre, în speță România, să poată atinge obiectivele lor de securitate națională bazându-se nu numai pe eforturile naționale proprii ci și pe un efort colectiv. Strategia integrării în NATO nu a reprezentat o strategie separată de cea a integrării în Uniunea Europeană, ci una care face parte din marea strategie a reconstrucției spațiului economic, politic, social și de securitate al țării, în cadrul noilor concepte de integrare europeană și euro-atlantică. Integrarea în NATO a reprezentat, totodată, un suport al integrării europene, dată fiind importanța celor două entități pentru construcția securității politice, economice și militare a continentului și a lumii.

Una din condițiile obligatorii pentru desfășurarea de acțiuni militare comune o reprezintă interoperabilitatea. Realizarea acestui obiectiv presupune permanență și vizează domenii diverse, legate de forțele, mijloacele, instrumentele și elementele operaționale angajate în ducerea acțiunilor comune ale structurilor militare destinate operațiunilor planificate. Interoperabilitatea specifică operației definite și proiectate are ca suport interoperabilitatea de ansamblu a forțelor armate ale statelor Alianței. Adaptarea la situații specifice este facilă dacă structurile, organizarea, înzestrarea și pregătirea forțelor statelor Alianței sau ale statelor angajate, sunt similare, au la bază principii și prevederi comune. Importanța acestui lucru se observă în preocuparea instituțiilor Alianței de a elabora „Politica NATO în domeniul interoperabilității”. De asemenea, în Conceptul Strategic NATO est subliniată importanța deosebită pe care o are nivelul de instruire și dotare al forțelor militare cu armament și tehnică militară de ultimă oră, pentru desfășurarea cu succes a operațiilor care revin Armatei Aliate. Pentru a face față la noile tipuri de amenințări, structurile militare crează interfețe cu societatea civilă, urmărind ca fenomenele să poată fi continuu monitorizate și prevenite la nivelul întregii societăți.

Din punct de vedere social și politic, României ca membră NATO și UE joacă un rol important în cadrul proceselor de reformă interne, în domeniul economic, politic, legislativ. Efortul țării noastre pentru armonizare legislației, de îndeplinire, a standardelor economice, politice și sociale reprezintă un proces continuu și activ. Astfel, România pe lângă probleme economice dorește să rezolve și problemele corupției, lichidarea birocratismului, eficientizarea administrației, reforma justiției și rezolvarea unor chestiuni ce țin de securitatea frontierelor, anomia socială și calitatea vieții. Mai mult, țara noastră își dorește să promoveze și să dezvolte cooperării

⁸ Gl.mr. dr. Ioan Ciupei, **Apărarea colectivă a României**, Editura U.N.Ap., București, 2007, p.24.

⁹ *Ibidem*, p.28.

economice, financiare, culturale, sociale; liberalizarea circulației mărfurilor, serviciilor, capitalului și persoanelor (forța de muncă); acordarea sprijinului țării noastre pe calea realizării economiei de piață și consolidării democrației. De asemenea, țara noastră își dorește să dezvolte și să promoveze interesul național cât și dezvoltarea potențialului economic și patrimoniului cultural românesc.

În esență, efortul României este îndreptat spre îndeplinirea integrală a standardelor economice, politice și sociale care apropiat de cel comunitar, realizându-se coerența criteriilor care au stat la baza aderării în Uniune, și anume prin criteriul politic (realizarea de instituții stabile care să garanteze democrația, statul de drept, drepturile omului, respectarea și protecția minorităților), criteriul economic (realizarea unei economii de piață funcționale, capabile să facă față presiunilor concurențiale și forțelor de piață din interiorul Uniunii), criteriul acquis-ului comunitar (capacitatea de a-și asuma obligațiile de membru, în special de a subscrie obiectivelor uniunii politice, economice și monetare).

De asemenea, apartenența României la NATO și UE are ca avantaje: câștigarea credibilității și recunoaștere internațională; acumularea unei experiențe utile și transformarea societății astfel încât să se poată realiza armonizarea în toate domeniile de activitate; adoptarea setului comun de valori ale celor două structuri de securitate și implementarea lui în societatea românească. Mai mult integrarea României implică și responsabilități prin participarea la efortul comun de securitate, concretizat în: contribuții cu resurse (umane, materiale, financiare, tehnologice, etc) la eforturile NATO și UE de asigurare a securității proprii atât în mod direct prin structuri integrate cât și indirect, în cadrul operațiilor de sprijin al păcii, de stabilitate, umanitare etc ; adoptarea și îndeplinirea criteriilor de performanță și a standardelor celor două structuri de securitate; sacrificii care, uneori, pot fi și umane; trecerea de la conceptul de apărare națională la cel de apărare colectivă, etc. Astfel, țara noastră trebuie să-și asume față de cele două structuri angajamente prin contribuția cu forțe militare, materiale și susținere politico-diplomatică a inițiativelor NATO și UE de promovarea a stabilității și cooperării în lume.

Astfel România datorită poziției sale de geografice o poate face ca principal actor în contextul în spațiul regional al Mării Negre, pe unul din tronsoanele cele mai importante ale unui spațiu generator de securitate. Viitorul țării noastre poate fi perceput ca un pilon solid de stabilitate atât la nivel regional cât și în plan subregional, dar, și în plan național și internațional, favorizând cooperarea, înțelegerea, reconcilierea și aplanarea unor dispute istorice mai vechi sau mai noi. Viitorul României este promițător datorită statului de membru NATO și UE integrându-se în sfera politică, economică și de securitate colectivă putând asigura o dezvoltare pe termen mediu și lung a unei stabilități datorită cooperării cu celelalte state și a consolidării încrederii pe plan național, internațional și nu numai.

Bibliografie:

- [1]. Centrul de Studii Strategice de Securitate, **România – NATO 1990-2002**, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2002.
- [2]. BRZEZINSKI, Zbigniew, **Marea tablă șah**, Editura Univers Enciclopedic, București, 1999.
- [3]. CIUPEI, Ioan gl.mr. dr., **Apărarea colectivă a României**, Editura U.N.Ap., București, 2007.
- [4]. CLAVAL, Paul, **Geopolitică și geostrategice**, Editura Corint, București, 2001.
- [5]. „*Observatorul militar*”, nr. 25 din 24-30 iunie 2004.
- [6]. HELD, David și colectivul, **Transformări globale**, Editura Polirom, București, 2004
- [7]. RĂDUȚIU Simona, **Analiza comparativă a pieții muncii în România. Uniunea Europeană și țările candidate**, Institutul de cercetare a calității vieții, Academia Română, București, 2002.
- [8]. SHALIKASHVILI, John M., *Three pillars for Europe`s future*, Central European Issues, vol. 2, no. 1, 1996.
- [9]. TOFFLER, Alvin și Heidi, **Război și anti-război. Supraviețuirea în zorii secolului XXI**, Editura Antet, București, 1994.
- [10]. UNTEANU, Cristian, **Manual NATO-Parteneriat și cooperare**, traducere, Editura Nemira, București, 1997.
- [11]. www.mae.ro ; www.dae.gov.ro
- [12]. www.mapn.ro - Strategia de Transformare a Armatei României, 2007
- [13]. www.mae.ro ; www.dae.gov.ro
- [14]. www.iss-eu.org
- [15]. www.euroobserver.org
- [16]. www.mae.ro
- [17]. www.mie.ro
- [18]. www.presidency.ro
- [19]. www.europeana.ro
- [20]. www.europa.eu
- [21]. www.infoeuropa.ro
- [22]. www.euroactiv.com

ROLUL ISR ÎN CADRUL OPERAȚIEI „IRAQI FREEDOM”

Mihai PÎRVA*

The decisive role of Intelligence, Surveillance and Reconnaissance (ISR) during Operation Iraqi Freedom is an evolutionary development similar to a revolutionary development. Past air campaigns exposed this evolution in strike „targeting cycles”. The „targeting cycle” is the cyclic activity of „detection-identification-tracking-engagement-assessment” - encompassing the activity pattern of an air force in a bombing campaign. Potential targets are found, their identity being determined in order to be hit, if hostile, and finally the effect of the strike is evaluated to establish a further strike. The key measure of effectiveness is the duration of the „targeting cycle”, since most targets in the modern world refuse to remain fix and usually will not require an attacking air force by staying still.

Introducere

Până la operațiunea „Desert Storm” din 1991, modul de acțiune se schimbase în mod semnificativ. În timp ce multe sisteme ISR încă foloseau tehnici învechite, multe altele erau deja digitizate, permițând transmiterea și procesarea în timp util a tuturor informațiilor. Tehnologiile internetului și poștei electronice au facilitat viteze mult mai mari de transmitere a datelor digitale. E-8 JSTARS, încă prototip la acea dată, au fost utilizate la scară mare de către ingineri furnizori de servicii, fiind disponibile pentru teste în multe zone din teatrele de operații. Rezultatul acestor îmbunătățiri s-a materializat în obținerea unui ciclu de achiziție a țintei cu durata de 24 de ore. Efectele comprimării acestui ciclu au fost evidente pentru toți cei implicați - o campanie fără precedent de șase săptămâni, în care forța de distrugere a fost vizibil mai mare, în special împotriva obiectivelor statice de pe câmpul de luptă.

Ca o primă concluzie putem afirma că Operația „Enduring Freedom” (OEF) a fost prima ocazie pentru aplicarea noii generații de sisteme ISR fără impedimente birocratice. Afganistanul a fost împânzit de dispozitive JSTARS, Predator, U-2-uri, Global Hawk, F-14 echipate cu TARPS pentru colectarea de imagini radar/electro-optice și RC-135V/W Rivet Joint, P-3E Aeries și EA-6B Prowlers pentru colectarea de informații electronice, în special de comunicații secrete. Cu rețelele wideband de satelit disponibile și legăturile de fibră optică de capacitate mare între CONUS și centrele de operații din Orientul Mijlociu, structura de ISR-uri a avut în sfârșit posibilitatea de a-și demonstra forțele. Și într-adevăr așa s-a și întâmplat, dacă ne uităm la distrugerea rapidă a forțelor talibane sau Al-Qaida staționare și în tranzit din teatrul de operații.

Tehnicile de bombardament continue au fost cuplate cu ISR pentru a realiza în anumite situații, cicluri de selectare cu o perioadă de până la trei minute între detectarea țintei și lansarea bombei. Afganistanul a devenit un exemplu de necontestat pentru noul tip de campanii aeriene secondate de ISR, în care

---

* Locotenent-colonel, doctorand în Științe Militare, Secția Executivă de Securitate a Statului Major General

bombardierele erau în așteptare pentru a ataca obiectivele posibile, imediat ce structura ISR determina identitatea acestora. Urmele orbitei circulare a B-52H rămâne caracteristica definitorie a Operației „Enduring Freedom”.

S-au deprins multe învățăminte în timpul OEF, în special în ceea ce privește cererile privind capacitatea de comunicare, nevoia de transmitere exactă a coordonatelor țintei, precum și o mai mare automatizare în transferul de date între platforme, în cadrul procesului de identificare a țintelor. Ce a urmat 18 luni mai târziu în Irak a fost o aplicație la scară largă a acestei filosofii de luptă, fiind îndepărtate multe dintre blocajele din timpul OEF.

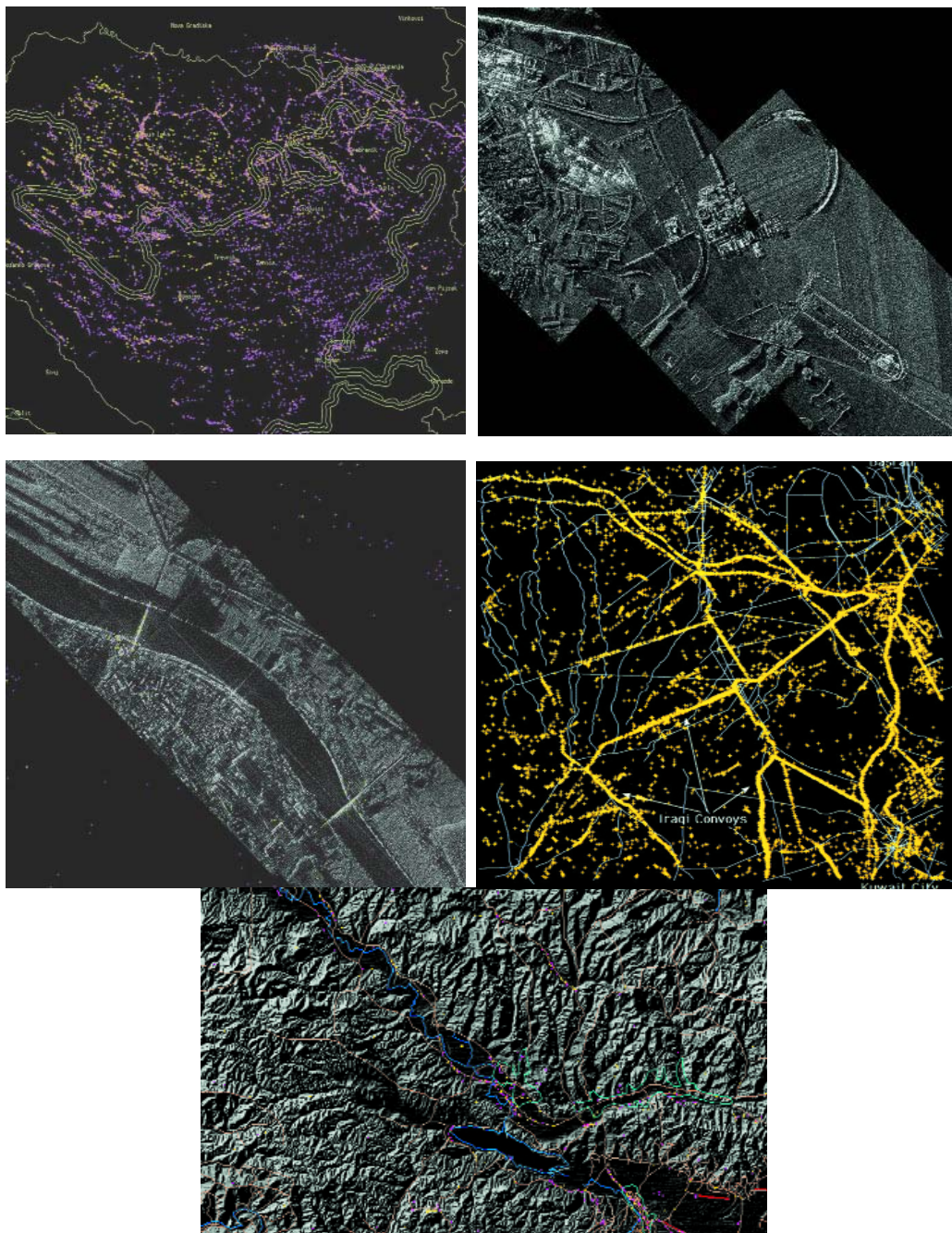

Figura 1. Imagini-Bosnia în WAS, Modrica în SAR, intervalul retragerii din Kuwait în anul 1991, Sava River în MTI/SAR, zonă rurală din UK în MTI/SAR cu HIS (Sursa US Air Force)

Rolul decisiv al structurilor ISR, în cadrul operațiunii Iraqi Freedom reprezintă o creștere și o dezvoltare revoluționară pentru lupta împotriva terorismului. Campaniile aeriene anterioare sunt ilustrative, din acest punct de vedere, și expun în mod clar această evoluție în special prin „ciclul de achiziție/lovire a țintei”. Acest „ciclu de lovire a țintei” este o activitate recurentă care presupune „detectarea-identificarea-urmărirea-angajarea în luptă-evaluarea” - aceasta buclă cuprinde modelul de activitate a unei forțe aeriene într-o campanie de bombardamente. Obiectivele potențiale sunt identificate, identitatea lor stabilită, astfel încât să se decidă dacă ar trebui atacate, în cazul în care sunt ostile sunt urmărite și atacate și, în final, efectul obținut este evaluat pentru a determina dacă atacul și-a atins scopul și era necesar. Având în vedere faptul că cele mai multe obiective de importanță capitală pentru organizațiilor teroriste, sunt în continuă mișcare, unitatea de măsură principală, din punct de vedere al eficienței, este durata acestui „ciclu de achiziție a țintei”.

1. OIF și constelația ISR

În campania OIF s-au utilizat o gamă vastă de capacități ISR, atât de largă încât mulți observatori încă nu reușesc să înțeleagă exact importanța relativă a acestor capacități. Cea mai dificil de înțeles și totodată cea mai importantă divizare a categoriilor de active ISR nu o constituie mediul în care acestea operează, radarul, electronicele pasive sau optice, ci, mai degrabă amprenta senzorului de sistem.

La nivelul superior al acestui „lanț trofic” de informații se află E-8C JSTARS, RC-135V/W Rivet Joint, E-3C AWACS, U-2S, E-2C, EP-3E Aries și sateliții de orbite joase, (Low Earth Orbit-LEO) cum ar fi vehiculele de imagistică termică și vizibilă din seria KH, vehiculul de imagistică radar Lacrosse și diferite vehicule de comunicații cu preluare de date electronice. Aceste sisteme complexe acoperă de obicei arii de sute de mile marine, ca extindere, și zeci de mii de mile pătrate în sfera de acțiune.

În acest joc, de obicei, sistemele orbitale sunt observatori „tranzitorii”, în timp ce sistemele aeriene sunt observatori „persistenți” în zona de interes. Această zonă largă de acoperire oferă o imagine continuă și, adeseori, foarte detaliată a spațiului de luptă, în timp real sau aproape real. Mișcările de mari formațiuni terestre pot fi urmărite în mod continuu, iar intenția inamicului dedusă adesea cu exactitate.

Nivelul imediat inferior al „lanțului trofic” de informații este reprezentat de activele de supraveghere a zonei principale, dintre care cele mai bune exemple sunt RQ-1A Predator și RQ-4A Global Hawk, care pot orbita de cele mai multe ori timp de zeci de ore urmărind obiectivele dintr-o anumită zonă de interes. Cu dispozitive radar de putere mică și sisteme optice concepute pentru a se stabili într-un loc bine indicat, fără a avea intenția de a acoperi arii mari, aceste sisteme pot oferi o imagine mai apropiată și mai detaliată a unei zone mici din spațiul de luptă. Imaginea unei zone mari este abandonată pentru o imagine mai precisă și mai complexă a unei zone mai mici.

Figura 2. Aeronava RC-135V/W Rivet Joint¹

Figura 3. Aeronava RQ-4A Global Hawk²

În cele din urmă, la cel mai scăzut nivel al „lanțului trofic” de informații se află vehiculele de luptă „Fast FACs” și cele echipate cu echipamente de recunoaștere. Foarte rezistente, dar limitate ca durabilitate și, adesea, cu acoperire bună a senzorilor, sarcina lor rămâne investigarea potențialelor contacte de interes identificate de sistemele de nivel superior, și în cazul FAC direcționarea mașinilor de luptă spre țintă. Importanța acestui nivel de active nu trebuie subestimată deoarece acestea au capacități valoroase și unice, cum ar fi capacitatea de a aduna informații imagistice (Imagery Intelligence-IMINT) de la un nivel mai jos de formațiunile de nori; unde UAV-urile care se deplasează încet nu pot supraviețui; și capacitatea de a acționa extrem de rapid, ca urmare a micilor diferențe în performanța dintre avioanele supersonice și UAV-urile care se deplasează încet.

Divizarea tradițională între supraveghere și recunoaștere constă în faptul că prima înseamnă a fi „persistent”, iar cea de-a doua înseamnă a fi „tranzitoriu”. Global Hawk a fost folosit mai flexibil, atât în calitate de sistem complementar de supraveghere și colectare de imagini cât și pentru recunoaștere. Se spune că unicul Global Hawk utilizat ar fi preluat 55% din obiectivele IADS, inclusiv 13 baterii SAM, 50 de SAM TEL-uri, 300 de dispozitive de stocare a rachetelor și 70 de vehicule purtătoare de rachete. A fost, de asemenea, creditat cu detecția a 300 de vehicule blindate.

Arhitectura complexă de sistem utilizată a inclus echipe de analiști de informații bazate pe CONUS care au avut la dispoziție informații în timp real sau aproape în timp real, transmise din teatre în SUA. Acest lucru a redus problemele legate de deplasare și distanță și a permis utilizarea unui număr mai mare de analiști în timp util.

¹ Flota RC-135V/W Rivet Joint reprezintă un element esențial al constelației ISR a SUA, deoarece poate supraveghea și analiza emisiile radar sau de comunicații ale obiectivelor aeriene sau terestre. A avut un rol deosebit de important în descoperirea obiectivelor talibane din 2001, și a obiectivelor miliției partidului Baath și a Gărzii Republicane în Irak. În timp ce transformarea și planificarea pe termen lung înseamnă înlocuirea RC-135V/W Rivet Joint cu un model 767 bazat pe varianta MC2A, dispozitivul aerian este perfecționat în continuare cu senzori și actualizări ale sistemului. Îmbunătățirea cea mai importantă este înlocuirea recentă a motorului cu CFM-56 (Sursa USAF).

² Singurul RQ-4A Global Hawk care a zburat în OIF, deși cu o sarcină utilă mai mică decât U-2S, a avut mult mai mare persistență și efectul a fost peste așteptări.

Figura 4. Aeronava U-2S

Figura 5. Carlinga U-2S.

Determinarea coerentă a schimbărilor (Coherent Change Detection-CCD), este o tehnică dezvoltată de stația terestră Predator, folosită de asemenea pe scară largă. CCD implică preluarea de imagini din anumite zone de teren, din exact același punct, la momente diferite, și apoi prelucrarea și compararea digitală a imaginilor pixel cu pixel. Diferențele sunt ulterior subliniate în culori ca o suprapunere peste noua imagine pentru a ajuta analistul la determinarea rapidă a schimbărilor.

O altă nouă tehnologie utilizată cu succes a fost conectarea în timp real a specialiștilor terestrii cripto și lingviști, cu aeronave ISR pe câmpul de luptă pentru a analiza activitatea inamicului, pe baza interceptărilor de comunicații wireless.

Pentru a distra atenția dispozitivelor radar SAM, forțele aeriene ale SUA au lansat un număr de dispozitive teleghidate numite BQM-34 Firebee în zona Bagdadului, echipate cu dispersoare anti-radar pentru a identifica „coridoarele anti-radar”. Acestea au simulat „coridoarele anti-radar” tradiționale înainte de atacul în sine pentru a determina operatorii de dispozitive radar SAM să le pună în funcțiune.

Un joc și mai meschin a fost folosirea a două RQ-1 Predator, fără senzori. Acestea au zburat în spațiul aerian al Bagdadului, pentru a determina forțele irakiene să deschidă foc, și astfel să expună sistemele SAM.

De exemplu, un aspect important care a dus la finalizarea rapidă a OIF de către SUA, îl constituie abilitatea de a transmite rapid informații ISR și orientarea coordonatelor între platforme. Un număr important de dispozitive F-16C și F-15Es sunt acum echipate cu un modem de date îmbunătățit (Improved Data Modem-IDM), un modem „multiport voiceband” (nu foarte deosebit de modem-ul computerelor personale în ceea ce privește tehnologia), care transmite o undă purtătoare, modulată digital peste canalul de voce disponibil în radioul rezistent la blocaje Have Quick II, utilizat la scară largă pe aeronavele de luptă. IDM este un link fundamental, de viteză mică, dar în absența unor alternative, s-a dovedit a fi o unealtă eficientă de transmisie „de la punct-la-punct”, însă variantele mai recente permit transmiterea unei imagini țintă cu un singur cadru JPEG pentru coordonare și transmitere de mesaje text.

Ceea ce IDM permite într-adevăr, cu o bună integrare de software, este furnizarea de către o platformă a coordonatelor GPS ale obiectivului, care sunt introduse în sistemul de control al unei alte platforme, pentru toate scopurile practice și o transmisie de date fără erori.

Legătura de date JTIDS/Link-16 s-a dovedit a fi o altă capacitate importantă, dar în configurația sa de bază, este utilizată în principal pentru operațiunile de interceptare aeriene, gestionarea traficului aerian, identificarea „prietenului” sau „dușmanului” (Identification Friend Foe) și cunoașterea situației. Sistemul JTIDS este mult mai

complex și costisitor, și constă dintr-un canal digital multiplex dedicat divizării timpului atribuit pentru date în format text și coordonate digitale, care utilizează modulații de semnal rezistente la bruiaje cu spectru larg.

Concepția pe termen lung a SUA este aceea de a utiliza sisteme întrunite radio tactice (Joint Tactical Radio Systems - JTRS - "jitters"), în calitate de canal de date de interes general, folosind „aeronaive cisternă inteligente” (ROBE „smart tanker”) ca platforme pentru a implementa echipamente de radio releu. Conceptul ROBE „smart tanker” este dezvoltat de forțele aeriene a SUA pornind de la ideea aplicată inițial în Vietnam, care presupunea utilizarea de platforme aeriene de comunicații radio releu KC-135A și EC-135L, și mai recent revoluționate de petrolierele RAF echipate cu dispozitive radio releu JTIDS. Conceptul de „aeronavă cisternă inteligentă” combină în mod eficient paradigma de „vizualizare a luptei” a unei platforme persistente cu un pachet de relee diverse de comunicații împreună cu modelul RAF de cisternă „multirol”, care acționează și ca un releu de date digitale.

În afară de conectivitatea de bază, problemele încă nelămurite în ISR sunt concentrate pe sistemele de senzori, procesare și de mijloacele de detașare. În acest moment cei trei piloni ai constelației ISR a SUA sunt E-3C AWACS, E-8C JSTARS și RC-135V/W Rivet Joint, aceștia furnizând acoperire mare a senzorilor, procesare și analiză de volum mare, precum și gestionarea managementului țintelor în funcție de situație.

Figura 7. Aeronava fără pilot MQ-1A Predator³

Northrop Grumman Boeing E-8 JSTARS. Aeronava JSTARS, denumită colocvial „Ground AWACS”, este cea mai capabilă aeronavă în exercițiu și se va menține pe această poziție până când va fi înlocuită de noua aeronavă MC2A (Multi Mission Command and Control Aircraft).

JSTARS a luat naștere la sfârșitul anilor 1970, atunci când DARPA și USAF au lansat programul „Assault Breaker”, cu scopul de a încerca o nouă paradigmă radicală de împiedicare a atacurilor sovietice din Fulda Gap⁴.

³ Dacă dispozitivele MQ-1A Predator înarmate cu Hellfire au atras cel mai mult atenția media, ele au jucat un rol mai puțin important decât aeronavele mai mari U-2S și RQ-4A Global Hawk, folosite în campania OIF

⁴ Fulda Gap este o regiune cu teren accidentat situată între fosta Germanie de Est și Frankfurt, Germania de Vest. Denumită după orașul Fulda, Fulda Gap a fost un punct strategic foarte important în timpul Războiului Rece. “Gap” se referă la un coridor într-o zonă depresionară (între Hohe Rhön și munții Knüllgebirge, și Spessart și munții Vogelsberg), care este potrivit pentru operații care utilizează la scară largă trupele de blindate. Fulda Gap a fost una dintre cele mai posibile și favorabile rute al unui ipotetic atac dinspre Europa de Est, al tancurilor sovietice asupra

Figura 8. Aeronava E-8C JSTARS⁵

„Assault Breaker” a fost un program ambițios care a adunat laolaltă noile concepte ISR cu celelalte concepte radicale de muniții inteligente de atac în masă, cum ar fi SFW/Skeet.

Cele mai revoluționare realizări în programul „Assault Breaker” au venit de la segmentul ISR, care a considerat că cele două echipamente radar de bandă X „Pave Mover”, de altfel într-o continuă competiție, au fost proiectate special pentru a urmări vehiculele terestre ce se deplasează cu viteză mică și medie. Echipamentele „Pave Movers” au încorporat noile tehnici privind indicatoarele radar pentru obiective terestre (Ground Moving Target Indicator-GMTI), cum ar fi antene centrale defazate (Displaced Phase Center Antenna-DPCA), precum și radarele cu apertură sintetică (Synthetic Aperture Radar-SAR) procesate digital și cu o evoluție rapidă, oferind o imagine cuprinzătoare a câmpului de luptă în timp real.

În timp ce tehnicile SAR nu erau foarte performante în ceea ce privește transmițătoarele în bandă X, cu microunde, acest lucru nu era valabil și pentru funcțiile GMTI care, pentru selectarea obiectivelor ce zburau la altitudine joasă, trebuiau să acopere o arie largă și să rezolve diferite recepționări confuze. Cererea de mare putere de output în cazul echipamentelor radar de tip GMTI rămâne o problemă în curs de desfășurare și prezintă unele dificultăți în special pentru UAV-urile cu acest rol. Din acest motiv, Global Hawk și JSTARS vor achiziționa în curând noi echipamente radar în bandă X de tip MT-RTIP motiv.

Cele două „Pave Movers” au fost testate ca radare laterale montate în „sala armelor” a unui F-111E, în același timp o variantă de probabilitate mică de interceptare (Low Probability of Intercept-LPI) a fost amplasată în cadrul fuselajului de echipamente radar ale unui aparat invizibil „Tacit Blue” (sau „Whale”-balenă). Echipamentul Pave Mover de pe F-111E avea misiunea de a cerceta teritoriul inamic pentru a supraveghea zona imediat alăturată FEBA, în timp ce echipamentele radar trebuiau să se deplaseze pe o poziția avansată și să

Germaniei de Vest, a doua rută a fost Câmpia din Nordul Germaniei, iar cea de-a treia, mai puțin probabilă, a fost prin valea fluviului Dunărea dinspre Austria.

⁵ E-8C JSTARS a reprezentat mijlocul principal de supraveghere terestră utilizat în OIF, fiind capabil de detectarea celui mai mare număr de obiective terestre. Cu o autonomie de zbor de până la 17 ore, cu realimentare în aer, JSTARS a eliminat „norul de fum”, norii, ceața și furtunile de nisip pentru a expune atacului aerian activele forțelor terestre irakiene (USAF)

supravegheze forțele înaintate. Imaginea radar este transmisă către stații de procesare și analiză de la sol sau din aer. De la acestea, se eliberează comenzile pentru aeronavele de atac, sau spre bateriile care lansau rachete balistice armate cu arme cu senzori de detonare (Sensor Fused Weapon), sau alte sub-tipuri de muniții inteligente. Armamentul de proveniență sovietică urma să fie stopat în timpul transportului și apoi anihilat de forțele aeriene.

Programul „Assault Breaker” a evoluat spre sistemul radar comun de atac și supraveghere (Joint Surveillance Targeting Attack Radar System-JSTARS) și a fost instalat pe seria Boeing 707-320/C-137, sub denumirea de E-8. În timp ce Forțele Aeriene ale SUA au vrut să construiască noi serii de aeronave C-137 (707 militare), Congresul a forțat reconstituirea liniei de aeronave 707, iar aeronavele uzate au trebuit reconstruite în acest scop, de multe ori la un preț mai mare decât noile C-137.

Nucleul JSTARS îl reprezintă masivul echipament radar APY-3 în bandă X, unul dintre cele mai puternice dispozitive radar construite vreodată în această bandă, transportate în cupola pentru echipamentul radar, situată sub fuzelajul de transmisie. Subsistemul de antene rotative de 24 picioare, proiectat de către fostul Norden Systems (acum NG), folosește un șir foarte mare de segmente pasive și pune în aplicare tehnici DPCA pentru a localiza cu precizie obiective terestre care se deplasează cu viteze mici și medii. Fasciculul este orientat electronic în azimut și manual în altitudine. Nu mai puțin important este subsistemul de procesare a datelor APY-3, inițial construit în jurul procesoarelor militarizate DEC VAX, cu un procesor cu o arhitectură distribuită în fiecare din cele 17 stații de operator. Datele procesate pot fi folosite pentru a gestiona atacurile aeronavelor, sau pot fi trimise stațiilor mobile de la sol prin intermediul unei legături de date de viteză mare. Acest sistem foarte capabil poate suprapune datele de la GMTI-uri peste hărțile SAR și peste hărți digitale ale terenului, având de asemenea, capacitatea de a urmări date mai vechi de câteva ore, permițând proiectarea anumitor tipare ale mișcărilor teroriștilor. Pot fi detectate de sistemul APY-3 chiar și locațiile ascunse vizitate de vehicule la intervale de timp alese întâmplător.

Sistemul are trei moduri de operare de bază: supravegherea pe o arie largă (Wide Area Surveillance-WAS/MTI), căutarea și identificarea sectorului, un mod GMTI de limitare a sectorului și apertura sintetică (Synthetic Aperture-SAR) cu urmărirea semnalului auxiliar și moduri de legături de date. Procesarea semnalului este capabilă să urmărească vehiculele cu roți și cele cu șenile și se așteaptă să aibă o capacitate similară, având în vedere prezența modurilor de detectare a antenelor radar rotative din Norden APG-76. Cele trei moduri de supraveghere pot fi corelate.

Datorită faptului că APY-3 oferă vizibilitate ridicată în condiții de timp cu vizibilitate redusă (înnoțat, ploaie, ceață, furtuni de praf și alte obstacole ce pot să apară în calea senzorilor electrono-optici ISR), acesta oferă în orice condiții meteo o veritabilă capacitate de a cerceta și supraveghea câmpul de luptă și de a urmări mii de obiective terestre.

Dintre toate sistemele ISR utilizate în OIF, dispozitivul JSTARS al Departamentului 93 de control aerian al forțelor aeriene ale SUA a avut de departe cel mai mare impact, dovedindu-se a fi pilonul eforturilor de scoatere din luptă sau distrugere a formațiunilor blindate ale Gărzii Republicane.

RC 135 V și RC 135 W Rivet Joint. Recunoașterea și supravegherea electronică au jucat un rol nu mai puțin important în cadrul OIF. Cea mai proeminentă componentă folosită pentru această sarcină a fost detașamentul aeronavei RC-135V-W din forțele aeriene ale SUA (din cadrul „US Air Force 55th Wing”).

La baza Rivet Joint stau sistemul masiv și complex de semnale, precum și sistemul electronic de culegere de informații, care cuprinde Raytheon 55000 măsuri de sprijin electronic (Electronic Support Measures-ESM) și 85, 000 de sisteme de receptare a informației transmise (signals intelligence-SIGINT), considerat ca cel mai capabil sistem existent pe scară largă. Acesta monitorizează pasiv și înregistrează semnale dintr-o arie cu spectru larg, le poate localiza geografic, analizând în același timp modulațiile cu o precizie foarte mare pentru analiza la bord sau în teren – cuprinzând semnalele radar și de comunicații.

Rivet Joint a primit puțină atenție din partea mass-media, deși acesta este unul dintre cele mai importante sisteme pe care SUA le-a utilizat în toate campaniile aeriene. Capacitatea sa de a „aspira” și analiza rapid toate semnalele electronice pe o rază de 250 de mile marine este inestimabilă deoarece puțini adversari sunt capabili să funcționeze fără comunicații electronice wireless.

Concluzii

Dacă fiecare capacitate ar putea fi etichetată ca fiind „decisivă” în cadrul OIF, atunci aceasta ar fi incontestabil constelația ISR a SUA. Nu există nici o îndoială că activele sale sunt punctul central al orientării către obținerea de informații determinată de RBR. Una sau mai multe platforme vor detecta obiectivul țintă, fie că se ascunde, se deplasează în teren, sau emite.

Forțele aeriene ale SUA urmăresc în mod impetuos dezvoltarea domeniului ISR, cu programul ambițios MC2A, upgradarea activelor AESA MT-RTIP pentru E-8C JSTARS, U-2S și RQ-4 Global Hawk, precum și planurile de a executa sarcinile vitale pentru ISR pe dispozitive X-45C UCAV realimentabile în aer și de capacitate mare. F/A-22A este așteptat să furnizeze echipamente radar și căi ESM pasive în cadrul constelației ISR, folosind legături de date, extinzând astfel „orizonturile ISR” cu până la 500 de mile marine mai în adâncime în spațiul aerian ostil. Nu ar trebui să ne surprindă dacă un ISR sau un derivat al acestuia, va recunoaște F/A-22A, dezvoltat în timp, ca un sistem „ISR complex”, va rămâne singurul domeniu de cucerit de către forțele aeriene ale SUA. Petrolierele aeriene inteligente și conectivitatea prin legături de date universale între platformele ISR și aeronavele de luptă vor spori capacitățile vaste ale acestui „sistem de luptă”.

Am observat o transformare semnificativă în ceea ce privește operațiunile din Irak. Capacitatea și capacitățile sistemelor de informații s-au îmbunătățit foarte mult în ultimii trei ani. Succesele de care s-a bucurat gruparea de forțe

(Multi-National-Corps-Irak-MNC-I), sunt vizibil demonstrate prin posibilitățile și modalitățile de îndeplinire a operațiunilor care se desfășoară în prezent în Irak, până la nivelul de comandă cel mai mic.

Utilizarea ISR, în concordanță cu doctrina de combatere a insurgenței (current counterinsurgency-COIN), evidențiază condițiile succesului obținut în Irak. Ca un exemplu elocvent, descentralizarea caracteristicilor ISR-ului a permis BCT-ului (brigade combat teams-BCTs) și comandanților regimentelor de luptă (regimental combat team-RCT), care se confruntă cu probleme foarte diferite, să obțină și să mențină contactul cu inamicul. ISR a evoluat, împreună cu lupta. Variantele disponibile în prezent pentru ISR-ul robust la nivel de brigadă, furnizează comandanților un nivel fără precedent de cunoaștere a situației. Comandanții dețin acum flexibilitatea de a forța capabilitățile ISR până la eșalonul tactic de la cel mai mic nivel, fapt care reprezintă unul dintre cei mai puternici determinanți de pe câmpul de luptă din prezent.

Bibliografie:

- [1]. ALBERTS, D.S., GARSTKA, J.J., STEIN, Frederick P., *Network Centric Warfare: Developing and Leveraging Information Superiority*, Ediția a 2-a (revizuită), CCRP, 2000.
- [2]. DARILEK R., PERRY W., *Measures of Effectiveness for the Information - Age Army*, RAND, Santa Monica, California, 2001.
- [3]. GARSTKA, J.J., *Information Superiority for the Warfighter*, Harvard University, 2001.
- [4]. PĂUN, V., POPA, A.M., **O provocare strategică: Războiul Informațional**, Editura UTI, București, 2002.
- [5]. PERRY, W., SIGNORI, D.A., BOON, J., *Exploring Information Superiority. A Methodology for Measuring the Quality of Information and its Impact on Shared Awareness*, RAND, Santa Monica, California, 2004.
- [6]. RAYMOND T. ODIERNO, Nichoel E. BROOKS și Francesco P. MASTRACHIO, *ISR Evolution in the Iraqi Theater*, nr. 50, JFQ US Air Force, 2008.
- [7]. KOPP, Carlo, dr., *Intelligence, Surveillance and Reconnaissance during Operation Iraqi Freedom*, Defence Today Magazine, 2004.

TERORISMUL ÎN ANUL 2020. FACTORII CARE VOR MODELA TERORISMUL ÎN VIITOR

Mihai PÎRVA*

The intelligence failures associated with the 9/11 attacks in the United States have pointed out the challenges government leaders face when trying to predict specific terrorist attacks. A similar approach focuses on strategic forecasting, which prioritizes assessment and response to longer-term trends that may determine the evolution of terrorism.

As defence and security planners analyze the future security environment and the role of terrorism within it, they can be sure about one fact, terrorism probably remains an important phenomenon in national and international politics.

For a diversity of social, economic and demographic reasons, this form of asymmetric conflict will probably be a mainstay of political violence throughout the twenty-first century.

Introducere

În analiza mediului de securitate și a rolului terorismului în viitor, planificatorii pentru apărare și securitate pot fi siguri de următorul fapt: terorismul va rămâne, cel mai probabil, un fenomen important în politica națională și internațională. Terorismul va fi mult mai consistent în secolul XXI, decât în secolul XX. Aceasta pentru că „terorismul este un mijloc și nu un obiectiv”,¹ a afirmat Ariel Merari. „Terorismul apare oriunde există un conflict suficient de puternic ca să determine unii oameni să recurgă la violență.”²

1. Contradicțiile globalizării

Raportul Consiliului Național pentru Informații (National Intelligence Council - NIC), intitulat „Cum va arăta viitorul planetei” descrie globalizarea ca o „forță atât de prezentă, încât va modela substanțial toate celelalte tendințe pentru anul 2020.”³ Globalizarea este privită ca o forță care va crește standardul de viață în multe părți ale lumii (mai ales, în lumea dezvoltată), dar care „va zgudui acest standard aproape oriunde altundeva în lume – generând, ca o consecință, enorme convulsii economice, culturale și politice.”⁴

Din perspectiva terorismului, tendințele globaliste generatoare de inechități în sistemul internațional (mai ales acolo unde terorismul este puternic) ar putea să devină principală cauză pentru proliferarea terorismului în următoarele decade. Această tendință este recunoscută de cei care au puterea să modeleze viitorul globalizării. Spre exemplu, președintele Băncii Mondiale, Robert Zoellick a afirmat recent că „globalizarea nu a cuprins totul. Multe aspecte au rămas în așteptare sau

---

* Locotenent-colonel, doctorand în Științe Militare, Secția Executivă de Securitate a Statului Major General

¹ Ariel Merari, *Terrorism as a Strategy of Struggle: Past and Future*, Terrorism and Political Violence 11, no. 4, 1999, p.59.

² Idem.

³ *Mapping the Global Future*, p.27.

⁴ Idem.

în urmă.”⁵ Sentimentul excluderii, sărăcia, distrugerile provocate mediului creează pericole. Secretarul general al Organizației pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (OECD), Angel Gurria, a afirmat în fața unui public canadian că „globalizarea a facilitat crearea unor bogății fără precedent, în condițiile menținerii pe scară largă a sărăciei și a inechităților.”⁶ Aceste condiții, spunea Gurria, „facilitează terorismul, conflictele, degradarea mediului, transmiterea bolilor și crima organizată.”⁷

Observând că globalizarea nu a favorizat suficienți oameni în țara sa, președintele Tanzaniei, Benjamin Mkapa, a afirmat în 2003 că „persistența sărăciei, a sentimentului de nedreptate va submina acest proces, de altfel pozitiv, determinând o reacție socială negativă justificată.”⁸ În același ton, Bill Gates, co-fondatorul Corporației Microsoft, a afirmat în cadrul Forumului Economic Mondial din ianuarie 2008 că „de multe ori, progresele importante au agravat inechitățile în lume. Cei mai puțin nevoiași simt progresul cel mai mult, iar cei mai nevoiași, cel mai puțin – în special cele 2 miliarde de oameni care trăiesc cu mai puțin de un dolar pe zi.”⁹

Reacționând la aceste inegalități, grupurile marginalizate caută o redresare a situației apelând la terorism; marile populații își îndreptă ținta către țările percepute ca beneficiarii de succes ai globalizării.¹⁰ Chiar și țările dezvoltate percep ravagiile globalizării fapt care poate conduce la alimentarea resentimentelor anti-globalizare, care în cazuri extreme, pot degenera în violențe politice.¹¹ Sentimentul anti-globalizare este prezent, mai nou, și în retorica Al Qaeda. În discursul său din septembrie 2007, Osama bin Laden a afirmat că „sistemul capitalist intenționează să transforme lumea întreagă într-un monopol al corporațiilor importante sub marca globalizării, în scopul așa zisei protejări a democrației.”¹²

Alte accente globale, cum este accesul la hrană și apă, care se preconizează a fi provocarea secolului XXI, ar putea fi determinat de statutul financiar.¹³ Prețul hranei a crescut în mod constant din 2006, ca rezultat al costurilor crescute ale energiei, al recoltelor slabe în contrast cu cererea crescută, o tendință care se pare că se va menține cel

---

⁵ Discursul președintelui Băncii Mondiale, Robert Zoellick, la Convocarea anuală a guvernatorilor Băncii Mondiale, *Catalyzing the Future: An Inclusive and Sustainable Globalization* (Washington, DC). Federal News Service, 22 octombrie 2007.

⁶ Melissa Leong, *Globalization Leaving Some Behind: OECD Head*, National Post (Canada), 26 octombrie 2007, p.A9.

⁷ Idem.

⁸ *Remarks by President Benjamin Mkapa, President of Tanzania [in 2003]*, BBC Worldwide Monitoring, 27 ianuarie 2003.

⁹ Bill Gates, World Economic Forum, Davos, Switzerland, 24 ianuarie 2008.

¹⁰ David Sobek and Alex Braithwaite, *Victim of Success: American Dominance and Terrorism*, Conflict Management and Peace Science 22 (2005): p.138.

¹¹ Barbara Ehrenreich, *The Boom Was a Bust for Ordinary People*, Washington Post, 3 februarie 2008, p.B01.

¹² *Transcript: Osama bin Laden's Latest Video*, Agence France Presse, 7 septembrie 2007, http://www.canada.com/ottawacitizen/news/story.html?id/43e78b179-945b-4abf-98df-b316bd_fa8f0f (accesat la 3 martie 2008).

¹³ *Africa; Davos Report Predicts Rising Food and Financial Insecurity*, Africa News, 22 ianuarie 2008.

puțin până în anul 2010.¹⁴ Țările sau indivizii care au la dispoziție mijloace financiare vor fi în măsură să controleze eventualele discontinuități în lanțul de distribuție a resurselor globale. Astfel de privilegii vor crea probabil resentimente și proteste, și în cel mai rău caz, extremism violent.

2. Puterile în ascensiune și tranzițiile geopolitice

Raportul NIC 2020 descrie un sistem internațional, cu puteri aflate în ascensiune, precum China (!) și India. Ascensiunea acestor două puteri, similară cu ascensiunea Germaniei în secolul XIX, și a Statelor Unite la începutul secolului XX, „*va transforma peisajul geopolitic, cu impact la fel de dramatic ca cel produs în cele două secole anterioare.*”¹⁵ În același timp, există întrebări serioase referitoare la menținerea supremației Statelor Unite și la continuitatea sistemului internațional unipolar. Raportul mai descrie creșterea competiției între puterile principale pentru resursele de energie, precum petrolul și gazele naturale.

Tranzițiile și competiția geopolitică ar putea avea un număr de implicații asupra viitorului terorismului. Pe măsură ce puterea sa (și probabil, prezența pe scena mondială) scade, Statele Unite ar putea să nu mai fie ținta predilectă a terorismului internațional. Prin contrast, statele nou apărute în prim-plan vor putea deveni ținte mai atractive pentru organizațiile teroriste interne sau internaționale. Spre exemplu, ascensiunea Chinei pe scena internațională și intensificarea angajării sale la nivel mondial este motivată „*de necesitatea accesului la piețe, resurse, tehnologii și expertiză și de dorința de a-și asuma propriul rol în cadrul comunității internaționale.*”¹⁶ La fel ca și puterile care s-au succedat înaintea sa, China a descoperit că expansiunea hegemonică aduce cu sine un potențial de violență.

În ultimii ani, companii și persoane individuale din China au fost atacate în Etiopia, Pakistan Afganistan, Kîrghistan și în alte țări, ca urmare a războaielor interne, criminalității sau revoltelor împotriva guvernelor, acțiuni care nu au vizat, neapărat, statul chinez. Cu toate acestea, asocierea Beijingului cu aceste guverne expune China violențelor. Ca urmare, ascensiunea Chinei în lumea dezvoltată o va pune pe aceasta să lupte împotriva aceluiași tip de violențe cu care s-au confruntat Statele Unite timp de aproape 50 de ani.

Goana după resurse explică, parțial, prezența crescută a Beijingului în zone ale lumii relativ periculoase. Conform raportului NIC 2020, „*Nevoia crescută de energie a Beijingului va determina China, cel mai probabil, să-și intensifice rolul activ în lume – în Orientul Mijlociu, Africa, America Latină și Eurasia.*”¹⁷ Nevoia de resurse energetice motivează China să-și sporească prezența în Africa. Compania petrolieră de stat chineză, Corporația Națională a Petrolului din China (CNPC) a perfectat aranjamente cu Sudanul, Angola, Algeria și Gabon, multe din acestea presupunând

---

¹⁴ J. Michael McConnell, Director of National Intelligence, Committee on House Select Intelligence, CQ Congressional Testimony, 7 februarie 2008.

¹⁵ *Mapping the Global Future*, p.27.

¹⁶ J. Michael McConnell, Director of National Intelligence.

¹⁷ *Mapping the Global Future*, p.62.

asistență financiară, asistență privind proiecte de construcții de mare amploare și vânzări de armamente.¹⁸

Ca și China, India va influența mediul geopolitic în care va evolua terorismul în viitor. Influența economică și politică crescută a Indiei în Asia de Sud – incluzând imixtiunea sa hegemonică în statele vecine – poate expune New Delhi unor atacuri din partea unor organizații non-statale care acționează pe teritoriul Indiei sau în statele învecinate. Dezvoltarea neuniformă a țării, modelele de imigrare – combinate cu interferența politică sau strategică a altor state – pot exacerba terorismul în regiunea de nord-est a țării.¹⁹

Mai mult, continuarea conflictului cu Pakistanul în problema Cașmirului poate genera, în viitor, atacuri la adresa intereselor Indiei, de genul atacului din 13 decembrie 2001 asupra parlamentului din New Delhi, condus de personal operativ din gruparea Lashkar-e-Tayyiba, care a fost acuzată că a primit sprijin din partea Departamentului Informații Interservicii (ISI) al Pakistanului.²⁰

Rusia este o altă putere aflată în ascensiune, vulnerabilă în fața terorismului. Creșterea puterii Rusiei - determinată de bogăția resurselor de petrol - poate prevesti tranziții structurale de putere în sistemul internațional. Deja există dovezi că guvernul rus caută să-și restabilească hegemonia tradițională asupra statelor fostei Uniuni Sovietice din spațiul Asiei Centrale, cum ar fi Turkmenistan și Kazahstan. Rusia vede această capacitate de a controla accesul la rezervele de energie (de pe teritoriul său și din zonele contingente, precum Asia Centrală și Caucaz) drept un „card energetic” cu care poate influența și chiar controla Vestul. Conform directorului pentru Informații Naționale J. Michael McConnell: „*eforturile agresive ale Rusiei de a controla, restricționa sau bloca tranzitul hidrocarburilor dinspre regiunea Caspică spre Vest - și de a se asigura de rămânerea sub controlul ei a coridoarelor energetice Est-Vest - subliniază puterea și influența politicii energetice a Rusiei.*”²¹ Competiția dintre China și Rusia pentru rezervele energetice va stabili profilul strategic în Asia centrală în următoarele decade; această regiune rămâne în continuare „*un teren fertil pentru sentimentele și mișcările islamiste, ca urmare a factorilor socio-economici*”.²² Unul dintre principiile-cheie ale Organizației Shanghai pentru Cooperare (SCO), care a avut la bază directiva Beijingului „Shanghai 5” din 1996, îl reprezintă gestionarea sau diminuarea violenței extremiste. În ședința inaugurală care a avut loc la Shanghai, în iunie 2001, membrii SCO au semnat Convenția de la Shanghai privind Combaterea Terorismului, Separatismului și a Extremismului.²³ Cele șase părți semnatare sunt

---

¹⁸ Chris Alden, *China in Africa*, Survival 47, no. 3 (2005): p.148.

¹⁹ Jaideep Saika, *The ISI Reaches East: Anatomy of a Conspiracy*, Studies in Conflict and Terrorism 25, no. 3 (2002): pp.189–190.

²⁰ Ian Talbot, *Pakistan in 2002: Democracy, Terrorism and Brinkmanship*, Asian Survey 43, no. 1 (2003): pp.198–199.

²¹ J. Michael McConnell, Director of National Intelligence.

²² Idem.

²³ Cei 6 membrii fondatori ai SCO (2001) includ Republica Kazahstan, Republica Populară Chineză, Republica Kyrgyză, Federația Rusă, Republica Tajikistan și Republica Uzbekistan.

„ferm convinse că terorismul, separatismul și extremismul...nu pot fi justificate, în nici un caz, iar autorii unor astfel de fapte trebuie acuzați și trimiși în judecată.”²⁴

O altă vulnerabilitate a Chinei în fața terorismului - precum și a altor state care beneficiază de avantajele globalizării și ale sistemului comercial internațional - o constituie atacurile asupra transporturilor maritime. În data de 2 octombrie 2002, o ambarcațiune încărcată cu explozivi s-a ciocnit de petrolierul francez Limburg lângă un port yemenit. Atacul a demonstrat vulnerabilitatea navelor comerciale în fața terorismului maritim. Strâmtoarea Malacca, prin care sunt transportate resursele de energie pentru China și pentru alte țări importante din regiune, este, în mod particular, vulnerabilă la astfel de atacuri. Prin acest punct se tranzitează, anual, mai mult de 50.000 din transporturile de petrol din Orientul Mijlociu pentru Asia, două treimi din gazul petrolier lichid mondial și o pătrime din comerțul maritim. În consecință, un atac maritim terorist în această regiune ar avea efecte cu potențial devastator asupra comerțului și securității la nivel global.²⁵

Cu toate acestea, în ciuda previziunilor privind declinul puterii lor, Statele Unite rămân o prezență activă în lume, din aceleași rațiuni care motivează și alte puteri importante (de exemplu, căutarea resurselor de energie sau altor resurse). În lumina acestei realități, ar fi logic ca Statele Unite și celelalte puteri importante să fie interesate să coopereze împotriva terorismului. De exemplu, cooperarea între Statele Unite și China s-a intensificat substanțial din 2001, în ciuda relațiilor relativ reci anterioare aceluși moment.²⁶

3. Noi provocări pentru guverne

Raportul NIC 2020 notează faptul că, în vreme ce statele vor continua să fie structurile dominante în ordinea internațională, ele se vor confrunta cu noi provocări și constrângeri. Accentuarea naționalismului, politicile privind identitatea de grup/națională, intensificarea fervorii religioase și a „activismului” sunt provocări la adresa democrației și a migrației internaționale, cu care guvernele se vor confrunta în 2020.²⁷ În plus, tehnologia și internetul vor favoriza „proliferarea comunităților virtuale de interes transnaționale.”²⁸ Mai mult, internetul însuși va putea „accelera crearea unor mișcări globale, constituindu-se într-o forță robustă pe scena internațională.”²⁹

Pentru analiștii terorismului, noile probleme de guvernare au un număr de implicații în evoluția terorismului în viitor. Mai întâi, pe frontul demografic, se preconizează că până în anul 2050, populației lumii va ajunge la 9,243 miliarde.³⁰ În

²⁴ Din textul Convenției de la Shanghai privind Combaterea Terorismului, Separatismului și Extremismului, <http://www.sectso.org/html/00093.html> (accesată la 23 februarie 2008).

²⁵ Yun Yun Teo, *Target Malacca Straits: Maritime Terrorism in Southeast Asia*, Studies in Conflict and Terrorism 30, no. 6 (2007): p. 541.

²⁶ Shirley Kan, *U.S.-China Counter-Terrorism Cooperation: Issues for U.S. Policy*, Raportul adresat Congresului (Washington, DC: Congressional Research Service, 12 Mai 2005): pp.1-6.

²⁷ *Mapping the Global Future*, pp.73-83.

²⁸ Idem.

²⁹ Idem.

³⁰ *2006 World Population Data Sheet* (Washington, DC: Population Reference Bureau, 2006), p.5.

plus, creșterea demografică va fi mai accentuată în țările în curs de dezvoltare, care au posibilități limitate de a gestiona consecințele unei astfel de creșteri. Expansiunea demografică va determina creșterea presiunilor în privința asigurării locuințelor, asistenței medicale și a instituțiilor de învățământ. Dacă numărul de locuri de muncă nu va crește corespunzător, creșterea șomajului va determina creșterea numărului de indivizi nemulțumiți (în particular, bărbați tineri, educați) care vor deveni vulnerabili la oferta terorismului.

Creșterea populației tinere va exacerba presiunile generate de șomaj preexistente în anumite țări sau regiuni. În Orientul Mijlociu - o regiune care a produs de-a lungul istoriei un număr disproporționat de teroriști comparativ cu alte regiuni - populația tânără a crescut dramatic. Cel mai recent raport privind dezvoltarea globală afirmă că „în regiunea Orientului Mijlociu și a Africii (MENA) există aproximativ 100 de milioane de tineri cu vârste cuprinse între 12 și 24 de ani. Se preconizează că numărul tinerilor din această regiune va atinge apogeul în următorii 25 de ani.”³¹ În Africa, creșterea populației tinere va crea presiuni asupra guvernelor în privința asigurării locuințelor, asistenței medicale și a locurilor de muncă, ceea ce va determina apariția unui val de tineri cu un nivel inferior de educație, fără loc de muncă, tineri care vor constitui o sursă potențială de instabilitate.³²

Dacă țările în curs de dezvoltare nu vor găsi oportunități pentru crearea de noi locuri de muncă pentru a răspunde tendințelor demografice, populația tânără frustrată va fi potențial atrasă de activitățile radicale sau violente. În țări ca Nigeria sau Afganistan, șomajul este deja o problemă socială care amenință stabilitatea internă. Nigeria a recunoscut că se confruntă cu un număr aproximativ de 3,3 milioane de șomeri înregistrați, cea mai ridicată rată a șomajului existând în regiunea nord-vestică a țării.³³

În Afganistan, tinerii care s-au întors din Iran și Pakistan s-au plâns de tratamentele dure și discriminatorii la care au fost supuși în aceste țări, precum și de problema șomajului din țara lor, fapt care i-a determinat pe unii să se înscrie în rândul talibanilor.³⁴

Urbanizarea reprezintă o altă tendință demografică cu consecințe pentru terorism. Astăzi, mai mult de 50% din populația lumii se află concentrată în zone urbane, acest procent urmând să crească la 60% în următorii 30 de ani. Aglomerările de populație în regiunile urbane reprezintă un potențial magnet irezistibil pentru teroriștii și infractorii violenți. După cum nota un scriitor, „potențialii teroriști și insurgenți se află acolo unde există bani și persoane care caută securitatea la adăpostul oferit de populația și

---

³¹ *World Development Report (WDR) 2007 – Development and the Next Generation: Regional Highlights – Middle East and North Africa*, http://sitesources.worldbank.org/INTWDR2007/Resources/1489782-1158076403546/WDR2007_RegionalHighlights_MENA-Aug29draft6.pdf (29 noiembrie 2006).

³² General Bantz J. Craddock, Commander, United States European Command, Before the House Armed Services Committee (15 martie 2007), p.7.

³³ *Nigeria: North-West Highest in Unemployment – NDE Data*, Africa News, 27 noiembrie 2007.

³⁴ *Residents of Afghan capital complain about unemployment*, BBC Worldwide Monitoring, 2 martie 2007.

complexitatea metropolelor moderne.”³⁵ Zonele urbane vor deveni vulnerabile la atacuri cu mijloace de distrugere în masă, de vreme ce aceste zone au acoperire media disproporționată față de alte regiuni, ceea ce constituie un element esențial al terorismului modern.

Imigrația reprezintă o altă provocare pentru guverne, cu implicații teroriste. Astăzi, există aproximativ 191 milioane de imigranți internaționali, o vastă categorie de „*imigranți legali, cu drept de muncă temporar sau deținători de vize, imigranți ilegali, azilanți și refugiați.*”³⁶ Migrația internațională poate fi o valvă de siguranță pentru țările sărace, aflate în colaps social, dar acești imigranți nu sunt neapărat bine-primiți în noile țări. Sentimentul anti-imigranți, xenofobia și rasismul vor contribui la crearea resentimentelor în cadrul diaspora, care - respinsă de țara de adopție - va putea fi atrasă de ideologiile extremiste sau violente.

Tinerii musulmani din Europa, de exemplu, se simt deseori înstrăinați în țara gazdă și se concentrează în grupuri demografice, fiind vulnerabili la tot felul de idei propagate prin internet care încurajează separatismul și, în unele cazuri, participarea la acțiuni extremiste sau violente.

Astfel de indivizi pot fi recrutați pentru a participa la activități teroriste. Oficiali ai unor agenții de informații europene au observat că procesul de radicalizare poate fi surprinzător de scurt ca durată, ceea ce înseamnă că posibilitatea identificării indivizilor și a comploturilor este foarte mică.³⁷

Migrația internațională poate genera o infrastructură infracțională pentru contrabandă și trafic cu ființe umane. Aceasta poate avea implicații pentru terorismul internațional - în sensul că o astfel de infrastructură deține capacitățile pentru fraudă cu pașapoarte și alte documente de identitate - ce pot fi exploatate de organizațiile teroriste. Până la momentul actual, există dovezi limitate în sprijinul acestei convergențe, dar posibilitatea teoretică rămâne, mai ales că țările dezvoltate utilizează mecanisme de monitorizare și „screening” la frontieră din ce în ce mai sofisticate. În decembrie 1999, fraudă cu pașapoarte a fost un element cheie pentru intrarea în Statele Unite a lui Ahmed Ressam, acesta având scopul final de-a bombarda aeroportul internațional din Los Angeles. Teroriști proeminenți, precum Ayman Al-Zawahiri, sunt cunoscuți ca deținând o „*varietate uluitoare de pașapoarte*” care le permite să intre cu ușurință în mai multe țări.³⁸ Cu toate acestea, utilizarea sporită a listelor de verificare, a datelor biometrice și a altor tehnologii moderne va diminua mobilitatea de deplasare a teroriștilor internaționali, în viitor; unii dintre ei se vor orienta spre grupurile de contrabandă sau își vor dezvolta propriile mijloace de contracarare.

---

³⁵ Frank G. Hofman, *Small Wars Revisited: The United States and Nontraditional Wars*, Journal of Strategic Studies 28, no. 6 (2005), pp. 923–924.

³⁶ *Growing Global Migration and Its Implications for the United States: NIE 2001-02D* (Washington, DC: National Foreign Intelligence Board, martie 2001), p.11.

³⁷ *Intelligence and Security Committee: Report into the London Terrorist Attacks on 7 Iulie 2005* (Chairman: The Rt. Hon. Paul Murphy, MP), prezentat în Parlament de primul ministru la solicitarea Majestății sale, mai 2006, p. 29.

³⁸ Ed Blanche, *The Egyptians Around Bin Laden*, Jane’s Intelligence Review 13 (2001): pp.19–21.

4. Insecuritatea la nivel global

În final, raportul NIC 2020, prevede „manifestarea pe scară largă a sentimentului insecurității - bazat pe percepția psihologică a amenințării fizice.”³⁹ Terorismul rămâne amenințarea cea mai importantă la adresa securității internaționale: „Factorii cheie care au favorizat terorismul internațional nu dau semne că se vor modifica în următorii 15 ani.”⁴⁰ În plus, această secțiune a raportului evidențiază aspecte precum: proliferarea armelor (incluzând armele convenționale și cele de distrugere în masă), infraționalitatea cibernetică și terorismul cibernetic, conflictele interne și urgențele umanitare. Multe din aceste aspecte relaționează direct sau indirect cu evoluția terorismului.

Crima organizată, una din temele acestei secțiuni a raportului NIC 2020, a constituit întotdeauna un element aparținând civilizației. Dar lumea de azi se confruntă cu o nouă situație, în care infraționalitatea a atins un asemenea nivel de putere și influență în anumite părți ale lumii, comparabil puterii de stat. „Infraționalitatea strategică” transcende conceptele tradiționale de „sub-politică”, subiect pentru impunerea legii. În alte cuvinte, infraționalitatea strategică se referă la capacitatea acesteia - sau a infrastructurii infraționale - de a prelua statul, de a se infiltra în instituțiile statului și în ultimă instanță, de a-l transforma complet.

În Mexic, spre exemplu, crima organizată a atins un asemenea nivel, încât a indus „colapsul parțial al statului”, erodând democrația până la forma unui „narcosocialism.”⁴¹ În unele cazuri, statul însuși devine „o întreprindere pentru acțiuni infraționale continue.”⁴²

Coreea de Nord, de exemplu, a fost mult timp asociată cu activități infraționale (inclusiv cu producerea și distribuirea ilegală de narcotice, falsificarea valurilor și spălarea banilor).⁴³ Aplicarea recentă de către Statele Unite a Secțiunii 311 din legea US PATRIOT împotriva Băncii Delta Asia din Macao a fost determinată de o presupusă spălare de bani de către Coreea de Nord.

Intensificarea crimei organizate are un număr de implicații foarte mari pentru terorism. Ar putea sprijini combinarea obiectivelor și structurilor organizaționale de crimă organizată cu cele teroriste, conducând la convergența intereselor și motivațiilor.⁴⁴ Regiunile infestate de crima organizată pot constitui un refugiu pentru teroriști. Aceste medii pot permite teroriștilor să exerseze sau să-și perfecționeze noile modalități de a

---

³⁹ *Mapping the Global Future*, p.14.

⁴⁰ *Ibidem*, p.15.

⁴¹ Max G. Manwaring, *A Contemporary Challenge to State Sovereignty: Gangs and Other Illicit Transnational Criminal Organizations in Central America*, El Salvador, Mexico, Jamaica și Brazil (Carlisle Barracks, PA: US Army War College, Strategic Studies Institute), p. 29.

⁴² Phil Williams, *Transnational Criminal Enterprises, Conflict, and Instability*, in *Turbulent Peace: The Challenges of Managing International Conflict*, Ed. Chester A. Crocker, Fen Osler Hampson și Pamela Aall (Washington, DC: United States Institute of Peace Press, 2001), p.109.

⁴³ Sheena Chestnut, *Illicit Activity and Proliferation: North Korean Smuggling Networks*, *International Security* 32, no. 1 (2007): p. 83.

⁴⁴ Tamara Makarenko, *Terrorism and Transnational Organized Crime: Tracing the Crime-Terror Nexus in Southeast Asia*, in *Terrorism and Violence in Southeast Asia: Transnational Challenges to States and Regional Stability* Ed. Paul J. Smith (Armonk, NY: M.E. Sharpe, 2005), p.173.

strânge bani din activități infracționale. În Afganistan, provocările permanente la adresa unei guvernări eficiente și a securității, constituie un mediu prielnic pentru cultivarea și exportul narcoticelor pe bază de opium, tendință care se menține și în continuare.⁴⁵ În Somalia, fragmentarea statului și absența autorității legii creează un mediu ideal pentru activități infracționale, care includ pirateria și jaful armat de-a lungul coastelor maritime somaleze.⁴⁶ Și în țările dezvoltate există o legătură aparentă între infracționalitate și terorism. În Spania, spre exemplu, numeroși teroriști implicați în atentatul cu bombe de la Madrid din 11 martie 2004 au antecedente privind traficul ilicit cu droguri.⁴⁷ Un alt complot privind un atentat cu bombă asupra Curții de Justiție Naționale a Spaniei a fost inițiat de 15 indivizi care au fost condamnați sau acuzați pentru un șir de infracțiuni, incluzând jaful armat, infracțiuni cu proprietăți, falsuri, trafic cu droguri și deținere ilegală de arme.⁴⁸

Raportul NIC 2020 mai descrie și provocările la adresa statelor instabile sau aflate în colaps. De fapt, Strategia Națională de Securitate (NSS) din 2002 afirmă că „*America este mai puțin amenințată de statele victorioase/stabile decât de cele aflate în declin/colaps.*”⁴⁹ Statele instabile definite ca și state în care instituțiile guvernamentale nu au legitimitate sau nu funcționează eficient au devenit o preocupare pentru politicienii contemporani, mai ales după atentatele din 9/11, care au fost comise de actori non-statali care își au refugiul în țări instabile sau aflate în colaps, precum Afganistanul.⁵⁰ Instabilitatea statului, violențele și infracționalitatea strategică pot crea împreună o combinație explozivă care poate stimula, în ultimă instanță, terorismul și alte forme de violență politică. În Nigeria, violențele etnice, politice sau infracționale reprezintă o amenințare directă la capacitatea internă de producție a petrolului. În Mexic, unde violențele infracționale amenință direct stabilitatea internă a țării, grupurile insurgente reactivitate - Armata Populară Revoluționară (EPR) - au executat atacuri cu bombe asupra conductelor de petrol și gaze naturale, o tendință în creștere pentru anii sau decadele următoare.⁵¹

Legătura dintre statele instabile și terorism este, totuși, mult mai complicată decât poate sugera această analiză. Terorismul nu este întotdeauna, în mod necesar, asociat cu statele instabile sau aflate în colaps; mai mult, mulți teroriști actuali, incluzând majoritatea celor care au participat la atentatele din 9/11, provin din state puternice sau viabile, din Europa sau America de Nord.⁵² Cum statele dezvoltate și-au intensificat activitățile de monitorizare și restricționare a utilizării spațiului operativ

---

⁴⁵ *Afghanistan's Opium Crop Explodes*, Jane's Foreign Report, 13 septembrie 2007.

⁴⁶ Clive Schofield, *Plaguing the waves – Rising Piracy Threat o. the Horn of Africa*, Jane's Intelligence Review 19, no. 7, 1 iulie 2007.

⁴⁷ Chris Jaspardo, *Low-Level Criminality Linked to Transnational Terrorism*, Jane's Intelligence Review 17, no. 5, 1 mai 2005.

⁴⁸ Idem.

⁴⁹ *National Security Strategy 2002* (Washington, DC: White House, Septembrie 2002), p.1.

⁵⁰ Boaz Atzili, *When Good Fences Make Bad Neighbors; Fixed Borders, State Weakness and International Conflict*, *International Security* 31, no. 3 (iarna 2006/2007): p.139.

⁵¹ J. Michael McConnell, Director of National Intelligence.

⁵² Edward Newman, *Weak States, State Failure, and Terrorism*, *Terrorism and Political Violence* 19, no. 4 (2007): pp.470–471.

funcțional de către teroriștii contemporani, prin legi interne mai stricte, proceduri de supraveghere și prin întărirea securității frontierelor, unele organizații teroriste sau indivizi se vor reazeza în zone ale lumii unde controlul guvernului și al statului este mult mai slab. Această tendință poate explica atractivitatea unor zone precum Zonele Tribale aflate sub Administrația Federală a Pakistanului (FATA), care, conform unui raport al serviciilor de informații americane, sunt utilizate ca „raioane de așteptare/concentrare” pentru atacurile Al Qaeda executate în sprijinul talibanilor din Afganistan, dar și ca baze de instrucție pentru noii teroriști operativi, pregătiți pentru atacuri orientate împotriva Pakistanului, Orientului Mijlociu, Africii, Europei și Statelor Unite.⁵³ Anumite zone din Africa pot deveni și ele atractive pentru organizațiile teroriste în viitor. Continentul african „abundă în ținte cu valoare ridicată, pornind de la investițiile masive în domeniul petrolului (deseori, ale companiilor americane) din golful Guineea, și până la industria înfloritoare a turismului din Africa de Sud.”⁵⁴

Instabilitatea statală - manifestată prin capacități reduse și corupția corozivă - pot favoriza terorismul, ca urmare a eșecului statului în protejarea populației de violențele etnice sau religioase. Se presupune că violențele manifestate în insula indoneziană Ambon între musulmani și creștini, de la sfârșitul anilor 1990, au fost accentuate de eșecul guvernului indonezian de a interveni la timp și eficient. Intervenția grupului militant Laskar Jihad, care cuprindea și câțiva membri ai forțelor de securitate indoneziene, i-a favorizat pe participanții musulmani la conflict. În replică, solidaritatea crescută între creștini și fundamentalismul creștin au exacerbât severitatea conflictului, mai ales după 1999.⁵⁵ Și mai grav, istoricul violențelor în Ambon prezintă o populație nemulțumită, neîncrezătoare, grupuri armate radicalizate care proliferază violența, situație care va crea, în viitor, condiții de refugiu pentru grupurile co-jihadiste internaționale.⁵⁶

Modificările climatice, descrise pe scurt în raportul NIC 2020, ar putea și ele accentua legătura dintre statele instabile și terorism, deoarece aceste modificări subminează capacitatea statului și destabilizează guvernele. Grupul interguvernamental pentru schimbări climaterice (IPCC) arată că modificările climatice se pot manifesta în diferite moduri, prin valuri de căldură mai intense și mai frecvente, secetă, inundații, creșterea nivelului oceanului planetar, incidența bolilor infecțioase (printre alte efecte), toate contribuind la destabilizarea țărilor, mai ales a celor aflate în curs de dezvoltare.⁵⁷

---

⁵³ Thomas Fingar, Deputy Director, National Intelligence for Analysis, Director of National Intelligence, Committee on House Armed Services, CQ Congressional Testimony, 13 februarie 2008.

⁵⁴ Jakkie Cilliers, *Terrorism and Africa*, African Security Review 12, no. 4 (2003): p.100.

⁵⁵ Badrus Sholeh, *Jihad in Maluku*, in *A Handbook of Terrorism and Insurgency in Southeast Asia*, ed. T.H. Tan (Cheltenham, UK: Edward Elgar, 2007), pp.161–162.

⁵⁶ Idem.

⁵⁷ IPCC, 2007: *Summary for Policymakers*, Climate Change 2007: Impacts, Adaptation and Vulnerability. Contribution of Working Group II to the Fourth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change, Ed. M.L. Parry, O.F. Canziani, J.P. Palutikof, P.J. van

Un raport recent al Centrului pentru Cercetare Maritimă preconizează faptul că „*modificările climaterice vor agrava standardul de viață, deja aflat la limită, al multor națiuni din Asia, Africa și Orientul Mijlociu, determinând instabilitate politică extinsă și probabilitatea prăbușirii multor state.*”⁵⁸ Aceste state ar putea „crea condiții pentru conflicte interne, extremism și mișcări orientate spre un autoritarism sporit și ideologii radicale.”⁵⁹

În plus, schimbările climaterice ar putea contribui teoretic la apariția a noi forme de terorism, deoarece ele generează nemulțumiri între țările (sau în interiorul unei țări) cele mai afectate de efectele acestor modificări. China și Statele Unite, care consumă aproximativ 15% și 25% din rezervele energetice ale planetei, sunt responsabile pentru aproape jumătate din emisiile de dioxid de carbon eliberate în atmosferă.⁶⁰ Cele două țări, precum și altele cunoscute pentru faptul că produc emisii importante de dioxid de carbon, se pot confrunta cu violențe din partea unor grupuri sau indivizi care au suferit de pe urma acestor modificări climatice.

Un alt aspect evidențiat de raportul NIC 2020, care are legătură directă cu terorismul, îl reprezintă proliferarea armelor de distrugere în masă: „cel mai îngrijorător este faptul că unele grupări teroriste caută să obțină arme de distrugere în masă.”⁶¹

În cel mai recent raport al său pentru Congres, J. Michael McConnell, directorul de informații naționale, a afirmat că deși explozibilii convenționali sunt cei care predomină în orice scenariu de atentat al Al Qaeda, organizația va continua, fără doar și poate, „*să achiziționeze și să utilizeze arme de distrugere în masă*”, în mod special, arme „ușor accesibile, în opinia noastră.”⁶²

Mai mult, disponibilitatea acestor arme poate fi corelată cu tranzițiile și tendințele geopolitice mai largi. Țările sau elemente delicvente din cadrul guvernelor, precum omul de știință pakistanez Abdul Qadeer Khan (A.Q.Khan), pot pune la dispoziție, în mod clandestin, astfel de tehnici și tehnologii. Unii analiști speculează că episodul Khan privind proliferarea nucleară este departe de a fi un caz izolat, fiind emblematic pentru relațiile îngrijorătoare care se pot stabili între „*unii militari, oficiali de informații în rezervă, oameni de știință din domeniul nuclear (din Pakistan), și talibanii și teroriștii Al Qaeda.*”⁶³

Deși unele scenarii privind detonarea unor încărcături nucleare reprezintă cele mai grave temeri pentru guverne, scenariul cu mijloace de distrugere în masă este unul din ce

---

der Linden și C.E. Hanson (Cambridge: Cambridge University Press), pp.7–22, <http://www.ipcc.ch/pdf/assessment-report/ar4/wg2/ar4-wg2-spm.pdf> (24 februarie 2008).

⁵⁸ *National Security and the Threat of Climate Change* (Washington, DC: Center for Naval Analysis), p.7.

⁵⁹ Ibidem

⁶⁰ Steven Chu, Director, Lawrence Berkeley National Laboratory, Committee on Senate Finance, CQ Congressional Testimony, 27 martie 2007.

⁶¹ *Mapping the Global Future*, p. 95.

⁶² J. Michael McConnell testimony, Director of National Intelligence.

⁶³ Lisa A. Curtis, Committee on House Foreign Affairs Subcommittee on the Middle East and South Asia, Subcommittee on Terrorism, Nonproliferation and Trade, CQ Congressional Testimony, 27 iunie 2007.

în ce mai realist, fiind reprezentat de complotul deșeurat de autoritățile iordaniene la data de 20 aprilie 2004.⁶⁴ S-a intenționat bombardarea biroului primului ministru iordanian, Ambasada Statelor Unite și Departamentul General pentru Informații de la Amman. Per ansamblu, atacatorii anticipau că vor ucide aproximativ 80.000 de oameni și vor răni încă 160.000. Husayin Sharif, unul dintre conspiratori, a recunoscut cu mândrie în fața investigatorilor că atacul intenționa să fie „*primul atentat chimic sinucigaș al Al Qaeda.*”⁶⁵

Atentatele cu arme de distrugere în masă, în unul din articolele lui David Veness, „*produc o combinație de crime, dezastre civile, și amenințări la adresa sănătății publice ce vor genera un impact ridicat asupra societății.*”⁶⁶ Un astfel de atac, rezultat cu sute de mii de morți, ar avea probabil profunde implicații geopolitice. Noțiuni tradiționale precum suveranitatea statului pot fi abandonate, războaiele preventive continue devenind o obișnuință.⁶⁷ Libertățile civile din țările liberale moderne vor cunoaște un regres. Rezultatul net va fi „*un mediu mai stabil și mai sigur, dar poate nu la fel de atractiv ca cel existent.*”⁶⁸

Concluzii

O analiză a tendințelor teroriste pornind de la jumătatea secolului XIX relevă faptul că terorismul tinde să respingă evoluțiile în cele trei domenii. Mai mult, Martha Crenshaw a spus că anumite mișcări sau organizații teroriste au intrat sau vor intra în declin în viitor, ca urmare a efectelor combinate ale celor trei factori: reacția guvernului față de terorism, alternativele strategice ale organizațiilor teroriste și resursele organizațiilor teroriste.⁶⁹

După cum au demonstrat multe incidente reușite de teroriști, procesul de prevedere a comploturilor teroriste în viitor va fi unul dificil. Acest eseu a încercat o abordare strategică, propunând modelul cu trei elemente pentru înțelegerea factorilor care vor modela evoluția terorismului: ideile, funcțiile și geopolitica. Spre deosebire de acele comploturi care pot fi descoperite prin acțiunile tactice ale serviciilor de informații, aceste tendințe largi pot fi monitorizate mai eficient și depistate privind retrospectiv și într-o anumită măsură, și prospectiv.

Cât despre viitorul terorismului, raportul NIC 2020 evidențiază un număr de conflicte și tensiuni, de transformări tehnologice, de realinieri geopolitice care vor crea o bază amplă pentru crearea și susținerea viitoarelor mișcări și organizații teroriste. În consecință, terorismul tinde să rămână o provocare persistentă în secolul

---

⁶⁴ Sebestyen Gorka și Richard Sullivan, *Jordanian Counterterrorist Unit Thwarts Chemical Bomb Attack*, Jane's Intelligence Review 16, no. 10, 1 octombrie 2004.

⁶⁵ *Confessions' of Group Planning Jordan Chemical Attack*, BBC Monitoring International Reports, 26 aprilie 2004.

⁶⁶ David Veness, *Terrorism and Counterterrorism: An International Perspective*, Studies in Conflict and Terrorism 24 (2001), p. 408.

⁶⁷ Stephen D. Krasner, *The Day After*, Foreign Policy, no. 146 (2005), p.68.

⁶⁸ Ibidem

⁶⁹ Martha Crenshaw, *How Terrorism Declines*, Terrorism and Political Violence 3, no. 1 (1991), p.80.

XXI. Mai mult, grupările teroriste proeminente astăzi, precum Al Qaeda, vor fi înlocuite de alte grupări noi, cu altă agendă și alte metodologii.

Cu alte cuvinte, terorismul nu se va afla în declin; de fapt, în lumina tendințelor viitoare identificate în raportul NIC 2020, adevărata eră a terorismului s-ar putea să fie de-abia la început.

Bibliografie:

- [1]. BACH JENSEN, Richard, *Daggers, Rifles and Dynamite: Anarchist Terrorism in Nineteenth Century Europe*, *Terrorism and Political Violence*, 16, no. 1, 2004.
- [2]. CHESTNUT, Sheena, *Illicit Activity and Proliferation: North Korean Smuggling Networks*, *International Security* 32, no. 1, 2007.
- [3]. KAN, Shirley, *U.S.-China Counter-Terrorism Cooperation: Issues for U.S. Policy*, CRS Report to Congress, Washington, DC: Congressional Research Service, 12 mai 2005.
- [4]. NEWMAN, Edward, *Weak States, State Failure, and Terrorism*, *Terrorism and Political Violence* 19, no. 4, 2007.
- [5]. NEUMANN, Peter R., și SMITH, M.L.R., *Strategic Terrorism: the Framework and its Fallacies*, *Journal of Strategic Studies* 28, no. 4, 2005.
- [6]. SHANE, Scott, *Scale and Detail of Plane Scheme Recall Al Qaeda*, *New York Times*, 11 august 2006.
- [7]. TALBOT, Ian, *Pakistan in 2002: Democracy, Terrorism and Brinkmanship*, *Asian Survey* 43, no. 1, 2003.
- [8]. WIKTOROWICZ, Quintan, *A Genealogy of Radical Islam*, *Studies in Conflict and Terrorism* 28, no. 2, 2005.

POLIȚIA DE FRONTIERĂ ROMÂNĂ. EVOLUȚIE ȘI PERSPECTIVĂ ÎNTR-O LUME ÎN SCHIMBARE

Dr. Nelu POP*

1. Introducere

Istoria românilor este istoria unui popor statornic așezat în una și aceeași vatră în care și-a urmat făgașul propriu de acțiune și manifestare, de cultură materială și spirituală. Nicolae Iorga spunea în „Originea, firea și destinul neamului românesc” Enciclopedia României vol. I, București 1938: „Este vorba de un popor care prin strămoșii săi își are rădăcini de patru ori milenare; aceasta este mândria și aceasta este puterea noastră”.

Tot despre poporul român și despre lupta împotriva tuturor celor care l-a atacat, Alexandru Vlahuță spunea în lucrarea „Din trecutul nostru” următoarele: „Vijelii complete au trecut peste noi. La toate au ținut piept și nu ne-am dat, ș-aici am stat, ca trestia ne-am îndoit sub vânt, dar nu ne-am rupt. Și am rămas stăpâni pe moșia noastră. Știe numai bunul Dumnezeu cu cât sânge ne-am plătit noi pământul acesta scump tuturor românilor, scump pentru frumusețile și bogățiile lui, scump pentru faptele mărite și înălțătoare care s-au petrecut pe el”.

De-a lungul acestei istorii „de patru ori milenare” cum spunea N. Iorga păzitorii fruntariilor acestor teritorii și-au găsit locul permanent și au participat la toate evenimentele de la început până la sfârșit aducându-și jertfa de sânge.

Istoria acestei instituții după toate mărturisirile a existat din cele mai vechi timpuri, cunoscând o serie de transformări și perfecționări și perfecționări până s-a ajuns la actuala structură organizatorică.

Indiferent de forma de organizare și denumire – plăieși, potecași, mărginași, cordonași, călărași, martologi, dorobanți, grăniceri, polițiști de frontieră – întotdeauna conținutul misiunilor a fost același, cu anumite particularități, în funcție de caracterul perioadei istorice existente: în timp de pace străjuirea hotarelor, prevenirea activităților ilegale la adresa siguranței interne, pornind de la graniță, a intereselor externe ale țării, iar, în timp de război, participarea, alături de celelalte forțe combatante, la lupta pentru apărarea pământului strămoșesc.

Această instituție este tot atât de veche pe cât de vechi sunt teritoriile pe care s-au așezat și trăit strămoșii noștri, manifestându-se în funcție de perioada istorică în care a existat și împlinind misiunile conform intereselor momentului parcurs.

2. Etapele parcurse în evoluția instituțională de la tradițional la modern

Din cele mai vechi timpuri până în 1864 păzitorii frontierelor au fost organizați și și-au desfășurat activitatea în mod diferit în cele 3 provincii românești. Începând cu anul 1964 când domnitorul Alexandru Ioan Cuza prin Înaltul Decret Domnesc nr. 893/24.07.1964 s-a prevăzut organizarea grănicerilor din Moldova după modelul celui din Țara Românească și unirea celor 2 corpuri grănicerești.

---

* Chestor principal, Poliția de Frontieră Română

Anul 1919 a găsit instituția grănicerească într-o nouă postură: organizarea pazei frontierei României Mari. Realizarea visului de secole al românilor a determinat implicit și profunde reorganizări ale grănicerilor.

În perioada 1919-1940, Corpul de Grăniceri s-a reorganizat în mai multe rânduri pe brigăzi, regimente și companii, numărul brigăzilor și regimentelor fiind la început una, respectiv trei, ajungând, în anul 1935, la patru, respectiv opt mari unități și unități. Tot în această perioadă s-a înființat Grupul Navelor de Grăniceri, cu șalupe și ambarcațiuni auxiliare. Alte schimbări și reorganizări, după cum se va vedea mai departe, au avut loc în condițiile amputărilor teritoriale și ale celui de-al doilea război mondial, precum și ca urmare a instalării noului regim politic din România, în anul 1944.

La 12 iulie 1940 a fost înființată Direcția Generală a Poliției și Securității Statului (incluzând și Poliția de Frontieră, conform Legii 2370).

În timpul celei de-a doua conflagrații mondiale, forțele grănicerești au îndeplinit misiuni caracteristice războiului, iar pentru modul în care ele au fost îndeplinite au fost citate prin Ordin de Zi pe Unitate, inclusiv prin Ordin de Zi pe întreaga Armată.

Legea nr. 59, aprobată prin Decretul nr. 143 din 23 ianuarie 1941, a prevăzut militarizarea oficiilor polițienești de la frontieră, porturi, aeroporturi și gări și au fost puse sub controlul Marelui Stat Major sau al altor organe ale armatei, hotărâte de aceasta.

La 1 ianuarie 1946 a luat ființă Comandamentul Trupelor de Grăniceri, organizat pe trei Brigăzi de Grăniceri, un Centru de Instrucție al Grănicerilor și un Grup de Nave. Brigada avea în componență două regimente, iar regimentul două batalioane și un batalion de instrucție.

Instrucțiunile nr. 28860 din 8 martie 1947 pentru organizarea și executarea controlului și supravegherii în spatele frontierei, prevedea că acestea se făceau de către echipele speciale de poliție și jandarmi în vederea stăvilirii trecerilor peste frontieră ce se făceau pe scară întinsă din cauza pazei insuficient făcute.

La 21 iunie 1947, prin Legea nr. 208, Comandamentul Trupelor de Grăniceri a fost scos din subordinea Ministerului Apărării Naționale și trecut în cea a Ministerului de Interne, având aceeași misiune - paza și apărarea frontierelor. Pe linia și pe zona de frontieră grănicerii aveau atribuții de poliție generală, iar comandanții de unități de pază și subofițerii comandanți de plutoane erau împuterniciți ca ofițeri ai Poliției Judiciare.

În 1948 a fost înființat Serviciul de Pașapoarte și Poliție de Frontieră din subordinea Ministerului de Interne, iar, un an mai târziu, Trupele de Grăniceri aveau ca sarcină și controlul punctelor de trecere a frontierei. Prin Legea nr. 53 din 24 februarie 1948 pentru stabilirea unor măsuri de siguranță în zona de frontieră, paza și supravegherea granițelor se făcea pe linia de frontieră și în interiorul țării, pe o adâncime de 25 km de la această linie. Menționăm că, după anul 1944, o dată cu instaurarea regimului comunist și până la Revoluția din 1989, activitatea celor de la fruntarii poartă pecetea concepției epocii conform căreia „trupele de grăniceri se integrează în sistemul general de apărare a patriei”. Prin Decretul nr. 25/22 ianuarie

1949 se înființează Miliția, în cadrul Ministerului Afacerilor Interne, și se desființează Poliția și jandarmeria, iar prin Decretul nr. 102/16 martie 1949 se înființează Trupele de Securitate. Prin H.C.M. nr. 1361/11.07.1956 structura M.I. era constituită din Departamentul Securității și Departamentul Internelor. La Direcția Securității se aflau Trupele de Securitate, Trupele de Grăniceri și Trupele de Pază. Prin Decretul nr. 68/20.02.1960 Trupele de Grăniceri au fost trecute la Ministerul Forțelor Armate, iar punctele de frontieră au rămas în structura Comandamentului Trupelor de Grăniceri. În 1964, prin H.C.M. nr. 258/26 mai, punctele de control pentru trecerea frontierei de stat au trecut de la M.F.A. la MAI.

Decretul nr.14 din anul 1972, la art. 1, stipula că „paza și apărarea frontierei de stat au devenit un atribut al întregului popor; pentru asigurarea pazei frontierei de stat trupele de grăniceri cooperează cu celelalte comandamente ale M.Ap.N, cu organele Ml și cu comitetele executive ale consiliilor populare. În îndeplinirea misiunii de pază a frontierei de stat se sprijină, de asemenea, pe serviciile pazei obștești din comunele situate în zona de frontieră și pe concursul voluntar al cetățenilor". Anterior, prin Ordinul nr. 172 din 22 noiembrie 1968, s-a stabilit că „atribuțiile MAI cu privire la munca de pașapoarte, evidență a străinilor și controlul trecerii frontierei de stat române se aduc la îndeplinire de către Direcția de Pașapoarte, Evidență a Străinilor și Controlul Trecerii Frontierei, direct și prin organele sale subordonate, precum și prin inspectoratele județene de miliție, respectiv Inspectoratul de Miliție București".

C.T.Gr. a funcționat în subordinea Ministerului Afacerilor Interne (cum se redenumise ulterior), până în anul 1960, când a revenit în structurile M.Ap.N, subordonare care a durat până în anul 1992, când, prin Legea nr. 56/1992 privind Frontiera de Stat a României, Comandamentul Trupelor de Grăniceri s-a transformat în Comandamentul Național al Grănicerilor și a trecut în structura Ministerului de Interne.

Prin Hotărârea CSAT nr. 113 din 16 decembrie 1998 privind Programul Ml de restructurare a forțelor cu competențe la frontiera de stat s-a dispus ca să se constituie Poliția de Frontieră Română, condusă de IGPF, pentru îndeplinirea misiunilor de pază, supraveghere și controlul frontierei de stat, iar prin O.U.G. nr. 80/4 iunie 1999 s-a înființat Poliția de Frontieră Română, prin preluarea structurilor și efectivelor C.N.Gr. și DPF din cadrul Direcției Generale de Poliție de Frontieră, Străini, Probleme de Migrări și Pașapoarte.

La data intrării în vigoare a ordonanței s-a înființat și Garda de Coastă, în structura IGPF, prin preluarea unităților de marină grănicerească maritimă și fluvială din cadrul C.N.Gr. și a unor posturi ale Poliției T.N. din cadrul IGP, stabilite prin Ordin al ministrului de interne.

Realitățile juridice actuale din sfera protecției și managementul frontierei cât și din mecanismul funcțional al instituției poliției de frontieră, ce privesc suportul legislativ, cadrul structural, dimensiunea organizatorică cât și algoritmul relațional, își au consacra și materializarea în următorul corp de acte normative: O.U.G. nr. 104/27.06.2001, aprobată prin Legea nr. 81/26.02.2002, O.U.G. nr. 105/27.06.2001, aprobată prin Legea nr. 243/29.04.2002, H.G. nr. 445/6.05.2002 de aprobare a

Normelor metodologice de aplicare a O.U.G. nr. 105 cât și strategiile de securizare a frontierei de stat și cea privind managementul integrat al frontierei.

3. Rolul și locul PFR în contextul actual

Poliția de Frontieră Română, în actuala ei structură, face parte din Ministerul Administrației și Internelor. Este instituția specializată a statului care exercită atribuțiile ce îi revin cu privire la supravegherea și controlul trecerii frontierei de stat, prevenirea și combaterea migrației ilegale și a faptelor specifice criminalității transfrontaliere săvârșite în zona de competență, respectarea regimului juridic al frontierei de stat, pașapoartelor și străinilor, asigurarea intereselor statului român pe Dunărea interioară și canalul Sulina situate în afara zonei de frontieră, în zona contiguă și în zona economică exclusivă, respectarea ordinii publice în aria de competență, în condițiile legii. (art.1-Ord.104/2002).

Rezultă, de aici, că Poliția de Frontieră Română are un loc bine definit în cadrul Ministerul Administrației și Internelor prin faptul că a fost înființată prin lege primind sarcini și misiuni specifice îndeosebi în zona de frontieră dar, și în afara ei.

Rolul Poliției de Frontieră cunoaște o evoluție continuă de perfecționare în plan teoretic și a activităților practice. Întreaga activitate a Poliției de Frontieră se desfășoară pe baza și în executarea legii (Legea nr. 81/2002 privind organizarea și funcționarea Poliției de Frontieră Române, Legea 243/2002, privind frontiera de stat a României, Ordonanță de urgență nr. 194 din 12/12/2002, privind regimul străinilor, Legea 248/2006 privind regimul liberei circulații a cetățenilor români în străinătate și alte acte normative. Totodată, activitatea Poliției de Frontieră este realizată de personalul de specialitate, polițiști de frontieră care potrivit Legii nr. 360/2002 privind statutul polițistului, este funcționar public civil, cu statut special, înarmat, ce poartă, de regulă, uniformă și exercită atribuțiile stabilite pentru Poliția de Frontieră Română prin lege, ca instituție specializată a statului.

Importanța Poliției de Frontieră Române rezidă din faptul că întreaga sa activitate se desfășoară în interesul statului : supravegherea și controlul trecerii frontierei de stat și desfășurarea tuturor acelor acțiuni prevăzute de lege pentru protejarea intereselor statului în zona de competență.

Actuala structură organizatorică corespunde mai bine cerințelor pentru îndeplinirea misiunilor ce îi revin la standardele internaționale în domeniu, vizând atât condițiile operative și de operativitate actuale, cât și cele impuse de o eventuală trecere de la starea de pace la cea de urgență sau conflict. Structura sa organizatorică se încadrează și în prevederile Legii apărării naționale, privind nevoia de cooperare cu organele similare ale Statelor vecine, conform tratatelor, acordurilor, convențiilor și altor acte normative - bilaterale de frontieră.

Pentru îndeplinirea atribuțiilor specifice în zona de competență, personalului Poliției de Frontieră i-au fost conferite competențe administrative și penale specifice. Prezentarea acestora în lege are drept scop eliminarea paralelismelor dintre activitatea Poliției de Frontieră și cea a altor instituții ale statului și, totodată, asigurarea complementarității activității acestor autorități în vederea acoperirii tuturor stărilor de pericol ce se pot manifesta cu privire la ordinea publică, în zona de competență.

În concluzie, Poliția de Frontieră Română – ca instituție specializată a statului are un mare rol în realizarea securizării frontierelor și modernizării controlului la frontieră, adaptându-se schimbărilor imediate și necesare pentru asigurarea compatibilității cu instituțiile similare din statele membre ale Uniunii Europene.

4. Atribuții

În zona de competență Poliția de Frontieră Română are următoarele atribuții generale:

- execută supravegherea și controlul la trecerea frontierei de stat a României, previne și combate migrația ilegală și criminalitatea transfrontalieră în zona de competență, precum și orice altă încălcare a regimului juridic al frontierei de stat;

- apără viața, integritatea corporală și libertatea persoanelor, proprietatea publică și privată, celelalte drepturi și interese legitime ale cetățenilor și comunității;

- realizează controlul documentelor pentru trecerea frontierei de stat în punctele de trecere deschise traficului internațional, la intrarea în și la ieșirea din zonele libere, în punctele de mic trafic și treceri simplificate sau în alte locuri, după caz, potrivit legii;

- asigură derularea fluentă, corectă și civilizată a traficului de călători și mărfuri prin punctele de trecere a frontierei de stat, împreună cu celelalte autorități care au, potrivit legii, competențe de control privind trecerea frontierei de stat;

- asigură controlul trecerii peste frontiera de stat, în condițiile legii, a armelor, munițiilor, armelor de panoplie și de autoapărare, munițiilor aferente acestora, substanțelor explozive și a dispozitivelor încărcate cu substanțe toxice ori radioactive;

- supraveghează, prin observare directă permanentă, spațiul aerian adiacent frontierei de stat și mării teritoriale;

- asigură aplicarea prevederilor tratatelor, acordurilor, convențiilor și protocoalelor cu privire la frontiera de stat și la controlul trecerii frontierei, încheiate de România cu statele vecine, cu alte state, cu organizații internaționale sau regionale;

- asigură supravegherea și controlul semnelor de frontieră;

- organizează și realizează cooperarea, în domeniile specifice de activitate, cu organele similare ale statelor vecine, ale altor state sau comunități de state, conform înțelegerilor bi - sau multilaterale la care România este parte;

- organizează acțiuni pentru descoperirea și identificarea persoanelor care au încălcat sau despre care se dețin date că intenționează să încalce normele regimului juridic al frontierei de stat, precum și alte prevederi legale stabilite în competență; desfășoară activități pentru constatarea faptelor penale și efectuează cercetări în legătură cu acestea, conform legii;

- culege, stochează, prelucrează, valorifică și face schimb de date și informații, în condițiile stabilite de lege pentru Poliția Română, în scopul exercitării atribuțiilor legale, cu autoritățile publice interesate, pe bază de protocol, și cu organisme similare din alte state, pe baza înțelegerilor la care România este parte;

- constată contravențiile și aplică sancțiunile contravenționale, potrivit legii;

- coordonează activitățile personalului celorlalte instituții sau ale agenților economici care, potrivit legii, își desfășoară activitatea în punctul de trecere a frontierei de stat, în legătură cu trecerea frontierei de stat, și urmărește respectarea legii de către întregul personal din punctul de trecere;

- introduce date și exploatează datele introduse în Sistemul de informare național privind circulația persoanelor și bunurilor prin frontieră (SIF), în scopurile și în condițiile prevăzute de lege;

- asigură menținerea ordinii și liniștii publice în punctele de trecere a frontierei de stat, iar la solicitarea altor autorități ale statului participă la astfel de acțiuni în localitățile din zona de frontieră;

- participă, împreună cu alte formațiuni ale Ministerului Internelor și Reformei Administrative, în colaborare cu trupe ale Ministerului Apărării, cu unități de protecție civilă și cu alte autorități prevăzute de lege, la activitățile de salvare și evacuare a persoanelor și bunurilor periclitate de incendii, explozii, avarii, accidente, calamități naturale și catastrofe, precum și de limitare și înlăturare a urmărilor provocate de astfel de evenimente;

- participă, împreună cu autoritățile teritoriale pentru protecția mediului și cu organele de frontieră ale statelor vecine, după caz, la luarea măsurilor necesare pentru prevenirea riscurilor ecologice și a producerii daunelor, precum și, în caz de accidente care afectează factorii de mediu, la eliminarea efectelor acestora;

- exercită orice alte atribuții stabilite prin lege.

În zona de competență pe apă, Poliția de Frontieră Română are și următoarele atribuții specifice:

- supraveghează și asigură respectarea drepturilor statului român în apele din zona de competență;

- previne și combate pirateria, acțiunile teroriste și faptele circumscrise crimei organizate în apele aflate sub jurisdicția statului român;

- execută, direct sau împreună cu autoritatea vamală, controlul navelor și ambarcațiunilor despre care se dețin date și informații că desfășoară activități ilegale în zona de competență ori sunt surprinse desfășurând asemenea activități;

- execută controlul navelor și al ambarcațiunilor împreună cu unitățile teritoriale pentru protecția mediului în caz de evacuare a apelor uzate în emisar sau în caz de producere a unei poluări accidentale;

- participă la supravegherea, controlul și asigurarea protecției și conservării fondului cinegetic și piscicol natural, prin prevenirea și combaterea vânatului și pescuitului ilegal, precum și a exploatării ilegale a altor resurse biologice și nebiologice din apele aflate în zona de competență;

- caută navele aflate în pericol în apele din zona de competență și în marea liberă și participă la salvarea echipajelor acestora în caz de necesitate, iar la solicitare desfășoară acțiuni de salvare a navelor și a încărcăturii lor, conform dreptului maritim internațional;

- execută supravegherea și participă la controlul pentru respectarea normelor privind ordinea și siguranța navigației în apele din zona de competență și în porturi, în colaborare cu organele zonale ale căpităniilor de port;

- interzice, direct sau cu participarea, la cerere, a unităților de nave ale Ministerului Apărării Naționale, accesul navelor străine în anumite zone, sectoare sau raioane ale mării teritoriale și căilor navigabile fluviale aflate sub jurisdicția statului român, prin suspendarea temporară a dreptului de trecere inofensivă, conform legii;

- asigură protecția și participă la apărarea obiectivelor de importanță deosebită aflate în apele din zona de competență, în colaborare cu unitățile de nave ale Ministerului Apărării, cu alte forțe, în conformitate cu planurile aprobate din timp.

5. Riscuri și amenințări

Țara noastră este tot mai vizată de fluxurile de migranți, devenind o adevărată placă turnantă, poziție la care contribuie mai mulți factori externi și interni, după cum urmează:

Factori externi:

- perpetuarea conflictelor (armate și etnice);
- teritoriul ex-sovietic a devenit extrem de penetrabil, trecerea relativ ușoară pentru călăuzele organizate în filiere internaționale;

- prețurile mai reduse practicate de companiile de aviație rusești pentru cetățenii din țările cu potențial migrator și eliberarea cu foarte mare ușurință de vize de intrare în Rusia și Ucraina;

- existența pe teritoriul Moldovei și Ucrainei (ca și al Rusiei) a unor rețele care cunosc posibilitatea trecerii frauduloase a frontierei cu România, având în componență foste cadre de grăniceri, care știu bine segmentele de frontieră ușor penetrabile;

- atitudinea tolerantă a autorităților statelor din flancul estic (Rusia, Ucraina, Moldova) față de fluxurile de migranți vizează tocmai evitarea responsabilităților ce decurg din convențiile internaționale pentru acordarea de asistență materială grupurilor de migranți și aplicarea de măsuri de returnare a migranților ilegali.

- recesiunea economică resimțită în multe zone ale globului favorizează extinderea și diversificarea (ramificarea) criminalității organizate (rețele de trafic ilicit de stupefiante și alte materiale prohibite) care speculează fluxurile de migranți pentru tranzitarea unor țări, între care România.

- nereușita politicilor de „imigrare pe cote” adoptate de către țările occidentale care, confruntate cu recesiunea economică, au redus continuu necesarul de forță de muncă ce se asigură cu muncitori migranți;

- ușurința (rapiditatea) comunicațiilor spre țările occidentale e percepută ca o îmbiere de către migranți;

- indiferența țărilor de origine față de migrarea propriilor cetățeni, chiar facilitarea acestui fenomen (cazul Turciei, Albaniei).

Factori interni:

- existența în țara noastră a unui număr însemnat de cetățeni străini proveniți din Orientul Apropiat, atrași de complexul proces al tranziției economice, creează impresia imigranților că România oferă un mediu favorabil;

- greutățile tranziției, corelate cu ritmul în care se realizează armonizarea legislației cu reglementările comunitare sunt considerate ca situații favorabile de către migranți, inclusiv de către emisarii criminalității internaționale;

- atitudinea ospitalieră (tradițională) a românilor față de străini este considerată, de asemenea, ca situație favorabilă de către migranți;

- implicarea unor cetățeni români, îndeosebi rromi, în diferite fapte ce țin de criminalitatea organizată constituie un adevărat cap de pod pentru traficanții de migranți;

- disproporția tot mai evidentă dintre numărul vizitatorilor străini și ofertele reale pentru turism, fapt ce denotă că viza turistică e folosită ca un mecanism comod pentru intrarea legală în România a unor falși turiști, între care și virtual migranți;

- în zonele de frontieră unii români și-au creat un adevărat mijloc de trai scoțând bani din disperarea migranților.

Consecințe negative ale migrației ilegale pentru România:

- influențarea negativă a pieței forței de muncă cu preponderență în domeniul comerțului și serviciilor, prin practicarea unor activități ilicite, de regulă, la firmele unor conaționali, dar și a „muncii la negru”, situație ce devine critică, în condițiile ratei șomajului;

- posibilitatea de a se infiltra și acționa pe teritoriul României a unor grupări de factură teroristă sau antinațională (prin crearea unor sisteme de cumulări de fonduri, pregătire logistică și doctrinară ori declanșarea unor acțiuni violente);

- situația critică a migranților face ca aceștia să fie recrutați cu ușurință de structurile crimei organizate și implicați în trafic de droguri, arme, muniții, autoturisme furate sau de persoane;

- prin acest gen de consecințe, migrația reprezintă un import benevol de criminalitate;

- posibilitatea transmiterii de către migranți a unor boli specifice zonelor din care provin (mulți dintre ei fiind contaminați și eludând sistemele de protecție socială);

- suportarea de către statul român a unor cheltuieli împovărătoare pentru returnarea migranților ilegali în țările de origine - pe lângă cele ce din de cazare, întreținere și asistență solicitanților de azil și a străinilor care au dobândit statutul de refugiat;

- prezența și consolidarea de „comunități” de migranți pe teritoriul național care, prin caracterul eterogen (din punct de vedere etnic, religios, educațional) fac dificile relațiile cu localnicii, riscând să degereze în surse de conflict, atât între grupurile de străini, cât și între aceștia și cetățenii autohtoni;

- tendința a numeroși migranți de a încerca să suplinească lipsa mijloacelor de întreținere procurându-le prin săvârșirea de infracțiuni de multe ori cu implicarea unor elemente infractoare autohtone.

Imigrația ilegală reprezintă o sursă de pericole pentru siguranța statului, prin efectele perturbatoare asupra principalelor domenii ale societății românești: demografic, piața locurilor de muncă, întărirea economiei subterane, proliferarea criminalității. Această categorie de persoane prezintă riscul de a deveni un pericol pentru ordinea publică, starea lor precară predispunându-i la comiterea de fapte infracționale.

Încercarea de folosire a teritoriului României ca spațiu de manevră pentru migrația ilegală - provoacă nu numai efecte negative în planul climatului social, al ordinii publice și asupra situației economice, dar și serioase repercusiuni negative pentru interesele României, prin îngreunarea demersurilor oficiale făcute în vederea facilitării călătoriilor cetățenilor români în spațiul comunitar (și nu numai).

6. Perspectivele dezvoltării instituționale ale PFR

Cu 3.149,9 kilometri de graniță aflată în responsabilitate (dintre care peste 2.000 km frontieră externă a Uniunii Europene) și o organizare creată după modelul structurilor similare ale statelor comunitare, Poliția de Frontieră de astăzi este apreciată ca fiind un partener competent și credibil în lupta împotriva infracționalității transfrontaliere.

Concluziile parțiale ale experților care au analizat evoluția din ultimii ani a instituției noastre constituie o premisă favorabilă pentru un verdict final pozitiv. De asemenea, progresele realizate în implementarea unor proiecte de anvergură, în care suntem implicați direct ori avem statut de partener – cum ar fi Sistemul Integrat de Securizare a Frontierei și Sistemul Integrat de Control și Supraveghere la Marea Neagră - reprezintă un succes care întregește cartea de vizită a Poliției de Frontieră Române.

În același timp, considerațiile recente ale conducerii Ministerului Administrației și Internelor referitoare la reforma generală, procesul de profesionalizare și evoluția sub aspect logistic a instituției noastre, ne determină să considerăm că suntem pe drumul cel bun.

Nu în ultimul rând, trebuie evidențiate aprecierile favorabile la adresa instituției, exprimate în diverse ocazii de către colaboratori din țară și din străinătate, evoluția pozitivă a relațiilor de bună vecinătate și conlucrare cu structurile corespondente din proximitatea granițelor interne și externe pe care le supraveghem, precum și consolidarea relațiilor de parteneriat cu organizațiile de breaslă și sindicale ale polițiștilor.

Un alt element important de natură simbolică, îl constituie intrarea Poliției de Frontieră Române sub patronajul spiritual al Dreptcredinciosului Voievod Ștefan Cel Mare și Sfânt, și înmânarea oficială a noului steag reprezentativ pentru Poliția de Frontieră Română, cu prilejul Zilei de 24 iulie - sărbătoarea instituției noastre.

Odată cu aderarea ca membru cu drepturi depline la Uniunea Europeană, la 1 ianuarie 2007, România a intrat într-o nouă etapă, care presupune pregătirea și adoptarea măsurilor necesare aderării la spațiul Schengen.

Termenul asumat de autoritățile române pentru îndeplinirea acestui deziderat este martie 2011.

Procesul de evaluare Schengen constă în verificarea îndeplinirii tuturor condițiilor necesare implementării depline a acquis-ului Schengen. Acest lucru presupune că România trebuie să își demonstreze capacitatea de a îndeplini cerințele acquis-ului Schengen într-o manieră uniformă corectă, consistentă și eficientă.

La nivel național, îndeplinirea obiectivului legat de eliminarea controalelor la frontierele interne și aderarea la spațiul Schengen presupune implementarea unui complex de măsuri care vizează:

- adoptarea și implementarea acquis-ului Schengen;
- construcția instituțională;
- componenta de investiții, achiziții de mijloace tehnice, echipamente și sisteme specializate, precum și pregătirea adecvată a personalului care va fi implicat în acest demers.

De asemenea, se are în vedere asigurarea implementării bunelor practici și recomandărilor elaborate la nivel european, așa cum sunt acestea prevăzute în cataloagele Schengen.

Măsurile avute în vedere pentru îndeplinirea obiectivelor circumscrise fiecărui domeniu legat de cooperarea Schengen sunt detaliate în Planul de Acțiune Schengen, document revizuit anual, care reprezintă planul de implementare a Strategiei Naționale de Management Integrat a Frontierei de Stat. În domeniul controlului frontierelor, principalele obiective pentru pregătirea aderării la spațiul Schengen sunt:

- Implementarea procedurilor de control al traficului în vederea asigurării fluidității traficului la viitoarea frontieră internă și eliminării obstacolelor care restricționează traficul rutier, în punctele de trecere la viitoarea frontieră internă.

- Monitorizarea și evaluarea permanentă a stadiului acțiunilor prevăzute în documentele de implementare a Strategiei naționale de management integrat al frontierei de stat a României, pentru perioada 2007-2010 - Planul de acțiune și Planul unic multianual de investiții pentru securitatea frontierei), precum și în Planul Indicativ pentru Facilitatea Schengen.

- Implementarea Sistemului Integrat de Supraveghere și Control la Marea Neagră.

- Operaționalizarea sistemului de informații despre pasageri în aeroporturi.
- Separarea eficientă a fluxurilor de pasageri intra și extra Schengen în porturile și aeroporturile internaționale.

- Reabilitarea infrastructurii pentru controlul frontierei.

- Implementarea Sistemului Integrat de Securitate a Frontierei.

- Pregătirea adecvată a personalului care va fi implicat în acest demers.

Resursele financiare necesare pentru realizarea acțiunilor necesare îndeplinirii măsurilor legate de aderarea la spațiul Schengen se regăsesc în Planul unic multianual de investiții, document aprobat de Grupul Interministerial Român pentru Managementul Integrat al Frontierei de Stat (GIRMIFS).

Planul unic se actualizează anual și permite autorităților române să monitorizeze progresele înregistrate până la integrarea în spațiul Schengen.

Alte surse financiare disponibile se referă la Facilitatea Schengen și Programul general „Gestionarea Fluxurilor Migratorii”.

Beneficii aduse de aderarea la spațiul Schengen:

Aderarea la spațiul Schengen are ca efect ridicarea controalelor între frontierele interne ale statelor membre Schengen, care aplică în întregime acquis-ul Schengen, fiind creată o singură frontieră externă, unde controalele se desfășoară conform unui set de reguli clare în materie de vize, migrație, azil, precum și măsuri referitoare la cooperarea polițienească, judiciară sau vamală.

Ridicarea controalelor între frontierele interne ale statelor membre Schengen

Trecerea frontierei se poate realiza indiferent de oră și prin orice loc, iar cetățenii statelor membre care călătoresc în spațiul Schengen trebuie să aibă asupra lor un document de identitate valabil. Trecerea frontierelor interne poate fi asemănată cu o călătorie în interiorul țării.

Controalele la frontierele interne Schengen pot fi introduse pentru o perioadă limitată în timp din motive de ordine publică sau securitate națională, decizie ce este luată la nivelul fiecărui stat membru Schengen.

Libertatea de mișcare a cetățenilor statelor membre reprezintă beneficiul adus de aderarea la spațiul Schengen, fără ca acesta să fie înțeles ca absolut

Odată cu eliminarea controalelor la frontiere ar putea crește pericolele pentru securitatea internă a țărilor implicate prin faptul că, din acest moment, se lasă „cale liberă” infractorilor.

Astfel, se impune o cooperare transfrontalieră, în special prin înființarea serviciilor comune ale poliției, vămii și poliției de frontieră (în cadrul Centrelor, Birourilor, Punctelor comune de contact) pentru toate statele contractante, care să aibă ca scop protecția propriilor cetățeni. De asemenea, Sistemul Informatic Schengen, asistența operativă reciprocă și schimbul direct de informații între forțele de poliție, precum și supravegherea și urmărirea transfrontalieră a infractorilor reprezintă mijloace de luptă împotriva terorismului, crimei organizate, traficului de ființe umane și a imigrației ilegale. În același timp, a fost adoptat un set uniform de reguli, care să asigure cetățenilor statelor membre protecția datelor cu caracter personal împotriva oricărei încălcări a drepturilor fundamentale.

Un set de măsuri care să compenseze impactul negativ al eliminării controalelor la frontierele interne:

În afara beneficiilor aduse, eliminarea controalelor la frontiere interne poate avea un impact negativ pentru securitatea internă a statelor membre.

Pentru prevenirea unor astfel de inconveniente, statele Schengen introduc un set de măsuri compensatorii prevăzute în detaliu de acquis-ul Schengen și de recomandările referitoare la punerea lor în practică.

Din cele 142 de articole ale Convenției de Aplicare a Acordului Schengen (CAAS), articolul 2 se referă la eliminarea controalelor persoanelor la frontierele interne ale statelor contractante. Aproape toate celelalte articole conțin măsuri compensatorii pentru eliminarea controalelor la frontiere. Acest mănunchi de măsuri compensatorii din CAAS reprezintă de fapt progresul cooperării europene în domeniul poliției, justiției și regimului cetățenilor străini.

Măsurile compensatorii ale CAAS pot fi clasificate după cum urmează:

- circulația persoanelor (vize și cooperare consulară);
- cooperarea polițienească;
- sprijinul reciproc al polițiilor în domeniul asistenței judiciare;
- schimbul de ofițeri de legătură între poliții;
- cooperarea transfrontalieră la granițele interne, în special prin înființarea serviciilor comune ale poliției, vămii și poliției de frontieră pentru toate statele contractante;
- misiuni de supraveghere și urmărire transfrontalieră a poliției,
- cooperarea judiciară a statelor membre Schengen.

Cea mai semnificativă măsură compensatorie o reprezintă înființarea unui sistem comun european de urmărire polițienească transfrontalieră, numit Sistemul Informatic Schengen.

Toate statele membre introduc date în sistem direct de la bazele de date naționale.

O altă măsură compensatorie se referă la protecția datelor cu caracter personal, care reprezintă dreptul persoanei fizice de a-i fi apărate acele caracteristici care conduc la identificarea sa și obligația corelativă a statului de a adopta măsuri adecvate pentru a asigura o protecție eficientă pornind, de la faptul că numeroase informații privind datele personale se transferă între statele membre.

RĂZBOIUL BAZAT PE TEHNOLOGIA INFORMAȚIEI

Dr. Eugen SITEANU*

The new discoveries in the field of knowledge management (knowledge base, knowledge engineering, knowledge leadership, knowledge audit, and audits, knowledge analyst, knowledge organization, knowledge manager, knowledge management infrastructure, knowledge mapping, knowledge transfer, and so on), the experience accumulated during warfare, both as phenomenon and a process, IT&C, and a better use of the lessons learned have lead to more power coming from information access and speed that allows the massing of a force's effects. The importance of Net-Centricity and knowledge management in information technology – based warfare is described in this paper. The views expressed in this paper are those of the author and do not reflect the official military policy. All information and sources for this paper were drawn from unclassified materials.

„Cunoașterea este prin ea însăși putere”
Francis Bacon

Arta militară a evoluat odată cu omenirea și după milenii de transformare și modernizare, de perfecționare a mijloacelor de ducere a războiului, cu ajutorul științei și tehnologiei, s-a ajuns la arta înțelepciunii în ducerea războiului, ca instrument al politicii, respectiv în ducerea confruntărilor militare, pentru că războiul acum este scos în afara legii. În secolul al XXI-lea, managementul cunoașterii și tehnologiile avansate au ridicat arta militară pe treptele unei arte „a înțelepciunii lucrului bine făcut”¹, pe culmile gândirii și acțiunii eficiente ale științei (ca summum al gândirii pluridisciplinare) îmbinate cu pragmatismul, ceea ce a dat un impuls comandanților curajoși și inteligenți să devină creatori, înțelepți.

Confruntarea este o caracteristică a Universului și a fizionomiei omului și conține trei etape: deosebire (diferență), opoziție și conflict.² Acestea însă se transformă mereu, întrucât realitatea de ieri, astăzi este alta și decurge din ceea ce a fost ieri prin apariția unor schimbări continue în configurația lumii. Toate acestea ne sugerează că trăim în imperiul incertitudinii, care se încearcă să fie explicat prin teoria haosului, ceea ce reprezintă doar un început destul de promițător. Întregul Univers se transformă mereu și despre aceasta noi nu știm decât câteva aspecte disparate, adică de fapt cunoașterea noastră este fragmentată și trebuie să punem ordine în managementul cunoașterii. Pe acest drum spinos al procesului cunoașterii am descoperit că pe măsură ce înțelegem mai bine fenomenele, se mărește aria aspectelor necunoscute. Din punct de vedere matematic, însă, fenomenele din domeniul artei militare se pot modela pentru a aduce la lumină lanțul devenirii căci arta militară e determinată de procesele devenirii sociale. În arta militară practica se

---

* **Colonel profesor universitar, Academia Oamenilor de Știință din România**

¹ Eugen Bădălan, Valentin Arsenie, Gheorghe Văduva, **Eseu despre arta strategică**, Editura Militară, București, 2005.

² Ibidem, p.10.

îmbină cu teoria, știința cu intuiția, experiența cu inițiativa creatoare, științele militare cu arta războiului.

Aspectele tehnice ale acțiunilor militare, și în special ale luptei armate, se răspândesc în diferite domenii ale acțiunilor omenești: economice, psihologice, informaționale, cibernetice, ceea ce i-a determinat pe unii cercetători să afirme că s-a terminat cu arta militară întrucât toate procesele, fenomenele și acțiunile depind de tehnologie, informație și computer. Dar adevărul este că informația și tehnologiile de vârf (inclusiv IT) măresc procesul cunoașterii, înlătura ignoranța și ne aduc în pragul societății cunoașterii (societatea cunoașterii științifice) sau a societății epistemologice.

Deși natura lucrurilor și filozofia lor nu se schimbă, în viitor se transformă rapid sistemele și se accelerează evoluția acestora și a raporturilor dintre ele (inclusiv a sistemelor de sisteme) schimbându-se însă arhitectura, construcția, dinamica și reversibilitatea.³ Dar și în viitor omul va fi singurul său stăpân și nu numai că își va crea, ci își va recrea mereu propria sa condiție în toate domeniile, inclusiv în acela al confruntării și al luptei armate (în domeniul artei militare).

Cunoașterea științifică și noile tehnologii, precum și lucrul în rețea determină performarea gândirii în acțiunile militare pe baza folosirii în rețeaua de informare a organizațiilor militare a noilor instrumente intelectuale ce conduc la câștigarea și menținerea superiorității informaționale, cognitive și decizionale atât la nivel tactic, cât și strategic.

Managementul cunoașterii sau knowledge management (KM) în domeniul militar reprezintă în același timp o știință, o artă, dar și o stare de spirit specifică, adică un anumit fel de a vedea, a căuta și a accepta progresul tehnologiilor de colecționare a cunoștințelor (explicarea datelor/informațiilor, sintetizarea textelor, folosirea agențiilor de culegere a informațiilor, metodologiei de scoatere a informațiilor etc.), înmagazinarea cunoștințelor, corectarea acestora, diseminarea cunoștințelor și aplicarea acestora (pe internet, pe rețele proprii, pe instrumente de suport ale deciziilor și pe sisteme colaborative). El înseamnă de fapt o metodă, un instrument de conducere a mijloacelor intelectuale și a informațiilor și cunoștințelor într-o manieră care să-i confere organizației militare (unității/M.U.) un avantaj net în competiția cu inamicul/adversarul. El mai reprezintă și o strategie de optimizare a conducerii, cooperării și coordonării, cunoașterii și în primul rând de elaborare științifică a deciziilor, care identifică, selectează, stochează, prelucrează, ordonează, organizează și comunică⁴ informațiile esențiale comandanților și subordonaților la momentul oportun și atât cât e necesar într-o manieră care îmbunătățește performanța fiecărui militar, dar și a fiecărei organizații militare (U/MU) făcându-le mai puțin vulnerabile în fața inamicului și facilitându-le obținerea succesului în luptă/operație.

Pentru conducerea cunoașterii e necesară o structură care să conțină un ofițer șef al cunoașterii, un analist, un inginer, un manager și un administrator al

---

³ Ibidem, p. 398.

⁴ Luiza Kraft, **Knowledge Management. Glossary of terms and phrases**, „Carol I” National Defense University, 2007, p.33.

cunoașterii.⁵ Inginerul de cunoaștere se ocupă de ingineria cunoașterii, adică de colectarea informațiilor de la experți și sintetizarea ei într-o formă organizată în baza de date din computer și din sistemele computerizate, care poate fi înmagazinată și împărtășită (consultată) de membrii organizației militare. El formează interfața dintre militarii din organizație și înalta tehnologie (sistemele/rețelele de calculatoare) ca expert de sisteme-programe care imită abilitățile de elaborare a deciziilor ale experților.

Ingineria cunoașterii este un proces de extragere a cunoștințelor, de la un expert, cu destule detalii, dar și de o manieră completă (în totalitate) astfel încât cunoștințele să poată fi împărtășite tuturor celorlalți⁶ militari din organizații în măsura în care au nevoie (inclusiv sistemelor informaționale interesate).

Baza de date de cunoaștere conține informații despre alte date conținute în baza de date. Datele și/sau informațiile trebuie să existe într-un sistem tradițional de management al datelor organizației militare.

Managementul cunoașterii coordonează munca inginerilor de cunoaștere și a analiștilor de cunoaștere din organizațiile militare. Cartografia (harta) cunoașterii este procesul de identificare și anume: cine și ce știe, cum este stocată informația în organizația militară, unde este stocată și cum sunt informațiile stocate în corelație/interdependente.

Transferul de cunoștințe este un proces prin care o organizație militară e afectată de experiența altelea (inclusiv prin lecțiile învățate).

Cunoașterea reprezintă informația care e organizată, sintetizată, sau rezumată pentru a mări înțelegerea, conștiința, cunoștința și puterea de înțelegere a militarilor și în primul rând a comandanților.⁷

Analistul de cunoaștere îi învață pe militarii din organizație și diseminează în cadrul acesteia cele mai bune practici în acest sens. El utilizează cele mai avansate tehnologii (IT) pentru acumularea de cunoaștere și managementul cunoașterii.

Managementul cunoașterii în armată (AKM) reprezintă o strategie completă (totalitară) de transformare a armatei într-un centru de lucru în rețea și într-o forță bazată pe cunoaștere, printr-un ansamblu de scopuri și obiective menite să realizeze îmbunătățirea reușitei comandanților de dominare asupra deciziilor (procesului decizional).

Aceste scopuri și obiective sunt îndreptate asupra managementului/conducerii infrastructurii tehnologiei informației (IT) ca o acțiune în concordanță cu Grila Informației Globale (GIG) pentru reducerea amprentei (consumului și acțiunilor de accesare) resurselor și echipamentelor și crearea accesului ubicuu (pretutindeni) AKO ca portal de întreprindere (acces) spre centrele de cunoaștere, aplicații funcționale și servicii în rețea. Scopurile principale ale AKM sunt utilizarea celor mai bune practici de conducere/administrare și punerea accentului pe strategiile de inovare/îmbunătățire a capitalului uman (brainware).⁸

---

⁵ Ibidem, p. 33.

⁶ Idem.

⁷ Ibidem, p. 32.

⁸ Ibidem, p. 23.

Scopurile AKM pentru asigurarea transformării maxime și optime a forței (organizației militare) sunt următoarele: realizarea de schimburi culturale și administrative/de conducere pentru a deveni o organizație bazată pe cunoaștere; integrarea conceptelor KM și cele mai bune practici/proceduri în procesele armatei pentru îmbunătățirea performanței; conducerea infrastructurii ca o întreprindere pentru a mări capabilitățile/posibilitățile și eficacitatea/eficiența; instituționalizarea Portalului de Cunoaștere al Armatei (AKO) ca un Portal al Întreprinderii (Organizației) pentru a asigura un acces universal și singur (în securitate/securizat) pentru întreaga armată; Exploatarea Capitalului Uman pentru Organizația Bazată pe Cunoaștere (KBO).

Strategia AKM asigură transformarea spre Forța Obiectiv bazată pe un cadru corespunzător care cuprinde:

- infrastructură solidă, care aplică efectiv capitalul uman și schimbă catalizatorii ceruți pentru îmbunătățirea transformării;

- infrastructură: IT (Computere, software, arhitectura, securitatea, comunicațiile, programe și facilități) cerute pentru Armata Bazată pe Rețea;

- capitalul intelectual: individual (militarul), echipa și cunoașterea întreprinderii (Organizației), sisteme și servicii și strategiile de acțiune a forțelor necesare pentru îmbunătățirea operațiilor și în primul rând a elaborării deciziilor;

- schimbarea catalizatorilor: politicile, resursele, managementul, cultura, procesele și educarea care se cer pentru optimizarea adoptării organizației și mediului organizației centrate/bazate pe rețea.⁹

Războiul bazat pe tehnologia informației (RBIT) este de fapt o nouă treaptă – superioară a Războiului Bazat pe Rețea, care utilizează sistemele integrate de comandă și control existente în fiecare categorie de Forțe.

Comanda și controlul (C2) sunt elemente esențiale în orice activitate militară și, prin urmare, inclusiv în managementul cunoașterii. Nu numai comandanții și ofițerii de stat major, ci și toți ceilalți ofițeri, pentru scurtarea ciclului conducerii și pentru analizarea rapidă a volumului uriaș de date și informații folosesc C4i. În era informațională, prin exploatarea IT&C¹⁰ se asigură dezvoltarea societății cunoașterii și accesul ultrarapid ai miilor de militari ai marilor unități la o bibliotecă virtuală enormă. Mediul informațional militar este global și cuprinde militarii, organizațiile militare, sistemele informaționale etc., care colectează, prelucrează și distribuie informațiile la nivel național și internațional. Managementul militar reprezintă utilizarea unui ansamblu extins de tehnici, metode și procedee pentru îmbunătățirea planificării, organizării și execuției operațiilor (bătăliilor luptelor), logisticii, administrării și achizițiilor, prin alocarea judicioasă, optimă a resurselor și controlul acestora. Acțiunea de implementare a capabilităților de război bazate pe rețea a început în SUA în anul 2002 prin adoptarea unui model al internetului pentru rețelele militare. Pe această cale militarii americani vor căuta informațiile cu ajutorul unui motor de căutare asemănător cu Google, trecându-se astfel, de la procesul de

---

⁹ Ibidem, p.24.

¹⁰ IT&C = tehnologia informației și comunicațiilor

împingere al informației la cel de extragere a acesteia. Americanii vor dezvolta sisteme de calcul distribuite, baze de date distribuite și aplicații de colaborare complexe, care au controlul securității și al configurării.¹¹ Sistemul C4ISR este un sistem de sisteme în care fiecare sistem produce și/sau consumă servicii.¹²

RBIT este pregătit și purtat de organizațiile militare bazate pe cunoaștere (OMBC) care pun accentul pe: crearea și asimilarea de cunoștințe noi; colectarea, procesarea și diseminarea în flux continuu a informației tactice și strategice; capacitatea militarilor, a comandanților înțelepți de a lua deciziile optime, cu viteza care să le permită să ia și să păstreze inițiativa în luptă/operație.¹³ În orice entitate militară (echipă, grupă, pluton, companie, batalion și până la organizațiile de nivel strategic) este necesar să se realizeze convergență între fenomenul cunoașterii și cel al managementului militar (planificare, organizare etc.), în vederea atingerii unor înalte performanțe în acțiunile militare viitoare.

Noile descoperiri în domeniul cunoașterii umane, experiența vastă acumulată în acțiunile militare și, în general, în operațiile militare privesc nu numai ca fenomene, ci și ca procese, dezvoltarea tehnologică fără precedent (IT&C) și utilizarea lecțiilor învățate au condus în cele din urmă la fundamentarea conceptului de război bazat pe tehnologia informației explicat succint în această lucrare.

Din punct de vedere al conținutului său și atât, conceptul nu este cu totul nou, întrucât anumite elemente ale acestuia au fost folosite încă din antichitate datorită lui Sun Tzî, dar conceptul propus de noi în anul 2007, în Revista de Științe Militare, nr. 1 (12), Anul XII, 2007, a fost denumit inițial Războiul Bazat pe Cunoaștere, ca urmare a implementării capacităților facilitate de rețea în armatele occidentale. Ulterior, în urma aprofundării studiului Războiului Bazat pe Rețea, a Războiului Bazat pe Efecte și a Războiului Haotic și mai ales a teoriei organizațiilor bazate pe cunoaștere și a managementului cunoașterii în organizațiile militare am ajuns la concluzia că acel concept de război bazat pe cunoaștere poate da naștere la interpretări greșite și de aceea ne-am oprit asupra conceptului de război bazat pe tehnologia informației deoarece este mai cuprinzător, mai coerent și mai bine fundamentat științific.

Managementul științific a apărut în anii 1911-1916 când Frederic Taylor și apoi Henri Fayol au scris despre principiile managementului științific (*The Principles of Scientific Management*) și administrarea industrială și generală (*Administration Industrielle et generale*), respectiv managementul întreprinderii industriale. Taylor și Fayol au prezentat pentru prima dată într-o manieră științifică procesul de management, elementele sale definitorii și câteva principii care sunt valabile și astăzi.

De aceea, nimeni nu poate spune despre războiul bazat pe tehnologia informației că este un concept vechi de când lumea, sau că exista în antichitate, când de fapt el a apărut după perfecționarea internetului și a sistemelor integrate de comandă și control C4ISR, după ce a fost fundamentat conceptul de management al cunoașterii și după ce s-au dezvoltat capacitățile de război bazate pe rețea.

---

¹¹ Constantin Mincu, *Sisteme C4i. Definiția conceptelor și evoluția acestora*, în Revista de Științe Militare nr. 1 (16), anul IX, 2009, p.33.

¹² Gruia Timofte, *Revista de Științe Militare*, nr. 1 (16), anul IX, 2009, p.46.

¹³ *Revista de Științe Militare*, Nr. 1 (12), Anul VII, 2007, p. 85.

TRANZIȚIA PUTERII

Dr. Ionel HORNEA*

Realismul înseamnă a recunoaște ca relațiile internaționale sunt guvernate de o realitate mai tristă și mai limitată decât cea care guvernează afacerile interne. Înseamnă a pune mai mare preț: pe ordine decât pe libertate, cea din urmă devenind importantă numai după ce prima a fost creată.

ROBERT D. KAPLAN, Răzbușnarea geografiei, Foreign Policy (LR), mai-iunie 2009

„Puterea în politica internațională este ca și vremea. Orișicine vorbește despre ea, dar puțini o înțeleg. Precum fermierii și meteorologii încearcă să prevadă furtunile, la fel și liderii și analiștii încearcă să înțeleagă dinamica distribuției puterii între națiunii. Tranziția puterilor afectează soarta fiecărei națiuni și este adesea asociată cu cataclismul furtunilor războaielor mondiale. Dar înainte putem analiza teoriile tranzițiilor hegemonice – aceasta este ceva din efortul de conducere de a prevedea marile schimbări marile schimbări de vreme din politica internațională – trebuie, pentru început, prin a recunoaște câteva distincții de bază dintre termenii *putere, balansul puterii și hegemonie*”¹.

1. Puterea

Puterea, ca și dragostea, este mai ușor de trăit, decât să o definești sau să o măsoari. Ea este abilitatea de a asigura realizarea propriilor obiective. Dicționarele spun că puterea este abilitatea de a face lucruri și de a-i controla pe alții. Robert Dahl², un renumit cercetător politic, definește puterea ca pe abilitatea de a da altora să facă, ceea ce ei nu ar vrea să facă.

Dar, când măsurăm puterea în termenii schimbării comportamentului altora, trebuie să le cunoaștem preferințele. Altfel, putem să facem o greșeală referitoare la puterea noastră, la fel cum ca și vulpea care a gândit să-l facă să sufere pe iepurașul când l-a aruncat într-un tufiș. Cunoscând dinainte cum se comportă alte popoare sau națiunii să în absența eforturilor noastre este destul de dificil.

Definirea din punct de vedere comportamental a puterii este utilă analiștilor și istoricilor care dedică un timp considerabil reconstruirii trecutului, dar, practic, pentru politicienii și liderii pare, mai repede, a fi mai efemer. Deoarece abilitatea de a-i controla pe alții este adesea asociată cu posesiunea unor resurse sigure, liderii politici, în comun, definesc puterea ca și pe o posesie a resurselor. Aceste resurse includ

---

* Colonel (r.)

¹ Joseph S. Nye, Jr., The Changing Nature of World Power Political Science Quarterly, Volume 105, Issue 2 (1990, vara), p. 177.

² Robert A. Dahl, *Who governs? Democracy and Power in an American City*, (New Haven, Conferința presă de la Universitatea Yale, 1961.

populația, teritoriul, resursele naturale, dimensiunea economică, puterea militară și stabilitatea politică, printre altele³. Calitate acestei definiții face ca puterea să pară mai concretă, măsurabilă și predictibilă atunci când este definit comportamentul. Puterea, în acest sens, înseamnă să ai cărțile mari într-un joc de pocher internațional. O regulă de bază a pocherului este aceea dacă oponentii tăi își arată cărțile aceasta face ca să obțină victoria, indiferent de ceea ce ai păstrat, acoperit în mâinile tale. Dacă știi că tu vei pierde un război, atunci nu-l mai începe.

Unele războaie, oricum, sunt începute de eventuali perdanți, care sugerează că, uneori, liderilor politici să-și asume un risc sau să facă o greșală. Adesea, cărțile oponentilor nu sunt în totalitate arătate în jocul politicilor internaționale. Ca și la pocher, abilitățile jucătorilor, precum bluful și înșelăciunea, pot face o mare diferență. Chiar și atunci când nu este înșelăciune, poate fi făcute greșeli referitor la care resurse sunt mai importante în situații particulare (de exemplu Franța și Marea Britanie aveau mai multe tancuri decât Hitler în 1940, dar Hitler a avut o mai mare manevrabilitate și o strategie militară mai bună). Pe de altă parte, în războaiele de durată, când s-a dispus de timp pentru mobilizare, adâncimea în teritoriu și dimensiunea economică au devenit mult mai importante, precum Uniunea Sovietică și SUA în Războiul 2 Mondial.

Conversia puterii este o problemă de bază care se amplifică când gândim puterea în termenii resurselor. Unele țări sunt mai bune decât altele din punct de vedere al conversiei resurselor într-o influență efectivă, la fel cum o carte ingenioasă a jucătorilor de pocher învinge, în ciuda faptului că a început cu cărți mai slabe. Puterea de conversie este capacitatea de a converti puterea potențială, așa cum este măsurată prin resurse, pentru a realiza putere, prin schimbarea comportamentului celorlalți. Astfel, unul trebuie să cunoască priceperea unei țări de a-și converti puterea resurselor, precum și posesia resurselor sale de putere pentru a prevedea corect finalitatea.

Aplicarea tehnologiilor industriale în război are, de multă vreme, un puternic impact. Știință și tehnologiile avansate au reprezentat, în mod particular, resurse importante de putere, încă de la începutul erei nucleare, în 1945. Dar puterea venită de la armele nucleare s-a dovedit a fi ceva înspăimântător și distructiv, încât aplicarea sa în prezent este destul de limitată. Războiul nuclear este, pur și simplu, prea scump, se spunea la sfârșitul anilor 50, în condițiile în care există multe situații în care folosirea forței este inadecvată sau foarte scumpă. În 1853, de exemplu, amiralul Perry a putut amenința Japonia cu bombardarea dacă nu-și deschide porturile pentru aprovizionare și comerț, dar este greu de imaginat că SUA ar putea, efectiv, amenința cu forța azi Japonia pentru a-și deschide piața comercială.

Sursele schimbătoare ale puterii

Conversia puterii este o problemă de bază care apare atunci când gândim puterea în termenii resurselor. Unele țări stau mai bine decât altele în reconversia

---

³ De văzut Ray S. Cline, *World Power Assessment* (Boulder, Cob.: Westview Press, 1977); Hans J. Morgenthau, *Politics among Nations* (New York: Alfred Knopf, 1955), cap. 9; and Klaus Knorr, *The Power of Nations* (New York: Basic Books, 1975), cap. 3, 4.

resurselor într-o influență efectivă. Analistii politici au argumentat că sursele puterii se mișcă, în general, înainte de la accentul pus pe forțe militare și cucerire care au marcat era timpurie. În evaluarea puterii internaționale astăzi, deși factori precum *tehnologia, educația și creșterea economică* păreau că și-au ocupat definitiv poziția determinantă, devenit mult mai importanți, cercetători precum în timp ce Robert Kaplan, care afirmă că „*oamenii și. ideile influențează evenimentele, dar geografia le determina in sens larg, astăzi mai mult ca niciodată*” și situația creată de Rusia, prin oprirea temporară a furnizării de gaze naturale către Europa, au demonstrat că *geografia, populația și materia primă* nu au devenit mai puțin importanți. Richard Rosecrance arată că până în 1945 lumea a balansat între un sistem teritorial care cuprindea statele ce vedeau puterea în termenii întinderilor mari de teren și un sistem comercial „bazat în statele care recunoșteau că autosuficiența este o iluzie”⁴. În trecut, spune Rosecrance, „era mai ieftin să stabilești dimensiunea teritoriului unui stat prin forță, decât să dezvolți un sistem economic sofisticat și un aparat comercial necesar pentru a dirija beneficiul din schimburile comerciale cu acesta”⁵.

Astfel, probabil că suntem în „perioada Japoneză” în politica mondială. Japonia a procedat, cu siguranță, mult mai bine cu strategia sa de stat comercial, după 1945, când a pus-o în practică pentru crearea unei mari Asii de Est – sfera de coproșperitate în anii 30. Dar securitatea Japoniei vis-à-vis de marii vecini militari – China și Rusia – depinde în mod hotărâtor de asigurarea protecției de către SUA. Pe scurt, chiar dacă putem defini clar puterea, a rămas încă foarte dificil să definim exact ceea ce privește relațiile privind resursele particulare ale acesteia. Astfel, putem trece mai repede la concluzia că toate trendurile favorizează puterea economică sau state precum Japonia sau China și India de astăzi.

Ca și altă formă a puterii, puterea economică nu poate fi măsurată simplu, în termenii resurselor tangibile. Aspectele intangibile sunt, de asemenea, importante. De exemplu, rezultatele generale depind de negocieri, iar negocierile depind de costurile relative în situații particulare și de abilitatea convertirii puterii potențiale în efecte. Costurile relative sunt determinate nu numai de totalul cheltuielilor cu resursele economice măsurabile ale unei țări, dar și, de asemenea, gradul de interdependență în relaționare dintre părți. Dacă, de exemplu, SUA și Japonia depind una de alta, dar gradul de dependență este diferit, atunci asimetria creată este o sursă de putere. Statele Unite pot fi mai puțin vulnerabile decât Japonia dacă relațiile dintre acestea se diminuează și poate utiliza amenințarea ca pe o sursă de putere⁶.

Un alt considerent este acela că multe țări mari găsesc astăzi cheltuielile militare ca foarte scumpe pentru a le planifica în perioadele următoare. Aceasta a rezultat din periculoasa escaladarea nucleară, dificultatea dirijării populației sărace în state sărace din alte zone de pe glob sau continent, pericolul ruperii relațiilor

---

⁴ Kenneth N. Waltz, *Theory of International Politics* (Reading, Mass.: Addison-Wesley, 1979), 172.

⁵ Richard N. Rosecrance, *The Rise of the Trading State* (New York: Basic Books, 1986), pp 16, 160.

⁶ Robert O. Keohane and Joseph S. Nye, Jr., *Power and Interdependence* (Boston: Little, Brown, 1977), cap. 1. De văzut și R. Harrison Wagner, “Economic Interdependence, Bargaining Power and Political Influence,” *International Organization* 41 (Summer 1988): pp. 461-84.

profitabile din alte cauze și opoziția publică. În cadrul democrațiilor vestice acestea au prelungit și a scumpit conflictele militare. Chiar și așa, *creșterea costurilor* forțelor militare *nu înseamnă că acestea vor fi excluse*⁷. Din potrivă, într-un sistem anarhic de state, unde resursa ultimă este autoajutorul, aceasta nu se poate întâmpla niciodată⁸. În asemenea situații, statele pot justifica costurile de utilizare a forței.

Chiar dacă utilizarea directă a forței a fost interzisă în cadrul unui grup de state, forța armată va continua să joace un rol politic important. De exemplu, rolul militar al Americii în descurajarea amenințărilor la adresa aliaților sau de asigurare a accesului la resursele cruciale, precum petrolul din Golf, înseamnă că oferirea unei forțe de protecție poate fi utilizată în negocierea situațiilor. Uneori legătura poate fi directă, cel mai adesea fiind un factor nementionat în mod deschis, dar prezent în spatele minții negociatorilor.

În plus, există păreri care uneori o denumesc „a doua față a puterii”⁹. Dându-i o altă interpretare, poate fi numită metoda de direcționare sau de comandă a exercitării puterii. Puterea de comandă poate rămâne un stimulent („morcovii) sau o amenințare (bățul). Dar există, de asemenea, un mod indirect de exercitare a puterii. O țară își poate realiza finalitățile prin a urma calea politică, deoarece și alte state vor să o urmeze sau a agreea un sistem care poate produce asemenea efecte. În acest sens, este foarte important să-ți organizezi agenda și să structurezi situația în lumea politică ca și cum tu le-ai da altora să se schimbe într-o situație dată. Acest aspect al puterii – de a da altora ceea ce tu dorești să ai – a putut fi denumit comportament de putere indirect sau cooptiv. Este un contrast în a asigura un comportament de putere, dându-le altora ceea ce tu dorești¹⁰. Puterea cooptivă poate rămâne în atracția unor idei sau în abilitatea de a stabili agenda politică într-un mod care să modeleze preferințele pe care alții le exprimă. Celebrul truism „*părinții adolescenților știu că dacă ei au structurat convingerile și preferințele copiilor, puterea lor va fi mai mare și de mai lungă durată, decât dacă s-ar fi bizuit pe un control activ*” este perfect valabil în derularea analizei cauzelor și modului de manifestare al puterii. Similar, liderii politici și filozofii au înțeles de mult puterea care vine din stabilirea agendei și din determinarea cadrului de dezbatere. Abilitatea de a stabili preferințe tinde a fi asociată cu puterea intangibilă a resurselor precum *cultura, ideologia, și instituțiile*. Această dimensiune a putut fi gândită ca și *putere soft*, în contrast cu puterea dură a

---

7 Joseph S. Nye, Jr., *The Changing Nature of World Power*, *Political Science Quarterly* Volume 105, Issue 2 (Summer, 1990), pp.177-192

⁸ Idem.

9 Peter Bachrach and Morton S. Baratz, “*Decisions and Nondecisions: An Analytical Framework*,” *American Political Science Review* 57 (September 1963): 632-42. De văzut, de asemenea, Richard Mansbach and John Vasquez, *In Search of Theory: A New Paradigm for Global Politics* (Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall, 1981).

¹⁰ Susan Strange utilizează termenul de *structural power*, prin care ea definește ceea ce numim „puterea de a modela și determina structurile politicii economice globale.

comenzii, care în mod uzual este asociată cu puterea economică și militară¹¹ - *puterea hard*.

În era unor economii bazate pe informații și o independență transnațională, puterea a devenit mai puțin transferabilă, mai puțin tangibilă și mai puțin coercitivă. Oricum, transformarea puterii încă este încă incompletă. Secolul XXI va vedea, cu siguranță, o creștere mai mare a rolului puterii informale și a celei instituționale, în condițiile în care forța militară va rămâne, cu siguranță, un factor important. Dimensiunea economică, atât în planul resurselor naturale, cât și al pieței, va rămâne, de asemenea, importantă, urmând să asistăm la o creștere a rolului sectorului serviciilor în economiile moderne, distincția dintre servicii și producție continuând să rămână neclară. Informația va fi mult mai bogată și resursa cea mai importantă va fi capacitatea organizațională pentru un răspuns rapid și flexibil. Coeziunea politică va rămâne importantă, așa cum va fi și cultura universală populară. Pentru unele din aceste chestiuni marii jucători sunt pregătiți, altele, încep să apară. Și problema este atât pentru SUA, cât și pentru ceilalți competitori majori – Europa, Japonia, China. Dar, în ceea ce privește puterea, pentru început, trebuie să ne uităm la parteneri atunci când analizăm distribuția ei – echilibrul și hegemonia, cum s-au schimbat ele de-a lungul istoriei și ce implică acestea în prezent și mai ales pentru SUA.

Echilibrul puterii

Relațiile internaționale sunt departe de a fi o știință precisă. Condițiile, de la perioade la perioade, au diferit totdeauna prin detalii importante, iar comportamentul uman reflectă opțiuni personale. Adesea, teoreticienii suferă deoarece refuză, uneori, să încerce să privească de la distanță, preferând să continue să observe tot din mijlocul derulării evenimentului. Aceasta demonstrează că acele teorii ale puterii - care sunt în același timp simple și exacte – lipsesc, iar oamenii politici (și aceea care încearcă să explice comportamentul) trebuie, încă, să generalizeze în scopul de a trasa o cale prin acest evident haos al evenimentelor. Unul dintre cele mai stabile și utilizate concepte este cel al *echilibrului puterii*, pe care filozoful secolului XVII,

---

¹¹ Distincția dintre resursele puterii soft și puterii hard este una a diferențierii, atât în natura comportamentului, cât și tangibilitatea acestora. Ambele tipuri de aspecte au aspecte privind realizarea acestora, oferite de controlul comportamentului altora. Puterea de comandă – abilitatea de a schimba ceea ce alții fac – poate să se bazeze pe coerciție ori pe stimulent. Puterea cooptivă – abilitatea de a modela ceea ce alții vor – poate să se bazeze pe atractivitatea unei culturi sau ideologii sau pe abilitatea de a manipula agenda preferințelor politice într-o manieră care face ca actorii politici să nu-și poată exprima anumite preferințe deoarece acestea par a fi nerealistice. Formele de comportament ale puterii de comandă și cea cooptivă se dezvoltă continuu, uan în cealaltă. Puterea de comandă – coerciție- stimulare – stabilirea agendei – atractivitate – Puterea cooptivă. Mai departe, resursele puterii soft tind a fi asociate cu cu mediul puterii cooptive, întrucât resursele puterii hard sunt, în mod uzual, asociate cu comportamentul de comandă. Dar relaționarea este imperfectă. De exemplu, țările pot fi atrase de altele cu putere de comandă prin mitul invincibilității și puterea de comandă poate fi folosită uneori pentru stabilirea instituțiilor care, ulterior, pot fi privite ca legitime. Dar asocierea generală este destul de puternică pentru a permite utilizarea rapidă a resurselor puterii hard și soft., Joseph S. Nye, Jr., *The Changing Nature of World Power*, *Political Science Quarterly* Volume 105, Issue 2 (Summer, 1990), pg. 181

David Hume¹², îl denumea „regula constantă a politicilor prudente”. Pentru secole, echilibrul puterii a fost punctul de plecare pentru discuțiile serioase în politicile internaționale.

Ca o extensie, echilibrul puterii este adesea un predictor al modului cum statele se vor comporta. Aceasta înseamnă că statele se vor alinia într-o manieră care va preveni ca nici unul dintre acestea să se dezvolte ca o putere preponderentă. Aceasta are la bază două ipoteze: aceea că *statele există într-un sistem anarhic, fără o guvernare înaltă* și aceea că *liderii politici vor acționa, în primul rând, pentru reducerea riscului asupra independenței propriilor state*. Politica echilibrului puterilor ajută la explicarea de ce în timpurile moderne un stat mare nu poate să se dezvolte vreodată într-un imperiu mondial și de aceea statele vizează creșterea puterii lor prin intermediul unei dezvoltări interne și a unor alianțe externe. Echilibrul puterii previzionează că dacă un stat pare să devină prea puternic, celelalte state se vor alia împotriva sa, pentru a preveni amenințările la adresa independenței lor. Atunci, acest comportament prezervă structura sistemului de state.

Oricum, nu toate predicțiile privind echilibrul al puterii sunt atât declare. De exemplu, acele teorii implică faptul că aceste profesii ale încrederii ideologice vor fi simple predicții privind comportamentul. Dar, disprețul criticismului britanic față de notoriul pact Hitler-Stalin, din 1939, a reprezentat urgentarea unei alianțe cu Uniunea Sovietică în 1941. Mai târziu, echilibrul puterii nu a însemnat că liderii politici trebuie să maximizeze puterea statelor lor în viitorul imediat, înțelegând că o uniune a statelor puternice (*bandwagoning*) comparativ cu una a celor slabe ar aduce un profit imediat mult mai mare. Așa cum □i Mussolini a descoperit în nefericitul său pact cu Hitler – dezavantajul în *bandwagoning* este că independența, într-o alianță pe termen lung cu un stat puternic, îți poate fi amenințată. Astfel, a spune că statele vor acționa pentru a balansa puterea este de o maximă generalizare în relațiile internaționale, fiind încă departe de a deveni un element de predicție perfect. Apropierea și percepțiile amenințării afectează modul în care echilibrul puterii este perimat¹³. Un stat mic precum Finlanda, pentru moment, nu va încerca să balanseze o mare putere, precum Rusia. În schimb, el vizează să-și prezeve independența prin neutralitate. Echilibrul puterii și expresia „inamicii inamicului meu sunt prietenii mei” ajută la explicarea conturului larg al lumii politice, dar numai când apropierea și percepția pericolului sunt luate în considerare. SUA a fost, pentru o lungă perioadă, după 1945, cel mai puternic stat. O aplicare mecanică a echilibrului puterii putea să reprezinte o predicție privind o alianță împotriva SUA. Dar, de fapt, Europa și Japonia s-au aliat cu SUA, deoarece Uniunea Sovietică, de□i slabă privită ca putere în general, reprezenta o amenințare proximală pentru vecinii săi. *Geografia* și *psihologia* sunt, împreună, factori importanți ai geopoliticii.

---

¹² David Hume, “Of the Balance of Power” in Charles W. Hendel, ed., *David Hume’s Political Essays* (1742; retipărit la Indianapolis, Ind.: Bobbs-Merrill, 1953), pg. 142-44.

¹³ Stephen M. Walt, “Alliance Formation and the Balance of Power,” *International Security* 9 (Spring 1985): 3-43. See also by Walt, *The Origins of Alliances* (Ithaca, N.Y.: Cornell University Press, 1987), 23-26, 263-66.

Termenul de *echilibru al puterii* este uneori utilizat nu ca o predicție a politicii, ci ca o prezentare a modului cum puterea este distribuită. În ultimul caz, este mult mai concret să se refere la distribuția puterii. În alte cazuri, termenul este utilizat pentru a se referi la o distribuție egală a puterii, ca o pereche a unor scări nedefinite. Problema acestei utilizări este aceea că ambiguitățile măsurării puterii face dificilă determinarea existenței unui echilibru al balanței. Propriu-zis, marile îngrijorări în politicile mondiale tind să se ajungă la inegalități ale puterii și, în particular, la schimbări majore în inegala distribuție a puterii.

Hegemonia în istoria modernă

Indiferent cum este măsurată puterea, o distribuție egală a puterii între state importante este relativ rară. Cel mai adesea, procesele unei dezvoltări inegale, care reflectă realist o lege de bază a politicilor internaționale, înseamnă că anumite state vor fi în creștere, iar altele în declin. Aceste tranziții în distribuția puterii stimulează declarațiile de formare a alianțelor, de construire a armatelor, iar asumarea acestui risc în menținerea echilibrului poate să oprească această creștere. Dar echilibrul puterii nu previne totdeauna apariția unui stat dominant. Teoria hegemoniei și a tranziției puterii încearcă să explice de ce unele state, care devin preponderente, pierd mai târziu această preponderență.

Încercând să explice cauzele războaiele majore ale lumii, observatorii au citat incertitudinile asociate cu tranziția puterii, la fel ca și la începuturile vechii Grecii. Schimbările în distribuția internațională a

„Precum liniile de falie care determină cutremurele, viitorul politic va fi definit de conflicte și instabilități care descriu o logica geografică similară”

ROBERT D. KAPLAN, Răzbușunarea geografiei, Foreign Policy (LR), mai-iunie 2009

puterii creează probabil condițiile pentru a conduce la cele mai importante războaie¹⁴. Oricum, deși tranziția puterii oferă o avertizare utilă despre perioada de creștere a riscului, nu există o lege de fier a războiului hegemonic. Dacă ar fi existat, Mare Britanie și SUA ar fi putut să ducă un război la începutul acestui secol, când americanii i-au depășit pe britanici din punct de vedere al puterii economice și navale în Hemisphere-ul de vest. În schimb, când SUA a sprijinit Venezuela în disputa referitoare la granițe cu Guiana Britanică, în 1895, liderii britanici au calmat creșterea puterii americane, în loc să meargă la un război cu ei¹⁵.

Când puterea este distribuită inegal, liderii politici și teroriștii folosesc termeni precum *imperiu* sau *hegemonie*. Cu toate că au existat multe imperii în istorie, acestea, în lumea modernă, nu includ toate țările mari. Chiar Imperiul Britanic, la începutul acestui secol, includea un sfert din populația globului, Britania era una din cele o jumătate de duzină de mari puteri în echilibrul global al puterii. Termenul de hegemonie este utilizat pentru o varietate mare de situații în care un stat pare a avea considerabil mai multă putere decât altul. De exemplu, pentru mult timp

¹⁴ A. F. K. Organski and Jack Kugler, *The War Ledger* (Chicago: University of Chicago Press, 1980), cap. 1.

¹⁵ Stephen R. Rock, *Why Peace Breaks Out: Great Power Rapprochement in Historical Perspective* (Eitată de Chapel Hill: Universitatea Carolina de Nord, 1989).

China a acuzat Uniunea Sovietică pentru că viza hegemonia în Asia. Când liderul sovietic Mihail Gorbaciov și liderul chinez Den Xiaoping s-au întâlnit în 1989, au promis că „nicio parte nu va viza niciodată hegemonia în nicio formă sau în nicio parte a lumii”¹⁶.

Cu toate că, așa cum am subliniat deja, cuvântul vine din greaca veche și se referă la dominația unui singur stat asupra altora din sistem, el este folosit în diverse și confuze moduri. O parte a problemei este că distribuția inegală a puterii este o problemă de rang și nu există acorduri generale despre cât de mare inegalitate și care tipuri de putere constituie hegemonia. Cel mai adesea, hegemonia este folosită pentru a se referi la comportamente diferite și grade diferite de control, care fac analiza mai obscură, decât să o clarifice. De exemplu, Charles Doran menționează agresivitatea militară, în timp ce Robert Keohane se orientează către preponderența resurselor economice. Robert Gilpin folosește uneori termenii *imperial* și *hegemonic*, intersanjabili, pentru a se referi la o situație în care „un singur stat puternic controlează sau domină statele mai mici [mai puțin importante] din sistem.”¹⁷

Joshua Goldstein definește în mod curent *hegemonia* ca „a fi capabil să dictezi sau cel puțin să domini, regulile și aranjamentele prin care relațiile internaționale, politice și economice sunt conduse... Hegemonia economică implică abilitatea de a centra economia mondială în jurul tău. Hegemonia politică înseamnă a fi în măsură să domini lumea din punct de vedere militar”¹⁸. Oricum, există încă două întrebări la care trebuie să se răspundă, care privesc modul în care termenul *hegemonie* este folosit. *Prima*, care este scopul controlului hegemonic? În lumea modernă, o situație în care o țară poate dicta asupra acordurilor politice și economice a fost extrem de rară. Cele mai multe situații au fost cele regionale, precum cele ale puterii sovietice în estul Europei, influența americană în Caraibe și controlul Indiei asupra vecinilor săi mai mici – Sikkim, Bhutan și Nepal¹⁹. În plus, cineva poate găsi situațiile în care o țară a fost capabilă să stabilească regulile și aranjamentele care guvernează probleme specifice din lumea politică, precum rolul americanilor în problema banilor sau a comerțului în etapa de început, în anii de după război. Dar acolo nu a fost ceva global, sistemul unei largi hegemonii durând ultimele două secole. În mod contrar, mitul despre *Pax Britanica* și *Pax America*, hegemoniile au avut, mai degrabă, un specific regional și profitabil, decât unul general.

În *al doilea* rând, trebuie să întrebăm ce tip de resurse sunt necesare pentru a produce un anumit grad al controlului hegemonic. Este necesară o putere militară? Sau este suficient să ai preponderență în resurse economice? Cum se relaționează, una cu cealaltă, aceste două tipuri de surse ale puterii? În mod clar, răspunsul la

---

¹⁶ “New Era declared as China Visit Ends,” International Herald Tribune, 19 mai 1989.

¹⁷ Charles F. Doran, *The Politics of Assimilation: Hegemony and Its Aftermath* (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1971),

¹⁸ Joshua S. Goldstein, *Long Cycles: Prosperity and War in the Modern Age* (New Haven, Conn.: Yale University Press, 1988), 281.

¹⁹ James R. Kurth, “Economic Change and State Development” in Jan Triska, ed., *Dominant Powers [and Subordinate States: The United States in Latin America and the Soviet Union in Eastern Europe* (Durham, N.C.: Duke University Press, 1986), 88.] *HHC*: [din paranteze] este prezentat la p.187 din original.

aceste întrebări pot să ne vorbească despre o mare afacere a viitorului, în care Japonia putea fi un gigant economic și un pitic din punct de vedere militar, în timp ce Rusia poate pierde într-o situație contrară. O atentă privire asupra jocului creșterii puterii economice, pe de o parte și a puterii militare, pe de altă parte, amplifică dubiile referitoare la nivelul hegemoniei americane în perioada de după Războiul 2 Mondial. Distincția dintre cele două definiții, în termenii resurselor sau ai comportamentului și importanța scopului arătat sunt prezentate în tabelele de mai jos:

Abordarea Hegemoniei²⁰

Tabelul 1

	Resursele puterii	Comportamentul puterii	Obiectivul
Hegemonia politică/militară	Forțe Terestre/Forțe Navale (Modelski)	Definește ierarhia militară (Doran)	Global sau regional
Hegemonia economică	Materii prime, materiale, capital, piețe, producție (Keohane)	Stabilește reguli pentru afaceri (Goldstein)	General sau specific la obiect

Tabelul 2

State care au încercat realizarea hegemoniei	Războaie urmate de hegemonii	Noua ordine de după război
Spania habsburgică	Războiul de treizeci de ani, 1618-1648	Pacea de la Wesfalia, 1648
Ludovic al XIV-lea al Franței	Războaiele lui Ludovic al XIV-lea	Tratatul de la Utrecht, 1713
Napoleon al Franței	1792-1815	Congresul de la Viena, 1815
Germania (și Japonia)	1914-1945	ONU, 1945

Teoria tranziției hegemoniei și stabilității

Nici un stat nemodernizat nu a fost capabil să dezvolte o putere militară suficientă pentru a transforma echilibrul de putere într-o hegemonie de lungă durată în care un stat poate domina lumea din punct de vedere militar.

Școala economiștilor politici neomarxiști a încercat să răspundă la întrebări similare despre relațiile dintre hegemonia economică și cea militară, dar teoriile lor sunt neconvingătoare. De exemplu, formularea dată de Immanuel Wallerstein definește hegemonia ca pe o situație în care puterea este astfel nebalansată dacă

²⁰ Joseph S. Nye, Jr, *The Changing Nature of World Power*, Political Science Quarterly, Volume 105, Issue 2 (Summer, 1990), pg. 187.

„o putere poate, în mare parte, să-și impune regulile și voința (în cel mai rău caz printr-un veto efectiv) în domeniile economic, politic, militar, diplomatic și chiar în cel cultural. Baza materială a unei asemenea puteri constă în abilitatea spiritelor întreprinzătoare care sălăluiesc în această putere de a opera mult mai eficient în toate cele *trei domenii* economice majore – producție agroindustrială, comerț și finanțe”²¹

Conform cu Wallerstein, hegemonia este rară și „se referă la un interval scurt în care se află simultan un avantaj în toate cele trei domenii”. În același timp, puterile majore devin „state cliente *de facto*”. Referitor la această situație, Wallerstein pretinde că au existat numai trei situații moderne de hegemonie – în Olanda, 1620-1650, în Anglia, 1815-1873 și în SUA 1945-1967 (vezi tabelul de mai jos).

Viziunea neo-marxistă asupra hegemoniei

Tabelul 3

<i>Hegemonia</i>	<i>Războiul care a asigurat hegemonia</i>	<i>Perioada de dominare</i>	<i>Declinul</i>
Dutch	Războiul de 30 de ani ,	1620-	1650-
British	1618-1648	1650	1672
American	Războaiele napoleonene,	1815-	1873-
	1792-1815	1873	1896
	războaiele I și II Mondial,	1945-	1967-
	1914-1945	1967	

Sursa: Immanuel Wallerstein, *The Politics of the World Economy* (New York: Cambridge University Press, 1984), pp. 41-42.

Alții au încercat să organizeze trecutele perioade de hegemonie în cicluri de câte un secol. În 1919, politicianul britanic Sir Halford Mackinder a susținut că o creștere inegală între națiuni tinde să producă un război mondial pentru hegemonie la fiecare câte o sută de ani²². Mai recent, omul de știință din domeniul politicii, George Modelski a propus ciclul de o sută de ani pentru a vedea schimbările în liderșipul mondial (vezi Tabelul 4). În această viziune, un lung ciclu a început cu un conflict major global.

²¹ Immanuel M. Wallerstein, *The Politics of the World-Economy: The States, the Movements, and the Civilizations: Essays* (New York: Cambridge University Press, 1984), pp. 38 și 41.

²² Halford J. Mackinder, *Democratic Ideals and Reality: A Study in the Politics of Reconstruction* (New York: Henry Holt and Co., 1919), pp. 1-2.

Ciclurile lungi ale leadership-ului mondial²³

Tabelul 4

Ciclul	Război global	Preponderența	Declinul
1495-1580	1494-1516	Portugalia, 1516-1540	1540-1580
1580-1688	1580-1609	Olanda, 1609-1640	1640-1688
1688-1792	1688-1713	Anglia, 1714-1740	1740-1792
1792-1914	1792-1815	Britain, 1815-1850	1850-1914
1914-	1914-1945	SUA, 1945-1973	1973-

Sursa: George Modelski, *Long Cycles in World Politics* (Seattle: University of Washington Press, 1987), 40, 42, 44, 102, 131, 147.

Un singur stat apare atunci ca o nouă putere mondială și își legitimează preponderența prin tratatul de pace care urmează după conflict [preponderența este definită ca având cel puțin jumătate din resursele disponibile pentru păstrarea ordinii globale]. Noul lider securizează proviziile și ordonă noului sistem internațional. În timp, cu toate acestea, liderul își pierde legitimitatea și desconcentrarea puterii conduce la alt război mondial. Noul lider care apare din acest război poate să nu fie challengerul fostului lider, ci unul dintre cei mai inovativi aliați din coaliția învingătoare (așa cum nu Germania a înlocuit Marea Britanie, ci SUA). În conformitate cu teoria lui Modelski, SUA și-a început declinul în 1973²⁴.

Referindu-se la valabilitatea acestor teorii, Joseph S. Nye, Jr.²⁵ subliniază că „Modelski și succesorii săi sugerează că procesele de declin sunt asociate cu lungi oscilații în economia globală. Ei asociază o perioadă de creștere a prețurilor și de scădere a resurselor cu pierderea puterii și concentrarea puterii cu căderea prețurilor, abundența de resurse și inovația economică²⁶. Oricum, în legătura dintre ciclurile economice și politice acești teoreticieni sunt acaparați de controversile care înconjoară lungul ciclu al teoriei”.

²³ Joseph S. Nye, Jr. *, *The Changing Nature of World Power* *Political Science Quarterly*, Volume 105, Issue 2 (1990, vara), pp. 177-192.

²⁴ George Modelski, “The Long Cycle of Global Politics and the Nation-State,” *Comparative [Studies in Society and History]* 20 (April 1978): 214-35; George Modelski, *Long Cycles in World Politics* (Seattle: University of Washington Press, 1987).], p.191.

²⁵ *The Changing Nature of World Power*, *Political Science Quarterly*, Volume 105, Issue 2 (Summer, 1990), p. 190.

²⁶ William R. Thompson, *On Global War: Historical Structural Approaches to World Politics* (Columbia: University of South Carolina Press, 1988), cap. 3, 8.

Mulți economiști sunt sceptici cu privire la practica alegerii lungilor oscilații economice, precum și la datarea ciclurilor istorice, delimitându-se de acei care folosesc acest concept²⁷.

În plus, nu ne putem raporta la *teoria ciclului lung* pentru a prezice exact viitorul unei mari puteri. Tratatul Modelski, aplicat istoriei politicii este cel mai bun puzzle. De exemplu, el consideră Portugalia cu cele șase secole de hegemonie ca un hegemon mai degrabă decât Spania, în ciuda faptului că Spania a controlat un mare imperiu peste mări, înghițind și Portugalia un secol mai târziu. De asemenea, Anglia este considerată un hegemon între 1714 și 1740, în ciuda faptului că în secolul al XVII-lea Franța a fost o mare putere. Categoriile lui Modelski sunt curioase parțial, deoarece folosesc puterea navală ca o condiție sine qua non a puterii globale, rezultată dintr-o viziune trunchiată a istoriei militare și diplomatice²⁸. Cu toate că puterea navală a fost foarte importantă pentru țările care se bizuiau pe posesiile de peste mări, balanța în Europa a fost dată de armatele terestre. Anglia nu și-a putut permite să-și ignore armata terestră și să se bazeze, exclusiv, pe forța sa navală, iar pentru a păstra echilibrul puterii, a avut o puternică implicare în războaiele terestre de pe continent la începutul sec. XVII, XIX și XX. Mai clar, Modelski a subapreciat forța navală a Spaniei în sec. XVI, precum și pe cea a Franței, care a copleșit-o numericeste pe cea a Angliei a sfârșitul sec. XVII²⁹.

Definițiile vagi și schematizarea arbitrară ne avertizează asupra caracterului inadecvat al unor asemenea mari teorii privind hegemonia și declinul. Mulți teoreticieni ai tranziției hegemoniei „tind să modeleze istoria conform propriilor teorii, concentrându-se asupra unor resurse particulare ale puterii și neglijându-le pe altele. Un exemplu este explicarea sărăcăcioasă a relațiilor dintre puterea militară și cea politică și legătura neclară dintre declin și războaiele majore”³⁰. Cu toate că până în prezent au avut loc războaie între marile puteri, în proporție de 60% din cei 1500 de ani care au trecut, nu există o multitudine dintre acestea care să adere la această schemă. În ciuda faptului că doar în nouă războaie au fost implicate toate marile puteri și au produs un nivel ridicat de pierderi, câteva dintre acestea, cum este Războiul de șapte ani (1775-1763), nu sunt considerate hegemonice, în nicio schemă. Așa cum conclud și sociologul Pitirim Sorokin, „nu periodicitatea este demnă de atenție”³¹. În cel mai bun caz, schematizarea hegemoniei și războiului este numai sugestivă. Ea nu oferă o bază demnă de încredere pentru previzionarea viitorului unei mari puteri sau pentru evaluarea riscului unui viitor război mondial, odată cu intrarea noastră în sec. XXI. Analogiile istorice libere despre declin și falsele teorii politice

---

27 Richard N. Rosecrance, “Long Cycle Theory and International Relations,” *International Organization* 41 (Spring 1987): 291-95. O interesantă dar fundamental neconvingătoare discuție despre această probă poate fi găsită și la Goldstein, *Long Cycles*.

28 Ibidem.

29 Paul Kennedy, *The Rise and Fall of the Great Powers: Economic Change and Military Conflict from 1500 to 2000* (New York: Random House, 1987), p. 99.

30 Ibidem.

31 Pitirim Aleksandrovich Sorokin, *Social and Cultural Dynamics: A Study of Change in Major Systems of Art, Truth, Ethics, Law and Social Relationships* (1957; retipărită la Boston: Porter Sargent, 1970), p. 561.

deterministe nu sunt, pur și simplu, academice; ele pot conduce la politici neadecvate. Problema reală a perioade de după Războiul Rece nu vor fi provocările pentru hegemonie, ci noile provocări privind independența transnațională.

Pentru a putea descrie cât mai sugestiv *tranziția hegemoniei* în sec. XXI, cred că putem prelua ceea ce se spunea despre percepția vizualului, transmisă de Monet în sec. XX: „a intrat în sec. al XX-lea prin crearea unei punți ideale între forma finită a secolului trecut și cea contemporană, abstractă și informală”³².

---

³² Monet, Colecția „Pictori de geniu, Adevărul, ed. 2009, p. 148.

INDEX DE AUTORI

- ALBU, Ioana, 133
ALEXEI, Adrian, 38
ANTONESCU, Olimpiodor, 152
ATANASIU, Mirela, 142
BALABAN, Constantin-Gheorghe, 207
BARBAROS, Corina, 166
BĂLĂCEANU, Virgil, 188
BOGZEANU, Cristina, 55
BUZOIANU, Garofița, 201
CHETȚE, Emil-Victor, 284
COȘEREANU, Liviu, 31
CRĂCIUN, Marius Dumitru, 214
DINICU, Anca, 224
DOBRE, Adrian Marius, 291
DULGHERU, Virgil, 38
HORNEA, Ionel, 442
ILINCA, Dragoș, 319, 335
IONESCU, Cornel, 284
KISS, Sorinel-Dorel, 253
LAZĂR, Claudiu, 69, 348
LIXANDRU, Cristina, 359
MAFTEI, Lucian, 353
MAXIM, Iulian, 359, 372
MINCU, Constantin, 20
MOLDOVEANU, Daniel Andrei, 49
MORARIU, Gabriela, 96
NAGHI, Gabriel, 105
NEDELICU, Ion, 38
PAPOI, Alina, 383
PĂVĂLOIU, Catherine, 385, 395
PISO, Marius I., 11
PÎRVA, Mihai, 402
POP, Nelu, 425
RĂDUCANU, Dan, 38
RACHERU, A. L., 11
ROMAN, Vasile, 80, 88
SAVU, Gheorghe, 244
SEMCU, Adrian Emanoil, 277
SIMION, Iulia, 11
SILION, Costică, 232
SITEANU, Eugen, 437
TĂNASE, Tiberiu, 264
TOMOIAGĂ, Tiberiu, 31, 38
VÂSC, Alexandru, 38
VICOL, Sorin, 74
VÎLCEA, Corina, 119, 126

